

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ 2018

Χρήσεως από 1 Ιανουαρίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2018

Σύμφωνα με τον Ν. 3556/ 2007

Μάρτιος 2019

Η συνημμένη Ετήσια Οικονομική Έκθεση εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. την 29^η Μαρτίου 2019 και έχει αναρτηθεί στο διαδίκτυο στη διεύθυνση www.piraeusbankgroup.com.

Δηλώσεις Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου	7
Δήλωση Προέδρου.....	8
Δήλωση Διευθύνοντος Συμβούλου	10
Έκθεση Διαχείρισης Διοικητικού Συμβουλίου	
Ετήσια Έκθεση Διοικητικού Συμβουλίου	12
Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης.....	37
Επεξηγηματική έκθεση	84
Εναλλακτικοί Δείκτες Μέτρησης Απόδοσης (ΕΔΜΑ) σε επίπεδο Ομίλου	90
Έκθεση Ελέγχου Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή	93
Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις	
Κατάσταση Αποτελεσμάτων	99
Κατάσταση Συνολικών Εσόδων	100
Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης	101
Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων.....	102
Κατάσταση Ταμειακών Ροών	104
Σημειώσεις επί των Ετήσιων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων	
1 Γενικές πληροφορίες	105
2 Περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών.....	106
2.1 Βάση κατάρτισης και Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.)	107
2.2 Λογιστικές Αρχές Βάσει των οποίων Συντάχθηκαν οι Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της χρήσης 2018.....	114
2.3 Λογιστικές Αρχές βάσει των οποίων συντάχθηκαν οι συγκριτικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της χρήσης 2017	144
3 Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών	150
3.1 Αβεβαιότητα στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.....	150
3.2 Εύλογη αξία δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	152
3.3 Εύλογη αξία χρεογράφων (εκτός δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών) που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	152
3.4 Εύλογη αξία εξωχρηματιστηριακών παραγώγων προϊόντων.....	153
3.5 Ανάκτηση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων	153
3.6 Απομείωση επενδύσεων σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	154
3.7 Εύλογη αξία επενδυτικών ακινήτων	154
3.8 Λοιπές απαιτήσεις από τον Ελληνικό Δημόσιο Τομέα	155
4 Διαχείριση Χρηματοοικονομικών Κινδύνων	155
4.1 Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων	155
4.2 Πιστωτικός κίνδυνος	161
4.3 Διαχείριση πιστωτικού κινδύνου	179
4.4 Ρυθμίσεις	225
4.5 Ανταλλαγές χρέους με απόκτηση συμμετοχής.....	230
4.6 Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος ή μετρήσιμα εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	231

4.7 Συγκέντρωση κινδύνου χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο	232
4.8 Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων για το έτος 2017	237
4.9 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού.....	253
4.10 Κίνδυνος αγοράς	256
4.11 Κίνδυνος συναλλάγματος	258
4.12 Κίνδυνος επιτοκίου	261
4.13 Κίνδυνος ρευστότητας	265
4.14 Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων	271
4.15 Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν τηρούνται σε εύλογες αξίες	273
4.16 Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που τηρούνται σε εύλογες αξίες.....	275
4.17 Υπηρεσίες θεματοφυλακής.....	282
4.18 Κεφαλαιακή επάρκεια	283
4.19 Κίνδυνος που σχετίζεται με την αναγνώριση του κυρίως τμήματος των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ως απαιτήσεις (Deferred Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου είτε ως εποπτικό κεφάλαιο είτε ως απαίτηση.....	285
5 Ανάλυση κατά τομέα	287
6 Καθαρά έσοδα από τόκους.....	291
7 Καθαρά έσοδα προμηθειών	293
8 Έσοδα από μερίσματα	297
9 Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	298
10 Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	298
11 Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων.....	299
12 Καθαρά λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	299
13 Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	300
14 Έξοδα διοίκησης	301
15 Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	302
16 Φόρος εισοδήματος.....	307
17 Τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις	309
18 Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή.....	310
19 Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων	311
20 Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	313
21 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	314
22 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	315

23 Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	318
24 Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	319
25 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	320
26 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	331
27 Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	331
28 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	337
29 Επενδύσεις σε ενοποιούμενες εταιρείες	338
30 Άυλα στοιχεία ενεργητικού	357
31 Ενσώματα πάγια στοιχεία	360
32 Επενδύσεις σε ακίνητα	363
33 Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	364
34 Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	365
35 Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	369
36 Υποχρεώσεις προς πελάτες	370
37 Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	370
38 Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	371
39 Λοιπές υποχρεώσεις	373
40 Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	374
41 Αναβαλλόμενοι Φόροι	375
42 Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	379
43 Ενδεχόμενες υποχρεώσεις, εξασφαλίσεις, μεταφορές χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και δεσμεύσεις ..	391
44 Μετοχικό κεφάλαιο και υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	400
45 Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	402
46 Μέρισμα ανά μετοχή	404
47 Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα	406
48 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	406
48.1 Ουγατρικές εταιρείες	408

48.2 Συγγενείς εταιρείες	409
48.3 Κοινοπραξίες	409
49 Μεταβολές στο χαρτοφυλάκιο των ενοποιούμενων εταιρειών	410
50 Αμοιβές Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή.....	414
51 Αναμορφώσεις/ αναταξινομήσεις χρηματοοικονομικών πληροφοριών συγκριτικής χρήσης	415
52 Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 81 και 82 του Νόμου 4261/2014.....	419
53 Γνωστοποιήσεις του Νόμου 4151/2013	421
54 Γνωστοποιήσεις Πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 – Γνωστοποιήσεις μετάβασης	421
54.1 Επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	422
54.2 Επίπτωση στα Εποπτικά Κεφάλαια	424
54.3 Κανονιστικές μεταβατικές ρυθμίσεις Δ.Π.Χ.Α. 9.....	425
54.4 Επίπτωση στη διακυβέρνηση και τους εσωτερικούς ελέγχους.....	425
54.5 Αναδρομικές τροποποιήσεις στην παρουσίαση της Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας την 31/12/2017	426
54.6 Ταξινόμηση των Χρηματοοικονομικών στοιχείων Ενεργητικού κατά την ημερομηνία εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	429
54.7 Συμφωνία πρόβλεψης απομείωσης	436
54.8 Επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 στα Ίδια Κεφάλαια.....	438
54.9 Νέα επιμέτρηση της πρόβλεψης αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για δάνεια και απαιτήσεων κατά πελατών σε αποσβέσιμο κόστος ανά χαρτοφυλάκιο και στάδιο.....	439
55 Γνωστοποιήσεις για τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 16 «Μισθώσεις».....	441
56 Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού	446
Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση για τη χρήση 2018 σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016.....	448

Η Ετήσια Οικονομική Έκθεση στην οποία περιλαμβάνονται τα παραπάνω, είναι αναρτημένη στο διαδίκτυο στη διεύθυνση <http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/financials/financial-statements>

Δήλωση του Προέδρου, του Διευθύνοντος Συμβούλου και Μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου σύμφωνα με το Άρθρο 4 του Ν.3556/2007

Εμείς, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., και εξ' όσων γνωρίζουμε, δηλώνουμε ότι:

- (1) Οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της χρήσεως που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, καταρτίσθηκαν σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα και απεικονίζουν κατά τρόπο αληθή τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού, την καθαρή θέση και τα αποτελέσματα χρήσεως της Τράπεζας και των εταιρειών που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση εκλαμβανομένων ως σύνολο.
- (2) Η Ετήσια Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου απεικονίζει κατά τρόπο αληθή την εξέλιξη, τις επιδόσεις και τη θέση της Τράπεζας και των εταιρειών που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση εκλαμβανομένων ως σύνολο, συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής των κυριότερων κινδύνων και αβεβαιοτήτων που αντιμετωπίζουν.

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Μη Εκτελεστικός Πρόεδρος Δ.Σ.

Διευθύνων Σύμβουλος
Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ

Γεώργιος Π. Χαντζηνικολάου

Χρήστος Ι. Μεγάλου

Σολομών Α. Μπεράχας

Γεώργιος Χαντζηνικολάου, Πρόεδρος ΔΣ

«Το 2018 μπορεί να χαρακτηριστεί ως έτος όπου η ελληνική οικονομία παρέμεινε σε τροχιά ανάπτυξης, σημειώνοντας αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,9%, ενώ για πρώτη φορά από το 2011 η ανεργία μειώθηκε κάτω από το 20%.

Επιπλέον, η πιστοληπτική ικανότητα της Ελληνικής Δημοκρατίας σταδιακά αναβαθμίζεται. Παρόλο που τα spreads και η μεταβλητότητα των ελληνικών κρατικών ομολόγων παραμένουν σε υψηλά επίπεδα, η Ελληνική Δημοκρατία επέστρεψε στις διεθνείς αγορές κεφαλαίου στις αρχές του 2019, για πρώτη φορά μετά την έξοδο από το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής, με ομόλογα πενταετούς και δεκαετούς διάρκειας που προσέλκυσαν υψηλό ενδιαφέρον από ποιοτικούς επενδυτές, αντανακλώντας ένα σταθερό περιβάλλον, το οποίο αποτελεί βασική προϋπόθεση για να παραμείνει η οικονομία σε διατηρήσιμη τροχιά ανάπτυξης.

Η εμπιστοσύνη επιστρέφει στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, και αυτό είναι εμφανές σε όλες τις τραπεζικές εργασίες και ιδιαίτερα σε όρους ρευστότητας, και αποτυπώνεται με τη σταθερή επιστροφή καταθέσεων που παρατηρείται τους τελευταίους 18 μήνες. Το ανανεωμένο κλίμα εμπιστοσύνης και η ανάκαμψη της ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα,

επέτρεψαν την σημαντική χαλάρωση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, ενώ η πλήρης απόσυρση τους αναμένεται το προσεχές διάστημα.

Η εξυγίανση του ενεργητικού παραμένει πρώτη προτεραιότητα για τις ελληνικές τράπεζες, και στον τομέα αυτό έχει καταγραφεί σημαντική πρόοδος στη μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων («ΜΕΑ»), ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη πρόσθετες πρωτοβουλίες για την περαιτέρω μείωση του αποθέματός τους. Οι τρέχουσες προτάσεις, όπως το Σχήμα Προστασίας Ενεργητικού (APS) του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, η Εταιρεία Διαχείρισης Ενεργητικού της Τράπεζας της Ελλάδος, και η αναθεώρηση του λεγόμενου νόμου «Κατσέλη», αποτελούν συστημικές λύσεις και μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά με τα σχέδια μείωσης των ΜΕΑ των τραπεζών, παρέχοντας ένα ευρύ φάσμα ευελιξίας στις ελληνικές τράπεζες, εφόσον γίνουν διαθέσιμες.

Εντούτοις, οι κίνδυνοι για την οικονομία δεν έχουν εξλειφθεί και οι προκλήσεις παραμένουν. Η προεκλογική περίοδος ενέχει κινδύνους που συνδέονται με την εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν με τους ευρωπαϊούς πιστωτές. Παρόλα αυτά, είναι γεγονός ότι τώρα υπάρχει αυξημένη συναίνεση για τη διατήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, συνεπώς η συνεργασία μεταξύ της Ελλάδας και των ευρωπαϊών πιστωτών της έχει βελτιωθεί σημαντικά.

Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας για το 2019 παραμένουν θετικές, καθώς η ανάκαμψη αναμένεται να διατηρήσει τη δυναμική της παρά την αυξημένη αβεβαιότητα που προέρχεται κυρίως από το εξωτερικό περιβάλλον, λόγω των σφικτότερων χρηματοπιστωτικών συνθηκών στις ΗΠΑ, της εξασθένησης της ανάπτυξης στην Ευρώπη και την Κίνα, και τους κινδύνους που εγκυμονούν το Brexit και οι διεθνείς εμπορικές διαμάχες. Οι περισσότεροι διεθνείς οργανισμοί προβλέπουν ότι το ελληνικό ΑΕΠ θα ενισχυθεί μεταξύ 2,0% και 2,5% το 2019, με βασικούς άξονες τις επιχειρηματικές επενδύσεις, τις εξαγωγές και την ιδιωτική κατανάλωση.

Η Τράπεζα Πειραιώς, στο πλαίσιο του επιχειρηματικού της σχεδιασμού επικεντρώνεται σε όλες τις δυνατότητες και ευκαιρίες για ανάκαμψη. Οι κύριοι στόχοι για το 2019 είναι:

- α) η ενίσχυση των πηγών εσόδων και η λειτουργική αποτελεσματικότητα για τη δημιουργία βιώσιμης κερδοφορίας

- β) η βελτίωση της ποιότητας του ενεργητικού μέσω της συνεπούς εκτέλεσης του πλάνου μείωσης των ΜΕΑ με ορίζοντα το 2021,
- γ) η ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης και δ) η αύξηση του δανεισμού ως μέσου στήριξης της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Με την επιστροφή στην κερδοφορία, την ενδυνάμωση του ισολογισμού, και την αποφασιστικότητα για ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση και εσωτερικούς ελέγχους, έχουμε θέσει τα θεμέλια για αειφόρο ανάπτυξη.

Επιπλέον, η Τράπεζα Πειραιώς, με επιταχυνόμενο ρυθμό κατά το τελευταίο έτος, έχει ολοκληρώσει τη συντριπτική πλειοψηφία των δεσμεύσεων που ανέλαβε σύμφωνα με το Σχέδιο Αναδιάρθρωσής της και πλέον στοχεύει στην πλήρη ολοκλήρωση του και αποδέσμευσή της από αυτό. Τέλος, η Τράπεζα Πειραιώς το 2018 διαμόρφωσε και διέδωσε με επιτυχία τις νέες εταιρικές της αξίες με στόχο την οικοδόμηση μιας ισχυρής, ενιαίας εταιρικής κουλτούρας με οφέλη για τους πελάτες, τους εργαζόμενους, τους μετόχους και την κοινωνία συνολικά.»

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Γεώργιος Π. Χαντζηνικολάου
Πρόεδρος Δ.Σ.

Χρήστος Μεγάλου, Διευθύνων Σύμβουλος

«Εν μέσω σημαντικών προκλήσεων το 2018, σημειώσαμε πρόοδο προς την κατεύθυνση των στόχων μας για την εξυγίανση του ισολογισμού μας, τη βελτιστοποίηση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας, και της επανεστίασης του επιχειρηματικού μας μοντέλου στη δημιουργία διατηρήσιμων αποδόσεων.

Το 2018 εδραιώσαμε την πορεία αποκατάστασης της κερδοφορίας μας, καθώς η Τράπεζα σημείωσε κέρδη προ φόρων ύψους €80 εκατ. για πρώτη φορά επί σειρά ετών, με μοχλό τον περιορισμό του κόστους. Το θετικό λειτουργικό αποτέλεσμα του 4^{ου} τριμήνου ύψους €34 εκατ. είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό καθώς έρχεται σε ρήξη με τη δυσμενή εποχική τάση των προηγούμενων ετών. Είναι σημαντικό, ότι οι κύριες τραπεζικές εργασίες του Ομίλου Πειραιώς (Piraeus Core Bank) κατέγραψαν επαναλαμβανόμενα προ φόρων κέρδη €644 εκατ. το 2018, επιτυγχάνοντας ετήσια απόδοση επί του ενεργητικού (RoA) 1,6%.

Το προφίλ ρευστότητας της Τράπεζας Πειραιώς βελτιώνεται συστηματικά τα τελευταία δύο έτη. Οι εγχώριες εισροές καταθέσεων το 2018 ανήλθαν σε €3,6 δις, σημειώνοντας ετήσια αύξηση 9%, γεγονός που μας επέτρεψε να εξαλείψουμε την εξάρτηση από τον μηχανισμό ΕΛΑ στα μέσα Ιουλίου 2018 και να παραμένουμε εκτός μέχρι σήμερα. Η υπαγωγή του προγράμματος καλυμμένων ομολογιών της Τράπεζας σε καθεστώς επιλεξιμότητας από την ΕΚΤ, μας επέτρεψε να αντικαταστήσουμε μέρος

της διατραπεζικής χρηματοδότησης με φθηνότερη χρηματοδότηση από την ΕΚΤ, υποστηρίζοντας τα καθαρά έσοδα από τόκους της Τράπεζας.

Εκπληρώσαμε τη δέσμευση μας να ενισχύσουμε περαιτέρω την ελληνική οικονομία, εκταμιεύοντας €3,1 δις νέων δανείων το 2018. Με τον δείκτη δανείων προς καταθέσεις να διαμορφώνεται στο 85% στο τέλος του 2018 από 103% το προηγούμενο έτος, είμαστε σε θέση να εξυπηρετήσουμε την αναμενόμενη ζήτηση για δάνεια, και να τροχοδρομήσουμε τη σταδιακή ομαλοποίηση του χαρτοφυλακίου εξυπηρετούμενων δανείων της Τράπεζας, το οποίο σταθεροποιήθηκε στα €24 δις στο δεύτερο μισό του 2018.

Αξιοποιώντας τα οφέλη της αποτελεσματικότητας και τις δυνατότητες της ψηφιοποίησης αλλάζουμε το λειτουργικό μας μοντέλο, επιτυγχάνοντας βελτιωμένη απόδοση στη μείωση του κόστους το 2018. Τα λειτουργικά έξοδα του Ομίλου, εξαιρώντας το μη επαναλαμβανόμενο κόστος του προγράμματος Εθελουσίας Εξόδου, υποχώρησαν 8% το 2018 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ η σχέση κόστος προς έσοδα διαμορφώθηκε στο 54% από 55% αντίστοιχα.

Αναφορικά με την ποιότητα ενεργητικού, το 2018 συνεχίσαμε αποφασιστικά την υπομόχλευση του ισολογισμού μας. Επιταχύνουμε τις διαδικασίες μείωσης των ΜΕΑ, πετυχαίνοντας μείωση του χαρτοφυλακίου ΜΕΑ κατά €5,5 δις το 2018, εκπληρώνοντας το στόχο μας, ενώ ο δείκτης κάλυψης ΜΕΑ διαμορφώθηκε στο 49%. Στη διάρκεια του έτους ολοκληρώσαμε δύο πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων χαρτοφυλακίων (NPL) συνολικής μικτής λογιστικής αξίας €1,8 δις. Η μία συναλλαγή, αφορούσε ένα χαρτοφυλάκιο εξασφαλισμένων επιχειρηματικών δανείων και αποτέλεσε ορόσημο, καθώς εκκίνησε ουσιαστικά τη δευτερογενή αγορά εξασφαλισμένων μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs) στην ελληνική αγορά και η δεύτερη αφορούσε σε μη εξασφαλισμένα δάνεια. Λαμβάνοντας δύναμη από τις επιδόσεις μας στη διαχείριση ενεργητικού, τον Μάρτιο του 2019 αναβαθμίσαμε τις δεσμεύσεις του επιχειρηματικού πλάνου μείωσης των ΜΕΑ, το οποίο προβλέπει μείωση τους κατά €15 δις μέχρι τα τέλη του 2021, δηλαδή στα €11 δις.

Το 2018 ήταν έτος σημαντικών εποπτικών εξελίξεων για τον τραπεζικό κλάδο και την Τράπεζα Πειραιώς. Η πρώτη εφαρμογή των ΔΧΠΑ 9 την 1^η Ιανουαρίου 2018, είχε επίπτωση €2,0δισ στα Συνολικά Ίδια Κεφάλαια του Ομίλου, με το μεγαλύτερο μέρος να απορροφάται σταδιακά σε διάστημα 5 ετών. Τα αποτελέσματα της Πανευρωπαϊκής Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων 2018 έθεσαν τέλος σε μια αβεβαιότητα αρκετών μηνών για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Για την Τράπεζα Πειραιώς συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα του Stress Test αντανakλούν τη σημαντική προσπάθεια που έχουμε καταβάλει για να μετασχηματίσουμε την Τράπεζα σε όλα τα επίπεδα. Αυτό αναδείχθηκε κυρίως υπό τις παραδοχές του «βασικού» σεναρίου της άσκησης, σύμφωνα με το οποίο ο Δείκτης Κεφαλαίων Common Equity Tier I (CET1) της Τράπεζας διαμορφώθηκε στο 14,5%.

Η Τράπεζα Πειραιώς υλοποιεί Σχέδιο Κεφαλαιακής Ενίσχυσης, προκειμένου να διασφαλίσει ότι θα συνεχίζει να υπερτερεί των κεφαλαιακών απαιτήσεων σε κάθε χρονική στιγμή. Με ολοκληρωμένο πάνω από το 94% των εσωτερικών ενεργειών παραγωγής κεφαλαίων, ο δείκτης CET1 του Ομίλου στις 31 Δεκεμβρίου 2018 διαμορφώθηκε στο 13,65% ή 14,0% pro-forma για την πώληση των θυγατρικών στην Αλβανία (ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο 2019) και τη Βουλγαρία (αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Απρίλιο του 2019).

Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας του Supervisory Review and Evaluation Process (SREP) από την ΕΚΤ στο τέλος του 2018, οι απαιτήσεις του Πυλώνα 2 (P2R) για την Τράπεζα μειώθηκαν κατά 50 μονάδες βάσης. Οι συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένης της σταδιακής εφαρμογής του Capital Conservation Buffer (CCB) και του Other Systemically Important Institution Buffer (O-SII) θα αυξηθούν κατά 75 μονάδες βάσης, σε 14% από την 1^η Μαρτίου 2019.

Η Τράπεζα σχεδιάζει και εφαρμόζει μία σειρά ενεργειών κεφαλαιακής ενίσχυσης, οι οποίες αναμένεται να οδηγήσουν σε επίπεδα κεφαλαίων τα οποία ικανοποιούν τις εποπτικές απαιτήσεις, αλλά και τη διάθεση για ανάληψη ρίσκου της Τράπεζας. Πέραν από τις δράσεις οργανικής ενίσχυσης των κεφαλαίων που έχουν προϋπολογισθεί για το 2019, και της προγραμματισμένης έκδοσης ομολόγου κατηγορίας Tier 2, για την οποία η Τράπεζα βρίσκεται σε κατάσταση ετοιμότητας μέσα σε ένα σταδιακά βελτιούμενο κλίμα, η Διοίκηση της Τράπεζας Πειραιώς επεξεργάζεται και μία σειρά πρόσθετων πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της κεφαλαιακής της θέσης, χωρίς την έκδοση κοινών μετοχών, που θα δημιουργήσουν αποθέματα που υπερβαίνουν τις εποπτικές απαιτήσεις.»

Χρήστος Μεγάλου,
Διευθύνων Σύμβουλος

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Διεθνές Περιβάλλον και Οικονομικές Εξελίξεις

Το 2018, η παγκόσμια οικονομία επιβραδύνθηκε οριακά, καθώς ο ρυθμός αύξησης του παγκόσμιου ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 3,7% έναντι 3,8% το 2017 (στοιχεία ΔΝΤ). Συγκεκριμένα, ο ρυθμός ανάπτυξης επιβραδύνθηκε οριακά τόσο στις ανεπτυγμένες οικονομίες (2,3% από 2,4%) όσο και στις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες (4,6% από 4,7%). Η πλειοψηφία των σημαντικότερων πρόδρομων οικονομικών δεικτών ήταν σε χαμηλότερο επίπεδο στα τέλη του 2018 σε σύγκριση με τα τέλη του 2017.

Το 2019, ο παγκόσμιος ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να επιβραδυνθεί περαιτέρω στο 3,5%. Ταυτόχρονα, ο πληθωρισμός στις ανεπτυγμένες οικονομίες θα είναι χαμηλότερος, λόγω των χαμηλότερων διεθνών τιμών ενέργειας. Το βασικό θέμα για τις εξελίξεις στην παγκόσμια οικονομία θα είναι η ομαλή επίλυση των εμπορικών διενέξεων μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας, καθώς και των άλλων μεγάλων εμπορικών εταίρων.

Το 2018, η Fed προχώρησε σε τέσσερις αυξήσεις του βασικού επιτοκίου της (από 1,50% σε 2,50%) και μείωσε το συνολικό ενεργητικό της κατά σχεδόν 400 δισ. δολάρια. Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ των ΗΠΑ επιταχύνθηκε σε 2,9% (από 2,2% το 2017), ενώ για το 2019 αναμένεται σχετικά μικρή επιβράδυνση στο 2,5%, κυρίως λόγω της εξασθένησης της επίδρασης των χαμηλότερων φορολογικών συντελεστών. Παράλληλα, σύμφωνα με τις δικές της εκτιμήσεις, η Fed θα κρατήσει το παρεμβατικό της επιτόκιο σταθερό (στο 2,50%) για ολόκληρη τη διάρκεια του 2019, ενώ το μέγεθος του ενεργητικού της θα παραμείνει σταθερό μετά τον Σεπτέμβριο του 2019.

Στην Ευρωζώνη, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ επιβραδύνθηκε σημαντικά το 2018 στο 1,8% (από 2,5% το 2017) και η ΕΚΤ ολοκλήρωσε το πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης στα τέλη του 2018. Η ΕΚΤ αύξησε το συνολικό ενεργητικό της κατά σχεδόν €200 δισ. το 2018. Το χαμηλό επίπεδο που επικρατεί στο δομικό πληθωρισμό διαβεβαιώνει ότι η ΕΚΤ θα διατηρήσει πιθανώς τα πολύ χαμηλά παρεμβατικά επιτόκια για μακρύ χρονικό διάστημα. Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα επιβραδυνθεί περαιτέρω στο 1,3% το 2019 (προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής), ενώ η ΕΚΤ θα διατηρήσει αμετάβλητα τα παρεμβατικά της επιτόκια στο 0,0% έως το τέλος του 2019. Επιπλέον, υπάρχει υψηλός βαθμός αβεβαιότητας λόγω του αδιεξόδου σχετικά με το Brexit και των Ευρωεκλογών που θα διεξαχθούν στα τέλη Μαΐου του 2019.

Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της Κίνας επιβραδύνθηκε επίσης στο 6,6% το 2018 (από 6,9% το 2017), ενώ για το 2019 αναμένεται περαιτέρω επιβράδυνση, κοντά στο 6,0%. Η σταδιακή χαλάρωση τόσο της νομισματικής όσο και της δημοσιονομικής πολιτικής, στηρίζοντας την οικονομία και τον μετριασμό των επιπτώσεων από την επιβολή των αμερικανικών εμπορικών δασμών.

Εξελίξεις στην Ελληνική Οικονομία και στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

Το 2018, η ελληνική οικονομία διατήρησε την αναπτυξιακή δυναμική της με την αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ να διαμορφώνεται στο 1,9% από 1,5% το 2017. Η Ελλάδα ολοκλήρωσε με επιτυχία το 3ετές πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) στις 21 Αυγούστου 2018 και εισήλθε σε καθεστώς ενισχυμένης εποπτείας. Στο πλαίσιο αυτό ολοκληρώθηκαν ήδη οι δύο εκθέσεις ενισχυμένης εποπτείας τον Νοέμβριο του 2018 και τον Φεβρουάριο του 2019. Ταυτόχρονα, στο Eurogroup στις 21-22 Ιουνίου 2018 ανακοινώθηκαν περαιτέρω μέτρα ελάφρυνσης του χρέους, τα οποία αναμένεται να εφαρμοστούν το 2019, ενώ από τον Αύγουστο του 2018 δημιουργήθηκε αποθεματικό (cash buffer) για την κάλυψη χρηματοδοτικών αναγκών. Το 2018, οι οίκοι αξιολόγησης Moody's, S&P και Fitch αναβάθμισαν σταδιακά τη πιστοληπτική αξιολόγηση της χώρας σε B3, B+ και BB- αντίστοιχα, με θετικό “outlook” οι δύο πρώτοι και σταθερό η Fitch. Στις αρχές του 2019, τόσο η S&P όσο και η Fitch επιβεβαίωσαν τις υπάρχουσες αξιολογήσεις και

“outlook”, ενώ η Moody's αναβάθμισε την πιστοληπτική αξιολόγηση της χώρας σε B1 από B3, αλλάζοντας το “outlook” σε σταθερό από θετικό. Στις 29/1/2019, η Ελλάδα επέστρεψε στις αγορές με την έκδοση πενταετούς ομολόγου ύψους €2,5 δισ. με απόδοση 3,6%, ενώ στις 5/3/2019 εξέδωσε δεκαετές ομόλογο, ύψους €2,5 δισ. με απόδοση 3,9%, σηματοδοτώντας τη σταθερή οικονομική κατάσταση της χώρας και τη βελτιωμένη πιστοληπτική της ικανότητα.

Η βελτίωση του κλίματος στο σύνολο των επιμέρους κλάδων επιχειρηματικής δραστηριότητας - όπως αποτυπώνεται στους δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών - και στο δείκτη εμπιστοσύνης καταναλωτών, οδήγησε το δείκτη οικονομικού κλίματος το 2018 στις 102,1 μονάδες, στα υψηλότερα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας. Επιπλέον, το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στο 19,3% έναντι 21,5% το 2017, οδηγώντας σε αύξηση της απασχόλησης κατά 2% σε ετήσια βάση. Επιπλέον, το 2018 ο πληθωρισμός ανήλθε στο 0,6% (2017: 1,1%). Επιπλέον, το 2018 ο τομέας του τουρισμού διατηρεί τη δυναμική του, καθώς οι ταξιδιωτικές εισπράξεις αυξήθηκαν κατά 10,1% και η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση κατά 10,8% σε ετήσια βάση. Παράλληλα με τον τουρισμό, πληθώρα άλλοι δείκτες οικονομικής δραστηριότητας, όπως της βιομηχανίας, του λιανικού και χονδρικού εμπορίου, των υπηρεσιών και των εξαγωγών διαγράφουν θετική τάση τα τελευταία δύο χρόνια. Σε δημοσιονομικό επίπεδο, η Ελλάδα εκτιμάται ότι θα καταφέρει να υπερβεί για τέταρτη συνεχή χρονιά το στόχο του προγράμματος όπως έχει τεθεί για το πρωτογενές πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης (στόχος 2018: 3,5% του ΑΕΠ).

Το 2019 η οικονομία αναμένεται να διατηρήσει τη δυναμική της. Κινητήριες δυνάμεις θα αποτελέσουν οι επενδύσεις, οι εξαγωγές, η ιδιωτική κατανάλωση και η απασχόληση. Η ύπαρξη αυτών των μοχλών ανάπτυξης θα βελτιώσει την ευελιξία και την ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας σε τυχόν εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές και οικονομικές πιέσεις, μειώνοντας την οικονομική αστάθεια και αυξάνοντας τα επίπεδα εμπιστοσύνης.

Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα παρουσίασε κατά το 2018 βελτίωση της ποιότητας ενεργητικού του μέσω της μείωσης του υπολοίπου μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων («ΜΕΑ»), καθώς και της διεύρυνσης των πηγών χρηματοδότησης και ενίσχυσης της ρευστότητας (αύξηση καταθέσεων, μείωση εξάρτησης από τη χρηματοδότηση μέσω ΕΚΤ).

Όσον αφορά στις χορηγήσεις της ελληνικής τραπεζικής αγοράς, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα στις 31/12/2018 διαμορφώθηκε σε -1,1%. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συρρίκνωση οφείλεται κατά κύριο λόγο στη μείωση της χρηματοδότησης των νοικοκυριών, καθώς ο ετήσιος ρυθμός πιστωτικής επέκτασης των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων διαμορφώθηκε στο +0,3% στις 31/12/2018, ενώ ορισμένοι κλάδοι κατέγραψαν θετική ετήσια πιστωτική επέκταση (αγροτικός +4,1%, εξόρυξης +2,0%, τουριστικός +3,6%, ακινήτων +2,1%). Ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις της ελληνικής τραπεζικής αγοράς βελτιώθηκε σε 93,8% στις 31/12/2018 από 109,8% στις 31/12/2017.

Σε σχέση με τη ρευστότητα του τραπεζικού συστήματος, κατά το 2018, συνεχίστηκε με επιταχυνόμενο ρυθμό η αύξηση των καταθέσεων, ως αποτέλεσμα της σταδιακής ανάκαμψης της οικονομικής δραστηριότητας και της αποκατάστασης της εμπιστοσύνης προς το τραπεζικό σύστημα με τη συνεχή χαλάρωση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων. Αξίζει να σημειωθεί ότι από την 1/10/2018 οι περιορισμοί στις αναλήψεις και τις μεταφορές κεφαλαίων εντός της Ελλάδας άρθηκαν πλήρως. Οι καταθέσεις της εγχώριας αγοράς (ιδιωτικού και δημόσιου τομέα) αυξήθηκαν κατά 10,6% το 2018 και διαμορφώθηκαν σε €152,4 δισ. στις 31/12/2018 από €137,8 δισ. στις 31/12/2017.

Στις αρχές του 2018 ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων EFSF/ESM που κατείχαν οι ελληνικές τράπεζες, στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του δημοσίου χρέους, με αποτέλεσμα την απομόχλευση του ισολογισμού τους και τη σημαντικού ύψους μείωση της εξάρτησής τους από τη χρηματοδότηση της ΕΚΤ.

Παράλληλα, κατά το 2018 συνεχίστηκε η υποχώρηση της χρήσης εκ μέρους των εγχώριων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

από τη ρευστότητα μέσω Ευρωσυστήματος: συγκεκριμένα, υποχώρησε από τα €33,7 δισ. στις 31/12/2017 στα €11,1 δισ. στις 31/12/2018. Αναλυτικά, η εξάρτηση από τον Έκτακτο Μηχανισμό Ρευστότητας (ELA) σχεδόν μηδενίστηκε (€0,9 δισ. στις 31/12/2018) σημειώνοντας μείωση €20,7 δισ σε ετήσια βάση, ενώ €10,1 δισ. αντλήθηκε από τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ (-€2,0 δισ. αντίστοιχα).

Στη συνεδρίαση του Μαρτίου 2019, η ΕΚΤ ανακοίνωσε μια σειρά επτά νέων τριμηνιαίων δημοπρασιών χρηματοδοτικής διευκόλυνσης TLTRO-III με αφετηρία τον Σεπτέμβριο 2019 και λήξη τον Μάρτιο 2021, καθεμία εκ των οποίων θα έχει διάρκεια δύο ετών. Ως εκ τούτου, το TLTRO-III θα επεκταθεί πολύ πέρα από το TLTRO-II, το οποίο λήγει μεταξύ Ιουνίου 2020 – Μαρτίου 2021. Οι ελληνικές τράπεζες αναμένεται να αξιολογήσουν τους όρους της νέας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης και να αποφασίσουν τη συμμετοχή τους βάσει των γενικών χαρακτηριστικών της.

Λαμβάνοντας υπόψιν την ολοκλήρωση του τρίτου προγράμματος προσαρμογής της Ελλάδας τον Αύγουστο 2018, τη σχεδόν πλήρη άρση των ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων και την επαναφορά της οικονομίας σε αναπτυξιακή πορεία, εκτιμάται ότι οι ελληνικές τράπεζες είναι σε θέση να βελτιώσουν περαιτέρω το προφίλ χρηματοδότησής τους και να ενισχύσουν περαιτέρω την καταθετική τους βάση.

Η αντιμετώπιση του υψηλού σωρευμένου αποθέματος ΜΕΑ αποτελεί την πλέον σημαντική πρόκληση για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Στα τέλη Νοεμβρίου 2016, η Τράπεζα της Ελλάδος σε συνεργασία με τον SSM δημοσιοποίησε τους επιχειρησιακούς στόχους για τη μείωση των ΜΕΑ των ελληνικών τραπεζών, οι οποίοι συνοδεύονταν από βασικούς δείκτες απόδοσης. Τέθηκαν τριμηνιαίοι στόχοι από τον Ιούνιο 2016 έως το τέλος του 2017 και ετήσιοι στόχοι για τα έτη 2018 και 2019. Τον Σεπτέμβριο 2017 αναθεωρήθηκαν οι επιχειρησιακοί στόχοι, στοχεύοντας σε μείωση των ΜΕΑ κατά 37% κατά την περίοδο Ιουνίου 2017-Δεκεμβρίου 2019. Τον Σεπτέμβριο 2018, νέοι στόχοι μείωσης των ΜΕΑ κατατέθηκαν από τις ελληνικές τράπεζες στον SSM για την περίοδο που επεκτείνεται μέχρι το τέλος του 2021, οι οποίοι στοχεύουν σε μείωση των ΜΕΑ στα επίπεδα του 20% επί του συνόλου των ανοιγμάτων, ή περίπου €50 δισ. μείωση σε σχέση με τα ΜΕΑ στις 30/09/2018. Οι στόχοι αυτοί έχουν ενσωματωθεί στη στρατηγική των τραπεζών μέσω των επιχειρηματικών τους σχεδίων, ενώ στο τέλος Μαρτίου 2019 οι ελληνικές τράπεζες κατέθεσαν, μαζί με όλες τις ευρωπαϊκές τράπεζες με υψηλά ΜΕΑ, επικαιροποιημένους στόχους για το 2021.

Στην κατεύθυνση καλύτερης διαχείρισης των ΜΕΑ, το θεσμικό πλαίσιο έχει εμπλουτισθεί και οι ελληνικές τράπεζες έχουν αναλάβει σημαντικές δράσεις. Συγκεκριμένα, έχουν τεθεί σε λειτουργία ηλεκτρονικές πλατφόρμες για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών και για πλειστηριασμούς ακινήτων και δείχνουν σημάδια προόδου μετά από μια αργή αρχή. Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των εταιριών διαχείρισης απαιτήσεων έχει προσαρμοστεί, έχουν ήδη αδειοδοτηθεί 16 εταιρείες διαχείρισης πιστωτικών απαιτήσεων, ενώ έχουν ξεκινήσει προσπάθειες για τη βελτίωση της διατραπεζικής συνεργασίας (π.χ. NPL Forum). Εν τω μεταξύ, η δευτερογενής αγορά ΜΕΑ έχει ξεκινήσει με θετικά αποτελέσματα, με περισσότερες από 10 συναλλαγές να έχουν ολοκληρωθεί ή να βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο σε ένα χρόνο. Δύο σημαντικές εξασφαλισμένες συναλλαγές έχουν ήδη ολοκληρωθεί σε ικανοποιητικές τιμές, ενώ έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές συναλλαγές σε μη εξασφαλισμένα χαρτοφυλάκια λιανικής. Επίσης, διαμορφώθηκε το πλαίσιο προστασίας από ποινικές διώξεις των τραπεζικών στελεχών που ασχολούνται με αναδιρθρώσεις δανείων και ενισχύθηκαν τα δικαιώματα των πιστωτών οι οποίοι κατέχουν εξασφαλίσεις.

Με στοιχεία Σεπτεμβρίου 2018, το ύψος των ΜΕΑ μειώθηκε κατά 21,0% και 10,3% συγκριτικά με την 31/03/2016 και 31/12/2017 αντίστοιχα, αγγίζοντας τα €84,7 δισ. ή το 46,7% των συνολικών ανοιγμάτων. Η μείωση προέρχεται κυρίως από διαγραφές (€4,4δισ.) και πωλήσεις (€5,2δισ.). Η κάλυψη από προβλέψεις σε επίπεδο συστήματος έχει αυξηθεί, αγγίζοντας το 47,0% την 30/9/2018 από 46,3% την 31/12/2017, κυρίως λόγω της αναγνώρισης πρόσθετων προβλέψεων για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές που σχημάτισαν οι τράπεζες κυρίως λόγω της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς ΔΠΧΑ 9 την 1/1/2018.

Άλλες σημαντικές εξελίξεις που θα μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις προσπάθειες διαχείρισης των ΜΕΑ κατά το 2019 αποτελούν:

- Η νομοθετική πρόταση της ελληνικής κυβέρνησης για ένα νέο καθεστώς προστασίας της πρώτης κατοικίας, που θα αντικαταστήσει το πλαίσιο που έληξε στις 28/02/2019, είναι αυτή τη στιγμή υπό διαπραγμάτευση με τις ευρωπαϊκές αρχές. Το καθεστώς ενσωματώνει κρατική επιχορήγηση στα στεγαστικά δάνεια και θα μπορούσε να παρέχει βοήθεια σε μία στοχευμένη ομάδα δανειοληπτών με δάνεια που εξασφαλίζονται από πρώτη κατοικία (το θέμα εκκρεμεί κατά το χρόνο έγκρισης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης).
- Δύο σχήματα που υποστηρίζονται από την ελληνική κυβέρνηση α) ένα από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας («ΤΧΣ») μαζί με το Υπουργείο Οικονομικών και β) ένα από την Τράπεζα της Ελλάδος. Τα σχήματα αυτά θα μπορούσαν να παράσχουν περαιτέρω στήριξη στη μείωση των ΜΕΑ και στην αντιμετώπιση των ηθικών κινδύνων.
- Νέες κατευθυντήριες γραμμές που εισάγει η ΕΚΤ για την αντιμετώπιση των αποθεμάτων καθώς και των νέων ΜΕΑ με σταδιακή εφαρμογή.

Εξελίξεις που Αφορούν στον Όμιλο Πειραιώς

Το 2018 ήταν έτος προόδου για την Τράπεζα Πειραιώς. Από οικονομική άποψη, αυτό ήταν το έτος που σηματοδότησε την ανάκαμψη της οικονομικής απόδοσης της Τράπεζας. Η Τράπεζα επέστρεψε στην κερδοφορία μετά από πολυετείς ζημιές λόγω υψηλών προβλέψεων. Η βελτίωση της ρευστότητας και της ποιότητας ενεργητικού επιταχύνθηκε. Η Τράπεζα ολοκλήρωσε δύο πωλήσεις χαρτοφυλακίων ΜΕΑ, μία εξασφαλισμένη και μία μη εξασφαλισμένη, με την εξασφαλισμένη να σηματοδοτεί την έναρξη της δευτερογενούς αγοράς εξασφαλισμένων ΜΕΑ στην Ελλάδα. Σε θεσμικό επίπεδο, το έτος χαρακτηρίστηκε από την ολοκλήρωση της πλειοψηφίας των δεσμεύσεων στο πλαίσιο του Αναθωρημένου Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας. Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει τις βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, οι οποίες οδήγησαν στο διορισμό του σημερινού Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και στη σημαντική ανακατανομή της ανώτατης διοίκησής του.

Τα πιο σημαντικά εταιρικά γεγονότα του Ομίλου κατά την διάρκεια του 2018 και μέχρι την έκδοση του παρόντος ετήσιου δελτίου είναι:

- Την 1/1/2018, ο όμιλος εφάρμοσε για πρώτη φορά το πρότυπο IFRS 9 “Χρηματοοικονομικά Μέσα”, προχωρώντας στην παροχή απαραίτητης πληροφόρησης για την κατανόηση της επίδρασης της πρώτης εφαρμογής του προτύπου στην ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης την 1/1/2018. Η επίδραση της πρώτης εφαρμογής του προτύπου στα Συνολικά Ίδια Κεφάλαια του Ομίλου στις 1/1/2018 ήταν η μείωση τους κατά €1,969 εκ. Περισσότερες πληροφορίες για το ΔΠΧΑ9 παρατίθενται στη σημείωση 54 των Ετήσιων Χρηματοοικονομικών καταστάσεων του 2018.
- Στις 2/1/2018 ήταν η τελευταία μέρα για την εξάσκηση των Παραστατικών Τίτλων Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών (Warrants) της Τράπεζας Πειραιώς. Κατά την 9η και τελευταία περίοδο εξάσκησης, συνολικά 7,136 warrants σε μετοχές έκδοσης της Τράπεζας Πειραιώς και ιδιοκτησίας ΤΧΣ εξασκήθηκαν, οδηγώντας στην έκδοση 15 νέων κοινών μετοχών και κατ’ επέκταση στην συνεπακόλουθη αύξηση της διασποράς της μετοχής της Τράπεζας. Μετά την ημέρα διακανονισμού της εξάσκησης, ήτοι την 5/1/2018 (T+3), τα 843,629,886 warrants τα οποία δεν είχαν εξασκηθεί μέχρι εκείνη την ημερομηνία, ακυρώθηκαν από το ΤΧΣ.
- Στις 17/1/2018, €1,5 δις ESM ομολόγων σταθερού επιτοκίου, που ελήφθησαν στο πλαίσιο των βραχυπροθέσμων μέτρων ελάφρυνσης του Ελληνικού δημόσιου χρέους, ανταλλάχθηκαν με μετρητά, ολοκληρώνοντας το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων το οποίο είχε ξεκινήσει τον Φεβρουάριο του 2017.
- Τον Φεβρουάριο του 2018, η Τράπεζα Πειραιώς ξεκίνησε πρόγραμμα εθελουσίας εξόδου στο οποίο έλαβε αιτήσεις συμμετοχής από περισσότερους από 1.300 εργαζομένους τόσο της Τράπεζας όσο και θυγατρικών.
- Στις 27/2/2018, ο οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης Moody’s αναβάθμισε την μακροπρόθεσμη πιστοληπτική αξιολόγηση των καταθέσεων και του χρέους της Τράπεζας Πειραιώς σε Caa2 με σταθερές προοπτικές από Caa3 με σταθερές προοπτικές.

- Κατά την διάρκεια του Μαρτίου 2018, ολοκληρώθηκε η διαδικασία για την πώληση της θυγατρικής της Τράπεζας Πειραιώς με την επωνυμία Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις ΑΕ, η οποία κατέχει το master franchise της Avis Rent a Car, Budget Rent a Car και Payless για όλη την Ελλάδα, σε μια εταιρία ειδικού σκοπού η οποία ορίστηκε από την Avis Budget Group.
- Στις 23/4/2018, ολοκληρώθηκε η πώληση της Piraeus Bank Beograd A.D. στην Direktna Bank A.D., ύστερα από την παραλαβή των απαραίτητων ρυθμιστικών εγκρίσεων από το ΤΧΣ, την Κεντρική Τράπεζα της Σερβίας και την Επιτροπή Ανταγωνισμού της Σερβίας.
- Στις 5/5/2018, η ΕΚΤ ανακοίνωσε τα αποτελέσματα των τεστ αντοχής (stress tests) τα οποία πραγματοποιήθηκαν σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή (EBA) στις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες. Σημείο αναφοράς για την άσκηση ήταν ο ισολογισμός της Τράπεζας στις 31 Δεκεμβρίου 2017 («Στατικός Ισολογισμός»), για τον οποίο έγινε προσομοίωση ακραίων καταστάσεων υπό τις παραδοχές ενός «βασικού» και ενός «δυσμενούς» σεναρίου. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι για την Τράπεζα Πειραιώς στο τέλος του 2020, ο μεταβατικός (phased-in) Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της κατηγορίας 1 (CET-1 ratio) διαμορφώνεται σε 14,5% υπό το «βασικό» σενάριο και σε 5,9% υπό το «δυσμενές» σενάριο.
- Στις 29/5/2018, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι ήλθε σε συμφωνία με την Bain Capital Credit LP για την πώληση μη εξυπηρετούμενων και καταγγελλόμενων επιχειρηματικών ΜΕΑ, με εμπράγματα εξασφαλίσεις σε ακίνητα, μικτής λογιστικής αξίας €1,4 δισ. Στις 31/10/2018, η συναλλαγή ολοκληρώθηκε, ως αποτέλεσμα της εκπλήρωσης όλων των συνθηκών, συμπεριλαμβανομένων και των εγκρίσεων από το ΤΧΣ. Μετά το κλείσιμο της συναλλαγής Η Τράπεζα Πειραιώς δεν έχει οποιοδήποτε έλεγχο στην εξυπηρέτηση του χαρτοφυλακίου και δεν διατηρεί κανένα ρίσκο ή αναμένει οποιοδήποτε όφελος από αυτό.
- Στις 29/6/2018, η Τράπεζα Πειραιώς ολοκλήρωσε την πώληση της Piraeus Bank Romania στην J.C. Flowers & Co. κατόπιν λήψης των σχετικών εποπτικών εγκρίσεων από την Κεντρική Τράπεζα της Ρουμανίας.
- Στις 2/7/2018, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι ήλθε σε συμφωνία με την APS Investments S.a.r.l. για την πώληση και μεταφορά μη εξυπηρετούμενων, καταγγελλόμενων καταναλωτικών δανείων και υπολοίπων πιστωτικών καρτών χωρίς κάλυψη, συνολικής μικτής λογιστικής αξίας €0,4 δισ. Στις 26/10/2018, η συναλλαγή ολοκληρώθηκε, ως αποτέλεσμα της εκπλήρωσης όλων των συνθηκών, συμπεριλαμβανομένων και των εγκρίσεων από το ΤΧΣ. Μετά το κλείσιμο της συναλλαγής Η Τράπεζα Πειραιώς δεν έχει οποιοδήποτε έλεγχο στην εξυπηρέτηση του χαρτοφυλακίου και δεν διατηρεί κανένα ρίσκο ή αναμένει οποιοδήποτε όφελος από αυτό.
- Στις 3/7/2018, ο οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης S&P Global αναβάθμισε τη μακροχρόνια/ βραχυχρόνια πιστοληπτική αξιολόγηση της Τράπεζας στο 'B-/B' με σταθερές προοπτικές από 'CCC+/C' με σταθερές προοπτικές.
- Στις 12/7/2018, η Τράπεζα Πειραιώς μηδένισε την εξάρτηση της στον έκτακτο μηχανισμό παροχής ρευστότητας (ELA) από €0,3δισ στις 30/6/2018 και €5,7δισ στις 31/12/2017.
- Στις 31/7/2018, οι τέσσερις ελληνικές συστημικές Τράπεζες προέβησαν στη σύναψη συμφωνίας συνεργασίας με το πιστωτικό ίδρυμα εξειδικευμένο στη διαχείριση μη εξυπηρετούμενων δανείων doBank S.p.A («doBank»). Η doBank θα τις υποστηρίξει με την αποκλειστική διαχείριση κοινών μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων που αφορούν περισσότερες από 300 ελληνικές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις συνολικής κατά προσέγγιση ονομαστικής αξίας €1,8 δισ., διευκολύνοντας την εξεύρεση αποτελεσματικών και βιώσιμων λύσεων αναδιάρθρωσης, όπου αυτό είναι εφικτό.
- Στις 7/8/2018, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι εισήλθε σε συμφωνία με τις Balfin Sh.p.k και Komercijalna Banka AD, για την πώληση του ποσοστού της (98,8%) στην θυγατρική της στην Αλβανία, Tirana Bank. Στις 28/2/2019, η συναλλαγή ολοκληρώθηκε ως αποτέλεσμα της εκπλήρωσης όλων των συνθηκών, συμπεριλαμβανομένων των εγκρίσεων από το ΤΧΣ. Το συνολικό αντίτιμο της συναλλαγής κυμάνθηκε στα €57εκατ. και επέδρασε θετικά στα εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου.
- Στις 31/8/2018, η DBRS Ratings ολοκλήρωσε την απόδοση προσωρινής αξιολόγησης επενδυτικής βαθμίδας BBB (low) στο πρόγραμμα καλυμμένων ομολογιών της Τράπεζας Πειραιώς, ύψους €10δισ. από το οποίο έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα πέντε εκδόσεις ύψους €4,5δισ.

- Στις 8/10/2018, ο οίκος αξιολόγησης Fitch, αναβάθμισε την μακροχρόνια/βραχυχρόνια πιστοληπτική αξιολόγηση της Τράπεζας Πειραιώς σε CCC/C από RD/RD, με την άρση των περιορισμών στις αναλήψεις.
- Στις 7/11/2018, η Τράπεζα Πειραιώς ήλθε σε συμφωνία για την πώληση της συμμετοχής της (99,98%) στην θυγατρικής της Piraeus Bank Bulgaria AD στην Eurobank Bulgaria AD με αντίτιμο €75εκατ. Η συναλλαγή υπόκειται σε συνθήκες όπως την έγκριση του ΤΧΣ. Η μείωση του σταθμισμένου ενεργητικού από τη συναλλαγή υπολογίζεται στα €0,7δισ. .
- Στις 28/11/2018, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς λαμβάνοντας υπόψη την στρατηγική της Τράπεζας Πειραιώς να προστατεύσει τα κεφάλαια της και να χτίσει επιπλέον κεφαλαιακά μαξιλάρια πάνω από τα υποχρεωτικά κεφαλαιακά επίπεδα όπως περιγράφονται στη Σημείωση 4.18 του ετήσιου δελτίου του 2018, εξάσκησε την ευχέρειά της, υπό τους όρους του Προγράμματος Έκδοσης Υποχρεωτικά Μετατρέψιμων Ομολογιών (Cocos) να ακυρώσει την επικείμενη πληρωμή κουπονιού. Τονίζεται ότι η μη πληρωμή οδηγεί και στην ακύρωση του συγκεκριμένου ποσού το οποίο σύμφωνα με τους όρους του συγκεκριμένου προγράμματος θεωρείται ως μη πληρωτέο και μη οφειλόμενο. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους όρους των μετατρέψιμων ομολογιών παρέχονται στη Σημείωση 44.
- Στις 31/12/2018, σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας αγοραπωλησίας μεταξύ της Τράπεζας Πειραιώς και της Matrix Insurance and Reinsurance Brokers, η θυγατρική του Ομίλου Piraeus Insurance Brokers έπαψε να ενοποιείται στον ισολογισμό του Ομίλου. Το αντίτιμο της συναλλαγής καθορίστηκε στα €27εκ.
- Στις 8/3/2019, η Moody's Investors Service επιβεβαίωσε την μακροπρόθεσμη πιστοληπτική αξιολόγηση των καταθέσεων της Τράπεζας Πειραιώς σε Caa2, ενώ αναθεώρησε τις προοπτικές σε θετικές από σταθερές.

Οργανωτική Δομή του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς

Ο όμιλος της Τραπεζής Πειραιώς, είτε μέσω της Τράπεζας είτε μέσω των θυγατρικών της, προσφέρει ένα ευρύ φάσμα τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών σε ιδιώτες και επιχειρήσεις.

Στο 1ο τρίμηνο του 2018, η εκτελεστική επιτροπή του Ομίλου, σε συνάφεια με την εφαρμογή του στρατηγικού της σχεδίου, άλλαξε την διατμηματική ανάλυση από την παραδοσιακή προϊόντική συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων της που εφαρμόζονταν μέχρι και τις 31/12/2017 σε πελατοκεντρική τμηματική ανάλυση.

Ο Όμιλος διαχωρίστηκε σε δύο επιχειρησιακούς πυλώνες με σκοπό τον εξορθολογισμό των λειτουργιών. Τα νέα τμήματα/διευθύνσεις που δημιουργήθηκαν περιγράφονται παρακάτω:

Βασικοί τομείς Τράπεζας Πειραιώς (“Piraeus Core Bank”)

Λιανική Τραπεζική – αυτή η διεύθυνση περιλαμβάνει μαζική τραπεζική, affluent, private banking, μικρές επιχειρήσεις καθώς και δημόσιο τομέα.

Εταιρική Τραπεζική – η διεύθυνση αυτή περιλαμβάνει μεγάλες επιχειρήσεις, ναυτιλία, MME, πράσινη τραπεζική και τραπεζική αγορών.

Piraeus Financial Markets (PFM) – η διεύθυνση αυτή περιλαμβάνει τη δραστηριοποίηση στις αγορές σταθερού εισοδήματος, συναλλάγματος, δραστηριοτήτων treasury καθώς και την εξυπηρέτηση θεσμικών επενδυτών (επίσης καλύπτει τη δραστηριότητα κάλυψης του επιτοκιακού κενού που δημιουργείται από όλες τις τραπεζικές εργασίες).

Άλλα τμήματα – τμήματα τα οποία δεν μπορούν να περιληφθούν στον πιο πάνω καταμερισμό. Εδώ περιλαμβάνονται τμήματα που σχετίζονται με τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται σαν αποτέλεσμα αποφάσεων της επιτροπής διαχείρισης ενεργητικού/παθητικού.

Piraeus Legacy Unit

PLU – η διεύθυνση αυτή περιλαμβάνει το RBU το οποίο θεωρείται ως μη βασική λειτουργία της Τράπεζας, τις διεθνείς θυγατρικές (καθώς υπάρχει δέσμευση μέσω του σχεδίου αναδιάρθρωσης να αποεπενδυθεί από τις διεθνείς δραστηριότητες) καθώς και τα ιδιόκτητα ακίνητα, τις μη βασικές Ελληνικές θυγατρικές καθώς και τις μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες.

Εξέλιξη Μεγεθών και Αποτελεσμάτων Ομίλου Πειραιώς 2018

Η Τράπεζα Πειραιώς διατηρεί συστημική θέση στο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα με το σύνολο ενεργητικού της να ανέρχεται σε €61,9 δις. στις 31/12/2018, διαθέτει μερίδιο αγοράς 29,0% στις καταθέσεις και μερίδιο 29,3% όσον αφορά τα δάνεια (με 32,5% στα εταιρικά δάνεια). Οι καταθέσεις ταμειυτηρίου ανέρχονται στο 34,2% των συνολικών εγχώριων καταθέσεων της Τράπεζας, οι προθεσμιακές καταθέσεις στο 38,9% και οι καταθέσεις όψεως στο 26,9%. Οι εταιρικές καταθέσεις αντιπροσωπεύουν το 26,7% της συνολικών εγχώριων καταθέσεων της Τράπεζας και οι καταθέσεις ιδιωτών το υπόλοιπο 73,3%. Η Τράπεζα Πειραιώς έχει δεσπίζουσα θέση στην τραπεζική Μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με το 80% περίπου των ΜμΕ να αποτελούν πελάτες της. Το δανειακό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας στην Ελλάδα αποτελείται από εταιρικά δάνεια (63,2%), στεγαστικά (27,8%) και καταναλωτικά, προσωπικά και άλλα δάνεια (9,0%). Η Τράπεζα διατηρεί το μεγαλύτερο δίκτυο στην Ελλάδα με 553 καταστήματα και μια ευρεία πελατειακή βάση της τάξης των 5,3 εκατ. ενεργών πελατών. Η ελεύθερη διασπορά των μετοχών της Τραπεζής Πειραιώς είναι υψηλή με περίπου 28 χιλιάδες κοινούς μετόχους να έχουν στην κατοχή τους το 73,6% του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας (το ΤΧΣ διαθέτει το 26,4%).

Μεγέθη Ισολογισμού

Σχετικά με την χρηματοοικονομική κατάσταση του Ομίλου Πειραιώς στις 31/12/2018, το συνολικό ενεργητικό διαμορφώνεται στα €61,9 δις. σε σχέση με τα €67,4δις στις 31/12/2017.

Ο όμιλος συνέχισε να ανακτά καταθέσεις για άλλη μια χρονιά, φτάνοντας στο επίπεδο των €44,7 δις στις 31/12/2018, σημειώνοντας αύξηση 4,7% σε σχέση με τις 31/12/2017. Η αύξηση αυτή οφείλεται εξ ολοκλήρου στην δραστηριοποίηση του Ομίλου στην εσωτερική αγορά όπου οι καταθέσεις πελατών αυξήθηκαν κατά 8,8% στα €44,5 δις. Η συνεχιζόμενη πτώση στο κόστος των νέων προθεσμιακών καταθέσεων συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια του 2018, όπου το κόστος διαμορφώθηκε στο 0,6% στο 4ο τρίμηνο του 2018 σε σχέση με το 0,7% στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2017. Οι καταθέσεις από τις διεθνείς δραστηριότητες του ομίλου ανήλθαν στα €0,2 δις στις 31/12/18 από €1,8 δις στις 31/12/2017 με τη μείωση να προέρχεται από τις μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες στην Αλβανία και την Βουλγαρία.

	Επιλεγμένα Μεγέθη Ισολογισμού		
	31/12/2018	31/12/2017	YoY
Δάνεια προ προβλέψεων	53.091	60.260	-11,9%
Μείον: Αναμενόμενες Πιστωτικές Ζημιές	(13.334)	(15.541)	-14,2%
Δάνεια μετά από προβλέψεις	39.757	44.720	-11,1%
Χρηματοοικονομικά Μέσα	3.054	3.727	-18,1%
Άλλα στοιχεία ενεργητικού	19.069	18.969	0,5%
Σύνολο Ενεργητικού	61.880	67.416	-8,2%
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	5.548	11.435	-51,5%
Καταθέσεις πελατών	44.739	42.715	4,7%
Άλλα στοιχεία παθητικού	4.087	3.722	9,8%
Σύνολο Υποχρεώσεων	54.374	57.872	-6,0%
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	7.506	9.544	-21,4%

Η χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα μειώθηκε σημαντικά το 2018, σε €3,2 δισ. στις 31/12/2018 από το επίπεδο των €9,7 δισ. στις 31/12/2017, λόγω της αύξηση των καταθέσεων, την πρόσβαση στη διατραπεζική αγορά γeros, την περαιτέρω απομόχλευση και τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων EFSF με μετρητά (ονομαστική αξία €1,5 δισ.). Η χρηματοδότηση της από τον μηχανισμό έκτακτης ρευστότητας (ELA) εξαλείφθηκε τον Ιούλιο του 2018 από €5,7 δισ. στις 31/12/2017. Η πρόσβαση στη διατραπεζική αγορά με τη χρήση ενεχύρων ανήλθε σε €1,9 δισ. στις 31/12/2018 από €1,5 δισ. στις 31/12/2017.

Τα δάνεια της Τράπεζας προ προβλέψεων στις 31/12/2018 ανήλθαν σε €53,1 δισ.. Τα συνολικά δάνεια στην Ελλάδα ανήλθαν σε €52,0 δισ. εκ των οποίων τα €1,6 δισ. αφορούσαν την εκταμίευση δανείου προς τον ΟΠΕΚΕΠΕ για τη διανομή επιδοτήσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς περίπου 700 χιλιάδες αγρότες (το οποίο αποπληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2019). Τα δάνεια από τις διεθνείς δραστηριότητες του Ομίλου ανήλθαν σε €1,0 δισ. στις 31/12/2018 από €2,4 δισ. ένα χρόνο πριν. Τα δάνεια μετά από προβλέψεις διαμορφώθηκαν σε €39,8 δισ. στις 31/12/2018, ενώ ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις του Ομίλου ανήλθε στο 85,3% (εξαιρουμένου του εποχιακού δανείου ΟΠΕΚΕΠΕ), έχοντας βελτιωθεί από την 31/12/2017 (102,6%).

	Επιλεγμένα στοιχεία ποιότητας στοιχείων ενεργητικού	
	31/12/2018	31/12/2017
Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (NPEs)	27.331	32.856
Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα Τράπεζας (NPEs Bank)	26.183	31.384
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPLs)	17.403	20.721
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια Τράπεζας (NPLs Bank)	16.756	19.779

Ο δείκτης δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών (NPLs) του Ομίλου ήταν 32,8% στις 31/12/2018 από 34,4% στις 31/12/2017, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης για τις δραστηριότητες της Τράπεζας ήταν 31,4% από 33,1% αντίστοιχα. Ο δείκτης κάλυψης των δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών μέσω προβλέψεων για τον Όμιλο ανερχόταν σε 76,6% στις 31/12/2018 από 75,0% το προηγούμενο έτος και 76,2% για την Τράπεζα. Το ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο του δείκτη σωρευμένων προβλέψεων προς δάνεια του Ομίλου πρέπει να τονιστεί, το οποίο έφθασε το 25,1% στις 31/12/2018. Αντίστοιχα, ο δείκτης NPEs επί των δανείων προ προβλέψεων για τον Όμιλο διαμορφώθηκε σε 53,0% στις 31/12/2018 από 56,3% στις 31/12/2017, μειούμενο λόγω των συνεχών προσπαθειών του Ομίλου για βελτίωση της ποιότητας του ενεργητικού του.

Αξιζει να σημειωθεί ότι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια υποχώρησαν σε €17,4 δισ. την 31/12/2018 από €20,7 δισ. την 31/12/2017, ενώ τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα μειώθηκαν στα €27,3 δισ. από €32,9 δισ. για την αντίστοιχη περίοδο.

Στο πλαίσιο της υποβολής επιχειρησιακών στόχων για την ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων τόσο στην ΕΚΤ όσο και στην Τράπεζα της Ελλάδος, η Τράπεζα Πειραιώς έχει δεσμευθεί να μειώσει τα NPEs και τα NPLs, μεταξύ Σεπτεμβρίου 2018 και Δεκεμβρίου 2021, περίπου κατά 52% (σε επίπεδο μητρικής εταιρείας), ενώ στα τέλη Μαρτίου 2019 η Τράπεζα Πειραιώς και οι τρεις άλλες συστημικές ελληνικές τράπεζες υπέβαλαν εκ νέου τις ανανεωμένες εκτιμήσεις για το 2021 μαζί με όλες τις τράπεζες υπό την εποπτεία του SSM με υψηλό επίπεδο NPL.

Η συνολική στρατηγική της Τράπεζας στη διαχείριση των NPEs είναι να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ της φιλόδοξης μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων και της διαχείρισης του αποθέματος τους με τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργηθεί μακροπρόθεσμα αξία:

- Μία από τις προκλήσεις για τη μείωση των NPEs μας είναι η βελτιστοποίηση μεταξύ της παρούσας αξίας των απαιτήσεων μας και της μελλοντικής τους αξίας, δεδομένης της εκτίμησης για ανάκαμψη της οικονομίας. Ως αποτέλεσμα, ο στόχος μας για μείωση των NPEs συμβαδίζει με τον στόχο μας να μεγιστοποιήσουμε την αξία των μετόχων.
- Η Τράπεζα αναγνωρίζει το καθήκον της να στηρίζει την πραγματική οικονομία παρέχοντας συνεχή χρηματοδότηση σε βιώσιμες εταιρείες και ιδιώτες.

Αυτές οι αρχές καθορίζουν τις στρατηγικές προτεραιότητες της Τράπεζας για την αντιμετώπιση των οικονομικών περιορισμών που υπάρχουν σήμερα:

- να παρέχει όσο το δυνατόν περισσότερες μακροπρόθεσμες βιώσιμες λύσεις που θα επιτρέψουν την μεταφορά πελατών στο εξυπηρετούμενο χαρτοφυλάκιο και ταυτόχρονα θα διατηρούν τη δυνατότητα για να έχουν μερίδιο της μελλοντικής ανοδικής τάσης
- να προχωρήσει σε ρευστοποιήσεις για μη βιώσιμους ή μη συνεργάσιμους πελάτες / επιχειρήσεις όταν είναι σαφές ότι η αναδιάρθρωση δεν είναι βιώσιμη επιλογή, επιτρέποντας έτσι στην Τράπεζα να διατηρήσει την αξία της
- να προχωρήσει προσεκτικά σε διαγραφές είτε ως μέρος της λύσης αναδιάρθρωσης σε δικαιολογημένες περιπτώσεις είτε μετά την εξάντληση των νομικών μέσων
- λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η τράπεζα αξιολογεί μια σειρά εναλλακτικών λύσεων, όπως η συμμετοχή σε πλατφόρμες διαχείρισης και οι πωλήσεις.

Αποτελέσματα Χρήσης

Τα καθαρά έσοδα από τόκους του Ομίλου υποχώρησαν σε €1,4 δισ. το 2018 από €1,6 δισ. το 2017 - παρά τη βελτίωση από τη μείωση του κόστους χρηματοδότησης - λόγω της απομόχλευσης των περιουσιακών στοιχείων και της επίδρασης της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 και των διατάξεών του για τον εκτοκισμό των δανειακών υπολοίπων που εντάσσονται στο Στάδιο 3 (Stage 3), με αποτέλεσμα να μειωθούν τα εκτοκιζόμενα υπόλοιπα των δανείων. Τα καθαρά έσοδα από προμήθειες ανήλθαν σε €0,3 δισ. το 2018, με μικρή ετήσια αύξηση σε σύγκριση με το 2017. Τα καθαρά έσοδα για το 2018 ανήλθαν σε €1,9 δισ. από €2,1 δισ. το 2017.

Τα συνολικά λειτουργικά έξοδα του Ομίλου το 2018 ανήλθαν σε €1,2 δισ., έναντι €1,1 δισ. το 2017, ως αποτέλεσμα του κόστους του Προγράμματος Εθελουσίας Εξόδου ("VES"), του οποίου έκαναν χρήση περισσότεροι από 1.300 εργαζόμενοι. Εξαιρουμένου του κόστους VES, τα συνολικά λειτουργικά έξοδα ανήλθαν σε €1,0 δισ., δηλαδή μείωση κατά 7,5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος αντίστοιχα.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, τα κέρδη του Ομίλου πριν από προβλέψεις, απομειώσεις και φόρο εισοδήματος για το σύνολο του έτους 2018 ανήλθαν σε €0,7 δισ. έναντι €1,0 δισ. το 2017. Τα αποτελέσματα του 2018 επιβαρύνθηκαν με αναμενόμενες προβλέψεις απομείωσης δανείων ύψους €0,5 δισ., σε σύγκριση με €2,0 δισ. το 2017. Η εξομάλυνση των αναμενόμενων προβλέψεων απομείωσης μπορεί να αποδοθεί στο μεγάλο ποσό των σωρευμένων προβλέψεων του παρελθόντος, στην επίδραση της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9, στις πωλήσεις χαρτοφυλακίων ΜΕΑ και στην απομόχλευση δανείων. Επιπλέον, οι ζημιές απομείωσης άλλων περιουσιακών στοιχείων ανήλθαν στα €109 εκατ. το 2018 από €240 εκατ. το 2017.

Τα κέρδη του Ομίλου πριν από το φόρο εισοδήματος το 2018 ανήλθαν σε κέρδος €80 εκατ. από ζημία €1,2 δισ. το 2017, ενώ τα κέρδη από συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν στους μετόχους ανήλθαν σε €185 εκατ. το 2018 σε σχέση με ζημιές της τάξης των €9 εκατ. το 2017, επηρεαζόμενα θετικά από την αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης επί της διαφοράς μεταξύ προβλέψεων και της φορολογικής βάσης.

	Επιλεγμένα Στοιχεία Κατάστασης Αποτελεσμάτων		
	31/12/2018	31/12/2017	YoY
Καθαρά Έσοδα από Τόκους	1.410	1.639	-14,0%
Καθαρά Έσοδα Προμηθειών	339	331	2,4%
Άλλα Έσοδα	133	176	-24,4%
Σύνολο Καθαρών Εσόδων	1.882	2.146	-12,3%
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	(616)	(546)	12,8%
-εξαιρ. Προγράμματος Εθελουσίας Εξόδου	(462)	(529)	-12,7%
Έξοδα διοίκησης	(441)	(460)	-4,1%
Αποσβέσεις και λουπά	(104)	(100)	4,0%
Σύνολο Λειτουργικών Εξόδων	(1.161)	(1.106)	5,0%
-εξαιρ. Προγράμματος Εθελουσίας Εξόδου	(1.007)	(1.089)	-7,5%
Αποτέλεσμα προ Προβλέψεων	721	1.041	-30,7%
Αναμενόμενες ζημιές απομείωσης δανείων	(532)	(2.020)	-73,7%
Ζημιές απομείωσης άλλων στοιχείων ενεργητικού	109	240	-54,6%
Αποτέλεσμα προ Φόρων	80	(1.219)	-
Φόρος εισοδήματος	(93)	(1.207)	-
Κέρδη / (ζημιές) χρήσης από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	173	(13)	-
Καθαρό αποτέλεσμα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες αναλογούντα στους μετόχους της Τράπεζας	185	(9)	-
Αποτέλεσμα από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(344)	(192)	-

Ίδια Κεφάλαια

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων του Ομίλου ανήλθε σε € 7,5 δισ. από € 9,5 δισ. το προηγούμενο έτος, κυρίως λόγω της επίδρασης ύψους € 2,0 δισ. από την πρώτη εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9. Ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας κατά Βασιλεία III του Ομίλου ανήλθε σε 13,65% την 31 Δεκεμβρίου 2018, που αντιστοιχεί στον δείκτη Common Equity Tier 1 (CET1). Το ποσό των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που περιλαμβάνεται στο εποπτικό κεφάλαιο του Ομίλου σύμφωνα με τις διατάξεις των ελληνικών νόμων 4172/2013, 4302/2014, 4340/2015, στις 31/12/2018 ήταν € 3,9

δισ. Ο δείκτης CET1 του Ομίλου σε πλήρη εφαρμογή του εποπτικού πλαισίου το 2024 ανήλθε σε 10,7%. Λαμβάνοντας υπόψη την επίδραση της πώλησης της Tirana Bank στην Αλβανία και της Piraeus Bank Bulgaria στα σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία (RWA), ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου (phase – in) θα φτάσει το 14,0%.

Μετά την ολοκλήρωση της Διαδικασίας Εποπτικής Εξέτασης και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process) για το έτος 2018, η ΕΚΤ γνωστοποίησε στον Όμιλο Πειραιώς για τις συνολικές κεφαλαιακές του απαιτήσεις που ισχύουν από την 1 Μαρτίου 2019. Σύμφωνα με την σχετική απόφαση, η Τράπεζα Πειραιώς οφείλει να διατηρεί, σε ενοποιημένη βάση, συνολικό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ύψους 14,00%, ο οποίος περιλαμβάνει: (α) τις ελάχιστες συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις του Πυλώνα Ι της Βασιλείας (8,00%) σύμφωνα με το άρθρο 92(1) του Κανονισμού 575 / 2013 / ΕΕ, (β) τις πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις υπό τον Πυλώνα ΙΙ της Βασιλείας (3,25%) βάσει του άρθρου 16(2) του κανονισμού 1024/2013 / ΕΕ, (γ) το πλήρως εφαρμοσμένο απόθεμα ασφαλείας διατήρησης κεφαλαίου (2,50%) του κανονισμού 575/2013 / ΕΕ, και δ) το μεταβατικό απόθεμα κεφαλαιακής επάρκειας ("O-SSI") (0,25%) βάσει του ελληνικού νόμου 4261/2014.

Παρουσία Ομίλου

Το δίκτυο καταστημάτων του Ομίλου για τις συνεχιζόμενες δραστηριότητές του στις 31/12/2018 ανήλθε σε 573 μονάδες, εκ των οποίων 553 λειτουργούσαν στην Ελλάδα και 20 σε άλλες 3 χώρες. Το δίκτυο καταστημάτων στην Ελλάδα μειώθηκε κατά 67 μονάδες και στο εξωτερικό κατά 113 μονάδες το 2018 ως αποτέλεσμα του σχεδίου εξορθολογισμού και της πώλησης των Αλβανικών και Βουλγαρικών δραστηριοτήτων. Παράλληλα, ο αριθμός απασχολούμενου προσωπικού του Ομίλου ανήλθε σε 12.557 εργαζόμενους στις συνεχιζόμενες δραστηριότητες, εκ των οποίων οι 12.097 απασχολούνταν στην Ελλάδα (2017: 15.115 και 13.253 αντίστοιχα).

Μετοχικό Κεφάλαιο

Στις 31/12/2018 το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανερχόταν σε ποσό €2.617 εκατ. διαιρούμενο σε 436.659.164 κοινές ονομαστικές με ψήφο μετοχές ονομαστικής αξίας €6,00 η καθεμία. Οι κοινές μετοχές της Τράπεζας Πειραιώς είναι άυλες και εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Η 2/1/2018, ήταν η τελευταία ημέρα (Τ) για την εξάσκηση των Παραστατικών Τίτλων Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών (Warrants) της Τράπεζας Πειραιώς. Κατά την 9η και τελευταία διαδικασία εξάσκησής τους, ασκήθηκαν 7.136 Warrants επί μετοχών έκδοσης της Τράπεζας και κατοχής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), από την οποία προέκυψαν 15 κοινές μετοχές και ανάλογη αύξηση των εν κυκλοφορία μετοχών (free float). Μετά την ημερομηνία εκκαθάρισης των εντολών άσκησης στις 5/1/2018 (Τ+3), τα warrants που δεν εξασκήθηκαν μέχρι την ημερομηνία αυτή ανήλθαν σε 843.629.886, έληξαν αυτοδικαίως και ακυρώθηκαν από το ΤΧΣ. Ο αριθμός των εν κυκλοφορία μετοχών της Τράπεζας μετά από την ολοκλήρωση της τελευταίας διαδικασίας εξάσκησης των warrants της Τράπεζας δίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Αριθμός κοινών μετοχών ιδιοκτησίας ΤΧΣ / Ποσοστό επί του Συνολικού Μετοχικού Κεφαλαίου	115.375.400	26,42%
Αριθμός κοινών μετοχών ιδιοκτησίας Ιδιωτών Επενδυτών / Ποσοστό επί του Συνολικού Μετοχικού Κεφαλαίου	321.283.764	73,58%
Συνολικός αριθμός εν κυκλοφορία κοινών μετοχών / Ποσοστό επί του Συνολικού Μετοχικού Κεφαλαίου	436.659.164	100,00%

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16Γ του Ν. 3864/2010, κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς έγκριση του ΤΧΣ. Οι αγορές και οι πωλήσεις ιδίων μετοχών εντός της χρήσης 2018, καθώς και οι κατεχόμενες ίδιες μετοχές κατά τις 31/12/2018, σχετίζονται με συναλλαγές οι οποίες διενεργούνται από τη θυγατρική εταιρεία Πειραιώς Α.Ε.Π.Ε.Υ. στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της που απορρέουν από την ιδιότητά της ως ειδικού διαπραγματευτή.

Συνεχιζόμενη Δραστηριότητα

Η Διοίκηση συμπέρανε ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας έχουν καταρτιστεί κατάλληλα με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (on a Going Concern basis) κατά την 31/12/2018 λαμβάνοντας υπόψη:

- (α) τις σημαντικές θετικές εξελίξεις που καταγράφηκαν στην Ελληνική οικονομία τα τελευταία χρόνια και τις εκτιμήσεις που διαβλέπουν τη διατήρηση της αναπτυξιακής δυναμικής του μακροοικονομικού περιβάλλοντος,
- (β) τη βελτιωμένη ρευστότητα του Ομίλου και της Τράπεζας συμπεριλαμβανομένης της μηδενικής εξάρτησης από τον μηχανισμό παροχής έκτακτης ρευστότητας ELA (Emergency Liquidity Assistance) από τον Ιούλιο 2018 και τη διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης,
- (γ) την επαναφορά της κερδοφορίας του Ομίλου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες και
- (δ) την κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου.

Η βάση συμπεράσματος παρουσιάζεται στη Σημείωση 2.1.2.

Εφαρμογή Σχεδίου Αναδιάρθρωσης

Η Τράπεζα Πειραιώς υπέβαλε το Νοέμβριο 2015 αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το οποίο και εγκρίθηκε από το ΤΧΣ και στις 29/11/2015 και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι οικονομικές εξελίξεις και τα αποτελέσματα της διαγνωστικής άσκησης προσομοίωσης που διενεργήθηκε από την ΕΚΤ το 2015 οδήγησαν στην αναθεώρηση του αρχικού Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας το 2014 και στην ενημέρωση των δεσμεύσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας έναντι της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2012, με την παροχή νέας κρατικής ενίσχυσης. Ο ρόλος του Monitoring Trustee («MT»), ο οποίος είχε διοριστεί πρωτίστως από την Τράπεζα το 2013, θεσμοθετήθηκε για να εξασφαλιστεί η σωστή παρακολούθηση της εφαρμογής i) του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης και ii) των προαναφερόμενων αναθεωρημένων δεσμεύσεων. Στη συνέχεια η αναθεωρημένη αποστολή του MT εξασφάλισε τη συμμετοχή ως παρατηρητής στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, συμπεριλαμβανομένων των συνεδριάσεων της Επιτροπής Κινδύνου, της Επιτροπής Στρατηγικής και της Εκτελεστικής Επιτροπής του Ομίλου.

Το αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης βασίστηκε σε μακροοικονομικές παραδοχές όπως παρασχέθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και σε εποπτικές παραδοχές. Προσδιόρισε βασικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της οργάνωσης και της διακυβέρνησης του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένης της περαιτέρω βελτίωσης των πρακτικών διαχείρισης κινδύνων, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι ο Όμιλος θα λειτουργεί υπό σαφή και αυστηρό σύστημα διαχείρισης κινδύνων και ότι θα ενσωματώνει σημαντικό βαθμό κινδύνου στον στρατηγικό σχεδιασμό. Οι δεσμεύσεις, βάσει του αναθεωρημένου σχεδίου ευθυγραμμίζονται με τους μεσοπρόθεσμους στρατηγικούς και χρηματοοικονομικούς στόχους της Τράπεζας. Οι δεσμεύσεις που συνιστούν αναπόσπαστο μέρος της Σχεδίου Αναδιάρθρωσης αποτελούνται από συνολικά 27 δεσμεύσεις που εστιάζουν σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης και επιχειρηματικές πρακτικές με προθεσμία 30/6/2018 και άλλες 13 υποχρεώσεις αναδιάρθρωσης με προθεσμίες από τις 30/6/2016 έως τις 31/12/2018, που αφορούν τα εξής:

1. τη μείωση του αριθμού των καταστημάτων στην Ελλάδα, με μέγιστο αριθμό τα 650 καταστήματα μέχρι τις 31/12/2017,
2. τον περαιτέρω περιορισμό του αριθμού των εργαζομένων στην Ελλάδα με μέγιστο αριθμό τους 13.200 μέχρι τις 31/12/2017,
3. τη μείωση του συνολικού λειτουργικού κόστους στην Ελλάδα με μέγιστο ποσό τα € 1,1 δισ. για τη χρήση 2017 με ημερομηνία αναφοράς 31/12/2017,
4. τη μείωση μέχρι την 31/12/2018 του κόστους χρηματοδότησης της Τράπεζας μέσω της μείωσης του κόστους των καταθέσεων που αντλούνται στην Ελλάδα, ώστε να αποκατασταθεί η κερδοφορία προ προβλέψεων της Τράπεζας,
5. τη μείωση του δείκτη δανείων μετά από προβλέψεις προς καταθέσεις για τις τραπεζικές δραστηριότητες στην Ελλάδα στο 115% κατά ανώτατο όριο μέχρι την 31/12/2018,
6. ρυθμό αύξησης των δανείων προ προβλέψεων ετησίως που δεν μπορεί να είναι υψηλότερος από το ρυθμό αύξησης της αγοράς, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
7. περιορισμό στη στήριξη με συμμετοχή στα ίδια κεφάλαια ή στη στήριξη μέσω κεφαλαίων μειωμένης εξασφάλισης σε οποιαδήποτε ξένη θυγατρική του Ομίλου.
8. Το μηδενισμό, μέχρι την 30/06/2018, του χαρτοφυλακίου των στοιχείων ενεργητικού της Τράπεζας στην αλλοδαπή μέσω αποεπένδυσης (deleverage) ή χαμηλότερα του 20% της έκθεσης του 2012 μέσω run-off.
9. την πώληση των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων (ATE Ασφαλιστική and ATE Insurance Romania) το αργότερο μέχρι 31/12/2016.
10. την εκποίηση του χαρτοφυλακίου εισηγμένων μέχρι την 30/6/2016 και την εκποίηση του χαρτοφυλακίου μη εισηγμένων μετοχών μέχρι την 31.12.2017 για επενδύσεις άνω των €5 εκατ. (με την επιφύλαξη μερικών εξαιρέσεων).
11. την ανεξαρτησία του αγοραστή για οποιαδήποτε πώληση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της δέσμευσης εκποίησης.
12. την αποχή από την αγορά τίτλων μη επενδυτικής διαβάθμισης μέχρι την 30/06/2017 (με την επιφύλαξη μερικών εξαιρέσεων).
13. την εφαρμογή ανώτατου ορίου στις αποδοχές των υπαλλήλων και διοικητικών στελεχών της Τράπεζας.

Οι 27 δεσμεύσεις σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης και επιχειρηματικών πρακτικών καλύπτουν δύο περιοχές:

1. Την αποτελεσματική και επαρκή εσωτερική οργάνωση που αποτελείται από 8 δεσμεύσεις με θέματα διακυβέρνησης, εσωτερικού ελέγχου, ελέγχου και κινδύνων και τις ακόλουθες 3 δεσμεύσεις που σχετίζονται με περιορισμούς: α) πληρωμής μερισμάτων σε κοινές μετοχές (απαγόρευση καταβολής μερισμάτων), β) μη δυνατότητα απόκτησης συμμετοχών σε στοιχεία ενεργητικού ή μεταβιβάσεις μετοχών (απαγόρευση εξαγοράς), γ) μη προβολή ή διαφήμιση που να σχετίζεται με την κρατική ενίσχυση (απαγόρευση διαφήμισης).

2. Τις επιχειρηματικές πρακτικές και την παρακολούθηση των κινδύνων αποτελούμενες από 19 δεσμεύσεις οι οποίες επικεντρώνονται στην πιστωτική πολιτική και τιμολόγηση, στη διαχείριση κινδύνων και στην παρακολούθηση και αναφορά των συνδεδεμένων δανειοληπτών.

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει ολοκληρώσει εντός των προκαθορισμένων προθεσμιών (έως τις 30/6/2018) τις 27 δεσμεύσεις για την εταιρική διακυβέρνηση και τις εμπορικές πρακτικές, σύμφωνα με την επίσημη επιβεβαίωση του ΜΤ. Από την 1/1/2019, ο ΜΤ δεν συμμετέχει σε συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου ή των Επιτροπών του και παρακολουθεί μόνο την υλοποίηση των 2 δεσμεύσεων αναδιάρθρωσης (υπ' αριθ. 8 – Εκποίηση περιουσιακών στοιχείων αλλοδαπής & υπ' αριθ. 10- Πώληση χρεογράφων) μέσω σχετική τεκμηρίωσης, η οποία παρέχεται από την Τράπεζα.

Μετά την ολοκλήρωση της πώλησης της θυγατρικής Tirana Bank της Τράπεζας στις 28/2/2019 και την ανακοίνωση συμφωνίας πώλησης της θυγατρικής Piraeus Bank Bulgaria, τα εναπομείναντα περιουσιακά στοιχεία - που αποτελούν αντικείμενο δέσμευσης πώλησης, συνιστούν σχετικά μικρό μέγεθος (€0,2 εκατ.) - συγκρινόμενο με το σύνολο της αρχικής περιμέτρου εκποίησης ύψους €10 δισ.. Τα προαναφερόμενα περιουσιακά στοιχεία ενέχουν εκκρεμότητες νομικής φύσης ή άλλα ανεπίλυτα ζητήματα που προκαλούν σημαντικές καθυστερήσεις στην πώλησή τους, δεν υπόκεινται στον διαχειριστικό έλεγχο της Τράπεζας. Ο ΜΤ και η Επιτροπή Ανταγωνισμού αναγνώρισαν τη μικρή ουσιαστικότητα των εναπομενόντων περιουσιακών στοιχείων, ενώ σημείωσαν την αξιόπαινη προσπάθεια της Τράπεζας που εφαρμόζει προκειμένου να απορροφήσει και να πωλήσει τα περιουσιακά στοιχεία της περιμέτρου υπ' αριθ. 8 και 10 τα τελευταία τρία χρόνια. Με τη λήψη της εποπτικής έγκρισης της πώλησης Piraeus Bank Bulgaria, η Τράπεζα Πειραιώς θα έχει ουσιαστικά ολοκληρώσει όλες τις δεσμεύσεις του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, δεδομένης της αμελητέας αξίας ενεργητικού των υπολειπόμενων δεσμεύσεων.

Επιλεγμένα Στοιχεία Μη Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (N.4403/2016)

Ανθρώπινο Δυναμικό και Οργανωσιακή Μάθηση Ομίλου

Κτίζοντας μια Ενιαία Ισχυρή Εταιρική Κουλτούρα

Η Τράπεζα διαμόρφωσε τον Σκοπό και τις Αξίες της, με στόχο να κτίσει μια ισχυρή, ενιαία εταιρική κουλτούρα που θα βασίζεται στις αρχές της λογοδοσίας, της αξιοκρατίας και της διαφάνειας, το οποίο θεωρείται ως το συγκριτικό της πλεονέκτημα. Ο σκοπός της είναι να αποτελέσει πυλώνα σταθερότητας για την ελληνική οικονομία, να ενισχύσει την ανάπτυξη και να προωθήσει την καινοτομία. Το σταθερό της αποτύπωμα είναι θετικό προς όφελος των πελατών, των εργαζομένων, των μετόχων και της κοινωνίας γενικότερα, αντικατοπτρίζοντας πλήρως τις αξίες της. Οι νέες εταιρικές της αξίες που ξεκίνησαν τον Ιούνιο του 2018, προέκυψαν από την συνεισφορά όλων των εργαζομένων και ορίζονται ως εξής:

- Δημιουργούμε συνεχώς αξία
- Βλέπουμε τα δεδομένα ως πρόκληση
- Ενθουσιάζουμε τους πελάτες μας
- Χτίζουμε σχέσεις εμπιστοσύνης

Στο πλαίσιο του προγράμματος μετατροπής της εταιρικής κουλτούρας της Τράπεζας αναπτύχθηκε ένας οδικός χάρτης των πρωτοβουλιών με έντονο αντίκτυπο στην κουλτούρα. Σημαντικές πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν:

- (α) Become & Achieve, η νέα Διοίκηση Απόδοσης Ανθρώπινου Δυναμικού για όλα τα ιεραρχικά επίπεδα που ξεκίνησε τον Απρίλιο του 2018, η οποία ενθαρρύνει την ανοιχτή επικοινωνία και την κουλτούρα ανατροφοδότησης, μέσω τακτικών διαλόγων σχετικά με την απόδοση, ελέγχων και της ανατροφοδότησης από την ομάδα & τους συνεργάτες. Η νέα ΔΑΑΔ ευθυγραμμίζεται με τους στρατηγικούς στόχους και την κουλτούρα της Τράπεζας και βασίζεται σε τρεις βασικές αρχές:

υψηλή απόδοση, υπευθυνότητα και εμπιστοσύνη.

- (β) Πρωινό Μαζί, στο οποίο ο Διευθύνων Σύμβουλος και τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής συναντιούνται με εργαζόμενους σε ένα ανεπίσημο περιβάλλον για να μοιραστούν στρατηγικές κατευθύνσεις και αξίες. Κατά τη διάρκεια της χρονιάς συμμετείχαν πάνω από 400 εργαζόμενοι.
- (γ) Στα μέσα Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκε το Φεστιβάλ Αξιών, ένα μεγάλης κλίμακας εσωτερικό γεγονός που μετέφερε μήνυμα αλλαγής, δραστηριοποιώντας μια ομόκεντρη ομάδα ηγετών για να προσεγγίσει ολόκληρο τον οργανισμό. Μέσα από το πρίσμα της αγοράς, παρουσιάστηκαν 21 βασικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, που συνδέονται με τις 4 εταιρικές αξίες. Συμμετείχαν πάνω από 550 εργαζόμενοι.
- (δ) Leaders on site visits, μια πρωτοβουλία για την περαιτέρω εμβάθυνση των νέων μας αξιών και της προσωπικής συμβολής στην πραγματοποίηση της αλλαγής. Από τον Οκτώβριο έως τον Δεκέμβριο του 2018 πραγματοποιήθηκαν 8 συνεδριάσεις σε 7 περιφερειακές πόλεις της Ελλάδας με 500 συμμετέχοντες.

Ηθικός και Βιώσιμος Εργασιακός Χώρος

Πρωθώντας ένα ηθικό και βιώσιμο χώρο εργασίας, εστιάζουμε στην παροχή ενός πλαισίου με επαρκείς πολιτικές, διαδικασίες και δράσεις που θα επηρεάσουν θετικά την ευημερία όλων των εργαζομένων, σε ευθυγράμμιση με την προώθηση της ηθικής κουλτούρας.

Ο σεβασμός των αρχών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων διαπνέει όλες τις πολιτικές διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, εστιάζοντας στις ίσες ευκαιρίες και το σεβασμό στο εργασιακό περιβάλλον. Η Πολιτική Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι διαθέσιμη σε όλους τους εργαζόμενους μέσω του εσωτερικού καναλιού επικοινωνίας, ενώ οι αρχές της πολιτικής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι δημοσιευμένες στην εταιρική ιστοσελίδα του Ομίλου. Το σχετιζόμενο με αυτή μάθημα εξ' αποστάσεως «Ανθρώπινα Δικαιώματα, Ίσες Ευκαιρίες και Διαφορετικότητα στον Εργασιακό Χώρο», ανανεώθηκε σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων (GDPR). Το μάθημα έχει ολοκληρωθεί από το 67% των εργαζομένων της Τράπεζας, μετρώντας 37.545 ώρες εκπαίδευσης.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι όλοι οι εργαζόμενοι ευθυγραμμίζονται με τους σκοπούς, τις αξίες και τις αρχές της Τράπεζας, ο υφιστάμενος Κώδικας Δεοντολογίας αναθεωρήθηκε το 2018, ευθυγραμμιζόμενος με τη νέα κουλτούρα και αρχές της Τράπεζας, προκειμένου να ενθαρρυνθούν οι δράσεις και οι συμπεριφορές των νέων αξιών. Υπάρχει ξεχωριστή αναφορά στη νέα διαδικασία Whistle Blowing για υποβολή καταγγελιών και αναφορών σε περίπτωση παραπτωμάτων ή παράνομων πράξεων που αντιτίθενται στις εσωτερικές πολιτικές και διαδικασίες της Τράπεζας. Όλοι οι εργαζόμενοι ενημερώνονται σχετικά με τον Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας και υπογράφουν υπεύθυνη δήλωση σχετικά με την παραλαβή και την κοινοποίηση του Κώδικα κατά τη διάρκεια της πρόσληψης. Ο Κώδικας είναι διαθέσιμος στον εσωτερικό ιστότοπο της Τράπεζας, HR Portal, σε όλους τους υπαλλήλους.

Όσον αφορά στην παροχή ίσων ευκαιριών και την κινητικότητα των εργαζομένων, η Τράπεζα καλύπτει τις ανάγκες στελέχωσης χρησιμοποιώντας αρχικά εσωτερικούς υποψηφίους. Προκειμένου να διασφαλιστεί η διαφανής και αντικειμενική αξιολόγηση στη διαδικασία επιλογής, χρησιμοποιούνται εργαλεία όπως τεστ προσομοίωσης εργασίας, τεστ δεξιοτήτων και προσωπικές συνεντεύξεις. Για το 2018, οι εσωτερικές μετακινήσεις κάλυψαν το 87% των συνολικών αναγκών σε ανθρώπινο δυναμικό. Το ποσοστό προαγωγών ανήλθε σε 12,6% το 2018 από 10,4% το 2017.

Στις αρχές του έτους, ο Όμιλος ανακοίνωσε ένα Πρόγραμμα Οικειοθελούς Αποχώρησης (VES) στο οποίο αιτήθηκαν συμμετοχή περισσότεροι από 1.300 εργαζόμενοι κατά τη διάρκεια του έτους, οι περισσότεροι από τους οποίους έχουν ήδη αποχωρήσει. Οι όροι και οι προϋποθέσεις του VES σχεδιάστηκαν ως κοινωνικά υπεύθυνες επιλογές και σημαντικό κριτήριο, μεταξύ άλλων,

ήταν η δημιουργία βέλτιστου μακροπρόθεσμου οφέλους για τους εργαζομένους. Όσον αφορά στο δικαίωμα των εργαζομένων να σχηματίζουν και να συμμετέχουν σε συνδικαλιστικές οργανώσεις, έξι συνδικάτα εργαζομένων λειτουργούν στην Τράπεζα και αντιπροσωπεύουν περίπου το 90% των εργαζομένων. Κατά τη διάρκεια των τακτικών συναντήσεων μεταξύ των διοικητικών στελεχών και των εκπροσώπων των συνδικάτων το 2018, εξετάστηκαν διάφορα ζητήματα, καταλήγοντας σε μια επιχειρησιακή σύμβαση εργασίας που υπογράφηκε μεταξύ της Τράπεζας και του αντιπροσωπευτικού σωματείου των εργαζομένων της για την περίοδο 7/2018 - 7/2019.

Καταπολέμηση Διαφθοράς και Δωροδοκίας

Η Τράπεζα Πειραιώς δεσμεύεται για υψηλά πρότυπα ηθικής συμπεριφοράς και εφαρμόζει προσέγγιση μηδενικής ανοχής στη δωροδοκία και τη διαφθορά. Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα Πειραιώς έχει υιοθετήσει κατάλληλα μέτρα για την προστασία της φήμης της Τράπεζας σε θέματα ηθικής συμπεριφοράς, οικονομικής ακεραιότητας και αξιοπιστίας των εργασιών της. Όλοι οι εργαζόμενοι λαμβάνουν εκπαίδευση για την αναγνώριση και αποφυγή συμμετοχής στη δωροδοκία και ενθαρρύνονται για την ευαισθητοποίησή τους και την έγκαιρη αναφορά οποιασδήποτε υπόθεσης με υποψία δωροδοκίας στη διοίκηση της Τράπεζας.

Η πρόληψη, η ανίχνευση και η αναφορά της δωροδοκίας είναι ευθύνη όλων των εργαζομένων και της διοίκησης του Ομίλου όπως περιγράφεται λεπτομερώς στην πολιτική Whistle Blowing Policy. Για τους σκοπούς των προαναφερθέντων, η Τράπεζα έχει δημιουργήσει κατάλληλους διαύλους επικοινωνίας για όσους αναφέρουν περιπτώσεις δωροδοκίας, απάτης και διαφθοράς ή για τυχόν υποψίες, με απόλυτη εμπιστευτικότητα ώστε να ενημερώσουν αμέσως την αρμόδια αρχή. Μετά από εξουσιοδότηση της Επιτροπής Ελέγχου του Ομίλου, έχει ανατεθεί στον Εσωτερικό Έλεγχο του Ομίλου η διαχείριση σχετικά με τις εμπιστευτικές αναφορές του προσωπικού σε θέματα διαφθοράς, δωροδοκίας και απάτης.

Υγεία και Ευεξία

Το 2018, ο Όμιλος συνέχισε να παρέχει παροχές υγείας, ασφάλειας στους εργαζομένους και τις οικογένειές τους. Συγκεκριμένα, 422 μητέρες επωφελήθηκαν από το σχήμα σωρευτικών αδειών, 5.075 υπάλληλοι επωφελήθηκαν από επιδόματα παιδικής μέριμνας, 1.812 χρηματικά βραβεία χορηγήθηκαν στους υπαλλήλους και τα παιδιά τους και 37 ορθοπεδικές / εργονομικές θέσεις δόθηκαν στους υπαλλήλους με μυοσκελετικές διαταραχές. Όσον αφορά στον αριθμό των εργατικών ατυχημάτων, κατά τη διάρκεια του 2018, καταγράφηκαν τέσσερα ατυχήματα στις εγκαταστάσεις της Τράπεζας.

Προκειμένου να ενισχυθεί η υγεία και η ασφάλεια στο χώρο εργασίας, η Τράπεζα ευθυγραμμίστηκε με την πυροσβεστική νομοθεσία. Κατά τη διάρκεια του 2018, όλες οι εγκαταστάσεις της Τράπεζας διαθέτουν μια αποκλειστική, εκπαιδευμένη ομάδα πυρόσβεσης και ταυτόχρονα όλοι οι εργαζόμενοι σε 120 υποκαταστήματα στην Ελλάδα (25% του δικτύου καταστημάτων) εκπαιδεύονται στην πυρόσβεση από τα τοπικά τμήματα της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας.

Όσον αφορά στον εθελοντισμό, κατά τη διάρκεια του 2018, πραγματοποιήθηκαν στην Τράπεζα 54 εθελοντικές ενέργειες σε συνεργασία με 443 οργανισμούς (ΜΚΟ, εκπαιδευτικούς και δημόσιους φορείς), ωφελώντας συνολικά 42.660 άτομα, ενώ, από το σύνολο των δράσεων, 26 σχετίζονταν με την προώθηση της επιχειρηματικότητας των νέων από τις οποίες επωφελήθηκαν 504 μαθητές και φοιτητές. Στο πλαίσιο του Ομίλου, κατά τη διάρκεια του 2018, πραγματοποιήθηκαν 104 δράσεις σε συνεργασία με 447 οργανισμούς, που ωφέλησαν συνολικά 42.788 άτομα.

Συνεχής Εκπαίδευση

Ο οργανισμός μας δεσμεύεται να διασφαλίσει ότι οι άνθρωποι έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες, γνώσεις και ικανότητες για να προσδώσουν αξία στις εργασίες του Ομίλου, αντικατοπτρίζοντας πλήρως τις αξίες και τη στρατηγική του Οργανισμού. Για το σκοπό αυτό, έχουμε δομημένες δράσεις μάθησης σε τέσσερα ξεχωριστά χαρτοφυλάκια για να διευκολύνουμε τις

επιχειρηματικές μονάδες να επιτύχουν τους στρατηγικούς τους στόχους:

- (α) Ευεξία στο χώρο εργασίας, καλύπτοντας τις ανάγκες σωματικής υγείας και ασφάλειας, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το χειρισμό της απειλητικής συμπεριφοράς, την ευεξία κλπ.
- (β) Ανάπτυξη Ηγεσίας, στην οποία η νέα προσέγγιση στη διαχείριση των επιδόσεων, "Become & Achieve", απετέλεσε την κύρια πρωτοβουλία, πλήρως ευθυγραμμισμένη με το έργο μετασχηματισμού της κουλτούρας. 1.833 στελέχη παρακολούθησαν ένα μονοήμερο εργαστήριο (workshop) για να επηρεάσουν, να ενισχύσουν και να βελτιώσουν την απόδοση των ομάδων και των μεμονωμένων μελών.
- (γ) Κοινωνικές Δεξιότητες, όπως η άριστη εξυπηρέτηση πελατών, οι δεξιότητες αποτελεσματικής διαπραγμάτευσης και παρουσίασης.
- (δ) Τραπεζικές και Επιχειρηματικές δεξιότητες, το χαρτοφυλάκιο στο οποίο δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση. Κατά τη διάρκεια του έτους, καταγράφηκαν 59.031 συμμετοχές σε 524 προγράμματα που ανέρχονται συνολικά σε 273.266 ανθρωπόωρες. Σημαντικό ποσοστό αυτών των ωρών αφορούσε προγράμματα που σχετίζονται με την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9, τον νέο κανονισμό για το GDPR, την καταπολέμηση της απάτης, την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη διαχείριση παραπόνων πελατών, εμπορικών προτάσεων, προϊόντα λιανικής & επενδυτικής τραπεζικής, χρηματοδοτήσεις και επαγγελματικές πιστοποιήσεις της Τράπεζας Ελλάδος σύμφωνα με το εποπτικό πλαίσιο.

Ο μέσος όρος των ωρών εκπαίδευσης ανά εργαζόμενο ανήλθε σε 38 ώρες το 2018, σύμφωνα με την αναθεωρημένη στρατηγική συνεχούς εκπαίδευσης των επιχειρήσεων και σύμφωνα με τον αντίστοιχο μέσο όρο σε μεγάλες επιχειρήσεις.

Αρχές Υπεύθυνης Τραπεζικής

Η Τράπεζα Πειραιώς, με σκοπό την ενίσχυση της κοινωνικής ευημερίας και της βιώσιμης ανάπτυξης, αναλαμβάνει πρωτοβουλίες ώστε το αποτύπώμά της να είναι θετικό και διαρκές. Η Τράπεζα - μαζί με άλλες 27 τράπεζες-μέλη του UNEP FI (United Nations Environment Programme Finance Initiative) - έθεσαν σε διεθνή δημόσια διαβούλευση στις 26/11/2018 τις Αρχές για την Υπεύθυνη Τραπεζική (Principles for Responsible Banking) – οι οποίες θα καθορίσουν τον ρόλο και τις ευθύνες του τραπεζικού κλάδου στη διαμόρφωση ενός βιώσιμου μέλλοντος. Η υιοθέτηση των νέων Αρχών θα συμβάλλει στην εναρμόνιση του τραπεζικού κλάδου, με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) των Ηνωμένων Εθνών και τη Συμφωνία του Παρισιού για το Κλίμα. Οι Αρχές βρίσκονται σε πλήρη εναρμόνιση με το Σκοπό και τις Αξίες της Τράπεζας.

Συμμετοχή σε Διεθνείς Πρωτοβουλίες και Δείκτες Αξιολόγησης Εταιρικής Αειφορίας

Η Τράπεζα Πειραιώς συμμετέχει από το 2004 στο Οικουμενικό Σύμφωνο των Η.Ε. (UN Global Compact), και από το 2007 στην Οικονομική Πρωτοβουλία του Προγράμματος των Η.Ε. για το Περιβάλλον (UN Environment Programme Finance Initiative - UNEP FI). Η Τράπεζα εντάσσεται στο δείκτη "FTSE4Good Emerging Index" και στο μητρώο "Ethibel EXCELLENCE Investment". Στο δείκτη CDP κατατάσσεται στο πολύ καλό επίπεδο "Management B", ενώ στο δείκτη oekom-Research είναι στο επίπεδο medium με βαθμολογία C-. Η MSCI ESG, αναβάθμισε την Τράπεζα στο επίπεδο «BBB» από «BB», αξιολογώντας θετικά τις βελτιωμένες μετρήσεις εταιρικής διακυβέρνησης και τις πολιτικές για την προστασία των δεδομένων των πελατών της. Η Τράπεζα Πειραιώς έλαβε, επίσης, άριστη βαθμολογία «1 - HIGHER DISCLOSURE» από την ISS Corporate Solutions, στους πυλώνες «Κοινωνία» και «Περιβάλλον».

Περιβαλλοντική Διαχείριση – Βελτίωση Περιβαλλοντικών Επιδόσεων

Η Τράπεζα Πειραιώς, εφαρμόζει Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΣΠΔ) σε όλα τα καταστήματα και κτήρια διοίκησης, πιστοποιημένο σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό Κανονισμό EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) και το πρότυπο ISO 14001. Το 2017 η Τράπεζα εξασφάλισε Εγγυήσεις Προέλευσης για το 86% της καταναλωθείσας ηλεκτρικής ενέργειάς της, πιστοποιώντας ότι προήλθε από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

Τα περιβαλλοντικά δεδομένα και οι περιβαλλοντικοί δείκτες επίδοσης δημοσιεύονται ετησίως στην Έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης¹ και στην Περιβαλλοντική Δήλωση της Τράπεζας,² και επαληθεύονται από εταιρία πιστοποίησης. Η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας και χαρτιού ανά εργαζόμενο μειώθηκαν το 2017 σε σχέση με το 2016 κατά 2% και 7% αντίστοιχα, ενώ οι συνολικές εκπομπές CO₂ ανά εργαζόμενο μειώθηκαν κατά 1%, σε σχέση με το 2016. Για το 2018 οι στόχοι Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ήταν: 2% μείωση της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας ανά μονάδα επιφάνειας, 3% μείωση της συνολικής κατανάλωσης χαρτιού ανά εργαζόμενο και 2% μείωση των συνολικών έμμεσων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, σχετιζόμενων με την ηλεκτρική ενέργεια, ανά μονάδα επιφάνειας.

Μέσα στο 2018 ολοκληρώθηκαν διάφορα περιβαλλοντικά προγράμματα σχετιζόμενα με την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών (Φ/Β) συστημάτων σε καταστήματά της Τράπεζας, την αντικατάσταση λαμπτήρων φωτισμού στις εξωτερικές πινακίδες με λαμπτήρες LED στα περισσότερα καταστήματά της, ενώ “το Ενεργειακό Γραφείο”, ένα καινοτόμο περιβαλλοντικό πρόγραμμα λογισμικού, παρακολουθεί τις περισσότερες κτηριακές υποδομές σε πραγματικό χρόνο, με σκοπό την εξοικονόμηση ενέργειας και νερού.

Συνολικά, την τελευταία δεκαετία (2008-2017) οι εκπομπές CO₂ ανά εργαζόμενο έχουν μειωθεί κατά 51%, ενώ η ηλεκτρική κατανάλωση ανά τετραγωνικό μέτρο έχει μειωθεί κατά 25%. Μέσω της μείωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος εξοικονομούνται λειτουργικά έξοδα ύψους €5 εκατ. ετησίως.

Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής

Η Τράπεζα Πειραιώς υπολογίζει σε ετήσια βάση την κλιματική έκθεση των επιχειρηματικών πιστούχων της, οι οποίοι ανήκουν σε κλάδους που ενδέχεται να επηρεασθούν οικονομικά από την κλιματική αλλαγή. Για το 2017, η συνολική κλιματική έκθεση των επιχειρηματικών πιστούχων της Τράπεζας υπολογίσθηκε σε €542 εκατ., δηλαδή 1,3% επί του συνολικού κύκλου εργασιών τους, από €592 εκατ. το 2016 (1,3% επί του συνολικού κύκλου εργασιών τους). Επί του συνόλου των επιχειρηματικών πιστούχων της Τράπεζας μόνο το 6,7% κατατάσσονταν στους κλάδους υψηλής κλιματικής έκθεσης.

Προστασία της Βιοποικιλότητας

Η Τράπεζα Πειραιώς ολοκλήρωσε τον Σεπτέμβριο του 2018 το πενταετές ευρωπαϊκό συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα LIFE-Stymfalia, που εισήγαγε για πρώτη φορά στην Ελλάδα καινοτόμες λύσεις στο ζήτημα της χρηματοδότησης των προστατευόμενων περιοχών. Η Τράπεζα Πειραιώς συνδιαμορφώνει την ευρωπαϊκή πολιτική για τη χρηματοδότηση της βιοποικιλότητας μέσω της συμμετοχής της στο Advisory Board του EU Business and Biodiversity Platform (B@B). Επιπρόσθετα, η Τράπεζα Πειραιώς συμμετέχει και σε ομάδα εμπειρογνομόνων στο πλαίσιο παγκόσμιου προγράμματος της IUCN (Διεθνής Ένωση Προστασίας της Φύσης), με στόχο την ανάδειξη επιχειρηματικών ευκαιριών για την ενίσχυση της χρηματοδότησης των προστατευόμενων περιοχών.

¹ Έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης 2017: <https://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/financials/annual-reports>

² Περιβαλλοντική Δήλωση 2017: <https://www.piraeusbankgroup.com/el/corporate-responsibility/environment/environmental-fields-of-action/environmental-management>

Δίκτυο Μουσείων ΠΙΟΠ, πυλώνας ανάπτυξης της ελληνικής περιφέρειας

Το Δίκτυο Μουσείων του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ) συνιστά ένα έργο - πρότυπο, το οποίο στηρίζει τις τοπικές κοινωνίες. Διαρκής επιδίωξη του παραμένει η διατήρηση της υψηλής ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς την κοινωνία με διαύλους τον πολιτισμό, το περιβάλλον και τη δια βίου εκπαίδευση καθώς επίσης η προσέλκυση ποικίλων ομάδων κοινού. Σύμφωνα με έρευνα που διεξήγαγε το IOBE για το ΠΙΟΠ, τα Μουσεία ενισχύουν την επισκεψιμότητα κάθε περιοχής, βοηθούν στην επέκταση της τουριστικής περιόδου, αναβαθμίζουν το τουριστικό «πακέτο». Το 2016 το Δίκτυο ΠΙΟΠ είχε 220.000 επισκέπτες, αριθμός που «μεταφράζεται» σε €6 εκατ. ευρώ, τα οποία «μοιράζονται» σε αυτές τις οικονομίες, ενώ η συνολική συμβολή των Μουσείων ΠΙΟΠ στο ΑΕΠ της Ελλάδας υπερβαίνει τα €14 εκατ. Ο αριθμός επισκεπτών αυξήθηκε κατά 43,2% το 2017, σε 314.000.

Κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες

Η Τράπεζα Πειραιώς υποστηρίζει έμπρακτα τομείς όπως οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, Εξοικονόμηση Ενέργειας, Βιολογική Γεωργία κ.α., παρέχοντας ολοκληρωμένη υποστήριξη στις επιχειρήσεις για επενδύσεις σε καθαρές τεχνολογίες, μέσω εξειδικευμένων εργαλείων χρηματοδότησης.

Από το 2006, η Τράπεζα ενισχύει τα νοικοκυριά στην εξοικονόμηση και μείωση ενέργειας, προσφέροντας Πράσινα στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια καθώς και το πακέτο Green Επιχειρείν για τις επιχειρήσεις που επιλέγουν την αναβάθμιση εξοπλισμού και υλοποίηση σχετικών εργασιών για την εξοικονόμηση ενέργειας των εγκαταστάσεών τους.

Η Τράπεζα Πειραιώς συνεργάζεται με ευρωπαϊκούς και εθνικούς αναπτυξιακούς φορείς, για την παροχή διάφορων μορφών χρηματοδότησης με ευνοϊκούς όρους για την προώθηση της καινοτομίας, την ενίσχυση νεοσύστατων και πολύ μικρών επιχειρήσεων, νέων αγροτών κ.α. Την τελευταία πενταετία υπεγράφησαν συμφωνίες με τα πιο πάνω χαρακτηριστικά, που συνολικά ξεπερνούν τα €2,5 δις κατά την περίοδο 2013-2017.

Αξιολόγηση Κινδύνων για Αειφόρο Χρηματοδότηση

Από το 2016, ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς, με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών κινδύνων στο επιχειρηματικό δανειακό του χαρτοφυλάκιο έχει ενσωματώσει στην Πιστωτική Πολιτική και στη Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων, περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια. Με την εφαρμογή του Συστήματος Περιβαλλοντικής και Κοινωνικής Διαχείρισης στην εγκριτική διαδικασία των επιχειρηματικών χρηματοδοτήσεων (Environmental and Social Management System, ESMS), η Τράπεζα επιτυγχάνει την ολιστική προσέγγιση των δυνητικών οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών κινδύνων της υπό χρηματοδότηση επιχειρηματικής δραστηριότητας/project.

Με αυτή την ολιστική προσέγγιση, αξιολόγηση και διαχείριση των επιχειρηματικών κινδύνων, η Τράπεζα καθίσταται αρωγός και υποστηρίζει τους πελάτες της να προσαρμοστούν στο νέο μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης, να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους, να μειώσουν τα λειτουργικά τους έξοδα, να δραστηριοποιηθούν σε καινοτόμους τομείς, και γενικά να χρησιμοποιήσουν τις ευκαιρίες και κίνητρα που παρέχονται.

Παράλληλα, η Τράπεζα Πειραιώς συνεχίζει να χρηματοδοτεί έργα πράσινης επιχειρηματικότητας και να πραγματοποιεί εξειδικευμένη τεχνοοικονομική αξιολόγηση για τη διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους, με απώτερο στόχο την αποτροπή λειτουργικών αστοχιών και κινδύνων, προστατεύοντας τόσο τον πελάτη όσο και την ίδια την Τράπεζα.

Συναλλαγές με Συνδεδεμένα Μέρη

Αναφορικά με τις συναλλαγές της Τράπεζας με συνδεδεμένα μέρη όπως μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και τη διοίκηση

της Τράπεζας και των θυγατρικών της, αυτά δεν ήταν σημαντικά το 2018, ενώ σχετική λεπτομερής αναφορά περιλαμβάνεται στις Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις του 2018.

Διαχείριση Κινδύνων – Risk Management

Η διαχείριση κινδύνων συγκεντρώνει το ιδιαίτερο ενδιαφέρον και τη συνεχή μέριμνα της Διοίκησης με στόχο την αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων, σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου, με γνώμονα τη διατήρηση της σταθερότητας και συνέχειας των εργασιών της. Η συνετή εφαρμογή και η διαρκής εξέλιξη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων συνιστούν προτεραιότητα και συνυπολογίζονται στη χάραξη των επιχειρηματικών και στρατηγικών σχεδίων του Ομίλου.

Ο Όμιλος έχει θεσπίσει σαφώς προσδιορισμένες διαδικασίες και επαρκείς μηχανισμούς για τον έλεγχο των κινδύνων, προκειμένου να εντοπίζονται, να αξιολογούνται, να μετρώνται, να διαχειρίζονται και να παρακολουθούνται. Στο πλαίσιο αυτό, οι καθ' ύλην αρμόδιες μονάδες του Ομίλου καταγράφουν τακτικά και επαναξιολογούν την επιχειρηματική στρατηγική του όσον αφορά στην ανάληψη, στην παρακολούθηση και στη διαχείριση κινδύνων και στη διάκριση των συναλλαγών και των πελατών ανάλογα με το επίπεδο κινδύνου; μ' αυτό τον τρόπο καθορίζουν τα ενδεδειγμένα μέγιστα αποδεκτά όρια ανάληψης κινδύνου συνολικά για κάθε τύπο κινδύνου, βελτιώνουν τα όρια αυτά, προσδιορίζουν επίσης τα όρια εκείνα που συνιστούν τη διακοπή των ζημιογόνων δραστηριοτήτων και αναλαμβάνουν πρόσθετα διορθωτικά μέτρα.

Ο Όμιλος έχει επίσης καθιερώσει αξιόπιστες, αποτελεσματικές κι ολοκληρωμένες πολιτικές και διαδικασίες με απώτερο σκοπό τη συνεχή αξιολόγηση και διατήρηση των ποσών, της σύνθεσης και της κατανομής των ιδίων κεφαλαίων που κάθε φορά η Διοίκηση της Τράπεζας κρίνει επαρκή για την κάλυψη της φύσης και του επιπέδου του κινδύνου που αναλαμβάνει ή μπορεί να αναλάβει. Αυτές οι πολιτικές και διαδικασίες υπόκεινται σε τακτική εσωτερική ανασκόπηση και αξιολόγηση από τη Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι θα παραμείνουν πλήρεις, επαρκείς και ανάλογες με τη φύση, την έκταση και την πολυπλοκότητα των τρεχουσών δραστηριοτήτων της Τράπεζας.

Διαχείριση Κινδύνων Ομίλου - Group Risk Management

Το Group Risk Management είναι διοικητικά ανεξάρτητη μονάδα σε σχέση με τις υπόλοιπες μονάδες της Τράπεζας και επιτελεί τις εκτελεστικές αρμοδιότητες για την ενεργοποίηση και ανάληψη συναλλαγών, ενώ επιτελεί καθήκοντα Διαχείρισης Κινδύνων και Ελέγχου Πιστωτικού Κινδύνου. Το Group Risk Management είναι υπεύθυνο για το σχεδιασμό, την καταγραφή και την εφαρμογή των πολιτικών της Τράπεζας με αντικείμενο τη διαχείριση κινδύνων και την κεφαλαιακή επάρκεια σύμφωνα με τις οδηγίες του Διοικητικού Συμβουλίου, και καλύπτει το πλήρες φάσμα των δραστηριοτήτων της Τράπεζας για όλους τους τύπους κινδύνων. Ο Επικεφαλής του Group Risk Management εποπτεύει τη Διαχείριση Κινδύνων Ομίλου. Για τα θέματα εποπτείας του αναφέρεται απ' ευθείας στον Διευθύνοντα Σύμβουλο και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ή / και μέσω αυτής, στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας.

Ο Όμιλος έχει υιοθετήσει μια επίσημα εγκεκριμένη Στρατηγική Κινδύνου και Κεφαλαιακής Επάρκειας, η οποία περιλαμβάνει ένα πλαίσιο για την ανάληψη κινδύνων. Η στρατηγική για τον Κίνδυνο και την Κεφαλαιακή Επάρκεια του Ομίλου λαμβάνει υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες και τις δεσμεύσεις του Ομίλου, παρέχει κατευθυντήριες γραμμές και θέτει τη βάση για τον ορισμό και τη διαμόρφωση μιας ευρείας κουλτούρας διαχείρισης κινδύνου, σύμφωνα με τα στρατηγικά σχέδια σε σχέση με τις εποπτικές προσδοκίες.

Κατά τη διάρκεια του 2018, το Group Risk Management ηγήθηκε/ συμμετείχε σε σειρά σημαντικών στρατηγικών πρωτοβουλιών για λογαριασμό της Τράπεζας, με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση του Πλαισίου Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου. Οι ενέργειες που ακολουθούν είναι ενδεικτικές και μη εξαντλητικές:

- Επανασχεδιασμός της Στρατηγικής Διαχείρισης Κινδύνων και Επάρκειας Κεφαλαίων καθώς και του Πλαισίου Ανάλυσης Κινδύνων για το 2018.
- Εισαγωγή εφαρμογής τιμολόγησης προσαρμοσμένης έναντι κινδύνων (risk-based pricing “ART”) για χαρτοφυλάκια δανείων μεγάλων επιχειρήσεων, σύνθετων χρηματοδοτήσεων έργων, μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων και στεγαστικών.
- Εισαγωγή της μεθοδολογίας για την προσαρμοσμένη έναντι κινδύνων απόδοση κεφαλαίου.
- Πλαίσιο κανονικοποίησης ισολογισμού και ανάπτυξης έργου σχεδιασμού υποδομής.
- Ανάπτυξη υποδείγματος δεδομένων κινδύνου, σύμφωνα με το πλαίσιο διακυβέρνησης δεδομένων και τις κατευθυντήριες αρχές του BCBS 239.
- Σχεδιασμός, προετοιμασία και εφαρμογή του κανονισμού 2016/867/ΕΕ για τη συλλογή αναλυτικών δεδομένων πιστοδοτήσεων και πιστωτικού κινδύνου (Credit Dataset, AnaCredit)

Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου - Credit Risk Management

Πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος πραγματοποίησης χρηματοοικονομικής ζημίας για τον Όμιλο, ο οποίος απορρέει από το ενδεχόμενο αδυναμίας των αντισυμβαλλομένων να εκπληρώσουν τις συμβατικές/συναλλακτικές τους υποχρεώσεις.

Ο πιστωτικός κίνδυνος συνιστά την πιο σημαντική πηγή κινδύνου για τον Όμιλο και, για τον λόγο αυτό, η αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείρισή του αποτελεί πρωταρχικό μέλημα της Διοίκησης. Η συνολική έκθεση του Ομίλου στον πιστωτικό κίνδυνο προέρχεται κατά κύριο λόγο από τις πιστοδοτήσεις επιχειρηματικής και ιδιωτικής πίστης, τις επενδυτικές δραστηριότητες του Ομίλου, τις συναλλαγές στην εξω-χρηματιστηριακή αγορά, τις πράξεις διαπραγμάτευσης στις αγορές παραγώγων και τον διακανονισμό συναλλαγών. Ο βαθμός έκθεσης που εμπεριέχεται σε κάθε πιστωτικό άνοιγμα εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι γενικότερες συνθήκες της οικονομίας και της αγοράς, η χρηματοοικονομική θέση των οφειλετών, το ύψος, το είδος και η διάρκεια των ανοιγμάτων, καθώς και η ύπαρξη καλυμμάτων και εξασφαλίσεων.

Η εφαρμογή της πιστωτικής πολιτικής, η οποία περιγράφει τις αρχές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου, διασφαλίζει την ενιαία και αποτελεσματική αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου. Στον Όμιλο εφαρμόζεται ενιαία πολιτική και πρακτική αναφορικά με τις μεθόδους αξιολόγησης και τις διαδικασίες έγκρισης, ανανέωσης και παρακολούθησης των πιστοδοτήσεων. Τα πιστοδοτικά όρια αναθεωρούνται ή/και ανανεώνονται τουλάχιστον ετησίως, ενώ τα αρμόδια εγκριτικά κλιμάκια καθορίζονται με βάση το ύψος και την κατηγορία του συνολικού πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει ο Όμιλος για κάθε οφειλέτη ή ομάδα οφειλετών, στοιχεία που σχετίζονται μεταξύ τους (one obligor principle). Επιπλέον οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των διαδικασιών μέτρησης και υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου, παρέχοντας εκτιμήσεις για το μέγεθος των χρηματοοικονομικών ζημιών που θα μπορούσαν να προκύψουν κάτω από δυνητικές ακραίες οικονομικές συνθήκες.

Κατά το 2018, οι κύριες πρωτοβουλίες, με στόχο την αναβάθμιση του Πλαισίου Διαχείρισης του Πιστωτικού Κινδύνου του Ομίλου, ήταν οι ακόλουθες:

- Έναρξη πολιτικών και διαδικασιών Αβέβαιης Είσπραξης (Unlikeliness to Pay - UtP).
- Προσαρμογή υποδείγματος ΔΠΧΑ 9 με τους νέους ορισμούς αθέτησης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (MEA) όπως έχουν προσδιορισθεί από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (European Banking Authority).
- Καθιέρωση νέων μεθοδολογιών τιμολόγησης προσαρμοσμένης έναντι κινδύνων για χαρτοφυλάκια δανείων επιχειρήσεων, στεγαστικών και καταναλωτικών, με αξιοποίηση της μεθοδολογίας ΔΠΧΑ 9.
- Δημιουργία υποδείγματος πρότυπων ανάπτυξης ως μέρος του Πλαισίου Διαχείρισης Διακυβέρνησης.
- Νέα ανάπτυξη υποδείγματος IRB για τον προσδιορισμό της πιθανότητας αθέτησης (PD) για την αναγνώριση

ανακυκλούμενων εκθέσεων (Qualifying as Revolving Exposures - QRRE).

- Υλοποίηση έργων προκειμένου να βελτιωθεί η παρακολούθηση των ορίων των επιχειρηματικών πιστώσεων.
- Απόκτηση εργαλείων για την εφαρμογή του Πλαισίου Διαχείρισης, Διακυβέρνησης και Επικύρωσης Υποδειγμάτων.

Διαχείριση Κινδύνου Αγοράς και Ρευστότητας – Market & Liquidity Risk Management

Ο κίνδυνος αγοράς αφορά το ενδεχόμενο οικονομικών απωλειών εξαιτίας δυσμενών μεταβολών στο ύψος ή στη μεταβλητότητα των επιτοκίων, των ισοτιμιών νομισμάτων και των τιμών των μετοχών και των εμπορευμάτων. Ωστόσο λόγω του περιορισμού του όγκου συναλλαγών του εμπορικού χαρτοφυλακίου που έχει καταγραφεί τα τελευταία χρόνια, ο κίνδυνος της έκθεσης έχει περιοριστεί σημαντικά. Οι κυριότεροι παράγοντες για τον κίνδυνο αγοράς σχετίζονται με τον επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο.

Η Τράπεζα Πειραιώς εκτιμά τον κίνδυνο αγοράς με χρήση της μεθόδου της Μέγιστης Δυνητικής Ζημίας (Value at Risk-VaR) τόσο για το εμπορικό χαρτοφυλάκιο συναλλαγών όσο και για το χαρτοφυλάκιο που επιμετράται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (FVTOCI). Η συνολική εκτίμηση του VaR κυμάνθηκε σε σχετικά χαμηλά επίπεδα για το 2018.

Ο Όμιλος έχει θεσπίσει ένα σύστημα ορίων κινδύνου αγοράς σε επίπεδο Ομίλου. Η επάρκεια του συστήματος και τα όριά του επανεξετάζονται σε ετήσια βάση. Η τήρηση των ορίων παρακολουθείται από the Group's Market Risk Management αλλά κι από τις καθ' ύλην αρμόδιες μονάδες της Τράπεζας και σε επίπεδο θυγατρικής. Η Τράπεζα Πειραιώς έχει υιοθετήσει και εφαρμόζει ευρέως αποδεκτές τεχνικές για τη μέτρηση του κινδύνου αγοράς.

Κίνδυνος ρευστότητας είναι η ενδεχόμενη αδυναμία του Ομίλου να αντεπεξέλθει και να υλοποιήσει κατάλληλες ενέργειες για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων μειώσεων και μεταβολών των πηγών χρηματοδότησής του, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε αδυναμία εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών του υποχρεώσεων, όταν αυτές καταστούν πληρωτέες. Η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας αφορά στην ικανότητα διατήρησης επαρκούς ρευστότητας για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων πληρωμής, όταν αυτές καθίστανται πληρωτέες.

Όλες οι μονάδες του Ομίλου έχουν εφαρμόσει ενιαία πολιτική διαχείρισης κινδύνων ρευστότητας για την αποτελεσματική διαχείριση του εν λόγω κινδύνου. Η πολιτική αυτή είναι συνεπής με τις εφαρμοζόμενες σε παγκόσμιο επίπεδο πρακτικές και ρυθμίσεις εποπτείας και προσαρμόζεται στις μεμονωμένες δραστηριότητες και δομές του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς. Το πλαίσιο διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς περιλαμβάνει πολιτικές, μεθοδολογίες και διαδικασίες, καθώς και καθορισμένους ρόλους και αρμοδιότητες όλων των εμπλεκόμενων.

Κατά το 2018, οι βασικότερες πρωτοβουλίες, είχαν στόχο την αναβάθμιση του πλαισίου διαχείρισης του κινδύνου αγοράς και ρευστότητας του Ομίλου, ήταν οι εξής:

- Ενίσχυση του Σχεδίου Ανάκαμψης (Recovery Plan) με την ενσωμάτωση των πιο πρόσφατων κανονιστικών απαιτήσεων σχετικά με την ενσωμάτωση και των πλάνων ενεργειών.
- Ενίσχυση της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης της επάρκειας ρευστότητας (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process - ILAAP).
- Αναθεώρηση της μεθοδολογίας risk premium ρευστότητας που ενσωματώνει την τιμολόγηση έναντι κινδύνου.
- Τεχνική βελτιστοποίησης της εκτίμησης της Liquidity Maturity Ladder για να προσδιορισθεί μία αυτόματη συσχέτιση μεταξύ καλυμμάτων και χρηματοδότησης.
- Ολοκλήρωση του έργου για την μετάπτωση του υπολογισμού VaR από παραμετρικό VaR σε ιστορικά προσομοιωμένου VaR.
- Επικύρωση ποσοτικών υπολογισμών σχετικά με την ανάλυση ευαισθησίας της αποτίμησης σε αξία αγοράς (mark to

market) και δυνητικά μελλοντικά ανοίγματα.

- Αναθεώρηση της Πολιτικής του Κινδύνου Αγοράς.
- Τρέχουσα αναθεώρηση του κινδύνου επιτοκίων για τραπεζικό χαρτοφυλάκιο (Interest Rate Risk for Banking Book –IRRBB) και ανάπτυξη πλαισίου για την παρακολούθηση του επιτοκιακού κινδύνου στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο.
- Ανάπτυξη πλαισίου δοκιμών προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, σύμφωνα με τις αντίστοιχες υποθέσεις του EBA Stress Test 2018, προκειμένου να υπολογιστεί η ευαισθησία στις μεταβολές των αγοραίων επιτοκίων των καθαρών εσόδων από τόκους.
- Ανάπτυξη υποδειγμάτων Τράπεζας για την εκτίμηση της ευαισθησίας των καταθέσεων της Τράπεζας σε αλλαγές επιτοκίων.

Διαχείριση Λειτουργικού Κινδύνου -Operational Risk Management

Ως λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται το ενδεχόμενο ζημίας που προέρχεται από την ανεπάρκεια ή αποτυχία εσωτερικών δικλίδων ασφαλείας και συστημάτων, από ανθρώπινο παράγοντα ή από εξωγενή γεγονότα. Ο Όμιλος αναγνωρίζει ότι οι καθημερινές δραστηριότητες που σχετίζονται με την υλοποίηση των επιχειρηματικών και στρατηγικών του στόχων ενέχουν λειτουργικό κίνδυνο.

Ο Όμιλος στοχεύει στη συνεχή βελτίωση της διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου μέσω της υλοποίησης και της συνεχιζόμενης ανάπτυξης ενός ολοκληρωμένου και επαρκούς πλαισίου διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου, το οποίο θα υιοθετεί τις βέλτιστες πρακτικές στην Ελλάδα και αλλά και τις σχετικές κανονιστικές απαιτήσεις.

Το πλαίσιο διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου, που τεκμηριώνεται μέσω μεθοδολογιών και διαδικασιών, καλύπτει τον προσδιορισμό, την αξιολόγηση, τη μέτρηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση του λειτουργικού κινδύνου σε όλες τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και υποστηρικτικές λειτουργίες του Ομίλου, εστιάζοντας ταυτόχρονα στην πρόληψη και μείωση αυτών των κινδύνων. Επιπλέον, στοχεύει στη διάχυση και υιοθέτησης μιας κοινής και ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη διαχείριση του εν λόγω κινδύνου απ' όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Το πλαίσιο περιλαμβάνει τις ακόλουθες διαδικασίες: Αυτοαξιολόγησης Κινδύνων και Ελέγχου, Ανάλυση Ακραίων Καταστάσεων, Βασικών Δεικτών Κινδύνων, παρακολούθηση Σχεδίων Δράσης, Συλλογή Ζημιών, Υπολογισμού Αξίας σε Κίνδυνο (VaR) και Εσωτερικού Κεφαλαίου, πλαίσιο ανάληψης λειτουργικού κινδύνου, τεχνικές μετριάσμου λειτουργικού κινδύνου και εσωτερικές και εξωτερικές αναφορές κινδύνων

Κατά τη διάρκεια του 2018 η Τράπεζα συνέχισε την υλοποίηση του έργου για την ενίσχυση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, το οποίο αποτελεί βασική προτεραιότητα της ανώτατης Διοίκησης και του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας Πειραιώς. Στο πλαίσιο αυτού του έργου οι σημαντικότερες δράσεις ήταν οι εξής:

- Τη θεσμοθέτηση της Επιτροπής Λειτουργικού Κινδύνου (Operational Risk Committee- ORCO), η βασική ευθύνη της οποίας είναι η αποτελεσματική διαχείριση των λειτουργικών κινδύνων, η παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και η συνεχής ανάπτυξη του στον Όμιλο.
- Η καθιέρωση αναβαθμισμένων, και τυπικών ρόλων, εξειδικευμένων σε θέματα λειτουργικού κινδύνου και εσωτερικού ελέγχου (Segment and Unit Controllers) οι οποίοι εντάσσονται στις δομές της κάθε επιχειρησιακής μονάδας, και συμβάλλουν στην ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

Κατά τη διάρκεια του 2018, η Τράπεζα συνέχισε ή ξεκίνησε, συνδεδεμένη με το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, μια σειρά έργων που συμβάλλουν στην περαιτέρω βελτίωση του ευρύτερου πλαισίου διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου. Ενδεικτικά αλλά όχι εξαντλητικά, τα έργα αυτά συνεπάγονται:

- Την ανάπτυξη μιας πολιτικής για την καταπολέμηση της απάτης με στόχο την ελαχιστοποίηση των ζημιών και την προστασία της φήμης της Τράπεζας, την ενημέρωση του προσωπικού και άλλων ενδιαφερομένων για τη στάση της Τράπεζας και το επίπεδο ανοχής της Τράπεζας από τον κίνδυνο απάτης ως ενίσχυση του πολιτισμού του προσωπικού για

την αντιμετώπιση αυτού του κινδύνου.

- Η βελτίωση της Διαδικασίας Ανασκόπησης, Έγκρισης και Ελέγχου Προϊόντων με τον καθορισμό ενός σαφούς πλαισίου διακυβέρνησης, διασφαλίζοντας τη διαθεσιμότητα των πόρων και δημιουργώντας τους κατάλληλους ελέγχους σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

Διαχείριση Κεφαλαιακής Επάρκειας -Capital Management

Κατά το 2018, τα πιο σημαντικά μέτρα που ελήφθησαν για την ενίσχυση της διαδικασίας λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων, τη βελτιστοποίηση της χρήσης του εποπτικού κεφαλαίου και την αναβάθμιση του πλαισίου διαχείρισης κεφαλαίων, ήταν τα ακόλουθα:

- Πρωτοβουλίες για τη διαχείριση των σταθμισμένων έναντι κινδύνων στοιχείων ενεργητικού ("RWA"), συμπεριλαμβανομένης της ευαισθητοποίησης σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια, προκειμένου να αξιοποιηθούν τα RWA και η χρήση κεφαλαίων με βέλτιστο τρόπο και να συμμορφώνονται οι κανονιστικές απαιτήσεις.
- Ενσωμάτωση ενός επικαιροποιημένου κόστους στη μεθοδολογία υπολογισμού του εποπτικού κεφαλαίου στη νέα μηχανή τιμολόγησης προσαρμοσμένης έναντι κινδύνων (ART) της Τράπεζας, ορίζοντας ένα σημείο αναφοράς για χρήση κατά την τιμολόγηση των επιχειρηματικών δανείων με τρόπο που να περιλαμβάνει τις απαιτούμενες αποδόσεις που καθορίζονται από τη Διοίκηση
- Επανασχεδιασμός και εφαρμογή των διαδικασιών και διαδικασιών γνωστοποίησης του Πυλώνα III, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις κανονιστικές απαιτήσεις που καθορίζονται από τις "Κατευθυντήριες Γραμμές για τις απαιτήσεις γνωστοποίησης του EBA βάσει του Μέρους Οκτώ του Κανονισμού ΕΕ αριθ. 575/2013".
- Εφαρμογή περαιτέρω βελτιώσεων στην ποσοτικοποίηση του κινδύνου, αξιοποιώντας τα μοντέλα IFRS 9 κι ενσωματώνοντας τις απώλειες δεδομένης της αδυναμίας πληρωμής (loss given default- LGD) σε υπολογισμούς των κεφαλαιακών απαιτήσεων.
- Συμπλήρωση των υπολογισμών εσωτερικής εκτίμησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων, με ανάλυση ευαισθησίας σε κύριους τύπους κινδύνου.
- Ενημέρωση και περαιτέρω ενίσχυση του Πλαισίου Ελέγχου Κινδύνου, λαμβάνοντας υπόψη τόσο την εξέλιξη του εποπτικού περιβάλλοντος όσο και τις δυνατότητες του Ομίλου για διαχείριση κινδύνων και κεφαλαίου και επιχειρηματικές πρακτικές

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν συγκεκριμένες ενέργειες κατά τη διάρκεια του έτους με στόχο την επικαιροποίηση της Στρατηγικής Κινδύνου και Κεφαλαιακής Επάρκειας της Τράπεζας 2018 (Risk Appetite Framework and Risk Inventory) και την ενίσχυση τόσο των λειτουργιών της Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου όσο και της Διαχείρισης Στοιχείων Κινδύνου του Ομίλου.

Εκτιμήσεις για την Εξέλιξη των Δραστηριοτήτων του Ομίλου Πειραιώς κατά το 2019

Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας για το 2019 παραμένουν θετικές, καθώς η ανάκαμψη αναμένεται να διατηρήσει τη δυναμική της παρά την αυξημένη αβεβαιότητα που προέρχεται κυρίως από το εξωτερικό περιβάλλον. Οι περισσότεροι διεθνείς οργανισμοί προβλέπουν ότι το ελληνικό ΑΕΠ θα ενισχυθεί μεταξύ 2,0% και 2,5% το 2019, με βασικούς άξονες τις επιχειρηματικές επενδύσεις, τις εξαγωγές και την ιδιωτική κατανάλωση.

Εντούτοις, οι κίνδυνοι για την οικονομία δεν έχουν εξαλειφθεί και οι προκλήσεις παραμένουν. Η προεκλογική περίοδος ενέχει κινδύνους που συνδέονται με την εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν με τους ευρωπαϊούς πιστωτές. Παρόλα αυτά, είναι γεγονός ότι τώρα υπάρχει αυξημένη συναίνεση για τη διατήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, συνεπώς η συνεργασία μεταξύ της Ελλάδας και των ευρωπαίων πιστωτών της έχει βελτιωθεί σημαντικά.

Η εμπιστοσύνη επιστρέφει στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, και αυτό είναι εμφανές σε όλες τις τραπεζικές εργασίες και ιδιαίτερα σε όρους ρευστότητας, και αποτυπώνεται με τη σταθερή επιστροφή καταθέσεων που παρατηρείται τους τελευταίους 18 μήνες.

Η εξυγίανση του ενεργητικού παραμένει πρώτη προτεραιότητα για τις ελληνικές τράπεζες, και στον τομέα αυτό έχει καταγραφεί σημαντική πρόοδος στη μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων («ΜΕΑ»), ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη πρόσθετες πρωτοβουλίες για την περαιτέρω μείωση του αποθέματός τους. Οι τρέχουσες προτάσεις, όπως το Σχήμα Προστασίας Ενεργητικού (APS) του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, η Εταιρεία Διαχείρισης Ενεργητικού της Τράπεζας της Ελλάδος, και η αναθεώρηση του λεγόμενου νόμου «Κατσέλη», αποτελούν συστημικές λύσεις και μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά με τα σχέδια μείωσης των ΜΕΑ των τραπεζών, παρέχοντας ένα ευρύ φάσμα ευελιξίας στις ελληνικές τράπεζες, εφόσον γίνουν διαθέσιμες.

Η Τράπεζα Πειραιώς, στο πλαίσιο του επιχειρηματικού της σχεδιασμού επικεντρώνεται σε όλες τις δυνατότητες και ευκαιρίες για ανάκαμψη. Οι κύριοι στόχοι για το 2019 είναι: α) η ενίσχυση των πηγών εσόδων και η λειτουργική αποτελεσματικότητα για τη δημιουργία βιώσιμης κερδοφορίας β) η βελτίωση της ποιότητας του ενεργητικού μέσω της συνεπούς εκτέλεσης του πλάνου μείωσης των ΜΕΑ με ορίζοντα το 2021, γ) η ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης και δ) η αύξηση του δανεισμού ως μέσου στήριξης της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Η Τράπεζα σχεδιάζει και εφαρμόζει μία σειρά ενεργειών κεφαλαιακής ενίσχυσης, οι οποίες αναμένεται να οδηγήσουν σε επίπεδα κεφαλαίων τα οποία ικανοποιούν τις εποπτικές απαιτήσεις, αλλά και τη διάθεση για ανάληψη ρίσκου της Τράπεζας. Πέραν από τις δράσεις οργανικής ενίσχυσης των κεφαλαίων που έχουν προϋπολογισθεί για το 2019, και της προγραμματισμένης έκδοσης ομολόγου κατηγορίας Tier 2, για την οποία η Τράπεζα βρίσκεται σε κατάσταση ετοιμότητας μέσα σε ένα σταδιακά βελτιούμενο κλίμα, η Διοίκηση της Τράπεζας Πειραιώς επεξεργάζεται και μία σειρά πρόσθετων πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της κεφαλαιακής της θέσης, χωρίς την έκδοση κοινών μετοχών, που θα δημιουργήσουν αποθέματα που υπερβαίνουν τις εποπτικές απαιτήσεις.

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Μη Εκτελεστικός Πρόεδρος Δ.Σ.

Διευθύνων Σύμβουλος
Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Γεώργιος Π. Χαντζηνικολάου

Χρήστος Ι. Μεγάλου

ΔΗΛΩΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Η παρούσα Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας Πειραιώς αποτελεί μέρος της Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και περιέχει πληροφορίες αναφορικά με τα ζητήματα του άρθρου 43ββ) του Κ.Ν. 2190/1920³ κατά την ημερομηνία αναφοράς της 31.12.2018 και την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης.

Ειδικότερα, στο Κεφάλαιο Ι περιγράφεται το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που η Τράπεζα εφαρμόζει σε επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης και λειτουργίας, καθώς και τα στοιχεία του Εσωτερικού της Κανονισμού Εταιρικής Διακυβέρνησης και Λειτουργίας. Το Κεφάλαιο ΙΙ περιλαμβάνει την ανάλυση της σύνθεσης και τον τρόπο λειτουργίας των διοικητικών, διαχειριστικών και εποπτικών οργάνων και των επιτροπών της Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένων του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ), της Κανονιστικής Συμμόρφωσης και της Διαχείρισης Κινδύνων, που εφαρμόζει η Τράπεζα.

Ι. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ & ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Η Τράπεζα Πειραιώς, ως ανώνυμη εταιρεία εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αθηνών, παράλληλα με τις διατάξεις του εταιρικού δικαίου⁴ και το Καταστατικό της, εφαρμόζει τις διατάξεις Εταιρικής Διακυβέρνησης εισηγμένων εταιρειών που περιέχονται στο Ν. 3016/2002. Επιπλέον, ως χρηματοπιστωτικός οργανισμός που εποπτεύεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η Τράπεζα εφαρμόζει τις αυστηρότερες ειδικές διατάξεις του Ν. 4261/2014 και της Π.Δ./Τ.Ε. 2577/9.3.2006 για τις αρχές λειτουργίας και τα κριτήρια αξιολόγησης του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Περαιτέρω, η Τράπεζα Πειραιώς έχει καταρτίσει και εφαρμόζει Εσωτερικό Κανονισμό Εταιρικής Διακυβέρνησης και Λειτουργίας (στο εξής «ο Κανονισμός») ο οποίος αποτελεί εσωτερικό έγγραφο της Τράπεζας. Στον Κανονισμό ενσωματώνονται οι κανόνες που απορρέουν από το υποχρεωτικό θεσμικό πλαίσιο (ιδίως Ν. 3016/2002, Ν. 4261/2014, Π.Δ./Τ.Ε. 2577/9.3.2006, απόφαση υπ' αριθμ. 5/204/14.11.2000 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, οι διατάξεις του Κανονισμού του Χρηματιστηρίου Αθηνών) και υιοθετούνται οι βέλτιστες διεθνείς πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης συμπεριλαμβανομένων των Αρχών Εταιρικής Διακυβέρνησης του ΟΟΣΑ (2004).

Τόσο το Καταστατικό της Τράπεζας όσο και ο Κανονισμός της, ο οποίος έχει υποβληθεί εγγράφως στην Ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.piraeusbankgroup.com. Σημειώνεται ότι και τα δύο προαναφερόμενα έγγραφα είναι υπό αναθεώρηση συνεπεία, μεταξύ άλλων, της εφαρμογής από 1/1/2019 του Νόμου 4548/2018 για τις ανώνυμες εταιρείες και της ανάγκης να εναρμονισθούν πλήρως με τις διατάξεις του.

Βασικοί στόχοι του Κανονισμού είναι:

- i) η διασφάλιση της διαφάνειας, αρτιότητας, λειτουργικότητας και αποτελεσματικότητας του υφιστάμενου συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης και εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας,
- ii) η ενίσχυση της εμπιστοσύνης προς την Τράπεζα των ημεδαπών και αλλοδαπών επενδυτών, των μετόχων, των εργαζομένων και των πελατών της,
- iii) η διαρκής συμμόρφωση της Τράπεζας με τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις, οι οποίες ρυθμίζουν την οργάνωση και λειτουργία της, καθώς και τις δραστηριότητές της,
- iv) η διαμόρφωση πλαισίου αυτορρύθμισης της λειτουργίας της Τράπεζας με τη θέσπιση δεσμευτικών κανόνων για τη διοίκηση, τα στελέχη και το προσωπικό της, οι οποίοι λειτουργούν συμπληρωματικά προς τις διατάξεις του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου και θεσπίζονται με γνώμονα την ενίσχυση της χρηστής και υπεύθυνης διοίκησης και λειτουργίας

³ το οποίο αντικαταστάθηκε από 1.1.2019 από το άρθρο 152 του Ν.4548/2018

⁴ Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς (1.1.2018-31.12.2018) ήταν σε ισχύ ο ΚΝ 2190/1920. Από 1.1.2019, ο εν λόγω νόμος καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από το Ν.4548/2018.

της Τράπεζας.

Η οργανωτική δομή της Τράπεζας συμμορφώνεται με τις εκάστοτε ισχύουσες αρχές του θεσμικού πλαισίου, το οποίο διέπει τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων, και είναι διαρθρωμένη κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των κύριων επιχειρησιακών τομέων στους οποίους δραστηριοποιείται. Η διασφάλιση αποτελεσματικής οργανωτικής δομής και ο σαφής καθορισμός των αρμοδιοτήτων και ορίων ευθύνης κάθε υπηρεσιακής μονάδας της Τράπεζας αποτελούν τη βάση, στην οποία στηρίζονται η λειτουργία και οι εργασίες της Τράπεζας. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο σχεδιασμό σαφούς οργανωτικής διάρθρωσης με ευκρινείς, διαφανείς και συνεπείς γραμμές ευθύνης, στη θέσπιση αποτελεσματικών και αναλυτικών διαδικασιών διεξαγωγής των εργασιών της Τράπεζας και επαρκών μηχανισμών ελέγχου αυτών, καθώς και στον εντοπισμό, διαχείριση, παρακολούθηση και αναφορά των κινδύνων, τους οποίους αναλαμβάνει ή ενδέχεται να αναλάβει η Τράπεζα στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της.

Βασικό μέλημα της Τράπεζας αποτελεί, επίσης, η ανάπτυξη και η συνεχής αναβάθμιση, τόσο σε ατομικό όσο και σε επίπεδο Ομίλου, του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ), το οποίο αποτελεί σύνολο επαρκώς τεκμηριωμένων και λεπτομερώς καταγεγραμμένων ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών, ενσωματώνοντας τις βέλτιστες αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης και καλύπτοντας σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα και συναλλαγή της Τράπεζας, συντελώντας στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της.

Στον Κανονισμό γίνεται αναλυτική αναφορά στις αρμοδιότητες και στη λειτουργία των βασικών οργάνων της Τράπεζας, ιδίως αναφορικά με το Διοικητικό Συμβούλιο, την Επιτροπή Ελέγχου, την Επιτροπή Κινδύνων, την Επιτροπή Αποδοχών, την Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Διοικητικού Συμβουλίου, την Επιτροπή Στρατηγικής, την προσφάτως συσταθείσα Επιτροπή Δεοντολογίας, την Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου και τις Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου του Ομίλου, Διαχείρισης Κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της υπαγωγής της στις διατάξεις του Ν.3864/2010, έχει υπογραφεί μεταξύ της Τράπεζας και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) η από 27/11/2015 Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας (Relationship Framework Agreement - RFA⁵). Το RFA ρυθμίζει τη σχέση μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ για θέματα που άπτονται μεταξύ άλλων:

- (α) της Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας,
- (β) του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης και της παρακολούθησης υλοποίησης αυτού⁶
- (γ) της παρακολούθησης της υλοποίησης του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και της απόδοσης της Τράπεζας σε σχέση με αυτό,
- (δ) των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του Εκπροσώπου του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας
- (ε) της υποχρέωσης λήψης της έγκρισης του ΤΧΣ για σημαντικά θέματα, καθώς και
- (στ) της παρακολούθησης του προφίλ κινδύνου της Τράπεζας σε σχέση με την εγκεκριμένη Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνων και Κεφαλαίων.

⁵ Σχέδιο της Σύμβασης Πλαισίου Συνεργασίας είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα του ΤΧΣ (http://www.hfsf.gr/files/rfa/RFA_HFSF_revised.pdf)

⁶ Η περίοδος αναδιάρθρωσης έληξε στις 31.12.2018.

II. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ & ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

1. Γενική Συνέλευση των Μετόχων (Γ.Σ.)⁷

1.1. Αρμοδιότητες Γενικής Συνέλευσης

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας Πειραιώς είναι το ανώτατο όργανο της Τράπεζας και είναι αρμόδια, μεταξύ άλλων, για την εκλογή των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των εξωτερικών ελεγκτών καθώς και την έγκριση της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης στην οποία περιλαμβάνονται η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και οι Ενοποιημένες και Ατομικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της Τράπεζας. Οι αρμοδιότητες της Γενικής Συνέλευσης είναι αυτές που προβλέπονται από τις εκάστοτε ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις και το καταστατικό της Τράπεζας.

1.2. Σύγκληση Γενικής Συνέλευσης

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων συνέρχεται υποχρεωτικά στην έδρα της Τράπεζας ή στην περιφέρεια άλλου δήμου εντός του νομού της έδρας ή άλλου δήμου όμορου της έδρας ή στην περιφέρεια του δήμου, όπου βρίσκεται η έδρα του Χρηματιστηρίου Αθηνών, τουλάχιστον μια φορά κάθε εταιρική χρήση, σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία και το καταστατικό της. Η Γενική Συνέλευση συγκαλείται τουλάχιστον είκοσι (20) μέρες πριν την πραγματοποίηση της συνεδρίασης (μη συμπεριλαμβανομένων των ημερών πρόσκλησης και συνεδρίασης) με πρόσκληση των μετόχων από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Η πρόσκληση της Γενικής Συνέλευσης αναρτάται, σύμφωνα με το νόμο, στην ιστοσελίδα της Τράπεζας Πειραιώς <http://www.piraeusbankgroup.com> καθώς και στο διαδικτυακό τόπο της Διεύθυνσης Εταιρειών & ΓΕΜΗ. Σε περίπτωση επαναληπτικής Γενικής Συνέλευσης, η πρόσκληση ανακοινώνεται ως ανωτέρω δέκα (10) ημέρες τουλάχιστον πριν τη συνεδρίασή της. Δεν απαιτείται ανακοίνωση νεότερης πρόσκλησης, εάν στην αρχική πρόσκληση ορίζονται ο τόπος και ο χρόνος της επαναληπτικής συνεδρίασης, εάν δεν επιτευχθεί απαρτία, υπό την προϋπόθεση ότι μεσολαβούν τουλάχιστον πέντε (5) πλήρεις ημέρες ανάμεσα στην ματαιωθείσα συνεδρίαση και στην επαναληπτική.

Επιπλέον, από την ημέρα ανακοίνωσης της πρόσκλησης για σύγκληση Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων μέχρι και την ημέρα της Γενικής Συνέλευσης, αναρτώνται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας τουλάχιστον οι ακόλουθες πληροφορίες:

- το Επεξηγηματικό Σημείωμα για κάθε θέμα της ημερήσιας διάταξης που προτείνεται προς έγκριση από τη Γενική Συνέλευση,
- το Έντυπο Διορισμού Αντιπροσώπου (εξουσιοδότηση) για τη συμμετοχή και ψήφο στη Συνέλευση μέσω αντιπροσώπου,
- οι αναλυτικές πληροφορίες, σύμφωνα με το άρθρο 141Ν. 4548/2018 σχετικά με τα δικαιώματα μειοψηφίας που ορίζονται στις παρ. 2, 3 και 6 του άρθρου 141 του Ν. 4548/2018 όπως ισχύουν, για τα δικαιώματα μειοψηφίας και τους όρους άσκησής τους και
- ο συνολικός αριθμός των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου που υφίστανται κατά την ημερομηνία της Πρόσκλησης της Γενικής Συνέλευσης.

Η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα για τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται μέτοχοι που εκπροσωπούν το ένα πέμπτο (1/5) τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Εάν δεν επιτευχθεί απαρτία, η Γενική Συνέλευση συνέρχεται εκ νέου εντός είκοσι (20) ημερών από τη χρονολογία

⁷ Για την ακρίβεια της πληροφόρησης που παρέχεται κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης και η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αναφορά από τους Μετόχους της Τράπεζας σε επερχόμενες Γενικές Συνελεύσεις, η πληροφόρηση αυτής της ενότητας βασίζεται στις διατάξεις του Ν.4548/2018, ο οποίος έχει ισχύ από 1.1.2019.

της ματαιωθείσας συνεδρίασης εφ' όσον προσκληθεί προ δέκα (10) τουλάχιστον ημερών, βρίσκεται δε κατά την α' επαναληπτική συνεδρίαση σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως επί των θεμάτων της αρχικής ημερησίας διάταξης, οποιοδήποτε και αν είναι το εκπροσωπούμενο τμήμα του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

Κατ' εξαίρεση, προκειμένου για αποφάσεις που αφορούν στη μεταβολή της εθνικότητας της Τράπεζας, στη μεταβολή του αντικειμένου της Τράπεζας, στην επαύξηση των υποχρεώσεων των μετόχων, στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου που δεν προβλέπεται από το καταστατικό, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 24 του Ν. 4548/2018, εκτός εάν επιβάλλεται από το νόμο ή γίνεται με κεφαλαιοποίηση αποθεματικών, στη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, εκτός εάν γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 21 ή την παράγραφο 6 του άρθρου 49 του Ν. 4548/2018, στη μεταβολή του τρόπου διάθεσης των κερδών, στη συγχώνευση, διάσπαση, μετατροπή, αναβίωση, παράταση της διάρκειας ή διάλυση της εταιρείας, παροχή ή ανανέωση εξουσίας προς το διοικητικό συμβούλιο για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 24 του Ν. 4548/2018, και σε κάθε άλλη περίπτωση που ορίζεται στο νόμο, η συνέλευση ευρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα επί των θεμάτων της ημερησίας διάταξης, όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτήν μέτοχοι εκπροσωπώντας το ήμισυ (1/2) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

Εάν δεν επιτευχθεί απαρτία, στην επαναληπτική συνεδρίαση, η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως επί των ανωτέρω θεμάτων της αρχικής ημερησίας διάταξης όταν εκπροσωπείται το 1/5 τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

Οι αποφάσεις τη Γενικής Συνέλευσης λαμβάνονται κατ' απόλυτη πλειοψηφία των εκπροσωπούμενων στη συνέλευση ψήφων. Κατ' εξαίρεση, οι αποφάσεις που προβλέπονται από τις παρ. 3 του άρθρου 130 Ν. 4548/2018 λαμβάνονται με πλειοψηφία των 2/3 των ψήφων που εκπροσωπούνται στη συνέλευση.

1.3. Δικαίωμα Συμμετοχής και Ψήφου

Στην Γενική Συνέλευση έχουν δικαίωμα να λάβουν μέρος και να ψηφίσουν οι Μέτοχοι που είναι εγγεγραμμένοι στο ηλεκτρονικό αρχείο των άυλων μετοχών της Τράπεζας του Συστήματος Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.), που διαχειρίζεται το «Ελληνικό Κεντρικό Αποθετήριο Τίτλων Ανώνυμη Εταιρεία» (ΕΛ.Κ.Α.Τ.) και τηρείται στα «Ελληνικά Χρηματιστήρια Ανώνυμη Εταιρεία Συμμετοχών, Εκκαθάρισης Διακανονισμού & Καταχώρησης» («ΕΧΑΕ»), κατά την πέμπτη ημέρα που προηγείται της συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης, (Ημερομηνία Καταγραφής).

Σε περίπτωση μη επίτευξης της απαιτούμενης απαρτίας στη συνεδρίαση της Γ.Σ., στην Επαναληπτική Γενική Συνέλευση έχουν δικαίωμα να λάβουν μέρος και να ψηφίσουν Μέτοχοι, οι οποίοι θα είναι εγγεγραμμένοι στο ανωτέρω αρχείο κατά την πέμπτη ημέρα που προηγείται της συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης (Ημερομηνία Καταγραφής Επαναληπτικής Γενικής Συνέλευσης).

Η μετοχική ιδιότητα κατά την Ημερομηνία Καταγραφής και την Ημερομηνία Καταγραφής της Επαναληπτικής Γενικής Συνέλευσης αποδεικνύεται μέσω απευθείας ηλεκτρονικής σύνδεσης της Τράπεζας με τα αρχεία του Σ.Α.Τ.. Για την άσκηση των δικαιωμάτων των μετόχων δεν απαιτείται η δέσμευση των μετοχών κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί ανάμεσα στην Ημερομηνία Καταγραφής ή και την Ημερομηνία Καταγραφής της Επαναληπτικής Γενικής Συνέλευσης και την ημερομηνία της αντίστοιχης συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης.

1.4. Συμμετοχής και Ψήφου μέσω αντιπροσώπου

Οι μέτοχοι συμμετέχουν στη Γενική Συνέλευση αυτοπροσώπως ή δια νομίμως εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου τους τον οποίον διορίζουν και ανακαλούν, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις της νομοθεσίας.

1.5. Δικαιώματα Μειοψηφίας

Οι Μέτοχοι της Τράπεζας έχουν, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα που προβλέπονται στις παραγράφους 2, 3, 6 και 7 του άρθρου 141 του Ν. 4548/2018:

- Μέτοχοι που εκπροσωπούν τουλάχιστον ένα εικοστό (1/20) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, μπορούν με αίτησή τους, να ζητήσουν από το Διοικητικό Συμβούλιο να εγγράψει στην ημερήσια διάταξη της Γ.Σ., πρόσθετα θέματα. Η συγκεκριμένη αίτηση πρέπει να περιέλθει στο Διοικητικό Συμβούλιο τουλάχιστον δέκα πέντε (15) ημέρες πριν από την ημερομηνία της Γ.Σ. Η αίτηση για την εγγραφή πρόσθετων θεμάτων στην ημερήσια διάταξη συνοδεύεται από αιτιολόγηση ή από σχέδιο απόφασης προς έγκριση στη Γ.Σ. Η αναθεωρημένη ημερήσια διάταξη δημοσιοποιείται με τον ίδιο τρόπο όπως η προηγούμενη ημερήσια διάταξη δεκατρείς (13) ημέρες πριν από την ημερομηνία της Γ.Σ. και ταυτόχρονα τίθεται στη διάθεση των μετόχων στην ιστοσελίδα της Τράπεζας, μαζί με την αιτιολόγηση ή το σχέδιο απόφασης που έχει υποβληθεί από τους αιτούντες μετόχους, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 141, παρ. 2 του Ν. 4548/2018. Εάν τα πρόσθετα θέματα δεν δημοσιευθούν, όπως περιγράφεται ανωτέρω, οι αιτούντες μέτοχοι δικαιούνται να ζητήσουν την αναβολή της Γενικής Συνέλευσης, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 141 και να προβούν οι ίδιοι στη δημοσίευση, με δαπάνη της Τράπεζας.
- Μέτοχοι που εκπροσωπούν τουλάχιστον ένα εικοστό (1/20) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, μπορούν με αίτησή τους, να υποβάλλουν σχέδια αποφάσεων για θέματα που έχουν περιληφθεί στην αρχική ή την αναθεωρημένη ημερήσια διάταξη. Η συγκεκριμένη αίτηση πρέπει να περιέλθει στο Διοικητικό Συμβούλιο, επτά (7) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημερομηνία της Γ.Σ., τα σχέδια δε αποφάσεων αναρτώνται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (<http://www.piraeusbankgroup.com>) τουλάχιστον έξι (6) ημέρες πριν την ημερομηνία της Γ.Σ., κατά τα οριζόμενα στην παρ.3 του άρθρου 123.
- Μετά από αίτηση οποιουδήποτε Μετόχου που υποβάλλεται στην Τράπεζα πέντε (5) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη Γενική Συνέλευση, το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να παράσχει στη Γ.Σ. τις αιτούμενες συγκεκριμένες πληροφορίες για τις υποθέσεις της Τράπεζας, στο μέτρο που αυτές είναι χρήσιμες για την πραγματική εκτίμηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να απαντήσει ενιαία σε αιτήσεις μετόχων με το ίδιο περιεχόμενο. Υποχρέωση παροχής πληροφοριών δεν υφίσταται όταν οι σχετικές πληροφορίες διατίθενται ήδη στην ιστοσελίδα της Τράπεζας, ιδίως με τη μορφή ερωτήσεων και απαντήσεων.
- Με αίτηση μετόχων που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, που υποβάλλεται στην Τράπεζα πέντε (5) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη Γ.Σ., το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να ανακοινώσει στη Γ.Σ. τα ποσά που κατά την τελευταία διετία καταβλήθηκαν σε κάθε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου ή τους διευθυντές της Τράπεζας, καθώς και κάθε παροχή προς τα πρόσωπα αυτά, από οποιαδήποτε αιτία ή σύμβαση της Τράπεζας με αυτούς. Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αρνηθεί την παροχή των πληροφοριών για αποχρώντα ουσιώδη λόγο, ο οποίος αναγράφεται στα πρακτικά.
- Μετά από αίτηση μετόχων που εκπροσωπούν το ένα δέκατο (1/10) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, η οποία υποβάλλεται στην Εταιρεία πέντε (5) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη Γ.Σ., το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να παρέχει στη Γενική Συνέλευση πληροφορίες για την πορεία των εταιρικών υποθέσεων και την περιουσιακή κατάσταση της Εταιρείας. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αρνηθεί την παροχή των πληροφοριών για αποχρώντα ουσιώδη λόγο, ο οποίος αναγράφεται στα πρακτικά.

Σε όλες τις ανωτέρω αναφερόμενες περιπτώσεις οι αιτούντες μέτοχοι οφείλουν να αποδεικνύουν τη μετοχική τους ιδιότητα και τον αριθμό των μετοχών που κατέχουν κατά την άσκηση του σχετικού δικαιώματος. Τέτοια απόδειξη αποτελεί και η προσκόμιση βεβαίωσης από τον φορέα στον οποίο τηρούνται οι οικείες κινητές αξίες ή η πιστοποίηση της μετοχικής ιδιότητας με απευθείας ηλεκτρονική σύνδεση φορέα και Τράπεζας.

Πληροφορίες για την λειτουργία και τις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων των μετόχων της Τράπεζας παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας, στον παρακάτω σύνδεσμο: <http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/corporate-governance/general-meetings>

2. Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.)

2.1 Σύνθεση

Η Τράπεζα, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Καταστατικού της, όπως αυτό ισχύει σήμερα, διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) που αποτελείται από εννέα (9) έως δεκαεννέα (19) Μέλη⁸. Βάσει του νόμου 3016/2002, το Δ.Σ. αποτελείται από εκτελεστικά και μη εκτελεστικά μέλη. Ο αριθμός των μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ. δεν πρέπει να είναι μικρότερος του ενός τρίτου 1/3 του συνολικού αριθμού των μελών. Μεταξύ των μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ., τουλάχιστον δύο (2) πρέπει να είναι ανεξάρτητα, κατά την έννοια του άρθρου 4 του ανωτέρω Νόμου. Σύμφωνα με τον Ν.3864/2010, στο Δ.Σ. της Τράπεζας μετέχει ως μέλος και εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ). Οι αρμοδιότητές του ορίζονται στο Ν.3864/2010 και το RFA.

Επιπρόσθετα, το RFA περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, και τις εξής προβλέψεις σχετικά με τη σύνθεση του Δ.Σ. της Τράπεζας: (α) ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. δεν μπορεί να είναι μικρότερος των επτά (7) και μεγαλύτερος των δεκαπέντε (15), επιτρεπόμενου μόνο μονού αριθμού μελών, συμπεριλαμβανομένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ σύμφωνα με το Ν.3864/2010 (β) ο Πρόεδρος του Δ.Σ. πρέπει να είναι μη εκτελεστικό μέλος και δεν μπορεί να προεδρεύει ταυτόχρονα της Επιτροπής Ελέγχου και της Επιτροπής Κινδύνων, (γ) η πλειοψηφία των μελών του Δ.Σ. πρέπει να είναι μη εκτελεστικά ενώ τουλάχιστον το 50% αυτών (στρογγυλοποιούμενο στον πλησιέστερο ακέραιο) και σε κάθε περίπτωση όχι λιγότερα από τρία (3), μη συμπεριλαμβανομένου του Εκπροσώπου του ΤΧΣ, πρέπει να είναι ανεξάρτητα κατά την έννοια του Ν. 3016/2002 και της Σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2005/162/EC και, (δ) το Δ.Σ. πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο (2) εκτελεστικά μέλη.

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει υιοθετήσει Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. Η εν λόγω Πολιτική βασίζεται στις ισχύουσες κανονιστικές υποχρεώσεις και ενσωματώνει τα ακόλουθα κείμενα: (α) τις διατάξεις του Ν.4261/2014, (β) τις κατευθυντήριες γραμμές της EAT αναφορικά με την αξιολόγηση της καταλληλότητας των μελών του Δ.Σ. (2012) και, (γ) τις προβλέψεις του RFA καθώς και βέλτιστες διεθνείς πρακτικές. Στην εν λόγω πολιτική περιγράφονται αναλυτικά οι γενικές αρχές, η διαδικασία, καθώς και τα κριτήρια ανάδειξης υποψηφίων μελών του Δ.Σ. (εξαιρουμένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ) στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, (α) κριτήρια καταλληλότητας (fit and proper), (β) κριτήρια αποφυγής σύγκρουσης συμφερόντων, (γ) κριτήρια διαθεσιμότητας και αφιέρωσης επαρκούς χρόνου στις εργασίες του Δ.Σ., (δ) κριτήρια που αφορούν στη χρηματοοικονομική εμπειρία στον τραπεζικό τομέα, τη δέσμευση για την εφαρμογή διεθνώς αναγνωρισμένων βέλτιστων τραπεζικών πρακτικών με έμφαση στη διαχείριση κινδύνων, την κανονιστική συμμόρφωση και το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΣΕ), την επαρκή γνώση του κανονιστικού και επιχειρηματικού πλαισίου στο οποίο δραστηριοποιείται η Τράπεζα καθώς και (ε) κριτήρια που αφορούν στην ανεξαρτησία, το ήθος, την προσωπικότητα του υποψήφιου μέλους.

Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να θεωρηθεί από το Δ.Σ. και την Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. ένα πρόσωπο ως κατάλληλος υποψήφιος, θα πρέπει:

- (α) να πληροί τα κριτήρια καταλληλότητας (fit and proper) όπως ορίζονται στην παράγραφο (α) κατωτέρω,
- (β) να μη συντρέχει περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων με την Τράπεζα,

⁸ Η σχετική διάταξη του Καταστατικού θα τροποποιηθεί ώστε να εναρμονισθεί με τις διατάξεις του Νόμου 4548/2018 οι οποίες ορίζουν μέγιστο αριθμό μελών τα δεκαπέντε (15). Σε κάθε περίπτωση, η Τράπεζα ήδη συμμορφώνεται με τον νέο νόμο καθώς τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι έντεκα (11)

- (γ) να είναι σε θέση να αφιερώνει επαρκή χρόνο στο Δ.Σ. της Τράπεζας ανάλογα με τη θέση για την οποία προτείνεται, και
(δ) να πληροί ένα ή περισσότερα από τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται στην παράγραφο (δ) κατωτέρω.

(α) Κριτήρια καταλληλότητας (fit and proper)

- 1. Τιμιότητα, ακεραιότητα και αξιοπιστία:** Ο υποψήφιος, με βάση το ιστορικό του, πρέπει να έχει την ικανότητα να εμπνέει στο πρόσωπό του την εμπιστοσύνη που απαιτείται για την ένταξή του στο ανώτατο όργανο διοίκησης της Τράπεζας. Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. διασφαλίζει ότι όλοι οι υποψήφιοι είναι ανεπίληπτα πρόσωπα.
- 2. Εμπειρία και Προϋπηρεσία:** Ο υποψήφιος θα πρέπει να διαθέτει επαρκή εμπειρία και επιτυχή σταδιοδρομία στον αντίστοιχο τομέα του. Θα πρέπει, επίσης, να είναι σε θέση να τεκμηριώσει σχετική προγενέστερη προϋπηρεσία του, η οποία καλύπτει τις απαιτήσεις αυτής της παραγράφου.
- 3. Ανεξαρτησία πνεύματος:** Ο υποψήφιος θα πρέπει να έχει σαφώς την ικανότητα να σχηματίζει και να εκφράζει ανεξάρτητη κρίση επί όλων των θεμάτων που επιλαμβάνεται το Δ.Σ.

(β) Απουσία σύγκρουσης συμφερόντων - Ασυμβίβαστο μελών Δ. Σ.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών και το Δ.Σ., διασφαλίζουν ότι δεν υφίστανται στο πρόσωπο υποψήφιου μέλους Δ.Σ. επαγγελματικές ιδιότητες ασυμβίβαστες με την ιδιότητα του μέλους του Δ.Σ. της Τράπεζας, καθώς και ότι τα προσωπικά, επιχειρηματικά ή επαγγελματικά συμφέροντα και σχέσεις των υποψηφίων δε συγκρούονται σε πάγια βάση με τα συμφέροντα της Τράπεζας και του Ομίλου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό της Τράπεζας και το εκάστοτε ισχύον νομικό και κανονιστικό πλαίσιο. Όλοι οι υποψήφιοι πρέπει να υποβάλουν, πριν από την οριστική εκλογή τους, δήλωση ότι δε θα συντρέχει περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων με την Τράπεζα μετά την εκλογή τους ως Μέλη Δ.Σ..

(γ) Αφιέρωση χρόνου

Όλα τα υπό εξέταση πρόσωπα πρέπει να είναι σε θέση να αφιερώνουν επαρκή χρόνο και ενέργεια για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Στην περίπτωση των μη εκτελεστικών μελών, θα πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στον αριθμό των συμμετοχών τους σε άλλα Δ.Σ. και των λοιπών δεσμεύσεών τους εκτός της Τράπεζας.

Σύμφωνα με το άρθρο 83 παρ. 3 του Ν. 4261/2014 (άρθρο 91.3 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ) και με την επιφύλαξη των παρ.4 και 5 του ως άνω άρθρου, τα μέλη του Δ.Σ. δεν επιτρέπεται να κατέχουν περισσότερες της μιας εκ του ακόλουθου συνδυασμού θέσεων σε Διοικητικά Συμβούλια ταυτόχρονα: (α) μία θέση εκτελεστικού μέλους Δ.Σ. και δύο θέσεις μη εκτελεστικού μέλους Δ.Σ., (β) τέσσερις θέσεις μη εκτελεστικού μέλους Δ.Σ.

(δ) Επιθυμητά χαρακτηριστικά μελών ΔΣ

Οι υποψήφιοι είναι επιθυμητό να διαθέτουν ένα ή περισσότερα από τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται στη συνέχεια, και το Δ.Σ. να καλύπτει σε συλλογικό επίπεδο τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- **Χρηματοοικονομική εμπειρία στον τραπεζικό τομέα (FIE):** Επαρκής κατανόηση των τραπεζικών εργασιών (με έμφαση στις χορηγήσεις και στη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων), του τομέα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και των ειδικών χαρακτηριστικών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.
- **Χρηματοοικονομική εμπειρία:** Επαρκής κατανόηση θεμάτων ελέγχου και λογιστικής, και χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.
- **Ισχυρή δέσμευση για την εφαρμογή διεθνώς αναγνωρισμένων βέλτιστων τραπεζικών πρακτικών** με έμφαση στην

εταιρική διακυβέρνηση, τη διαχείριση κινδύνων, την κανονιστική συμμόρφωση και στο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου («ΣΕΕ»),

- **Κανονιστικό πλαίσιο και διακυβέρνηση:** Επαρκής γνώση του κανονιστικού πλαισίου προληπτικής εποπτείας πιστωτικών ιδρυμάτων (π.χ. εθνικού και ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα), θεμάτων εταιρικής διακυβέρνησης και νομικών ευθυνών.
- **Διαχείριση κινδύνων: Ικανότητα εποπτείας του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων συμπεριλαμβανομένων της κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων και διάθεσης ανάληψης κινδύνων.** Ικανότητα αναγνώρισης, αξιολόγησης και διαβάθμισης των κύριων κινδύνων που αντιμετωπίζει η Τράπεζα. Κατανόηση των θεμελιωδών ζητημάτων που αφορούν την διαχείριση των κινδύνων, καθώς και τη διαχείριση των κεφαλαίων.
- **Στρατηγική:** Κατανόηση του περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιείται η Τράπεζα, περιλαμβανομένης της ικανότητας αναγνώρισης των συμφερόντων των εμπλεκόμενων μερών (πχ. μέτοχοι, Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού/ Monitoring Trustee. Εποπτικές Αρχές, εργαζόμενοι), των οικονομικών αλληλεξαρτήσεων καθώς και των άλλων εξωτερικών επιδράσεων στην ικανότητα του οργανισμού να επιτύχει τους στόχους του.
- **Ηγετικό προφίλ:** Εμπειρία σε μεγάλους Ομίλους (εισηγμένους σε χρηματιστήριο ή μη), δραστηριοποιούμενους σε διάφορους τομείς, κατά προτίμηση σε ηγετικές θέσεις (πχ Προέδρου ΔΣ, Διευθύνοντα Συμβούλου, ή άλλου ρόλου σε ανώτατο διοικητικό επίπεδο).
- **Θέληση να επιχειρηματολογεί εποικοδομητικά κατά τη διαμόρφωση των αποφάσεων του ΔΣ:** Θέληση και ηθικό και πνευματικό ανάστημα να αντιπαράθεται, κατά τρόπο εποικοδομητικό, στις αποφάσεις και ενέργειες της εκτελεστικής διοίκησης της Τράπεζας, διατηρώντας παράλληλα το αναγκαίο πνεύμα ομαδικότητας και αποφεύγοντας τη δημιουργία εντάσεων.
- **Ισορροπία στη συμμετοχή των δύο φύλων:** Ικανοποιητική ισορροπία μεταξύ ανδρών και γυναικών ως μελών του Δ.Σ., σύμφωνα με τα εκάστοτε ισχύοντα στο κανονιστικό πλαίσιο.
- **Ανεξαρτησία:** Σε περίπτωση ανεξάρτητης μη εκτελεστικής θέσης, ο υποψήφιος πρέπει να πληροί όλα τα τυπικά κριτήρια ανεξαρτησίας του Ν. 3016/2002 και να είναι συμβατός με τη σύσταση 2005/162/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα και με τη σχετική πρόβλεψη του RFA.

Πρόσθετα κριτήρια για τα εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ.: Τα υπό εξέταση πρόσωπα για τη θέση εκτελεστικού μέλους Δ.Σ. θα πρέπει επιπλέον να είναι διατεθειμένα να συνάψουν σύμβαση πλήρους απασχόλησης ή παροχής υπηρεσιών με την Τράπεζα και να έχουν αποδείξει, τόσο στην τρέχουσα, όσο και σε προηγούμενες θέσεις, ότι διαθέτουν την εμπειρία, την ικανότητα και την ακεραιότητα ως εκτελεστικά μέλη για την καθοδήγηση της Τράπεζας (και του Ομίλου της) στην επίτευξη των στρατηγικών της στόχων.

Κατά τη διάρκεια υπαγωγής της Τράπεζας στις διατάξεις του Ν. 3864/2010, η σύνθεση του Δ.Σ. και τα μέλη του πρέπει επιπλέον να πληρούν τα κριτήρια που περιγράφονται στις παραγράφους 7, 8 και 10 του άρθρου 10 αυτού.

Σημειώνεται, τέλος, ότι σύμφωνα με το νέο εποπτικό πλαίσιο του Ενιαίου Μηχανισμού Εποπτείας (SSM) από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κάθε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας υπόκειται στη διαδικασία αξιολόγησης της επάρκειας και καταλληλότητάς του από τον SSM.

Το Δ.Σ. εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας, η οποία ορίζει μεταξύ αυτών και τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ.. Η Γενική Συνέλευση κατά την εκλογή των Μελών του Δ.Σ. μπορεί να εκλέξει ως μέλη και μη μετόχους της Τράπεζας.

Ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Δ.Σ. της Τράπεζας ορίζεται με σχετικό γραπτό αίτημα του ΤΧΣ προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ. σε συνέχεια του οποίου το Δ.Σ. προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες σύμφωνα με τον εταιρικό νόμο και το Καταστατικό της Τράπεζας για την ολοκλήρωση της εκλογής του, συμπεριλαμβανομένης της ανακοίνωσης του διορισμού του στη Γενική Συνέλευση.

Η διάρκεια της θητείας των μελών του Δ.Σ. της Τράπεζας είναι τριετής, παρατείνεται δε μέχρι την Τακτική Γενική Συνέλευση (Τ.Γ.Σ) που συνέρχεται μετά τη λήξη της θητείας τους. Το παρόν Δ.Σ. εξελέγη από την Τ.Γ.Σ. της 28/6/2017 και ως εκ τούτου η θητεία του λήγει την 28/6/2020, παρατεινόμενη κατά τα ανωτέρω.

Σύμφωνα με το Καταστατικό της Τράπεζας, αν κάποιο μέλος του Δ.Σ. παραιτηθεί, πεθάνει ή εκπέσει από το αξίωμα του με οποιοδήποτε τρόπο, ή κηρυχθεί έκπτωτο με απόφαση του Δ.Σ. λόγω αδικαιολόγητης απουσίας από τις συνεδριάσεις επί τρεις (3) συνεχείς μήνες, το Δ.Σ. δύναται να συνεχίσει τη διαχείριση και εκπροσώπηση της Τράπεζας χωρίς την αντικατάσταση των ελλειπόντων μελών, εφόσον τα εναπομείναντα μέλη είναι τουλάχιστον εννέα (9). Σε περίπτωση που τα μέλη του Δ.Σ. μειωθούν κάτω από εννέα (9), το Δ.Σ. υποχρεούται να εκλέξει αντικαταστάτες για το υπόλοιπο της θητείας του μέλους που αντικαθίσταται τουλάχιστον μέχρι του αριθμού των εννέα (9). Η απόφαση της εκλογής υποβάλλεται στη δημοσιότητα του εταιρικού νόμου, όπως εκάστοτε ισχύει, και ανακοινώνεται από το Δ.Σ. στην αμέσως προσεχή Γενική Συνέλευση.

Κατά την 31/12/2018 καθώς και την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, το Δ.Σ. έχει την παρακάτω σύνθεση, όπως αυτή διαμορφώθηκε έπειτα από μεταβολές (παραιτήσεις, αντικαταστάσεις Μελών), την ανασυγκρότηση του Δ.Σ. σε σώμα και τον ορισμό των Εκτελεστικών και Μη Εκτελεστικών Μελών, σύμφωνα με το Νόμο 3016/2002:

Γεώργιος Χαντζηνικολάου του Πέτρου	Πρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος ΔΣ
Karel De Boeck του Gerard	Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος ΔΣ
Χρήστος Μεγάλου του Ιωάννη	Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος ΔΣ
Γεώργιος Γεωργακόπουλος του Γρηγορίου	Εκτελεστικό Μέλος ΔΣ
Βενετία Κοντογούρη του Γεράσιμου	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος ΔΣ
Arne Berggren του Sten	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος ΔΣ
Enrico Tommaso Cucchiani του Clemente	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος ΔΣ
David Hexter του Richard	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος ΔΣ
Σολομών Μπεράχας του Αλβέρτου	Μη Εκτελεστικό Μέλος ΔΣ
Alexander Blades του Ζήση	Μη Εκτελεστικό Μέλος ΔΣ
Per Anders Fasth του Jorgen	Μη Εκτελεστικό Μέλος ΔΣ, Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σύμφωνα με το Ν.3864/2010

Οι αλλαγές που έγιναν στη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου κατά τη διάρκεια του έτους 2017 ανακοινώθηκαν στην Ετήσια Γενική Συνέλευση των Μετόχων της 29.07.2018, σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 18 του εν ισχύ τότε Κωδ. Ν. 2190/1920 και το άρθρο 9 του Καταστατικού της Τράπεζας.

Βάσει του αναθεωρημένου RFA, στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. μετέχει, επίσης, χωρίς δικαίωμα ψήφου και Παρατηρητής του ΤΧΣ. Τέλος, στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. παρίστατο και Παρατηρητής του Monitoring Trustee έως 31.12.2018 (βλ. κατωτέρω).

Το Δ.Σ. της Τράπεζας απαρτίζεται από μέλη με διεθνή εμπειρία σε υψηλόβαθμες διευθυντικές θέσεις και τεχνογνωσία, ιδιαίτερα στους τομείς των τραπεζικών αναδιαρθρώσεων και της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Παράλληλα, τα νέα μέλη διαθέτουν βαθιά γνώση και εμπειρία στην τραπεζική αγορά. Επιπλέον, όπως διαπιστώθηκε και από την αξιολόγηση του Διοικητικού Συμβουλίου που διενήργησε το ΤΧΣ βάσει του άρθρου 10 του Ν.3864/2010, με τη βοήθεια διεθνώς αναγνωρισμένου συμβούλου, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου συμβάλλουν ενεργά στη βελτίωση του συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης, ηγούνται των σχετικών αλλαγών που απαιτούνται ενώ παράλληλα συμμετέχουν ενεργά στο δημιουργικό διάλογο και στην αναζήτηση λύσεων στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Τράπεζα.

Πληροφορίες για την τρέχουσα σύνθεση του Δ.Σ. αλλά και σύντομα βιογραφικά των μελών του παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας, στον παρακάτω σύνδεσμο:

<http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/corporate-governance/board/bod-composition>

2.2 Διαφοροποίηση μελών του Δ.Σ.

Τον Δεκέμβριο του 2016, το Δ.Σ., σε συνέχεια εισήγησης της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. υιοθέτησε Πολιτική Διαφοροποίησης Μελών Δ.Σ.⁹ η οποία προέβλεπε στην αποτύπωση ήδη εφαρμοζόμενων αρχών κατά τη διαδικασία επιλογής τόσο των μελών του Δ.Σ., όσο και των ανώτερων διοικητικών στελεχών της Τράπεζας. Η εν λόγω Πολιτική εφαρμόζεται παράλληλα με την Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. για την οποία έγινε λόγος ανωτέρω.

Η Τράπεζα αναγνωρίζει τη σημασία και τα οφέλη της διαφοροποίησης για τη διατήρηση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας, καθώς και για την επίτευξη της μέγιστης ομαδικής αποτελεσματικότητας και απόδοσης. Στο πλαίσιο αυτό, κατά την ανάδειξη μελών Δ.Σ. ή και ανώτερων διοικητικών στελεχών της Τράπεζας, λαμβάνεται υπόψη ένας συνδυασμός στοιχείων στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι δεξιότητες, ικανότητες, προσόντα, εμπειρία, επαγγελματικό και εκπαιδευτικό υπόβαθρο, το γένος, το φύλο, η ηλικία και άλλες ιδιότητες, οι οποίες ποικίλλουν ανάλογα με τις εκάστοτε τυχόν διαπιστωθείσες αδυναμίες και τις επιχειρησιακές και στρατηγικές ανάγκες της Τράπεζας.

Η εκλογή του Δ.Σ. από την Τακτική Γενική Συνέλευση, την 28/06/2017, βασίσθηκε (υπό τους περιορισμούς που θέτουν τα αυστηρά κριτήρια του Ν.3864/2010) στις γενικές αρχές και στα κριτήρια που έχουν αποτυπωθεί στην Πολιτική Διαφοροποίησης των Μελών του Δ.Σ., με ιδιαίτερη έμφαση στους τομείς που αφορούν στις ικανότητες και το εκπαιδευτικό και επαγγελματικό ιστορικό. Το Δ.Σ. της Τράπεζας διαθέτει πλέον μέλη με διεθνώς αναγνωρισμένη εμπειρία και τεχνογνωσία σε στρατηγικής σημασίας τομείς, όπως η τραπεζική, η ελεγκτική, η διαχείριση κινδύνων, η διαχείριση και αναδιάρθρωση προβληματικών δανείων, η διοίκηση οντοτήτων δημοσίου ενδιαφέροντος, η χρηματοοικονομική διοίκηση κλπ.

Επιπλέον, αν και το ποσοστό της συμμετοχής του γυναικείου φύλου στο Δ.Σ. της Τράπεζας δε διαφοροποιείται σημαντικά από το μέσο όρο σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, η Τράπεζα αναγνωρίζει την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσής του και εργάζεται προς αυτήν την κατεύθυνση, παρά το αυστηρό νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη σύνθεση του Δ.Σ. της Τράπεζας και περιορίζει σημαντικά το φάσμα των διαθέσιμων υποψηφίων.

Το γεγονός ότι υπάρχει ευρεία γκάμα προοπτικών στην αίθουσα του Διοικητικού Συμβουλίου σημαίνει ότι το status quo τίθεται σε αμφισβήτηση και επαναξιολογείται με κριτική ματιά και ότι η πληροφόρηση αξιολογείται προσεκτικά. Η επιτευχθείσα πολυμορφία των μελών του Δ.Σ. συμβάλλει αποτελεσματικά στην έκφραση διαφορετικών απόψεων, στην αποφυγή της «συναινετικής ομαδικής σκέψης» και στον εποικοδομητικό διάλογο μεταξύ των μελών ώστε οι τελικές αποφάσεις να λαμβάνονται με την άσκηση κριτικού ελέγχου από τα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. προς τη Διοίκηση.

⁹Η «Πολιτική Διαφοροποίησης Μελών Δ.Σ.» είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com)

2.3 Λειτουργία

Το Δ.Σ. αμέσως μετά την εκλογή του συνέρχεται και συγκροτείται σε σώμα και εκλέγει τον Πρόεδρο και έναν ή περισσότερους Αντιπροέδρους και Διευθύνοντες ή Εντεταλμένους Συμβούλους μεταξύ των μελών του. Σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, το RFA και τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές, ο Πρόεδρος του Δ.Σ. δεν ασκεί ταυτόχρονα και καθήκοντα Διευθύνοντος Συμβούλου.

Ο Πρόεδρος προΐσταται του Δ.Σ., προεδρεύει στις συνεδριάσεις του, και όταν απουσιάζει ή κωλύεται, τον αναπληρώνει ένας από τους Αντιπροέδρους του Δ.Σ. και αυτούς άλλο μέλος που ορίζεται με απόφαση του Δ.Σ.. Σύμφωνα με το καταστατικό, χρέη Γραμματέα του Δ.Σ. εκτελεί ένα από τα μέλη του ή οποιοσδήποτε τρίτος ο οποίος ορίζεται από το Δ.Σ.. Το Δ.Σ. έχει αναθέσει με σχετική απόφασή του την υποστήριξη των εργασιών του σε ικανό, εξειδικευμένο και έμπειρο Εταιρικό Γραμματέα, ο οποίος παρίσταται στις συνεδριάσεις του.

Το Δ.Σ. συγκαλείται από τον Πρόεδρο ή τον αναπληρωτή του και συνεδριάζει στην έδρα της Τράπεζας ή με τηλεδιάσκεψη, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις του εταιρικού νόμου τουλάχιστον μία φορά το μήνα. Το Δ.Σ. δύναται να συνεδριάζει έγκυρα και σε κάθε τόπο στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή όπου η Τράπεζα έχει εγκατάσταση επιχειρηματικής δραστηριότητας ή θυγατρικό πιστωτικό ίδρυμα.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ισχύον RFA, το Δ.Σ. ενημερώνει τον Εκπρόσωπο και τον Παρατηρητή του ΤΧΣ για τις δραστηριότητες και τις αποφάσεις του Δ.Σ. και προς αυτό το σκοπό γνωστοποιεί στους προαναφερόμενους τις ημερομηνίες των συνεδριάσεων του Δ.Σ.. Η εν λόγω γνωστοποίηση αποστέλλεται γραπτώς τουλάχιστον τρεις (3) εργάσιμες ημέρες πριν τη συνεδρίαση και περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα: (α) την ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης και, (β) το σχετικό υλικό, πληροφορίες και συνοδευτικά έγγραφα. Σε περίπτωση μη τήρησης της ανωτέρω προθεσμίας, ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ έχει δικαίωμα να αιτηθεί γραπτώς προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ. την αναβολή της συνεδρίασης η οποία προσδιορίζεται το νωρίτερο τρεις (3) εργάσιμες ημέρες μετά και με την προϋπόθεση ότι έχουν παρασχεθεί οι σχετικές πληροφορίες.

Το Δ.Σ. βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα όταν είναι παρόντα ή αντιπροσωπεύονται σ' αυτό τουλάχιστον τα μισά συν ένα από τα μέλη του, ποτέ όμως δεν επιτρέπεται ο αριθμός των μελών που είναι παρόντα να είναι μικρότερος από πέντε (5). Για να ευρεθεί ο αριθμός απαρτίας παραλείπεται το τυχόν κλάσμα. Όταν το Δ.Σ. συνεδριάζει με τηλεδιάσκεψη τα μέλη που συμμετέχουν στην τηλεδιάσκεψη θεωρούνται φυσικά παρόντες.

Οι αποφάσεις του Δ.Σ. λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία παρόντων και αντιπροσωπευόμενων μελών, εκτός εάν ο νόμος ή το καταστατικό ορίζει διαφορετικά. Η κατάρτιση και υπογραφή πρακτικού από όλα τα μέλη του Δ.Σ. ή τους αντιπροσώπους τους ισοδυναμεί με απόφαση του Δ.Σ., ακόμη και αν δεν έχει προηγηθεί συνεδρίαση.

Οι συζητήσεις και αποφάσεις του Δ.Σ. καταχωρούνται περιληπτικά σε ειδικό βιβλίο που μπορεί να τηρείται και κατά το μηχανογραφικό σύστημα. Ύστερα από αίτηση μέλους του Δ.Σ., ο Πρόεδρος υποχρεούται να καταχωρίσει στα πρακτικά ακριβή περίληψη της γνώμης του. Η γνώμη της μειοψηφίας καταγράφεται επίσης στα Πρακτικά, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο RFA. Στο βιβλίο αυτό καταχωρείται επίσης κατάλογος των παρασπώντων ή αντιπροσωπευθέντων κατά τη συνεδρίαση μελών του Δ.Σ.. Τα πρακτικά του Δ.Σ. υπογράφονται από τον Πρόεδρο ή τον Αντιπρόεδρο ή τον Διευθύνοντα Σύμβουλο ή τον εντεταλμένο Σύμβουλο που ορίζονται με απόφαση του Δ.Σ. και το Γραμματέα του Δ.Σ. Αντίγραφα ή αποσπάσματα των πρακτικών εκδίδονται από τα πρόσωπα αυτά, χωρίς να απαιτείται άλλη επικύρωσή τους.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3864/2010, ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Δ.Σ. της Τράπεζας έχει τα εξής ειδικά δικαιώματα:

- (α) το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων
- (β) το δικαίωμα αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Δ.Σ. της Τράπεζας:

- i. σχετικής με τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική παροχών και πρόσθετων απολαβών (bonus) προς τον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα λοιπά Μέλη του Δ.Σ., καθώς και για όσους έχουν τη θέση ή εκτελούν καθήκοντα Γενικού Διευθυντή, καθώς και για τους Αναπληρωτές τους.
 - ii. εφόσον η υπό συζήτηση απόφαση δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει σοβαρά τη ρευστότητα ή τη φερεγγυότητα ή την εν γένει συνετή και εύρυθμη λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος (όπως επιχειρηματική στρατηγική, διαχείριση στοιχείων ενεργητικού κλπ).
 - iii. που αφορά σε εταιρικές πράξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 7Α του Ν. 3864/2010 και η οποία απόφαση δύναται να επηρεάσει σημαντικά τη συμμετοχή του Ταμείου στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας.
- (γ) το δικαίωμα να ζητεί την αναβολή επί τρεις εργάσιμες ημέρες της Συνεδρίασης του Δ.Σ. της Τράπεζας, προκειμένου να λάβει οδηγίες από την Εκτελεστική Επιτροπή του Ταμείου. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί έως το πέρας της συνεδρίασης του Δ.Σ. της Τράπεζας
- (δ) το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση του Δ.Σ.
- (ε) το δικαίωμα να εγκρίνει τον Οικονομικό Διευθυντή (CFO).

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ λαμβάνει υπόψη του την επιχειρηματική αυτονομία της Τράπεζας. Πέραν των ανωτέρω, δυνάμει του RFA, το ΤΧΣ έχει, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα δικαιώματα τα οποία σχετίζονται με τη λειτουργία των οργάνων της Τράπεζας:

- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Δ.Σ. της Τράπεζας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει ως Μέλος στις εξής Επιτροπές του Δ.Σ.: την Επιτροπή Ελέγχου, την Επιτροπή Κινδύνων, την Επιτροπή Αποδοχών, την Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. και την Επιτροπή Στρατηγικής. Επιπλέον, Παρατηρητής του ΤΧΣ παρίσταται στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. και των ανωτέρω Επιτροπών χωρίς δικαίωμα ψήφου.
- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να ζητά την προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. και των Επιτροπών της Τράπεζας στις οποίες συμμετέχει ως Μέλος,
- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να ζητά την προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης σε Γενική Συνέλευση που συγκαλεί το Δ.Σ. της Τράπεζας,
- το ΤΧΣ διατυπώνει την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του αναφορικά με έναν αριθμό θεμάτων που χαρακτηρίζονται ως ουσιώδη, μεταξύ των οποίων: (α) το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και οποιεσδήποτε τροποποιήσεις αυτού, (β) η πολιτική συνδεδεμένων οφειλετών (connected borrowers) και τυχόν τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις ή παρεκκλίσεις από αυτή, (γ) σημαντικές σε αξία συναλλαγές και εταιρικοί μετασχηματισμοί καθώς και (δ) η πολιτική διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων καθώς και τυχόν τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις ή παρεκκλίσεις από αυτήν,
- το ΤΧΣ δύναται να επισκοπεί την ετήσια αξιολόγηση του Δ.Σ.. Επιπλέον, βάσει της κατά τις διατάξεις του Ν. 3864/2010 αξιολόγησης που διενεργεί το ίδιο ή της επισκόπησης της ετήσιας αυτό-αξιολόγησης του Δ.Σ., το ΤΧΣ δύναται να προβεί σε συγκεκριμένες προτάσεις για βελτιώσεις και τυχόν αλλαγές στο πλαίσιο Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας.
- Το ΤΧΣ παρακολουθεί την υλοποίηση του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης και του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων της Τράπεζας καθώς και την απόδοση της Τράπεζας σε σχέση με αυτά.

Επιπλέον, σε συνέχεια του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής της Ελλάδας και στο πλαίσιο των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η ελληνική κυβέρνηση, είχε διοριστεί στην Τράπεζα ως Εμπιστευματοδόχος Εποπτείας (Monitoring Trustee) η εταιρία KPMG. Ο Monitoring Trustee ήταν υπεύθυνος για την επίβλεψη του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας καθώς και των δεσμεύσεων που το συνόδευσαν σε συμμόρφωση με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί κρατικών

ενισχύσεων. Οι αρμοδιότητές του περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, την εξακρίβωση της τήρησης των κανόνων ορθής διακυβέρνησης. («Δεσμεύσεις Εταιρικής Διακυβέρνησης και Εμπορικών Δραστηριοτήτων»)¹⁰ Στο πλαίσιο αυτό, εκπρόσωποι του Monitoring Trustee μετείχαν μέχρι 31.12.2018 (τέλος της περιόδου αναδιάρθρωσης) ως παρατηρητές στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου καθώς και σε εκτελεστικές επιτροπές και άλλες σημαντικές επιτροπές, συμπεριλαμβανομένων των Επιτροπών Κινδύνων και Ελέγχου.

Από 1.1.2019, οι ανωτέρω Παρατηρητές δεν παρίστανται πλέον σε συνεδριάσεις Διοικητικού Συμβουλίου ή Επιτροπών.

Κατά το 2018, το Δ.Σ. της Τράπεζας πραγματοποίησε δέκα οκτώ (18) συνεδριάσεις.

Στον κατωτέρω Πίνακα, αποτυπώνεται το ποσοστό συμμετοχής των μελών του Δ.Σ. και των Επιτροπών στις συνεδριάσεις τους.

¹⁰ Οι Δεσμεύσεις Εταιρικής Διακυβέρνησης και Εμπορικών Δραστηριοτήτων που έχουν αναληφθεί από την Τράπεζα μας αναφέρονται στα ακόλουθα σημεία: (i) τη διασφάλιση ενός αποτελεσματικού και επαρκούς συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης σύμφωνα με το εταιρικό δίκαιο και τους κανόνες εποπτείας της Τράπεζας της Ελλάδος και του ΤΧΣ, (ii) την εφαρμογή μίας πολιτικής παροχής πιστώσεων, η οποία διασφαλίζει την ισοτίμη μεταχείριση των δανειοληπτών, συμπεριλαμβανομένων των συναλλαγών με τους Συνδεδεμένους Πιστούχους (μετόχους, διευθυντές, βασικούς υπαλλήλους, πρόσωπα συνδεδεμένα με την Τράπεζα, θυγατρικές και εταιρίες υπό άμεσο ή έμμεσο έλεγχο, ΜΜΕ, Μ.Κ.Ο, δανειολήπτες συνδεδεμένους με την Ελληνική Κυβέρνηση) και την εποπτεία της εφαρμογής της πολιτικής παροχής πιστώσεων με κατάλληλα μέσα για τη διαχείριση κινδύνων και την ενσωμάτωση στην πολιτική παροχής πιστώσεων κανόνων για την τιμολογιακή πολιτική των δανείων και κανόνων για τη ρύθμιση και αναδιάρθρωση των δανείων, (iii) την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα διαχείρισης κινδύνων, (iv) την εφαρμογή μέτρων για τη διαχείριση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων σύμφωνα με την αντίστοιχη πολιτική που περιλαμβάνεται στο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και τις σχετικές νομοθετικές απαιτήσεις, (v) τους περιορισμούς πληρωμής μερισμάτων στις κοινές μετοχές της Τράπεζας, (vi) τους περιορισμούς για εξαγορές άλλων εταιριών. Επιτρέπονται οι αποκτήσεις εταιριών για την αποκατάσταση της χρηματοοικονομικής ισορροπίας και την εξασφάλιση αποτελεσματικού ανταγωνισμού, έπειτα από έγκριση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Επιπλέον, εξαιρούνται από τους περιορισμούς οι αποκτήσεις με αντίτιμο που αναλογεί σε ποσοστό 0,01% των συνολικών κεφαλαίων της Τράπεζας (και συνολικά σε ποσοστό 0,025% σε περίπτωση περισσότερων αποκτήσεων) καθώς και οι εξαγορές στο πλαίσιο άσκησης των συνηθισμένων τραπεζικών εργασιών σχετικά με την αναδιάρθρωση των δανείων προβληματικών εταιριών (περιλαμβανομένης της μετατροπής υπαρχουσών απαιτήσεων σε κεφάλαια), (vii) τους περιορισμούς στη χρήση των διατεθειμένων στην Τράπεζα κρατικών ενισχύσεων για διαφημιστικούς σκοπούς.

Ονοματεπώνυμο	Διοικητικό Συμβούλιο		Επιτροπή Κινδύνων		Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών		Επιτροπή Αποδοχών		Επιτροπή Ελέγχου		Επιτροπή Στρατηγικής	
	Μέσος όρος αριθμός συμμετοχής:	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων:	Μέσος όρος αριθμός συμμετοχής:	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων:	Μέσος όρος αριθμός συμμετοχής:	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων:	Μέσος όρος αριθμός συμμετοχής:	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων:	Μέσος όρος αριθμός συμμετοχής:	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων:	Μέσος όρος αριθμός συμμετοχής:	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων:
	97%	18	90%	13	100%	4	93%	6	96%	14	88%	9
	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων
Γεώργιος Χαντζηνικολάου	100%	18/18	-	-	-	-	-	-	-	-	89%	8/9
Karel De Boeck	89%	16/18	92%	12/13	-	-	-	-	93%	13/14	89%	8/9
Χρήστος Μεγάλου	100%	18/18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Γεώργιος Γεωργακόπουλος	100%	18/18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Βενετία Κοντογούρη	100%	18/18	-	-	-	-	100%	6/6	-	-	100%	9/9
Arne Berggren	94%	17/18	62%	8/13	100%	4/4	100%	6/6	93%	13/14	78%	7/9
Enrico Tommaso Cucchiani	100%	18/18	-	-	100%	4/4	67%	4/6	-	-	89%	8/9
David Hexter	94%	17/18	92%	12/13	100%	4/4	-	-	93%	13/14	56%	5/9
Σολομών Μπεράχας	100%	18/18	100%	13/13	100%	4/4	-	-	-	-	-	-
Alexander Blades	94%	17/18	100%	13/13	100%	4/4	100%	6/6	100%	14/14	100%	9/9
Per Anders Fasth	94%	17/18	92%	12/13	100%	4/4	100%	6/6	100%	14/14	100%	9/9

2.4 Αρμοδιότητες

Σύμφωνα με το άρθρο 15 του Καταστατικού της Τράπεζας, το Δ.Σ. εκπροσωπεί την Τράπεζα και είναι αρμόδιο να αποφασίζει, χωρίς κανένα περιορισμό, για κάθε θέμα που αφορά στη διοίκηση της Τράπεζας, τη διαχείριση της περιουσίας της και την επιδίωξη γενικά των σκοπών της. Το Δ.Σ. δε δικαιούται να αποφασίζει για θέματα τα οποία σύμφωνα με το νόμο ή το καταστατικό ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 16 του Καταστατικού της, η Τράπεζα εκπροσωπείται από το Δ.Σ., το οποίο δύναται να αναθέτει με απόφασή του την εκπροσώπηση της Τράπεζας, καθώς και την άσκηση όλων ή ορισμένων από τις εξουσίες του ή αρμοδιότητές του, εκτός από αυτές που απαιτούν συλλογική ενέργεια, σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα μέλη ή όχι του Δ.Σ., καθορίζοντας ταυτόχρονα και την έκταση των εξουσιών που τους ανατίθενται. Βάσει των παραπάνω διατάξεων του Καταστατικού, το Δ.Σ. καθορίζει το σύστημα εκπροσώπησης της Τράπεζας, καθώς και τα όρια εντός των οποίων μπορούν να ενεργούν οι εξουσιοδοτημένοι εκπρόσωποι.

Στον Κανονισμό της Τράπεζας αναφέρεται ότι πρώτηστη υποχρέωση και καθήκον των μελών του Δ.Σ. είναι η διαρκής επιδίωξη της ενίσχυσης της μακροχρόνιας οικονομικής αξίας της Τράπεζας και η προάσπιση του γενικού εταιρικού συμφέροντος. Αναφέρεται, επίσης, ότι το Δ.Σ. είναι αρμόδιο για την κατάρτιση και έγκριση τεκμηριωμένης Επιχειρησιακής Στρατηγικής με χρονικό ορίζοντα τουλάχιστον ενός έτους και σαφείς επιχειρησιακούς στόχους, τόσο για την ίδια την Τράπεζα όσο και για τον Όμιλο¹¹.

¹¹Αναλυτικές πληροφορίες για το ρόλο και τις αρμοδιότητες του ΔΣ περιλαμβάνονται στον Κανονισμό της Τράπεζας ο οποίος είναι διαθέσιμος στην επίσημη ιστοσελίδα της Τράπεζας.

Κύριες δραστηριότητες και σημαντικά θέματα που ελήφθησαν υπόψη κατά τη διάρκεια του 2018

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του το 2018, το Διοικητικό Συμβούλιο, μεταξύ άλλων:

Σε σχέση με θέματα Εταιρικής Διακυβέρνησης

- προετοίμασε και προέβη στη σύγκληση της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της Τράπεζας,
- πραγματοποίησε την ετήσια αξιολόγηση του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του,
- έλαβε γνώση της διαδικασίας αξιολόγησης και στοχοθεσίας του Διευθύνοντος Συμβούλου για το 2018,
- ενέκρινε την Πολιτική Συμμετοχής στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου,
- ενέκρινε τη σύσταση της Επιτροπής Δεοντολογίας του Διοικητικού Συμβουλίου,
- ενημερώθηκε για το νέο Κώδικα Δεοντολογίας και Ηθικής, όπως αυτός εγκρίθηκε από την Επιτροπή Ελέγχου,
- ενημερωνόταν για θέματα των Επιτροπών του Διοικητικού Συμβουλίου σε μηνιαία βάση.

Σε σχέση με θέματα Ελέγχου και Κανονιστικής Συμμόρφωσης, το Διοικητικό Συμβούλιο ενέκρινε τα ακόλουθα:

- την ετήσια Έκθεση του Αρμόδιου Διευθυντικού Στελέχους (ΑΔΣ) για το Ξέπλυμα Χρήματος και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας για το 2017,
- την Ετήσια Έκθεση Λειτουργίας του ΣΕΕ για το 2017, και την αντίστοιχη αξιολόγηση και
- την Ετήσια Έκθεση της Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου για το 2017.

Επιπλέον, επισκόπησε την Πολιτική Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου και, στο πλαίσιο αυτό, ενέκρινε βελτιώσεις στην Πολιτική του Whistle-blowing και την Πολιτική Σύγκρουσης Συμφερόντων.

Σε σχέση με θέματα Διαχείρισης Κινδύνων, το Διοικητικό Συμβούλιο ενέκρινε τα ακόλουθα:

- τις δηλώσεις για την Επάρκεια Κεφαλαίου και Ρευστότητας (CAS/LAS) για το 2018,
- το Πλαίσιο σχετικά με τη διάθεση ανάληψης Κινδύνου (RAF) και τις Δηλώσεις Διάθεσης Κινδύνου για το 2018,
- τη Στρατηγική Ανάληψης Κινδύνου και Κεφαλαίου,
- την ετήσια επισκόπηση του Σχεδίου Ανάκαμψης της Τράπεζας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο ενημερώθηκε επιπλέον για τα ακόλουθα:

- τα αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress test) που διενεργήθηκε από την ΕΚΤ για το 2018, και
- την Εσωτερική Διαδικασία Αξιολόγησης της Επάρκειας Κεφαλαίου και Ρευστότητας (ICAAP & ILAAR 2018)

Σε σχέση με εταιρικές πράξεις και την παροχή εξουσιοδοτήσεων, το Διοικητικό Συμβούλιο ενέκρινε τα ακόλουθα:

- την πώληση της θυγατρικής της Τράπεζας στη Σερβία,
- την πώληση της θυγατρικής της Τράπεζας «Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις ΑΕ» (Avis Ελλάς),

- την πώληση των θυγατρικών της Τράπεζας στην Αλβανία,
- την πώληση των θυγατρικών της Τράπεζας στη Βουλγαρία,
- την πώληση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων και καταγγελλόμενων καταναλωτικών και επιχειρηματικών πιστωτικών ανοιγμάτων (project Amoeba and Arctos),
- την πώληση της συμμετοχής της Τράπεζας στην Αττική Οδό και στα Αττικά Διόδια.

Σε σχέση με την παρακολούθηση των δραστηριοτήτων, την οικονομική πληροφόρηση, τις πολιτικές της Τράπεζας και συναφείς ενημερώσεις, το Διοικητικό Συμβούλιο ενέκρινε τα ακόλουθα:

- τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις του έτους 2017 και τις ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις του 2018,
- τον ετήσιο Προϋπολογισμό του 2018 και το Επιχειρηματικό Σχέδιο για την περίοδο 2019-2020,
- τον ετήσιο Προϋπολογισμό του Ομίλου για το 2019,
- την Στρατηγική της Τράπεζας επί των Επιχειρησιακών Στόχων μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPE Operational Targets) για την περίοδο 2018-2021
- την Πολιτική Πώλησης Πιστωτικών Ανοιγμάτων,
- την Πολιτική Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας (REO Policy),
- την Πολιτική πώλησης συμμετοχών.

Το Διοικητικό Συμβούλιο ενημερώθηκε για τα ακόλουθα:

- την πορεία της θεματικής αναθεώρησης του ΔΠΧΑ9,
- τις σημαντικές δραστηριότητες των θυγατρικών και των στρατηγικών τους προτεραιοτήτων,
- την ανάθεση εργασιών μη ελεγκτικής φύσεως στους εξωτερικούς ελεγκτές της Τράπεζας.

2.5 Προγράμματα εισαγωγικής κατάρτισης και Εκπαίδευση Μελών Διοικητικού Συμβουλίου

Η Τράπεζα εφαρμόζει μία διαδικασία εισαγωγικής κατάρτισης για τα νεοεκλεγέντα/ νεοδιοριζόμενα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου με στόχο να διευκολύνει την κατανόηση των μελών του σχετικά με τη δομή του Ομίλου και της Τράπεζας, το επιχειρηματικό μοντέλο, το προφίλ κινδύνου, τις ρυθμίσεις διακυβέρνησης και το ρόλο τους σε αυτά. Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα εξασφαλίζει ότι τους παρέχεται όλη η πληροφόρηση και η εκπαίδευση που απαιτείται για να συμβάλλουν αποτελεσματικά στις εργασίες του Διοικητικού Συμβουλίου και στην εκπλήρωση της αποστολής του.

Αμέσως μετά την εκλογή ενός νέου μέλους από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων ή το διορισμό του από το Διοικητικό Συμβούλιο, ο Εταιρικός Γραμματέας τους αποστέλλει μία επιστολή συγχαρητηρίων, η οποία συνοδεύεται από ένα λεπτομερές εισαγωγικό πακέτο (ένα «ζωντανό» έγγραφο το οποίο τους παρέχει ευρεία πληροφόρηση για την Τράπεζα και το Διοικητικό Συμβούλιο, αποτελούμενο από υλικό όπως το Καταστατικό, τον Εσωτερικό Κανονισμό, πληροφόρηση σχετικά με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή τους στο Διοικητικό Συμβούλιο, το πρόγραμμα των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου για το έτος κλπ).

Πριν από τη πρώτη συμμετοχή τους σε συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου, τα μέλη γίνονται δεκτά από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και συναντώνται με τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και ανώτατα διοικητικά στελέχη της Τράπεζας,

με τη δυνατότητα να θέσουν ερωτήσεις σχετικά με την Τράπεζα και τις δραστηριότητές της. Τα νέα μέλη λαμβάνουν επίσης συνοπτική ενημέρωση για θέματα που το Διοικητικό Συμβούλιο αντιμετωπίζει τη δεδομένη χρονική στιγμή ή θα αντιμετωπίσει στο μέλλον. Σε περίπτωση περισσότερων νέων μελών, δύνανται να οργανώνονται εισαγωγικά σεμινάρια τα οποία παρακολουθούνται από τα νέα μέλη.

Δεδομένης της αξιολόγησης της καταλληλότητας στην οποία υποβάλλονται τα νέα μέλη, είναι αναμενόμενο και γίνεται δεκτό ότι διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις, την εμπειρία και την τεχνογνωσία για να εκπληρώσουν το ρόλο τους. Εντούτοις, δεν είναι απαραίτητα όλοι ειδικοί σε όλα τα θέματα, τους επιχειρηματικούς τομείς ή πτυχές διακυβέρνησης. Γι αυτό το λόγο, η εκπαίδευση είναι ένας βασικός παράγοντας για τη συνεχή αποτελεσματικότητα του Διοικητικού Συμβουλίου και μία διαρκής δέσμευση των μελών και της Τράπεζας.

Η Τράπεζα παρέχει τους απαραίτητους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους για την υλοποίηση κατάλληλων εισαγωγικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε συνεχή και εξατομικευμένη βάση. Ο Εταιρικός Γραμματέας, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού Ομίλου, είναι υπεύθυνος για την ανάπτυξη του ετήσιου εκπαιδευτικού προγράμματος. Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψήφιων Μελών ΔΣ χορηγεί και επιβλέπει το πρόγραμμα εκπαίδευσης των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, σε συνεχή βάση. Επιπλέον, γίνονται σε τακτική βάση στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου παρουσιάσεις από το προσωπικό και στελέχη της Τράπεζας, προκειμένου να ενημερώνονται για αλλαγές που αφορούν στην Τράπεζα, στο νομικό και στο κανονιστικό πλαίσιο, στις απαιτήσεις της αγοράς και της βιομηχανίας. Επίσης, μία φορά το χρόνο, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου παρακολουθούν Σεμινάρια Στρατηγικής (strategy days), όπου ανώτατα διοικητικά στελέχη παρουσιάζουν τα αποτελέσματα, τους στόχους και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο οργανισμός. Προσωποποιημένα εκπαιδευτικά προγράμματα μπορούν να σχεδιαστούν, εάν υπάρξει ανάγκη.

Κατά τη διάρκεια του 2018, οι πρωτοβουλίες εκπαίδευσης για τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου περιλάμβαναν προγράμματα, τα οποία παρακολούθησε η πλειοψηφία των μελών, με τα ακόλουθα θέματα: Την Οδηγία για τις Υπηρεσίες Πληρωμών (PSD2), τη MiFID II, το MREL, τη Basel IV, την Εταιρική Διακυβέρνηση και τη Διαχείριση Απόδοσης Ανθρώπινου Δυναμικού.

2.6 Αξιολόγηση Δ.Σ.

Τον Ιούλιο του 2017, το ΤΧΣ με τη βοήθεια της Promontory Financial Group, ανεξάρτητου συμβούλου διεθνούς κύρους, προέβη στην αναφερόμενη στο άρθρο 10 παρ.5 του Ν.3864/2010 αξιολόγηση του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας, η οποία εστίαζε περισσότερο στην αξιολόγηση του Δ.Σ. και των Επιτροπών Ελέγχου και Κινδύνων. Σε συνέχεια της εν λόγω αξιολόγησης, οι συστάσεις που απευθύνθηκαν στην Τράπεζα τον Σεπτέμβριο του 2017 αφορούσαν ιδίως στη βελτίωση της σχεδίασης και εφαρμογής του πλαισίου για τη διάθεση ανάληψης κινδύνου της Τράπεζας (Risk Appetite Framework), την εποπτεία του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, την εναρμόνιση της επιχειρηματικής στρατηγικής με το ανωτέρω πλαίσιο και τη διαχείριση των μη Εξυπηρετούμενων δανείων. Από την άλλη, αναγνωρίστηκε η σημαντική βελτίωση του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας ως προς τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα του Δ.Σ. και των Επιτροπών του. Ιδιαίτερα αναγνωρίζεται από τα συμπεράσματα της εν λόγω αξιολόγησης ότι ο νέος Πρόεδρος του Δ.Σ., καθώς και τα μέλη του, είναι προσηλωμένοι στη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης και ηγούνται των σχετικών αλλαγών. Επιπλέον, το Δ.Σ. εστιάζει στην εποικοδομητική ανταλλαγή απόψεων και την αναζήτηση λύσεων στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Τράπεζα.

Κατά τη διάρκεια του 2018, η συντριπτική πλειοψηφία των διορθωτικών ενεργειών που απαιτούνταν για την εξάλειψη των αδυναμιών που διαπιστώθηκαν από την αξιολόγηση ολοκληρώθηκαν. Στο πλαίσιο αυτό, μεταξύ άλλων:

- Το νέο σύστημα αξιολόγησης των διοικητικών στελεχών (περιλαμβανομένου του Διευθύνοντος Συμβούλου) ολοκληρώθηκε, και περιλαμβάνει ως βασικά στοιχεία, την ατομική στοχοθέτηση (διαφορετική ανά πρόσωπο και

προσαρμοσμένη στο πλαίσιο της διάθεσης ανάληψης κινδύνου της Τράπεζας) και τις εταιρικές αρχές.

- Η Agenda 2020 αναπτύχθηκε σε ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό και επιχειρησιακό σχέδιο, ευθυγραμμισμένο με το πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνου (RAF); με συγκεκριμένους KPIs κατανεμημένους στις βασικές επιχειρηματικές δραστηριότητες της Piraeus Core Bank, της Piraeus Legacy Unit καθώς και των λειτουργιών υποστήριξης.
- Έγινε εις βάθος επεξεργασία της Πολιτικής Αποδοχών, η οποία βρίσκεται σε τελικό στάδιο έγκρισης.
- Υιοθετήθηκε Πολιτική Πώλησης Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων.
- Παρουσιάστηκε στην Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών ΔΣ πρόγραμμα εκπαίδευσης των Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου για το 2018.
- το “Convene Athena”, το νέο ηλεκτρονικό σύστημα για τη φόρτωση και καταλογοποίηση αρχείων για το Διοικητικό Συμβούλιο και τις Επιτροπές είναι σε πλήρη λειτουργία. Όλο το υλικό και οι ενημερώσεις παρέχονται και ανακοινώνονται μέσω αυτού.
- Η ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεων της Επιτροπής Κινδύνων εμπλουτίστηκε έτσι ώστε η Επιτροπή να επισκοπεί διάφορα είδη κινδύνων. Συστάθηκε Επιτροπή Λειτουργικού Κινδύνου, η οποία απαρτίζεται από τον CRO και εκτελεστικά στελέχη, η οποία ενημέρωνε την Επιτροπή Κινδύνων σε τακτική βάση.
- Η κουλτούρα για τη διαχείριση κινδύνων ισχυροποιήθηκε μέσω: α) της νέας διακυβέρνησης των Επιτροπών Core Banking and RBU, β) της ενίσχυσης του Πλαισίου Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων, γ) της ενίσχυσης του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, δ) της ενίσχυσης της παρακολούθησης και της αναφοράς των διαγραφών.

Επιπλέον, το Δ.Σ. προέβη στην αυτό-αξιολόγηση για το 2018 μέσω ερωτηματολογίων που διανεμήθηκαν στα μέλη του (το πρώτο τρίμηνο του 2019). Τα μέλη του Δ.Σ. κλήθηκαν να αξιολογήσουν τους σημαντικούς τομείς ενδιαφέροντος, μεταξύ άλλων, τις αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου, τη στρατηγική και την κουλτούρα, την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του Δ.Σ. και των Επιτροπών του Δ.Σ.

Στο πλαίσιο της ως άνω αυτό-αξιολόγησης προέκυψαν τα ακόλουθα βασικά συμπεράσματα:

- Το Διοικητικό Συμβούλιο διαθέτει ποικιλία δεξιοτήτων, η οποία είναι πλήρης και άκρως ανταγωνιστική για μία Τράπεζα.
- Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι σε εγρήγορση και επιδεικνύει τη δέουσα προσοχή και επιμέλεια κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του.
- Τα μέλη ενεργούν με ανεξαρτησία πνεύματος, αμφισβητώντας εποικοδομητικά τις αποφάσεις της Διοίκησης.
- Τα μη εκτελεστικά μέλη επιθυμούν περισσότερη συζήτηση σε θέματα στρατηγικής και μικρότερη ανάμιξη σε θέματα πρωτοβουλιών της Διοίκησης.
- Εξειδικευμένη, όσον αφορά στην Ελλάδα, ενημέρωση για το οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και νομικό περιβάλλον, τη σύνθεση της αγοράς και τα εμπόδια για τον τραπεζικό κλάδο θα ενταχθεί στο συνεχές πρόγραμμα εκπαίδευσης των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου

3. Επιτροπές

Στο πλαίσιο της συνεχούς βελτίωσης του οργανωτικού σχήματος της Τράπεζας και του Ομίλου, έχουν ανατεθεί εξειδικευμένα καθήκοντα στις παρακάτω αναφερόμενες κύριες Επιτροπές.

Η λειτουργία των Επιτροπών διέπεται από τον Κανονισμό Λειτουργίας τους, ο οποίος αποτελεί μέρος (παράρτημα) του Κανονισμού Λειτουργίας της Τράπεζας. Ο Κανονισμός Λειτουργίας Επιτροπών αφορά στο σύνολο των Επιτροπών του Δ.Σ.

καθώς και των λοιπών Εκτελεστικών & Διοικητικών Επιτροπών, με την επιφύλαξη, ωστόσο, του επιμέρους Κανονισμού Λειτουργίας κάθε Επιτροπής, ο οποίος υπερισχύει κατά το μέτρο που αποκλίνει από τους γενικούς κανόνες που θεσπίζονται από τον Κανονισμό Λειτουργίας Επιτροπών.

Σύνθεση και Αρμοδιότητες Επιτροπών: Με την επιφύλαξη των οριζόμενων στο νομικό και κανονιστικό πλαίσιο και τους επιμέρους Κανονισμούς Λειτουργίας τους, η σύνθεση, η αποστολή και οι αρμοδιότητες κάθε Επιτροπής καθορίζονται με αποφάσεις του οργάνου που είναι αρμόδιο για τη συγκρότηση ή τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων εκάστης Επιτροπής και περιλαμβάνονται σε Πράξεις Προέδρου (εφ' όσον αφορούν στις Επιτροπές Διοικητικού Συμβουλίου) και Πράξεις Διοίκησης που εκδίδει ο Διευθύνων Σύμβουλος (εφ' όσον αφορούν στις λοιπές Εκτελεστικές και Διοικητικές Επιτροπές).

Λειτουργία Επιτροπών

Πρόσκληση: Οι Επιτροπές συνεδριάζουν μετά από πρόσκληση του Προέδρου τους, όσες φορές κρίνεται απαραίτητο για επιτέλεση της αποστολής τους. Η συχνότητα των συνεδριάσεων ορίζεται ανά Επιτροπή με την πράξη σύστασής της ή, εάν δεν ορίζεται, οι διοικητικές Επιτροπές συνεδριάζουν τουλάχιστον μία φορά το μήνα. Η πρόσκληση καθορίζει την ημερήσια διάταξη, τον τόπο και το χρόνο συνεδρίασης της Επιτροπής. Κάθε μέλος Επιτροπής έχει το δικαίωμα να ζητά γραπτώς τη σύγκλησή της για συζήτηση συγκεκριμένων θεμάτων. Τα μέλη των Επιτροπών, συμπεριλαμβανομένων και των αναπληρωματικών, λαμβάνουν τα θέματα της ημερήσιας διάταξης τουλάχιστον δύο (2) ημέρες πριν την ημερομηνία συνεδρίασης.

Τα αναπληρωματικά μέλη αναπληρώνουν τα τακτικά σύμφωνα με τα ειδικότερα προβλεπόμενα στον κανονισμό λειτουργίας εκάστης Επιτροπής και, στο πλαίσιο αυτό, συμμετέχουν στις συνεδριάσεις τους, εφ' όσον παραστεί ανάγκη, κατόπιν σχετικής ειδοποίησης από το Γραμματέα της Επιτροπής.

Στον Κανονισμό Λειτουργίας εκάστης Επιτροπής δύναται να προβλέπεται η συμμετοχή στις συνεδριάσεις κάθε Επιτροπής υπαλλήλων, στελεχών ή συμβούλων της Τράπεζας, εφ' όσον, αναλόγως του τομέα καθηκόντων τους, η συμμετοχή τους κρίνεται απαραίτητη για την αποτελεσματικότερη λειτουργία της Επιτροπής. Ο ρόλος των εν λόγω προσώπων είναι να εισηγούνται ή να παρέχουν διευκρινίσεις στα θέματα της ημερήσιας διάταξης της Επιτροπής και δεν έχουν δικαίωμα ψήφου κατά τη λήψη των αποφάσεων. Πέραν των προαναφερόμενων, οι Επιτροπές δικαιούνται να προσκαλούν στις συνεδριάσεις τους όσους υπαλλήλους, στελέχη ή συμβούλους της Τράπεζας κρίνουν σκόπιμο ή χρήσιμο, οι οποίοι, πάντως, παρίστανται χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Απαρτία- αποφάσεις-αναπληρωματικά μέλη: Προκειμένου να ληφθεί απόφαση απαιτείται απαρτία μεγαλύτερη του 50% των μελών της κάθε Επιτροπής με αυτοπρόσωπη παρουσία, είτε στο χώρο συνεδρίασής της είτε σε άλλο χώρο με χρήση τεχνολογιών διάσκεψης.

Με την επιφύλαξη επίτευξης απαρτίας κατά τα ανωτέρω, μέλος Επιτροπής μπορεί σε περίπτωση κωλύματος να εξουσιοδοτήσει εγγράφως άλλο μέλος, προκειμένου να το εκπροσωπήσει σε συγκεκριμένη συνεδρίασή της και να ψηφίσει για λογαριασμό του στα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Εφόσον στον Κανονισμό Λειτουργίας εκάστης Επιτροπής προβλέπεται η ύπαρξη αναπληρωματικών μελών, το κωλυόμενο μέλος δύναται να εκπροσωπηθεί μόνο από πρόσωπο που έχει ορισθεί ως αναπληρωματικό μέλος. Κανένα μέλος δεν μπορεί να εκπροσωπεί παραπάνω από ένα άλλο μέλος της Επιτροπής. Οι αποφάσεις των Επιτροπών λαμβάνονται με πλειοψηφία 2/3 των παρόντων μελών, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στην απόφαση για συγκρότηση ή καθορισμό αρμοδιοτήτων της κάθε Επιτροπής.

Αναπλήρωση Προέδρου-αντικατάσταση μέλους: Τον Πρόεδρο, σε περίπτωση απουσίας του, αναπληρώνει, με απόφαση αυτού και όπου δεν έχει ήδη ορισθεί, μέλος της Επιτροπής, ή, εάν δεν έχει ληφθεί τέτοια απόφαση, το αρχαιότερο (από

πλευράς χρόνου παρουσίας στον Όμιλο) παριστάμενο μέλος της Επιτροπής. Σε περίπτωση παραίτησης ή αποχώρησης μελών ο Πρόεδρος της Επιτροπής εισηγείται είτε την αντικατάστασή τους, είτε τη λειτουργία της Επιτροπής με τα εναπομείναντα μέλη αυτής. Για τη νέα σύνθεση που θα προκύψει μετά την εισήγηση του Προέδρου της Επιτροπής και τη λήψη απαιτούμενων εγκρίσεων από το αρμόδιο εγκριτικό όργανο της Τράπεζας, θα ακολουθεί σχετική Πράξη Προέδρου ή άλλη απόφαση αρμοδίου οργάνου.

Τήρηση Πρακτικών- Γραμματεία: Σε όλες τις συνεδριάσεις των Επιτροπών τηρούνται πρακτικά τα οποία επικυρώνονται από τον Πρόεδρο και τον Εκτελεστικό Γραμματέα ή τον Γραμματέα τους. Εάν έχει ορισθεί Εκτελεστικός Γραμματέας, είναι αρμόδιος να συλλέγει υλικό και πληροφορίες που είναι χρήσιμες ή αναγκαίες για το έργο της Επιτροπής, προτείνει στον Πρόεδρο της Επιτροπής θέματα για την ημερήσια διάταξη, διενεργεί την αλληλογραφία της Επιτροπής με τις υπηρεσιακές μονάδες και παρακολουθεί την κοινοποίηση των αποφάσεων της Επιτροπής στις εμπλεκόμενες μονάδες τόσο σε επίπεδο Τράπεζας όσο και Ομίλου. Ο Γραμματέας της κάθε Επιτροπής είναι υπεύθυνος να ενημερώνει εγγράφως τα μέλη, μετά από συνεργασία με τον Πρόεδρο της Επιτροπής, για την ημερήσια διάταξη, το χώρο και τον χρόνο διεξαγωγής της Επιτροπής, να φροντίζει για την έγκαιρη και ορθή ενημέρωση των εμπλεκόμενων μονάδων κατά την εκάστοτε συνεδρίαση, να οργανώνει τον τόπο διεξαγωγής της Επιτροπής με την απαραίτητη τεχνολογική υποδομή. Ο Γραμματέας οφείλει, επίσης, να τηρεί το αρχείο των Πρακτικών με επιμέλεια και σε ασφαλές σημείο. Σε περίπτωση κατά την οποία παύσει για οποιοδήποτε λόγο να υποστηρίξει την Επιτροπή, θα πρέπει να παραδώσει στον αντικαταστάτη του τα πρακτικά με επιμέλεια και με υπογεγραμμένο πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβής. Γραμματειακή υποστήριξη των Επιτροπών της Τράπεζας παρέχεται, εφόσον ζητηθεί, κατά περίπτωση από την Εταιρική Διακυβέρνηση και Εταιρική Γραμματεία Διοικητικού Συμβουλίου. Σε κάθε περίπτωση, ο Πρόεδρος της Επιτροπής ορίζει τον Γραμματέα αυτής, εφόσον δεν ορίζεται από τις εκάστοτε Πράξεις Προέδρου ή Διευθύνοντος Συμβούλου.

Ειδικές διατάξεις:

Εφ' όσον στις Επιτροπές συμμετέχει ως Μέλος, σύμφωνα με το Ν.3864/2010, ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) τότε επιπλέον ισχύουν, βάσει του RFA, τα ακόλουθα:

- Οι ημερομηνίες των συνεδριάσεων, τα προς συζήτηση θέματα κάθε συνεδρίασης, καθώς και τα σχετικά έγγραφα, τίθενται στη διάθεση του Εκπροσώπου και του Παρατηρητή του ΤΧΣ τουλάχιστον πέντε (5) ημερολογιακές ημέρες πριν από τη συνεδρίαση. Τα σχετικά έγγραφα μπορούν να διακινούνται και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ μπορεί να ζητά την προσθήκη θεμάτων στην ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης της Επιτροπής, υποβάλλοντας αυτά γραπτώς στον Πρόεδρο της Επιτροπής τουλάχιστον μία (1) ημέρα πριν τη συνεδρίαση της Επιτροπής.
- Ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να αιτείται την έκτακτη σύγκληση της Επιτροπής μέσα σε διάστημα επτά (7) ημερολογιακών ημερών από την υποβολή του αιτήματός του στον Πρόεδρο. Το αίτημά του πρέπει να περιλαμβάνει και τα προτεινόμενα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Εφόσον ο Πρόεδρος δεν συγκαλέσει την Επιτροπή εντός της ανωτέρω προθεσμίας ή δεν συμπεριλάβει τα προτεινόμενα θέματα στην ημερήσια διάταξη, ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ έχει το δικαίωμα να συγκαλέει την Επιτροπή εντός πέντε (5) ημερών από την εκπνοή της ανωτέρω επταήμερης προθεσμίας. Η πρόσκληση θα κοινοποιείται σε όλα τα μέλη της Επιτροπής και τον Παρατηρητή του ΤΧΣ.

Ο αριθμός των συνεδριάσεων και η συμμετοχή των μελών στις Επιτροπές αποτυπώνεται συγκεντρωτικά στον ανωτέρω Πίνακα Συμμετοχής Μελών Διοικητικού Συμβουλίου στις συνεδριάσεις Δ.Σ και των σχετικών Επιτροπών.

A) Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου

1) Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee)

Κατά την 31.12.2018 καθώς και κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η σύνθεση της Επιτροπής Ελέγχου, είναι η ακόλουθη:

David Hexter	Πρόεδρος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Karel De Boeck	Μέλος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Arne Berggren	Μέλος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Σολομών Μπεράχας	Μέλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Per Anders Fasth	Μέλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ., Εκπρόσωπος ΤΧΣ
Χριστίνα Κουτκιά	Εκτελεστική Γραμματέας, Assistant Manager
Έφη Σχίζα	Γραμματέας, Senior Officer

Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Ελέγχου παρίστανται, χωρίς δικαίωμα ψήφου, οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee (μέχρι 31.12.2018) και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Διακυβέρνηση- Λειτουργία

Η Επιτροπή Ελέγχου αποτελείται από Μη Εκτελεστικά Μέλη του Δ.Σ, στην πλειονότητά τους ανεξάρτητα κατά την έννοια των διατάξεων του Ν.3016/2002. Η Επιτροπή Ελέγχου προεδρεύεται από Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος του Δ.Σ. το οποίο πληροί τα κριτήρια του άρθρου 10 παρ. 8 του Ν. 3864/2010. Στην Επιτροπή μετέχει ως Μέλος, με πλήρη δικαιώματα ψήφου, ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η Επιτροπή επικουρείται από Εκτελεστικό Γραμματέα και η λειτουργία της διέπεται από την ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, το άρθρο 44 του Ν.4449/2017, τις σχετικές επισημάνσεις, διευκρινίσεις και συστάσεις των Εποπτικών Αρχών, καθώς και συμπληρωματικά από τον Κανονισμό Λειτουργίας της.

Σημειώνεται ότι ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου κ. David Hexter, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό μέλος Δ.Σ., πληροί τα κριτήρια του RFA, έχει μεταξύ άλλων, εκτεταμένη εμπειρία στο τομέα Εσωτερικού Ελέγχου και θεωρείται εμπειρογνώμων κατά την έννοια του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010 και του Ν. 4449/2017. Η Επιτροπή στο σύνολό της διαθέτει επαρκή κατάρτιση και εμπειρία για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων της.

Ο Οικονομικός Διευθυντής (Chief Finance Officer - CFO), ο Επικεφαλής Εσωτερικός Ελεγκτής (Group Chief Audit Executive - CAE), ο Επικεφαλής Κανονιστικής Συμμόρφωσης (Group Compliance Officer), ο Επικεφαλής του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου (Group Chief Risk Officer - CRO), και άλλα στελέχη της Διοίκησης προσκαλούνται να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Ελέγχου. Οι τακτικοί ορκωτοί ελεγκτές λογιστές του Ομίλου προσκαλούνται να συμμετέχουν σε όλες τις συνεδριάσεις.

Βάσει του Κανονισμού Λειτουργίας της, η Επιτροπή Ελέγχου συνεδριάζει τέσσερις (4), τουλάχιστον, φορές το χρόνο (εντός εκάστου ημερολογιακού τριμήνου) και εκτάκτως, εάν το απαιτούν οι περιστάσεις. Εντός του 2018, η Επιτροπή Ελέγχου συνεδρίασε συνολικά δεκατέσσερις (14) φορές και όλες οι αποφάσεις της ελήφθησαν ομόφωνα. Κατά τη διάρκεια κάθε συνεδρίασης, ολοκληρώθηκε η εξέταση και η διευθέτηση όλων των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, αφού προηγουμένως είχαν διανεμηθεί τα απαιτούμενα πληροφοριακά έγγραφα και είχαν συμμετάσχει, κατά περίπτωση, τα αρμόδια διευθυντικά στελέχη, οι τακτικοί ορκωτοί ελεγκτές και άλλοι εμπειρογνώμονες. Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Ελέγχου αποτυπώνεται στον ανωτέρω Πίνακα Συμμετοχής Μελών Διοικητικού Συμβουλίου στις συνεδριάσεις Δ.Σ και των σχετικών Επιτροπών.

Ρόλος και Αρμοδιότητες

Οι κυριότερες αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου βάσει του Κανονισμού Λειτουργίας της είναι:

- η επίβλεψη και αξιολόγηση των διαδικασιών κατάρτισης των ετήσιων και ενδιάμεσων χρηματοοικονομικών καταστάσεων του Ομίλου και της Τράπεζας πριν τη δημοσίευσή τους.
- η επίβλεψη του διενεργούμενου από τους τακτικούς ορκωτούς ελεγκτές - λογιστές ελέγχου των ετήσιων και η επισκόπηση των ενδιάμεσων χρηματοοικονομικών καταστάσεων του Ομίλου και της Τράπεζας και η σε τακτική βάση συνεργασία μαζί τους.
- η διασφάλιση της ανεξαρτησίας των ορκωτών ελεγκτών-λογιστών, σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία
- η υποβολή πρότασης προς το Διοικητικό Συμβούλιο για την επιλογή των τακτικών ορκωτών ελεγκτών λογιστών. Η Επιτροπή υποβάλλει επίσης, όποτε το κρίνει σκόπιμο, πρόταση για την αντικατάσταση ή την εναλλαγή τους, και είναι υπεύθυνη για τη διαδικασία επιλογής ορκωτών ελεγκτών λογιστών σύμφωνα με το άρθρο 16 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2014 σε συνδυασμό με το άρθρο 44 του Ν.4449/2017 και το άρθρο 13 του Ν. 3864/2010.
- η υποβολή προτάσεων για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που έχουν διαπιστωθεί και η παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων που αποφασίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο.
- η υποβολή προτάσεων για τις ειδικές περιοχές όπου επιβάλλεται η διενέργεια πρόσθετων ελέγχων από τους εσωτερικούς ή εξωτερικούς ελεγκτές.
- η παρακολούθηση και η ετήσια αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου, με βάση τα σχετικά στοιχεία και πληροφορίες που παρέχονται από τον Εσωτερικό Έλεγχο Ομίλου (ΕΕΟ) καθώς και από τους τακτικούς ορκωτούς ελεγκτές λογιστές και άλλα εποπτικά όργανα.
- η αξιολόγηση του έργου του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου, με έμφαση σε θέματα που σχετίζονται με το βαθμό ανεξαρτησίας του, την ποιότητα και το εύρος των ελέγχων που διενεργεί, τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται από μεταβολές του οικονομικού περιβάλλοντος, των συστημάτων και του επιπέδου των κινδύνων και την εν γένει αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του.
- ο προσδιορισμός του εύρους κάλυψης και η επιλογή και ανάθεση περιοδικά, τουλάχιστον ανά τριετία, σε ορκωτούς, ελεγκτές-λογιστές της αξιολόγησης της επάρκειας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.
- η παρακολούθηση και αξιολόγηση σε ετήσια βάση, του έργου της Διεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου.
- η παρακολούθηση και αξιολόγηση σε ετήσια βάση, της Έκθεσης του Αρμόδιου Διευθυντικού Στελέχους (ΑΔΣ) για το Ξέπλυμα Χρήματος και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας.

Τρόπος εκπλήρωσης των καθηκόντων της Επιτροπής Ελέγχου κατά τη διάρκεια του 2018

Αναφορικά με τις **χρηματοοικονομικές αναφορές** η Επιτροπή Ελέγχου:

- Επισκόπησε τις ουσιώδεις λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές του Ομίλου και της Τράπεζας και την εφαρμογή αυτών στις ετήσιες και ενδιάμεσες τριμηνιαίες χρηματοοικονομικές καταστάσεις.
- Επισκόπησε τις ενδιάμεσες τριμηνιαίες και ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις πριν τη δημοσίευσή τους, συζητώντας και ζητώντας διευκρινίσεις σχετικά με τα εφαρμοζόμενα λογιστικά πρότυπα και εισηγήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο την έγκρισή τους.

- Έλαβε λεπτομερείς παρουσιάσεις και ενημερώσεις από τη Διοίκηση για τον Όμιλο και την ετοιμότητα της Τράπεζας να εφαρμόσει το ΔΠΧΑ 9 (IFRS9) και εξέτασε τον πιθανό αντίκτυπο του ΔΠΧΑ 9 στη παγκόσμια αγορά.
- Ενημερώθηκε για την πρόοδο της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 16 (IFRS 16) «Μισθώσεις» το οποίο υιοθετήθηκε από τον Όμιλο και την Τράπεζα την 1/1/2019.
- Ενημερώθηκε σχετικά με τροποποιήσεις των λογιστικών πολιτικών σύμφωνα με το RFA

Αναφορικά με το **Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ)**, η Επιτροπή Ελέγχου:

- Προώθησε τη συνεχή ενδυνάμωση του ΣΕΕ, η οποία αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα για το Διοικητικό Συμβούλιο και τη Διοίκηση του Ομίλου, καθώς και τη διαδικασία ανάπτυξης και ενσωμάτωσης κατάλληλων ελεγκτικών μηχανισμών, με στόχο την περαιτέρω βελτίωση της διαχείρισης των λειτουργικών κινδύνων που αντιμετωπίζει ο Όμιλος στο σύνολο των λειτουργιών του. Η Επιτροπή Ελέγχου επίσης ενημερώθηκε για την πρόοδο του έργου 'Ενδυνάμωση του ΣΕΕ'.
- Αξιολόγησε την αποτελεσματικότητα του ΣΕΕ και τις τυχόν εξελίξεις που το επηρεάζουν. Για την πραγματοποίηση της αξιολόγησης, η Επιτροπή Ελέγχου:
 - Συζήτησε με τη Διοίκηση τις αδυναμίες του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, καθώς και την εφαρμογή των διορθωτικών μέτρων που υιοθετήθηκαν ύστερα από τις συστάσεις των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών, καθώς και των εποπτικών αρχών.
 - Εξέτασε και συζήτησε εκθέσεις και πληροφορίες σχετικά με το ΣΕΕ, μέσα από τις υποβληθείσες Τριμηνιαίες Εκθέσεις του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου
 - Επισκόπησε την Ετήσια Έκθεση Λειτουργίας του ΣΕΕ για το 2017, η οποία υποβλήθηκε συνοδευόμενη από την αντίστοιχη αξιολόγηση στην Τράπεζα της Ελλάδος - σύμφωνα με τις διατάξεις της ΠΔΤΕ 2577/9.3.2006 – τον Ιούνιο του 2018, η οποία συντάσσεται από τον Εσωτερικό Έλεγχο Ομίλου, υποβλήθηκε στη Διοίκηση και εγκρίθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο μέσω της Επιτροπής Ελέγχου. Η αντίστοιχη έκθεση για το 2018 θα επισκοπηθεί από την Επιτροπή Ελέγχου και θα σταλεί στη ΤτΕ τον Ιούνιο του 2019.
- Έλαβε γνώση των ελέγχων της ΤτΕ και ανέθεσε στον Εσωτερικό Έλεγχο επιπλέον ειδικούς ελέγχους.

Αναφορικά με τους **Τακτικούς Ορκωτούς Ελεγκτές**, η Επιτροπή Ελέγχου:

- Εξέτασε το πρόγραμμα ελέγχου και τη μεθοδολογία του τακτικού ορκωτού ελεγκτή του ετήσιου ελέγχου και ενδιάμεσης επισκόπησης, της αναλυτικής έκθεσης ελέγχου και των ευρημάτων ελέγχου.
- Επισκόπησε και πρότεινε στο ΔΣ την αμοιβή της Deloitte για το έτος 2018. Για το 2018 το ποσό των 5 εκατ. εκ των οποίων 1 εκατ. ή 24,0% αφορούσε μη ελεγκτικές υπηρεσίες. Όλες οι μη ελεγκτικές υπηρεσίες που παρασχέθηκαν από τον τακτικό ορκωτό ελεγκτή προεγκρίθηκαν από την Επιτροπή Ελέγχου σύμφωνα με την πολιτική ανεξαρτησίας του ελεγκτή που επιβεβαιώνει ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες δεν επηρεάζουν την ανεξαρτησία σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 537/2014, και σε συνδυασμό με το Ν.4449/2017. Περαιτέρω ανάλυση των αμοιβών των τακτικών ελεγκτών για κάθε ένα από τα δύο τακτικά οικονομικά έτη βρίσκεται στη Σημείωση 50 των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.
- Η Deloitte, σύμφωνα με τα επαγγελματικά πρότυπα ηθικής δεοντολογίας, παρείχε στην Επιτροπή Ελέγχου γραπτή δήλωση της ανεξαρτησίας της για το 2018.
- Ζήτησε την παρουσία των τακτικών ορκωτών ελεγκτών σε κάθε συνεδρίαση της Επιτροπής Ελέγχου. Οι τακτικοί ορκωτοί ελεγκτές συμμετείχαν σε όλες τις συνεδριάσεις της Επιτροπής Ελέγχου το 2018. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου πραγματοποίησε τακτικές συναντήσεις με τον επικεφαλής/κύριο εταίρο ελέγχου καθόλη τη χρονιά.

- Αξιολόγησε την αποτελεσματικότητα της Deloitte ως τακτικού ορκωτού ελεγκτή του Ομίλου και της Τράπεζας μέσω της διαδικασίας αυτοαξιολόγησης της, χρησιμοποιώντας ένα ερωτηματολόγιο το οποίο επικεντρώνεται στην ελεγκτική διαδικασία αξιολόγησης, στην αποτελεσματικότητάς της και στην ποιότητα του αποτελέσματός της.

Αναφορικά με τον **Εσωτερικό Έλεγχο**, η Επιτροπή Ελέγχου:

- Παρακολούθησε την υλοποίηση του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης του Εσωτερικού Ελέγχου για το έτος 2018 και κατέληξε ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος Ομίλου ήταν αποτελεσματικός.
- Έλαβε γνώση της ανάλυσης του Προγράμματος Δράσης του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου για το έτος 2019, των πόρων και του προϋπολογισμού, ενέκρινε την εφαρμογή του και το υπέβαλε στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας για την έγκρισή του.
- Αξιολόγησε την απόδοση και την αποτελεσματικότητα του Επικεφαλής του Εσωτερικού Ελέγχου, ο οποίος αναφέρεται λειτουργικά στον Πρόεδρο της Επιτροπής Ελέγχου και διοικητικά στον Διευθύνοντα Σύμβουλο. Η Επιτροπή Ελέγχου πραγματοποίησε πλήθος συναντήσεων με τον Επικεφαλής του Εσωτερικού Ελέγχου χωρίς τη παρουσία άλλων ανώτατων στελεχών της Διοίκησης.

Σχετικά με τη **Κανονιστική Συμμόρφωση Ομίλου**, η Επιτροπή Ελέγχου:

- Παρακολούθησε την υλοποίηση του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης της Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου για το έτος 2018 και κατέληξε ότι η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης ήταν αποτελεσματική.
- Έλαβε γνώση της ανάλυσης του Προγράμματος Δράσης της Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου για το έτος 2019, ενέκρινε την εφαρμογή του και το υπέβαλε στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας για την έγκρισή του.
- Επισκόπησε και ενέκρινε την Έκθεση του Αρμόδιου Διευθυντικού Στελέχους (ΑΔΣ) για το Ξέπλυμα Χρήματος και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας για το 2017 βάσει της απόφασης ΕΤΠΘ 281/5/2009 της Τράπεζας της Ελλάδος και την υπέβαλε στο Διοικητικό Συμβούλιο για περαιτέρω έγκριση. Η αντίστοιχη έκθεση για το 2018 επισκοπήθηκε και εγκρίθηκε το Φεβρουάριο του 2019.

Αυτοαξιολόγηση

- Η Επιτροπή Ελέγχου, προέβη στην αυτοαξιολόγησή της για το έτος 2018. Από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων προέκυψε ότι η Επιτροπή Ελέγχου επιτέλεσε το έργο της αποτελεσματικά. Ειδικότερα, επισημάνθηκε ότι ως προς τον τρόπο λειτουργίας της, η Επιτροπή εκτέλεσε το έργο της, σύμφωνα με τον έγγραφο Κανονισμό Λειτουργίας της, ο οποίος βρίσκεται σε συμμόρφωση με το ισχύον σχετικό νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο και έχει εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας. Επιπλέον, το επίπεδο γνώσεων, επαγγελματικής εμπειρίας και διαθεσιμότητας, καθώς και συνεργασίας των μελών της Επιτροπής Ελέγχου διασφάλισε την ανεξαρτησία και την αποδοτικότητα του έργου της.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής Ελέγχου είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com).

2) Επιτροπή Κινδύνων (Risk Committee)

Κατά την 31.12.2018 και την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η σύνθεση της Επιτροπής Κινδύνων, σε συνέχεια της από 1/1/2018 αντικατάστασης του κ. Γεώργιου Μάντακα από τον κ. Ευθύμιο Κυριακόπουλο έχει ως ακολούθως:

Karel De Boeck	Πρόεδρος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Arne Berggren	Μέλος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
David Hexter	Μέλος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Alexander Blades	Μέλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Σολομών Μπεράχας	Μέλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Per Anders Fasth	Μέλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ., Εκπρόσωπος του ΤΧΣ
Ευθύμιος Κυριακόπουλος	Εκτελεστικός Γραμματέας, Chief Risk Officer
Παναγιώτα Κωτσάκου	Γραμματέας, Head

Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Κινδύνων παρίστανται επίσης, χωρίς δικαίωμα ψήφου, οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee (μέχρι 31.12.2018) και του ΤΧΣ.

Επισημαίνεται δε ότι σε συνέχεια της υπ. αριθμ. 1424/23.05.2018 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας η εν λόγω Επιτροπή μετονομάστηκε σε Επιτροπή Κινδύνων από Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων. Η σύνθεση και οι αρμοδιότητες της παρέμειναν ως είχαν.

Διακυβέρνηση- Λειτουργία

Η Επιτροπή Κινδύνων ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας και αποτελείται από Μη Εκτελεστικά Μέλη του. Ο αριθμός των μελών της Επιτροπής δεν μπορεί να είναι κατώτερος των τριών (3) και συνολικά δεν πρέπει να υπερβαίνει το 40% (με στρογγυλοποίηση στον πλησιέστερο ακέραιο) του συνολικού αριθμού των μελών του Δ.Σ. Τουλάχιστον το ένα τρίτο (1/3) των μελών (με στρογγυλοποίηση στον πλησιέστερο ακέραιο) πρέπει να πληροί τα κριτήρια ανεξαρτησίας μελών Δ.Σ. σύμφωνα με τον Νόμο 3016/2002 και τη σχετική Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2005/162/EC. Στην Επιτροπή Κινδύνων συμμετέχει ως Μέλος, με πλήρη δικαιώματα ψήφου, ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) στο Δ.Σ. της Τράπεζας.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Κινδύνων ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο, πρέπει να πληροί τα κριτήρια του άρθρου 10 παρ.8α) του Ν.3864/2010 και να διαθέτει σημαντική εμπειρία στην εμπορική τραπεζική και κατά προτίμηση στη διαχείριση κινδύνων και κεφαλαίου, καθώς επίσης και εξοικείωση με το τοπικό και διεθνές κανονιστικό πλαίσιο. Η ιδιότητα του Προέδρου του Δ.Σ. είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του Προέδρου της Επιτροπής Κινδύνων, ενώ ο Πρόεδρος της Επιτροπής Κινδύνων δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα και Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου της Τράπεζας.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής κ. De Boeck έχει, μεταξύ άλλων, εκτεταμένη εμπειρία στη διαχείριση κινδύνων και θεωρείται εμπειρογνώμων κατά την έννοια του άρθρου 10 του Ν.3864/2010.

Τα μέλη της Επιτροπής Κινδύνων θα πρέπει να διαθέτουν στο σύνολό τους επαρκείς γνώσεις και προηγούμενη εμπειρία στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή στον κλάδο της εμπορικής τραπεζικής, με τουλάχιστον ένα μέλος εξειδικευμένο

στους τομείς Διαχείρισης Κινδύνων και Κεφαλαιακής Επάρκειας, καθώς και εξοικείωση με το τοπικό και διεθνές κανονιστικό πλαίσιο.

Η Επιτροπή Κινδύνων επικουρείται από Εκτελεστικό Γραμματέα και Γραμματέα. Εκτελεστικός Γραμματέας ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο ο Επικεφαλής του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου (Chief Risk Officer Ομίλου), ο οποίος ασκεί τα καθήκοντα που εκάστοτε προβλέπονται από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο (ΠΔΤΕ 2577/2006). Κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του, αναφέρεται απευθείας στην Επιτροπή Κινδύνων και υπόκειται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου.

Η θητεία των μελών της Επιτροπής Κινδύνων δεν μπορεί να υπερβαίνει τη θητεία του Διοικητικού Συμβουλίου, αλλά το Διοικητικό Συμβούλιο δικαιούται να τα παύει ή να τα αντικαθιστά οποτεδήποτε.

Δεν επιτρέπεται η παρουσία, συμμετοχή και ψηφοφορία μέλους της Επιτροπής Κινδύνων κατά τη συζήτηση θέματος για το οποίο έχει σύγκρουση συμφερόντων. Δεν εμπίπτουν στην παραπάνω απαγόρευση οι αποφάσεις που αφορούν στον καθορισμό πολιτικής, διαδικασιών, όρων ή κριτηρίων διαχείρισης κινδύνων ή σε άλλα θέματα γενικής εφαρμογής.

Σε όλες τις συνεδριάσεις της Επιτροπής τηρούνται πρακτικά, τα οποία επικυρώνονται από τον Πρόεδρο και τον Εκτελεστικό Γραμματέα της Επιτροπής.

Η Επιτροπή συνεδριάζει, με πρόσκληση του Προέδρου της, όσες φορές κρίνει απαραίτητο για επιτέλεση της αποστολής της, αλλά πάντως όχι λιγότερο από μία φορά το μήνα. Εντός του 2018, η Επιτροπή Κινδύνων, προκειμένου να φέρει εις πέρας την αποστολή της, συνεδρίασε συνολικά δεκατρείς (13) φορές.

Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της Επιτροπής αποτυπώνεται στον ανωτέρω Πίνακα Συμμετοχής Μελών Διοικητικού Συμβουλίου στις συνεδριάσεις Δ.Σ και των σχετικών Επιτροπών.

Η Επιτροπή Κινδύνων έχει, μεταξύ άλλων, ως αποστολή να διασφαλίζει:

- ότι η Τράπεζα έχει μια καλά καθορισμένη στρατηγική διαχείρισης και διάθεσης ανάληψης κινδύνων. Η διάθεση ανάληψης κινδύνων της Τράπεζας θα πρέπει να διαρθρώνεται μέσα από μια σειρά ποσοτικών και ποιοτικών θέσεων για συγκεκριμένες κατηγορίες κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών επιπέδων ανοχής (ανά χαρτοφυλάκιο, τομέα, γεωγραφική περιοχή, πιστοληπτική ικανότητα κλπ.)
- ότι καλύπτονται αποτελεσματικά όλες οι μορφές κινδύνων (περιλαμβανομένου του λειτουργικού κινδύνου) που συνδέονται με τη δραστηριότητα της Τράπεζας
- ότι η διάθεση ανάληψης κινδύνων της Τράπεζας είναι σαφέστατα γνωστοποιημένη σε όλη την Τράπεζα και αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία θεσπίζονται οι επιμέρους πολιτικές διαχείρισης κινδύνων και τα όρια κινδύνων σε επίπεδο Ομίλου, επιχειρησιακό και περιφερειακό.
- τον ενοποιημένο έλεγχο διαχείρισης κινδύνων, την εξειδικευμένη αντιμετώπισή τους και τον απαιτούμενο συντονισμό στο επίπεδο της Τράπεζας και του Ομίλου της.

Ρόλος και αρμοδιότητες

Η Επιτροπή Κινδύνων, έχει την ευθύνη άσκησης των καθηκόντων που καθορίζονται στον νόμο και στον Κανονισμό Λειτουργίας της, ώστε να είναι σε θέση να υποβοηθά το Διοικητικό Συμβούλιο στο έργο του σε σχέση ιδίως με την:

- ύπαρξη της κατάλληλης στρατηγικής για την ανάληψη των κινδύνων και τον καθορισμό αποδεκτών ανωτάτων ορίων

ανάληψης κινδύνων, καθώς επίσης και την εποπτεία της εφαρμογής τους,

- καθιέρωση αρχών και κανόνων που θα διέπουν τη διαχείριση κινδύνων όσον αφορά στην αναγνώριση, πρόβλεψη, μέτρηση, παρακολούθηση, έλεγχο και αντιμετώπισή τους,
- ανάπτυξη εσωτερικού συστήματος διαχείρισης κινδύνων και την ενσωμάτωση κατάλληλων πολιτικών διαχείρισης κινδύνων στη λήψη των επιχειρηματικών αποφάσεων,
- συμμόρφωση της Τράπεζας και του Ομίλου μέσω αυστηρών και αξιόπιστων διαδικασιών με όσα προβλέπει το θεσμικό πλαίσιο για τη λειτουργία διαχείρισης κινδύνων.

Επίσης, η Επιτροπή Κινδύνων ελέγχει την ανεξαρτησία, επάρκεια και αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου.

Τρόπος εκπλήρωσης των καθηκόντων της Επιτροπής Κινδύνων κατά τη διάρκεια του 2018

- στην αξιολόγηση και διατύπωση εισηγήσεων προς το Διοικητικό Συμβούλιο σχετικά με σημαντικές στρατηγικές δράσεις/πράξεις προτεραιότητας που απαιτούσαν την έγκριση του τελευταίου και σχετίζονταν με τη διαχείριση κινδύνων, όπως ενδεικτικά για:
 - τη Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων & Κεφαλαίου και Πλαίσιο Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων
 - την Αναφορά αποτελεσμάτων 2018 EBA / SSM άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (Stress Test)
 - τους Επιχειρησιακούς Στόχους Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων 2018-2021 (NPE Operational Targets)
 - τις Συναλλαγές πωλήσεων Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων
 - τα Σχέδια δράσης που αφορούν στα αποτελέσματα των εποπτικών αξιολογήσεων
- στην αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας των πολιτικών διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου και ιδίως της συμμόρφωσης προς τα εγκεκριμένα όρια διάθεσης ανάληψης κινδύνων,
- στην αξιολόγηση και σύσταση προς το Διοικητικό Συμβούλιο σχετικά με αιτήματα πίστωσης που απαιτούν την έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου και αφορούν σε εξυπηρετούμενα και μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα,
- στην εποπτεία και ενημέρωση του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με το περίγραμμα των σημαντικότερων αναλαμβανόμενων κινδύνων της Τράπεζας, καθώς και τη συμμόρφωσή τους με το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων και τα εγκεκριμένα όρια διάθεσης ανάληψης κινδύνων,
- στην εποπτεία και ενημέρωση του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με τη συνολική διαχείριση του δανειακού χαρτοφυλακίου, όπου συμπεριλαμβάνονται:
 - εξυπηρετούμενα ανοίγματα
 - μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (NPEs & NPLs) και επιχειρησιακοί στόχοι για τη μείωσή τους
- στην εποπτεία (από κοινού με την Επιτροπή Ελέγχου) και ενημέρωση του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με την πρόοδο υλοποίησης των σχεδίων δράσης που αφορούν στα αποτελέσματα των εποπτικών αξιολογήσεων,
- στην εποπτεία (από κοινού με την Επιτροπή Ελέγχου) και ενημέρωση του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με την πρόοδο εφαρμογής στρατηγικών έργων που αφορούν στη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου και στην ενίσχυση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου,
- στην αξιολόγηση και εισήγηση προς το Διοικητικό Συμβούλιο των αναφορών της Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου σχετικά με το σχεδιασμό, την τεκμηρίωση, την περιοδική επαναξιολόγηση και την παρακολούθηση:

- της εφαρμογής της Διαδικασίας Εσωτερικής Αξιολόγησης Επάρκειας Κεφαλαίου
 - της εφαρμογής της Διαδικασίας Εσωτερικής Αξιολόγησης Επάρκειας Ρευστότητας
 - του Σχεδίου Ανάκαμψης,
 - του Πλάνου Αποκατάστασης του Δείκτη Κάλυψης Ρευστότητας
- στην αξιολόγηση και διατύπωση εισηγήσεων προς το Διοικητικό Συμβούλιο, όπου απαιτείται, σχετικά με πολιτικές που συνδέονται με τη διαχείριση κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων ενδεικτικά της ΔΠΧΑ9 - Πολιτικής Προβλέψεων για Απομειώσεις από Δάνεια και Απαιτήσεις κατά Πελατών, Πολιτικής Πώλησης Πιστωτικών Ανοιγμάτων, Πολιτικής Καταπολέμησης Απάτης (Anti-Fraud), Πολιτικής Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας (Real Estate Owned – REO).

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής Κινδύνων είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com).

3) Επιτροπή Αποδοχών

Κατά την 31/12/2018 καθώς και κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η σύνθεση της Επιτροπής Αποδοχών είχε ως κατωτέρω:

Arne Berggren	Πρόεδρος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Enrico Tommaso Cucchiani	Μέλος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Βενετία Κοντογούρη	Μέλος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Alexander Blades	Μέλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Per Anders Fasth	Μέλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ., Εκπρόσωπος του ΤΧΣ
Αναστασία Μακαριγάκη	Εκτελεστικός Γραμματέας, Ανώτερη Γενική Διευθύντρια
Μαρία Ζαπάντη	Γραμματέας, Εταιρική Γραμματέας, Senior Director Εταιρικής Διακυβέρνησης & Εταιρικής Γραμματείας Δ.Σ.

Επιπλέον, Παρατηρητές του Monitoring Trustee (μέχρι 31.12.2018) και του ΤΧΣ παρίστανται στις συνεδριάσεις της Επιτροπής, χωρίς δικαιώματα ψήφου.

Επισημαίνεται ότι, σε συνέχεια εισήγησης της Επιτροπής Αποδοχών προς το Διοικητικό Συμβούλιο και δυνάμει της από 26.09.2018 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου, η κα Αναστασία Μακαριγάκη, Ανώτερη Γενική Διευθύντρια Ανθρώπινου Δυναμικού και Οργανωσιακής Μάθησης Ομίλου ανέλαβε καθήκοντα Εκτελεστικού Γραμματέα της Επιτροπής, στη θέση του κ. Γ. Πουλόπουλου, Ανώτερου Γενικού Διευθυντή και COO Ομίλου.

Διακυβέρνηση – Λειτουργία

Η Επιτροπή Αποδοχών ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας και απαρτίζεται από τρία (3) έως έξι (6) Μη Εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τα οποία στην πλειοψηφία τους, περιλαμβανομένου του Προέδρου της, πρέπει να είναι ανεξάρτητα, κατά την έννοια του άρθρου 4 του ν.3016/2002, όπως ισχύει. Η Επιτροπή Αποδοχών προεδρεύεται από Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό μέλος που πληροί τα κριτήρια του άρθρου 10 παρ.8 του Νόμου 3864/2010. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής πρέπει να είναι Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος το οποίο πληροί τα κριτήρια της παρ.8 του άρ.10 του Ν.3864/2010. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής κ. Arne Berggren θεωρείται εμπειρογνώμων κατά την έννοια του άρθρου

10 του Ν. 3864/2010. Τουλάχιστον ένα (1) μέλος της Επιτροπής πρέπει να έχει επαρκή εξειδίκευση στη διαχείριση κινδύνων και σε ελεγκτικά θέματα προκειμένου να διασφαλίζει την ευθυγράμμιση της Πολιτικής Αποδοχών με το προφίλ κινδύνου της Τράπεζας. Στην Επιτροπή συμμετέχει ως Μέλος με πλήρη δικαιώματα ψήφου ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Τα μέλη της Επιτροπής Αποδοχών δεν επιτρέπεται να κατέχουν παράλληλες θέσεις ή ιδιότητες ή να διενεργούν συναλλαγές που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ασυμβίβαστες με την αποστολή της Επιτροπής. Η συμμετοχή στην Επιτροπή Αποδοχών δεν αποκλείει τη δυνατότητα συμμετοχής και σε άλλες επιτροπές του Δ.Σ..

Η Επιτροπή Αποδοχών συνεδριάζει με πρόσκληση του Προέδρου της όσες φορές κρίνει απαραίτητο για επιτέλεση της αποστολής της, αλλά πάντως όχι λιγότερο από μία φορά σε κάθε ημερολογιακό έτος. Προκειμένου να ληφθεί απόφαση από την Επιτροπή απαιτείται απαρτία τουλάχιστον δύο (2) μελών της. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων Μελών.

Για την υποβοήθηση του έργου της, η Επιτροπή Αποδοχών υποστηρίζεται από τις υπηρεσιακές Μονάδες της Τράπεζας (ιδίως τις Μονάδες Ανθρώπινου Δυναμικού και Εσωτερικού Ελέγχου) και δικαιούται να προσλαμβάνει εξωτερικούς συμβούλους και να καθορίζει τους όρους συνεργασίας μαζί τους. Η αμοιβή αυτών βαρύνει τον προϋπολογισμό της Διοίκησης.

Η Επιτροπή Αποδοχών συνεδρίασε έξι (6) φορές εντός του 2018. Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της αποτυπώνεται στον ανωτέρω Πίνακα Συμμετοχής Μελών Διοικητικού Συμβουλίου και Στελεχών στις συνεδριάσεις Δ.Σ και των σχετικών Επιτροπών.

Η αποστολή της Επιτροπής Αποδοχών είναι ο σχεδιασμός, η επίβλεψη της εφαρμογής και η περιοδική αναθεώρηση της Πολιτικής Αποδοχών του Ομίλου, σύμφωνα με την Πράξη Διοικήτη της Τράπεζας της Ελλάδος 2650/2012, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των Νόμων 3864/2010 και 4261/2014, όπως ισχύουν. Κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων της, η Επιτροπή Αποδοχών λαμβάνει υπόψη τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των μετόχων, των επενδυτών και άλλων εμπλεκόμενων μερών στην Τράπεζα καθώς και το δημόσιο συμφέρον, προσανατολιζόμενη στη μακροπρόθεσμα συνετή και χρηστή διαχείριση της Τράπεζας και την αποτροπή ή την ελαχιστοποίηση καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων που αποβαίνουν σε βάρος αυτής της διαχείρισης. Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Αποδοχών αφορούν τόσο στην Τράπεζα Πειραιώς όσο και στις ενοποιούμενες θυγατρικές της.

Ρόλος και Αρμοδιότητες

Η Επιτροπή Αποδοχών, μεταξύ άλλων:

- Υποβάλλει προτάσεις στα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με τις αποδοχές της Διοίκησης και άλλων μελών του προσωπικού που έχουν επίπτωση στο προφίλ κινδύνου της Τράπεζας, ιδίως των εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των υψηλότερα αμειβόμενων υπαλλήλων.
- Εξασφαλίζει την επάρκεια της πληροφόρησης που παρέχεται στους μετόχους σχετικά με τις πολιτικές και πρακτικές αποδοχών.
- Ενημερώνει, συμβουλεύει τα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου για θέματα σχετικά με το σχεδιασμό, την αναθεώρηση και την επίβλεψη εφαρμογής της Πολιτικής Αποδοχών.
- Εισηγείται διορθωτικές ενέργειες σε περίπτωση που διαπιστώσει αδυναμίες στην εφαρμογή της Πολιτικής Αποδοχών ή παρεκκλίσεις από αυτήν.
- Αξιολογεί τους μηχανισμούς και τα συστήματα που έχουν υιοθετηθεί, προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι το σύστημα

αποδοχών λαμβάνει υπόψη όλα τα είδη κινδύνων, τη ρευστότητα και την κεφαλαιακή επάρκεια και ότι η Πολιτική Αποδοχών στο σύνολό της είναι συμβατή και προωθεί τη συνετή και αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων σε εναρμόνιση με την επιχειρηματική στρατηγική, τους στόχους, την εταιρική κουλτούρα και αξίες και τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα του Ομίλου.

- Επιβλέπει άμεσα τις αποδοχές των ανώτατων στελεχών της Διαχείρισης Κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου και διασφαλίζει ότι οι αποδοχές του προσωπικού της Τράπεζας στις εσωτερικές μονάδες ελέγχου (Διαχείριση Κινδύνων, Εσωτερικός Έλεγχος και Κανονιστική Συμμόρφωση) δεν συνδέονται με τις επιδόσεις των επιχειρηματικών μονάδων που επιβλέπουν.
- Λαμβάνει και αξιολογεί τις εκθέσεις του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου, οι οποίες υποβάλλονται σε περιοδική βάση και τουλάχιστον ετησίως, μέσω των οποίων η εν λόγω Μονάδα υποβάλλει τα ευρήματα που προκύπτουν από τον κεντρικό και ανεξάρτητο έλεγχο της Πολιτικής Αποδοχών καθώς και τις προτάσεις της για πιθανή αναθεώρηση της εφαρμοζόμενης Πολιτικής Αποδοχών, με γνώμονα ιδίως την αποφυγή της ανάληψης υπερβολικού κινδύνου ή άλλων συμπεριφορών που είναι ασύμβατες με τους στόχους της Τράπεζας.
- Διασφαλίζει την προσήκουσα συμβουλευτική συμβολή των αρμόδιων Μονάδων της Τράπεζας (Διαχείρισης Κινδύνου, Κανονιστικής Συμμόρφωσης, Εσωτερικού Ελέγχου, Προσωπικού και Στρατηγικού Σχεδιασμού) στη διαμόρφωση, αναθεώρηση και συνεπή εφαρμογή της Πολιτικής Αποδοχών καθώς και των εξωτερικών εμπειρογνομόνων, όταν κρίνεται αναγκαίο από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Τρόπος εκπλήρωσης των καθηκόντων της Επιτροπής Αποδοχών κατά το έτος 2018

- Επισκόπησε την Πολιτική Αποδοχών του Ομίλου και παρείχε δήλωση ότι αυτή είναι σύμφωνα με τις διατάξεις των Νόμων 3864/2010, 4261/2014 και την ΠΔ/ΤΕ 2650/2012, ως ισχύουν.
- Επισκόπησε την αναθεώρηση του Κανονισμού Λειτουργίας της Επιτροπής Αποδοχών.
- Διαμόρφωσε και εισηγήθηκε στο Δ.Σ. την πολιτική αποζημιώσεων και κάλυψης δαπανών για τα Μέλη Δ.Σ.
- Διαμόρφωσε την πρόταση του Δ.Σ. προς τη Γενική Συνέλευση των μετόχων σε σχέση με την ετήσια αμοιβή των μελών της Διοίκησης.
- Επισκόπησε τα προγράμματα μεταβλητών αποδοχών (risk takers, non-risk takers κλπ) συνδεδεμένα με κίνητρα και επιχειρηματικούς στόχους.
- Επισκόπησε τα κυριότερα έργα της Μονάδας Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής Αποδοχών είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com).

ΔΗΛΩΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΠΟΔΟΧΩΝ

Σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας της, η Επιτροπή Αποδοχών, παρείχε δήλωση κατά την από 24/01/2019 συνεδρίασή της ότι η Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας, η οποία αναθεωρήθηκε και εγκρίθηκε κατά την από 22/05/2015 συνεδρίαση της Επιτροπής Αποδοχών και την από 27/05/2015 συνεδρίαση του ΔΣ, είναι εναρμονισμένη με τις διατάξεις του Ν. 4261/2014 «Πρόσβαση στη δραστηριότητα και προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων», του Ν. 3864/2010 «Περί Ιδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», καθώς και την ΠΔ/ΤΕ 2650/19.01.2012.

4) Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.

Κατά την 31/12/2018 καθώς και κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η σύνθεση της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων είχε ως εξής:

Arne Berggren	Πρόεδρος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Enrico Tommaso Cucchiani	Μέλος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
David Hexter	Μέλος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Alexander Blades	Μέλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Σολομών Μπεράχας	Μέλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Per Anders Fasth	Μέλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ., Εκπρόσωπος του ΤΧΣ
Γεώργιος Λιακόπουλος	Εκτελεστικός Γραμματέας, Νομικός Σύμβουλος Διοίκησης
Μαρία Ζαπάντη	Γραμματέας, Εταιρική Γραμματέας, Senior Director Εταιρικής Διακυβέρνησης & Εταιρικής Γραμματείας Δ.Σ.

Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων παρίστανται, επίσης, χωρίς δικαίωμα ψήφου, ο Παρατηρητής του Monitoring Trustee (μέχρι 31/12/2018) και του ΤΧΣ.

Διακυβέρνηση- Λειτουργία

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας και αποτελείται από τρία (3) έως έξι (6) Μη Εκτελεστικά Μέλη του Δ.Σ. μεταξύ των οποίων και ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η πλειοψηφία των μελών της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων, μεταξύ των οποίων και ο Πρόεδρος, πρέπει να είναι ανεξάρτητα (εξαιρουμένου του Εκπροσώπου του ΤΧΣ). Η Επιτροπή προεδρεύεται υποχρεωτικά από Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος που πληροί τα κριτήρια του άρθρου 10 παρ.8α) του Ν.3864/2010.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. εξασφαλίζει ότι το Δ.Σ. διαθέτει, ως σύνολο, επαρκείς γνώσεις και εμπειρία τουλάχιστον για τις σημαντικότερες των δραστηριοτήτων της Τράπεζας, ούτως ώστε να έχει τη δυνατότητα άσκησης εποπτείας επί του συνόλου των λειτουργιών είτε άμεσα είτε μέσω των Επιτροπών που θεσμοθετούνται υποχρεωτικά ή κατά τη διακριτική ευχέρεια του πιστωτικού ιδρύματος με βάση την ως άνω ΠΔΤΕ 2577/2006.

Εντός του 2018, η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. συνεδρίασε συνολικά τέσσερις (4) φορές. Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της αποτυπώνεται στον ανωτέρω Πίνακα Συμμετοχής Μελών Διοικητικού Συμβουλίου στις συνεδριάσεις Δ.Σ και των σχετικών Επιτροπών.

Ρόλοι και Αρμοδιότητες

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων είναι υπεύθυνη για την εκτέλεση των καθηκόντων που καθορίζονται στο νομικό πλαίσιο και στον Κανονισμό λειτουργίας της.

Η Επιτροπή είναι υπεύθυνη να:

- εντοπίζει και να προτείνει προς έγκριση από το Διοικητικό Συμβούλιο ή από τη Γενική Συνέλευση, υποψηφίους για τις κενές θέσεις του Διοικητικού Συμβουλίου,

- αξιολογεί το συνδυασμό ευρύτητας γνώσεων ανά αντικείμενο, δεξιοτήτων και εμπειρίας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου,
- προβαίνει στην περιγραφή των επιμέρους δεξιοτήτων και προσόντων που κατά την κρίση της απαιτούνται για την πλήρωση των θέσεων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και να εκτιμά το χρόνο που πρέπει να αφιερώνεται στην αντίστοιχη θέση,
- αξιολογεί περιοδικά και τουλάχιστον ετησίως τη δομή, το μέγεθος, τη σύνθεση και την απόδοση του Διοικητικού Συμβουλίου και να απευθύνει συστάσεις προς αυτό σχετικά με τυχόν αλλαγές που κρίνει σκόπιμες,
- επανεξετάζει περιοδικά την πολιτική που εφαρμόζει το Διοικητικό Συμβούλιο για την επιλογή και το διορισμό ανώτερων διοικητικών στελεχών και απευθύνει συστάσεις προς αυτό.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, λαμβάνει υπόψη, σε διαρκή βάση και στο βαθμό που είναι δυνατό, την ανάγκη να διασφαλισθεί ότι κατά τη λήψη των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου δε βαρύνει ουσιωδώς η βούληση ενός ατόμου ή μιας μικρής ομάδας κατά τρόπο που θίγει τα συμφέροντα της Τράπεζας ως συνόλου.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. μπορεί να χρησιμοποιεί οποιουσδήποτε πόρους κρίνει κατάλληλους, περιλαμβανομένων των εξωτερικών συμβούλων, και της παρέχεται η δέουσα χρηματοδότηση για την εκπλήρωση του σκοπού αυτού

Τρόπος εκπλήρωσης των καθηκόντων της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων κατά το έτος 2018

- Διαμόρφωσε και εισηγήθηκε προς έγκριση από το Δ.Σ. της Τράπεζας την Πολιτική Παρουσιών (Attendance Policy) για τα Μέλη Δ.Σ.
- Μελέτησε το πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης του Διευθύνοντος Συμβούλου Ομίλου.
- Καθόρισε και εφάρμοσε πρόγραμμα εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών για τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου στο πλαίσιο επιμόρφωσής τους για βασικά θέματα τρέχοντος ενδιαφέροντος.
- Επισκόπησε τα αποτελέσματα Αυτό-αξιολόγησης του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών αυτού.
- Επισκόπησε την αναθεώρηση του Κανονισμού Λειτουργίας (Terms of Reference) της Επιτροπής.
- Επαναξιολόγησε το βαθμό ανεξαρτησίας των μελών του ΔΣ, σύμφωνα με τα κριτήρια όπως έχουν τεθεί από το RFA, (με τη συμπλήρωση σχετικού ερωτηματολογίου).
- Επισκόπησε και διασφάλισε τη μη ύπαρξη σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ μελών ΔΣ και Τράπεζας (με τη συμπλήρωση σχετικού ερωτηματολογίου).
- Ανέθεσε στο διεθνές συμβουλευτικό όικο Korn Ferry την επιλογή υποψηφίων από την Ελλάδα και το εξωτερικό, για την πλήρωση πιθανών θέσεων στο Διοικητικό Συμβούλιο.
- Ολοκλήρωσε την ετήσια αυτοαξιολόγηση της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com).

5) Επιτροπή Στρατηγικής

Κατά την 31/12/2018 καθώς και κατά τη δημοσίευση της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η σύνθεση της Επιτροπής είχε ως

εξής:

Γεώργιος Χαντζηνικολάου	Πρόεδρος, Πρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Karel De Boeck	Αντιπρόεδρος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Arne Berggren	Μέλος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Enrico Tommaso Cucchiani	Μέλος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
David Hexter	Μέλος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Βενετία Κοντογούρη	Μέλος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Alexander Blades	Μέλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Per Anders Fasth	Μέλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ., Εκπρόσωπος ΤΧΣ
Μαρία Ζαπάντη	Εκτελεστικός Γραμματέας, Εταιρική Γραμματέας, Senior Director Εταιρικής Διακυβέρνησης & Εταιρικής Γραμματείας Δ.Σ.

Επίσης, στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Στρατηγικής παρίστανται, χωρίς δικαίωμα ψήφου, οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee (έως 31.12.2018) και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Διακυβέρνηση – Λειτουργία

Η Επιτροπή Στρατηγικής ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας, αποτελείται από Μη Εκτελεστικά Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και προεδρεύεται από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου. Στην Επιτροπή συμμετέχει ως Μέλος με πλήρη δικαιώματα ψήφου ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η Επιτροπή επικουρείται από Εκτελεστικό Γραμματέα που ορίζεται από το Δ.Σ.

Επισημαίνεται δε ότι, σε συνέχεια της υπ' αριθμ. 1424/23.05.2018 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, η εν λόγω Επιτροπή μετονομάστηκε σε Επιτροπή Στρατηγικής από Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού. Η σύνθεση και οι αρμοδιότητες της παρέμειναν ως είχαν.

Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Στρατηγικής αφορούν τόσο στην Τράπεζα Πειραιώς όσο και στις θυγατρικές της.

Η Επιτροπή Στρατηγικής συνεδριάζει σε τριμηνιαία, τουλάχιστον, βάση, σε τόπο, χρόνο και με ημερήσια διάταξη που ορίζεται από τον Πρόεδρο αυτής. Ο Πρόεδρος με απόφασή του μπορεί να συγκαλεί εκτάκτως την Επιτροπή Στρατηγικής ή να μεταβάλλει την ημέρα ή τη συχνότητα των τακτικών συνεδριάσεων.

Κάθε μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής έχει δικαίωμα να προτείνει ή να εισάγει θέματα προς περαιτέρω συζήτηση από την Επιτροπή. Τα θέματα τίθενται υπόψη του Προέδρου της Επιτροπής για να εισαχθούν στην ημερήσια διάταξη της επόμενης προγραμματισμένης ή έκτακτης συνεδρίασης της Επιτροπής.

Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής μπορούν να διεξάγονται και με χρήση τεχνολογιών διάσκεψης που δεν απαιτούν τη φυσική παρουσία όλων των μελών στον ίδιο χώρο.

Εκτός από τα μέλη της Επιτροπής Στρατηγικής, τα παρακάτω πρόσωπα καλούνται να παρίστανται στις συνεδριάσεις χωρίς δικαίωμα ψήφου:

(α) Ο Διευθύνων Σύμβουλος

- (β) Τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής Ομίλου, κατόπιν αιτήματος του Διευθύνοντος Συμβούλου,
- (γ) Διευθυντικά ή άλλα στελέχη της Τράπεζας, υπεύθυνα για θέματα που έχουν εισαχθεί προς συζήτηση στην Επιτροπή, κατόπιν αιτήματος του Διευθύνοντος Συμβούλου
- (δ) Ο Σύμβουλος του Προέδρου, που είναι υπεύθυνος για θέματα στρατηγικής

Σε όλες τις συνεδριάσεις της Επιτροπής Στρατηγικής τηρούνται πρακτικά, τα οποία επικυρώνονται από τον Πρόεδρο και τον Εκτελεστικό Γραμματέα της Επιτροπής.

Η Επιτροπή Στρατηγικής αποφασίζει με απαρτία τουλάχιστον του ήμισυ των μελών της και πλειοψηφία 2/3 των παρόντων μελών.

Εντός του 2018, η Επιτροπή Στρατηγικής συνεδρίασε συνολικά εννέα (9) φορές. Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της αποτυπώνεται στον ανωτέρω Πίνακα Συμμετοχής Μελών Διοικητικού Συμβουλίου στις συνεδριάσεις Δ.Σ. και των σχετικών Επιτροπών.

Ρόλος και Αρμοδιότητες

Η Επιτροπή Στρατηγικής έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες, όπως αυτές καθορίζονται στον Κανονισμό Λειτουργίας της με σκοπό την υποβοήθηση του έργου του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας:

- Καθορίζει τους στόχους του Στρατηγικού Σχεδίου της Τράπεζας και παρέχει τις κατευθυντήριες γραμμές για το Επιχειρησιακό Σχέδιο της Τράπεζας, που θα εκπονηθεί από το Διευθύνοντα Σύμβουλο και την Εκτελεστική Επιτροπή για έγκριση από το Δ.Σ.
- Παρακολουθεί και ελέγχει την εκτέλεση του εγκεκριμένου Επιχειρησιακού Σχεδίου.
- Παρακολουθεί σε τακτική βάση, αναλύει και εισηγείται στο Δ.Σ. θέματα στρατηγικών επιλογών της Τράπεζας (π.χ. αυξήσεις ή μειώσεις κεφαλαίου, εξαγορές, συγχωνεύσεις, επενδύσεις ή ρευστοποιήσεις συμμετοχών, στρατηγικές συνεργασίες κ.λ.π.) αναθέτει σε στελέχη ειδικές αποστολές για την επίτευξη των στόχων και, όταν απαιτείται, διατυπώνει σχετική εισήγηση στο Δ.Σ. της Τράπεζας.
- Παρακολουθεί, εντοπίζει και αναλύει διαφαινόμενους κινδύνους στην εκτέλεση του εγκεκριμένου Επιχειρηματικού Σχεδίου και υποβάλλει προτάσεις προς το Διοικητικό Συμβούλιο για την αντιμετώπισή τους.
- Εισηγείται τα παραπάνω θέματα για να περιληφθούν στην Ημερήσια Διάταξη του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Γενικής Συνέλευσης της Τράπεζας.
- Παρακολουθεί και εισηγείται στο Δ.Σ. όλα τα θέματα στρατηγικής σημασίας για τον Όμιλο.
- Λειτουργεί ως επιτροπή διαχείρισης κρίσεων.

Τρόπος εκπλήρωσης των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής Στρατηγικής κατά το έτος 2018

- Επισκόπησε και προτεραιοποίησε τα εν εξελίξει έργα, που αφορούν στη διαμόρφωση στρατηγικής της Τράπεζας.
- Ενημερώθηκε για τις μακροοικονομικές παραδοχές βασικών και δυσμενών σεναρίων στο πλαίσιο της Πανευρωπαϊκής Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων 2018 (2018 Stress Tests).
- Επισκόπησε τις στρατηγικές προτεραιότητες του τομέα των πελατών Affluent της Τράπεζας.
- Επισκόπησε τη στρατηγική και το πλάνο ενεργειών (action plan) του τομέα ψηφιακής τραπεζικής.

- Επισκόπησε τη στρατηγική αναφορικά με το ναυτιλιακό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας.
- Ενημερώθηκε για τις στρατηγικές προοπτικές του Ομίλου.
- Επισκόπησε διεξοδικά τη στρατηγική της Τράπεζας αναφορικά με τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (NPE's) και μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPL's).
- Επισκόπησε και συζήτησε διεξοδικά το Σχέδιο Κεφαλαιακής Ενίσχυσης της Τράπεζας (Capital Plan).
- Εξέτασε διεξοδικά τα προτεινόμενα σχέδια από το ΤΧΣ και την ΤτΕ αναφορικά με τη διαχείριση των στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών.
- Επισκόπησε και συζήτησε διεξοδικά τη βελτιστοποίηση των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού (RWA) της Τράπεζας.

6) Επιτροπή Δεοντολογίας Διοικητικού Συμβουλίου

Με την υπ'. αριθμ. 1433/28.11.2018 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, συστάθηκε στις αρχές του 2019 η Επιτροπή Δεοντολογίας του Διοικητικού Συμβουλίου.

Κατά την ημέρα δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η σύνθεση της Επιτροπής είχε ως εξής:

Γεώργιος Χαντζηνικολάου	Πρόεδρος, Πρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Karel De Boeck	Αντιπρόεδρος, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Χρήστος Μεγάλου	Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Γεώργιος Γεωργακόπουλος	Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Enrico Tommaso Cucchiani	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
David Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Βενετία Κοντογούρη	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Arne Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Alexander Blades	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Σολομών Μπεράχας	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Per Anders Fasth	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ., Εκπρόσωπος του ΤΧΣ
Γεώργιος Λιακόπουλος	Εκτελεστικός Γραμματέας, Νομικός Σύμβουλος Διοίκησης Ομίλου
Μαρία Ζαπάντη	Εταιρική Γραμματέας, Senior Director Εταιρικής Διακυβέρνησης & Εταιρικής Γραμματείας Δ.Σ.

Διακυβέρνηση - Λειτουργία

Η Επιτροπή συνεδριάζει με απαρτία τουλάχιστον του ημίσεως των μελών της (τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην επόμενη ακέραια μονάδα) και αποφασίζει με πλειοψηφία 2/3 των παρόντων μελών. Σε όλες τις συνεδριάσεις της Επιτροπής ανάλογα με τα θέματα ημερήσιας διάταξης και εφόσον κρίνεται σκόπιμο, δύνανται να παρευρίσκονται και άλλα στελέχη του Ομίλου.

Ρόλος και Αρμοδιότητες

Βασικός σκοπός της Επιτροπής είναι να εξετάζει και να αποφαινεται για θέματα Δεοντολογίας, τα οποία εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, να διασφαλίζει χρηστή διακυβέρνηση, σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας και τις εσωτερικές πολιτικές της Τράπεζας, καθώς και να εποπτεύει τα προγράμματα ή δράσεις περιβαλλοντικής και εταιρικής υπευθυνότητας που εφαρμόζει η Τράπεζα. Η Επιτροπή θα έχει επίσης την ευθύνη επισκόπησης του Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας και διατύπωσης προτάσεων για βελτιώσεις, μετά από εισήγηση των συναρμόδιων υπηρεσιακών Μονάδων, σε ορίζοντα τριετούς αναθεώρησης από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Β) Εκτελεστικές & Διοικητικές Επιτροπές

Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου

Κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης 2018, η σύνθεση της Εκτελεστικής Επιτροπής Ομίλου είχε ως εξής:

Χρήστος Μεγάλου	Πρόεδρος, Managing Director, CEO
Γεώργιος Γεωργακόπουλος	Μέλος, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, PLU
Δημήτριος Μαυρογιάννης	Μέλος, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, Piraeus Support / Operations, COO
Βασίλειος Κουτεντάκης	Μέλος, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, Retail Banking & Distribution Networks
Ευθύμιος Κυριακόπουλος	Μέλος, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, CRO
Αναστασία Μακαριγάκη	Μέλος, Ανώτερη Γενική Διευθύντρια, Ανθρώπινου Δυναμικού & Οργανωσιακής Μάθησης Ομίλου
Γεώργιος Κορμάς	Μέλος, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής, Αντιπρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος Πειραιώς Real Estate A.E.
Αθανάσιος Αρβανίτης	Μέλος, Γενικός Διευθυντής, Group Treasurer
Κωνσταντίνος Πασχάλης	Μέλος, Γενικός Διευθυντής, CFO
Εμμανουήλ Μπαρδής	Μέλος, Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής, CCO
Γεώργιος Λιακόπουλος	Εκτελεστικός Γραμματέας, Νομικός Σύμβουλος Διοίκησης Ομίλου
Κυριακή Γαβριηλίδου	Γραμματέας, Senior Manager, Εταιρική Διακυβέρνηση & Εταιρική Γραμματεία Δ.Σ.

Στις 31.12.2018, ο κ. Γεώργιος Πουλόπουλος, Αντιπρόεδρος της Επιτροπής και Ανώτερος Γενικός Διευθυντής & COO υπέβαλε την παραίτησή του. Επίσης, στις 28.02.2019, παραιτήθηκε ο κ. Κωνσταντίνος Λοϊζίδης, Head of Piraeus Legacy Unit – Divestments. Στις 15.03.2019, παραιτήθηκε η κα Φωτεινή Ιωάννου, Γενική Διευθύντρια του Corporate & Investment Banking.

Έως τις 31.12.2018, στις συνεδριάσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής Ομίλου παρίστατο, χωρίς δικαίωμα ψήφου, ο Παρατηρητής του Monitoring Trustee .

Διακυβέρνηση- Λειτουργία

Η Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου απαρτίζεται από ανώτατα διοικητικά στελέχη της Τράπεζας και προεδρεύεται από το Διευθύνοντα Σύμβουλο, Εκτελεστικό Μέλος του Δ.Σ.

Η Επιτροπή συνεδριάζει κάθε δεύτερη Δευτέρα, με πρόσκληση του Προέδρου της και εκτάκτως όποτε συγκαλείται από τον Πρόεδρο αυτής. Η πρόσκληση καθορίζει την ημερήσια διάταξη, τον τόπο και το χρόνο συνεδρίασης.

Προκειμένου να ληφθεί απόφαση από την Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου απαιτείται απαρτία τουλάχιστον του 50% των μελών της με αυτοπρόσωπη παρουσία είτε στο χώρο συνεδρίασης της Επιτροπής είτε σε άλλο χώρο με χρήση τεχνολογιών διάσκεψης.

Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία 2/3 των παρόντων και εκπροσωπούμενων Μελών. Δεν επιτρέπεται η παρουσία, συμμετοχή και ψηφοφορία Μέλους της Επιτροπής κατά τη συζήτηση του θέματος για το οποίο έχει σύγκρουση συμφερόντων. Δεν εμπίπτουν στην παραπάνω απαγόρευση οι αποφάσεις που αφορούν καθορισμό πολιτικής, διαδικασιών, όρων ή κριτηρίων διαχείρισης κινδύνων ή άλλα θέματα γενικής εφαρμογής.

Η Επιτροπή δικαιούται να προσκαλεί στις συνεδριάσεις της και όσους, στελέχη, υπαλλήλους ή συμβούλους της Τράπεζας κρίνει σκόπιμο ή χρήσιμο.

Σε όλες τις συνεδριάσεις της Επιτροπής τηρούνται πρακτικά, τα οποία υπογράφονται από τον Πρόεδρο, τον Εκτελεστικό Γραμματέα και το Γραμματέα της Εκτελεστικής Επιτροπής Ομίλου.

Οι αρμοδιότητες της Εκτελεστικής Επιτροπής Ομίλου αφορούν τόσο την Τράπεζα Πειραιώς όσο και τις ενοποιούμενες θυγατρικές.

Ρόλος και Αρμοδιότητες

Με εξουσιοδότηση από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς, η Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες, τις οποίες μπορεί να εκχωρεί ή να αναθέτει σε Διοικητικές Επιτροπές, σε Μέλη της Επιτροπής ή σε στελέχη της Τράπεζας.

- Παρακολουθεί την εφαρμογή του Επιχειρηματικού Σχεδίου (Business Plan) και του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης (Restructuring Plan) της Τράπεζας και του Ομίλου και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την επίτευξη των στόχων που περιλαμβάνονται εκεί. Στην πρώτη Συνεδρίαση της Επιτροπής στην έναρξη κάθε τριμήνου ο CFO του Ομίλου και ο Επικεφαλής του Επιχειρηματικού Σχεδιασμού παρουσιάζουν στην Επιτροπή αναφορά με την πρόοδο υλοποίησης τόσο του Business Plan, όσο και του Restructuring Plan και επισημαίνουν τυχόν σημεία τα οποία χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής.
- Χαράσσει τις κατευθύνσεις του Προϋπολογισμού και εισηγείται τον Ετήσιο Προϋπολογισμό στο Διοικητικό Συμβούλιο.
- Στην αρχή εκάστου έτους ο Επικεφαλής κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας ή τομέα υποστήριξης παρουσιάζει στην Εκτελεστική Επιτροπή συνοπτικά το Business Plan των περιοχών ευθύνης του μαζί με συνοπτικά στοιχεία του προϋπολογισμού του και στο τέλος εκάστου εξαμήνου συνοπτικό απολογισμό υλοποίησής του.
- Συγκροτεί Διοικητικές Επιτροπές και καθορίζει τη σύνθεση και τις αρμοδιότητές τους.
- Εγκρίνει, συμπληρώνει ή τροποποιεί λογιστικές αρχές του Ομίλου μετά από εισήγηση της Δ/σης Οικονομικών Υπηρεσιών.
- Αποφασίζει την πολιτική επιτοκίων και το πλαίσιο τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρει η Τράπεζα.
- Εγκρίνει την εισαγωγή νέων, καθώς και τη σημαντική διαφοροποίηση υφιστάμενων προϊόντων και υπηρεσιών της Τράπεζας, καθώς και των προϊόντων ρυθμίσεων και καθορίζει την πολιτική τιμολόγησής τους πριν την έναρξη διάθεσής τους σε πελάτες.
- Εγκρίνει τη στρατηγική Marketing και τις χορηγίες και παρακολουθεί την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητά τους.

- Ο επικεφαλής του Marketing παρουσιάζει στην αρχή εκάστου έτους τη στρατηγική του Marketing της Τράπεζας, καθώς και σε κατάλληλο χρόνο τα αποτελέσματα των ποιοτικών ερευνών και των μετρήσεων ικανοποίησης των πελατών.
- Εγκρίνει τη στρατηγική τεχνολογικών υποδομών του Ομίλου.
- Εγκρίνει την έναρξη συνεργασιών σε τομείς ή κλάδους της οικονομίας, μετά από σχετική εισήγηση των επικεφαλής των αρμόδιων επιχειρηματικών μονάδων ή μονάδων υποστήριξης.
- Παρακολουθεί και εποπτεύει την εφαρμογή των κανόνων και προγραμμάτων Εταιρικής Διακυβέρνησης και αποφασίζει τη λήψη μέτρων κανονιστικής συμμόρφωσης μετά από εισήγηση αρμοδίων Μονάδων ή Επιτροπών.
- Εγκρίνει τα προγράμματα ανθρώπινου δυναμικού (εθελούσιας εξόδου, αμοιβών, ασφαλιστικών και λοιπών παροχών), στο πλαίσιο πάντοτε της εγκεκριμένης Πολιτικής Προσωπικού (ΠΔΤΕ 2650/2012) κατ' ανάθεση της σχετικής αρμοδιότητας του άρθρου 3 §2 Ν. 3016/2002 από το Διοικητικό Συμβούλιο.
- Καθορίζει, εντός του εύρους των δικών της εγκριτικών ορίων, τα εγκριτικά όρια των Διοικητικών Επιτροπών και Στελεχών της Τράπεζας για θέματα που δεν άπτονται της έγκρισης πιστοδοτήσεων.
- Ενημερώνει μέσω του Προέδρου της το Διοικητικό Συμβούλιο, σε τριμηνιαία τουλάχιστον βάση, ότι η λειτουργία της Επιτροπής είναι σύμφωνη με την επιχειρησιακή στρατηγική και τη στρατηγική κινδύνων της Τράπεζας.

4. Σύστημα εσωτερικού ελέγχου (ΣΕΕ)

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) αποτελεί σύνολο λεπτομερώς καταγεγραμμένων ελεγκτικών μηχανισμών ενσωματωμένων σε πολιτικές και διαδικασίες που καλύπτουν σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα και συναλλαγή της και συντελούν στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της.

Η Διοίκηση είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή και διατήρηση ενός επαρκούς και αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου για τον Όμιλο, καθώς και των σχετικών διαδικασιών και πρακτικών. Η Διοίκηση παρακολουθεί, επίσης, συστηματικά την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, υλοποιεί άμεσα ενέργειες που ενδεχομένως απαιτούνται για τη διαρκή αντιμετώπιση και μείωση του λειτουργικού Κινδύνου ενώ παράλληλα μεριμνά για την ανάπτυξη και τη συνεχή αναβάθμιση του ΣΕΕ, τόσο σε επίπεδο Τράπεζας, όσο και σε επίπεδο Ομίλου. η Διοίκηση ελέγχει με κατάλληλους μηχανισμούς έγκαιρης προειδοποίησης, τη συνεπή εφαρμογή του ΣΕΕ στις Μονάδες, καθώς και την πλήρη συμμόρφωση όλων των εμπλεκόμενων με τις αρχές και τους στόχους του ΣΕΕ.

Η θέσπιση του ΣΕΕ αποσκοπεί ιδίως:

- στη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής της Τράπεζας και του Ομίλου με αποτελεσματική χρήση των εκάστοτε διαθέσιμων πόρων
- στην αναγνώριση και διαχείριση των αναλαμβανόμενων κινδύνων ή δυνητικών κινδύνων
- στη διασφάλιση της πληρότητας και αξιοπιστίας των στοιχείων, τα οποία είναι απαραίτητα για τη σύνταξη αξιόπιστων χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ και εν γένει για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης της Τράπεζας και του Ομίλου
- στη συμμόρφωση με το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία της Τράπεζας και του Ομίλου
- στη διεξαγωγή περιοδικών ή/ και έκτακτων ελέγχων από τις αρμόδιες μονάδες του Τομέα Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου για τη διαπίστωση της συνεπούς εφαρμογής των προβλεπόμενων κανόνων και διαδικασιών από όλες τις υπηρεσιακές μονάδες της Τράπεζας και του Ομίλου

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας υποστηρίζεται, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, από ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής Πληροφόρησης (MIS – Management Information System) και επικοινωνίας, καθώς και μηχανισμούς, οι οποίοι αλληλοσυμπληρώνονται και αποτελούν ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου τόσο της οργανωτικής δομής και των δραστηριοτήτων της Τράπεζας.

Η Επιτροπή Ελέγχου παρακολουθεί και αξιολογεί σε ετήσια βάση την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου σε ατομικό επίπεδο και σε επίπεδο Ομίλου, βασιζόμενη σε σχετική πληροφόρηση από τον Εσωτερικό Έλεγχο και την Κανονιστική Συμμόρφωση, σε ευρήματα και παρατηρήσεις των ορκωτών ελεγκτών και των εποπτικών αρχών. Η Επιτροπή Ελέγχου επισκοπεί επίσης την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών συμμόρφωσης της Τράπεζας με τους νόμους, κανόνες και κανονισμούς των εποπτικών αρχών.

Η αξιολόγηση της επάρκειας του ΣΕΕ σε επίπεδο Τράπεζας και επίπεδο Ομίλου ανατίθεται περιοδικά και τουλάχιστον ανά τριετία, ύστερα από εισήγηση της Επιτροπής Ελέγχου, σε τρίτους, πλην των τακτικών ορκωτών ελεγκτών λογιστών. Η σχετική έκθεση αξιολόγησης γνωστοποιείται στην Τράπεζα της Ελλάδος εντός του πρώτου εξαμήνου του έτους μετά από τη λήξη της τριετίας.

Η Επιτροπή Ελέγχου έχει σημαντικό ρόλο όσον αφορά τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Μεταξύ άλλων¹²:

- ενημερώνει το Διοικητικό Συμβούλιο για το αποτέλεσμα του υποχρεωτικού ελέγχου και επεξηγεί πώς συνέβαλε ο υποχρεωτικός έλεγχος στην ακεραιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και ποιος ήταν ο ρόλος της Επιτροπής Ελέγχου στην εν λόγω διαδικασία,
- παρακολουθεί τη διαδικασία χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και υποβάλλει συστάσεις ή προτάσεις για την εξασφάλιση της ακεραιότητάς της,
- παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου διασφάλισης της ποιότητας και διαχείρισης κινδύνων και, του τμήματος εσωτερικού ελέγχου της, όσον αφορά τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση της, χωρίς να παραβιάζει την ανεξαρτησία της Τράπεζας,
- παρακολουθεί τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων και των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων και ιδίως την απόδοσή της, λαμβάνοντας υπόψη οποιαδήποτε πορίσματα και συμπεράσματα των εποπτικών αρχών.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα αντιμετωπίζουν σημαντικούς κινδύνους από την αυξανόμενη εξάρτηση από την πληροφορία που επεξεργάζεται και τα ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα που φιλοξενεί, από τις αναπτυσσόμενες διασυνδέσεις συστημάτων με πελάτες και τρίτους, από τις διηνεκές οργανωτικές και τεχνολογικές αλλαγές που επιβάλλουν οι επιχειρηματικές ανάγκες, από την καθημερινή εμφάνιση νέων τεχνολογικών και άλλων απειλών. Προκειμένου να ελαχιστοποιήσει τους προαναφερθέντες κινδύνους και να προστατεύσει τα στοιχεία του ενεργητικού της, η Διοίκηση έχει σχεδιάσει και υλοποιήσει ισχυρούς αυτοματοποιημένους ελέγχους ασφαλείας (IT Security Controls). Αυτά τα στοιχεία ελέγχου περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται, στα ακόλουθα:

- Διαχείριση Πρόσβασης Χρηστών στις εφαρμογές, στα λειτουργικά συστήματα και στις βάσεις δεδομένων
- Διαδικασίες Διαχείρισης Αλλαγών που διέπουν τις αλλαγές σε εφαρμογές και συστήματα
- Παρακολούθηση καθημερινών λειτουργιών πληροφορικής (Συστημάτων, προγραμματισμένες ροές/εργασίες και δημιουργία αντιγράφων ασφαλείας των συστημάτων)

Οι βασικοί στόχοι των δικλίδων ασφαλείας της Πληροφορικής (IT Controls) είναι η κατάλληλη διαχείριση των δικαιωμάτων πρόσβασης των χρηστών στις υποδομές. Συγκεκριμένα είναι η εξάλειψη της μη εξουσιοδοτημένης πρόσβασης, οι

¹² Περισσότερες πληροφορίες για τις αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου, βλ. ανωτέρω στη σχετική ενότητα

παραλείψεις σφαλμάτων κατά τη διαχείριση προσβάσεων και η συμμόρφωση με τις κανονιστικές απαιτήσεις και πρότυπα. Προκειμένου να επιτευχθούν οι ανωτέρω στόχοι, έχουν εφαρμοστεί τα ακόλουθα:

- Κατανοητές και σαφείς Πολιτικές και Διαδικασίες Διαχείρισης Πρόσβασης Χρηστών.
- Εφαρμογή Κεντροποιημένου Συστήματος Διαχείρισης Χρηστών (IdM). Οι λειτουργίες παροχής πρόσβασης, τερματισμού χρηστών και αλλαγών κωδικών εργασίας εκτελούνται αυτόματα από το IdM, μέσω μιας καθημερινής τροφοδοσίας/ροής από το HRMS (Human Resource Management System) που εξαλείφει την οποιαδήποτε ανθρώπινη παρέμβαση.
- Τα δικαιώματα πρόσβασης βασίζονται σε καθήκοντα που απορρέουν από τον ρόλο εργασίας (Role-Based Access Control - RBAC Method).
- Προκειμένου να τηρηθεί ο διαχωρισμός καθηκόντων, οι ρόλοι σχεδιάζονται από τη Δ/ση Οργάνωσης και καταχωρούνται στο IdM από το Group IT Security & Control Office.
- Η παροχή, καθώς και ο τερματισμός της πρόσβασης των χρηστών σε κοινόχρηστους φακέλους και σε συγκεκριμένες εφαρμογές διαχειρίζονται μέσω διαδικασίας εξουσιοδότησης.
- Περιοδική ανασκόπηση χρηστών με προνομιακή πρόσβαση εκτελείται σε εφαρμογές που δεν διαχειρίζονται μέσω IdM. Η όποια απόκλιση καταγράφεται και ακολουθούν διορθωτικές ενέργειες.
- Περιοδική ανασκόπηση της λίστας διαχειριστών τομέα (Domain Administrator) και χρηστών με απομακρυσμένη πρόσβαση μέσω διακριτικών (RSA tokens), εκτελείται από το Group IT Security & Control Office.
- Η πρόσβαση χρηστών θυγατρικών εξωτερικού εξετάζεται προκειμένου να ταυτοποιηθούν τερματίσαντες υπάλληλοι με πρόσβαση στον Τομέα (Domain) της Τράπεζας Πειραιώς.
- Τα δικαιώματα προνομιακής πρόσβασης ελέγχονται από ειδικούς μηχανισμούς ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένου αυστηρού ελέγχου πρόσβασης, ο οποίος περιορίζεται σε άτομα που κρίνεται απολύτως απαραίτητο να έχουν τέτοια δικαιώματα καθώς και διαχείριση κωδικών πρόσβασης. Αυτό υποστηρίζεται από πλήρη τεκμηρίωση και διαχείριση όλων των προνομιακών αναγνωριστικών χρήστη (User IDs) και από την εφαρμογή ενός συστήματος διαχείρισης κωδικών και ελέγχου πρόσβασης (Thycotic), που παρακολουθεί και καταγράφει όλες τις ενέργειες (logs) όταν χρησιμοποιείται η εν λόγω προνομιακή πρόσβαση.
- Καταγραφή και ανασκόπηση των ενεργειών των διαχειριστών πραγματοποιείται σε κρίσιμα συστήματα (Observe IT, ArcSight).

Τα Πληροφοριακά Συστήματα αποτελούν κρίσιμο συντελεστή για την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων και στρατηγικών του Ομίλου και της Τράπεζας και συμβάλλουν αποφασιστικά στην υλοποίηση και διαχείριση των επιχειρηματικών λειτουργιών της. Προκειμένου να προστατεύσει την εμπιστευτικότητα, διαθεσιμότητα και ακεραιότητα των δεδομένων και συστημάτων, η Τράπεζα έχει σχεδιάσει και εφαρμόσει αυστηρές και ολοκληρωμένες Πολιτικές και Διαδικασίες Διαχείρισης Αλλαγών που διέπουν την ανάπτυξη καθώς και τις αλλαγές που πραγματοποιούνται σε εφαρμογές, λειτουργικά συστήματα και βάσεις δεδομένων. Οι εν λόγω διαδικασίες καλύπτουν όλες τις φάσεις του κύκλου ζωής ενός συστήματος, όπως αίτημα χρήστη, δοκιμές αποδοχής από τον χρήστη και τελική έγκριση για προώθηση στην παραγωγή. Όλα τα αιτήματα αλλαγών καταγράφονται, εξουσιοδοτούνται και παρακολουθούνται μέσω ένα εργαλείου Διαχείρισης Αλλαγών.

Οι Πολιτικές και οι Διαδικασίες Διαχείρισης Αλλαγών διασφαλίζουν ότι εφαρμόζονται οι κατάλληλες Απαιτήσεις Ασφαλείας κατά τη φάση αλλαγών ενός υφιστάμενου συστήματος ή κατά την ανάπτυξη ενός νέου.

Τα δίκτυα επικοινωνιών, και γενικότερα οι τηλεπικοινωνίες, αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους πληροφοριακούς πόρους του Ομίλου. Η χρήση των δικτύων επιτυγχάνει την διασύνδεση μεταξύ των πληροφοριακών συστημάτων, την

ταχύτερη εκτέλεση καθηκόντων αλλά και τη μείωση του λειτουργικού κόστους. Η χρήση των δικτύων ωστόσο, δημιουργεί πολλούς κινδύνους ειδικά όσον αφορά στην ασφάλεια των δεδομένων που διακινούνται αλλά και γενικότερα των συστημάτων που διασυνδέονται. Με στόχο την προστασία του δικτύου όλου του Ομίλου αλλά και του δικτύου εντός του Κεντρικού Μηχανογραφικού Κέντρου (ΚΜΚ), η Τράπεζα έχει σχεδιάσει και υλοποιήσει ένα μεγάλο αριθμό δικλείδων ασφαλείας με σκοπό να δημιουργήσει μια περιμετρική προστασία σε πολλαπλά επίπεδα. Οι κυριότερες δικλείδες ασφαλείας περιλαμβάνουν τις παρακάτω:

- Πολιτικές και διαδικασίες που θέτουν τις βασικές αρχές για την σχεδίαση, υλοποίηση και διαχείριση των δικτύων αλλά και των δικτυακών υποδομών.
- Διαχωρισμός του δικτύου σε διαφορετικές ζώνες προστασίας.
- Εγκατάσταση τειχών προστασίας (Firewalls) σε συγκεκριμένα σημεία του δικτύου με στόχο την προστασία των επικοινωνιών από και προς το Μηχανογραφικό Κέντρο. Η προστασία υπάρχει τόσο από την πλευρά των καταστημάτων και κεντρικών υπηρεσιών της τράπεζας (εσωτερική περίμετρος) όσο και από την πλευρά των εξωτερικών συνεργατών και του διαδικτύου (εξωτερική περίμετρος).
- Σχεδίαση και εγκατάσταση συστημάτων εντοπισμού και αποτροπής εισβολής (IDS/IPS) και τείχους προστασίας εφαρμογών Web (Waf), για την προστασία από εξωτερικές κακόβουλες επιθέσεις τύπου DDoS (Distributed Denial of Service Attacks) και κυβερνοεπιθέσεις (Cyber Attacks).
- Διαδικασίες διαχείρισης αλλαγών των Firewalls που υποστηρίζονται από συγκεκριμένο σύστημα αλλαγών (Tuffin).
- Διαρκής παρακολούθηση και αντιμετώπιση σε 24ωρη βάση των μηνυμάτων και των ειδοποιήσεων που παράγονται από τα συστήματα ασφάλειας.

Για την εύρυθμη λειτουργία του Κύριου Μηχανογραφικού Κέντρου καθώς και την υποστήριξη όλης της τεχνολογικής υποδομής, η Τράπεζα έχει υλοποιήσει ένα μεγάλο αριθμό πολιτικών και διαδικασιών έτσι ώστε να εγγυάται η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών πληροφορικής σε όλον τον Όμιλο και την Τράπεζα. Όλα τα συστήματα διεπαφής και οι κρίσιμες ροές/ αυτοματοποιημένες εργασίες παρακολουθούνται από μια ομάδα εξειδικευμένων χειριστών σε συνεχή βάση και βασιζόμενοι σε τυποποιημένα χρονοδιαγράμματα και κατευθυντήριες γραμμές εκτέλεσης. Τα διαπιστωμένα προβλήματα τεκμηριώνονται και παρακολουθούνται μέχρις ότου επιλυθούν επιτυχώς. Μεταξύ άλλων πραγματοποιούνται τα κάτωθι:

- Συντήρηση και τεχνική υποστήριξη των συστημάτων βάσει προδιαγραφών των κατασκευαστών αλλά και των αναγκών που προκύπτουν
- Ενημέρωση των συστημάτων με τις νεότερες εκδόσεις (software updates) αλλά και τις ενημερώσεις ασφαλείας (security patches)
- Διαδικασίες διαχείρισης των παραμέτρων λειτουργίας των συστημάτων
- Διαδικασίες προγραμματισμού των εργασιών
- Διαδικασίες καταγραφής και αντιμετώπισης προβλημάτων
- Διαδικασίες διαχείρισης χωρητικότητας, φόρτου και απόδοσης των συστημάτων και δικτύων
- Συνεχής παρακολούθηση της διαθεσιμότητας των συστημάτων και των δικτύων
- Επαρκείς διαδικασίες διαχείρισης αντιγράφων ασφαλείας

Επιπλέον, η Τράπεζα διαθέτει αποτελεσματικά Σχέδια Ανάκαμψης από Καταστροφή που εφαρμόζονται στις περιπτώσεις καταστροφικών συμβάντων, καθώς επίσης και Εναλλακτικό Μηχανογραφικό Κέντρο (ΕΜΚ) το οποίο μπορεί να υποστηρίξει την πλήρη λειτουργία της Τράπεζας σε περίπτωση που απαιτηθεί. Να σημειωθεί ότι το ΚΜΚ είναι πιστοποιημένο κατά ISO

27001:2013 καθώς και κατά PCI DSS.

Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου (ΕΕΟ)

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου ασκείται εντός του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς αποκλειστικά από τον Εσωτερικό Έλεγχο Ομίλου (ΕΕΟ).

Η κύρια αποστολή του ΕΕΟ είναι:

- Η διενέργεια πάσης φύσης ελέγχων σε όλες τις μονάδες, δραστηριότητες και παρόχους ουσιωδών δραστηριοτήτων της Τράπεζας και όλων των θυγατρικών (στο εξής «ο Όμιλος»), προκειμένου να διαμορφώνει εύλογη, αντικειμενική, ανεξάρτητη και τεκμηριωμένη άποψη για την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του ΣΕΕ του Ομίλου.
- η προώθηση, μέσω της Επιτροπής Ελέγχου της Τράπεζας, στο Διοικητικό Συμβούλιο αντικειμενικών αποτελεσμάτων σχετικά με την επάρκεια και αποτελεσματικότητα του ΣΕΕ Ομίλου.

Ο ΕΕΟ υποβάλλει το πρώτο τρίμηνο κάθε έτους, στην Ανώτατη Διοίκηση και, μέσω της Επιτροπής Ελέγχου, στο Διοικητικό Συμβούλιο, μία έκθεση:

- (α) για την επάρκεια της αποτελεσματικότητας του ΣΕΕ της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου.
- (β) την αποτελεσματικότητα και την παρακολούθηση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και τις σχετικές διαδικασίες παροχής πιστώσεων, συμπεριλαμβανομένης της Πολιτικής Προμηθειών (ταυτοποιώντας τυχόν μη εντοπισμένους κινδύνους).
- (γ) την επάρκεια των διαδικασιών σχετικά με την εσωτερική αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας.
- (δ) την αξιολόγηση της πληρότητας του συστήματος ή της μεθοδολογίας για την εκτίμηση της απομείωσης των δανείων και άλλων στοιχείων ενεργητικού, και πιθανών αλλαγών κατά τη διάρκεια του έτους.

Η αξιολόγηση του ΣΕΕ βασίζεται στα πρότυπα και στα κριτήρια που υπαγορεύονται από τις διεθνείς αναγνωρισμένες βέλτιστες πρακτικές.

Σύμφωνα με το Διεθνές Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, διασφαλιστικού και συμβουλευτικού χαρακτήρα δραστηριότητα, η οποία είναι σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις δραστηριότητες του οργανισμού. Βοηθά τον οργανισμό να επιτύχει τους σκοπούς του, μέσω συστηματικής προσέγγισης για την αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης των κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης.

Ο Εσωτερικός Έλεγχος Ομίλου:

- αναφέρεται λειτουργικά, μέσω της Επιτροπής Ελέγχου, στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας και μόνο για διοικητικά θέματα στον Διευθύνοντα Σύμβουλο/ CEO.
- είναι διοικητικά ανεξάρτητη από τις υπόλοιπες μονάδες του Ομίλου και δεν ασκεί εκτελεστικές ή λειτουργικές αρμοδιότητες.
- διαθέτει προσωπικό πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, το οποίο δεν υπάγεται ιεραρχικά σε οποιαδήποτε άλλη διεύθυνση του Ομίλου.

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές:

- έχουν απρόσκοπτη πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες, μονάδες και χώρους και σε πάσης φύσεως και μορφής στοιχεία και πληροφορίες (βιβλία, έγγραφα, αρχεία, τραπεζικούς λογαριασμούς, χαρτοφυλάκιο κλπ) του Ομίλου.
- μπορούν να επικοινωνούν απρόσκοπτα με οποιοδήποτε στέλεχος, συλλογικό όργανο και μέλους του προσωπικού του Ομίλου.
- μπορούν να αιτούνται και να λαμβάνουν από οποιοδήποτε στέλεχος όλες τις απαραίτητες πληροφορίες και επεξηγήσεις που είναι απαραίτητες για την εκπλήρωση της αποστολής τους, ως μέρους του ελέγχου. Οποιαδήποτε εμπιστευτική ή ευαίσθητη πληροφόρηση μπορεί να τεθεί μόνο στη διάθεση του Επικεφαλής Εσωτερικού Ελεγκτή Ομίλου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο, η Επιτροπή Ελέγχου και η Διοίκηση εξασφαλίζουν ότι η απαραίτητη πληροφόρηση τίθεται άμεσα στη διάθεση των Εσωτερικών Ελεγκτών από τις επιμέρους μονάδες.

Κατόπιν πρόσκλησης της Διοίκησης της Τράπεζας, οι Εσωτερικοί Ελεγκτές μπορούν να συμμετέχουν κατά τη διάρκεια διαφόρων σταδίων της διαδικασίας ανάπτυξης διαδικασιών και δραστηριοτήτων, συστημάτων IT ή επικοινωνιών, και μπορούν να υποβάλλουν τις προτάσεις τους για τη συνεχή βελτίωση και εφαρμογή ενός επαρκούς ΣΕΕ. Τα αποτελέσματα της συμμετοχής τους σε παρόμοια έργα δεν θεωρείται ελεγκτικό έργο.

Ο προγραμματισμός των ελεγκτικών έργων βασίζεται σε μία διαδικασία αξιολόγησης κινδύνων και εστιάζει κατά κύριο λόγο σε περιοχές υψηλού κινδύνου. Ο Ελεγκτικός Κύκλος καθορίζεται από τη διαδικασία αξιολόγησης κινδύνων και πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον περιοχές υψηλού και μεσαίου κινδύνου. Ο Κύκλος Εσωτερικής Αξιολόγησης εγκρίνεται και μπορεί να τροποποιείται μόνο με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου κατόπιν σχετικής εισήγησης της Επιτροπής Ελέγχου της Τράπεζας.

Με βάση τον Ετήσιο Ελεγκτικό Κύκλο, ο ΕΕΟ ετοιμάζει ένα Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης, δίνοντας προτεραιότητα σε περιοχές υψηλού και μεσαίου κινδύνου. Το εν λόγω Πρόγραμμα εγκρίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Ελέγχου.

Το Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης περιλαμβάνει τους ετήσιους στόχους του εσωτερικού ελέγχου, τους προγραμματισμένους ελέγχους σχετικά με τις δραστηριότητες του Ομίλου και δραστηριότητες προμηθευτών σημαντικών δραστηριοτήτων, τις ανάγκες ανθρώπινου δυναμικού, το κόστος μετακινήσεων, εκπαιδευτικά προγράμματα και σχετικά έξοδα, καθώς και αξιολόγηση της κάλυψης των δραστηριοτήτων του Ομίλου. Το Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης λαμβάνει υπόψη πιθανά, μη προβλεφθέντα, έργα ελέγχου και τις απαιτήσεις της Διοίκησης.

Η Τράπεζα θεωρεί ότι τα εκτελεστικά στελέχη που συμμετέχουν στον Εσωτερικό Έλεγχο ενεργούν με καλή πίστη, με βάση την κρίση τους και επιδεικνύουν τη δέουσα επιμέλεια, ώστε να προστατεύουν σε διαρκή βάση τα συμφέροντα της Τράπεζας και των Μετόχων της.

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να εφαρμόζουν και να ενεργούν σε συμμόρφωση με τον Κώδικα Ηθικής του Ομίλου και τα διεθνή πρότυπα για εσωτερικούς ελεγκτές. Η αυστηρή εφαρμογή του πλαισίου λειτουργίας συμβάλλει στην επίτευξη συνοχής, συνέπειας, σταθερότητας και αξιοπιστίας στη λειτουργία του Εσωτερικού Ελέγχου.

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές μπορεί να θεωρηθούν υπόλογοι σε περίπτωση που δεν εφαρμόζουν και δεν υπερασπίζονται τις ακόλουθες αρχές:

- Ακεραιότητα
- Αντικειμενικότητα
- Εμπιστευτικότητα
- Επαγγελματική Επάρκεια

5. Κανονιστική Συμμόρφωση Ομίλου

Η Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου (Group Compliance Division) συγκροτήθηκε στο πλαίσιο εφαρμογής των κανόνων του εποπτικού πλαισίου ΒΑΣΙΛΕΙΑ II και των διατάξεων της Π.Δ./Τ.Ε. 2577/9.3.2006 ως διοικητικά ανεξάρτητη μονάδα, η οποία είναι επιφορτισμένη με την υλοποίηση της πολιτικής που θεσπίζει το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας για τη συμμόρφωσή της προς το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο. Η Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου αναφέρεται στο Δ.Σ. μέσω της Επιτροπής Ελέγχου, έχει δυνατότητα απρόσκοπτης πρόσβασης σε όλα τα στοιχεία και τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την εκπλήρωση των καθηκόντων της, και διευθύνεται από επιλεγμένο πρόσωπο (Chief Compliance Officer) με επαρκείς γνώσεις των τραπεζικών και επενδυτικών δραστηριοτήτων.

Οι αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου είναι οι εξής:

- Θεσπίζει και εφαρμόζει κατάλληλες διαδικασίες και εκπονεί σχετικό ετήσιο Πρόγραμμα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, με στόχο να επιτυγχάνεται η έγκαιρη και διαρκής συμμόρφωση της Τράπεζας και του Ομίλου προς το εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και τις διατάξεις της Πολιτικής Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου, την οποία έχει θεσπίσει η Τράπεζα, και να υφίσταται ανά πάσα στιγμή πλήρης εικόνα για το βαθμό επίτευξης του στόχου αυτού.
- Ενημερώνει τη Διοίκηση και το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας για κάθε σημαντική διαπιστωθείσα παραβίαση σε σχέση με τη συμμόρφωση της Τράπεζας με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο και για τυχόν σημαντικές ελλείψεις στην τήρηση των υποχρεώσεων που αυτό επιβάλλει.
- Σε περίπτωση τροποποιήσεων του εκάστοτε ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου παρέχει, με τη συνδρομή των νομικών υπηρεσιών της Τράπεζας ή/ και των κατά τόπους νομικών συμβούλων των θυγατρικών εξωτερικού, σχετικές οδηγίες για την αντίστοιχη προσαρμογή των εσωτερικών διαδικασιών και του εσωτερικού κανονιστικού πλαισίου που εφαρμόζονται από τις μονάδες του Ομίλου.
- Σε συνεργασία με την αρμόδια Διεύθυνση Ανθρωπίνου Δυναμικού Ομίλου διασφαλίζει την έγκαιρη ενημέρωση του προσωπικού για τις εξελίξεις στο ρυθμιστικό πλαίσιο σε σχέση με την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (AML/CFT), με τη θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών, ενημερωτικών σημειωμάτων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- Συντονίζει το έργο των Υπευθύνων κανονιστικής συμμόρφωσης (compliance officers) των υποκαταστημάτων του εξωτερικού και των θυγατρικών Τραπεζών και των θυγατρικών στην Ελλάδα και το εξωτερικό ώστε όλες οι εταιρείες του Ομίλου να συμμορφώνονται πλήρως προς τις εφαρμοστέες εκάστοτε διατάξεις.
- Διασφαλίζει, με κατάλληλες διαδικασίες, την τήρηση των προθεσμιών για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και παρέχει για το σκοπό αυτό σχετική έγγραφη διαβεβαίωση προς το Διοικητικό Συμβούλιο μέσω των αναφορών της.
- Εξασφαλίζει ότι η Τράπεζα Πειραιώς και ο Όμιλός της συμμορφώνονται με το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο ρυθμίζει την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση

εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Για το σκοπό αυτό, ελέγχει τη συμμόρφωση των οργανωτικών μονάδων της Τράπεζας με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το ως άνω πλαίσιο, καθώς και από την Πολιτική Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου την οποία έχει θεσπίσει η Τράπεζα, και δομεί κατάλληλο περιβάλλον για τον έγκαιρο εντοπισμό, αποτροπή, διερεύνηση και αναφορά παρόμοιων προσπαθειών.

- Συμμετέχει σε συμβουλευτική βάση (τουλάχιστον) στο σχεδιασμό νέων προϊόντων και διαδικασιών, σχετικά με τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων και στην εκτίμηση του λειτουργικού κινδύνου που απορρέει από σημαντικές μεταβολές (συγχωνεύσεις, εξαγορές κλπ) ώστε να εξασφαλίσει την εναρμόνιση με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο. Παράλληλα, ο Εσωτερικός Έλεγχος Ομίλου και οι μονάδες Λειτουργικού Κινδύνου και Κινδύνου Αγοράς συμμετέχουν προκειμένου να υιοθετηθούν κατάλληλοι ελεγκτικοί μηχανισμοί και μηχανισμοί διαχείρισης κινδύνων.
- Εκφράζει γνώμη σχετικά με την επιλογή και την καταλληλότητα των Επικεφαλής των σχετικών Μονάδων των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου και αξιολογεί την αποδοτικότητά τους.
- Εξετάζει και απαντά, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, σε συνεργασία με τις Νομικές Υπηρεσίες, σε ερωτήματα των αρμόδιων αρχών σχετικά με την παροχή πληροφοριών και/ή τη θέση περιορισμών στη χρήση λογαριασμού/ θυρίδας.
- Γνωματεύει επί νέων χρηματοδοτήσεων ή αναδιαρθρώσεων δανείων στις σχετικές εγκριτικές επιτροπές της Τράπεζας.
- Επιβλέπει τις συμμετοχές σε αυξήσεις κεφαλαίων της Τράπεζας για τον έλεγχο άμεσης ή έμμεσης χρηματοδότησης.

Διαχείριση κινδύνων

Το ΔΣ και η Διοίκηση δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων, σε ατομικό και επίπεδο Ομίλου, με γνώμονα τη διατήρηση της σταθερότητας και συνέχειας των εργασιών της. Στο πλαίσιο αυτό, τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας μεριμνούν για την καταγραφή και τακτική επαναξιολόγηση της Στρατηγικής Ανάλυσης Κινδύνου και Κεφαλαίου αναφορικά με την ανάληψη, παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων και τη διάκριση των συναλλαγών και πελατών κατά επίπεδο κινδύνου, τον καθορισμό των εκάστοτε αποδεκτών ανωτάτων ορίων ανάληψης κινδύνου συνολικά για κάθε είδος κινδύνου και την περαιτέρω εξειδίκευση καθενός εκ των ως άνω ορίων, καθώς και τη θέσπιση ορίων παύσης ζημιογόνων δραστηριοτήτων ή άλλων διορθωτικών ενεργειών.

Η Διοίκηση μεριμνά, επίσης, για τη θέσπιση αξιόπιστων, αποτελεσματικών και ολοκληρωμένων πολιτικών και διαδικασιών για την αξιολόγηση και διατήρηση σε διαρκή βάση του ύψους, της σύνθεσης και της κατανομής των ιδίων κεφαλαίων, τα οποία κρίνονται εκάστοτε από τη Διοίκηση της Τράπεζας κατάλληλα για την κάλυψη της φύσης και του επιπέδου των κινδύνων που αναλαμβάνει ή ενδέχεται να αναλάβει η Τράπεζα. Οι ως άνω πολιτικές και διαδικασίες υπόκεινται σε τακτική εσωτερική επανεξέταση και αξιολόγηση από τον Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου, με στόχο να διασφαλίζεται ότι αυτές παραμένουν πλήρεις, επαρκείς και ανάλογες με τη φύση, την έκταση και την πολυπλοκότητα των εκάστοτε δραστηριοτήτων της Τράπεζας.

Στη διαδικασία του σχεδιασμού, της παρακολούθησης και της διαχείρισης κινδύνων, καθώς και της αξιολόγησης της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το ύψος και τη μορφή των αναλαμβανόμενων κινδύνων εμπλέκονται οι ακόλουθες Οργανωτικές Μονάδες:

- Η Επιτροπή Κινδύνων, στην οποία ανατίθενται από το Διοικητικό Συμβούλιο αρμοδιότητες σχετικές με τη διαχείριση κινδύνων κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις της Π.Δ./Τ.Ε. 2577/2006, ούτως ώστε να καλύπτονται αποτελεσματικά για όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων του Ομίλου και της Τράπεζας όλες οι μορφές κινδύνων και να διασφαλίζεται ο ενοποιημένος έλεγχός τους, η εξειδικευμένη αντιμετώπισή τους και ο απαιτούμενος συντονισμός σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου.
- Η Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου, ο οποίος είναι υπεύθυνος για το σχεδιασμό, την εξειδίκευση και υλοποίηση

της πολιτικής του Ομίλου και της Τράπεζας σε θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαιακής επάρκειας, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, η οποία καλύπτει όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων της Τράπεζας για όλες τις μορφές κινδύνων.

- Η Διεύθυνση Πίστης Ομίλου, ο οποίος συνιστά την δευτερογενή αξιολόγηση της ανάληψης του πιστωτικού κινδύνου κατά την εγκριτική διαδικασία (δεύτερη γραμμή άμυνας) και είναι αρμόδιος για την κατάρτιση και την συντήρηση της Πιστωτικής Πολιτικής.
- Η Επιτροπή Διαχείρισης Στοιχείων Ενεργητικού-Παθητικού (ALCO)

Η Επιτροπή Διαχείρισης Στοιχείων Ενεργητικού – Παθητικού (ALCO) είναι ενδεκαμελής, με Πρόεδρο τον Διευθύνοντα Σύμβουλο & C.E.O. της Τράπεζας. Μέλη της Επιτροπής είναι Ανώτεροι Γενικοί Διευθυντές, Γενικοί Διευθυντές, καθώς και άλλα στελέχη της Ανώτατης Διοίκησης της Τράπεζας. Η Επιτροπή επικουρείται από Εκτελεστικό Γραμματέα. Η Επιτροπή συνεδριάζει σε μηνιαία βάση και κύριες αρμοδιότητές της Επιτροπής είναι η υλοποίηση της στρατηγικής της Τράπεζας στην ανάπτυξη στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, η διαχείριση στοιχείων ενεργητικού και παθητικού με παράλληλη άσκηση τιμολογιακής πολιτικής σε προϊόντα και υπηρεσίες, η έγκριση για την εισαγωγή νέων καταθετικών ή δανειακών προϊόντων, η παρακολούθηση της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με τους κινδύνους, η εξέταση των σεναρίων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων κρίσης και η λήψη αποφάσεων για τη διατήρηση της διαθέσιμης ρευστότητας του Ομίλου σε αποδεκτά επίπεδα.

Η Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου είναι διοικητικά ανεξάρτητη μονάδα σε σχέση με μονάδες της Τράπεζας, οι οποίες είναι υπεύθυνες για τη διενέργεια συναλλαγών ή τη λογιστικοποίησή τους και αναφέρεται στον CRO του Ομίλου. Η Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου ασκεί τις αρμοδιότητες της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων κατά τις διατάξεις της Π.Δ.Τ.Ε. 2577/9.3.2006, καθώς και της Μονάδας Ελέγχου Πιστωτικού Κινδύνου κατά τις διατάξεις της Π.Δ.Τ.Ε. 2589/20.8.2007 και Π.Δ.Τ.Ε. 2594/20.8.2007 αντίστοιχα, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν. Ο CRO του Ομίλου εποπτεύει τη Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου και αναφέρεται στην Επιτροπή Κινδύνων και, μέσω αυτής, στο Διοικητικό Συμβούλιο ενώ για διοικητικά θέματα αναφέρεται στο Διευθύνοντα Σύμβουλο. Η Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων, υπόκειται στον έλεγχο του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της, τα αρμόδια στελέχη της Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου έχουν πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες και μονάδες της Τράπεζας, καθώς και σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου της, τα οποία είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.

Ο Επικεφαλής της Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο, κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Κινδύνων, και η τοποθέτησή του, καθώς και η τυχόν αντικατάστασή του γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων εντάσσεται και η διενέργεια αποτίμησης ενεργητικού παθητικού για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων και για τα ακόλουθα:

- επικύρωση των πολιτικών, διαδικασιών και μεθοδολογιών (π.χ. mark-to-market mark-to-model κλπ) που χρησιμοποιούνται για την αποτίμησή τους.
- έλεγχος της καταλληλότητας των τιμών που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία αποτίμησης.
- παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της αποτίμησης και αναφορά των αποκλίσεων στην Επιτροπή Κινδύνων.

Πληροφορικά στοιχεία της Οδηγίας 2004/25/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Τα πληροφοριακά στοιχεία της Οδηγίας 2004/25/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που απαιτούνται δυνάμει του στοιχείου δ) της παρ.1 του άρθρου 43ββ) του ΚΝ.2190/1920, περιλαμβάνονται στην Επεξηγηματική Έκθεση προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων που αποτελεί ειδικό τμήμα της Ετήσιας Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου.

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Μη Εκτελεστικός Πρόεδρος Δ.Σ.

Διευθύνων Σύμβουλος
Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Γεώργιος Π. Χαντζηνικολάου

Χρήστος Ι. Μεγάλου

ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Η παρούσα επεξηγηματική έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας Πειραιώς προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της περιέχει πληροφορίες με ημερομηνία αναφοράς την 31/12/2018 αναφορικά με τα ζητήματα της παραγράφου 7 του άρθρου 4 του Ν. 3556/2007.

1. Διάρθρωση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας

Κατά την 31/12/2018 το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανερχόταν σε ποσό δύο δισεκατομμυρίων εξακοσίων δέκα εννέα εκατομμυρίων εννιοκοσίων πενήντα τεσσάρων χιλιάδων εννιοκοσίων ογδόντα τεσσάρων ευρώ (€ 2.619.954.984), διαιρούμενο σε τετρακόσια τριάντα έξι εκατομμύρια εξακόσιες πενήντα εννέα χιλιάδες εκατόν εξήντα τέσσερις (436.659.164) κοινές ονομαστικές με ψήφο μετοχές ονομαστικής αξίας έξι Ευρώ (€ 6,00) καθεμία. Οι κοινές μετοχές της Τράπεζας Πειραιώς είναι στο σύνολό τους άυλες και εισηγμένες προς διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Με την επιφύλαξη των διατάξεων του Ν. 3864/2010, οι οποίες προβλέπουν ειδικά δικαιώματα και περιορισμούς για τις κοινές μετοχές που κατέχει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (εφεξής το «ΤΧΣ» ή «Ταμείο») (βλ. κατωτέρω αναλυτικά υπό 4 και 5), κάθε κοινή μετοχή της Τράπεζας Πειραιώς ενσωματώνει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπει ο νόμος και το καταστατικό της, και ιδίως:

- Δικαίωμα συμμετοχής και ψήφου στη Γενική Συνέλευση των μετόχων.
- Δικαίωμα επί του μερίσματος από τα κέρδη της Τράπεζας. Μετά την αφαίρεση του εκ του νόμου και του καταστατικού ποσοστού για το σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού, ποσοστό 35% των καθαρών κερδών διανέμεται κάθε χρήση στους μετόχους ως πρώτο μέρισμα, ενώ για τη διάθεση του υπολοίπου αποφασίζει ελεύθερα η Γενική Συνέλευση. Η ημερομηνία προσδιορισμού δικαιούχων μετόχων ανακοινώνεται στην Τακτική Γενική Συνέλευση. Το μέρισμα καταβάλλεται στο μέτοχο περίπου εντός επτά (7) εργασίμων ημερών από την ημερομηνία προσδιορισμού δικαιούχων όπως ειδικότερα ανακοινώνεται μέσω του Τύπου. Το δικαίωμα είσπραξης του μερίσματος παραγράφεται, και το αντίστοιχο ποσό περιέρχεται στο Δημόσιο, μετά την παρέλευση πέντε (5) ετών από το τέλος του έτους, κατά το οποίο ενέκρινε τη διανομή του η Γενική Συνέλευση. Σημειώνεται ότι για όσο διάστημα η Τράπεζα υπάγεται στις διατάξεις του Ν. 3864/2010, η διανομή δεν μπορεί να υπερβεί το κατά τα ανωτέρω πρώτο μέρισμα. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τις διατάξεις της ΠΥΣ 36/2.11.2015, δεν καταβάλλεται μέρισμα στις κοινές μετοχές της Τράπεζας, σε περίπτωση μη καταβολής από την Τράπεζα τόκου για τις υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες (CoCos) που καλύφθηκαν από το ΤΧΣ στο πλαίσιο παροχής κεφαλαιακής ενίσχυσης κατά την ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας τον Δεκέμβριο του 2015.
- Δικαίωμα στο προϊόν της εκκαθάρισης ή, αντίστοιχα, της μερικής ή ολικής απόσβεσης κεφαλαίου που αντιστοιχεί σε μέρος ή στο σύνολο της ονομαστικής αξίας ς μετοχή, εφόσον αυτό αποφασισθεί από τη Γενική Συνέλευση. Η Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας διατηρεί όλα τα δικαιώματά της κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3864/2010 για όσο διάστημα το ΤΧΣ συμμετέχει στην Τράπεζα ως μέτοχος ικανοποιείται από το προϊόν της εκκαθάρισης προνομιακά έναντι όλων των άλλων μετόχων.
- Δικαίωμα προτίμησης σε κάθε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας που πραγματοποιείται με μετρητά και έκδοση νέων μετοχών, εφόσον δεν αποφασίσει διαφορετικά η Γενική Συνέλευση που αποφασίζει την αύξηση.
- Δικαίωμα λήψης πριν από την Τακτική Γενική Συνέλευση αντιγράφου της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, η οποία περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τις Εκθέσεις των ορκωτών ελεγκτών και του Διοικητικού Συμβουλίου και τις σχετικές ενοποιημένες και ατομικές οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

2. Περιορισμοί στη μεταβίβαση των μετοχών της Τράπεζας

Η μεταβίβαση των κοινών μετοχών της Τράπεζας Πειραιώς γίνεται, όπως ορίζει ο νόμος και δεν υφίσταται στο καταστατικό της οποιοσδήποτε περιορισμός για τη μεταβίβασή τους.

Η διάθεση των μετοχών που κατέχει το ΤΧΣ υπόκειται στις προβλέψεις του άρθρου 8 του Ν. 3864/2010, όπως ισχύει.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας που αποφασίστηκε κατά την από 23/4/2013 Β' Επαναληπτική Γενική Συνέλευση των μετόχων (ΑΜΚ 2013), και σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3864/2010 και της ΠΥΣ 38/9.11.2012 σε συνδυασμό με την ΠΥΣ 6/5.6.2013, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας εξέδωσε στους ιδιώτες επενδυτές που συμμετείχαν στην αύξηση 849.195.130 τίτλους παραστατικών δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (warrants). Κάθε warrant ενσωμάτωνε το δικαίωμα του κατόχου του να αγοράσει από το ΤΧΣ (σε τιμή που οριζόταν σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 38/9.11.2012, όπως τροποποιήθηκε από την ΠΥΣ 43/2.12.2015) προκαθορισμένο αριθμό κοινών μετοχών της Τράπεζας, τις οποίες απέκτησε το ΤΧΣ στο πλαίσιο της συμμετοχής του στην ως άνω αύξηση. Τα δικαιώματα αγοράς ασκούνταν εξαμηνιαίως, έως και 54 μήνες από την ημερομηνία έκδοσης των warrants. Σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 38/9.11.2012, με την επιφύλαξη των μεταβιβάσεων που ελάμβαναν χώρα συνεπεία άσκησης των warrants, το ΤΧΣ δε δύνατο να μεταβιβάσει τις υποκείμενες στα warrants μετοχές, για περίοδο 36 μηνών από την ημερομηνία έκδοσης των τίτλων. Μετά την λήξη της ως άνω περιόδου 36 μηνών και έως την τελική ημερομηνία άσκησης των warrants (54 μήνες από την έκδοσή τους), το ΤΧΣ δύνατο να μεταβιβάσει τις υποκείμενες στα warrants μετοχές, εφόσον είχε τηρήσει τη διαδικασία γνωστοποίησης και πρόσκλησης των κατόχων warrants που περιγράφεται στην παρ. 7 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 38/9.11.2012. Επισημαίνεται ότι η 02.01.2018 ήταν η τελευταία ημερομηνία άσκησης των ως άνω warrants και, βάσει των προβλεπομένων στον Ν. 3864/2010 και στην Π.Υ.Σ. 38/2012, σε συνδυασμό με την Π.Υ.Σ. 6/2013, τα 843.629.886 warrants που δεν ασκήθηκαν έως και την ημερομηνία αυτή έπαυσαν αυτοδικαίως να ισχύουν και ακυρώθηκαν από το ΤΧΣ την 05/01/2018.

3. Σημαντικές άμεσες ή έμμεσες συμμετοχές κατά την έννοια του Ν. 3556/2007

Κατά την 31/12/2018 το ΤΧΣ κατείχε άμεσα συνολικά 115.375.400 κοινές μετοχές της Τράπεζας, οι οποίες αντιπροσωπεύουν ποσοστό 26,42% του συνολικού αριθμού των δικαιωμάτων ψήφου της Τράπεζας, εκ των οποίων οι 2.042.067 υπόκεινται ως προς την άσκηση του δικαιώματος ψήφου στους περιορισμούς του άρθρου 7Α παρ. 2 του Ν. 3864/2010.

Περαιτέρω κατά την 31/12/2018, η "Paulson & Co. Inc." κατείχε (έμμεσα) 39.848.042 δικαιώματα ψήφου που αντιστοιχούν σε ισάριθμες κοινές, ονομαστικές, μετά ψήφου, άυλες μετοχές (ήτοι, ποσοστό 9,12% επί του συνόλου δικαιωμάτων ψήφου της Τράπεζας). Η "Paulson & Co. Inc." είναι εταιρία συμβούλων επενδύσεων, εγγεγραμμένη στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών σύμφωνα με τον νόμο περί Συμβούλων Επενδύσεων του 1940, παρέχει επενδυτικές συμβουλές και διαχειρίζεται επενδυτικά κεφάλαια.

Με βάση τα τηρούμενα από την Τράπεζα στοιχεία, δεν προκύπτει κατά την 31/12/2018 άλλος μέτοχος (φυσικό ή νομικό πρόσωπο), ο οποίος να κατέχει σε ατομική βάση (άμεσα ή έμμεσα) ποσοστό μεγαλύτερο από 5% του συνολικού αριθμού των κοινών μετοχών της Τράπεζας Πειραιώς.

4. Μετοχές παρέχουσες ειδικά δικαιώματα ελέγχου

Με εξαίρεση τις κοινές μετοχές που κατέχει το ΤΧΣ, το οποίο έχει τα δικαιώματα που απορρέουν από τις διατάξεις του Ν. 3864/2010 και της από 27.11.2015 Σύμβασης Πλαισίου Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ (Relationship Framework Agreement / RFA), δεν υφίστανται μετοχές της Τράπεζας, οι οποίες παρέχουν ειδικά δικαιώματα ελέγχου στους κατόχους τους.

Οι κοινές μετοχές που κατέχει το ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων:

- το δικαίωμα του ΤΧΣ να εκπροσωπείται με ένα μέλος στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας. Ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο έχει:
 - α. το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων,
 - β. το δικαίωμα αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας:
 - i) σχετικής με τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική παροχών και πρόσθετων απολαβών (bonus) προς τον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα λοιπά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και για όσους έχουν τη θέση ή εκτελούν καθήκοντα γενικού διευθυντή, καθώς και για τους αναπληρωτές τους,
 - ii) εφόσον η υπό συζήτηση απόφαση δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει σοβαρά τη ρευστότητα ή τη φερεγγυότητα ή την εν γένει συνετή και εύρυθμη λειτουργία της Τράπεζας (όπως επιχειρηματική στρατηγική, διαχείριση στοιχείων ενεργητικού κλπ),
 - iii) που αφορά εταιρικές πράξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 7Α του Ν. 3864/2010 και η οποία απόφαση δύναται να επηρεάσει σημαντικά τη συμμετοχή του Ταμείου στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας,
 - γ. το δικαίωμα να ζητεί την αναβολή επί τρεις (3) εργάσιμες ημέρες της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, προκειμένου να λάβει οδηγίες από την Εκτελεστική Επιτροπή του Ταμείου. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί έως το πέρας της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας,
 - δ. το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση του Διοικητικού Συμβουλίου,
 - ε. το δικαίωμα να εγκρίνει τον Οικονομικό Διευθυντή.
- το δικαίωμα πρόσβασης στα βιβλία και στοιχεία της Τράπεζας με στελέχη ή συμβούλους της επιλογής του,
- το δικαίωμα να προβαίνει σε αξιολόγηση του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας, των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών αυτού βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, και σε περίπτωση μη πλήρωσης των εν λόγω κριτηρίων να προβαίνει, υπό προϋποθέσεις, στη σύγκληση Γενικής Συνέλευσης των μετόχων ή/και τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης,
- το δικαίωμα προνομιακής ικανοποίησης από το προϊόν της εκκαθάρισης σε περίπτωση εκκαθάρισης της Τράπεζας.

Πέραν των ανωτέρω δικαιωμάτων, δυνάμει της από 27.11.2015 Σύμβασης Πλαισίου Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ (Relationship Framework Agreement / RFA), το ΤΧΣ, για όσο χρόνο κατέχει μετοχές ή υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες της Τράπεζας, έχει επιπλέον τα δικαιώματα που αναφέρονται στο RFA, μεταξύ των οποίων και τα ακόλουθα:

- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας συμμετέχει στις Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου, ήτοι στις Επιτροπές Ελέγχου, Κινδύνων, Αποδοχών, Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ., καθώς και στην Επιτροπή Στρατηγικής. Επιπλέον, ο Παρατηρητής που έχει ορίσει το ΤΧΣ παρίσταται, χωρίς δικαίωμα ψήφου, στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των ανωτέρω Επιτροπών,
- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να ζητά την προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών της Τράπεζας, στις οποίες συμμετέχει,
- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να ζητά την προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης σε Γενική Συνέλευση που συγκαλεί το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας,

- το ΤΧΣ διατυπώνει την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του αναφορικά με έναν αριθμό θεμάτων που χαρακτηρίζονται στο RFA ως ουσιώδη, μεταξύ των οποίων: (α) το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και οποιεσδήποτε τροποποιήσεις αυτού¹³, (β) σημαντικές σε αξία συναλλαγές και εταιρικοί μετασχηματισμοί, (γ) η πολιτική συνδεδεμένων οφειλετών (connected borrowers) και οι τυχόν τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις ή παρεκκλίσεις από αυτήν, και (δ) η πολιτική διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και οι τυχόν τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις ή παρεκκλίσεις από αυτήν,
- το ΤΧΣ επισκοπεί την ετήσια αυτοαξιολόγηση του Διοικητικού Συμβουλίου. Βάσει της επισκόπησης αυτής ή/και της προβλεπόμενης στο άρθρο 10 του Ν. 3864/2010 αξιολόγησης, το ΤΧΣ δύναται να διατυπώνει συγκεκριμένες προτάσεις για βελτιώσεις και τυχόν αλλαγές στο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας,
- το ΤΧΣ παρακολουθεί την υλοποίηση του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης¹⁴ και του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων της Τράπεζας, καθώς και την απόδοση της Τράπεζας σε σχέση με αυτά.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του RFA, το ΤΧΣ διασφαλίζει ότι, κατά την ενάσκηση των δικαιωμάτων τους, το ΤΧΣ, ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο και ο Παρατηρητής που έχει ορίσει το ΤΧΣ τηρούν την επιχειρηματική αυτονομία και την ανεξαρτησία της Τράπεζας στη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων σε συμμόρφωση με το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας και ενεργούν σύμφωνα με το νόμο και τις διατάξεις του RFA.

5. Περιορισμοί στο δικαίωμα ψήφου

Δεν προβλέπονται στο καταστατικό της Τράπεζας περιορισμοί του δικαιώματος ψήφου και των προθεσμιών άσκησης του δικαιώματος ψήφου που απορρέει από τις κοινές μετοχές της.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7Α παρ. 2 περ. α) και παρ. 3 του Ν. 3864/2010, το ΤΧΣ ασκεί το δικαίωμα ψήφου που αντιστοιχεί στις μετοχές που ανέλαβε κατά την ανωτέρω αναφερόμενη ΑΜΚ του 2013 μόνο για τις αποφάσεις τροποποίησης του καταστατικού, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης κεφαλαίου ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας, συγχώνευσης, διάσπασης, μετατροπής, αναβίωσης, παράτασης της διάρκειας, ή διάλυσης της Τράπεζας, μεταβίβασης στοιχείων του ενεργητικού, περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών, ή για όποιο άλλο θέμα απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία κατά τα προβλεπόμενα στον Κωδ.Ν. 2190/1920. Για τους σκοπούς υπολογισμού της απαρτίας και της πλειοψηφίας στη Γενική Συνέλευση, οι ανωτέρω μετοχές του ΤΧΣ δεν λαμβάνονται υπ' όψιν κατά τη λήψη αποφάσεων για θέματα άλλα από τα προαναφερόμενα.

Για τα δικαιώματα του ΤΧΣ που αντιστοιχούν σε μετοχές που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο παροχής κεφαλαιακής ενίσχυσης κατά την ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας τον Δεκέμβριο του 2015 υπό τον τροποποιημένο νόμο Ν. 3864/2010 δεν ισχύουν οι ανωτέρω περιορισμοί.

6. Συμφωνίες μετόχων της Τράπεζας

Δεν έχουν γνωστοποιηθεί στην Τράπεζα συμφωνίες μεταξύ μετόχων της, οι οποίες συνεπάγονται περιορισμούς στη μεταβίβαση των κοινών μετοχών της ή στην άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου που απορρέουν από αυτές.

7. Κανόνες διορισμού και αντικατάστασης μελών Διοικητικού Συμβουλίου και τροποποίησης καταστατικού

Σύμφωνα με το καταστατικό της Τράπεζας, αν κάποιο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου παραιτηθεί, αποβιώσει ή εκπέσει από το αξίωμα του με οποιοδήποτε τρόπο, ή κηρυχθεί έκπτωτο με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου λόγω

¹³ η περίοδος αναδιάρθρωσης έληξε στις 31.12.2018

¹⁴ ως ανωτέρω

αδικαιολόγητης απουσίας από τις συνεδριάσεις επί τρεις συνεχείς μήνες, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να συνεχίσει τη διαχείριση και εκπροσώπηση της Τράπεζας χωρίς την αντικατάσταση των ελλειπόντων μελών, εφόσον τα εναπομείναντα μέλη είναι τουλάχιστον εννέα (9). Σε περίπτωση που τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου μειωθούν κάτω από εννέα (9), το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να εκλέξει αντικαταστάτες για το υπόλοιπο της θητείας του μέλους ή των μελών που αντικαθίστανται, προκειμένου το Διοικητικό Συμβούλιο να έχει τουλάχιστον εννέα (9) μέλη. Η απόφαση της εκλογής υποβάλλεται στη δημοσιότητα του εταιρικού νόμου, όπως εκάστοτε ισχύει, και ανακοινώνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο στην αμέσως προσεχή Γενική Συνέλευση, η οποία μπορεί να αντικαταστήσει τους εκλεγέντες ακόμα κι αν δεν έχει αναγραφεί σχετικό θέμα στην ημερήσια διάταξη. Σε κάθε περίπτωση, οι πράξεις του μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου που έχει εκλεγεί με τον τρόπο αυτό θεωρούνται έγκυρες ακόμη και αν το μέλος αντικατασταθεί από τη Γενική Συνέλευση.

Οι κανόνες που προβλέπει το καταστατικό της Τράπεζας για το διορισμό των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της και την τροποποίηση των διατάξεών του δεν διαφοροποιούνται από τα προβλεπόμενα στον Κωδ.Ν. 2190/1920 και τον Ν. 4548/2018, ο οποίος είναι σε ισχύ από 1/1/2019.

Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 2 του Ν. 3864/2010 εκπροσωπείται με ένα μέλος στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας με τα ανωτέρω αναφερόμενα δικαιώματα.

Εποπτική αξιολόγηση καταλληλότητας μελών ΔΣ από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ): Σύμφωνα με το άρθρο 93 του Κανονισμού (ΕΕ) 468/2014 της ΕΚΤ, η επιλογή ή αντικατάσταση μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και η ανανέωση της θητείας τους υπόκειται στην αξιολόγηση της καταλληλότητάς τους από τον SSM.

Επιπλέον, για όσο διάστημα το ΤΧΣ κατέχει κοινές μετοχές ή υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες της Τράπεζας, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της πρέπει να πληρούν τα κριτήρια του Ν. 3864/2010 και υπόκεινται στην αξιολόγηση που προβλέπεται στον ως άνω νόμο και το RFA.

8. Αρμοδιότητα του Διοικητικού Συμβουλίου για την έκδοση νέων ή την αγορά ιδίων μετοχών

Δεν υφίσταται άλλη εν ισχύ εξουσιοδότηση προς το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας να αυξάνει το μετοχικό κεφάλαιο με την έκδοση νέων μετοχών, πλην της παρασχεθείσας εξουσιοδότησης από την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 15.11.2015 προς το Διοικητικό Συμβούλιο να αποφασίζει με την απαιτούμενη κατά νόμο απαρτία και πλειοψηφία, την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας έως του ποσού του ενός δισεκατομμυρίου ευρώ (€ 1.000.000.000,00) σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13 παρ. 1 του Κωδ.Ν. 2190/1920, και να καθορίζει τους ειδικότερους όρους της αύξησης, συμπεριλαμβανομένης της τιμής διάθεσης των νέων μετοχών και γενικότερα να προβαίνει σε κάθε απαραίτητη ενέργεια για την έκδοση και διάθεση αυτών. Η εν λόγω εξουσιοδότηση έχει πενταετή ισχύ.

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16Γ του Ν. 3864/2010, κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο κεφάλαιο της Τράπεζας δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών χωρίς τη συναίνεση του ΤΧΣ. Επιπλέον, κατά το χρονικό διάστημα ισχύος και εφαρμογής του εγκριθέντος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένου Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, η Τράπεζα δεν μπορεί να προβεί σε αγορά ιδίων μετοχών εκτός και εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παράσχει την κατ' εξαίρεση συναίνεσή της.

9. Σημαντικές συμφωνίες που τίθενται σε ισχύ, τροποποιούνται ή λήγουν σε περίπτωση αλλαγής ελέγχου κατόπιν δημόσιας πρότασης

Δεν υφίστανται σημαντικές συμφωνίες της Τράπεζας, οι οποίες τίθενται σε ισχύ, τροποποιούνται ή λήγουν σε περίπτωση αλλαγής στον έλεγχο της Τράπεζας κατόπιν δημόσιας πρότασης.

10. Συμφωνίες με μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ή το προσωπικό της Τράπεζας

Δεν υπάρχουν συμφωνίες της Τράπεζας με μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ή με το προσωπικό της, οι οποίες να προβλέπουν αποζημίωσή τους σε περίπτωση αποχώρησής τους εξαιτίας διατύπωσης δημόσιας πρότασης.

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Μη Εκτελεστικός Πρόεδρος Δ.Σ.

Διευθύνων Σύμβουλος
Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Γεώργιος Π. Χαντζηνικολάου

Χρήστος Ι. Μεγάλου

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ (ΕΔΜΑ) ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΟΜΙΛΟΥ

	Δείκτες Μέτρησης Απόδοσης	Επεξήγηση
1	Προσαρμογή σε Εύλογη Αξία του Κόστους Επιμερισμού Εξαγορών (PPA)	Η προσαρμογή σε εύλογη αξία του κόστους επιμερισμού (PPA) των εξαγορασθεισών δραστηριοτήτων επτά τραπεζών (πρώην ΑΤΕBank, δραστηριότητες στην Ελλάδα των Κυπριακών τραπεζών -Τράπεζα Κύπρου, Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα-, Millennium Bank AE, Γενική Τράπεζα AE και Πανελλήνια Τράπεζα AE) ύψους € 3,5 δις στις 31/12/2018 και 5,8 δις στις 31/12/2017 (Προσαρμογή PPA).
2	Δάνεια προ Προβλέψεων	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών και προσαρμογών PPA.
3	Δάνεια μετά από Προβλέψεις	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος.
4	Καταθέσεις	Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα πλέον υποχρεώσεων προς πελάτες (καταθέσεις πελατών)
5	Δείκτης Δανείων (μετά από Προβλέψεις) προς Καταθέσεις	Δάνεια μετά από προβλέψεις προς καταθέσεις πελατών.
6	Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (NPL)	Προσαρμοσμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών προ προβλέψεων και προσαρμογών PPA.
7	Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (NPE)	Πιστοδοτικά ανοίγματα εντός ισολογισμού προ προβλέψεων και προσαρμογών PPA, τα οποία: (α) έχουν καθυστέρηση άνω των 90 ημερών, (β) έχουν υποστεί απομείωση ή ο οφειλέτης κρίνεται απίθανο να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις του πλήρως χωρίς τη ρευστοποίηση καλυμμάτων, ανεξάρτητα από την ύπαρξη ποσού σε καθυστέρηση ή του αριθμού ημερών καθυστέρησης, (γ) έχουν υποστεί ρύθμιση και δεν έχει εκπνεύσει η περίοδος παρακολούθησης κατά τις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (δ) έχουν επιμόλυνση από τα (α) ποσά, κατά τις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής.
8	Δείκτης Κάλυψης μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (NPLs) από Αναμενόμενες Πιστωτικές Ζημιές	Προβλέψεις για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές και προσαρμογές PPA προς μη εξυπηρετούμενα δάνεια.
9	Δείκτης Κάλυψης μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs) από Αναμενόμενες Πιστωτικές Ζημιές	Προβλέψεις για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές και προσαρμογές PPA προς μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα.
10	Καθαρό αποτέλεσμα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες αναλογούνται στους μετόχους της Τράπεζας	Κέρδος / ζημία περιόδου αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας.
11	Σωρευμένες προβλέψεις	Σωρευμένες προβλέψεις για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών PPA.
12	Σωρευμένες προβλέψεις προς δάνεια	Σωρευμένες προβλέψεις για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών PPA προς δάνεια προ αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

13	Αναμενόμενες ζημίες απομείωσης δανείων	Αναμενόμενες ζημίες απομείωσης αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος
14	Προ Προβλέψεων Αποτέλεσμα	Κέρδος / ζημία περιόδου προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων.
15	Προ Φόρων Αποτέλεσμα	Κέρδος / ζημία περιόδου προ φόρου εισοδήματος.
16	Μεταβατικός Pro-forma δείκτης Common Equity Tier 1	Δείκτης CET1 που ενσωματώνει τη θετική επίδραση στο σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό (Risk Weighted Assets - RWA) από την πώληση των θυγατρικών της Τράπεζας στην Αλβανία και τη Βουλγαρία
17	Pro-forma δείκτης Common Equity Tier 1 με πλήρη εφαρμογή του εποπτικού πλαισίου	Δείκτης CET1 που ενσωματώνει τη θετική επίδραση στο σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό (Risk Weighted Assets - RWA) από την πώληση των θυγατρικών της Τράπεζας στην Αλβανία και τη Βουλγαρία
18	Μεγέθη Ισολογισμού	Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης
19	Χρηματοοικονομικά Μέσα	Το άθροισμα των: Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων, Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων, Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους
20	Άλλα Στοιχεία Ενεργητικού	Σύνολο ενεργητικού μείον δάνεια μετά από προβλέψεις μείον χρεόγραφα
21	Άλλα Στοιχεία Παθητικού	Σύνολο παθητικού μείον καταθέσεις
22	Άλλα Έσοδα	Το άθροισμα των: Έσοδα από μερίσματα, Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου, Αποτελέσματα από πώληση θυγατρικών και συγγενών εταιρειών, Ανακύκληση στα αποτελέσματα του σωρευμένου αποθεματικού χρηματοοικονομικών μέσων στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων, Καθαρά λοιπά έσοδα / (έξοδα)
23	Αποτέλεσμα από διακοπτόμενες δραστηριότητες	Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες

Η Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνει χρηματοοικονομικές πληροφορίες και μεγέθη που προκύπτουν από την Ετήσια Χρηματοοικονομική Έκθεση για τη χρήση που έληξε στις 31/12/2017 και 31/12/2018 και έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς ("ΔΠΧΑ"), όπως εγκρίθηκαν από την ΕΕ. Επιπλέον, περιέχει χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία καταρτίζονται στο πλαίσιο της τακτικής Διαδικασίας Οριστικοποίησης των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων και της διοικητικής ενημέρωσης. Για παράδειγμα, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ταξινομούνται σε διεθνή ή εγχώρια με βάση τη δικαιοδοσία της μεμονωμένης οντότητας του Ομίλου, των οποίων οι ξεχωριστές χρηματοοικονομικές καταστάσεις καταγράφουν αυτά τα στοιχεία.

Επιπλέον, περιέχει παραπομπές σε ορισμένες μετρήσεις που δεν ορίζονται στο ΔΠΧΑ. Οι μετρήσεις αυτές είναι μη-ΔΠΧΑ χρηματοοικονομικές μετρήσεις. Μια μη-ΔΠΧΑ χρηματοοικονομική μέτρηση είναι ένα μέγεθος που μετρά την ιστορική ή μελλοντική χρηματοοικονομική επίδοση, την χρηματοοικονομική θέση ή τις ταμειακές ροές, αλλά αποκλείει ή περιλαμβάνει ποσά που δεν θα προσαρμοστούν στη πιο συγκρίσιμη ΔΠΧΑ μέτρηση. Η Διοίκηση πιστεύει ότι οι μη-ΔΠΧΑ χρηματοοικονομικές μετρήσεις που δεν προκύπτουν από τα ΔΠΧΑ επιτρέπουν μια πιο ουσιαστική ανάλυση της χρηματοοικονομικής κατάστασης του Ομίλου και των αποτελεσμάτων των εργασιών του. Ωστόσο, οι μη-ΔΠΧΑ χρηματοοικονομικές μετρήσεις δεν υποκαθιστούν τις ΔΠΧΑ μετρήσεις.

Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

Προς τους Μετόχους της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε.

Έκθεση Ελέγχου επί των Εταιρικών και Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Γνώμη

Έχουμε ελέγξει τις συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. (η Τράπεζα), οι οποίες αποτελούνται από την εταιρική και ενοποιημένη κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2018, τις εταιρικές και ενοποιημένες καταστάσεις αποτελεσμάτων, συνολικού εισοδήματος, μεταβολών ιδίων κεφαλαίων και ταμειακών ροών της χρήσεως που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς και περίληψη των σημαντικών λογιστικών αρχών και μεθόδων και λοιπές επεξηγηματικές πληροφορίες.

Κατά τη γνώμη μας, οι συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, την οικονομική θέση της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. και των θυγατρικών αυτής (ο Όμιλος) κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2018, τη χρηματοοικονομική τους επίδοση και τις ταμειακές τους ροές για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ), όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βάση Γνώμης

Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ) όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία. Οι ευθύνες μας, σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά περιγράφονται περαιτέρω στην ενότητα της έκθεσής μας "Ευθύνες ελεγκτή για τον έλεγχο των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων". Είμαστε ανεξάρτητοι από την Τράπεζα και τις ενοποιούμενες θυγατρικές της καθ' όλη τη διάρκεια του διορισμού μας σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Ελεγκτές του Συμβουλίου Διεθνών Προτύπων Δεοντολογίας Ελεγκτών, όπως αυτός έχει ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία και τις απαιτήσεις δεοντολογίας που σχετίζονται με τον έλεγχο των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων στην Ελλάδα και έχουμε εκπληρώσει τις δεοντολογικές μας υποχρεώσεις σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας και του προαναφερόμενου Κώδικα Δεοντολογίας. Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε αποκτήσει είναι επαρκή και κατάλληλα να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας.

Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου

Τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου είναι εκείνα τα θέματα που, κατά την επαγγελματική μας κρίση, ήταν εξέχουσας σημασίας στον έλεγχό μας επί των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης χρήσεως. Τα θέματα αυτά και οι σχετιζόμενοι κίνδυνοι ουσιώδους ανακρίβειας αντιμετωπίστηκαν στο πλαίσιο του ελέγχου των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ως σύνολο, για τη διαμόρφωση της γνώμης μας επί αυτών και δεν εκφέρουμε ξεχωριστή γνώμη για τα θέματα αυτά.

Απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος της Τράπεζας και του Ομίλου ανήλθαν κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018 σε €40.557 εκατ. και €39.757 εκατ. αντίστοιχα (€44.885 εκατ. για την Τράπεζα και €44.720 εκατ. για τον Όμιλο κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017) και η απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών (χρέωση χρήσεως) ανήλθε σε €572 εκατ. για την Τράπεζα και €532 εκατ. για τον Όμιλο για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 (€1.979 εκατ. για την Τράπεζα και €2.020 εκατ. για τον Όμιλο κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017).

Από την 1 Ιανουαρίου 2018, ο Όμιλος υιοθέτησε το ΔΠΧΑ 9, με αποτέλεσμα να αναγνωρίζονται οι ζημιές για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου όταν αυτές αναμένεται ότι θα πραγματοποιηθούν και όχι όταν έχουν ήδη πραγματοποιηθεί.

Η Τράπεζα και ο Όμιλος σχηματίζουν πρόβλεψη απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές τόσο σε ατομική όσο και σε συλλογική βάση.

Η επιμέτρηση της απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος, θεωρείται σημαντικό θέμα ελέγχου δεδομένου του ύψους του συγκεκριμένου λογαριασμού, καθώς και του γεγονότος ότι ο προσδιορισμός των παραδοχών που χρησιμοποιούνται είναι εξαιρετικά υποκειμενικός μια και ενσωματώνει υψηλό βαθμό κρίσης της Διοίκησης. Επιπλέον, υπάρχει σημαντική αύξηση τόσο του αριθμού των μοντέλων επιμέτρησης πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιούνται, όσο και του εύρους της πληροφόρησης που απαιτείται για τον υπολογισμό της απομείωσης, ενώ υπάρχουν περιορισμένα διαθέσιμα ιστορικά στοιχεία τα οποία μπορούν να συγκριθούν με τα πραγματικά αποτελέσματα των υπολογισμών των αναμενόμενων ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου.

Οι σημαντικότερες κρίσεις της Διοίκησης αφορούν:

- Μεθοδολογίες που εφαρμόστηκαν από τη Διοίκηση για την επιμέτρηση της απομείωσης, καθώς και σημαντικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν, συμπεριλαμβανομένων της αποτίμησης των εξασφαλίσεων και της εκτίμησης των προεξοφλημένων μελλοντικών ταμειακών ροών και του εύρους των πολλαπλών οικονομικών σεναρίων.
- Μοντέλα επιμέτρησης του πιστωτικού κινδύνου, που αναπτύχθηκαν από τη Διοίκηση, για τον προσδιορισμό των παραγόντων πιστωτικού κινδύνου, όπως η ζημία σε περίπτωση αθέτησης (Loss Given Default), η πιθανότητα αθέτησης (Probability of Default), και το άνοιγμα σε αθέτηση (Exposure at Default).

Η Διοίκηση έχει παράσχει περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις ακολουθούμενες λογιστικές αρχές και πολιτικές για τον προσδιορισμό της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος, τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και την αξιολόγηση της απομείωσης, στις σημειώσεις 2.2.12, 2.3.5, 4.1, 4.2, 4.3 και 4.4 των οικονομικών καταστάσεων.

Με βάση την αξιολόγηση των ελεγκτικών κινδύνων και ακολουθώντας μια προσέγγιση βασισμένη στον κίνδυνο, αξιολογήσαμε τις μεθοδολογίες και τις παραδοχές απομείωσης που εφαρμόστηκαν από τη Διοίκηση σε σχέση με αυτό το σημαντικό θέμα ελέγχου.

Οι ελεγκτικές διαδικασίες που ακολουθήσαμε περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων:

- Αξιολογήσαμε το σχεδιασμό και την εφαρμογή των σχετικών εσωτερικών δικλίδων ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών δικλίδων που σχετίζονται με τις μεθοδολογίες που εφαρμόστηκαν, τα μοντέλα επιμέτρησης πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιήθηκαν, τις σημαντικές παραδοχές της Διοίκησης, την ακρίβεια και την πληρότητα των δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν, την αριθμητική ακρίβεια των υπολογισμών των μοντέλων καθώς και των εσωτερικών δικλίδων σχετικών με την αποτίμηση των εξασφαλίσεων.
- Αξιολογήσαμε την καταλληλότητα της λογιστικής πολιτικής που υιοθετήθηκε και των μεθοδολογιών που χρησιμοποιήθηκαν, με αναφορά στις απαιτήσεις των ΔΠΧΑ και στις πρακτικές πιστωτικού κινδύνου.
- Με την υποστήριξη ειδικών εμπειρογνομόνων μας επί του πιστωτικού κινδύνου, εξετάσαμε την καταλληλότητα των κριτηρίων (σημαντική αύξηση πιστωτικού κινδύνου, πιθανή αδυναμία πληρωμής) που χρησιμοποιήθηκαν για την κατηγοριοποίηση σε στάδια των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος.
- Σε δειγματοληπτική βάση, εξετάσαμε τη λογικότητα των σημαντικών παραδοχών που χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό της ζημιάς απομείωσης δανείων που υπόκεινται σε ατομική αξιολόγηση, συμπεριλαμβανομένης της αποτίμησης των εξασφαλίσεων (όπου και χρησιμοποιήσαμε και τους ειδικούς εμπειρογνώμονες μας επί της αποτίμησης ακινήτων) καθώς και της εκτίμησης των προεξοφλημένων μελλοντικών ταμειακών ροών.
- Με την υποστήριξη ειδικών εμπειρογνομόνων μας επί του πιστωτικού κινδύνου και επί των μοντέλων επιμέτρησης της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, αξιολογήσαμε την καταλληλότητα των μοντέλων επιμέτρησης πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιήθηκαν, εξετάζοντας τους σχετικούς κώδικες προγραμματισμού, επανεκτελώντας τους υπολογισμούς των μοντέλων σε δειγματοληπτική βάση και αξιολογώντας τις σημαντικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν από τη Διοίκηση. Επιπλέον, αξιολογήσαμε την καταλληλότητα των μακροοικονομικών μεταβλητών που χρησιμοποιήθηκαν στα μοντέλα, καθώς και τα αποτελέσματα της άσκησης αξιολόγησης της Διοίκησης επί της αποτελεσματικότητας των μοντέλων επιμέτρησης της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς.
- Με την υποστήριξη ειδικών εμπειρογνομόνων μας επί του πιστωτικού κινδύνου, αξιολογήσαμε την λογικότητα των πολλαπλών οικονομικών σεναρίων που εφαρμόστηκαν.
- Αξιολογήσαμε την καταλληλότητα των προσαρμογών της Διοίκησης στα αποτελέσματα των μοντέλων επιμέτρησης πιστωτικού κινδύνου βασιζόμενοι στις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες, τις συνθήκες της αγοράς και τις ενέργειες που έχει αναλάβει να υλοποιήσει η Διοίκηση.

Αξιολογήσαμε την πληρότητα και την ακρίβεια των γνωστοποιήσεων, με βάση τα σχετικά λογιστικά πρότυπα, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων που σχετίζονται με τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9.

Σημαντικότερα θέματα ελέγχου

Πως αντιμετωπίστηκαν τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου

Ανακτησιμότητα Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαιτήσης

Η Τράπεζα και ο Όμιλος αναγνώρισε αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις €6.600 εκατ. και €6.647 εκατ., αντίστοιχα, κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018 (€6.484 εκατ. για την Τράπεζα και €6.543 εκατ. για τον Όμιλο αντίστοιχα κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017), εκ των οποίων, ποσό €444 εκατ. για την Τράπεζα και €446 εκατ. για τον Όμιλο (€569 εκατ. για την Τράπεζα και €571 εκατ. για τον Όμιλο κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017) αφορά σε αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις επί μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών προηγούμενων χρόνων.

Η αναγνώριση και η επιμέτρηση του αναβαλλόμενου φόρου θεωρείται σημαντικό θέμα ελέγχου καθώς εμπεριέχει υψηλό βαθμό κρίσης και σημαντικές παραδοχές της Διοίκησης σχετικά με την επίτευξη μελλοντικών κερδών, την κατάρτιση των προϋπολογισμών, την επίδραση του στρατηγικού σχεδιασμού του Ομίλου, τον φορολογικό σχεδιασμό, και την αξιολόγηση του μελλοντικού συμφηφισμού των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών.

Η Διοίκηση έχει παράσχει περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στις σημειώσεις 2.2.25, 3.5, 4.19, 17 και 40 των οικονομικών καταστάσεων.

Με βάση την αξιολόγηση των ελεγκτικών κινδύνων, εξετάσαμε τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε από τη Διοίκηση για τον προσδιορισμό του ποσού των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και εξετάσαμε τις παραδοχές, βάσει των οποίων η Διοίκηση προετοίμασε τον προϋπολογισμό και τον φορολογικό σχεδιασμό.

Η αξιολόγησή μας συμπεριέλαβε μεταξύ άλλων τις ακόλουθες ελεγκτικές διαδικασίες:

- Αξιολογήσαμε τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των εσωτερικών δικλίδων ελέγχου, σχετικά με την προετοιμασία των προσδοκώμενων κερδών και προϋπολογισμών, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών δικλίδων ελέγχου που σχετίζονται με τις σημαντικές εκτιμήσεις, τα δεδομένα, τους υπολογισμούς και τις μεθοδολογίες που χρησιμοποιήθηκαν.
- Αξιολογήσαμε το εύλογο των σημαντικότερων παραδοχών και προσδοκιών για μελλοντικά κέρδη της Διοίκησης, συγκρίνοντας τα, με πραγματικά αποτελέσματα και λαμβάνοντας υπόψη τον στρατηγικό σχεδιασμό της Διοίκησης.

Γενικές εσωτερικές δικλίδες ελέγχου πληροφοριακών συστημάτων σχετικές με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση

Οι διαδικασίες χρηματοοικονομικής πληροφόρησης της Τράπεζας και του Ομίλου, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα πληροφοριακά συστήματα της Τράπεζας και του Ομίλου που υποστηρίζουν τις αυτοματοποιημένες λογιστικές διαδικασίες, τους σχετικούς υπολογισμούς και διαδικασίες συμφωνίας, δημιουργώντας ένα πολύπλοκο περιβάλλον πληροφορικής που επηρεάζει το σύνολο των λειτουργιών της Τράπεζας και του Ομίλου.

Το παραπάνω θεωρείται σημαντικό θέμα ελέγχου καθώς είναι κρίσιμο, οι γενικές δικλίδες ελέγχου πληροφοριακών συστημάτων που σχετίζονται με τη διαχείριση προσβάσεων, τη προστασία έναντι εσωτερικών και εξωτερικών απειλών που σχετίζονται με την ασφάλεια του κυβερνοχώρου, τη διαχείριση αλλαγών που διενεργούνται στα πληροφοριακά συστήματα και τη διαχείριση των καθημερινών λειτουργιών της πληροφορικής, να έχουν σχεδιαστεί και να λειτουργούν αποτελεσματικά, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πληρότητα και η ακρίβεια των οικονομικών στοιχείων και πληροφοριών που παράγουν την χρηματοοικονομική πληροφόρηση.

Η Διοίκηση έχει παράσχει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις γενικές εσωτερικές δικλίδες ελέγχου των πληροφοριακών συστημάτων υπό τον τίτλο «Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου» στην ενότητα II της «Δήλωσης Εταιρικής Διακυβέρνησης» που περιλαμβάνεται στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου.

Με βάση την εκτίμηση των ελεγκτικών κινδύνων, αξιολογήσαμε το σχεδιασμό και την αποτελεσματικότητα των γενικών δικλίδων ελέγχου των πληροφοριακών συστημάτων που σχετίζονται με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Οι ελεγκτικές μας διαδικασίες συμπεριέλαβαν εκτός των άλλων, τη διαχείριση προσβάσεων, αλλαγών που διενεργούνται στα πληροφοριακά συστήματα και των καθημερινών λειτουργιών της πληροφορικής για τα κύρια επίπεδα υποδομής (όπως εφαρμογές, λειτουργικά συστήματα, βάσεις δεδομένων), για τα συστήματα που εμπίπτουν στο εύρος του ελέγχου.

Οι βασικές ελεγκτικές διαδικασίες που διενεργήθηκαν περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, την εξέταση:

- Των διαδικασιών απόδοσης και ανάκλησης δικαιωμάτων πρόσβασης στους χρήστες.
- Της παροχής προνομιστικών δικαιωμάτων πρόσβασης σε εφαρμογές, λειτουργικά συστήματα και βάσεις δεδομένων.
- Της διαδικασίας περιοδικού ελέγχου των δικαιωμάτων των χρηστών στα πληροφοριακά συστήματα.
- Της διαδικασίας διαχείρισης αλλαγών σε εφαρμογές, λειτουργικά συστήματα και βάσεις δεδομένων (αίτημα χρήστη, δοκιμές αποδοχής από τους χρήστες και παροχή τελικής έγκρισης προκειμένου να τεθεί σε παραγωγή).
- Διαχείριση των καθημερινών λειτουργιών πληροφορικής.

Άλλες Πληροφορίες

Η Διοίκηση είναι υπεύθυνη για τις άλλες πληροφορίες. Οι άλλες πληροφορίες, περιλαμβάνονται στην προβλεπόμενη από το Ν. 3556/2007 Ετήσια Οικονομική Έκθεση και εμπεριέχουν την Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου, για την οποία γίνεται σχετική αναφορά στην *Έκθεση επί Άλλων Νομικών και Κανονιστικών Απαιτήσεων*, τις Δηλώσεις των Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και την Πληροφόρηση βάσει του άρθρου 6 του Ν. 4374/2016. Οι άλλες πληροφορίες δεν περιλαμβάνουν τις εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και την έκθεση ελέγχου μας επί αυτών.

Η γνώμη μας επί των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων δεν καλύπτει τις άλλες πληροφορίες και δεν εκφράζουμε με τη γνώμη αυτή οποιασδήποτε μορφής συμπέρασμα διασφάλισης επί αυτών.

Σε σχέση με τον έλεγχό μας επί των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, η ευθύνη μας είναι να αναγνώσουμε τις άλλες πληροφορίες, όπως παρουσιάζονται ανωτέρω και, με τον τρόπο αυτό, να εξετάσουμε αν οι άλλες πληροφορίες είναι ουσιωδώς ασυνεπείς με τις εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ή τις γνώσεις που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχο ή αλλιώς φαίνεται να είναι ουσιωδώς εσφαλμένες. Αν, με βάση τις εργασίες που έχουμε διενεργήσει, καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ουσιώδες σφάλμα σε αυτές τις άλλες πληροφορίες, είμαστε υποχρεωμένοι να αναφέρουμε το γεγονός αυτό. Δεν έχουμε τίποτα να αναφέρουμε σχετικά με το θέμα αυτό.

Ευθύνες της Διοίκησης και των Υπευθύνων για τη Διακυβέρνηση επί των Εταιρικών και Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Η Διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για εκείνες τις εσωτερικές δικλίδες ελέγχου που η Διοίκηση καθορίζει ως απαραίτητες, ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων απαλλαγμένων από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Κατά την κατάρτιση των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, η Διοίκηση είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση της ικανότητας της Τράπεζας και του Ομίλου να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους, γνωστοποιώντας, όπου συντρέχει τέτοια περίπτωση, τα θέματα που σχετίζονται με τη συνεχιζόμενη δραστηριότητα και τη χρήση της λογιστικής βάσης της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, εκτός και αν η Διοίκηση είτε προτίθεται να ρευστοποιήσει την Τράπεζα και τον Όμιλο ή να διακόψει τη δραστηριότητά τους ή δεν έχει άλλη ρεαλιστική εναλλακτική επιλογή από το να προβεί σ' αυτές τις ενέργειες.

Η Επιτροπή Ελέγχου (άρθρο 44 του Ν. 4449/2017) της Τράπεζας και του Ομίλου έχει την ευθύνη εποπτείας της διαδικασίας χρηματοοικονομικής αναφοράς της Τράπεζας και του Ομίλου.

Ευθύνες Ελεγκτή για τον Έλεγχο των Εταιρικών και Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Οι στόχοι μας είναι να αποκτήσουμε εύλογη διασφάλιση για το κατά πόσο οι εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, στο σύνολο τους, είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος και να εκδώσουμε έκθεση ελεγκτή, η οποία περιλαμβάνει τη γνώμη μας. Η εύλογη διασφάλιση συνιστά διασφάλιση υψηλού επιπέδου, αλλά δεν είναι εγγύηση ότι ο έλεγχος που διενεργείται σύμφωνα με τα ΔΠΕ, όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, θα εντοπίζει πάντα ένα ουσιώδες σφάλμα, όταν αυτό υπάρχει. Σφάλματα δύναται να προκύψουν από απάτη ή από λάθος και θεωρούνται ουσιώδη όταν, μεμονωμένα ή αθροιστικά, θα μπορούσε εύλογα να αναμένεται ότι θα επηρέαζαν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών, που λαμβάνονται με βάση αυτές τις εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Ευθύνες Ελεγκτή για τον Έλεγχο των Εταιρικών και Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Ως καθήκον του ελέγχου, σύμφωνα με τα ΔΠΕ όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, ασκούμε επαγγελματική κρίση και διατηρούμε επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου. Επίσης:

- Εντοπίζουμε και αξιολογούμε τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος στις εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος, σχεδιάζοντας και διενεργώντας ελεγκτικές διαδικασίες που ανταποκρίνονται στους κινδύνους αυτούς και αποκτούμε ελεγκτικά τεκμήρια που είναι επαρκή και κατάλληλα για να παρέχουν βάση για την γνώμη μας. Ο κίνδυνος μη εντοπισμού ουσιώδους σφάλματος που οφείλεται σε απάτη είναι υψηλότερος από αυτόν που οφείλεται σε λάθος, καθώς η απάτη μπορεί να εμπεριέχει συμπαιγνία, πλαστογραφία, εσκεμμένες παραλείψεις, ψευδείς διαβεβαιώσεις ή παράκαμψη των εσωτερικών δικλίδων ελέγχου.
- Κατανοούμε τις εσωτερικές δικλίδες ελέγχου που σχετίζονται με τον έλεγχο, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό την διατύπωση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών δικλίδων ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου.
- Αξιολογούμε την καταλληλότητα των λογιστικών αρχών και μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν και το εύλογο των λογιστικών εκτιμήσεων και των σχετικών γνωστοποιήσεων που έγιναν από τη Διοίκηση.
- Αποφαινόμαστε για την καταλληλότητα της χρήσης από τη Διοίκηση της λογιστικής αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας και με βάση τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν για το αν υπάρχει ουσιώδης αβεβαιότητα σχετικά με γεγονότα ή συνθήκες που μπορεί να υποδηλώνουν ουσιώδη αβεβαιότητα ως προς την ικανότητα της Τράπεζας και του Ομίλου να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους. Αν συμπεράνουμε ότι υφίσταται ουσιώδης αβεβαιότητα, είμαστε υποχρεωμένοι στην έκθεση ελεγκτή να επιστήσουμε την προσοχή στις σχετικές γνωστοποιήσεις των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ή αν αυτές οι γνωστοποιήσεις είναι ανεπαρκείς να διαφοροποιήσουμε τη γνώμη μας. Τα συμπεράσματά μας βασίζονται σε ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτώνται μέχρι την ημερομηνία της έκθεσης ελεγκτή. Ωστόσο, μελλοντικά γεγονότα ή συνθήκες ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα η Τράπεζα και ο Όμιλος να παύσουν να λειτουργούν ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα.
- Αξιολογούμε τη συνολική παρουσίαση, τη δομή και το περιεχόμενο των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων, καθώς και το κατά πόσο οι εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν τις υποκείμενες συναλλαγές και τα γεγονότα με τρόπο που επιτυγχάνεται η εύλογη παρουσίαση.
- Αποκτούμε επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με την χρηματοοικονομική πληροφόρηση των οντοτήτων ή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εντός του Ομίλου για την έκφραση γνώμης επί των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Είμαστε υπεύθυνοι για την καθοδήγηση, την επίβλεψη και την εκτέλεση του ελέγχου του Ομίλου. Παραμένουμε αποκλειστικά υπεύθυνοι για την ελεγκτική μας γνώμη.

Μεταξύ άλλων θεμάτων, κοινοποιούμε στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, το σχεδιαζόμενο εύρος και το χρονοδιάγραμμα του ελέγχου, καθώς και σημαντικά ευρήματα του ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων όποιων σημαντικών ελλείψεων στις εσωτερικές δικλίδες ελέγχου εντοπίζουμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας.

Επιπλέον, δηλώνουμε προς τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση ότι έχουμε συμμορφωθεί με τις σχετικές απαιτήσεις δεοντολογίας περί ανεξαρτησίας και γνωστοποιούμε προς αυτούς όλες τις σχέσεις και άλλα θέματα που μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι επηρεάζουν την ανεξαρτησία μας και τα σχετικά μέτρα προστασίας, όπου συντρέχει περίπτωση.

Από τα θέματα που γνωστοποιήθηκαν στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, καθορίζουμε τα θέματα εκείνα που ήταν εξέχουσας σημασίας για τον έλεγχο των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης χρήσεως και ως εκ τούτου αποτελούν τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου.

Έκθεση επί Άλλων Νομικών και Κανονιστικών Απαιτήσεων

1. Έκθεση Διαχείρισης Διοικητικού Συμβουλίου

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση της Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και της Δήλωσης Εταιρικής Διακυβέρνησης που περιλαμβάνεται στην έκθεση αυτή, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 2 του Ν. 4336/2015 (μέρος Β), σημειώνουμε ότι:

- α) Στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνεται Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης, η οποία παρέχει τα πληροφοριακά στοιχεία που ορίζονται στο άρθρο 43ββ του Κωδ.Ν. 2190/1920.
- β) Κατά τη γνώμη μας η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου έχει καταρτισθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές απαιτήσεις των άρθρων 43α και 107Α και της παραγράφου 1 (περιπτώσεις γ' και δ') του άρθρου 43ββ του Κωδ.Ν. 2190/1920 και το περιεχόμενο αυτής αντιστοιχεί με τις συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.
- γ) Με βάση τη γνώση που αποκτήσαμε κατά το έλεγχό μας, για την Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. και το περιβάλλον της, δεν έχουμε εντοπίσει ουσιώδεις ανακρίβειες στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού της Συμβουλίου.

2. Συμπληρωματική Έκθεση προς την Επιτροπή Ελέγχου

Η γνώμη μας επί των συνημμένων εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων είναι συνεπής με τη Συμπληρωματική Έκθεσή μας προς την Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου, που προβλέπεται από το άρθρο 11 του κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) αριθ. 537/2014.

3. Παροχή Μη Ελεγκτικών Υπηρεσιών

Δεν παρείχαμε στην Τράπεζα και τις θυγατρικές της μη ελεγκτικές υπηρεσίες που απαγορεύονται σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) αριθ. 537/2014.

Οι επιτρεπόμενες μη ελεγκτικές υπηρεσίες που έχουμε παράσχει στην Τράπεζα και τις θυγατρικές της, κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, γνωστοποιούνται στην σημείωση 50 των συνημμένων εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

4. Διορισμός Ελεγκτή

Διοριστήκαμε για πρώτη φορά ως Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές της Τράπεζας με την από 28 Ιουνίου 2017 απόφαση της ετήσιας τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων. Η χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018 είναι η δεύτερη χρονιά διορισμού μας, ως Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές, από τη γενική συνέλευση των μετόχων.

Αθήνα, 3 Απριλίου 2019

Ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής

Δημήτρης Κουτσός - Κουτσόπουλος

Α.Μ. ΣΟΕΛ: 26751

Deloitte Ανώνυμη Εταιρεία Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών

Φραγκοκκλησιάς 3α & Γρανικού,

151 25 Μαρούσι

Α.Μ. ΣΟΕΛ: Ε120

	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		Χρήση που έληξε την		Χρήση που έληξε την	
		31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	6	1.874	2.200	1.852	2.188
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	6	(465)	(561)	(467)	(574)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ		1.410	1.639	1.385	1.614
Έσοδα προμηθειών	7	429	411	372	351
Έξοδα προμηθειών	7	(90)	(80)	(83)	(89)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ		339	331	289	262
Έσοδα από μερίσματα	8	7	8	31	78
Καθαρά κέρδη/ (ζημιές) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	9	24	22	22	25
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	10	-	52	-	51
Αποτελέσματα από πώληση θυγατρικών και συγγενών εταιρειών		(3)	(0)	0	-
Καθαρά κέρδη/ (ζημιές) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	11	17	-	17	-
Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	12	87	95	27	(11)
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ		1.882	2.146	1.772	2.019
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	13	(616)	(546)	(581)	(509)
Έξοδα διοίκησης	14	(441)	(460)	(420)	(449)
Αποσβέσεις	30, 31	(103)	(98)	(93)	(90)
Καθαρά κέρδη/ (ζημιές) από πώληση ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού		(1)	(1)	(1)	(1)
ΣΥΝΟΛΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ		(1.161)	(1.106)	(1.096)	(1.050)
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ, ΑΠΟΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ		721	1.041	676	969
Αναμενόμενες ζημιές απομείωσης αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	25	(532)	(2.020)	(572)	(1.979)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	34	(63)	(86)	(44)	(64)
Αναμενόμενες ζημιές απομειώσεων / (αναστροφές) χρηματοοικονομικών μέσων στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	45	6	-	6	-
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	29	(50)	(20)	(92)	(142)
Απομείωση αξίας ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	30, 31	(30)	(78)	(23)	(10)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	33	0	1	(23)	(5)
Λοιπές απομειώσεις		0	-	0	-
Αναστροφές / (έξοδα) λοιπών προβλέψεων	39	14	(25)	16	29
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	29	15	(31)	-	-
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ		80	(1.219)	(57)	(1.203)
Φόρος εισοδήματος	16	93	1.207	107	1.206
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΧΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		173	(13)	51	3
Κέρδη/ (ζημιές) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	15	(344)	(192)	-	-
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΧΡΗΣΗΣ		(171)	(204)	51	3
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες					
Κέρδη/ (ζημιές) αναλογούντα στους μετόχους της Τράπεζας		185	(9)	-	-
Κέρδη/ (ζημιές) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		(11)	(4)	-	-
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες					
Κέρδη/ (ζημιές) αναλογούντα στους μετόχους της Τράπεζας		(343)	(192)	-	-
Κέρδη/ (ζημιές) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		(1)	0	-	-
Κέρδη/ (ζημιές) ανά μετοχή αναλογούντα στους μετόχους της Τράπεζας (σε €):					
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες					
- Βασικά	18	0,4230	(0,0198)	-	-
- Προσαρμοσμένα	18	0,2222	(0,0104)	-	-
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες					
- Βασικά	18	(0,7859)	(0,4393)	-	-
- Προσαρμοσμένα	18	(0,4128)	(0,2308)	-	-

Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
	Χρήση που έληξε την		Χρήση που έληξε την	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ				
Κέρδη/ (ζημίες) περιόδου (Α)				
	173	(13)	51	3
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:				
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων				
Μεταβολή αποθεματικού χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	19	(39)	-	-
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	19, 45	-	87	-
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	19	2	(6)	-
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων				
Μεταβολή αποθεματικού χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	19	15	-	15
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	19, 45	(0)	(2)	0
Λοιπά συνολικά έσοδα/ (έξοδα) μετά από φόρους (Β)	19	(21)	79	(23)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα/ (έξοδα) μετά από φόρους (Α)+(Β)		152	66	28
- Αναλογούνται στους μετόχους της Τράπεζας		164	70	-
- Αναλογούνται στα δικαιώματα μειοψηφίας		(12)	(4)	-
ΔΙΑΚΟΠΤΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ				
Κέρδη/ (ζημίες) περιόδου (Γ)		(344)	(192)	0
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:				
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων				
Μεταβολή αποθεματικού χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	19	1	-	-
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	19	-	0	-
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	19	147	2	-
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων				
Μεταβολή αποθεματικού χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	19	0	-	-
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	19	0	(0)	-
Λοιπά συνολικά έσοδα/ (έξοδα) μετά από φόρους (Δ)	19	148	2	0
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα/ (έξοδα) μετά από φόρους (Γ)+(Δ)		(196)	(189)	0
- Αναλογούνται στους μετόχους της Τράπεζας		(195)	(189)	-
- Αναλογούνται στα δικαιώματα μειοψηφίας		(1)	0	-

	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	20	2.572	1.449	2.548	1.154
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	21	1.120	2.148	1.130	2.092
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	23	382	1.500	372	1.476
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	23	110	-	110	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	22	378	460	380	461
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	24	103	90	103	89
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	25	39.757	44.720	40.557	44.885
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	25	84	-	84	-
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	27	2.270	-	2.262	-
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	27	-	2.204	-	2.019
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	28	208	23	208	23
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	33	307	18	428	183
Επενδύσεις σε ακίνητα	32	1.079	1.121	418	400
Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες		-	-	602	811
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	29	162	251	179	246
Ενσώματα πάγια στοιχεία	31	1.010	1.041	877	898
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	30	292	301	252	256
Τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις	17	221	219	218	217
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	41	6.647	6.543	6.600	6.484
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	34	3.458	3.045	3.092	2.795
Στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	15	1.721	2.284	-	-
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		61.880	67.417	60.420	64.491
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	35	5.548	11.435	5.862	11.772
Υποχρεώσεις προς πελάτες	36	44.739	42.715	44.919	41.301
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	37	62	-	62	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	22	413	402	413	404
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	38	528	435	528	435
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις		2	2	-	-
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	41	32	34	-	-
Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	42	192	194	187	188
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	40	168	53	160	105
Λοιπές υποχρεώσεις	39	885	960	736	860
Υποχρεώσεις από διακοπτόμενες δραστηριότητες	15	1.804	1.641	-	-
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		54.374	57.872	52.866	55.065
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο (κοινές μετοχές)	44	2.620	2.620	2.620	2.620
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	44	13.075	13.075	13.075	13.075
Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	44	2.040	2.040	2.040	2.040
Μείον: Ίδιες μετοχές	44	(1)	(1)	-	-
Λοιπά αποθεματικά	45	155	11	163	160
Αποτελέσματα εις νέον	45	(10.499)	(8.327)	(10.343)	(8.468)
Ίδια Κεφάλαια αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		7.390	9.418	7.554	9.427
Δικαιώματα μειοψηφίας		116	126	-	-
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		7.506	9.544	7.554	9.427
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		61.880	67.417	60.420	64.491

Όμιλος	Σημείωση	Αναλογούνται στους ιδιοκτήτες μητρικής					Σύνολο	Δικαιώματα μειοψηφίας	Σύνολο	
		Μετοχικό Κεφάλαιο	Υπέρ το άρτιο	Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	Ίδιες Μετοχές	Λοιπά Αποθεματικά				Αποτελέσματα εις νέον
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2017		2.620	13.075	2.040	(1)	(66)	(8.004)	9.664	160	9.824
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	19	-	-	-	-	81	-	81	0	81
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης 2017	45	-	-	-	-	-	(200)	(200)	(4)	(204)
Συνολικά έσοδα/ (έξοδα) για το έτος		0	0	0	0	81	(200)	(119)	(4)	(123)
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά φόρων)	45	-	-	-	-	-	(117)	(117)	-	(117)
Μερίσματα προηγούμενης χρήσης κοινών μετοχών		-	-	-	-	-	-	-	(0)	(0)
Αγοραπωλησίες ιδίων μετοχών	44, 45	-	-	-	0	-	(0)	0	-	0
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	45	-	-	-	-	(4)	4	-	-	0
Πωλήσεις και μεταβολές ποσοστών	45	-	-	-	-	-	(9)	(9)	(31)	(39)
Υπόλοιπο την 31/12/2017		2.620	13.075	2.040	(0)	11	(8.327)	9.418	126	9.544
Επίπτωση του ΔΠΧΑ 9 στα Ίδια Κεφάλαια	54	-	-	-	-	40	(1.981)	(1.942)	(0)	(1.942)
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2018		2.620	13.075	2.040	(0)	51	(10.308)	7.477	126	7.603
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	19, 45	-	-	-	-	127	-	127	(0)	127
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης 2018	45	-	-	-	-	-	(158)	(158)	(12)	(171)
Συνολικά έσοδα/ (έξοδα) για το έτος		0	0	0	0	127	(158)	(31)	(12)	(44)
Αγοραπωλησίες ιδίων μετοχών	44, 45	-	-	-	0	-	(1)	(0)	-	(0)
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	45	-	-	-	-	(11)	11	-	-	0
Ανακύκλωση στα αποτελέσματα του σωρευμένου αποθεματικού χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	45	-	-	-	-	-	(32)	(32)	-	(32)
Πωλήσεις και μεταβολές ποσοστών	45	-	-	-	-	(12)	(11)	(23)	2	(20)
Υπόλοιπο την 31/12/2018		2.620	13.075	2.040	(0)	155	(10.499)	7.390	116	7.506

Τράπεζα	Σημείωση	Μετοχικό Κεφάλαιο	Υπέρ το άρτιο	Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	Λοιπά Αποθεματικά	Αποτελέσματα εις νέον	Σύνολο
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2017		2.620	13.075	2.040	75	(8.353)	9.457
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	19	-	-	-	85	-	85
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης 2017	45	-	-	-	-	3	3
Συνολικά καθαρά έσοδα/ (έξοδα) για το έτος		0	0	0	85	3	87
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά φόρων)	45	-	-	-	-	(117)	(117)
Υπόλοιπο την 31/12/2017		2.620	13.075	2.040	160	(8.468)	9.427
Επίπτωση του ΔΠΧΑ 9 στα Ίδια Κεφάλαια	54	-	-	-	26	(1.894)	(1.868)
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2018		2.620	13.075	2.040	186	(10.362)	7.558
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	19, 45	-	-	-	(23)	-	(23)
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης 2018	45	-	-	-	-	51	51
Συνολικά καθαρά έσοδα/ (έξοδα) για το έτος		0	0	0	(23)	51	28
Ανακύκλωση στα αποτελέσματα του σωρευμένου αποθεματικού χρηματοοικονομικών μέσων (μετοχών) στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	45	-	-	-	-	(32)	(32)
Υπόλοιπο την 31/12/2018		2.620	13.075	2.040	163	(10.343)	7.554

Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
	Χρήση που έληξε την		Χρήση που έληξε την	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
<i>Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων</i>				
Κέρδη/ (Ζημιές) προ φόρων	80	(1.219)	(57)	(1.203)
Προσαρμογή κερδών/ ζημιών προ φόρων:				
Προστίθενται: προβλέψεις και λοιπά έξοδα απομείωσης	656	2.229	733	2.172
Προστίθενται: αποσβέσεις	30, 31 103	98	93	90
Προστίθενται: παροχές μετά τη συνταξιοδότηση και δαπάνες κόστους αποχώρησης	13 147	27	140	25
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	(2)	0	(5)	1
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	(17)	-	(17)	-
(Κέρδη)/ ζημιές από επενδυτικές δραστηριότητες	14	220	(18)	(96)
<i>Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες πριν τη μεταβολή σε λειτουργικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων</i>				
Μεταβολές λειτουργικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων:	980	1.356	869	989
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των διαθεσίμων στις Κεντρικές Τράπεζες	357	(78)	357	(79)
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	(210)	1.416	(223)	1.463
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	(1)	-	(1)	-
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	(208)	11.741	(208)	11.741
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των δανείων και απαιτήσεων από πιστωτικά ιδρύματα	45	340	177	556
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες	1.312	1.869	1.173	1.687
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών	(14)	(60)	(14)	(60)
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(480)	(152)	(368)	33
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα	(5.904)	(15.553)	(5.910)	(15.621)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων αποτιμώμενων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	62	(0)	62	0
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων προς πελάτες	3.620	1.536	3.618	1.536
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των λοιπών υποχρεώσεων	(222)	(408)	(286)	(275)
Καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες πριν την καταβολή φόρου εισοδήματος	(664)	2.007	(756)	1.970
Φόρος εισοδήματος που καταβλήθηκε	(0)	(11)	(0)	-
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες	(664)	1.996	(756)	1.970
<i>Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων</i>				
Αγορά ενσώματων παγίων στοιχείων	31,32 (148)	(213)	(109)	(150)
Πώληση ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	33	13	30	9
Αγορά άυλων στοιχείων ενεργητικού	30 (31)	(33)	(31)	(32)
Αγορά διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	(0)	(2)	-	(2)
Πωλήσεις δανειακού χαρτοφυλακίου	467	0	466	-
Αγορά χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	(2.153)	-	(2.152)	-
Πώληση χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	1.739	-	1.734	-
Αγορά χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	-	(5.905)	-	(5.897)
Πώληση/ λήξη χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	-	5.868	-	5.854
Εξαγορές θυγατρικών εταιρειών, εξαιρουμένων των ταμειακών διαθεσίμων που αποκτήθηκαν	(1)	(2)	(3)	(4)
Πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών, εξαιρουμένων των ταμειακών διαθεσίμων που πωλήθηκαν	251	(2)	197	-
Εξαγορές και συμμετοχή σε αυξήσεις/μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου συγγενών εταιρειών	(25)	(32)	(25)	(31)
Πωλήσεις συγγενών εταιρειών	9	-	9	-
Είσπραξη μερισμάτων	7	8	31	78
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από συνεχιζόμενες επενδυτικές δραστηριότητες	146	(299)	147	(175)
<i>Ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων</i>				
Έκδοση/ (αποπληρωμή) πιστωτικών τίτλων και λοιπών δανειακών κεφαλαίων	93	348	93	348
Αγοραπωλησίες ιδίων μετοχών και δικαιωμάτων προτίμησης	(0)	0	-	-
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών	45 -	(165)	-	(165)
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες	92	183	93	182
<i>Συναλλαγματικές διαφορές του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων</i>				
	(10)	0	(10)	(4)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (Α)	(436)	1.880	(526)	1.973
Καθαρές ταμειακές ροές από διακοπτόμενες λειτουργικές δραστηριότητες	(41)	224	-	-
Καθαρές ταμειακές ροές από διακοπτόμενες επενδυτικές δραστηριότητες	(357)	(160)	-	-
Καθαρές ταμειακές ροές από διακοπτόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες	-	-	-	-
Συναλλαγματικές διαφορές του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων	(2)	5	-	-
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων από διακοπτόμενες δραστηριότητες (Β)	47 (400)	70	0	0
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης (Γ)	47 4.188	2.238	3.479	1.506
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα στο τέλος της χρήσης (Α)+(Β)+(Γ)	47 3.351	4.188	2.954	3.479

1 Γενικές πληροφορίες

Η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. (“Τράπεζα”) ιδρύθηκε το 1916 και οι μετοχές της είναι εισηγμένες στην Αγορά Αξιών του Χρηματιστηρίου Αθηνών από το 1918. Η Τράπεζα αποτελεί πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας υπό την άμεση εποπτεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4261/2014, του Ν. 2190/1920 όπως ισχύει και το εφαρμοστέο θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Σύμφωνα με το καταστατικό της, ο σκοπός της Τράπεζας είναι κάθε εργασία ή δραστηριότητα, η οποία επιτρέπεται ή επιβάλλεται στις Τράπεζες από την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία.

Από την 1/1/2019 τίθεται σε ισχύ ο Ν. 4548/2018 «Αναμόρφωση του δικαίου των ανωνύμων εταιρειών» (ΦΕΚ Α' 104/13.6.2018), ο οποίος, σε συνδυασμό με τον νόμο για τους Εταιρικούς Μετασχηματισμούς, αντικαθιστά πλήρως τον προϊσχύσαντα εταιρικό νόμο 2190/1920 για τις ανώνυμες εταιρίες και εφαρμόζεται σε όλες τις ανώνυμες εταιρίες, εκτός αν προβλέπεται κάποια διαφορετική ρύθμιση. Ο νέος νόμος ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο τις διατάξεις της Οδηγίας SRD II για τις αποδοχές των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου (κανόνας say on pay), καθώς επίσης και για τις συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, ενώ λαμβάνει υπόψη τους «συλλογικούς λογαριασμούς» μέσω των οποίων τηρούνται συγκεντρωτικά κινητές αξίες.

Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την ίδρυση και λειτουργία των ανώνυμων εταιριών από την εφαρμογή του νέου νόμου αφορούν κυρίως τις ακόλουθες ενότητες:

- Σύσταση ανώνυμης εταιρίας (νομικά έγγραφα σύστασης, επωνυμία, εταιρικά έγγραφα)
- Μετοχικό Κεφάλαιο (αποτίμηση των εισφορών σε είδος, διαδικασία πιστοποίησης καταβολής αρχικού μετοχικού κεφαλαίου ή αύξησης του)
- Τίτλοι που εκδίδονται από τις ανώνυμες εταιρίες.
- Διοικητικό Συμβούλιο (σύνθεση και λειτουργία, καθήκοντα, ελαττωματικές αποφάσεις, πολιτική αποδοχών, έκθεση αποδοχών)
- Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη
- Γενική Συνέλευση (είδη Γενικής Συνέλευσης, όροι συμμετοχής, κανόνες λήψης αποφάσεων)
- Δικαιώματα μειοψηφίας (π.χ. δυνατότητα σύστασης ενώσεων μετόχων)
- Διάθεση κερδών (διανομή ελάχιστου ή προσωρινού μερίσματος και προαιρετικών αποθεματικών)

Λαμβανομένου υπόψη ότι παρά τις αλλαγές που επήλθαν, τα βασικά χαρακτηριστικά, η δομή και οι γενικοί κανόνες λειτουργίας της ανώνυμης εταιρίας δε μεταβάλλονται, η επίδραση του νέου νόμου στην Τράπεζα δεν αναμένεται να είναι σημαντική.

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει έδρα στην Ελλάδα. Η διεύθυνση της έδρας της είναι Αμερικής 4, 105 64, Αθήνα, αριθμός Γ.Ε.ΜΗ. 225501000. Η διάρκεια της Τράπεζας έχει ορισθεί μέχρι την 6/7/2099. Η Τράπεζα Πειραιώς και οι θυγατρικές της (αποκαλούμενες μαζί ως “Ο Όμιλος”) αναπτύσσουν δραστηριότητες στη Νοτιοανατολική και Δυτική Ευρώπη. Ο Όμιλος την 31/12/2018 απασχολεί συνολικά 15.000 άτομα, εκ των οποίων 2.384 άτομα αντιστοιχούν σε μη συνεχιζόμενες

δραστηριότητες (HMIΘΕΑ A.E., Tirana Bank I.B.C. S.A. and Piraeus Bank Bulgaria A.D.). Η Τράπεζα αντίστοιχα απασχολεί 11.794 άτομα.

Η μετοχή της Τράπεζας Πειραιώς συμμετέχει, πέραν του Γενικού Δείκτη του Χ.Α., σε μία σειρά από άλλους δείκτες, όπως FTSE/Χ.Α. (Large Cap, Banks), FTSE (Emerging Markets, Med 100, FTSE4Good), MSCI (Global SC, EMEA, Greece), Stoxx (All Europe TMI, Balkan) και S&P (Global, Greece BMI).

Η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου κατά την ημερομηνία έγκρισης των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων είναι η εξής:

Γεώργιος Π. Χαντζηνικολάου	Ο Πρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος
Karel G. De Boeck	Ο Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
Χρήστος Ι. Μεγάλου	Ο Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Γεώργιος Γ. Γεωργακόπουλος	Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Βενετία Γ. Κοντογούρη	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Arne S. Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Enrico Tommaso C. Cucchiani	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
David R. Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Σολομών Α. Μπεράχας	Μη εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Alexander Z. Blades	Μη εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Per Anders J. Fasth	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ., Εκπρόσωπος του ΤΧΣ βάσει Ν. 3864/2010.

Σύμφωνα με το Καταστατικό της Τράπεζας και το ισχύον θεσμικό πλαίσιο τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων αυτής και είναι πάντοτε επανεκλέξιμα. Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου είναι τριετής και παρατείνεται μέχρι την Τακτική Γενική Συνέλευση που συνέρχεται μετά τη λήξη της θητείας τους. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τον Ν.3864/2010, στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας μετέχει και εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Τ.Χ.Σ.). Επίσης σε περίπτωση αντικατάστασης μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου, σύμφωνα με το Καταστατικό της Τράπεζας, η εκάστοτε αντικατάσταση ισχύει για το υπόλοιπο της θητείας του μέλους που αντικαθίσταται. Η θητεία του παρόντος Διοικητικού Συμβουλίου, σύμφωνα με την απόφαση που έλαβε η Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας κατά την 28/6/2017, λήγει την 28/6/2020, παρατεινόμενη δε κατά τα ανωτέρω.

2 Περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών

Οι λογιστικές αρχές του Ομίλου και της Τράπεζας Πειραιώς, που ακολουθούνται κατά την σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, παρατίθενται κατωτέρω. Όπως επιτρέπεται από τις διατάξεις μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9 και Δ.Π.Χ.Α. 15, ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν επιλέξει να μην αναμορφώσουν τις συγκριτικές περιόδους αναφοράς και οι λογιστικές αρχές που

παρατίθενται στη Σημείωση 2 των Ενοποιημένων και Ατομικών Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 έχουν εφαρμογή μόνο για τις συγκριτικές περιόδους.

2.1 Βάση κατάρτισης και Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.)

2.1.1 Βάση κατάρτισης

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας για τη χρήση που έληξε την 31/12/2018 έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.), που έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση που εκδόθηκαν και ήταν σε ισχύ, κατά το χρόνο σύνταξης των εν λόγω χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Τα κονδύλια παρουσιάζονται σε εκατομμύρια ευρώ και στρογγυλοποιούνται στην πλησιέστερη χιλιάδα (εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά). Διαφορές που παρουσιάζονται, μεταξύ των ποσών στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και των αντίστοιχων ποσών στις σημειώσεις επί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις. Όπου κρίθηκε απαραίτητο, τα συγκριτικά στοιχεία αναπροσαρμόστηκαν για να συμβαδίζουν με τις αλλαγές στην παρουσίαση κατά την τρέχουσα χρήση. Οι εν λόγω προσαρμογές δεν έχουν κάποια σημαντική επίδραση στην παρουσίαση των κύριων οικονομικών καταστάσεων, όπως αναλυτικά παρουσιάζονται στη Σημείωση 51 των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί εφαρμόζοντας την αρχή του ιστορικού κόστους, εκτός από τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογη αξία είτε μέσω αποτελεσμάτων είτε μέσω λοιπών συνολικών εισοδημάτων και όλα τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και επενδυτικά ακίνητα, που επιμετρούνται στην εύλογη αξία.

Η σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σε συμμόρφωση με τα Δ.Π.Χ.Α., απαιτεί τη χρήση σημαντικών λογιστικών εκτιμήσεων και παραδοχών, οι οποίες επηρεάζουν τα κονδύλια του ενεργητικού και των υποχρεώσεων, τη γνωστοποίηση ενδεχόμενων απαιτήσεων και υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων καθώς και τα ποσά εσόδων και εξόδων της περιόδου αναφοράς. Η χρήση των διαθέσιμων πληροφοριών και παραδοχών συντελεί στη διαμόρφωση εκτιμήσεων στους ακόλουθους τομείς: αβεβαιότητα στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, της εύλογης αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών, της εύλογης αξίας χρεογράφων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, της εύλογης αξίας εξωχρηματιστηριακών παραγώγων προϊόντων, της ανάκτησης αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ("ΑΦΑ"), απομειώσεις των επενδύσεων σε θυγατρικές εταιρείες, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, της εύλογης αξίας των επενδυτικών ακινήτων και λοιπών απαιτήσεων από τον Ελληνικό δημόσιο τομέα.

Οι περιοχές με υψηλότερο βαθμό κρίσης ή περιπλοκότητας ή οι τομείς όπου οι σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές είναι σημαντικές για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται στη Σημείωση 3.

2.1.2 Συνεχιζόμενη Δραστηριότητα

Συμπέρασμα

Η Διοίκηση συμπέρανε ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας έχουν καταρτιστεί κατάλληλα με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας κατά την 31η Δεκεμβρίου 2018 λαμβάνοντας υπόψη:

- α) τις σημαντικές θετικές εξελίξεις που καταγράφηκαν στην Ελληνική οικονομία τα τελευταία χρόνια και τις εκτιμήσεις που

διαβλέπουν τη διατήρηση της αναπτυξιακής δυναμικής του μακροοικονομικού περιβάλλοντος,

- β) τη βελτιωμένη ρευστότητα του Ομίλου και της Τράπεζας συμπεριλαμβανομένης της μηδενικής εξάρτησης από τον μηχανισμό παροχής έκτακτης ρευστότητας ELA (Emergency Liquidity Assistance) από τον Ιούλιο 2018 και τη διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης,
- γ) την επαναφορά της κερδοφορίας του Ομίλου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες και
- δ) την κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου.

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Το 2018 διατηρήθηκε η αναπτυξιακή τροχιά της ελληνικής οικονομίας. Οι σημαντικές εξελίξεις κατά τη διάρκεια του έτους αποτέλεσαν τη βάση για την ενίσχυση του οικονομικού κλίματος και τη διατήρηση της δημοσιονομικής σταθερότητας. Η ενδυνάμωση της οικονομικής δραστηριότητας και η προσήλωση της οικονομικής πολιτικής στο πλαίσιο της ενισχυμένης εποπτείας, διασφαλίζουν τη συνέχιση της αναπτυξιακής πορείας της οικονομίας, αντιμετωπίζοντας τις σχετικές προκλήσεις.

Μέσα στο 2018, ολοκληρώθηκε επιτυχώς τον Αύγουστο το 3ετές πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής του ESM, με το συνολικό ποσό της εκταμίευσης να φτάνει τα € 61,9 δις και η χώρα εισήλθε σε καθεστώς ενισχυμένης εποπτείας. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν ολοκληρωθεί οι δύο πρώτες αξιολογήσεις, το Νοέμβριο του 2018 και το Φεβρουάριο του 2019. Ταυτόχρονα, έχουν ανακοινωθεί περαιτέρω μέτρα ελάφρυνσης του χρέους, των οποίων η ενεργοποίηση αναμένεται να ολοκληρωθεί μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2019, καθώς και η δημιουργία “cash buffer” για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών της χώρας. Παράλληλα, εντός του 2018 στο πλαίσιο των παραπάνω εξελίξεων, οι οίκοι Moody’s, S&P και Fitch έχουν σταδιακά αναβαθμίσει την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας στις κλίμακες “B3”, “B+” και “BB-” με θετική προοπτική “outlook” (πλην της Fitch που διατηρεί σταθερή). Στις αρχές του 2019, τόσο η S&P όσο και η Fitch διατήρησαν αμετάβλητη την αξιολόγηση και την προοπτική ενώ η Moody’s αναβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της χώρας σε “B1” από “B3”, αλλάζοντας την προοπτική σε σταθερή από θετική. Η επιστροφή στις αγορές με την έκδοση: α) 5ετούς ομολόγου ύψους € 2,5 δις και με απόδοση 3,6% τον Ιανουάριο του 2019 και β) 10ετούς ομολόγου ύψους € 2,5 δις και με απόδοση 3,9% τον Μάρτιο του 2019, αντανάκλα ένα σταθερό περιβάλλον, προϋπόθεση για τη συνέχιση της αναπτυξιακής πορείας της χώρας και το 2019.

Το 2018, η ελληνική οικονομία διατήρησε τη θετική δυναμική της στα μακροοικονομικά μεγέθη. Ταυτόχρονα, η σταθερή βελτίωση του οικονομικού κλίματος στο σύνολο των επιμέρους κλάδων επιχειρηματικής δραστηριότητας, αλλά και του δείκτη εμπιστοσύνης καταναλωτών, ιδίως κατά το 9μηνο του 2018, οδήγησε το δείκτη οικονομικού κλίματος στις 102,1 μονάδες (μέσος όρος 2018), στα υψηλότερα επίπεδα συγκριτικά με την τελευταία δεκαετία. Το πραγματικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν “ΑΕΠ”, συνεχίζοντας τη θετική πορεία του 2017 (+1,5%), αυξήθηκε το 2018 κατά 1,9%. Επίσης, το ποσοστό ανεργίας, με βάση τα μηνιαία εποχικά εξομαλυσμένα στοιχεία, υποχώρησε στο 19,3% το 2018 έναντι 21,5% το 2017, ενώ η απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,0% σε ετήσια βάση. Παράλληλα, ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 0,6% το 2018 (2017: 1,1%), ενσωματώνοντας μεταξύ άλλων τις αυξήσεις στις τιμές ενέργειας. Το 2018, διατηρείται μια ικανοποιητική εικόνα και στο χώρο του τουρισμού, καθώς οι ταξιδιωτικές εισπράξεις αυξήθηκαν κατά 10,1% και η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση κατά 10,8% σε ετήσια βάση. Παράλληλα με τον τουρισμό και μια πληθώρα άλλων δεικτών οικονομικής δραστηριότητας στον τομέα της βιομηχανίας, του λιανικού και χονδρικού εμπορίου, στις λοιπές υπηρεσίες, αλλά και οι εξαγωγές παρουσιάζουν αυξητική πορεία τη τελευταία διετία. Σε δημοσιονομικό επίπεδο, σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού, σε τροποποιημένη ταμειακή βάση, το 2018 παρουσιάζεται έλλειμμα στο ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού ύψους € 2,3 δις έναντι στόχου για έλλειμμα € 1,9 δις. Σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης, με βάση τη μεθοδολογία της Ενισχυμένης Εποπτείας, στην εισηγητική έκθεση Κρατικού Προϋπολογισμού 2019, εκτιμάται ότι το πρωτογενές πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης

το 2018 θα διαμορφωθεί στο 3,98% του ΑΕΠ (δηλαδή, στα € 7,4 δις) έναντι στόχου για 3,5% του ΑΕΠ όπως έχει τεθεί.

Η οικονομική και πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα παραμένει ο πρωταρχικός παράγοντας κινδύνου για τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο εν γένει αλλά και ειδικότερα για την Τράπεζα Πειραιώς, ενώ οι γεωπολιτικές εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή είναι ένας πρόσθετος παράγοντας κινδύνου. Κατ' επέκταση, αρνητικές εξελίξεις αναφορικά με την εφαρμογή του ετήσιου προϋπολογισμού της ελληνικής οικονομίας θα είχαν ενδεχομένως επίπτωση στη ρευστότητα της Τράπεζας (π.χ. εκροές ή παύση εισροών καταθέσεων, μείωση συναλλαγών *geros* με τρίτους στη διατραπεζική αγορά), καθώς και στην κεφαλαιακή της επάρκεια (π.χ. επίδραση στην ποιότητα του δανειακού της χαρτοφυλακίου και στη κερδοφορία της). Η Διοίκηση παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και αξιολογεί ανά τακτά χρονικά διαστήματα την επίδραση που πιθανώς αυτές να έχουν στις εργασίες της και στη χρηματοοικονομική της απόδοση.

Ρευστότητα

Εντός του 2018, οι καταθέσεις της εγχώριας αγοράς (ιδιωτικού και δημόσιου τομέα), αυξήθηκαν κατά 10,6% σε € 152,4 δις. Η έκθεση του συνόλου των ελληνικών τραπεζών στο Ευρωσύστημα μειώθηκε σημαντικά από € 33,7 δις κατά την 31/12/2017, σε € 11,1 δις την 31/12/2018, από τα οποία: α) ποσό € 0,9 δις καλύφθηκε από τον ELA (η παροχή ρευστότητας από τον ELA χορηγείται σε κεφαλαιακά επαρκή πιστωτικά ιδρύματα με εξασφάλιση αποδεκτά στοιχεία του ενεργητικού και αξιολογείται τακτικά από την ΕΚΤ) και € 10,1 δις από την ΕΚΤ (Main Refinancing Operations - MRO) και το πρόγραμμα μακροχρόνιας παροχής ρευστότητας της ΕΚΤ "Targeted Longer-Term Refinancing Operations" (TLTRO II).

Κατά το 2018, η έκθεση του Ομίλου και της Τράπεζας στο Ευρωσύστημα μειώθηκε σημαντικά κατά € 6,5 δις στα € 3,2 δις την 31/12/2018 σε σχέση με € 9,7 δις στις 31/12/2017, υποβοηθούμενη κυρίως από την αύξηση των καταθέσεων στην Ελλάδα, την πρόσβαση στη διατραπεζική αγορά *gero*, την περαιτέρω απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου και τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων ESM με μετρητά ονομαστικής αξίας € 1,5 δις. Η χρηματοδότηση μέσω ELA της Τράπεζας Πειραιώς μηδενίστηκε κατά τη διάρκεια του Ιουλίου 2018 και παρέμεινε μηδενική μέχρι τις 31/12/2018, από € 5,7 δις στις 31/12/2017. Κατά το 2018, η χρηματοδότηση μέσω ΕΚΤ (πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης Main Refinancing Operations - MRO και πρόγραμμα μακροχρόνιας παροχής ρευστότητας Targeted Longer-Term Refinancing Operations – TLTRO II) του Ομίλου και της Τράπεζας μειώθηκε κατά € 0,8 δις, και διαμορφώθηκε στα € 3,2 δις στις 31/12/2018, από € 4,0 δις στις 31/12/2017. Μετά από την επίτευξη στις 31/8/2018 πιστοληπτικής αξιολόγησης επενδυτικής βαθμίδας από την DBRS για το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Καλυμμένων Ομολογιών της Τράπεζας ύψους € 10 δις – από το οποίο στις 31/12/2018 είχαν εκδοθεί πέντε σειρές ύψους € 4,5 δις – μέρος αυτών χρησιμοποιούνται ως ενέχυρα στις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ, με σημαντικά χαμηλότερο κόστος χρηματοδότησης σε σχέση με την αγορά *repo*.

Στις 27/6/2018, η Τράπεζα επέστρεψε στην ΕΚΤ € 3,0 δις από τα συνολικά € 4,0 δις της χρηματοδότησης του TLTRO II, εξασκώντας το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης. Υπενθυμίζεται ότι, οι ελληνικές τράπεζες είχαν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στο TLTRO της ΕΚΤ απολαμβάνοντας τις ωφέλειες που συνδέονταν με το πρόγραμμα TLTRO II, το οποίο ανακοινώθηκε στις 10/3/2016 από την ΕΚΤ, υπό την αίρεση της επάρκειας κατάλληλων ενεχύρων.

Στις 10/8/2018, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε ότι από 21/8/2018 στα εμπορεύσιμα χρεόγραφα που εκδίδει ή εγγυάται πλήρως η Ελληνική Δημοκρατία θα εφαρμόζονται τα ενιαία κριτήρια και τα ελάχιστα όρια πιστοληπτικής διαβάθμισης του Ευρωσυστήματος και τα εν λόγω χρεόγραφα θα υπόκεινται στις ενιαίες περικοπές αποτίμησης οι οποίες καθορίζονται στην κατευθυντήρια γραμμή (EE) 2016/65 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η Τράπεζα Πειραιώς έχοντας ενσωματώσει αυτή την εξέλιξη (*waiver lift*) στη στρατηγική χρηματοδότησής της, έχει απορροφήσει τις επιπτώσεις του *waiver lift*, με τη χρήση ρευστότητας μέσω διατραπεζικής αγοράς έναντι ενεχύρων.

Τον Ιανουάριο του 2017, τα διοικητικά συμβούλια του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) και του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) ενέκριναν την εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του Ελληνικού χρέους που είχαν αποφασιστεί στις 25/5/2016. Τα μέτρα αυτά μεταξύ άλλων συμπεριελάμβαναν την ανταλλαγή των υφιστάμενων ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου των EFSF και ESM που είχαν δοθεί στις ελληνικές τράπεζες για την κεφαλαιακή τους ενίσχυση και για την κάλυψη του χρηματοοικονομικών κενών των εξαγορών/συγχωνεύσεων, με άλλα σταθερού επιτοκίου ή μετρητά. Κατά τη διάρκεια του 2017 ανταλλάχθηκαν ομόλογα αξίας € 10,9 δις, τα οποία κατείχε η Τράπεζα, με μετρητά, και άλλα € 1,5 δις με ομόλογα σταθερού επιτοκίου, τα οποία στη συνέχεια ανταλλάχθηκαν με μετρητά στις 17/1/2018, ολοκληρώνοντας έτσι τη διαδικασία ανταλλαγής ομολόγων.

Κεφαλαιακή επάρκεια

Ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου, σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας III, διαμορφώθηκε στις 31/12/2018 στο 13,65%, όπως και ο δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1 ratio), επίπεδο που υπερβαίνει τις συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις ύψους 13,625%, όπως ορίστηκαν από τον SSM μέσω της διαδικασίας του Supervisory Review and Evaluation Process (SREP). Ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας της Βασιλείας III του Ομίλου μετά την ενσωμάτωση της θετικής επίδρασης ποσού € 1,1 δις σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό (Risk Weighted Assets - RWA) από την πώληση των θυγατρικών πιστωτικών ιδρυμάτων στην Αλβανία και τη Βουλγαρία, διαμορφώνεται στο 14,0%. Οι πωλήσεις αυτές ολοκληρώθηκαν ή αναμένεται να ολοκληρωθούν μέσα στο 2019.

Στις 5/5/2018, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα («ΕΚΤ») ανακοίνωσε τα αποτελέσματα της Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων, η οποία πραγματοποιήθηκε σε ολόκληρη την ΕΕ από την ΕΚΤ, για τις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες. Σημείο αναφοράς για την άσκηση ήταν ο ισολογισμός της Τράπεζας στις 31/12/2017 («Στατικός Ισολογισμός»), για τον οποίο έγινε προσομοίωση ακραίων καταστάσεων υπό τις παραδοχές ενός «βασικού» και ενός «δυσμενούς» σεναρίου. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν πως ο μεταβατικός Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1 ratio) για την Τράπεζα Πειραιώς στο τέλος του 2020 διαμορφώνεται σε 14,5% για το «βασικό» και σε 5,9% για το «δυσμενές» σενάριο.

Η Διοίκηση υλοποιεί Σχέδιο Κεφαλαιακής Ενίσχυσης, προκειμένου να διασφαλίσει ότι ο Όμιλος και η Τράπεζα συνεχίζουν να υπερτερούν των κεφαλαιακών απαιτήσεων και με σκοπό να επιταχύνει τη διαδικασία μείωσης των κινδύνων του ισολογισμού και τη στρατηγική απομόχλευσης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων της. Στο πλαίσιο αυτό, σε συνδυασμό με τις προϋπολογισμένες για το 2019 ενέργειες παραγωγής οργανικών κεφαλαίων, και της προγραμματισμένης έκδοσης ομολόγου κατηγορίας Tier 2, για την οποία η Τράπεζα βρίσκεται σε κατάσταση ετοιμότητας, εν μέσω ενός σταδιακά βελτιωμένου κλίματος, η Διοίκηση της Τράπεζας Πειραιώς επεξεργάζεται μία σειρά στοχευμένων πρωτοβουλιών, οι οποίες δεν θα οδηγήσουν σε απομείωση των μετόχων, για την ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης και τη δημιουργία κεφαλαιακών αποθεμάτων που υπερβαίνουν τις εποπτικές απαιτήσεις.

Σχετική με την κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου και της Τράπεζας είναι η Σημείωση 4.18.

2.1.3 Υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς ('Δ.Π.Χ.Α.')

Νέα Λογιστικά Πρότυπα, Τροποποιήσεις και Διερμηνείες στα υφιστάμενα λογιστικά πρότυπα που είναι σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Νέα λογιστικά πρότυπα

Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1/1/2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία). Ο Όμιλος και η Τράπεζα υιοθέτησαν το Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα» την 1/1/2018 σε αντικατάσταση του ΔΛΠ 39

“Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση”. Το Δ.Π.Χ.Α. 9 άλλαξε τις διατάξεις αναφορικά με την ταξινόμηση και την επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων και καθιέρωσε ένα μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών σε αντικατάσταση του υφιστάμενου μοντέλου των πραγματοποιημένων πιστωτικών ζημιών το οποίο χρησιμοποιήθηκε έως το οικονομικό έτος 2017. Το Δ.Π.Χ.Α. 9 τροποποίησε επίσης τις διατάξεις που αφορούν στη λογιστική αντιστάθμισης, με τρόπο που να ευθυγραμμίζουν το λογιστικό χειρισμό των σχέσεων αντιστάθμισης με τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων. Δεδομένου ότι το Δ.Π.Χ.Α. 9 παρέχει προαιρετική δυνατότητα υιοθέτησης της αναθεωρημένης λογιστικής αντιστάθμισης, ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν επιλέξει να διατηρήσουν τις απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 39 για την λογιστική αντιστάθμισης. Επί του παρόντος ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν εφαρμόζουν λογιστική αντιστάθμισης.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα επέλεξαν να εφαρμόσουν το Δ.Π.Χ.Α. 9 αναδρομικά, χωρίς την αναμόρφωση των αντίστοιχων συγκριτικών στοιχείων σύμφωνα με τις μεταβατικές διατάξεις. Ως εκ τούτου, οι συγκριτικές πληροφορίες για το οικονομικό έτος που έκλεισε την 31/12/2017 δεν είναι συγκρίσιμες με τις πληροφορίες που παρουσιάζονται για το οικονομικό έτος που έληξε την 31/12/2018, καθώς έχουν συνταχθεί στο πλαίσιο του Δ.Λ.Π. 39. Σχετική με τις γνωστοποιήσεις μετάβασης του IFRS 9 είναι η Σημείωση 54.

Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδο από Συμβόλαια με Πελάτες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1/1/2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία). Το Δ.Π.Χ.Α. 15 θεσμοθετεί ένα ενιαίο ολοκληρωμένο μοντέλο λογιστικοποίησης των εσόδων από συμβόλαια με πελάτες. Το Δ.Π.Χ.Α. 15 αντικαθιστά τις διατάξεις αναγνώρισης εσόδων του Δ.Λ.Π. 18 «Έσοδα», του Δ.Λ.Π. 11 «Συμβάσεις Κατασκευής» και των σχετικών διερμηνειών. Το Δ.Π.Χ.Α. 15 θεσμοθετεί τις αρχές, που πρέπει να εφαρμόζονται προκειμένου να παρέχονται χρήσιμες πληροφορίες στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, σχετικά με τη φύση, το ποσό, τη χρονική στιγμή και την αβεβαιότητα των εσόδων και των ταμειακών ροών, που προκύπτουν από ένα συμβόλαιο με έναν πελάτη. Το νέο πρότυπο έχει εφαρμογή σε όλες τις συμβάσεις με πελάτες πλην εκείνων που είναι στο πεδίο εφαρμογής άλλων προτύπων, όπως τα χρηματοοικονομικά μέσα, οι χρηματοδοτικές μισθώσεις και τα ασφαλιστικά συμβόλαια. Σύμφωνα με αυτό, μια εταιρεία αναγνωρίζει έσοδα για να απεικονίσει τη μεταφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε πελάτες έναντι αμοιβής ως αντάλλαγμα για τα συγκεκριμένα αγαθά ή υπηρεσίες, όταν πληρείται η υποκείμενη υποχρέωση.

Η προσέγγιση των πέντε βημάτων για την αναγνώριση εσόδων η οποία παρέχεται από το Δ.Π.Χ.Α. 15 είναι η ακόλουθη:

- Προσδιορισμός της σύμβασης με τον πελάτη.
- Προσδιορισμός των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις συμβάσεις.
- Καθορισμός του τιμήματος συναλλαγής.
- Κατανομή του τιμήματος συναλλαγής στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις συμβάσεις.
- Αναγνώριση εσόδου καθώς η οντότητα ικανοποιεί τις υποχρεώσεις της.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν υιοθετήσει το Δ.Π.Χ.Α. 15 από την 1/1/2018 και η εφαρμογή του προτύπου δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες και ατομικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις. Σχετική με τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 15 είναι η Σημείωση 7.

Τροποποιήσεις και διερμηνείες

Δ.Π.Χ.Α. 15 (Τροποποίηση) «Έσοδο από Συμβόλαια με Πελάτες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1/1/2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία). Η τροποποίηση διευκρινίζει και παρέχει συγκεκριμένες οδηγίες σε τρεις περιοχές του προτύπου που σχετίζονται, με τον προσδιορισμό των υποχρεώσεων απόδοσης, την αξιολόγηση της οντότητας ως «εντολέα» ή «εντολοδόχου» και τον λογιστικό χειρισμό των αδειών πνευματικής περιουσίας. Η τροποποίηση παρέχει απαλλαγή κατά

την μετάβαση στις τροποποιημένες και ολοκληρωμένες συμβάσεις.

Δ.Π.Χ.Α. 2 (Τροποποιήσεις) «Ταξινόμηση και επιμέτρηση συναλλαγών που αφορούν παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2018). Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με την βάση επιμέτρησης, όσον αφορά παροχές, που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται σε μετρητά, καθώς και τον λογιστικό χειρισμό σχετικά με τροποποιήσεις σε όρους που μεταβάλλουν τον διακανονισμό μίας παροχής από μετρητά σε συμμετοχικούς τίτλους. Επιπρόσθετα εισάγεται εξαίρεση όσον αφορά τις αρχές του ΔΠΧΑ 2 με βάση την οποία μία παροχή πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν να πρόκειται να διακανονιστεί εξ ολοκλήρου σε συμμετοχικούς τίτλους, στις περιπτώσεις όπου ο εργοδότης υποχρεούται να παρακρατά ένα ποσό προς κάλυψη των φορολογικών υποχρεώσεων των εργαζομένων που προκύπτουν από παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και να το αποδίδει στις φορολογικές αρχές.

ΔΛΠ 40 (Τροποποιήσεις) «Μεταφορές επενδυτικών ακινήτων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2018). Οι τροποποιήσεις διευκρινίζουν ότι προκειμένου να μπορεί να πραγματοποιηθεί μεταφορά προς ή από τα επενδυτικά ακίνητα θα πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί αλλαγή στη χρήση. Προκειμένου να αποφασιστεί εάν ένα ακίνητο έχει αλλάξει χρήση, θα πρέπει να αξιολογηθεί εάν πληροί τον ορισμό του επενδυτικού ακινήτου και κάθε πιθανή αλλαγή στη χρήση θα πρέπει να μπορεί να τεκμηριωθεί.

Ε.Δ.Δ.Π.Χ.Π 22 «Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα και προκαταβολές» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2018). Η διερμηνεία καλύπτει συναλλαγές σε ξένο νόμισμα όταν μια οικονομική οντότητα αναγνωρίζει ένα μη νομισματικό περιουσιακό στοιχείο ή μια μη νομισματική υποχρέωση που προκύπτει από την πληρωμή ή τη λήψη προκαταβολής πριν από την αναγνώριση του σχετικού περιουσιακού στοιχείου, εξόδου ή εισοδήματος. Δεν εφαρμόζεται όταν μια οικονομική οντότητα επιμετρά το σχετικό περιουσιακό στοιχείο, έξοδο ή έσοδο κατά την αρχική αναγνώριση στην εύλογη αξία ή στην εύλογη αξία του τιμήματος που ελήφθη ή πληρώθηκε σε άλλη ημερομηνία από την ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης του μη νομισματικού περιουσιακού στοιχείου ή της μη νομισματικής υποχρέωσης. Επιπλέον, η διερμηνεία δεν πρέπει να εφαρμόζεται στους φόρους εισοδήματος, στα ασφαλιστήρια συμβόλαια ή στις αντασφαλιστικές συμβάσεις.

ΔΛΠ 28 «Συμμετοχές σε συγγενείς και κοινοπραξίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2018). Οι τροποποιήσεις παρέχουν διευκρινίσεις ως προς το όταν οι οργανισμοί διαχείρισης επενδύσεων κεφαλαίων, τα αμοιβαία κεφάλαια, και οντότητες με παρόμοιες δραστηριότητες επιλέγουν να επιμετρούν τις συμμετοχές σε συγγενείς ή κοινοπραξίες σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, αυτή η επιλογή θα πρέπει να γίνει ξεχωριστά για κάθε συγγενή ή κοινοπραξία κατά την αρχική αναγνώριση.

Δ.Π.Χ.Α. 1 «Πρώτη Εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2018). Η τροποποίηση διαγράφει τις παραγράφους Ε3-Ε7 σχετικά με τις βραχυπρόθεσμες εξαιρέσεις.

Οι ανωτέρω τροποποιήσεις δεν έχουν σημαντική επίδραση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας.

Νέα λογιστικά πρότυπα, τροποποιήσεις και διερμηνείες στα υφιστάμενα λογιστικά πρότυπα που ισχύουν μετά το 2018.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν έχουν υιοθετήσει πρόωρα τα ακόλουθα νέα λογιστικά πρότυπα, τις τροποποιήσεις και τις διερμηνείες, ωστόσο δεν αναμένεται ουσιώδης επίδραση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας.

Νέα λογιστικά πρότυπα που ισχύουν μετά το 2018

Δ.Π.Χ.Α. 16 «Μισθώσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2019). Το Δ.Π.Χ.Α. 16 εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 2016 και αντικαθιστά το Δ.Λ.Π. 17 «Μισθώσεις». Το ΔΠΧΠ 16 καθορίζει τις αρχές για την αναγνώριση, την επιμέτρηση, την παρουσίαση και τις γνωστοποιήσεις των μισθώσεων, με σκοπό να εξασφαλίσει ότι οι μισθωτές και οι εκμισθωτές γνωστοποιούν σχετική πληροφόρηση που παρουσιάζει την ουσία των συναλλαγών που αφορούν μισθώσεις. Το πρότυπο εισάγει ένα ενιαίο μοντέλο για το λογιστικό χειρισμό από την πλευρά του μισθωτή, το οποίο απαιτεί την αναγνώριση των δικαιωμάτων χρήσης των μισθωμένων περιουσιακών στοιχείων και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων για όλες τις συμβάσεις μισθώσεων με διάρκεια άνω των 12 μηνών, εκτός εάν το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο είναι μη σημαντικής αξίας. Η λογιστική του εκμισθωτή παραμένει ουσιαστικά αμετάβλητη συγκριτικά με το Δ.Λ.Π. 17. Η λογιστική αντιμετώπιση για τους μισθωτές απαιτεί ότι κατά την έναρξη της μίσθωσης ο μισθωτής αναγνωρίζει το δικαίωμα χρήσης του περιουσιακού στοιχείου ως στοιχείο ενεργητικού και μια αντίστοιχη χρηματοοικονομική υποχρέωση μίσθωσης. Η αρχική επιμέτρηση του δικαιώματος χρήσης γίνεται στο ποσό της μισθωτικής υποχρέωσης πλέον των αρχικών άμεσων εξόδων, το εκτιμώμενο κόστος για την αποκατάσταση του περιουσιακού στοιχείου και οποιεσδήποτε πληρωμές μείον τις καταβολές πριν από την ημερομηνία έναρξης. Ακολούθως, η επιμέτρηση του δικαιώματος χρήσης γίνεται στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και απομειώσεις, εκτός από τα μισθωμένα επενδυτικά ακίνητα τα οποία τηρούνται σε εύλογη αξία. Αντίστοιχα, κατά την ημερομηνία έναρξης, η μισθωτική υποχρέωση επιμετράται στην παρούσα αξία των μισθωμάτων της μίσθωσης την ημερομηνία αυτή.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν έχει υιοθετήσει πρόωρα το εν λόγω Πρότυπο και η αξιολόγηση της επίπτωσης της μετάβασης στην εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α 16 παρουσιάζεται στη Σημείωση 55. Οι τρέχουσες υποχρεώσεις λειτουργικών μισθώσεων παρουσιάζονται στη Σημείωση 43.

Τροποποιήσεις και διερμηνείες

Δ.Π.Χ.Α. 9 (Τροποποιήσεις) «Προπληρωμές με αρνητική αποζημίωση» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2019). Η τροποποίηση επιτρέπει την επιμέτρηση συμμετρικών option που εμπεριέχουν προπληρωμές με αρνητική αποζημίωση είτε στο αποσβέσιμο κόστος είτε στην εύλογη αξία μέσω των κεφαλαίων αντί στην εύλογη αξία μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων.

Ε.Δ.Δ.Π.Χ.Π 23 «Αβεβαιότητα ως προς τους φορολογικούς χειρισμούς» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2019). Η Διερμηνεία αποσκοπεί στη μείωση της ποικιλομορφίας του τρόπου με τον οποίο οι εταιρείες αναγνωρίζουν και μετρούν φορολογική υποχρέωση ή φορολογική απαίτηση όταν υπάρχει αβεβαιότητα ως προς τους φορολογικούς χειρισμούς που σχετίζονται με τον καθορισμό του φορολογητέου κέρδους (ή φορολογικής ζημιάς), την φορολογική βάση, τις μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, τις μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές απαιτήσεις και τους φορολογικούς συντελεστές.

Δ.Λ.Π. 28 (Τροποποιήσεις) «Μακροπρόθεσμες συμμετοχές σε Συγγενείς εταιρείες και Κοινοπραξίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2019). Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με τον λογιστικό χειρισμό των μακροπρόθεσμων συμμετοχών σε συγγενή εταιρεία ή κοινοπραξία –όπου η μέθοδος της καθαρής θέσης δεν εφαρμόζεται– με την χρήση του Δ.Π.Χ.Α. 9.

Δ.Λ.Π. 19 (Τροποποιήσεις) «Παροχές σε εργαζόμενους» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι σε περίπτωση που συμβεί τροποποίηση του προγράμματος, της περικοπής (curtailment) ή του διακανονισμού είναι υποχρεωτικό το κόστος τρέχουσας προϋπηρεσίας και ο καθαρός τόκος για την περίοδο μετά την επαναμέτρηση να προσδιορίζονται χρησιμοποιώντας τις υποθέσεις που χρησιμοποιήθηκαν για την επαναμέτρηση.

Επιπρόσθετα, διευκρινίζεται το αποτέλεσμα της τροποποίησης στο πρόγραμμα, την περικοπή ή τον διακανονισμό επί των απαιτήσεων που σχετίζονται με το ανώτατο όριο του περιουσιακού στοιχείου (asset ceiling).

Δ.Π.Χ.Α. 3 (Τροποποίηση) «Συνενώσεις επιχειρήσεων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι στην περίπτωση που μια οικονομική οντότητα αποκτά έλεγχο σε μια επιχείρηση που είναι από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα, τότε επιμετρά ξανά το δικαίωμα που διακρατούσε στην επιχείρηση αυτή.

Δ.Π.Χ.Α. 11 (Τροποποίηση) «Σχήματα υπό κοινό έλεγχο» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι στην περίπτωση που μια οικονομική οντότητα αποκτά από κοινού έλεγχο σε μια επιχείρηση που είναι από κοινού ελεγχόμενη, τότε η οικονομική οντότητα δεν επιμετρά ξανά τα δικαιώματα που διακρατούσε στην επιχείρηση αυτή.

Δ.Λ.Π. 12 (Τροποποίηση) «Φόροι Εισοδήματος» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι όλες οι φορολογικές επιπτώσεις από τα μερίσματα (π.χ. από διανομή κερδών) θα πρέπει να αναγνωρίζονται όπου αναγνωρίζονται οι συναλλαγές ή τα γεγονότα που δημιουργούν διανεμητέα κέρδη.

Δ.Λ.Π. 23 (Τροποποίηση) «Κόστος Δανεισμού» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2019). Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι αν κάποιος συγκεκριμένος δανεισμός παραμένει εκκρεμής ενώ το αντίστοιχο περιουσιακό στοιχείο είναι έτοιμο για την προβλεπόμενη χρήση ή την πώλησή του, τότε αυτός ο δανεισμός αποτελεί μέρος των κεφαλαίων του γενικού δανεισμού που η οικονομική οντότητα χρησιμοποιεί για να υπολογίζει το ποσοστό κεφαλαιοποίησης.

Τροποποιήσεις και ερμηνείες σε πρότυπα που έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αλλά δεν έχουν ακόμη υιοθετηθεί από την Ε.Ε. και ως εκ τούτου δεν εφαρμόζονται από τον Όμιλο και την Τράπεζα:

Εννοιολογικό Πλαίσιο (Τροποποιήσεις) «Τροποποιήσεις των Παραπομπών στο Εννοιολογικό Πλαίσιο των Δ.Π.Χ.Α.» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2020). Το νέο εννοιολογικό πλαίσιο δεν αποτελεί ουσιαστική αναθεώρηση του εγγράφου. Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων επικεντρώθηκε σε θέματα που δεν καλύπτονταν ακόμη ή που έδειχναν προφανείς ελλείψεις που έπρεπε να αντιμετωπιστούν.

Δ.Λ.Π. 1 και Δ.Λ.Π. 8 (Τροποποιήσεις) «Ορισμός του ουσιώδους» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2020). Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με τον ορισμό του ουσιώδους» και ευθυγραμμίζει τον ορισμό που χρησιμοποιείται σε εννοιολογικό πλαίσιο και στα πρότυπα καθαυτά.

Δ.Π.Χ.Α. 3 (Τροποποίηση) «Συνενώσεις επιχειρήσεων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1/1/2020). Η τροποποίηση αποσκοπεί στην επίλυση των δυσκολιών που προκύπτουν όταν μια οικονομική οντότητα προσδιορίζει εάν έχει αποκτήσει μια επιχείρηση ή μια ομάδα περιουσιακών στοιχείων.

2.2 Λογιστικές Αρχές Βάσει των οποίων Συντάχθηκαν οι Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της χρήσης 2018.

2.2.1 Βάση ενοποίησης

Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας Πειραιώς, τις θυγατρικές, τις συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες.

2.2.1.1 Συμμετοχές σε θυγατρικές

Θυγατρικές εταιρείες είναι οι εταιρείες, στις οποίες ο Όμιλος ασκεί έλεγχο άμεσα ή έμμεσα μέσω άλλων θυγατρικών εταιρειών. Σύμφωνα με την πολιτική του Ομίλου, ο Όμιλος ελέγχει μία εταιρεία εάν υπάρχουν αθροιστικά τα ακόλουθα:

(α) εξουσία επί της θυγατρικής,

(β) έκθεση ή δικαιώματα σε μεταβλητές αποδόσεις από τη συμμετοχή του στην θυγατρική και

(γ) η δυνατότητα να χρησιμοποιήσει την εξουσία του επί της θυγατρικής για να επηρεάσει το ύψος των αποδόσεων της Τράπεζας.

Για την αξιολόγηση ύπαρξης εξουσίας επί της εταιρείας λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματα ψήφου, τα δυνητικά δικαιώματα ψήφου, καθώς και οποιαδήποτε συμφωνία (π.χ. παραχώρηση διοίκησης) μεταξύ του Ομίλου και της εταιρείας ή μεταξύ Ομίλου και τρίτων, που κατέχουν δικαιώματα της εταιρείας, καθώς επίσης όποια πρόσθετα γεγονότα και συνθήκες υποδεικνύουν ότι ο Όμιλος έχει ή δεν έχει την ικανότητα να κατευθύνει τις δραστηριότητες της εταιρείας τη στιγμή που πρέπει να ληφθούν οι αποφάσεις. Τα προαναφερθέντα δικαιώματα λαμβάνονται υπόψη μόνο όταν είναι ουσιαστικά, δηλαδή μόνον όταν ο Όμιλος έχει στην πράξη την ικανότητα να τα εξασκήσει. Επιπρόσθετα, τα εν λόγω δικαιώματα θα πρέπει να δίνουν στον Όμιλο τη δυνατότητα να κατευθύνει τις συναφείς δραστηριότητες της εταιρείας, ήτοι τις δραστηριότητες που επηρεάζουν σημαντικά τις αποδόσεις της.

Επιπλέον των ανωτέρω, απαραίτητες προϋποθέσεις για την ύπαρξη ελέγχου σε μία εταιρεία είναι η έκθεση του Ομίλου σε μεταβλητές αποδόσεις (μερίσματα, κεφαλαιακά κέρδη, αμοιβή βάσει απόδοσης) από τη συμμετοχή του στην εταιρεία, καθώς και η δυνατότητα του Ομίλου να χρησιμοποιήσει την εξουσία του σε μία εταιρεία για να κατευθύνει τις δραστηριότητες, που επηρεάζουν σημαντικά τις αποδόσεις της εταιρείας.

Σημειώνεται ότι η διαδικασία αξιολόγησης άσκησης ελέγχου των δομημένων εταιρειών (structured entities) είναι ίδια με αυτή των υπολοίπων εταιρειών, όπως περιγράφεται ανωτέρω.

Οι θυγατρικές εταιρείες ενοποιούνται με τη μέθοδο της πλήρους ενοποίησης από την ημερομηνία που αποκτάται ο έλεγχος, ενώ με την απώλεια του ελέγχου παύουν να ενοποιούνται. Ο Όμιλος επανεξετάζει τουλάχιστον σε κάθε περίοδο αναφοράς τις συμμετοχές του σε θυγατρικές εταιρείες.

Τα δικαιώματα μειοψηφίας αποτιμώνται κατά την ημερομηνία απόκτησης ελέγχου είτε με το ποσοστό συμμετοχής τους επί της καθαρής θέσης είτε στην εύλογη αξία τους.

Στην περίπτωση εξαγοράς, όπου το συνολικό τίμημα είναι χαμηλότερο της εύλογης αξίας της καθαρής θέσης της εταιρείας, ο Όμιλος αναγνωρίζει στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων το κέρδος που προκύπτει κατά την ημερομηνία εξαγοράς.

Οι σχετιζόμενες με την εξαγορά δαπάνες περιλαμβάνουν αμοιβές για συμβουλευτικές, νομικές, λογιστικές και λοιπές επαγγελματικές υπηρεσίες, καθώς και τα έξοδα έκδοσης ομολόγων και μετοχών στο πλαίσιο της εξαγοράς. Οι εν λόγω δαπάνες καταχωρούνται ως έξοδα στις περιόδους που πραγματοποιούνται, με εξαίρεση τα έξοδα έκδοσης ομολόγων και μετοχών που λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διατάξεις των προτύπων Δ.Λ.Π. 32 και Δ.Π.Χ.Α. 9 αντίστοιχα.

Κατά την απώλεια του ελέγχου σε θυγατρική, η επένδυση που διακρατείται αντιμετωπίζεται με βάση τις διατάξεις των σχετικών Δ.Π.Χ.Α. από την ημερομηνία απώλειας ελέγχου. Η εύλογη αξία της διακρατούμενης επένδυσης κατά την ημερομηνία απώλειας του ελέγχου θεωρείται η εύλογη αξία κατά την αναγνώριση της επένδυσης ως χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9. Ο Όμιλος γνωστοποιεί στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις το κέρδος ή τη ζημία από την αναγνώριση της διακρατούμενης επένδυσης στην εύλογη αξία.

Οι διεταιρικές συναλλαγές, τα διεταιρικά υπόλοιπα, καθώς και τα κέρδη/ ζημίες μεταξύ των εταιρειών του Ομίλου, απαλείφονται πλήρως κατά την ενοποίηση.

Στοιχεία ενεργητικού, τα οποία κατέχονται από τις θυγατρικές με την ιδιότητα του θεματοφύλακα δεν ελέγχονται από τον Όμιλο και δεν περιλαμβάνονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Οι θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου ακολουθούν τις λογιστικές αρχές, που έχουν υιοθετηθεί από τον Όμιλο, στο πλαίσιο αναφοράς των προς ενοποίηση οικονομικών στοιχείων τους.

Οι μεταβολές στο ποσοστό ελέγχου του Ομίλου σε θυγατρική εταιρεία, που δεν καταλήγουν σε απώλεια του ελέγχου, λογιστικοποιούνται ως συναλλαγές με τους μετόχους μειοψηφίας. Τυχόν διαφορά μεταξύ της προσαρμογής των δικαιωμάτων μειοψηφίας και της εύλογης αξίας του τιμήματος, που καταβλήθηκε ή εισπράχθηκε, καταχωρείται απευθείας στα ίδια κεφάλαια, που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας.

Αντίθετα, όποτε οι συναλλαγές αυτές οδηγούν σε απώλεια ελέγχου της θυγατρικής εταιρείας, ο Όμιλος αναγνωρίζει στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων το κέρδος ή τη ζημία από την πώληση.

2.2.1.2 Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Συγγενείς είναι οι εταιρείες, στις οποίες ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 28, αλλά δεν ασκεί έλεγχο. Γενικά, ουσιώδης επιρροή προκύπτει όταν ο Όμιλος κατέχει περισσότερο από 20% επί των δικαιωμάτων ψήφου, εκτός εάν μπορεί να αποδειχθεί με σαφήνεια ότι αυτή δεν προκύπτει. Η ύπαρξη και η επιρροή δυνητικών δικαιωμάτων ψήφου, που είναι άμεσα εξασκήσιμα ή μετατρέψιμα, λαμβάνεται υπόψη στην αξιολόγηση της άσκησης ουσιώδους επιρροής από τον Όμιλο.

Κοινοπραξία είναι ένα σχήμα υπό κοινό έλεγχο όπου τα μέρη που έχουν κοινό έλεγχο διαθέτουν δικαιώματα επί των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του σχήματος.

Οι συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες ενοποιούνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Οι συγγενείς εταιρείες και οι κοινοπραξίες αρχικά καταχωρούνται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης στο κόστος, το οποίο αυξάνεται ή μειώνεται με την αναλογία του Ομίλου στα αποτελέσματα της συγγενούς εταιρείας και της κοινοπραξίας μετά την ημερομηνία εξαγοράς. Οι επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου περιλαμβάνουν την υπεραξία, που δημιουργήθηκε κατά την εξαγορά (μείον όποια απομείωση αξίας). Ο Όμιλος ελέγχει σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, εάν υπάρχει ένδειξη, ότι μία επένδυση σε συγγενή εταιρεία ή κοινοπραξία έχει υποστεί απομείωση. Εάν υπάρχει τέτοια ένδειξη, διενεργείται έλεγχος απομείωσης (impairment test), συγκρίνοντας το ανακτήσιμο ποσό της επένδυσης με τη λογιστική αξία της επένδυσης. Στην περίπτωση που η λογιστική αξία της επένδυσης υπερβαίνει την ανακτήσιμη αξία, απομειώνεται η λογιστική αξία στην ανακτήσιμη.

Η ζημία απομείωσης, που έχει αναγνωρισθεί σε προηγούμενες χρήσεις, μπορεί να αντιστραφεί μόνο στην περίπτωση κατά την οποία υπάρχει μεταβολή στις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό του ανακτήσιμου ποσού της

επένδυσης, από την τελευταία φορά που είχε αναγνωριστεί ζημία απομείωσης. Στην περίπτωση αυτή, η λογιστική αξία της επένδυσης αυξάνεται μέχρι το ανακτήσιμο ποσό και η εν λόγω αύξηση αποτελεί αντιστροφή της ζημίας απομείωσης.

Το μερίδιο του Ομίλου στα μετά την εξαγορά αποτελέσματα των συγγενών εταιρειών και των κοινοπραξιών καταχωρείται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων και το μερίδιο στα μετά την εξαγορά αποθεματικά καταχωρείται στα αποθεματικά του Ομίλου. Οι σωρευτικές μεταβολές των αποθεματικών/ αποτελεσμάτων προσαρμόζουν τη λογιστική αξία της επένδυσης στις συγγενείς εταιρείες και στις κοινοπραξίες. Όταν το μερίδιο του Ομίλου στις ζημίες μιας συγγενούς εταιρείας ή μιας κοινοπραξίας ισούται ή υπερβαίνει το ποσό της συμμετοχής του σε αυτήν, ο Όμιλος δεν αναγνωρίζει περαιτέρω ζημίες, εκτός εάν έχει αναλάβει σχετικές υποχρεώσεις ή έχει κάνει πληρωμές για λογαριασμό της συγγενούς ή της κοινοπραξίας.

Τα σημαντικά κέρδη και οι ζημίες από συναλλαγές μεταξύ των συγγενών εταιρειών και των κοινοπραξιών με τον Όμιλο απαλείφονται κατά το ποσοστό, που κατέχει ο Όμιλος σε αυτές.

Οι λογιστικές αρχές των συγγενών επιχειρήσεων και των κοινοπραξιών έχουν τροποποιηθεί στο πλαίσιο αναφοράς των προς ενοποίηση οικονομικών στοιχείων τους, όπου αυτό ήταν απαραίτητο και εφικτό, ώστε να συμβαδίζουν με αυτές που έχει υιοθετήσει ο Όμιλος.

Κέρδη ή ζημίες από πωλήσεις ποσοστού συμμετοχής σε συγγενείς εταιρείες αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων χρήσης. Στην περίπτωση απώλειας της ουσιώδους επιρροής σε συγγενή εταιρεία, ο Όμιλος επιμετρά στην εύλογη αξία όποια διακρατούμενη επένδυση από τη συγγενή εταιρεία. Η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας της επένδυσης και της εύλογης αξίας της κατά την ημερομηνία απώλειας της ουσιώδους επιρροής αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα. Ως εύλογη αξία της εταιρείας που παύει να είναι συγγενής, θεωρείται η εύλογη αξία, η οποία προσδιορίστηκε κατά την αναγνώριση της επένδυσης ως χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9.

2.2.2 Ξένα νομίσματα

(α) Νόμισμα προσμέτρησης και αναφοράς

Τα κονδύλια τα οποία συμπεριλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της εκάστοτε θυγατρικής εξωτερικού, προσμετρώνται στο νόμισμα του κύριου οικονομικού περιβάλλοντος, στο οποίο η θυγατρική λειτουργεί (το νόμισμα προσμέτρησης). Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται σε ευρώ που είναι το νόμισμα προσμέτρησης της Τράπεζας και το νόμισμα αναφοράς του Ομίλου και της Τράπεζας.

(β) Συναλλαγές και υπόλοιπα

Οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο νόμισμα προσμέτρησης με τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Οι συναλλαγματικές διαφορές, που προκύπτουν από την εκκαθάριση τέτοιου είδους συναλλαγών και από τη μετατροπή με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες στο τέλος της χρήσης των νομισματικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα, καταχωρούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Τα μη νομισματικά στοιχεία, που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα, καταχωρούνται στο ιστορικό κόστος, χρησιμοποιώντας τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά την ημερομηνία συναλλαγής, εκτός από τις κατηγορίες των μη νομισματικών στοιχείων, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες για τα οποία χρησιμοποιείται η ισοτιμία της ημερομηνίας που γίνεται η επιμέτρηση στην εύλογη αξία.

(γ) Θυγατρικές εταιρείες

Τα αποτελέσματα χρήσης και η οικονομική θέση όλων των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου (εκ των οποίων καμία δεν λειτουργεί σε υπερπληθωριστική οικονομία), που έχουν νόμισμα προσμέτρησης διαφορετικό από το νόμισμα αναφοράς, μετατρέπονται στο νόμισμα αναφοράς ως ακολούθως: τα αποτελέσματα χρήσης μετατρέπονται σε ευρώ με τη μέση ισοτιμία της χρήσης των αντίστοιχων νομισμάτων προσμέτρησης σε ευρώ, ενώ τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού ενσωματώνονται με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά την ημερομηνία κατάρτισης των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων. Τα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής εταιρείας μετατρέπονται σε ευρώ με την ιστορική ισοτιμία.

Οι διαφορές οι οποίες προκύπτουν κατά τη μετατροπή σε ευρώ των οικονομικών καταστάσεων θυγατρικών εξωτερικού, από τη χρήση των συναλλαγματικών ισοτιμιών κατά την ημερομηνία του ισολογισμού και των μέσων ισοτιμιών της περιόδου, καθώς και από την επανεκτίμηση των εκ μεταφοράς ιδίων κεφαλαίων των θυγατρικών εταιρειών με την ισοτιμία της ημερομηνίας των οικονομικών καταστάσεων, καταχωρούνται απευθείας στα ίδια κεφάλαια σε ειδικό αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών.

Η καθαρή επένδυση σε θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου περιλαμβάνει εκτός από τις καταβολές κεφαλαίου και τυχόν δάνεια που έχουν χορηγηθεί από τον Όμιλο, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχει πρόθεση άμεσου διακανονισμού των δανείων αυτών και ότι βάσιμα εκτιμάται ότι θα ανανεώνονται συνεχώς στην περίπτωση όπου έχουν βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα ή κατά τη λήξη στην περίπτωση μακροπρόθεσμου δανεισμού. Κατά την ενοποίηση, οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τη μετατροπή σε ευρώ των καθαρών επενδύσεων σε εταιρείες εξωτερικού, καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια. Όταν πωλείται θυγατρική εξωτερικού, αυτές οι συναλλαγματικές διαφορές καταχωρούνται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων ως μέρος του κέρδους ή της ζημίας από την πώληση. Κατά την πώληση της καθαρής επένδυσης στη θυγατρική ή την τακτοποίηση τυχόν δανείων που περιλαμβάνονται στην καθαρή επένδυση, οι σχετικές συναλλαγματικές διαφορές αναγνωρίζονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Η προκύπτουσα υπεραξία και οι προσαρμογές σε εύλογες αξίες των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού εξαγοραζόμενης θυγατρικής εξωτερικού αντιμετωπίζονται ως στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της θυγατρικής εξωτερικού και μετατρέπονται στο νόμισμα αναφοράς κατά την ημερομηνία κατάρτισης των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων με βάση την εκάστοτε συναλλαγματική ισοτιμία της ημερομηνίας αναφοράς.

2.2.3 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Ο Όμιλος και η Τράπεζα χρησιμοποιούν παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα με σκοπό την επίτευξη κερδών εντός των προεγκριμένων ορίων των αρμόδιων οργάνων του, την αντιστάθμιση κινδύνων, καθώς και την εξυπηρέτηση πελατειακών αναγκών. Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, στα οποία υπεισέρχεται ο Όμιλος και η Τράπεζα, περιλαμβάνουν κυρίως συμβάσεις ανταλλαγής σε νομίσματα και επιτόκια, προθεσμιακά συμβόλαια, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης και δικαιώματα προαίρεσης.

Οι συμβάσεις ανταλλαγής (swaps) είναι συμβατικές συμφωνίες μεταξύ δύο αντισυμβαλλόμενων (εξωχρηματιστηριακές) για την ανταλλαγή ταμειακών ροών, λόγω μεταβολής σε επιτόκια, τιμές συναλλάγματος, μετοχικούς δείκτες, τιμές προϊόντων. Στην περίπτωση συμβάσεων ανταλλαγής πιστωτικού κινδύνου (credit default swaps) συμφωνείται η ανταλλαγή πληρωμών βάσει των ονομαστικών αξιών των πιστωτικών μέσων (π.χ. ομόλογα ή δάνεια), που αποτελούν το αντικείμενο των συμφωνιών αυτής της κατηγορίας, όταν λαμβάνουν χώρα καθορισμένα πιστωτικά γεγονότα.

Τα προθεσμιακά συμβόλαια (FX forwards) είναι συμβατικές συμφωνίες μεταξύ δύο αντισυμβαλλόμενων (εξωχρηματιστηριακές) για την αγορά ενός νομίσματος έναντι κάποιου άλλου. Οι συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps) είναι συμβατικές συμφωνίες για την ανταλλαγή ταμειακών ροών επιτοκίων σε καθορισμένη τιμή και ημερομηνία στο μέλλον.

Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures) είναι συμβατικές υποχρεώσεις για την είσπραξη ή πληρωμή ενός καθαρού ποσού σύμφωνα με τις μεταβολές στην τιμή ή στο επιτόκιο του υποκείμενου χρηματοοικονομικού μέσου (underlying financial instrument). Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης διαπραγματεύονται σε τυποποιημένα ποσά σε οργανωμένες αγορές και υπόκεινται σε καθημερινό διακανονισμό του λογαριασμού περιθωρίου.

Τα δικαιώματα προαίρεσης (options) είναι συμβατικές συμφωνίες, οι οποίες ενέχουν το δικαίωμα αλλά όχι την υποχρέωση για τον αγοραστή να αγοράσει ή να πωλήσει ένα ορισμένο ποσό ενός χρηματοοικονομικού μέσου ή ξένου νομίσματος, σε καθορισμένη τιμή ή επιτόκιο, σε μία μελλοντική ημερομηνία. Τα δικαιώματα προαίρεσης διαπραγματεύονται είτε σε οργανωμένες αγορές είτε εξωχρηματιστηριακά (“OTC”).

Οι ονομαστικές αξίες των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων δεν αποτελούν απαραίτητα τα ποσά των σχετικών μελλοντικών ταμειακών ροών ούτε τις τρέχουσες εύλογες αξίες των υποκείμενων μέσων και για το λόγο αυτό δεν υποδηλώνουν απαραίτητα την έκθεση του Ομίλου και της Τράπεζας στον πιστωτικό κίνδυνο, στον κίνδυνο αγοράς ή στον κίνδυνο ρευστότητας. Η ονομαστική αξία είναι η αξία του υποκείμενου τίτλου του παραγώγου και αποτελεί τη βάση για τη μέτρηση της εύλογης αξίας των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων. Οι μεταβολές στις εύλογες αξίες καθορίζονται από τις μεταβολές στην τιμή ή το επιτόκιο του υποκείμενου τίτλου και αντανakλούν το ποσό που πρέπει να πληρωθεί (υποχρέωση) ή να εισπραχθεί (απαίτηση).

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα αρχικά καταχωρούνται στην εύλογη αξία τους κατά την ημερομηνία σύναψης του συμβολαίου (trade date) και κατόπιν αποτιμώνται καθημερινά στην εύλογη αξία τους. Στην έναρξή τους έχουν συνήθως μικρή ή μηδενική αξία. Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές και από μοντέλα αποτίμησης, όπου οι αγοραίες τιμές δεν είναι διαθέσιμες.

Η εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, που διαπραγματεύονται εξωχρηματιστηριακά, προσδιορίζεται σύμφωνα με μοντέλα αποτίμησης. Τα εν λόγω μοντέλα λαμβάνουν υπόψη επιπρόσθετα και τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου (Credit Valuation Adjustment “CVA”), με τον οποίο ο Όμιλος και η Τράπεζα διατηρούν ανοικτή θέση, όσο και τον πιστωτικό κίνδυνο που αφορά στον ίδιο τον Όμιλο και την Τράπεζα (Debit Valuation Adjustment “DVA”). Η εκτίμηση του CVA/DVA εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την ύπαρξη εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων (CSA agreement).

Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων εμφανίζονται στα «Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών». Όταν η εύλογη αξία είναι θετική, τα παράγωγα αποτελούν στοιχεία ενεργητικού, ενώ όταν η εύλογη αξία είναι αρνητική αποτελούν υποχρεώσεις.

Τα έσοδα ή έξοδα τόκων από συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων, προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος και συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων καταχωρούνται στους τόκους και εξομοιούμενα έσοδα ή στους τόκους και εξομοιούμενα έξοδα, αντίστοιχα.

Το Δ.Π.Χ.Α. 9 απαγορεύει το διαχωρισμό τυχόν ενσωματωμένων παραγώγων από μία υβριδική σύμβαση όταν το κύριο συμβόλαιο αποτελεί χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο εντός του πεδίου εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9. Σε αυτήν την περίπτωση, το σύνολο του υβριδικού χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ταξινομείται στις προβλεπόμενες από το

Δ.Π.Χ.Α 9 κατηγορίες επιμέτρησης.

Λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Παρόλο που ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν εφαρμόζουν επί του παρόντος λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων, έχουν θεσμοθετήσει πολιτική για την αντιστάθμιση κινδύνων συμβατή με τις διατάξεις του αναθεωρημένου Δ.Λ.Π. 39 όπως επιτρέπεται από το Δ.Π.Χ.Α. 9. Για τον καθορισμό της σχέσης αντιστάθμισης και τη λογιστικοποίησή της βάσει των διατάξεων του Δ.Λ.Π. 39 πρέπει να πληρούνται τα ακόλουθα:

- Τεκμηρίωση της υψηλής αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης (hedge effectiveness) κατά την έναρξή της, μελλοντικά και αναδρομικά.
- Δυνατότητα υπολογισμού της αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης καθ' όλη τη διάρκειά της. Η αποτελεσματικότητα της σχέσης αντιστάθμισης πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 80%-125% καθ' όλη τη διάρκειά της και υπολογίζεται σε όλες τις περιπτώσεις, ακόμη και όταν τα χαρακτηριστικά του μέσου αντιστάθμισης είναι αντίστοιχα των χαρακτηριστικών του αντισταθμιζόμενου στοιχείου.
- Αναλυτική καταγραφή των σχέσεων αντιστάθμισης (μέσο αντιστάθμισης, αντισταθμιζόμενο στοιχείο, αποτελεσματικότητα της σχέσης αντιστάθμισης, σκοπός και στρατηγική της σχέσης αντιστάθμισης).

Η μέθοδος αναγνώρισης του προκύπτοντος κέρδους ή ζημίας από την αποτίμηση σε εύλογη αξία εξαρτάται από το κατά πόσο το παράγωγο προορίζεται ως μέσο αντιστάθμισης κινδύνου, και αν ναι, από τη φύση του αντισταθμιζόμενου στοιχείου. Ο Όμιλος και η Τράπεζα καταχωρούν ορισμένα παράγωγα: α) ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας αναγνωρισμένων στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων ή β) ως μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής των ταμειακών ροών από αναγνωρισμένα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων. Ορισμένα παράγωγα δεν πληρούν τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα, κατά τη σύναψη της συναλλαγής, καθορίζουν τη σχέση μεταξύ των μέσων αντιστάθμισης και των στοιχείων που αντισταθμίζονται, καθώς και το είδος του κινδύνου που αντισταθμίζεται. Επίσης, αξιολογούν κατά τη σύναψη της αντιστάθμισης, μελλοντικά και σε συνεχή βάση την αποτελεσματικότητα της σχέσης αντιστάθμισης.

Οι σχέσεις αντιστάθμισης διακρίνονται στους ακόλουθους τύπους:

(i) Αντιστάθμιση κινδύνων εύλογης αξίας (Fair value hedges)

Μεταβολές στην εύλογη αξία παραγώγων, που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας, αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, όπως και οι μεταβολές της εύλογης αξίας των αντισταθμισμένων στοιχείων, οι οποίες οφείλονται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται.

Αν η αντιστάθμιση παύσει να πληροί τα κριτήρια της λογιστικής αντιστάθμισης, το ποσό της αναπροσαρμογής της λογιστικής αξίας ενός αντισταθμισμένου στοιχείου, για το οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του πραγματικού επιτοκίου, αποσβένεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου μέχρι τη λήξη του. Η απόσβεση βασίζεται στο επανυπολογισμένο πραγματικό επιτόκιο ("EIR") κατά την ημερομηνία έναρξης της απόσβεσης. Το μη αποσβεσμένο ποσό της αναπροσαρμογής της λογιστικής αξίας ενός αντισταθμισμένου μετοχικού τίτλου καταχωρείται στα αποτελέσματα χρήσης κατά την πώληση.

(ii) Αντιστάθμιση κινδύνων ταμειακών ροών (Cash flow hedges)

Το αποτελεσματικό τμήμα της μεταβολής της εύλογης αξίας των παραγώγων, που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών, αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια. Το κέρδος ή η ζημία του μη αποτελεσματικού τμήματος αναγνωρίζεται απευθείας στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Ποσά που έχουν σωρευθεί στα ίδια κεφάλαια μεταφέρονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων στις περιόδους, κατά τις οποίες το αντισταθμισμένο στοιχείο επιδρά στο κέρδος ή τη ζημία.

Όταν ένα μέσο αντιστάθμισης λήξει ή πωληθεί ή όταν η αντιστάθμιση δεν πληροί πλέον τα κριτήρια της αντισταθμιστικής λογιστικής, τα σωρευμένα κέρδη ή ζημίες στα ίδια κεφάλαια κατά τη στιγμή εκείνη, παραμένουν στα ίδια κεφάλαια και όταν η προβλεπόμενη συναλλαγή αναγνωριστεί, τότε αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Όταν μια προβλεπόμενη συναλλαγή δεν αναμένεται πλέον να πραγματοποιηθεί, το σωρευμένο κέρδος ή ζημία στα ίδια κεφάλαια μεταφέρεται απευθείας στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

(iii) Αντιστάθμιση κινδύνων καθαρής επένδυσης (Net investment hedges)

Οι αντισταθμίσεις καθαρών επενδύσεων σε θυγατρικές εξωτερικού αντιμετωπίζονται παρόμοια με τις αντισταθμίσεις ταμειακών ροών, δηλαδή, οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία του μέσου αντιστάθμισης σχετικά με το αποτελεσματικό τμήμα της αντιστάθμισης αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια, ενώ το κέρδος ή η ζημία σχετικά με το μη αποτελεσματικό τμήμα αναγνωρίζεται απευθείας στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Σωρευμένα κέρδη και ζημίες στα ίδια κεφάλαια μεταφέρονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά την πώληση της θυγατρικής εξωτερικού.

2.2.4 Αναγνώριση του αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας (deferred day one profit or loss)

Η καλύτερη ένδειξη για την εύλογη αξία κατά την αρχική καταχώρηση ενός χρηματοοικονομικού μέσου είναι η τιμή της συναλλαγής (π.χ. η εύλογη αξία του τιμήματος που πληρώθηκε ή εισπράχθηκε, όπως αυτή υπολογίζεται σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 13), εκτός αν η εύλογη αξία αυτού του μέσου είτε αποδεικνύεται από τη σύγκριση με άλλες τρέχουσες συναλλαγές της αγοράς για το ίδιο μέσο είτε βασίζεται σε τεχνική αποτίμησης, όπου οι μεταβλητές περιλαμβάνουν μόνο δεδομένα από παρατηρήσιμες αγορές.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα συνάπτουν συναλλαγές, για τις οποίες η εύλογη αξία προσδιορίζεται σύμφωνα με μοντέλα αποτίμησης, όπου οι μεταβλητές δεν προκύπτουν από παρατηρήσιμες τιμές αγοράς. Ένα τέτοιο χρηματοοικονομικό μέσο καταχωρείται αρχικά στην τιμή της συναλλαγής, η οποία είναι η καλύτερη ένδειξη για την εύλογη αξία, παρά το γεγονός ότι η αξία που προκύπτει από ένα σχετικό μοντέλο αποτίμησης μπορεί να διαφέρει. Η αρχική διαφορά ανάμεσα στην τιμή της συναλλαγής και στην τιμή που προκύπτει σύμφωνα με το μοντέλο της αποτίμησης, συχνά αποκαλούμενη ως «αναβαλλόμενο αποτέλεσμα πρώτης ημέρας» (deferred day one profit or loss), δεν αναγνωρίζεται απευθείας στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Ο χρόνος αναγνώρισης του «αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας» προσδιορίζεται κατά περίπτωση. Είτε αποσβένεται στη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου είτε αναβάλλεται, έως ότου η εύλογη αξία του μέσου να μπορεί να προσδιοριστεί, χρησιμοποιώντας μεταβλητές από την αγορά είτε αναγνωρίζεται με τον διακανονισμό της συναλλαγής. Το χρηματοοικονομικό μέσο καταχωρείται στην εύλογη αξία, προσαρμοζόμενο για το «αναβαλλόμενο αποτέλεσμα της πρώτης ημέρας». Μεταγενέστερες αλλαγές στην εύλογη αξία καταχωρούνται αμέσως στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, χωρίς αντιλογισμό των «αναβαλλόμενων αποτελεσμάτων της πρώτης ημέρας».

2.2.5 Έσοδα και έξοδα τόκων

Τα έσοδα από τόκους ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, αναγνωρίζονται όταν είναι πιθανό ότι οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν στον Όμιλο και στη Τράπεζα και το ποσό μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα.

Τα έσοδα και έξοδα τόκων αναγνωρίζονται σε δεδουλευμένη βάση στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων για όλα τα τοκοφόρα στοιχεία του ισολογισμού, εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

Ειδικότερα, σε ότι αφορά στα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού ισχύουν τα ακόλουθα:

- Για τα χρηματοοικονομικά μέσα που έχουν ταξινομηθεί στα Στάδια (Stages) 1 ή 2, ο τόκος έσοδο υπολογίζεται εφαρμόζοντας το πραγματικό επιτόκιο επί της λογιστικής αξίας προ απομείωσης του χρηματοοικονομικού στοιχείου.
- Για τα χρηματοοικονομικά μέσα που ταξινομούνται στο Στάδιο (Stage) 3, τα έσοδα από τόκους υπολογίζονται εφαρμόζοντας το πραγματικό επιτόκιο στο αποσβεσμένο κόστος του χρηματοοικονομικού στοιχείου.
- Για τα χρηματοοικονομικά μέσα που αγοράστηκαν ή δημιουργήθηκαν όντας απομειωμένα (POCI), ο τόκος υπολογίζεται παρόμοια με τα δάνεια του Σταδίου 3 εφαρμόζοντας το προσαρμοσμένο λόγω απομείωσης πραγματικό επιτόκιο (credit adjusted effective interest rate) του χρηματοοικονομικού μέσου.

Τα έσοδα ή έξοδα συναλλαγών, που σχετίζονται με τη δημιουργία χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων στο αναπόσβεστο κόστος, όπως είναι τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες, «αναβάλλονται» και αποσβένονται στη διάρκεια ζωής των μέσων αυτών, με βάση το πραγματικό επιτόκιο. Τα έσοδα ή έξοδα αυτά απεικονίζονται ως έσοδα ή έξοδα από τόκους στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Το πραγματικό επιτόκιο προεξοφλεί τις αναμενόμενες μελλοντικές εισπράξεις ή πληρωμές κατά τη διάρκεια ζωής ενός χρηματοπιστωτικού μέσου ή μέχρι την επόμενη ημερομηνία αναπροσαρμογής του επιτοκίου του, ώστε η αξία προεξόφλησης να ισούται με τη λογιστική του αξία, συμπεριλαμβανομένων και τυχόν εσόδων ή εξόδων συναλλαγών, που έχουν εισπραχθεί ή πληρωθεί.

2.2.6 Έσοδα και έξοδα προμηθειών

Για την αναγνώριση των εσόδων/εξόδων προμηθειών σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 15, ο Όμιλος και η Τράπεζα εφαρμόζουν το ακόλουθο μοντέλο βάσει πέντε βασικών βημάτων σε όλες τις συμβάσεις με πελάτες πλην εκείνων που είναι στο πεδίο εφαρμογής άλλων προτύπων, όπως οι χρηματοδοτικές μισθώσεις, τα χρηματοοικονομικά μέσα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 και τα ασφαλιστικά συμβόλαια που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 15:

- Προσδιορισμός της σύμβασης με τον πελάτη.
- Προσδιορισμός των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις συμβάσεις.
- Καθορισμός του τιμήματος συναλλαγής.
- Κατανομή του τιμήματος συναλλαγής στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις συμβάσεις.
- Αναγνώριση εσόδου καθώς η οντότητα ικανοποιεί τις υποχρεώσεις της.

Ως εκ τούτου, ο Όμιλος και η Τράπεζα αναγνωρίζουν έσοδα όταν εκπληρώνεται η υποχρέωση απόδοσης (performance obligation), δηλαδή όταν ο έλεγχος των υπηρεσιών ή των αγαθών μεταβιβάζεται στον πελάτη. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο Όμιλος και η Τράπεζα εκπληρώνουν μια υποχρέωση απόδοσης η οποία σχετίζεται με τη διευθέτηση της εκπλήρωσης

της υποχρέωσης για λογαριασμό τρίτου, τότε το έξοδο της παροχής της υπηρεσίας εκπλήρωσης αναγνωρίζεται ως μείωση της τιμής συναλλαγής από την παροχή της υπηρεσίας.

Τα έσοδα/έξοδα προμηθειών αναγνωρίζονται σε δεδουλευμένη βάση, κατά το χρόνο που παρέχονται οι σχετικές υπηρεσίες. Για παράδειγμα, τα έσοδα προμηθειών από αμοιβές υπηρεσιών διαχείρισης στοιχείων ενεργητικού και υπηρεσιών διαχείρισης ακινήτων αναγνωρίζονται κατά τον χρόνο που παρέχεται η υπηρεσία στον πελάτη.

Οι προμήθειες από κοινοπρακτικά δάνεια καταχωρούνται ως έσοδα, με την προϋπόθεση ότι έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της κοινοπραξίας και ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν κρατούν μέρος του δανείου ή κρατά ένα μέρος με την ίδια πραγματική απόδοση, όπως και οι άλλοι συμμετέχοντες. Οι προμήθειες που προκύπτουν από διαπραγματεύσεις ή από συμμετοχή σε διαπραγματεύσεις για λογαριασμό τρίτων, όπως για παράδειγμα ο διακανονισμός για εξαγορά μετοχών ή άλλων χρεογράφων ή η αγορά/πώληση εταιρειών, αναγνωρίζονται κατά την ολοκλήρωση της υποκείμενης συναλλαγής. Έξοδα προμηθειών κατά την εκτέλεση συναλλαγών (δηλ. συναλλαγές ανταλλαγής συναλλάγματος, διαπραγμάτευση χρεογράφων πελατών κ.λπ.) αναγνωρίζονται κατά την ολοκλήρωση της συναλλαγής.

2.2.7 Έσοδα από μερίσματα

Το έσοδο από μερίσματα καταχωρείται, όταν κατοχυρώνεται το δικαίωμα για την είσπραξη του μερίσματος.

2.2.8 Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (“FVTPL”)

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (“FVTPL”)

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (“FVTPL”) είναι όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία δεν πληρούν τα κριτήρια να επιμετρηθούν είτε στο αποσβέσιμο κόστος είτε στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (FVTOCI). Οι μεταβολές στην εύλογη αξία αυτών των χρηματοοικονομικών στοιχείων αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Επιπλέον, η Διοίκηση δύναται υπό ορισμένες συνθήκες κατά την αρχική αναγνώριση, να προσδιορίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, το οποίο διαφορετικά θα επιμετρούνταν στο αποσβεσμένο κόστος, ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων. Η εν λόγω επιλογή, είναι αμετάκλητη και μπορεί να γίνει μόνο εάν απαλείφει ή μειώνει αισθητά μια λογιστική αναντιστοιχία από την επιμέτρηση τέτοιων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή από την αναγνώριση των κερδών και ζημιών επί των χρηματοοικονομικών στοιχείων σε διαφορετική βάση.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού επιμετρούμενα υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (“FVTPL”)

Οι συμμετοχικοί τίτλοι επιμετρούνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (“FVTPL”) εκτός εάν ο Όμιλος και η Τράπεζα αποφασίσουν αμετάκλητα να τους επιμετρούν στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εισοδημάτων (“FVTOCI”) (Παρακαλώ ανατρέξτε στη Σημείωση 2.2.10).

Οι χρεωστικοί τίτλοι οι οποίοι επιμετρούνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (“FVTPL”) αποτελούν ανοίγματα για τα οποία οι συμβατικοί όροι δεν δημιουργούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες χρηματοροές που συνίστανται αποκλειστικά σε πληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (SPPI Fail).

Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών επιμετρούμενα υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (“FVTPL”)

Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρούμενα υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (“FVTPL”) αποτελούν πιστωτικά ανοίγματα για τα οποία οι συμβατικοί όροι δεν δημιουργούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες

χρηματοροές που συνίστανται αποκλειστικά σε πληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (SPPI Fail).

2.2.9 Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων & δανεισμός χρεογράφων

Τα χρεόγραφα, τα οποία πωλούνται με βάση τις συμβάσεις πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων (repos), αναταξινομούνται ως στοιχεία ενεργητικού σε ενέχυρο στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όταν ο αποδέκτης έχει το δικαίωμα, βάσει συμβολαίου, να πωλήσει ή να επανεκχωρήσει το ενεχυριασμένο στοιχείο. Η υποχρέωση προς το αντισυμβαλλόμενο μέρος περιλαμβάνεται στις «Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα» ή στις «Υποχρεώσεις προς πελάτες».

Τα χρεόγραφα, τα οποία αγοράζονται και επαναπωλούνται με βάση τις συμβάσεις αγοράς και επαναπώλησης (reverse repos), καταχωρούνται ως «Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών». Οι «Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών» αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

Η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της τιμής αγοράς των εν λόγω χρεογράφων λογίζεται ως τόκος και αναγνωρίζεται κατά τη διάρκεια της σύμβασης με βάση το πραγματικό επιτόκιο.

Χρεόγραφα εκχωρημένα από τον Όμιλο και την Τράπεζα σε αντισυμβαλλόμενους εμφανίζονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας ως στοιχεία ενεργητικού, στην περίπτωση που ο Όμιλος και η Τράπεζα διατηρούν κατ' ουσία τους κινδύνους και τα οφέλη, που απορρέουν από την κατοχή των εν λόγω χρεογράφων.

Χρεόγραφα εκχωρημένα στον Όμιλο και τη Τράπεζα από αντισυμβαλλόμενους δεν εμφανίζονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας, παρά μόνο στην περίπτωση πτώχευσης του αντισυμβαλλόμενου. Στην περίπτωση πώλησης των χρεογράφων σε τρίτο, ο Όμιλος και η Τράπεζα αναγνωρίζουν το εισπραχθέν τίμημα και την αντίστοιχη υποχρέωση επιστροφής των χρεογράφων στην εύλογη αξία στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

2.2.10 Επενδυτικό Χαρτοφυλάκιο επιμετρούμενο σε Εύλογη Αξία μέσω λοιπού Συνολικού Εισοδήματος ("FVTOCI")

Χρεωστικοί τίτλοι

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού επιμετράται στην εύλογη αξία μέσω του λοιπού Συνολικού Εισοδήματος (FVTOCI) εάν πληρούνται αμφότερες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου του οποίου ο στόχος επιτυγχάνεται τόσο με την είσπραξη συμβατικών χρηματοροών όσο και με την πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού (Διακράτησης για Είσπραξη και Πώληση) και
- Οι συμβατικοί όροι που διέπουν το περιουσιακό στοιχείο ενεργητικού δημιουργούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες χρηματοροές που συνίστανται αποκλειστικά σε πληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου.

Ένα επιχειρηματικό μοντέλο «Διακράτησης για Είσπραξη και Πώληση» (Hold To Collect & Sell) εφαρμόζεται όταν η Τράπεζα έχει αποφασίσει ότι τόσο η είσπραξη συμβατικών χρηματοροών όσο και η πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη του στόχου του επιχειρηματικού μοντέλου. Για να καθοριστεί εάν ισχύει, η Διοίκηση εξετάζει:

- εάν το επιχειρηματικό μοντέλο θα αφορά συνήθως μεγαλύτερη συχνότητα και αξία πωλήσεων από ένα μοντέλο «διακράτησης για είσπραξη»,

- εάν υπάρχουν διάφοροι στόχοι που μπορεί να συνάδουν με αυτόν τον τύπο επιχειρηματικού μοντέλου, όπως:
 - η διαχείριση καθημερινών αναγκών ρευστότητας,
 - η διατήρηση συγκεκριμένου προφίλ καμπύλης επιτοκίων, ή
 - η αντιστοίχιση της διάρκειας ζωής των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με τη διάρκεια ζωής των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων τις οποίες χρηματοδοτούν τα εν λόγω στοιχεία.

Μετά την αρχική επιμέτρηση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων με τα όποια κέρδη/ζημιές από την αποτίμηση στην εύλογη αξία να καταχωρούνται απευθείας στην κατάσταση συνολικού εισοδήματος. Στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων ο Όμιλος και η Τράπεζα αναγνωρίζουν τα έσοδα από τόκους που υπολογίστηκαν με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, τη ζημιά απομείωσης και τα συναλλαγματικά κέρδη και ζημιές. Την ημερομηνία αποαναγνώρισης ή αναταξινόμησης (όταν και μόνο όταν υπάρχει αλλαγή στο επιχειρηματικό μοντέλο) στην κατηγορία εύλογης αξίας μέσω αποτελεσμάτων, τα σωρευτικά κέρδη/ζημιές από αποτιμήσεις των χρεωστικών τίτλων αναταξινομούνται από την Καθαρή Θέση στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων ως προσαρμογή αναταξινόμησης.

Συμμετοχικοί τίτλοι

Κατά την αρχική αναγνώριση, ο Όμιλος και η Τράπεζα δύνανται να επιλέξουν αμετάκλητα να παρουσιάσουν στα λοιπά συνολικά εισοδήματα μεταγενέστερες μεταβολές στην εύλογη αξία μίας επένδυσης σε συμμετοχικούς τίτλους στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9, οι οποίοι δεν διακρατούνται ούτε για εμπορικούς σκοπούς ούτε αποτελούν ενδεχόμενο τίμημα που αναγνωρίζεται από τον εξαγοράζοντα σε μία επιχειρηματική συνένωση κατά την οποία εφαρμόζεται το IFRS 3. Η επιλογή αυτή λαμβάνεται κατά περίπτωση.

Επιπλέον, αντίθετα με τους χρεωστικούς τίτλους σε FVTOCI, για τους συμμετοχικούς τίτλους ισχύουν τα εξής:

- τα συσσωρευμένα κέρδη και οι ζημιές που αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα δεν αναταξινομούνται στη συνέχεια στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, αλλά μπορεί να αναταξινομούνται στα αποτελέσματα εις νέο,
- οι συμμετοχικοί τίτλοι δεν υπόκεινται σε απομείωση.

Αποκλειστικά το έσοδο από μερίσματα από αυτούς τους συμμετοχικούς τίτλους αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, εκτός εάν το μέρισμα ξεκάθαρα αντιπροσωπεύει ανάκτηση μέρους του κόστους της επένδυσης. Το έσοδο από μερίσματα αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων μόνο όταν:

- α) το δικαίωμα του Ομίλου και της Τράπεζας να λαμβάνουν μέρισμα έχει εδραιωθεί.
- β) είναι πιθανό ότι τα οικονομικά οφέλη που σχετίζονται με το μέρισμα θα εισρεύσουν στον Όμιλο και την Τράπεζα, και
- γ) το ποσό του μερίσματος δύναται να επιμετρηθεί αξιόπιστα.

Όλα τα λοιπά κέρδη και ζημιές (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με συνάλλαγμα) αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά εισοδήματα.

2.2.11 Αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων

Σε ορισμένες σπάνιες περιπτώσεις, όταν και μόνο όταν ο Όμιλος και η Τράπεζα αλλάζουν το επιχειρησιακό τους μοντέλο για τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών στοιχείων, θα πρέπει να αναταξινομήσουν όλα τα επηρεαζόμενα χρηματοοικονομικά

στοιχεία σύμφωνα με το νέο επιχειρηματικό μοντέλο.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα θα πρέπει να επαναξιολογούν τα επιχειρηματικά μοντέλα σε κάθε περίοδο αναφοράς, προκειμένου να καθορίζουν εάν έχουν διαφοροποιηθεί από την προηγούμενη περίοδο. Για παράδειγμα, το αυξημένο επίπεδο πωλήσεων εντός ενός χαρτοφυλακίου που είχε αξιολογηθεί ως 'Διακράτησης για Είσπραξη' μπορεί να υποδεικνύει ότι το επιχειρηματικό μοντέλο έχει εξελιχθεί και ότι δεν θα ήταν σκόπιμο οι μελλοντικές προσθήκες στο χαρτοφυλάκιο να ταξινομηθούν με τον ίδιο τρόπο. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να αναταξινομούνται και τα υπόλοιπα στοιχεία του χαρτοφυλακίου. Η αναταξινόμηση θα ήταν αναγκαία μόνο εάν πληρούνταν οι προϋποθέσεις του Δ.Π.Χ.Α. 9 για την αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού.

Η αναταξινόμηση πρέπει να εφαρμοστεί μελλοντικά από την «ημερομηνία αναταξινόμησης», η οποία ορίζεται ως «η πρώτη ημέρα της πρώτης περιόδου αναφοράς μετά την αλλαγή του επιχειρηματικού μοντέλου που έχει ως αποτέλεσμα την αναταξινόμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων από τον Όμιλο και την Τράπεζα». Αυτό δεν προκαλεί σφάλμα προηγούμενης περιόδου στις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας (όπως ορίζεται στο ΔΛΠ 8 "Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές στις Λογιστικές Εκτιμήσεις και Λάθη") ούτε αλλάζει την ταξινόμηση των υπολοίπων χρηματοοικονομικών στοιχείων που κατέχονται σε αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο (δηλ. χρηματοοικονομικών στοιχεία που ο Όμιλος και η Τράπεζα αναγνώρισαν σε προηγούμενες περιόδους και εξακολουθούν να κατέχουν), εφόσον ο Όμιλος και η Τράπεζα εξέτασαν όλες τις σχετικές πληροφορίες που ήταν διαθέσιμες τη στιγμή που έγινε η αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου. Συνεπώς, τυχόν κέρδη, ζημίες (συμπεριλαμβανομένων ζημιών απομείωσης) ή τόκοι που αναγνωρίστηκαν σε προηγούμενες περιόδους δεν θα αναμορφωθούν.

Οι αλλαγές στο επιχειρηματικό μοντέλο "Διακράτησης για την είσπραξη ταμειακών ροών" (HTC) του Ομίλου και της Τράπεζας για τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου δανείων αναμένεται να είναι πολύ σπάνιες. Οποιαδήποτε τέτοια αλλαγή θα πρέπει να είναι σημαντική για τις δραστηριότητες του Ομίλου και της Τράπεζας και πρέπει να εγκρίνεται από την Διοίκηση. Συνεπώς, η αλλαγή του στόχου του Επιχειρηματικού Μοντέλου του Ομίλου και της Τράπεζας θα συμβεί μόνο όταν αρχίσει ή παύσει να ασκεί μια σημαντική δραστηριότητα για τη λειτουργία τους όπως η απόκτηση ή διαγραφή ενός επιχειρηματικού τομέα.

Κατά την αναταξινόμηση μίας χρηματοοικονομικής απαίτησης από την κατηγορία αποτίμησης στο αναπόσβεστο κόστος στην κατηγορία αποτίμησης στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων ή στην κατηγορία αποτίμησης εύλογη αξία μέσω λοιπού συνολικού εισοδήματος, η εύλογη αξία της απαίτησης προσδιορίζεται κατά την ημερομηνία της αναταξινόμησης ενώ το ποσό της διαφοράς ανάμεσα στην εύλογη αξία και στο αναπόσβεστο κόστος αναγνωρίζεται απευθείας στα αποτελέσματα ή στο λογαριασμό λοιπών συνολικών εσόδων.

Για την αναταξινόμηση στην κατηγορία αποτίμησης FVTOCI το πραγματικό επιτόκιο του μέσου καθώς και ο υπολογισμός των Αναμενόμενων Ζημιών Απομείωσης δεν επηρεάζονται. Ωστόσο, το ποσό των συσσωρευμένων ζημιών θα αποαναγνωρισθεί και θα μεταφερθεί στη καθαρή θέση ως συσσωρευμένες ζημίες απομείωσης.

Κατά την αναταξινόμηση μίας χρηματοοικονομικής απαίτησης από την κατηγορία αποτίμησης στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων στην κατηγορία αποτίμησης στο αναπόσβεστο κόστος, η εύλογη αξία της απαίτησης κατά την ημερομηνία της αναταξινόμησης καθίσταται η νέα λογιστική αξία, προ απομείωσης. Η ημερομηνία της αναταξινόμησης είναι η ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης για σκοπούς υπολογισμού της ζημιάς απομείωσης και του πραγματικού επιτοκίου της απαίτησης.

Κατά την αναταξινόμηση μίας χρηματοοικονομικής απαίτησης από την κατηγορία αποτίμησης στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων στην κατηγορία αποτίμησης στην εύλογη αξία μέσω του λοιπού συνολικού εισοδήματος, το μέσο εξακολουθεί να αποτιμάται στην εύλογη αξία. Κατά την ημερομηνία της αναταξινόμησης, υπολογίζεται το πραγματικό

επιτόκιο της απαίτησης ενώ επίσης για σκοπούς υπολογισμού απομείωσης, η ημερομηνία αυτή είναι η ημερομηνία αρχικής αναγνώρισης της χρηματοοικονομικής απαίτησης.

Σε περίπτωση αναταξινόμησης από την κατηγορία αποτίμησης στην εύλογη αξία μέσω του λοιπού συνολικού εισοδήματος στην κατηγορία αποτίμησης στο αναπόσβεστο κόστος, η απαίτηση αναταξινομείται στην εύλογη αξία της κατά την ημερομηνία της αναταξινόμησης. Ωστόσο, το σωρευτικό κέρδος ή ζημία που έχει αναγνωρισθεί στην καθαρή θέση αντιλογίζεται προκειμένου να προσαρμόσει την εύλογη αξία της απαίτησης. Κατά τον τρόπο αυτό η απαίτηση είναι σαν να αποτιμώνταν πάντοτε στο αναπόσβεστο κόστος. Ο αντιλογισμός του ποσού αυτού από την καθαρή θέση δεν επηρεάζει τα αποτελέσματα και κατά συνέπεια δεν αποτελεί ανακύκλωση βάσει του ΔΛΠ 1. Το πραγματικό επιτόκιο της απαίτησης καθώς και ο υπολογισμός των αναμενόμενων ζημιών απομείωσης δεν επηρεάζονται. Οι συσσωρευμένες ζημίες απομείωσης που είχαν αναγνωρισθεί στην καθαρή θέση μεταφέρονται προσαρμόζοντας τη λογιστική αξία της απαίτησης προ απομείωσης.

Τέλος, σε περίπτωση αναταξινόμησης από την κατηγορία αποτίμησης στην εύλογη αξία μέσω του λοιπού συνολικού εισοδήματος στην κατηγορία αποτίμησης στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, η απαίτηση εξακολουθεί να αποτιμάται στην εύλογη αξία. Το σωρευτικό κέρδος ή ζημία που είχε αναγνωρισθεί στην καθαρή θέση μεταφέρεται στα αποτελέσματα ως ανακύκλωση βάσει του ΔΛΠ 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων».

Οι επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους δεν μπορούν να αναταξινομηθούν σε άλλη κατηγορία.

2.2.12 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών επιμετρούμενα στο αποσβεσμένο κόστος

Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών περιλαμβάνουν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος για τα οποία ισχύουν οι δυο κάτωθι συνθήκες:

- i. το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου του οποίου ο στόχος επιτυγχάνεται με την είσπραξη συμβατικών χρηματοροών και
- ii. οι συμβατικοί όροι που διέπουν το χρηματοοικονομικό στοιχείο δημιουργούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες χρηματοροές που συνίσταται αποκλειστικά σε πληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (SPPI pass).

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβεσμένο κόστος που εκταμιεύονται από τον Όμιλο και την Τράπεζα καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία, η οποία εμπεριέχει το κόστος συναλλαγής και μεταγενέστερα επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία τους, εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Οι τόκοι των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών συμπεριλαμβάνονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων ως «Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα».

Ο Όμιλος και η Τράπεζα σχηματίζουν αναμενόμενη πιστωτική ζημιά απομείωσης της αξίας των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβεσμένο κόστος όταν αναμένουν ότι δεν θα μπορέσουν να εισπράξουν όλα τα οφειλόμενα ποσά, που ορίζονται στους συμβατικούς όρους των δανείων. Το ποσό της συσσωρευμένης αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβεσμένο κόστος είναι η διαφορά μεταξύ όλων των προβλεπόμενων από τη σύμβαση χρηματοροών και όλων των χρηματοροών που αναμένεται να εισπραχθούν προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του δανείου (ή του πιστωτικά αναπροσαρμοσμένου πραγματικού επιτοκίου για τα αποκτημένα ή δημιουργηθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού απομειωμένης πιστωτικής αξίας).

Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, θα αναγνωρίζεται ζημιά απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες 12μήνου (αναλογούσα στο Στάδιο 1) για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, για τα οποία δεν υφίσταται σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση. Για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού:

- α) στα οποία υφίσταται σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση (Στάδιο 2),
- β) τα οποία είναι απομειωμένης πιστωτικής αξίας (Στάδιο 3) και
- γ) τα οποία είναι αποκτημένα ή δημιουργηθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού απομειωμένης πιστωτικής αξίας, θα αναγνωρίζεται ζημία απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες ζημιές, όπως αυτές προκύπτουν καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του δανείου.

Ορισμός Αθέτησης

Στο 4^ο τρίμηνο του 2018, η Διοίκηση οριστικοποίησε τις απαιτούμενες αλλαγές προκειμένου να εφαρμοστεί ο ορισμός του “EBA NPE” στον υπολογισμό των συσσωρευμένων πιστωτικών ζημιών. Ο Όμιλος και η Τράπεζα εναρμόνισαν τον ορισμό του Σταδίου 3 για σκοπούς χρηματοοικονομικής πληροφόρησης με τον ορισμό μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (“NPE”) που χρησιμοποιείται για κανονιστικούς σκοπούς. Συνεπώς, σύμφωνα με την Πολιτική Προβλέψεων του Ομίλου και της Τράπεζας ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο θεωρείται ως απομειωμένο και ταξινομείται στο Στάδιο 3 όταν χαρακτηρίζεται ως μη εξυπηρετούμενο άνοιγμα (“NPE”)¹⁵.

Ο ορισμός της αθέτησης αξιολογείται:

- Σε επίπεδο ανοίγματος για τα χαρτοφυλάκια Ιδιωτικής Πίστης και Μικρών Επιχειρήσεων
- Σε επίπεδο πιστούχου για τα υπόλοιπα χαρτοφυλάκια.

Ο καθορισμός της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου (SICR) λαμβάνει υπόψη μια σειρά από παράγοντες οι οποίοι διαφοροποιούνται ανάλογα με το χαρτοφυλάκιο. Τα κριτήρια βάσει των οποίων η Τράπεζα αξιολογεί εάν συντρέχει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου ενός ανοίγματος παρατίθενται κατωτέρω.

(3) Πρωτεύοντα κριτήρια

- ο σημαντική αύξηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης (PD) ενός χρηματοοικονομικού μέσου κατά την ημερομηνία αναφοράς, σε σύγκριση με την ημερομηνία αρχικής αναγνώρισης, βάσει ορισμένων απόλυτων (3% - 6,5%) ή/και σχετικών (200%) ορίων.

(4) Δευτερεύοντα κριτήρια

- ο ύπαρξη ρύθμισης
- ο συμπεριφορά δανείου (παρακολούθηση του μέγιστου σταδίου καθυστέρησης κατά τους τελευταίους 12 μήνες)
- ο ύπαρξη γεγονότος αθέτησης υποχρέωσης βάσει του Ορισμού των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων που περιέχεται στις Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (EBA), κατά τους τελευταίους 12 μήνες.

(5) Τελικό Κριτήριο (Backstop)

- ο καθυστέρηση 30 ημερών και άνω

Κύριες έννοιες μοντέλων απομείωσης αξίας

Οι Αναμενόμενες Πιστωτικές Ζημιές (“ECL”) είναι συνάρτηση της Πιθανότητας Αθέτησης υποχρέωσης (PD), του Ανοίγματος Κατά την Αθέτηση (EAD) και της Ζημίας σε Περίπτωση Αθέτησης (LGD), και εκτιμώνται ενσωματώνοντας πληροφορίες που αφορούν το μέλλον καθώς και με τη χρήση εμπειρίας και κρίσης, ώστε να αντανακλώνται παράγοντες που δεν έχουν ληφθεί

¹⁵ (ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ (Ε.Ε.) – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0227&from=EL>)

υπόψη από τα μοντέλα.

Η Τράπεζα θεωρεί ως σημαντικές τις χορηγήσεις σε εταιρικούς και ιδιώτες πελάτες που πληρούν τα κατωτέρω κριτήρια σωρευτικά:

- Αφορούν πιστούχους το συνολικό δανειακό άνοιγμα των οποίων στη λήξη της περιόδου που συνιστά την ημερομηνία αναφοράς υπερβαίνει το ποσό του € 1 εκ. ή του ισόποσου αυτού σε ξένο νόμισμα.
- Κατατάσσονται στο Στάδιο 3 (Stage 3)

Το αποτέλεσμα της ατομικής αξιολόγησης προσαρμόζεται περαιτέρω με την ενσωμάτωση της επίδρασης μακροοικονομικών σεναρίων που έχουν προσδιορισθεί με βάση τους υπολογισμούς των μοντέλων συλλογικής πρόβλεψης.

Η εκτίμηση της απομείωσης αξίας σε συλλογική βάση διενεργείται σε όλα τα δάνεια που κατατάσσονται στα Στάδια 1 και 2 καθώς και στο Στάδιο 3 υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχουν αξιολογηθεί ατομικά. Οι χορηγήσεις και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβεσμένο κόστος ομαδοποιούνται σύμφωνα με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου (π.χ. κατηγορία καθυστέρησης οφειλέτη, κλάδος οικονομικής δραστηριότητας οφειλέτη, επιχειρηματικός τομέας ή τομέας προϊόντος και άλλους σχετικούς παράγοντες). Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι ενδεικτικά της δυνατότητας του οφειλέτη να αποπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οφειλές, σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους των υπό αξιολόγηση χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο, το ποσό της σχηματιζόμενης πρόβλεψης μειωθεί και η μείωση σχετίζεται με αντικειμενικά γεγονότα, που συνέβησαν μετά το σχηματισμό της πρόβλεψης, όπως για παράδειγμα βελτίωση της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου, τότε η πρόβλεψη μειώνεται και το κέρδος καταχωρείται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Τα ρυθμισμένα δάνεια ορίζονται ως ανοίγματα που προκύπτουν από συμβάσεις δανείων για τις οποίες έχουν ληφθεί μέτρα ρύθμισης. Τα μέτρα αυτά θεωρούνται ως παραχώρηση του Ομίλου και της Τράπεζας προς τους πιστούχους οι οποίοι αντιμετωπίζουν ή πρόκειται να αντιμετωπίσουν οικονομική δυσχέρεια στην εκπλήρωση των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεών τους. Το καθεστώς της ρύθμισης μπορεί να περιλαμβάνει τροποποίηση των συμβατικών όρων και προϋποθέσεων ή/και αναχρηματοδότηση της οφειλής.

Τα δάνεια, που είναι σε καθεστώς ρύθμισης, ελέγχονται για απομείωση της αξίας τους, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης του Δ.Π.Χ.Α. 9 για δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβεσμένο κόστος, όπως αναφέρεται ανωτέρω.

2.2.13 Τροποποίηση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Τροποποίηση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Όταν οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού επαναδιαπραγματεύονται ή τροποποιούνται και η επαναδιαπραγμάτευση ή η τροποποίηση δεν οδηγεί σε αποαναγνώριση του χρηματοοικονομικού στοιχείου σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9, ο Όμιλος και η Τράπεζα υπολογίζουν εκ νέου την λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου και αναγνωρίζουν «κέρδος ή ζημιά τροποποίησης» στα αποτελέσματα χρήσης. Η λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού υπολογίζεται εκ νέου ως η παρούσα αξία των επαναδιαπραγματευθέντων ή τροποποιημένων συμβατικών ταμειακών ροών προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο (ή του πιστωτικά αναπροσαρμοσμένου πραγματικού επιτοκίου για τα αποκτημένα ή δημιουργηθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού απομειωμένης πιστωτικής αξίας) του χρηματοοικονομικού στοιχείου. Τυχόν κόστη ή προμήθειες προσαρμόζουν τη λογιστική αξία του τροποποιημένου χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού και αποσβένονται κατά την υπόλοιπη

διάρκεια του τροποποιημένου χρηματοοικονομικού στοιχείου.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αποαναγνωρίζεται όταν:

- τα συμβατικά δικαιώματα επί των χρηματοροών από το χρηματοοικονομικό στοιχείο έχουν εκπνεύσει, ή
- ο Όμιλος και η Τράπεζα μεταβιβάζουν το χρηματοοικονομικό στοιχείο και η μεταβίβαση πληροί τους όρους για αποαναγνώριση.

Ο όρος «χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού» αναφέρεται είτε σε ολόκληρο είτε σε μέρος του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού (ή σε ολόκληρη ή σε μέρος ομάδας συναφών χρηματοοικονομικών περιουσιακών ενεργητικού).

Τα συμβατικά δικαιώματα επί των χρηματοροών από αυτό το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού έχουν εκπνεύσει όταν για παράδειγμα:

- αποπληρώνεται μία απαίτηση δανείου,
- εκπνέει ένα δικαίωμα προαίρεσης χωρίς να έχει ασκηθεί.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα «μεταβιβάζουν» ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού όταν, και μόνο όταν:

- είτε μεταβιβάζουν τα συμβατικά δικαιώματα για να εισπράξουν τις χρηματοροές του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού,
- διατηρούν τα συμβατικά δικαιώματα της είσπραξης των χρηματοροών του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, αλλά αναλαμβάνουν τη συμβατική υποχρέωση να καταβάλλουν τις χρηματοροές σε έναν ή περισσότερους αποδέκτες.

Εάν ουσιαστικά όλοι οι κίνδυνοι και τα οφέλη της κυριότητας του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού μεταβιβαστούν, τότε το χρηματοοικονομικό στοιχείο πρέπει να αποαναγνωρίζεται και όλα τα οφέλη και οι κίνδυνοι που δημιουργούνται ή διατηρούνται κατά τη μεταβίβαση να αναγνωρίζονται ξεχωριστά ως στοιχείο ενεργητικού ή υποχρεώσεων.

Αποτελεί επιχειρηματική πρακτική η αναδιάρθρωση των χρεωστικών τίτλων ειδικότερα, όταν οι οφειλέτες αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες αλλά όχι μόνο σε αυτή την περίπτωση. Η αναδιάρθρωση είναι η τροποποίηση των όρων ενός δανείου ή η ανταλλαγή ενός χρεωστικού τίτλου που εκδόθηκε από έναν οφειλέτη με άλλον. Εάν οι συμβατικές ταμειακές ροές επί ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού επαναδιαπραγματευτούν ή τροποποιηθούν, ο Όμιλος και η Τράπεζα αξιολογούν κατά πόσο έχουν εκπνεύσει τα δικαιώματα επί των χρηματοροών και, συνεπώς, θα πρέπει το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού να αποαναγνωριστεί. Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν ορίσει κριτήρια αποαναγνώρισης όπως: αλλαγή πιστούχου, αλλαγή νομίσματος, συνένωση μη ομοειδών συμβάσεων κ.α..

Κατά την αποαναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού στην ολότητα του, η διαφορά μεταξύ:

- της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου κατά την ημέρα της αποαναγνώρισης, και
- του ανταλλάγματος που ελήφθη, (δηλ. κάθε νέου δημιουργηθέντος/ληφθέντος στοιχείου ενεργητικού αφαιρουμένης κάθε νέας υποχρέωσης που αναλαμβάνεται)

αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων ως «Κέρδος ή ζημιά αποαναγνώρισης».

Επιπροσθέτως, τυχόν σωρευτικό κέρδος ή ζημία ενός χρεωστικού μέσου σε FVTOCI που έχει αποαναγνωριστεί αναταξινομείται από την Καθαρή Θέση στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά την ημερομηνία της αποαναγνώρισης.

Αντιστρόφως, σωρευτικά κέρδη ή ζημιές των συμμετοχικών τίτλων σε FVTOCI δεν θα αναταξινομούνται από την Καθαρή Θέση στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά την ημερομηνία της αποαναγνώρισης.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων

Μία χρηματοοικονομική υποχρέωση αποαναγνωρίζεται όταν εκπληρώνεται, ακυρώνεται ή λήγει.

Στις περιπτώσεις όπου, μία υφιστάμενη χρηματοοικονομική υποχρέωση αντικαθίσταται από μία άλλη από τον ίδιο δανειστή με σημαντικά διαφορετικούς όρους, ή οι όροι της υφιστάμενης υποχρέωσης τροποποιούνται σημαντικά, αυτή η σημαντική αλλαγή θεωρείται ως αποαναγνώριση της αρχικής υποχρέωσης και αναγνώριση μιας νέας, με τη διαφορά μεταξύ των λογιστικών υπολοίπων να αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.2.14 Επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Οι επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες καταχωρούνται στο κόστος κτήσης, μειωμένο κατά τις απομειώσεις αξίας. Ο Όμιλος και η Τράπεζα ελέγχει εάν υπάρχει ένδειξη ότι μια επένδυση σε θυγατρική, συγγενή εταιρεία ή κοινοπραξία έχει υποστεί απομείωση. Ενδείξεις απομείωσης αξίας αποτελούν κυρίως η επιδείνωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων των εταιρειών, καθώς και οι δυσμενείς εξελίξεις σε ορισμένες χώρες ή/και κλάδους της ελληνικής οικονομίας, στους οποίους δραστηριοποιούνται οι εταιρείες του χαρτοφυλακίου των θυγατρικών, συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών. Εάν υπάρχει τέτοια ένδειξη, τότε διενεργείται έλεγχος απομείωσης (impairment test) συγκρίνοντας το ανακτήσιμο ποσό της επένδυσης με τη λογιστική αξία της επένδυσης. Στην περίπτωση όπου η λογιστική αξία της επένδυσης υπερβαίνει την ανακτήσιμη αξία, τότε η λογιστική αξία απομειώνεται στην ανακτήσιμη.

Η ζημία απομείωσης που έχει αναγνωριστεί σε προηγούμενες χρήσεις μπορεί να αντιστραφεί μόνο στην περίπτωση όπου υπάρχει μεταβολή στις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό του ανακτήσιμου ποσού της επένδυσης από την τελευταία φορά που είχε αναγνωριστεί ζημία απομείωσης. Στην περίπτωση αυτή, η λογιστική αξία της επένδυσης αυξάνεται μέχρι το ανακτήσιμο ποσό και η εν λόγω αύξηση αποτελεί αντιστροφή της ζημίας απομείωσης.

2.2.15 Άυλα στοιχεία ενεργητικού

2.2.15.1 Υπεραξία

Για συνενώσεις επιχειρήσεων, ο Όμιλος αναγνωρίζει τυχόν υπεραξία κατά την ημερομηνία της εξαγοράς και την επιμετρά ως τη διαφορά του (α) από το (β), όπου:

(α) το σύνολο:

- i. της εύλογης αξίας του τιμήματος για την απόκτηση του ελέγχου, καθώς και της αξίας της μειοψηφίας, και
- ii. της εύλογης αξίας της προηγούμενης συμμετοχής του Ομίλου στην εξαγοραζόμενη επιχείρηση κατά την ημερομηνία της εξαγοράς, στην περίπτωση εξαγορών επιχειρήσεων που λαμβάνουν χώρα σταδιακά.

(β) της διαφοράς μεταξύ των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων και των αναληφθεισών υποχρεώσεων επιμετρημένων σε εύλογες αξίες κατά την ημερομηνία εξαγοράς.

Στην περίπτωση εξαγοράς όπου το συνολικό τίμημα όπως ορίζεται από το (α), είναι χαμηλότερο της αξίας όπως ορίζεται από το (β), ο Όμιλος αναγνωρίζει το κέρδος που προκύπτει στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά την ημερομηνία εξαγοράς. Ο Όμιλος, σε κάθε περίπτωση, πριν την αναγνώριση του ως άνω κέρδους επανεξετάζει εάν ορθά έχει αναγνωρίσει τα στοιχεία

ενεργητικού και υποχρεώσεων που αποκτήθηκαν πριν την καταχώρηση του κέρδους στα αποτελέσματα.

Η θετική υπεραξία που προκύπτει από την εξαγορά επιχείρησης αναγνωρίζεται αρχικά στο κόστος ως άυλο πάγιο στοιχείο και μεταγενέστερα επιμετράται στο κόστος μείον την συσσωρευμένη ζημιά απομείωσης. Σε περίπτωση απώλειας ελέγχου θυγατρικής εταιρείας, στο κέρδος ή τη ζημιά από την πώληση συμπεριλαμβάνεται και το ποσό της υπεραξίας, που σχετίζεται με την πωληθείσα θυγατρική.

Κατά τη διαδικασία ελέγχου απομείωσης της αξίας της, η υπεραξία η οποία έχει δημιουργηθεί σε μία συνένωση επιχειρήσεων κατανέμεται από την ημερομηνία απόκτησης, στις Μονάδες Δημιουργίας Ταμειακών Ροών (ΜΔΤΡ) της αποκτηθείσας θυγατρικής εταιρείας σύμφωνα με τους επιχειρηματικούς τομείς που παρουσιάζονται στην Σημείωση 5. Όταν σε μια Μ.Δ.Τ.Ρ. προκύψει ζημιά λόγω απομείωσης της αξίας της, η ζημιά αυτή καταρχήν μειώνει τη λογιστική αξία της υπεραξίας, που έχει κατανεμηθεί στη μονάδα αυτή και εν συνεχεία μειώνει αναλογικά την αξία των στοιχείων ενεργητικού, που ανήκουν στην εν λόγω Μ.Δ.Τ.Ρ. Αντιστροφή της υπεραξίας απαγορεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 36 «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων».

2.2.15.2 Λογισμικό

Η δαπάνη για αγορά λογισμικού, το οποίο θα επιφέρει μελλοντικά οικονομικά οφέλη στον Όμιλο και την Τράπεζα για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους, καταχωρείται ως άυλο στοιχείο του ενεργητικού. Οι δαπάνες που βελτιώνουν ή επιμηκύνουν την απόδοση των προγραμμάτων λογισμικού πέραν των αρχικών τεχνικών προδιαγραφών ή αντίστοιχα τα έξοδα αναβάθμισης λογισμικού, ενσωματώνονται στο αρχικό κόστος κτήσεως του λογισμικού, με απαραίτητη προϋπόθεση να μπορούν να επιμετρηθούν με αξιοπιστία.

Μετά την αρχική αναγνώριση, το λογισμικό επιμετράται στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και τις συσσωρευμένες ζημιές απομείωσης. Το λογισμικό αποσβένεται κατ' ελάχιστο στα 3 χρόνια με την ευθεία μέθοδο απόσβεσης, και η ωφέλιμη ζωή του εξετάζεται κάθε έτος.

Στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς, ο Όμιλος και η Τράπεζα εξετάζουν τις λογιστικές αξίες των λογισμικών για το εάν υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης αξίας, για παράδειγμα, όταν τα γεγονότα ή οι μεταβολές των συνθηκών υποδεικνύουν, ότι η λογιστική του αξία μπορεί να μην είναι ανακτήσιμη. Όπου η ανακτήσιμη αξία είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας του, το λογισμικό απομειώνεται στο ανακτήσιμο ποσό.

Η συντήρηση της απόδοσης των προγραμμάτων λογισμικού αναγνωρίζεται ως έξοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, όταν πραγματοποιείται η δαπάνη.

Το λογισμικό αποαναγνωρίζεται όταν:

(α) έχει πωληθεί ή

(β) όταν δεν αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη χρήση ή τη διάθεση του λογισμικού.

Το κέρδος ή η ζημιά από την πώληση του λογισμικού προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης, αν υπάρχει, και της λογιστικής αξίας του λογισμικού.

2.2.15.3 Λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού

Τα Λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού αρχικά αναγνωρίζονται στο κόστος, όταν αναμένεται να προκύψουν μελλοντικές οικονομικές ωφέλειες από τη χρήση τους. Στο κόστος του άυλου στοιχείου ενεργητικού συμπεριλαμβάνεται και κάθε άμεσο

κόστος, που απαιτείται για τη δημιουργία, την παραγωγή και την προετοιμασία για τη σωστή λειτουργία του. Παραδείγματα άμεσου κόστους είναι:

- Το κόστος προσωπικού, το οποίο είναι δυνατόν να εξακριβωθεί και να αποδοθεί άμεσα στην ανάπτυξη του συγκεκριμένου άυλου στοιχείου.
- Οι αμοιβές εξωτερικών συνεργατών, που αφορούν στη δημιουργία του άυλου περιουσιακού στοιχείου.

Τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν επίσης, άυλα στοιχεία ενεργητικού που αναγνωρίστηκαν κατά τον επιμερισμό του κόστους εξαγοράς νέων θυγατρικών εταιρειών. Τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού δύναται να περιλαμβάνουν πελατολόγιο, δίκτυο καταστημάτων και εμπορικά σήματα.

Μετά την αρχική αναγνώριση, τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού επιμετρώνται στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και τις συσσωρευμένες ζημίες απομείωσης. Τα στοιχεία αυτά αποσβένονται σε 5-10 χρόνια με την ευθεία μέθοδο απόσβεσης, ανάλογα με την ωφέλιμη ζωή του κάθε στοιχείου. Η ωφέλιμη ζωή των λοιπών άυλων στοιχείων ενεργητικού εξετάζεται σε ετήσια βάση.

Στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς, ο Όμιλος και η Τράπεζα εξετάζουν τις λογιστικές αξίες των λοιπών άυλων στοιχείων ενεργητικού για το εάν υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης αξίας, για παράδειγμα, όταν τα γεγονότα ή οι μεταβολές των συνθηκών υποδεικνύουν, ότι η λογιστική τους αξία μπορεί να μην είναι ανακτήσιμη. Όπου η ανακτήσιμη αξία είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας τους, τα λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία απομειώνονται στο ανακτήσιμο ποσό.

Τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού αποαναγνωρίζονται όταν:

(α) έχουν πωληθεί ή

(β) όταν δεν αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη χρήση ή τη διάθεση τους.

Το κέρδος ή η ζημία από την πώληση των λοιπών άυλων στοιχείων ενεργητικού προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης, αν υπάρχει, και της λογιστικής αξίας των λοιπών άυλων στοιχείων ενεργητικού.

2.2.16 Ενσώματα πάγια στοιχεία

Ο Όμιλος και η Τράπεζα κατέχουν ενσώματα πάγια στοιχεία με σκοπό τη χρήση τους στη λειτουργική δραστηριότητα ή τη χρήση τους για διοικητικούς σκοπούς. Τα ενσώματα πάγια στοιχεία περιλαμβάνουν: οικόπεδα, ιδιοχρησιμοποιούμενα κτίρια, βελτιώσεις μισθωμένων ακινήτων, εξοπλισμό, έπιπλα και μεταφορικά μέσα.

Τα ενσώματα πάγια στοιχεία αποτιμώνται στο ιστορικό κόστος, μειωμένο κατά τις σωρευμένες αποσβέσεις και τις σωρευμένες απομειώσεις αξίας. Στο ιστορικό κόστος περιλαμβάνονται δαπάνες, που συνδέονται άμεσα με την αγορά των ενσώματων στοιχείων. Στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς, ο Όμιλος και η Τράπεζα εξετάζουν τις λογιστικές αξίες των ενσώματων παγίων στοιχείων για το εάν υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης αξίας, για παράδειγμα, όταν γεγονότα ή αλλαγές στις συνθήκες παρέχουν ενδείξεις, ότι η λογιστική αξία ενδέχεται να μην είναι ανακτήσιμη. Η λογιστική αξία ενός ενσώματου παγίου στοιχείου μειώνεται στην ανακτήσιμη αξία, όταν η λογιστική αξία είναι μεγαλύτερη από την εκτιμώμενη ανακτήσιμη αξία. Η ανακτήσιμη αξία είναι η μεγαλύτερη μεταξύ της εύλογης αξίας του ενσώματου παγίου στοιχείου, μειωμένης κατά τις δαπάνες για την πώλησή του και της αξίας λόγω χρήσης (value in use).

Ο Όμιλος και η Τράπεζα εφαρμόζουν το Δ.Λ.Π. 23 «Κόστος Δανεισμού», σύμφωνα με το οποίο το κόστος δανεισμού μεταφέρεται σε αύξηση του κόστους του σχετικού περιουσιακού στοιχείου, όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 23. Συγκεκριμένα, οι προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 23 είναι οι ακόλουθες: α) το κόστος δανεισμού θα πρέπει να σχετίζεται άμεσα με

την απόκτηση, κατασκευή ή παραγωγή ενός περιουσιακού στοιχείου, που απαιτεί σημαντική χρονική περίοδο προετοιμασίας για τη χρήση, για την οποία προορίζεται ή για την πώλησή του και β) το κόστος δανεισμού θα είχε αποφευχθεί, εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η δαπάνη για το συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο.

Οι μεταγενέστερες δαπάνες συμπεριλαμβάνονται στην αξία του παγίου, ή αναγνωρίζονται ως ξεχωριστό πάγιο ανάλογα με την περίπτωση, μόνο όταν πιθανολογείται, ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν στον Όμιλο και τη Τράπεζα και οι δαπάνες αυτές μπορούν να αποτιμηθούν αξιόπιστα. Όλες οι υπόλοιπες δαπάνες επισκευών και συντηρήσεων καταχωρούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, κατά τη χρήση στην οποία πραγματοποιούνται.

Οι αποσβέσεις των υπολοίπων ενσώματων παγίων υπολογίζονται χρησιμοποιώντας την σταθερή μέθοδο απόσβεσης, με βάση την εκτιμώμενη ωφέλιμη ζωή και λαμβάνοντας υπόψη την υπολειμματική αξία κάθε παγίου. Ο Όμιλος και η Τράπεζα διενεργούν αξιολόγηση σε ετήσια βάση, τόσο στην ωφέλιμη ζωή των ενσώματων παγίων όσο και στην υπολειμματική αξία τους.

Η διενέργεια αποσβέσεων των ενσώματων παγίων αρχίζει με την έναρξη χρήσης του ενσώματου παγίου στοιχείου και διακόπτεται μόνο με την πώληση του εν λόγω στοιχείου. Στην περίπτωση όπου το ενσωματωμένο πάγιο παύει να χρησιμοποιείται, συνεχίζεται η απόσβεσή του μέχρι να αποσβεσθεί πλήρως. Η ωφέλιμη ζωή ανά κατηγορία παγίου ενεργητικού είναι η ακόλουθη:

Εξοπλισμός και συστήματα υπολογιστών	3-5 χρόνια
Βελτιώσεις επί μισθωμένων ακινήτων	χαμηλότερη διάρκεια μεταξύ ωφέλιμης ζωής και διάρκειας μίσθωσης
Λοιπός εξοπλισμός και έπιπλα	5-10 χρόνια
Μεταφορικά μέσα	6-9 χρόνια
Ιδιοχρησιμοποιούμενα κτίρια	25-40 χρόνια
Οικόπεδα	δεν αποσβένονται

Ένα ιδιοχρησιμοποιούμενο ακίνητο αποαναγνωρίζεται και η λογιστική του αξία διαγράφεται, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Δ.Λ.Π. 16, κατά την πώληση ή όταν δεν αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη στον Όμιλο ή στην Τράπεζα. Το ακίνητο μπορεί να διατεθεί μέσω συμφωνίας πώλησης ή μίσθωσης (ως εκμισθωτής) ή δωρεάς. Τα κέρδη ή η ζημιά από την διάθεση ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης (μείον τα έξοδα της πώλησης) και της λογιστικής αξίας του ακινήτου κατά την ημερομηνία της πώλησης. Το κέρδος ή η ζημιά αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.2.17 Επενδύσεις σε ακίνητα

Τα ακίνητα που κατέχονται με σκοπό τη μακροπρόθεσμη εκμίσθωση ή την απόκτηση υπεραξίας αναγνωρίζονται ως επενδύσεις σε ακίνητα στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας. Οι επενδύσεις σε ακίνητα περιλαμβάνουν οικόπεδα, κτίρια ή τμήματα κτιρίων, οικόπεδα και κτίρια λειτουργικής μίσθωσης, καθώς και κτίρια χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Τα ακίνητα, που κατέχονται από τον Όμιλο και την Τράπεζα ως μισθωτή με συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, κατηγοριοποιούνται και λογιστικοποιούνται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του μισθωτή ως επενδύσεις σε ακίνητα, όταν πληρείται ο ορισμός σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 17 «Μισθώσεις».

Οι επενδύσεις σε ακίνητα αρχικά αναγνωρίζονται στο κόστος, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών εξόδων συναλλαγής.

Μετά την αρχική καταχώρηση, οι επενδύσεις σε ακίνητα καταχωρούνται στην εύλογη αξία, όπως αυτή αξιολογείται από ανεξάρτητους εκτιμητές. Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές ή αναπροσαρμόζεται, αν κρίνεται απαραίτητο, αναλόγως της φύσης, της τοποθεσίας και της κατάστασης του συγκεκριμένου παγίου. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 13 «Επιμέτρηση Εύλογης Αξίας», η επιμέτρηση της εύλογης αξίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ικανότητα δημιουργίας οφελών από τη μέγιστη και βέλτιστη χρήση του περιουσιακού στοιχείου ή από την πώλησή του σε τρίτον, που θα χρησιμοποιήσει το εν λόγω περιουσιακό στοιχείο κατά τη μέγιστη και βέλτιστη χρήση του. Οι μέθοδοι επιμέτρησης που χρησιμοποιούνται είναι οι ακόλουθες:

- i. Μέθοδος Αγοράς ή Συγκριτική Μέθοδος (Comparative Method). Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, ο προσδιορισμός της αξίας γίνεται με βάση τα συμπεράσματα που προκύπτουν από έρευνα και συλλογή συγκριτικών στοιχείων ακινήτων που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη ομοιότητα χαρακτηριστικών με τα εκτιμώμενα ακίνητα.
- ii. Μέθοδος Εισοδήματος (Income Approach). Η εν λόγω μέθοδος προσδιορίζει την εύλογη αξία κάθε ακινήτου με βάση την κεφαλαιοποιημένη αξία του παρόντος μισθώματος.
- iii. Μέθοδος Κόστους (Cost Approach). Η μέθοδος αυτή προσδιορίζει την εύλογη αξία του κάθε ακινήτου με βάση το κόστος αντικατάστασης του ή την αξιοποίησή του.
- iv. Mass Appraisal ή Μαζικές επανεκτιμήσεις. Ο σκοπός της μεθόδου αυτής είναι να υπολογίσει με οικονομετρικές και χωρικά οικονομετρικές τεχνικές την τρέχουσα εμπορική αξία των ακινήτων.
- v. Τεχνική της Αξιοποίησης του Ακινήτου (Residual Method). Η λογική της μεθόδου αυτής έχει ως βάση το ανώτατο τίμημα που θα ήταν διατεθειμένος να πληρώσει ένας επενδυτής για ένα οικόπεδο προκειμένου να το αξιοποιήσει και στη συνέχεια να το εκμεταλλευτεί.

Οι ανωτέρω αναφερόμενες μέθοδοι εκτιμήσεων χρησιμοποιούνται από ανεξάρτητους εκτιμητές στο πλαίσιο των εκτιμήσεων σε εύλογη αξία των επενδύσεων σε ακίνητα. Για τις επενδύσεις σε ακίνητα που δεν εκτιμώνται από εκτιμητές, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με μεθοδολογία που βασίζεται σε τιμές από πραγματοποιηθείσες εκτιμήσεις.

Οι επενδύσεις σε ακίνητα που υπόκεινται σε βελτιώσεις για συνέχιση της χρήσης τους ως επενδύσεις σε ακίνητα ή για τις οποίες η αγορά είναι λιγότερο ενεργή, εξακολουθούν να αποτιμώνται σε εύλογες αξίες. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα αντανakλούν εισοδήματα από τρέχουσες μισθώσεις, καθώς και παραδοχές για μελλοντικές μισθώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς.

Οι εύλογες αξίες αντανakλούν επίσης, οποιεσδήποτε εκροές αναμένονται για τις επενδύσεις σε ακίνητα. Μερικές από αυτές τις εκροές καταχωρούνται στις υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις οικοπέδων και κτιρίων, που κατατάσσονται στις επενδύσεις σε ακίνητα.

Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Δ.Λ.Π. 40 «Επενδύσεις σε Ακίνητα», μεταγενέστερες δαπάνες καταχωρούνται στη λογιστική αξία του ακινήτου, μόνο όταν είναι πιθανόν, ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη, τα οποία σχετίζονται με το ακίνητο, θα εισρεύσουν στον Όμιλο και τη Τράπεζα και το κόστος του μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα. Οι δαπάνες βελτίωσης και συντήρησης καταχωρούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της χρήσης, στην οποία πραγματοποιούνται.

Μεταβολές στην εύλογη αξία καταχωρούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων στην περίοδο που προκύπτουν.

Εάν μία επένδυση σε ακίνητο μετατραπεί σε ιδιοχρησιμοποιούμενη, κατηγοριοποιείται στα ενσώματα πάγια και η εύλογη αξία της κατά την ημερομηνία της αλλαγής θεωρείται ως το νέο κόστος.

Τα ακίνητα που κατασκευάζονται ή αναπτύσσονται για μελλοντική χρήση ως επενδύσεις σε ακίνητα κατατάσσονται στα ενσώματα πάγια και καταχωρούνται στο κόστος μέχρι να ολοκληρωθεί η κατασκευή ή η ανάπτυξή τους, οπότε και αλλάζουν

κατηγορία και λογιστικοποιούνται ως επενδύσεις σε ακίνητα.

Μία επένδυση σε ακίνητα αποαναγνωρίζεται από την Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης κατά τη διάθεσή της. Η αποαναγνώριση μιας επένδυσης σε ακίνητα μπορεί να γίνεται με πώληση ή όταν μισθώνεται μέσω σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης. Το κέρδος/ζημία που προκύπτει από τη διάθεση επενδυτικών ακινήτων προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης και της λογιστικής αξίας του επενδυτικού ακινήτου κατά την ημερομηνία διάθεσης. Η εν λόγω διαφορά αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.2.18 Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού Διακρατούμενα προς Πώληση («ΔΠΠ») και Διακοπτόμενες δραστηριότητες

Ο Όμιλος και Τράπεζα ταξινομούν ένα μη κυκλοφορούν στοιχείο ενεργητικού ως διακρατούμενο προς πώληση εάν το κόστος του θα ανακτηθεί κυρίως από την πώληση και όχι από τη χρήση του. Για να γίνει αυτό, θα πρέπει να πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) το μη κυκλοφορούν στοιχείο ενεργητικού πρέπει να είναι διαθέσιμο για άμεση πώληση στην παρούσα κατάστασή του,
 - β) η πώλησή του είναι πολύ πιθανή,
 - γ) η Διοίκηση έχει δεσμευθεί για την πώληση,
 - δ) έχει ξεκινήσει ένα ενεργό πρόγραμμα εξεύρεσης αγοραστή και ολοκλήρωσης του προγράμματος,
 - ε) το μη κυκλοφορούν στοιχείο ενεργητικού πρέπει να είναι διαθέσιμο προς πώληση σε τιμή λογική σε σχέση με τη τρέχουσα εύλογη αξία του.
- στ) η πώληση ενός μη κυκλοφορούντος στοιχείου ενεργητικού πρέπει να θεωρηθεί ως ολοκληρωμένη πώληση εντός 12 μηνών από την ημερομηνία καταχώρισης στην κατηγορία «ΔΠΠ».

Τα διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού επιμετρούνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ λογιστικής και εύλογης αξίας (αφαιρουμένων των εξόδων για την πώλησή τους). Τα στοιχεία της κατηγορίας αυτής δεν αποσβένονται. Κέρδη/ζημίες από την πώληση των διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Μια διακοπτόμενη δραστηριότητα του Ομίλου και της Τράπεζας, αφορά σε διακριτή επιχειρηματική δραστηριότητα του Ομίλου και της Τράπεζας η οποία έχει πωληθεί ή έχει κατηγοριοποιηθεί ως διακρατούμενη προς πώληση και:

- αντιπροσωπεύει μια ξεχωριστή κύρια επιχειρηματικότητα ή τις δραστηριότητες μιας γεωγραφικής περιοχής,
- είναι μέρος ενός συντονισμένου προγράμματος πώλησης μιας ξεχωριστής κύριας επιχειρηματικότητας ή των δραστηριοτήτων μιας γεωγραφικής περιοχής, ή
- αποτελεί θυγατρική, που αποκτήθηκε με αποκλειστικό σκοπό την μεταπώλησή της.

Τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων των διακοπτόμενων δραστηριοτήτων παρουσιάζονται διακριτά από τα υπόλοιπα στοιχεία του ενεργητικού και υποχρεώσεων, σε ξεχωριστή γραμμή και δεν συμψηφίζονται μεταξύ τους. Ομοίως, τα κέρδη/ζημίες μετά από φόρους από διακοπτόμενες δραστηριότητες παρουσιάζονται σε ξεχωριστή γραμμή της Κατάστασης Αποτελεσμάτων.

2.2.19 Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού

Τα ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού περιλαμβάνουν ακίνητα του Ομίλου και της Τράπεζας, που έχουν αποκτηθεί από πλειστηριασμούς προς πλήρη ή μερική ικανοποίηση των απαιτήσεων του Ομίλου και της Τράπεζας. Τα

ακίνητα αυτά συμπεριλαμβάνονται στα «Λοιπά Στοιχεία Ενεργητικού» στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Τα ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού περιλαμβάνουν ακίνητα που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 40, καθώς και ακίνητα των θυγατρικών της τα οποία πωλούνται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους. Τα ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 2 «Αποθέματα» και αποτιμώνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας. Το κόστος κτήσης των αποθεμάτων ακινήτων καθορίζεται σύμφωνα με τη μέθοδο του μέσου σταθμικού κόστους. Η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης, μείον τα έξοδα πώλησης.

Τα αποθέματα ακινήτων ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού αποαναγνωρίζονται από την Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης κατά τη διάθεσή τους. Το κέρδος/ζημία που προκύπτει από τη διάθεσή των εν λόγω ακινήτων προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας μείον τα έξοδα πώλησης και της λογιστικής αξίας του ακινήτου. Η εν λόγω διαφορά αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.2.20 Μισθώσεις

A. Ο Όμιλος ως μισθωτής

Λειτουργικές μισθώσεις

Οι συμβάσεις μισθώσεων παγίων στοιχείων, από τις οποίες προκύπτει, ότι ο εκμισθωτής διατηρεί ένα σημαντικό μέρος από τους κινδύνους και τα οφέλη, που σχετίζονται με τα μισθωμένα ενσώματα πάγια, καταχωρούνται ως λειτουργικές μισθώσεις. Το μισθωμένο πάγιο δεν καταχωρείται ως στοιχείο ενεργητικού στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου.

Οι πληρωμές, που πραγματοποιούνται για συμβάσεις λειτουργικών μισθώσεων, καταχωρούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων με την ευθεία μέθοδο στη διάρκεια της λειτουργικής μίσθωσης.

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Μισθώσεις, στις οποίες ο Όμιλος διατηρεί ουσιαστικά το σύνολο από τους κινδύνους και τα οφέλη, που σχετίζονται με τα μισθωμένα πάγια, καταχωρούνται ως χρηματοδοτικές μισθώσεις.

Στην περίπτωση που ο Όμιλος είναι μισθωτής ενσώματων παγίων μέσω χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα μισθωμένα αυτά πάγια αναγνωρίζονται ως ενσώματα πάγια (στην ανάλογη κατηγορία παγίων) και η αντίστοιχη υποχρέωση για καταβολή των μισθωμάτων προς τον εκμισθωτή ως στοιχείο του παθητικού στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Τα ενσώματα μισθωμένα πάγια αρχικά καταχωρούνται στη μικρότερη αξία, μεταξύ της εύλογης αξίας του μισθωμένου παγίου και της παρούσας αξίας των μελλοντικών μισθωμάτων. Τα ιδιοχρησιμοποιούμενα μισθωμένα πάγια αποσβένονται στην ωφέλιμη ζωή του παγίου, εάν είναι μεγαλύτερη από τη διάρκεια της μίσθωσης, μόνο στην περίπτωση όπου εκτιμάται ότι τα μισθωμένα πάγια θα έρθουν στην κυριότητα του Ομίλου στο τέλος της μίσθωσης. Κάθε πληρωμή μισθώματος διαχωρίζεται σε κεφάλαιο και τόκο. Το ποσό του μισθώματος, που αφορά κεφάλαιο, μειώνει την υποχρέωση, ενώ ο τόκος καταχωρείται ως έξοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

Β. Ο Όμιλος ως εκμισθωτής

Λειτουργικές μισθώσεις

Στην περίπτωση που ο Όμιλος ή η Τράπεζα εκμισθώνει πάγια σε τρίτους με συμβάσεις λειτουργικής μίσθωσης, τα πάγια αυτά εμφανίζονται και αποτιμώνται στη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, όπως και τα λοιπά πάγια της ίδιας κατηγορίας. Τα έσοδα μισθωμάτων του Ομίλου και της Τράπεζας αναγνωρίζονται κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Στις περιπτώσεις που ο Όμιλος ή η Τράπεζα εκμισθώνει ενσώματα πάγια, για τα οποία συνάπτει συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, η παρούσα αξία των καταβληθέντων μισθωμάτων καταχωρείται ως απαίτηση στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης. Η διαφορά μεταξύ της συνολικής απαίτησης και της παρούσας αξίας της απαίτησης καταχωρείται ως μη δεδουλευμένο χρηματοοικονομικό έσοδο. Οι εισπράξεις μισθωμάτων διαχωρίζονται και μειώνουν τη συνολική απαίτηση από μισθώματα, ενώ το αναλογούν έσοδο τόκων αναγνωρίζεται σε δεδουλευμένη βάση στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Γ. Συμβάσεις πώλησης και επαναμίσθωσης

Μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης συνεπάγεται την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου και την εν συνεχεία επαναμίσθωση του ίδιου περιουσιακού στοιχείου. Ο λογιστικός χειρισμός μιας συναλλαγής πώλησης και επαναμίσθωσης εξαρτάται από το είδος της σχετικής μίσθωσης.

Αν μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης καταλήξει σε χρηματοδοτική μίσθωση, οποιαδήποτε θετική διαφορά ανάμεσα στο τίμημα πώλησης του περιουσιακού στοιχείου και στη λογιστική αξία του, δεν θα αναγνωριστεί άμεσα ως έσοδο από τον πωλητή - μισθωτή αλλά ως έσοδο επόμενων χρήσεων, το οποίο θα μεταφέρεται τμηματικά στα αποτελέσματα καθ' όλη τη διάρκεια της μίσθωσης.

Αν μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης καταλήξει σε λειτουργική μίσθωση και είναι φανερό ότι η συναλλαγή αυτή έχει γίνει στην εύλογη αξία, τότε οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία αναγνωρίζεται αμέσως. Αν η τιμή πώλησης του περιουσιακού στοιχείου διαφέρει από την εύλογη αξία του, τότε οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία αναγνωρίζεται αμέσως στα αποτελέσματα χρήσης. Εξαίρεση αποτελούν οι περιπτώσεις διαφοροποίησης των μελλοντικών μισθωμάτων. Έτσι, εάν προκύπτει μεν ζημία, η οποία όμως αντισταθμίζεται από οφέλη, που προκύπτουν από χαμηλότερα μελλοντικά μισθώματα, σε σχέση με τις τρέχουσες τιμές, τότε η ζημία αυτή παραμένει στον ισολογισμό και αποσβένεται αναλογικά με τα μισθώματα σε ολόκληρη την προβλεπόμενη διάρκεια χρήσης του περιουσιακού στοιχείου. Ως εκ τούτου, το κέρδος που θα προκύψει, στην περίπτωση που η τιμή πώλησης του περιουσιακού στοιχείου είναι μεγαλύτερη από την εύλογη αξία του, λόγω αυξημένων μελλοντικών μισθωμάτων, παραμένει ως έσοδο επόμενων περιόδων και αποσβένεται καθ' όλη την προβλεπόμενη διάρκεια χρήσης του περιουσιακού στοιχείου.

2.2.21 Ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα

Για τους σκοπούς της Κατάστασης Ταμειακών Ροών, το ταμείο και τα χρηματικά διαθέσιμα ορίζονται ως βραχυπρόθεσμες επενδύσεις υψηλής ρευστότητας που είναι άμεσα μετατρέψιμα σε γνωστά ποσά μετρητών και τα οποία υπόκεινται σε μη σημαντικό κίνδυνο αλλαγών της αξίας τους.

Το ταμείο και τα χρηματικά διαθέσιμα εμπεριέχουν υπόλοιπα με ληκτότητα μικρότερη των τριών μηνών από την ημέρα

απόκτησής τους, όπως μετρητά, μη δεσμευμένα χρηματικά διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα, χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι υποχρεωτικές καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα δεν είναι διαθέσιμες για χρήση καθημερινών δραστηριοτήτων από τον Όμιλο και την Τράπεζα και συνεπώς δεν συμπεριλαμβάνονται στα υπόλοιπα με ληκτότητα μικρότερη των τριών μηνών.

2.2.22 Προβλέψεις

Πρόβλεψη αναγνωρίζεται όταν:

- α) ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν μία παρούσα υποχρέωση (νομική ή τεκμαιρόμενη), ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος,
- β) είναι πιθανό ότι μία εκροή πόρων θα απαιτηθεί για το διακανονισμό της υποχρέωσης και
- γ) το ποσό της υποχρέωσης μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα.

Εάν δεν πληρείται κάποια από τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις, τότε δεν αναγνωρίζεται πρόβλεψη.

Στην περίπτωση πλήθους όμοιων υποχρεώσεων, η πιθανότητα ότι θα απαιτηθεί εκροή κατά τον διακανονισμό των υποχρεώσεων αυτών, καθορίζεται λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των εν λόγω υποχρεώσεων ως μια ενιαία κατηγορία.

Οι προβλέψεις προσμετρώνται στην παρούσα αξία των δαπανών, που αναμένεται να απαιτηθούν για τον διακανονισμό της υποχρέωσης, χρησιμοποιώντας ένα επιτόκιο, που αντανάκλα τις τρέχουσες εκτιμήσεις της αγοράς για τη χρονική αξία του χρήματος και τους συναφείς με την υποχρέωση κινδύνους. Η αύξηση της πρόβλεψης λόγω της παρόδου του χρόνου καταχωρείται ως έξοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Το ύψος της πρόβλεψης αποτελεί την καλύτερη εκτίμηση της δαπάνης, που απαιτείται για τον διακανονισμό της υποχρέωσης. Το ποσό της σχηματισμένης πρόβλεψης επανεξετάζεται σε κάθε ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

2.2.23 Συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων είναι συμβόλαια, τα οποία απαιτούν από τον εκδότη να κάνει συγκεκριμένες πληρωμές προς αποζημίωση του κομιστή για ζημία, που έχει υποστεί, επειδή ένας συγκεκριμένος χρεώστης αδυνατεί να προβεί σε πληρωμές όταν πρέπει, σύμφωνα με τους όρους ενός πιστωτικού μέσου. Τέτοια συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που εκδίδονται από τράπεζες, χρηματοοικονομικά ιδρύματα και άλλους φορείς για λογαριασμό πελατών, ώστε να διασφαλίζονται δάνεια, υπεραναλήψεις και άλλες τραπεζικές εργασίες.

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία στις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις, την ημέρα που δόθηκε η εγγύηση. Μετά την αρχική καταχώρηση, οι υποχρεώσεις της Τράπεζας στο πλαίσιο τέτοιων συμβολαίων καταχωρούνται στη μεγαλύτερη αξία μεταξύ: α) της αρχικής, μείον τις υπολογισμένες αποσβέσεις, ώστε να αναγνωριστεί με την ευθεία μέθοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων το έσοδο από προμήθειες, που έχει καταστεί δεδουλευμένο στη διάρκεια του συμβολαίου και β) του ποσού της πρόβλεψης που προσδιορίζεται μέσω του υπολογισμού της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς.

Οποιαδήποτε μεταβολή σε υποχρέωση, που σχετίζεται με εγγυήσεις, αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων την περίοδο που προκύπτει.

2.2.24 Παροχές σε εργαζομένους

A. Χρηματοδοτούμενα προγράμματα μετά την έξοδο από την υπηρεσία

Τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα συνταξιοδότησης, που υιοθετούνται από τον Όμιλο και τη Τράπεζα, χρηματοδοτούνται μέσω πληρωμών σε ασφαλιστικές εταιρίες ή σε κοινωνικά ασφαλιστικά ιδρύματα.

Οι υποχρεώσεις του Ομίλου και της Τράπεζας για συνταξιοδότηση σχετίζονται, τόσο με προγράμματα καθορισμένων εισφορών, όσο και με προγράμματα καθορισμένων παροχών.

Τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών περιλαμβάνουν την καταβολή καθορισμένων εισφορών σε Κρατικά Ταμεία (π.χ. Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων), σε ασφαλιστικές εταιρίες, με αποτέλεσμα να μην ανακύπτει νομική ή τεκμαιρόμενη υποχρέωση του Ομίλου και της Τράπεζας σε περίπτωση που το Κρατικό Ταμείο ή η ασφαλιστική εταιρεία περιέλθει σε αδυναμία καταβολής των προβλεπόμενων παροχών στον ασφαλιζόμενο. Επομένως, τα προγράμματα αυτά καταχωρούνται ως προγράμματα καθορισμένων εισφορών. Οι εργοδοτικές εισφορές που αναλογούν σε κάθε έτος, αναγνωρίζονται και επιβαρύνουν την Κατάσταση Αποτελεσμάτων στη γραμμή “Έξοδα Προσωπικού”.

Τα προγράμματα καθορισμένων παροχών είναι προγράμματα συνταξιοδότησης με βάση τα οποία καταβάλλεται στον εργαζόμενο παροχή ανάλογα με τα χρόνια προϋπηρεσίας, την ηλικία και το μισθό.

Η υποχρέωση που καταχωρείται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, σχετικά με προγράμματα καθορισμένων παροχών, είναι η παρούσα αξία της υποχρέωσης κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, μείον την εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων του προγράμματος.

Η υποχρέωση των καθορισμένων παροχών υπολογίζεται ετησίως από ανεξάρτητους αναλογιστές με τη μέθοδο «προβεβλημένης πιστωτικής μονάδας υποχρέωσης» (projected unit credit method).

Αναλογιστικά κέρδη και ζημίες

Τα αναλογιστικά κέρδη/ζημίες αναγνωρίζονται απευθείας στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου και της Τράπεζας κατά τη χρονική περίοδο που αυτά πραγματοποιούνται. Η ανακύκλιση των εν λόγω αναλογιστικών κερδών/ζημιών στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων δεν είναι δυνατή.

Κόστος προϋπηρεσίας

Το κόστος προϋπηρεσίας είναι η μεταβολή στην παρούσα αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών, που προκύπτει από τροποποίηση ή περικοπή προγραμμάτων. Το εν λόγω κόστος αναγνωρίζεται απευθείας στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά την περίοδο, που τροποποιείται το πρόγραμμα.

B. Μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα μετά την έξοδο από την υπηρεσία

Ο Όμιλος και η Τράπεζα παρέχουν μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα στους συνταξιοδοτούμενους υπαλλήλους. Η θεμελίωση δικαιώματος συμμετοχής σε αυτά τα προγράμματα βασίζεται συνήθως στα χρόνια προϋπηρεσίας του υπαλλήλου μέχρι την συνταξιοδότησή του και στη συμπλήρωση ενός κατώτερου αριθμού ετών προϋπηρεσίας.

Τα αναμενόμενα κόστη αυτών των προγραμμάτων λογιστικοποιούνται, εφαρμόζοντας μεθοδολογία παρόμοια με αυτή που χρησιμοποιείται στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών. Αυτές οι υποχρεώσεις αποτιμώνται σε

ετήσια βάση από ανεξάρτητους αναλογιστές.

2.2.25 Φόρος εισοδήματος και αναβαλλόμενοι φόροι

Φόρος εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος αντιπροσωπεύει το άθροισμα του τρέχοντος φόρου και του αναβαλλόμενου φόρου.

Τρέχων φόρος

Ο φόρος που αναμένεται να καταβληθεί άμεσα, βασίζεται στο φορολογητέο κέρδος της χρήσης. Το φορολογητέο κέρδος διαφέρει από το (τη) “κέρδος/ ζημία προ φόρων», όπως αναφέρεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων λόγω εσόδων ή εξόδων που φορολογούνται ή εκπίπτουν σε άλλα έτη και εσόδων ή εξόδων που δεν θα φορολογηθούν ή εκπεστούν ποτέ. Ο τρέχων φόρος της Τράπεζας υπολογίζεται με βάση τους φορολογικούς συντελεστές που έχουν θεσπιστεί ή εφαρμοσθεί ουσιαστικά μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς.

Αναβαλλόμενη φορολογία

Ο αναβαλλόμενος φόρος αναγνωρίζεται σε προσωρινές διαφορές μεταξύ των λογιστικών αξιών των απαιτήσεων και υποχρεώσεων στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και στις αντίστοιχες φορολογικές βάσεις που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του φορολογητέου κέρδους.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται γενικά για όλες τις εκπεστέες προσωρινές διαφορές στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρχουν διαθέσιμα φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων οι εν λόγω εκπεστέες προσωρινές διαφορές θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Τέτοιες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις δεν αναγνωρίζονται, εάν η προσωρινή διαφορά προκύπτει κατά την αρχική αναγνώριση των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων (εκτός από συνενώσεις επιχειρήσεων) σε συναλλαγή που δεν επηρεάζει ούτε το φορολογητέο ούτε και το λογιστικό κέρδος.

Επιπλέον, δεν αναγνωρίζονται αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις, αν η προσωρινή διαφορά προκύπτει κατά την αρχική αναγνώριση υπεραξίας.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται για φορολογητέες προσωρινές διαφορές που σχετίζονται με επενδύσεις σε θυγατρικές και συγγενείς επιχειρήσεις και συμμετοχές σε κοινοπραξίες, εκτός εάν ο Όμιλος και η Τράπεζα είναι σε θέση να ελέγξουν την αναστροφή της προσωρινής διαφοράς της οποίας όμως η αναστροφή δεν είναι πιθανή στο άμεσο μέλλον.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που προκύπτουν από εκπεστέες προσωρινές διαφορές που σχετίζονται με τις ανωτέρω επενδύσεις και συμμετοχές, αναγνωρίζονται μόνο στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων θα χρησιμοποιηθούν τα οφέλη από τις προσωρινές διαφορές και αναμένεται να αναστραφούν στο ορατό μέλλον.

Η λογιστική αξία των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων επανεξετάζεται στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς και μειώνεται στο βαθμό που δεν είναι πλέον πιθανό ότι τα φορολογητέα κέρδη θα είναι επαρκή για την ανάκτηση του συνόλου ή μέρους της απαίτησης.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις επιμετρώνται με τους ισχύοντες φορολογικούς συντελεστές στην περίοδο κατά την οποία η υποχρέωση τακτοποιείται ή η απαίτηση λαμβάνει χώρα με βάση τους φορολογικούς

συντελεστές (και τους φορολογικούς νόμους) που έχουν θεσπιστεί ή εφαρμοσθεί μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς.

Η επιμέτρηση των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων και απαιτήσεων αντανakλά τις φορολογικές συνέπειες που θα προέκυπταν από τον τρόπο με τον οποίο ο Όμιλος και η Τράπεζα αναμένουν στο τέλος της περιόδου αναφοράς να ανακτήσουν ή να τακτοποιήσουν τη λογιστική αξία των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων του.

Για σκοπούς επιμέτρησης των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων και απαιτήσεων για επενδύσεις σε ακίνητα, οι οποίες επιμετρώνται σε εύλογη αξία, θεωρείται ότι οι λογιστικές αξίες των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων ανακτώνται εξ ολοκλήρου μέσω πώλησης, εκτός αν αυτό δεν ισχύει. Αυτό συμβαίνει, όταν το επενδυτικό ακίνητο αποσβένεται και ανήκει σε επιχειρηματικό μοντέλο που έχει στόχο να αναλώσει όλα τα οικονομικά οφέλη που απορρέουν από αυτό το ακίνητο σταδιακά και όχι μέσω πώλησης. Η Διοίκηση επανεξέτασε το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ακίνητα της Τράπεζας και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι κανένα από τα επενδυτικά ακίνητα της Τράπεζας δεν ανήκει σε επιχειρηματικό μοντέλο του οποίου σκοπός είναι να αναλώσει όλα τα οικονομικά οφέλη σταδιακά, παρά μέσω πώλησης. Ως εκ τούτου, η Διοίκηση διαπίστωσε ότι το τεκμήριο «πώλησης» που καθορίζεται στις τροποποιήσεις του Δ.Λ.Π. 12 «Φόροι Εισοδήματος» δεν αντικρούεται. Κατά συνέπεια, ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν αναγνωρίσει αναβαλλόμενους φόρους επί των μεταβολών στην εύλογη αξία των Επενδυτικών Ακινήτων, καθώς υπόκειται σε φόρο εισοδήματος επί των μεταβολών της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα κατά τη διάθεσή τους.

Τρέχων και Αναβαλλόμενος Φόρος χρήσης

Ο τρέχων και ο αναβαλλόμενος φόρος αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, εκτός αν σχετίζονται με στοιχεία που αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα ή απευθείας στα ίδια κεφάλαια, όπου στην περίπτωση αυτή, ο τρέχων και ο αναβαλλόμενος φόρος αναγνωρίζονται, επίσης, στα λοιπά συνολικά έσοδα ή στα ίδια κεφάλαια, αντίστοιχα. Όπου ο τρέχων φόρος ή ο αναβαλλόμενος φόρος προκύπτουν από τον αρχικό λογιστικό χειρισμό για συνένωση επιχειρήσεων, η φορολογική επίδραση συμπεριλαμβάνεται στον λογιστικό χειρισμό γι' αυτή τη συνένωση.

2.2.26 Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους, υβριδικά κεφάλαια και λοιπά δανειακά κεφάλαια

Αρχική αναγνώριση:

Οι υποχρεώσεις από έκδοση πιστωτικών τίτλων, υβριδικών κεφαλαίων και λοιπών δανειακών κεφαλαίων λογιστικοποιούνται αρχικά στην εύλογη αξία τους (έσοδο από την έκδοσή τους, μείον τα πραγματοποιηθέντα έξοδα έκδοσής τους).

Μεταγενέστερη Επιμέτρηση:

Μετά την αρχική αναγνώριση, οι πιστωτικοί τίτλοι και τα δανειακά κεφάλαια λογιστικοποιούνται στο αποσβέσιμο κόστος. Όποια διαφορά, μεταξύ του εσόδου από την έκδοση (μείον το κόστος έκδοσης) και της αξίας αποπληρωμής, αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα για όλη τη διάρκεια των τίτλων με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Οι υποχρεώσεις από τίτλους και δανειακά κεφάλαια του Ομίλου και της Τράπεζας περιλαμβάνουν μεσοπρόθεσμους τίτλους ("EMTN"), ομολογιακά δάνεια από τιτλοποιήσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβεσμένο κόστος, υβριδικά κεφάλαια και κεφάλαια μειωμένης εξασφάλισης.

Εάν ο Όμιλος και η Τράπεζα εξαγοράσουν τους δανειακούς τίτλους που έχουν εκδώσει, τότε οι τίτλοι ή τα κεφάλαια αποαναγνωρίζονται από την Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας της υποχρέωσης και της αναμενόμενης εκταμίευσης καταχωρείται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.2.27 Λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος

Οι λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις όπως οι καταθέσεις τραπεζών και πελατών καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία και μεταγενέστερα επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία τους.

2.2.28 Τιτλοποιήσεις

Ο Όμιλος και η Τράπεζα τιτλοποιούν περιουσιακά στοιχεία ενεργητικού. Τα στοιχεία αυτά αγοράζονται από εταιρείες ειδικού σκοπού, οι οποίες εν συνεχεία εκδίδουν ομόλογα σε επενδυτές. Ο Όμιλος ενοποιεί τις εταιρείες ειδικού σκοπού, εάν ασκεί έλεγχο ή έχει διακρατήσει σημαντικό μέρος των κινδύνων τους. Στην περίπτωση αυτή, τα ομόλογα που εκδίδονται για το σκοπό της τιτλοποίησης περιουσιακών στοιχείων ενεργητικού εμφανίζονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης στο απόσβεσμένο κόστος τους, εκτός εάν οι εκδοθέντες τίτλοι ιδιοκατέχονται.

2.2.29 Μετοχικό κεφάλαιο και ίδιες μετοχές

Τα έξοδα αυξήσεως μετοχικού κεφαλαίου καταχωρούνται αφαιρετικά των Ιδίων Κεφαλαίων.

Τα μερίσματα, που αναλογούν στις κοινές μετοχές, αναγνωρίζονται ως υποχρέωση κατά την περίοδο, στην οποία εγκρίνονται από την Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας. Τυχόν προμερίσματα αναγνωρίζονται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας, όταν εγκριθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Το κόστος απόκτησης ιδίων μετοχών, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων απόκτησής τους, εμφανίζεται αφαιρετικά των Ιδίων Κεφαλαίων, μέχρι την ακύρωση ή την πώλησή τους. Τα κέρδη/ζημίες από την πώληση των ιδίων μετοχών συμπεριλαμβάνονται απευθείας στα ίδια κεφάλαια. Ο αριθμός των ιδίων μετοχών, που κατέχονται από τον Όμιλο, δεν μειώνει τον αριθμό των μετοχών, που βρίσκονται σε κυκλοφορία. Οι ίδιες μετοχές, που κατέχονται από την Τράπεζα δεν ενσωματώνουν δικαίωμα είσπραξης μερίσματος. Οι ειδικές διατάξεις βάσει των οποίων δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών αναφέρονται στη Σημείωση 44.

2.2.30 Συναλλαγές συνδεδεμένων μερών

Ως συνδεδεμένα μέρη στον Όμιλο και στην Τράπεζα νοούνται:

- α) τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης της Τράπεζας,
- β) οικογενειακά μέλη των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης,
- γ) οι εταιρείες οι οποίες συναλλάσσονται με την Τράπεζα, εφόσον η συνολική συμμετοχή σε αυτές (μελών Δ.Σ. και Διοίκησης καθώς και των οικογενειακών μελών τους) υπερβαίνει αθροιστικά το 20%,
- δ) οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας,
- ε) οι συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας και στ) οι κοινοπραξίες της Τράπεζας και
- ζ) το ΤΧΣ, που οι κοινές μετοχές που κατέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Όλες οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη διέπονται από τους συνήθεις όρους και συνθήκες αγοράς.

2.2.31 Σύνταξη οικονομικών αναφορών ανά τομέα δραστηριότητας

Η οικονομική πληροφόρηση των τομέων δραστηριότητας του Ομίλου και της Τράπεζας γνωστοποιείται σύμφωνα με τις

εσωτερικές αναφορές προς το όργανο της Διοίκησης (Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου), το οποίο έχει την ευθύνη της λήψης αποφάσεων αναφορικά με τις δραστηριότητες του Ομίλου και της Τράπεζας και είναι αρμόδιο για να προβεί στον επιμερισμό πόρων στους τομείς δραστηριότητας, καθώς και στην αξιολόγησή τους.

Όλες οι συναλλαγές ανάμεσα στους επιχειρηματικούς τομείς διεξάγονται σε όρους αγοράς, ενώ οι δαπάνες και τα έσοδα μεταξύ των επιχειρηματικών τομέων απαλείφονται σε ενοποιημένο επίπεδο.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα δραστηριοποιούνται στους εξής επιχειρηματικούς τομείς: Λιανική Τραπεζική, Επιχειρηματική Τραπεζική, Piraeus Financial Markets (PFM), Piraeus Legacy Unit (PLU) και Λοιπά. Τα έσοδα και οι δαπάνες, που αφορούν άμεσα κάθε τομέα, λαμβάνονται υπόψη, προκειμένου να καθοριστεί η απόδοση των επιχειρηματικών τομέων.

2.2.32 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό παρουσιάζεται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, όταν και μόνο όταν, ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν ένα νομικά ισχυρό δικαίωμα συμψηφισμού των αναγνωρισμένων ποσών και προτίθενται να διακανονίσουν το καθαρό ποσό ή να αναγνωρίσουν την απαίτηση και να διακανονίσουν την υποχρέωση ταυτόχρονα.

2.3 Λογιστικές Αρχές βάσει των οποίων συντάχθηκαν οι συγκριτικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της χρήσης 2017

2.3.1 Έσοδα και έξοδα προμηθειών

Τα έσοδα και έξοδα προμηθειών αναγνωρίζονται σε δεδουλευμένη βάση, κατά το χρόνο που παρέχονται οι σχετικές υπηρεσίες.

Οι προμήθειες από κοινοπρακτικά δάνεια καταχωρούνται ως έσοδα, με την προϋπόθεση ότι έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της κοινοπραξίας και ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν κρατούν μέρος του δανείου ή κρατά ένα μέρος με την ίδια πραγματική απόδοση, όπως και οι άλλοι συμμετέχοντες. Οι προμήθειες που προκύπτουν από διαπραγματεύσεις ή από συμμετοχή σε διαπραγματεύσεις για λογαριασμό τρίτων, όπως για παράδειγμα ο διακανονισμός για εξαγορά μετοχών ή άλλων χρεογράφων ή η αγορά/πώληση εταιρειών, αναγνωρίζονται κατά την ολοκλήρωση της υποκείμενης συναλλαγής.

2.3.2 Χρηματοπιστωτικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων

Τα χρηματοπιστωτικά μέσα, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, περιλαμβάνουν:

(α) χρεόγραφα του εμπορικού χαρτοφυλακίου, που αποκτώνται με σκοπό την βραχυπρόθεσμη πώληση ή αποτελούν μέρος ενός υπό διαχείριση χαρτοφυλακίου, για το οποίο υπάρχει ένδειξη επίτευξης κέρδους από βραχυπρόθεσμες μεταβολές των τιμών και

(β) χρηματοπιστωτικά μέσα, τα οποία κατά την αρχική αναγνώριση κατηγοριοποιούνται ως αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων (όπως οι συμβάσεις ανταλλαγής στοιχείων ενεργητικού), όταν:

- αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των διακυμάνσεων, που θα προέκυπταν, εάν τα εν λόγω χρηματοπιστωτικά μέσα τηρούνταν στο κόστος εξαγοράς τους και τα σχετιζόμενα με αυτά παράγωγα ως διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς ή,
- μία ομάδα χρηματοπιστωτικών στοιχείων ενεργητικού τυγχάνει διαχείρισης σύμφωνα με την τεκμηριωμένη στρατηγική

διαχείρισης κινδύνων ή επενδύσεων και αναφέρεται στη Διοίκηση σε εύλογη αξία ή,

- εμπεριέχουν ενσωματωμένα παράγωγα, τα οποία επηρεάζουν σημαντικά τις ταμειακές ροές.

Τα χρηματοπιστωτικά μέσα, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία και στη συνέχεια αποτιμώνται σε εύλογες αξίες με βάση τις τρέχουσες τιμές. Τα έξοδα από τη συναλλαγή καταχωρούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Όλα τα πραγματοποιηθέντα κέρδη/ζημίες από την πώληση των χρεογράφων εμπορικού χαρτοφυλακίου και των χρηματοπιστωτικών μέσων που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, καθώς και τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημίες από την αποτίμησή τους στην εύλογη αξία, συμπεριλαμβάνονται στα «Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών».

Οι αγορές και οι πωλήσεις των χρηματοπιστωτικών μέσων, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία ο Όμιλος και η Τράπεζα δεσμεύονται για την αγορά ή πώληση των μέσων αυτών. Ο τόκος, που προκύπτει από τη διακράτηση των ομολόγων του εμπορικού χαρτοφυλακίου, καταχωρείται στους «Τόκους και εξομοιούμενα έσοδα». Τα μερίσματα από μετοχές του εμπορικού χαρτοφυλακίου συμπεριλαμβάνονται στα «Έσοδα από μερίσματα».

2.3.3 Επενδυτικό χαρτοφυλάκιο

Ο Όμιλος και η Τράπεζα αποφασίζουν για την κατηγοριοποίηση των χρεογράφων στα επιμέρους χαρτοφυλάκια κατά την ημερομηνία αγοράς τους.

Α. Διακρατούμενο έως τη λήξη χαρτοφυλάκιο

Το διακρατούμενο ως τη λήξη είναι το χαρτοφυλάκιο που ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν την πρόθεση και τη δυνατότητα να κρατήσουν ως τη λήξη. Το χαρτοφυλάκιο των χρεογράφων που διακρατείται ως τη λήξη λογιστικοποιείται αρχικά στην εύλογη αξία (η οποία εμπεριέχει και το κόστος συναλλαγών). Στη συνέχεια, τα χρεόγραφα του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου μείον τις σωρευμένες απομειώσεις αξίας.

Ένα στοιχείο του ενεργητικού έχει υποστεί απομείωση, αν η λογιστική του αξία υπερβαίνει τη ρευστοποιήσιμη αξία του. Το ποσό της απομείωσης των στοιχείων ενεργητικού, που λογιστικοποιούνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης, υπολογίζεται ως η διαφορά της λογιστικής αξίας του στοιχείου ενεργητικού και της παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του στοιχείου αυτού. Η απομείωση αξίας επιβαρύνει την Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Αντικειμενικές ενδείξεις, ότι ένα διακρατούμενο έως τη λήξη χρεόγραφο έχει απομειωθεί ή είναι μη εισπράξιμο, είναι αυτές που αναφέρονται στη Σημείωση 2.15.

Αν ο Όμιλος και η Τράπεζα πωλήσουν ή μεταφέρουν μέρος του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου πριν από τη λήξη του, τότε το σύνολο του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου πρέπει να μεταφερθεί στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο.

Το διακρατούμενο έως τη λήξη χαρτοφυλάκιο μετά τη μεταφορά του στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο αποτιμάται στην εύλογη αξία, απεικονίζοντας την προκύπτουσα υπεραξία ή υποαξία στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου. Στην περίπτωση αυτή, δεν θα είναι δυνατή η κατηγοριοποίηση ενός στοιχείου ενεργητικού στο διακρατούμενο ως τη λήξη χαρτοφυλάκιο για τα επόμενα δύο έτη.

Οι ακόλουθες περιπτώσεις πωλήσεων ή μεταφορών αποτελούν εξαίρεση στον ως άνω λογιστικό χειρισμό με βάση το Δ.Λ.Π. 39:

- τα χρεόγραφα του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου βρίσκονται πολύ κοντά στη λήξη τους έτσι ώστε όποιες αλλαγές στο επιτόκιο της αγοράς να μην επηρεάζουν την εύλογη αξία τους,
- η πώληση ή η μεταφορά των χρεογράφων λαμβάνει χώρα αφού έχει εισπραχθεί το σύνολο του αρχικού κεφαλαίου,
- η πώληση ή η μεταφορά των χρεογράφων οφείλεται σε γεγονός μεμονωμένο, μη αναμενόμενο κατά την απόκτησή τους, πέραν του ελέγχου του Ομίλου και της Τράπεζας και μη επαναλαμβανόμενο.

Οι συνήθεις αγορές και πωλήσεις των χρεογράφων του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται με βάση την ημερομηνία της συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία ο Όμιλος και η Τράπεζα δεσμεύονται να αγοράσουν ή να πωλήσουν τα χρεόγραφα.

B. Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο

Το διαθέσιμο προς πώληση είναι το χαρτοφυλάκιο χρεογράφων, για το οποίο δεν υπάρχει καθορισμένος χρονικός ορίζοντας διακράτησης και μπορεί να ρευστοποιηθεί ανάλογα με τις ανάγκες ρευστότητας, τις μεταβολές των επιτοκίων ή των τιμών. Η αρχική κατηγοριοποίηση χρεογράφων στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο δεν είναι δεσμευτική και συνεπώς επιτρέπεται η μεταγενέστερη αλλαγή κατηγοριοποίησης.

Οι συνήθεις αγορές και πωλήσεις των χρεογράφων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται με βάση την ημερομηνία της συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία ο Όμιλος και η Τράπεζα δεσμεύονται να αγοράσουν ή να πωλήσουν τα χρεόγραφα.

Τα χρεόγραφα του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων συναλλαγής, που είναι άμεσα σχετιζόμενα με την απόκτηση των χρεογράφων) και μετέπειτα αποτιμώνται σε εύλογες αξίες, με βάση τις τρέχουσες τιμές ή τις αξίες που προκύπτουν από μοντέλα αποτίμησης, όπου τρέχουσες τιμές δεν είναι διαθέσιμες, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 39. Τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημίες, που προκύπτουν από τις μεταβολές της εύλογης αξίας των προαναφερόμενων χρεογράφων, καταχωρούνται σε ειδικό αποθεματικό στα ίδια κεφάλαια. Κατά την πώληση των χρεογράφων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, τα αντίστοιχα σωρευμένα κέρδη/ζημίες μεταφέρονται από το ειδικό αποθεματικό στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα εξετάζουν για κάθε περίοδο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων την ύπαρξη ενδείξεων μόνιμης απομείωσης (σημαντικές ή παρατεταμένες μειώσεις της εύλογης αξίας σε σχέση με το κόστος κτήσης) των χρεογράφων αυτών, χρησιμοποιώντας διάφορα μοντέλα αποτίμησης. Σημαντική ή παρατεταμένη μείωση εύλογης αξίας ορίζεται ως:

- α) η μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους της επένδυσης για ποσοστό μεγαλύτερο του 40%, ή
- β) η επί δωδεκάμηνο μείωση της εύλογης αξίας σε ποσοστό μεγαλύτερο του 25% της αξίας κτήσης.

Ειδικά για τις μετοχές τα χρησιμοποιούμενα μοντέλα, περιλαμβάνουν αποτίμηση με βάση την τιμή προς την εσωτερική λογιστική αξία (P/BV), την τιμή προς τα κέρδη ανά μετοχή (P/E) ή την απόκλιση από την χρηματιστηριακή τους αξία, για μετοχές που έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά με εισηγμένες σε χρηματιστηριακή αγορά.

Όταν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι το διαθέσιμο προς πώληση στοιχείο ενεργητικού έχει υποστεί μόνιμη απομείωση, η σωρευμένη ζημία, που έχει αναγνωριστεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρεται στα αποτελέσματα. Η ζημία αυτή είναι η διαφορά μεταξύ του κόστους κτήσης και της τρέχουσας αξίας, αφού αφαιρεθεί τυχόν ζημία απομείωσης, που αναγνωρίστηκε

στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων σε προηγούμενη περίοδο.

Η ζημία απομείωσης των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, που έχει καταχωρηθεί στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, δεν μπορεί να αντιστραφεί. Αντίθετα, η ζημία απομείωσης των ομολόγων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μπορεί να αντιστραφεί στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, στην περίπτωση μόνον, που η αύξηση της τρέχουσας αξίας του διαθέσιμου προς πώληση ομολόγου μπορεί να συνδεθεί με γεγονός, που συνέβη μετά την αρχική αναγνώριση απομείωσης αξίας στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

2.3.4 Αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων

Αναταξινόμηση από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Δάνεια και απαιτήσεις» επιτρέπεται, εφόσον τα στοιχεία πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων κατά την ημερομηνία της αναταξινόμησής τους και υπάρχει πρόθεση και δυνατότητα διακράτησής τους στο άμεσο μέλλον ή μέχρι τη λήξη τους. Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν ορίσει τις ακόλουθες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται, έτσι ώστε να αποδεικνύεται η πρόθεση και δυνατότητα διακράτησης των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού στο άμεσο μέλλον ή μέχρι τη λήξη τους:

- το επιχειρησιακό πλάνο δεν πρέπει να περιλαμβάνει την επίτευξη κέρδους από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις στις τιμές,
- δεν πρέπει να υπάρχει πρόθεση πώλησης του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού εντός έξι μηνών και
- δεν πρέπει να υφίσταται εσωτερικός ή εξωτερικός περιορισμός στη δυνατότητα του Ομίλου και της Τράπεζας για διακράτηση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού.

Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία που μεταφέρονται ως ανωτέρω, ήτοι από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Δάνεια και απαιτήσεις», η εύλογη αξία κατά την ημερομηνία μεταφοράς θεωρείται το νέο αποσβέσιμο κόστος κατά την ημερομηνία αυτή. Το κέρδος ή η ζημία από την αποτίμηση, που είχε αναγνωριστεί στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων ή στο αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μέχρι την ημερομηνία της αναταξινόμησης, δεν αναστρέφεται. Το νέο πραγματικό επιτόκιο των χρηματοοικονομικών στοιχείων που μεταφέρονται στις κατηγορίες «Δάνεια και απαιτήσεις» και «Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα» προσδιορίζεται με βάση τις εκτιμώμενες ταμειακές ροές κατά την ημέρα της αναταξινόμησης.

Αναταξινόμηση από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα» επιτρέπεται, εφόσον τα στοιχεία πληρούν τα σχετικά χαρακτηριστικά και υπάρχει πρόθεση και δυνατότητα διακρατήσεώς τους μέχρι τη λήξη.

Οι επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους δεν μπορούν να αναταξινομηθούν εκτός της κατηγορίας «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση».

2.3.5 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών περιλαμβάνουν μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία με σταθερές ή καθορισμένες πληρωμές, τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργές αγορές και δεν εμπίπτουν στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είτε κατηγοριοποιούνται ως στοιχεία του χαρτοφυλακίου «Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών» είτε κατά την αρχική τους αναγνώριση αποτιμούνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
- χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία ο Όμιλος και η Τράπεζα κατά την αρχική τους αναγνώριση κατηγοριοποιούν ως

διαθέσιμα προς πώληση,

- χρηματοοικονομικά στοιχεία για τα οποία είναι πιθανόν να μην ανακτηθεί όλο το ποσό της αρχικής επένδυσης, για λόγους που δεν σχετίζονται με την αδυναμία αποπληρωμής του αντισυμβαλλόμενου.

Τα δάνεια που εκταμιεύονται από τον Όμιλο και τη Τράπεζα καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία, η οποία εμπεριέχει το κόστος συναλλαγής και μεταγενέστερα επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία τους, εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Οι τόκοι των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών συμπεριλαμβάνονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων ως «Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα».

Όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν θα μπορέσουν να εισπράξουν όλα τα οφειλόμενα ποσά, που ορίζονται στους συμβατικούς όρους των δανείων, σχηματίζεται πρόβλεψη για απομείωση της αξίας των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών. Το ποσό της σωρευμένης πρόβλεψης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών είναι η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το πραγματικό επιτόκιο του δανείου.

Ένα δάνειο έχει υποστεί απομείωση αξίας, όταν η λογιστική του αξία είναι μεγαλύτερη από το αναμενόμενο ανακτήσιμο ποσό του.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα σε κάθε ημερομηνία σύνταξης Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων εξετάζουν, αν υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις, ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων έχουν υποστεί απομείωση της αξίας τους. Εάν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις, υπολογίζεται το ανακτήσιμο ποσό του δανείου ή της ομάδας δανείων και σχηματίζεται πρόβλεψη για απομείωση της αξίας των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών. Το ποσό της πρόβλεψης καταχωρείται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Αντικειμενικές ενδείξεις, ότι ένα δάνειο ή μία ομάδα δανείων έχουν απομειωθεί ή είναι μη εισπράξιμα, αποτελούν οι ακόλουθες:

- i. Σημαντική οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου.
- ii. Αθέτηση των όρων δανειακής σύμβασης (π.χ. παράλειψη ή καθυστέρηση στις πληρωμές τόκου ή κεφαλαίου).
- iii. Συμφωνία με τον Όμιλο και τη Τράπεζα για κάποια ρύθμιση, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους, που σχετίζονται με την οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου, την οποία ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν θα εξέταζαν κάτω από διαφορετικές συνθήκες.
- iv. Πιθανότητα πτώχευσης ή οικονομικής αναδιοργάνωσης του πιστούχου.
- v. Στοιχεία τα οποία δείχνουν, από την ημερομηνία αρχικής καταχώρησης των δανείων αυτών και ύστερα, την ύπαρξη μετρήσιμης μείωσης στις εκτιμώμενες μελλοντικές εισπράξεις μίας ομάδας δανείων, παρότι η μείωση αυτή δεν μπορεί να εντοπιστεί ακόμη, εξετάζοντας κάθε δάνειο της ομάδας ξεχωριστά, περιλαμβάνοντας:
 1. Δυσμενείς μεταβολές στο καθεστώς αποπληρωμής των υπολοίπων των πιστούχων που δραστηριοποιούνται στον ίδιο κλάδο της ομάδας (π.χ. αύξηση του αριθμού των καθυστερημένων πληρωμών λόγω προβλημάτων του κλάδου), ή
 2. Οικονομικές συνθήκες σε εθνική ή τοπική κλίμακα, που σχετίζονται με καθυστερήσεις στην εξυπηρέτηση των δανείων της ομάδας (π.χ. αύξηση του ποσοστού ανεργίας σε μία γεωγραφική περιοχή πιστούχων, μείωση της αξίας των ακινήτων, που έχουν ληφθεί ως εξασφαλίσεις στην ίδια περιοχή).
- vi. Υποβολή αίτησης για υπαγωγή στον πτωχευτικό κώδικα από εταιρεία οποιασδήποτε μορφής εντός του ομίλου συνδεδεμένων εταιρειών του πιστούχου.

Η εκτίμηση της ύπαρξης απομείωσης διενεργείται εξατομικευμένα σε επίπεδο δανείου, για τις χορηγήσεις που ο Όμιλος και

η Τράπεζα θεωρούν σημαντικές και για αυτές που δεν θεωρούν σημαντικές σε επίπεδο ομάδας δανείων. Οι σημαντικές χορηγήσεις που έχουν αξιολογηθεί σε ατομική βάση και για τις οποίες δεν υπήρξαν ενδείξεις απομείωσης ή δεν υπολογίστηκε απομείωση κατατάσσονται σε ομάδες δανείων με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου και αξιολογούνται σε συλλογική βάση. Χορηγήσεις δανείων που έχουν αξιολογηθεί εξατομικευμένα για τις οποίες δεν έχει υπολογιστεί απομείωση λόγω επαρκών εξασφαλίσεων, εξαιρούνται των εκτιμήσεων απομείωσης σε συλλογική βάση.

Για το σκοπό εκτίμησης της απομείωσης αξίας σε συλλογική βάση, οι χορηγήσεις ομαδοποιούνται σύμφωνα με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου (π.χ. κατηγορία καθυστέρησης οφειλέτη, κλάδος οικονομικής δραστηριότητας οφειλέτη, επιχειρηματικός τομέας ή τομέας προϊόντος και άλλους σχετικούς παράγοντες). Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων δανείων, υποδηλώνοντας τη δυνατότητα του οφειλέτη να αποπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οφειλές, σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους των υπό αξιολόγηση χρηματοοικονομικών στοιχείων. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι απομειώσεις σε συλλογική βάση λαμβάνονται και για τα δάνεια που βρίσκονται σε ενήμερη κατάσταση (μηδενικά επίπεδα καθυστέρησης).

Οι μελλοντικές ταμειακές ροές μίας ομάδας δανείων, που αξιολογούνται συλλογικά για απομείωση αξίας, εκτιμώνται στη βάση των συμβατικών ταμειακών ροών των στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου και της Τράπεζας και σύμφωνα με ιστορικότητα απωλειών για περιουσιακά στοιχεία με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά για τον Όμιλο και τη Τράπεζα. Τα ιστορικά δεδομένα ζημιών προσαρμόζονται σύμφωνα με τις τρέχουσες παρατηρήσεις, έτσι ώστε να αντανακλούν τις τρέχουσες συνθήκες, οι οποίες δεν επηρέασαν την περίοδο, στην οποία αναφέρονται τα ιστορικά δεδομένα ζημιών και παράλληλα, για να αφαιρέσουν τις επιδράσεις συνθηκών της ιστορικής περιόδου, που δεν υφίστανται σήμερα.

Οι εκτιμήσεις για τις μεταβολές στις μελλοντικές ταμειακές ροές ομάδων δανείων αντανακλούν και είναι ευθέως ανάλογες με τις μεταβολές στα δεδομένα από περίοδο σε περίοδο (για παράδειγμα, μεταβολές στους δείκτες ανεργίας, στο επίπεδο των τιμών, στην κανονικότητα ή μη των αποπληρωμών ή οποιοδήποτε άλλοι παράγοντες είναι ενδεικτικοί μεταβολών στην πιθανότητα απωλειών για τον Όμιλο και τη Τράπεζα, καθώς και στο ύψος αυτών των μεταβολών).

Η μεθοδολογία και οι παραδοχές, που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, επανεξετάζονται τακτικά από τον Όμιλο και τη Τράπεζα.

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο, το ποσό της σχηματιζόμενης πρόβλεψης μειωθεί και η μείωση σχετίζεται με αντικειμενικά γεγονότα, που συνέβησαν μετά το σχηματισμό της πρόβλεψης, όπως για παράδειγμα βελτίωση της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου, τότε η πρόβλεψη μειώνεται και το κέρδος καταχωρείται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Ως ρυθμισμένα χαρακτηρίζονται όλα τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες για τα οποία πραγματοποιήθηκε μετατροπή των συμβατικών όρων και προϋποθέσεων ή αναχρηματοδότηση των οφειλών πιστούχου με ευνοϊκότερους όρους λόγω τρέχουσας ή αναμενόμενης οικονομικής δυσκολίας, που δεν εφαρμόζονται σε πιστούχους παρόμοιου προφίλ κινδύνου.

Οι τόκοι των ρυθμισμένων δανείων συμπεριλαμβάνονται στους «Τόκους και εξομοιούμενα έσοδα» στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Τα δάνεια, που είναι σε καθεστώς ρύθμισης, ελέγχονται για απομείωση της αξίας τους, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης και σχηματισμού προβλέψεων, όπως αναφέρεται ανωτέρω.

Σχετική με την πολιτική ρύθμισης δανείων είναι η Ενότητα 4.1.11.

2.3.6 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους

Οι επενδυτικοί τίτλοι που κατηγοριοποιούνται στις απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα με σταθερές ή προκαθορισμένες ταμειακές ροές, τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά και δεν εμπίπτουν στις παρακάτω κατηγορίες:

- (α) χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είτε κατηγοριοποιούνται στο χαρτοφυλάκιο «Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών» είτε κατά την αρχική τους αναγνώριση αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
- (β) χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία ο Όμιλος και η Τράπεζα κατά την αρχική τους αναγνώριση τα κατηγοριοποιούν ως διαθέσιμα προς πώληση,
- (γ) χρηματοοικονομικά στοιχεία για τα οποία είναι πιθανό να μην ανακτηθεί όλο το ποσό της αρχικής επένδυσης για λόγους που δεν σχετίζονται με την αδυναμία αποπληρωμής του αντισυμβαλλόμενου.

Οι απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος, ενώ σε κάθε περίοδο αναφοράς διενεργείται έλεγχος για πιθανή απομείωση της αξίας τους.

3 Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών

Η κατάρτιση των Ετήσιων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων απαιτεί τη διενέργεια σημαντικών λογιστικών εκτιμήσεων και παραδοχών από τη Διοίκηση, εφαρμόζοντας λογιστικές αρχές που επηρεάζουν τα δημοσιευμένα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων, εσόδων και εξόδων. Η εφαρμογή του ΔΠΧΠ 9 την 1/1/ 2018 απαιτούσε σημαντική κρίση και οδήγησε σε πρόσθετες κρίσιμες λογιστικές εκτιμήσεις σε σχέση με αυτές που εφαρμόστηκαν για τη χρήση 2017. Τα απολογιστικά στοιχεία ενδέχεται να διαφέρουν από τις αντίστοιχες εκτιμήσεις.

Οι πιο σημαντικές περιπτώσεις όπου η Διοίκηση, κατά την εφαρμογή των λογιστικών πολιτικών, προβαίνει σε σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές είναι οι κάτωθι:

3.1 Αβεβαιότητα στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών απαιτεί από τη Διοίκηση να ασκήσει υψηλού βαθμού κρίση κατά τον προσδιορισμό των ζημιών απομείωσης και κατά την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου (Significant Increase in Credit Risk). Αυτές οι εκτιμήσεις προσδιορίζονται από πλήθος παραγόντων, οι οποίοι μπορεί να οδηγήσουν σε αλλαγές τόσο στη χρονική στιγμή αναγνώρισης των ζημιών όσο και του ποσού της αναγνωρισθείσας πρόβλεψης.

Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του Ομίλου και της Τράπεζας είναι αποτέλεσμα σύνθετων μοντέλων τα οποία βασίζονται σε μια σειρά από υποθέσεις, σχετικά με την επιλογή μεταβλητών των μοντέλων, αλλά και των αλληλεξαρτήσεων που αυτές δημιουργούν. Η Διοίκηση προβαίνει σε σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές αναφορικά με τα ακόλουθα στοιχεία των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών:

Καθορισμός σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου

Το ΔΠΧΑ 9 δεν περιλαμβάνει ορισμό του τι συνιστά σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR). Η αξιολόγηση του κατά πόσο ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου, πραγματοποιείται σε κάθε περίοδο αναφοράς λαμβάνοντας υπόψη κατά κύριο λόγο τη μεταβολή του κινδύνου αθέτησης

κατά την εναπομένουσα διάρκεια του χρηματοπιστωτικού μέσου. Ο Όμιλος και η Τράπεζα αξιολογούν κατά πόσο έχει πραγματοποιηθεί μια σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση βασιζόμενοι σε ποιοτικές, ποσοτικές, βάσιμες και επαρκώς υποστηρίξιμες πληροφορίες για τις μελλοντικές συνθήκες, πληροφορίες που εμπεριέχουν και ενός βαθμού κρίσης από τη Διοίκηση.

Προσδιορισμός σεναρίων, σταθμίσεων κάθε σεναρίου και των μακροοικονομικών παραγόντων

Για να επιτευχθεί ο στόχος της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, ο Όμιλος και η Τράπεζα αξιολογούν μια σειρά πιθανών αποτελεσμάτων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9, εφαρμόζοντας τουλάχιστον τρία μακροοικονομικά σενάρια, δηλαδή το βασικό, το δυσμενές και το αισιόδοξο, με τρόπο που εξασφαλίζει ένα αμερόληπτο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων αποτέλεσμα. Κάθε ένα από τα προαναφερθέντα σενάρια βασίζεται στις παραδοχές της Διοίκησης σχετικά με τις μελλοντικές οικονομικές συνθήκες, όπως αυτές αποτυπώνονται στους μακροοικονομικούς παράγοντες, τους παράγοντες που σχετίζονται με τις συνθήκες της αγοράς καθώς και με τυχόν άλλους παράγοντες. Τυχόν μεταβολές στα σενάρια και τις σταθμίσεις αυτών, μεταβολές στο σύνολο μακροοικονομικών μεταβλητών αλλά και στις παραδοχές των συγκεκριμένων μεταβλητών, θα είχαν επίδραση στο ποσό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς.

Ανάπτυξη μοντέλων αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων υπολογιστικών τύπων, της επιλογής των δεδομένων και των αλληλεξαρτήσεων

Για σκοπούς επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, ο Όμιλος και η Τράπεζα πραγματοποιούν την απαραίτητη παραμετροποίηση του μοντέλου με βάση τα δεδομένα όπως αυτά καταγράφονται στη ποιο πρόσφατη χρονική στιγμή (point-in-time). Οι υπολογισμοί αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς βασίζονται σε μια σειρά από παραμέτρους όπως, έκθεση κατά την αθέτηση (EAD), πιθανότητα αθέτησης (PD), ζημιά δεδομένης της αθέτησης (LGD), συντελεστή μετατροπής (CCF), κλπ., οι οποίες ενσωματώνουν την άποψη της Διοίκησης για τις μελλοντικές συνθήκες. Ο Όμιλος και η Τράπεζα καθορίζουν επίσης α) τις συνδέσεις μεταξύ των μακροοικονομικών σεναρίων και των οικονομικών δεδομένων, όπως τα επίπεδα ανεργίας και τις αξίες των εξασφαλίσεων, καθώς και β) τις επιδράσεις αυτών στις παραμέτρους κινδύνου. Τα μοντέλα πρόβλεψης κινδύνου ενσωματώνουν έναν αριθμό μεταβλητών, όπως το ΑΕΠ, την ανεργία κλπ, οι οποίες χρησιμοποιούνται ως ανεξάρτητες μεταβλητές έτσι ώστε η προβλεπτική ικανότητα των μοντέλων να είναι η βέλτιστη δυνατή.

Τμηματοποίηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού για τα οποία η αναμενόμενη πιστωτική ζημιά αξιολογείται σε συλλογική βάση

Ο Όμιλος και η Τράπεζα κατατάσσουν τα ανοίγματα τους με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, τόσο για την εκτίμηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου (Significant Increase in Credit Risk) όσο και για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων σε συλλογική βάση. Οι διαφορετικές κατηγορίες αποσκοπούν να καταγράψουν τις διαφορές στα PDs και στα ποσοστά ανάκτησης σε περίπτωση αθέτησης. Η ομαδοποίηση των ανοιγμάτων επανεξετάζεται σε τριμηνιαία βάση, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι εν λόγω ομαδοποιήσεις παραμένουν ομοιογενείς ως προς ως προς τη σχέση τους με τα κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου που έχουν εντοπιστεί.

Ανάπτυξη μοντέλων και προσαρμογές από την Διοίκηση (management overlays)

Ένα πλήθος πολύπλοκων μοντέλων έχει αναπτυχθεί για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, ενώ ενδέχεται να απαιτούνται και προσωρινές προσαρμογές από τη Διοίκηση για να ληφθούν υπόψη νέες εξελίξεις καθώς και διαθέσιμες πληροφορίες, οι οποίες δεν αντικατοπτρίζονται ακόμη στον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς μέσω των μοντέλων κινδύνου. Αλλαγές της εσωτερικής διαβάθμισης του αντισυμβαλλομένου, νέα ή αναθεωρημένα μοντέλα και δεδομένα ενδέχεται να επηρεάσουν σημαντικά την αναμενόμενη πιστωτική ζημιά. Τα μοντέλα διέπονται από το Πλαίσιο

Διακυβέρνησης και Διαχείρισης Υποδειγμάτων του Ομίλου και της Τράπεζας.

Ανεξάρτητη μονάδα επικύρωσης

Ο Όμιλος και η Τράπεζα, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για ανεξάρτητη επικύρωση όλων των μοντέλων πιστωτικού κινδύνου που εφαρμόστηκαν για τη μέτρηση της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, αποφάσισαν να αναθέσουν την επικύρωσή τους στην αρμόδια μονάδα Διαχείρισης Κινδύνου του Ομίλου, της οποίας η λειτουργία είναι ανεξάρτητη από την αντίστοιχη της ανάπτυξης των μοντέλων. Η Μονάδα Επικύρωσης Μοντέλων (MVU) αναφέρεται απευθείας στον Chief Risk Officer (CRO). Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχει αναπτύξει και εφαρμόσει, εντός του 2018, ένα Πλαίσιο Επικύρωσης Μοντέλων (MVF), το οποίο αποτελείται από πολιτικές, μεθοδολογίες και τεχνικές προδιαγραφές, αναφορικά με τα μοντέλα πιστωτικού κινδύνου και ειδικότερα με τα μοντέλα ΔΠΧΑ 9 (PD, LGD και EAD καθώς και τα κριτήρια SICR).

Η Μονάδα Επικύρωσης Μοντέλων, εκτελεί τόσο αρχικές (για νέα μοντέλα πιστωτικού κινδύνου) όσο και περιοδικές (για υφιστάμενα) επικυρώσεις μοντέλων, εφαρμόζοντας ποιοτικές (ενδεικτικά για τις παραδοχές, το σχεδιασμό και τις μεθοδολογίες) και ποσοτικές αξιολογήσεις (ενδεικτικά, ισχύς διαχωριστικής ικανότητας των μοντέλων ακρίβειας και σταθερότητας) με βάση το προαναφερθέν πλαίσιο.

3.2 Εύλογη αξία δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις κατά πελατών που δεν πληρούν τα κριτήρια ταξινόμησης στο αποσβεσμένο κόστος, καθώς οι συμβατικοί τους όροι δε δημιουργούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες χρηματοροές που συνίστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (π.χ. αυτές που οδηγούν σε αποτυχία το SPPI test), επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (FVTPL).

Η εύλογη αξία των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών έχει προσδιοριστεί με μοντέλο προεξόφλησης χρηματοροών (discounted cash flow model), στο οποίο χρησιμοποιούνται κατάλληλες καμπύλες επιτοκίων προεξόφλησης και λαμβάνονται υπόψη τυχόν απαραίτητες προσαρμογές για τα στοιχεία του πιστωτικού κινδύνου.

3.3 Εύλογη αξία χρεογράφων (εκτός δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών) που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων

Εκτιμήσεις χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των ομολόγων, που δε διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά. Για τα χρεόγραφα αυτά, η εύλογη αξία που υπολογίζεται από διάφορα οικονομικά μοντέλα αποτίμησης, συνυπολογίζεται μαζί με εκτιμήσεις για κλαδικές διακυμάνσεις και προοπτικές, καθώς και με την οικονομική κατάσταση των εκδοτών των εν λόγω χρεογράφων.

Για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των μετοχών οι οποίες δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, χρησιμοποιούνται γενικώς παραδεκτά μοντέλα και τεχνικές αποτίμησης, κατά περίπτωση, όπως: μοντέλα προεξόφλησης ταμειακών ροών, υπολογισμού των δικαιωμάτων προαίρεσης, συγκρίσιμες συναλλαγές, εκτιμήσεις της εύλογης αξίας στοιχείων ενεργητικού (π.χ. παγίων στοιχείων) και καθαρή αξία του ενεργητικού και των μεριδίων. Η Διοίκηση με βάση την πρότερη εμπειρία της, προσαρμόζει περαιτέρω, όπου κριθεί απαραίτητο, τις σχετικές αξίες προκειμένου να απεικονίζονται οι τρέχουσες συνθήκες που επικρατούν στην αγορά.

Η Διοίκηση, σε ορισμένες περιπτώσεις, δύναται να χρησιμοποιήσει το κόστος ως ιδανικό δείκτη εκτίμησης της εύλογης αξίας των μετοχών. Αυτό ισχύει σε καταστάσεις αβεβαιότητας ή γιατί υπάρχει ασάφεια στις πληροφορίες που λαμβάνονται ώστε να εκτιμηθεί η εύλογη αξία, ή σε περιπτώσεις που οι πιο πρόσφατες πληροφορίες για τον σκοπό αυτό δεν είναι διαθέσιμες ή τέλος, λόγω του ότι υφίσταται μεγάλο εύρος πιθανών εκτιμήσεων αναφορικά με τον υπολογισμό της εύλογης αξίας και το κόστος αντιπροσωπεύει την καλύτερη εκτίμηση της εύλογης αξίας μέσα σε αυτό το εύρος.

3.4 Εύλογη αξία εξωχρηματοιστηριακών παραγώγων προϊόντων

Η εύλογη αξία παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων που διαπραγματεύονται σε οργανωμένες εξω-χρηματοιστηριακές αγορές (Over The Counter), με διαπραγματευτικούς αντισυμβαλλόμενους, προσδιορίζεται με κοινώς αποδεκτά υποδείγματα αποτίμησης.

Τα εν λόγω υποδείγματα κάνουν πλήρη χρήση παρατηρήσιμων τιμών και στοιχείων αγοράς. Στις περιπτώσεις που αυτό δεν είναι εφικτό, απαιτούνται εκτιμήσεις και παραδοχές της Διοίκησης αναφορικά με τις παραμέτρους που επηρεάζουν την εύλογη αξία των παραγώγων. Οι εκτιμήσεις και οι παραδοχές αυτές επανεξετάζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και όταν οι συνθήκες των αγορών μεταβάλλονται σημαντικά.

Η εύλογη αξία των παραγώγων προϊόντων συμπεριλαμβάνει τις προσαρμογές έναντι πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου και της Τράπεζας σε μια διμερή συναλλαγή παραγώγου (CVA/DVA).

Ο υπολογισμός των πιστωτικών προσαρμογών λαμβάνει υπόψη την μελλοντική αναμενόμενη πιστωτική έκθεση, η οποία εκτιμάται χρησιμοποιώντας τεχνικές προσομοίωσης για τις μελλοντικές αξίες του παραγώγου συμβολαίου, τις εν ισχύ συμφωνίες συμψηφισμού (ISDA-Nettings) και τις ληφθείσες εξασφαλίσεις με βάση τις ισχύουσες συμβάσεις ISDA-CSA.

Επιπρόσθετα ο υπολογισμός των πιστωτικών προσαρμογών βασίζεται στους συντελεστές αναμενόμενων ζημιών (LGD) και στις καμπύλες πιθανότητας πιστωτικών αθετήσεων (PD), της Τράπεζας και του εκάστοτε αντισυμβαλλομένου, όπως αυτά εξαγονται από τις τιμές αγοράς των συμβολαίων Ανταλλαγής Πιστωτικής Αθέτησης (Credit Default Swap Market - CDS).

Στην περίπτωση που οι τελευταίες δεν είναι διαθέσιμες από την αγορά ή οι διαθέσιμες τιμές αγοράς κρίνονται μη αξιόπιστες λόγω πολύ χαμηλής ρευστότητας, τότε ο υπολογισμός βασίζεται σε ισοδύναμες (proxy) πιστωτικές καμπύλες και συντελεστές ζημιών που είναι εγκεκριμένα από την Διοίκηση.

Τα μοντέλα εύλογης αξίας εφαρμόζονται με συνέπεια από περίοδο σε περίοδο, εξασφαλίζοντας έτσι την συγκρισιμότητα και την συνέχεια της αποτίμησης διαχρονικά.

3.5 Ανάκτηση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων

Η Διοίκηση αξιολογεί την ανακτησιμότητα της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης σε κάθε περίοδο αναφοράς. Η αναγνώριση της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης βασίζεται στις εκτιμήσεις της Διοίκησης αναφορικά με την πιθανότητα εμφάνισης και την επάρκεια μελλοντικών φορολογητέων κερδών, μελλοντικούς αντιλογισμούς υφιστάμενων φορολογητέων προσωρινών διαφορών και τις εν ισχύ στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού. Στην περίπτωση της έλλειψης ιστορικότητας φορολογητέων κερδών, οι πλέον σημαντικές εκτιμήσεις αφορούν στην αναμενόμενη μελλοντική κερδοφορία και στη δυνατότητα εφαρμογής του στρατηγικού φορολογικού σχεδιασμού.

Οι εκτιμήσεις της Διοίκησης για τη μελλοντική εξέλιξη των φορολογικών αποτελεσμάτων του Ομίλου και της Τράπεζας και

κατά συνέπεια της ανακτησιμότητας της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, λαμβάνοντας υπόψη το από 29 Νοεμβρίου 2015 εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης καθώς επίσης και το πιο πρόσφατο Επιχειρηματικό Πλάνο εγκεκριμένο από το Δ.Σ, βασίζονται σε μία σειρά παραδοχών από τη Διοίκηση, εκ των οποίων ορισμένες σχετίζονται με την πορεία της ελληνικής οικονομίας, ενώ ορισμένες άλλες με ενέργειες ή αλλαγές, που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί και επηρεάζουν τη μελλοντική εξέλιξη των αποτελεσμάτων του Ομίλου και της Τράπεζας.

Επιπρόσθετα, η Διοίκηση συνεξετάζει τη φύση των προσωρινών διαφορών επί των οποίων αναγνωρίζεται αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση και η δυνατότητα ανάκτησης της απαίτησης αυτής, σε σχέση με το εκάστοτε ισχύον φορολογικό καθεστώς για τον συμψηφισμό τους με κέρδη επόμενων χρήσεων (π.χ. 5ετία) ή με άλλες ειδικές φορολογικές ρυθμίσεις, όπως για παράδειγμα αυτές, που έχουν θεσπιστεί από την ελληνική νομοθεσία και με τις οποίες προβλέπεται η προαιρετική μετατροπή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, επί συγκεκριμένων προσωρινών διαφορών, σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (Deferred Tax Credit – DTC), υπό ορισμένες προϋποθέσεις και όρους.

Σχετική με τις διατάξεις του νόμου 4172/2013 για τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις είναι η Σημείωση 16 της Ετήσιας Έκθεσης.

Τέλος, σε κάθε περίοδο αναφοράς, η Διοίκηση αξιολογεί τις επιπτώσεις των αλλαγών της κείμενης φορολογικής νομοθεσίας στη φορολογική βάση των στοιχείων του Ενεργητικού και του Παθητικού.

3.6 Απομείωση επενδύσεων σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Ο έλεγχος απομείωσης που λαμβάνει χώρα για τις θυγατρικές, τις συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες περιλαμβάνει κρίσεις αναφορικά με τον καθορισμό της αξίας χρήσης και πιο συγκεκριμένα στην εκτίμηση της παρούσας αξίας των χρηματορρών που αναμένονται να προκύψουν από τη συνέχιση της διακράτησης της επένδυσης. Η Διοίκηση εξετάζει για απομείωση την αξία των επενδύσεων σε θυγατρικές, σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, όταν υπάρχει ένδειξη απομείωσης, συγκρίνοντας το ανακτήσιμο ποσό της εκάστοτε επένδυσης με τη λογιστική της αξία.

3.7 Εύλογη αξία επενδυτικών ακινήτων

Οι επενδύσεις σε ακίνητα επιμετρούνται σε ετήσια βάση στην εύλογη αξία, όπως αυτή προσδιορίζεται από ανεξάρτητους πιστοποιημένους εκτιμητές.

Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές ή αναπροσαρμόζεται, αν κρίνεται απαραίτητο, αναλόγως της φύσης, της τοποθεσίας, της κατάστασης και λοιπών ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και ειδικών παραγόντων που αφορούν το συγκεκριμένο ακίνητο. Εάν η πληροφόρηση για τις εύλογες αξίες δεν είναι διαθέσιμη, χρησιμοποιούνται μέθοδοι εκτίμησης, οι οποίες αναφέρονται στη Σημείωση 2.2.17. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα αντανakλούν εισοδήματα από τρέχουσες μισθώσεις, καθώς και παραδοχές για μελλοντικά μισθώματα, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς.

Για τα ακίνητα, των οποίων η αξία δεν κρίνεται μεμονωμένα σημαντική, η εύλογη αξία ενδέχεται να προσδιορίζεται με την εφαρμογή των ιδίων ως άνω μεθοδολογιών ή με την αναγωγή των συμπερασμάτων των εκτιμήσεων, σε ομάδες ακινήτων, που έχουν ομοειδή χαρακτηριστικά.

3.8 Λοιπές απαιτήσεις από τον Ελληνικό Δημόσιο Τομέα

Η Διοίκηση προβαίνει σε σημαντικές εκτιμήσεις και παραδοχές αναφορικά με την πορεία της Ελληνικής οικονομίας στηριζόμενη στο Α.Ε.Π., στον δείκτη τιμών ακινήτων και τον δείκτη ανεργίας. Επιπρόσθετα, εκτιμήσεις της Διοίκησης για τις οικονομικές εξελίξεις παρατίθενται στη Σημείωση 2.1.2.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η συνολική λογιστική αξία των απαιτήσεων του Ομίλου και της Τράπεζας από τον Ελληνικό Δημόσιο Τομέα ήταν:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	306	284	306	284
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	242	8	242	8
Δάνεια και απαιτήσεις κατά Δημοσίου τομέα στο αποσβεσμένο κόστος	1.738	1.729	1.737	1.729
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	-	1.701	-	1.701
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	2.002	-	2.002	-
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	534	508	526	502
Σύνολο	4.822	4.231	4.814	4.224

Σε συνέχεια της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018, ποσό € 1.701 εκατ. από τη γραμμή «Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου» μεταφέρθηκε στη γραμμή «Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης που επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (FVTOCI)».

4 Διαχείριση Χρηματοοικονομικών Κινδύνων

4.1 Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων

Η αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων αποτελεί τον κύριο παράγοντα του Πλαισίου Διαχείρισης Κινδύνων, προκειμένου ο Όμιλος και η Τράπεζα να εξασφαλίζουν βιώσιμες αποδόσεις για τους μετόχους τους. Η Διοίκηση διαθέτει σημαντικούς πόρους για τη συνεχή αναβάθμιση των πολιτικών, διαδικασιών, μεθόδων και υποδομών, ώστε να διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και τις οδηγίες της Επιτροπής της Βασιλείας για την Εποπτεία του Τραπεζικού Συστήματος. Η αναγνώριση και διαχείριση των κινδύνων που απορρέουν από τις δραστηριότητες του Ομίλου και της Τράπεζας αποτελεί προτεραιότητα για την πραγμάτωση της επιχειρηματικής στρατηγικής της. Για τον σκοπό αυτό, έχει διαμορφωθεί ένα πλαίσιο για τη συνετή διαχείριση των κινδύνων.

Η Διοίκηση αποσκοπεί στην υιοθέτηση πρακτικών σχετικά με τη διακυβέρνηση της διαχείρισης κινδύνων, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές οδηγίες και κανονιστικές απαιτήσεις όπως έχουν τεθεί από την Επιτροπή της Βασιλείας για την Εποπτεία του Τραπεζικού Συστήματος, την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή (ΕΤΑ), την Ευρωπαϊκή Κεντρική Αρχή, την Τράπεζα της Ελλάδος και την Ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (ΕΚ), συμπεριλαμβανομένων και όλων των αποφάσεων των αρμόδιων αρχών που εποπτεύουν τις θυγατρικές εταιρίες του Ομίλου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) είναι επιφορτισμένο με την ευθύνη της κατάρτισης και επίβλεψης του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων. Το ΔΣ διασφαλίζει την κατάρτιση ενός κατάλληλου πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών και της στρατηγικής, θέτοντας αποδεκτά όρια κινδύνου και διαμορφώνοντας παράλληλα ένα κατάλληλο εσωτερικό περιβάλλον, ώστε κάθε εργαζόμενος του Ομίλου και της Τράπεζας να γνωρίζει τη φύση των κινδύνων που συνδέονται με την άσκηση των καθηκόντων του. Ειδικότερα, το ΔΣ έχει συστήσει την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων με πρωταρχικό ρόλο την επίβλεψη της διαχείρισης των κινδύνων σε επίπεδο Ομίλου.

Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΔΚ) είναι υπεύθυνη για την άσκηση των καθηκόντων της με γνώμονα την υποβοήθηση του έργου του Διοικητικού Συμβουλίου ως προς τα εξής:

- ύπαρξη κατάλληλης στρατηγικής για τους κινδύνους που αναλαμβάνονται, προσδιορισμός ορίων καθώς και του επιπέδου διάθεσης ανάληψης κινδύνου, όπως επίσης και η επίβλεψη της εφαρμογής των ανωτέρω,
- καθιέρωση αρχών και κανόνων που διέπουν τη διαδικασία διαχείρισης κινδύνων ως προς τον εντοπισμό, την αξιολόγηση, την επιμέτρηση, την παρακολούθηση, τον έλεγχο και τον περιορισμό των κινδύνων,
- κατάρτιση του εσωτερικού συστήματος διαχείρισης κινδύνων και ενσωμάτωση των κατάλληλων πολιτικών διαχείρισης κινδύνων στη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων,
- συμμόρφωση του Ομίλου και της Τράπεζας, μέσω αυστηρών και αξιόπιστων διαδικασιών, με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις λειτουργίες διαχείρισης κινδύνων.

Επιπλέον, η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων παρακολουθεί την ανεξαρτησία, την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της Τράπεζας και του Ομίλου και του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων συστάθηκε με απόφαση του ΔΣ σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΠΔΤΕ 2577/9.3.2006. Η ΕΔΚ αποτελείται από μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ που διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις, ικανότητες και εξειδίκευση, ώστε να κατανοούν και να παρακολουθούν την στρατηγική διαχείρισης κινδύνων του ιδρύματος. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής ορίζεται από το ΔΣ και οφείλει να διαθέτει σημαντική εμπειρία στην εμπορική τραπεζική, και κατά προτίμηση στη διαχείριση κινδύνων και κεφαλαιακών απαιτήσεων, καθώς και εξοικείωση με το τοπικό και διεθνές κανονιστικό πλαίσιο.

Ο εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) συμμετέχει στη σύνθεση της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων με πλήρη δικαιώματα ψήφου. Παρίστανται επίσης παρατηρητές από το Monitoring Trustee.

Αποστολή της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων είναι:

- να μεριμνά ώστε η Τράπεζα να διαθέτει σαφώς ορισμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων και διάθεσης ανάληψης κινδύνων. Η διάθεση ανάληψης κινδύνων της Τράπεζας θα πρέπει να διαρθρώνεται μέσα από μία σειρά ποσοτικών και ποιοτικών θέσεων για συγκεκριμένες κατηγορίες κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων ειδικών αποδεκτών επιπέδων (ανά χαρτοφυλάκιο, γεωγραφική περιοχή, φερεγγυότητα, κ.λπ.),
- να διασφαλίζει την αποτελεσματική κάλυψη όλων των ειδών κινδύνου (συμπεριλαμβανομένου και του λειτουργικού κινδύνου) που συνδέονται με τη δραστηριότητα της Τράπεζας,
- να διασφαλίζει ότι η διάθεση ανάληψης κινδύνου της Τράπεζας κοινοποιείται με σαφήνεια σε όλη την Τράπεζα και ότι αποτελεί τη βάση διαμόρφωσης των πολιτικών διαχείρισης κινδύνων και των ορίων κινδύνου, σε επίπεδο Ομίλου και Τράπεζας,

- να διασφαλίζει τον ενοποιημένο έλεγχο διαχείρισης κινδύνων, την εξειδικευμένη αντιμετώπισή τους και τον αναγκαίο συντονισμό σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων συνέρχεται με πρόσκληση του Προέδρου της οποτεδήποτε κρίνεται απαραίτητο για την επίτευξη της αποστολής της, και σε κάθε περίπτωση τουλάχιστον μία (1) φορά τον μήνα. Τα μέλη της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων έχουν δικαίωμα να ζητήσουν γραπτώς τη σύγκληση της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων για τη συζήτηση συγκεκριμένων θεμάτων.

Διαχείριση Κινδύνων Ομίλου

Η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου είναι ανεξάρτητη από τις υπόλοιπες μονάδες του Ομίλου και της Τράπεζας, οι οποίες προβαίνουν σε δραστηριότητες που παράγουν έσοδο ή/και είναι υπεύθυνες για τη διενέργεια συναλλαγών. Η μονάδα αυτή έχει αρμοδιότητες Διαχείρισης Κινδύνων και Ελέγχου Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την ΠΔΤΕ 2577/09.03.2006 και τον Ν. 4261/2014.

Η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου είναι υπεύθυνη για τον σχεδιασμό, την κατάρτιση και την εφαρμογή των πολιτικών του Ομίλου και της Τράπεζας που αφορούν τη διαχείριση κινδύνων και την κεφαλαιακή επάρκεια, σύμφωνα με τις οδηγίες του Διοικητικού Συμβουλίου, και καλύπτει όλο το εύρος των δραστηριοτήτων του Ομίλου και της Τράπεζας για όλα τα είδη κινδύνων. Η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου υπόκειται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου του Ομίλου όσον αφορά στην επάρκεια και αποτελεσματικότητα του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων (πολιτικές, μεθοδολογίες και διαδικασίες).

Ο Υπεύθυνος Κινδύνων Ομίλου (CRO), Επικεφαλής της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου, συμμετέχει σε όλες τις βασικές εκτελεστικές επιτροπές, συμπεριλαμβανομένης και της Εκτελεστικής Επιτροπής του Ομίλου, και αναφέρεται τόσο στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων όσο και στον Διευθύνοντα Σύμβουλο της Τράπεζας, με απευθείας πρόσβαση στον Πρόεδρο της ΕΔΚ όποτε κρίνεται απαραίτητο. Ο CRO διατηρεί δικαίωμα αρνησικυρίας στην Ανώτατη Επιτροπή Πιστοδοτήσεων, καθώς και στην Επιτροπή Recovery Credit και Διαχείρισης Ενεργητικού και Παθητικού.

Το Διοικητικό Συμβούλιο διορίζει τον CRO με πρόταση της ΕΔΚ, ενώ ο διορισμός ή η αντικατάσταση κατόπιν έγκρισης της ΕΔΚ κοινοποιείται στην Τράπεζα της Ελλάδος και στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM).

Οι κυριότερες αρμοδιότητες της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου είναι οι εξής:

- Συντάσσει, αξιολογεί και εισηγείται στον CRO τροποποιήσεις αναφορικά με το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων για τις δραστηριότητες του Ομίλου, σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, καθώς και τις νομικές, κανονιστικές και εποπτικές απαιτήσεις. Διασφαλίζει την επικαιροποίηση του πλαισίου τουλάχιστον σε ετήσια βάση ή εκτάκτως σε περίπτωση (α) μεταβολών στη στρατηγική ή στο επιχειρηματικό μοντέλο του Ομίλου, ή (β) μεταβολών του κανονιστικού πλαισίου, του επιχειρηματικού περιβάλλοντος ή/και των μακροοικονομικών συνθηκών. Ειδικότερα, η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου καταρτίζει την στρατηγική, τις πολιτικές και τις διαδικασίες αναφορικά με τα εξής:
 - τον εντοπισμό, την αξιολόγηση, την επιμέτρηση, τη διαχείριση/έλεγχο, την παρακολούθηση και την αναφορά δυνητικών και πραγματικών εκθέσεων σε κινδύνους,
 - τον προσδιορισμό, την κατανομή και παρακολούθηση των κατάλληλων ορίων κινδύνου (π.χ. του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς, κινδύνου ρευστότητας, και του λειτουργικού κινδύνου), σε συνεργασία με τις σχετικές Επιτροπές και Μονάδες του Ομίλου,
 - τους στόχους κεφαλαιακής διαχείρισης,

- παρακολουθεί την εφαρμογή του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, συμπεριλαμβανομένης της στρατηγικής κινδύνου και κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς και των κανονιστικών απαιτήσεων και των κατευθύνσεων της Διοίκησης,
- παρακολουθεί την τήρηση του εγκεκριμένου πλαισίου διάθεσης ανάληψης κινδύνου σε συνεχή βάση,
- επιβλέπει την ευθυγράμμιση της Στρατηγικής Διαχείρισης Κινδύνου & Κεφαλαιακής Επάρκειας με το Επιχειρηματικό Σχέδιο, το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, το Σχέδιο Χρηματοδότησης, τον Προϋπολογισμό, την Εσωτερική Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Ρευστότητας (ΕΔΑΕΡ), την Εσωτερική Διαδικασία Αξιολόγησης Κεφαλαιακής Επάρκειας (ΕΔΑΚΕ) και το Σχέδιο Ανάκαμψης,
- καταρτίζει, εφαρμόζει, παρακολουθεί και υποβάλλει αναφορές σχετικά με την Εσωτερική Διαδικασία Αξιολόγησης Κεφαλαιακής Επάρκειας (ΕΔΑΚΕ), και την Εσωτερική Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Ρευστότητας (ΕΔΑΕΡ) του Ομίλου,
- ορίζει και υποβάλλει αναφορές σχετικά με τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας του Πυλώνα Ι (π.χ. πιστωτικός κίνδυνος, κίνδυνος αγοράς και λειτουργικός κίνδυνος),
- καταγράφει και υποβάλλει αναφορές σχετικά με τις κανονιστικές γνωστοποιήσεις κεφαλαιακής επάρκειας και διαχείρισης κινδύνων του Πυλώνα ΙΙΙ,
- επιβλέπει την κατάρτιση και εναρμόνιση των πλαισίων διαχείρισης κινδύνων των θυγατρικών με το πλαίσιο και τις πρακτικές διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου,
- καλλιεργεί την ευαισθητοποίηση σχετικά με την έκθεση σε κινδύνους, προάγει τη νοοτροπία διαχείρισης κινδύνων και υποστηρίζει όλες τις μονάδες του Ομίλου σε θέματα κινδύνου,
- συμμετέχει στην κατάρτιση της Πιστωτικής Πολιτικής του Ομίλου και της Τράπεζας,
- καθοδηγεί και συντονίζει τον σχεδιασμό και την εκτέλεση ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων φερεγγυότητας και ρευστότητας που πραγματοποιούνται σε επίπεδο Ομίλου, διενεργεί περιοδικές ή/και προσωρινές ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων βάσει βασικού και δυσμενούς σεναρίου, προσαρμοσμένων στη φύση και στο εύρος των εργασιών του Ομίλου για όλα τα είδη κινδύνου,
- καταρτίζει και επικυρώνει μοντέλα απομείωσης δανείων (σύμφωνα με το πλαίσιο του ΔΠΧΑ 9),
- καταρτίζει τα Μοντέλα Τιμολόγησης έναντι Κινδύνου. Ο καθορισμός ενός εσωτερικού ελάχιστου ποσοστού απόδοσης (internal hurdle rate) για κάθε επενδυτική απόφαση (δάνειο) θα είναι καθοριστικής σημασίας για την Τράπεζα, και θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της για βιώσιμη κερδοφορία και καλύτερη κατανόηση των υποκείμενων κινδύνων.
- αξιολογεί νέα προϊόντα και δραστηριότητες ή σημαντικές αλλαγές στα ήδη υπάρχοντα πριν την υλοποίησή τους.

Η Διαχείριση Κινδύνων Ομίλου αποτελείται από τις ακόλουθες μονάδες:

Μονάδα Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου Ομίλου

Η μονάδα αυτή είναι αρμόδια για την κατάρτιση και εφαρμογή του πλαισίου διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου (πολιτικές, μεθοδολογίες και διαδικασίες) βάσει της Στρατηγικής Διαχείρισης Κινδύνου & Κεφαλαιακής Επάρκειας του Ομίλου και των σχετικών απαιτήσεων των εποπτικών αρχών. Το πλαίσιο καλύπτει τη διαχείριση των πιστωτικών κινδύνων που αναλαμβάνει ή στους οποίους μπορεί να εκτίθεται ο Όμιλος γενικά, συμπεριλαμβανομένων του εντοπισμού, της επιμέτρησης, της παρακολούθησης, του ελέγχου, του περιορισμού και της υποβολής αναφορών. Η μονάδα αυτή προσδιορίζει, επίσης, τα κριτήρια του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και εισηγείται κατάλληλα μέτρα και διαδικασίες για την παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου. Αναφέρει στοιχεία που άπτονται του πιστωτικού κινδύνου στη Διοίκηση, στο Διοικητικό Συμβούλιο και τις εποπτικές αρχές σε τακτική βάση. Επίσης παρακολουθεί/συντονίζει τη δραστηριότητα των μονάδων Διαχείρισης

Κινδύνων των θυγατρικών.

Μονάδα Κεφαλαιακής Διαχείρισης Ομίλου

Η μονάδα αυτή είναι αρμόδια για την κατάρτιση και εφαρμογή, σε επίπεδο Ομίλου, των πολιτικών και μεθοδολογιών που αφορούν στη διαχείριση της κεφαλαιακής επάρκειας, στο απαιτούμενο κεφάλαιο (Πυλώνας Ι) και στο εσωτερικό κεφάλαιο (ΕΔΑΚΕ) του Ομίλου, βάσει της στρατηγικής διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαιακής επάρκειας και όλων των σχετικών απαιτήσεων των εποπτικών αρχών. Στις κυριότερες δραστηριότητες της μονάδας περιλαμβάνεται ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι όλων των ειδών κινδύνου που αναλαμβάνει ή στους οποίους μπορεί να εκτίθεται ο Όμιλος. Η μονάδα διασφαλίζει ότι κάθε δραστηριότητα, η οποία εκθέτει τον Όμιλο σε πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο αγοράς, κίνδυνο ρευστότητας και λειτουργικό κίνδυνο καταγράφεται, υφίσταται επεξεργασία και υπόκειται στις κεφαλαιακές απαιτήσεις επαρκώς. Υποβάλλει στοιχεία σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια στη Διοίκηση, στο Διοικητικό Συμβούλιο και στις εποπτικές αρχές σε τακτική βάση.

Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνου Αγοράς, Ρευστότητας και Λειτουργικού Κινδύνου Ομίλου

Η μονάδα αυτή είναι αρμόδια για την κατάρτιση και εφαρμογή του πλαισίου (πολιτικές, μεθοδολογίες και διαδικασίες) που αφορά στη διαχείριση του κινδύνου αγοράς, του κινδύνου ρευστότητας και του λειτουργικού κινδύνου, βάσει της Στρατηγικής Διαχείρισης Κινδύνου & Κεφαλαιακής Επάρκειας του Ομίλου και των σχετικών απαιτήσεων των εποπτικών αρχών. Το πλαίσιο καλύπτει τη διαχείριση των ανωτέρω κινδύνων που αναλαμβάνει ή στους οποίους μπορεί να εκτίθεται ο Όμιλος γενικά, συμπεριλαμβανομένων του εντοπισμού, επιμέτρησης, παρακολούθησης, ελέγχου, περιορισμού καθώς της παραγωγής αναφορών. Οι αναφορές αυτές περιλαμβάνουν στοιχεία σχετικά με τον κίνδυνο αγοράς, κίνδυνο ρευστότητας και τον λειτουργικό κίνδυνο στη Διοίκηση, στο Διοικητικό Συμβούλιο και στις εποπτικές αρχές σε τακτική βάση. Επίσης συντονίζει και συμμετέχει στην Εσωτερική Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Ρευστότητας (ΕΔΑΕΡ), καθώς και στη διαμόρφωση και αναθεώρηση του Σχεδίου Ανάκαμψης της Τράπεζας. Επιπλέον, παρακολουθεί/συντονίζει τις δραστηριότητες της Ομάδας Αξιολόγησης Λειτουργικού Κινδύνου (ΟΑΛΚ) και των μονάδων Διαχείρισης Κινδύνων των θυγατρικών.

Μονάδα Ελέγχου Πιστωτικού Κινδύνου Επιχειρηματικού Χαρτοφυλακίου

Η μονάδα αυτή είναι αρμόδια για την κατάρτιση και εφαρμογή της αξιολόγησης και επίβλεψης του πιστωτικού κινδύνου που ενέχει το εταιρικό χαρτοφυλάκιο του Ομίλου, βάσει της στρατηγικής διαχείρισης κινδύνων & κεφαλαιακής επάρκειας και της πιστωτικής πολιτικής του Ομίλου, και των σχετικών απαιτήσεων των εποπτικών αρχών. Διενεργεί ανεξάρτητες συστηματικές αξιολογήσεις της ποιότητας των εγκεκριμένων πιστοδοτικών ανοιγμάτων (post approval), καθώς και των πρακτικών παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου που ενέχει το εταιρικό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας και των θυγατρικών της. Σε τακτική βάση, εισηγείται διορθωτικές ενέργειες και πρακτικές, και παρακολουθεί την υλοποίηση της έγκαιρης και αποτελεσματικής διαχείρισης του υψηλού (ποιοτικά και ποσοτικά) πιστωτικού κινδύνου, και επίσης υποβάλλει τις απαραίτητες αναφορές στη Διοίκηση και στο Διοικητικό Συμβούλιο σε θέματα που άπτονται της αρμοδιότητάς της. Επίσης υποστηρίζει τον CRO ως μέλος της Ανώτατης Επιτροπής Πιστοδοτήσεων και της Επιτροπής Recovery Credit, σε σύνθετα θέματα πιστωτικών ορίων (προέγκριση).

Μονάδα Συντονισμού Κινδύνων και Επικύρωσης Μοντέλων Ομίλου

Η Τράπεζα έχει συστήσει (από το 2017) τη Μονάδα Επικύρωσης Μοντέλων (MEM) υπό τη Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου, η οποία αναφέρεται απευθείας στον CRO, και έχει ως βασικό σκοπό την ανεξάρτητη (από τη μονάδα εκτίμησης των μοντέλων) επικύρωση των μοντέλων της Τράπεζας. Οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες της μονάδας αυτής, καθώς και όλων των βασικών ενδιαφερόμενων μερών που συμμετέχουν στον κύκλο ζωής των μοντέλων, προσδιορίζονται στο Πλαίσιο Διαχείρισης

και Διακυβέρνησης του Ομίλου και της Τράπεζας (ΠΔΔ).

Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν καταρτίσει και εφαρμόσει από τα τέλη του 2017 και εντός του 2018 ένα Πλαίσιο Επικύρωσης Μοντέλων (ΠΕΜ) που αποτελείται από Πολιτικές, Μεθοδολογίες και τεχνικές προδιαγραφές αναφορικά με τα μοντέλα του πιστωτικού κινδύνου και, ειδικότερα, τα μοντέλα του ΔΠΧΑ 9 (μοντέλα PD, LGD και EAD).

Η μονάδα αυτή ηγείται, επίσης, της διαδικασίας της ετήσιας αναθεώρησης της Στρατηγικής Διαχείρισης Κινδύνων & Κεφαλαιακής Επάρκειας, συμπεριλαμβανομένου του πλαισίου διάθεσης ανάληψης κινδύνων, ενώ παράλληλα επιβλέπει το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων των θυγατρικών, παρέχοντας συνεχή υποστήριξη και εξειδίκευση σε εναρμόνιση με τις πρακτικές του Ομίλου.

Risk Data Office

Η συγκεκριμένη μονάδα συστάθηκε το 2017 με στόχο τον συντονισμό και την υποστήριξη των Μονάδων Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου όσον αφορά στη διαχείριση των δεδομένων κινδύνου, τη διαθεσιμότητα των δεδομένων καθώς και την ποιότητά τους. Οι κυριότερες αρμοδιότητές της είναι οι εξής:

- Συντονίζει/κατευθύνει/υλοποιεί:
 - διαδικασίες και πρωτοβουλίες για τη δημιουργία ελέγχων με στόχο την άμβλυνση των κινδύνων που αφορούν στις διαδικασίες Διαχείρισης και Διακυβέρνησης Δεδομένων Κινδύνου,
 - διαδικασίες και πρωτοβουλίες Διαχείρισης Δεδομένων Κινδύνου / Διακυβέρνησης Δεδομένων Κινδύνου,
 - διαδικασίες και πρωτοβουλίες Διαχείρισης Ποιότητας Δεδομένων,
 - πρωτοβουλίες Συγκέντρωσης Δεδομένων Κινδύνου για τη συμμόρφωση με τις κανονιστικές και εσωτερικές απαιτήσεις,
 - διαδικασίες και πρωτοβουλίες για τον εκσυγχρονισμό της λειτουργικής διαχείρισης των δεδομένων κινδύνου.
- Εντοπίζει, αναλύει και αξιολογεί τους κινδύνους που συνδέονται με τη διαχείριση και διακυβέρνηση των δεδομένων κινδύνου, σε συμμόρφωση με το κανονιστικό πλαίσιο και τις ορθές πρακτικές του κλάδου.
- Υποστηρίζει τις Μονάδες Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου στις διαδικασίες συλλογής και αναφοράς δεδομένων.
- Συμμετέχει για λογαριασμό της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων στους ρόλους και αρμοδιότητες που απορρέουν από το Πλαίσιο Διακυβέρνησης Δεδομένων.
- Παρακολουθεί/Ελέγχει τη διαθεσιμότητα των δεδομένων κινδύνου στα συστήματα κινδύνου για τη διεκπεραίωση των καθημερινών εργασιών.
- Συντονίζει και παρακολουθεί την έγκυρη και έγκαιρη συλλογή δεδομένων από τις θυγατρικές του Ομίλου. Διαχειρίζεται και υποστηρίζει λειτουργικά τα συστήματα της Μονάδας.

Risk Management Office

Τα κυριότερα καθήκοντα και αρμοδιότητες της συγκεκριμένης μονάδας παρατίθενται κατωτέρω:

- Συντονίζει, υποστηρίζει και παρακολουθεί τα σημαντικά σχέδια σε επίπεδο Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου και CRO.
- Παρέχει γραμματειακή υποστήριξη στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων.

Επιτροπές

Επιτροπή Σεναρίων Αγοράς:

Η Επιτροπή Σεναρίων Αγοράς ελέγχει και εγκρίνει σενάρια καθώς και τους συντελεστές στάθμισής τους που αντλούνται από τη μονάδα Οικονομικής Στρατηγικής & Επενδύσεων. Επιπλέον, ελέγχει και εγκρίνει προσωρινές αναπροσαρμογές των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου.

Επιτροπή Προβλέψεων:

Η Επιτροπή Προβλέψεων είναι αρμόδια για την έγκριση του εξόδου των τριμηνιαίων προβλέψεων της Τράπεζας και, εφόσον χρειάζεται, του Ομίλου, όπως προκύπτει από την εφαρμογή των πολιτικών και διαδικασιών της Τράπεζας που διέπουν τη διαδικασία λήψης εξατομικευμένων και συλλογικών προβλέψεων έναντι πιστωτικού κινδύνου.

Η Επιτροπή Προβλέψεων είναι επίσης επιφορτισμένη με την υποχρέωση να διενεργεί περιοδικούς ελέγχους, σε τουλάχιστον ετήσια βάση, των πολιτικών και μεθοδολογιών (παραμέτρων, σεναρίων, σταθμίσεων σεναρίων, κ.λπ.) που εφαρμόζει η Τράπεζα για τον υπολογισμό των προβλέψεων.

Τέλος, η Επιτροπή Προβλέψεων είναι αρμόδια για τα κάτωθι:

- a. παρακολούθηση της αναταξινόμησης των ανοιγμάτων [PE - εξυπηρετούμενα ανοίγματα / FPE - εξυπηρετούμενα ανοίγματα υπό ρύθμιση / NPE - μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα / FNPE - μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα υπό ρύθμιση], όπως προκύπτουν από την εφαρμογή των πολιτικών και διαδικασιών του Ομίλου και της Τράπεζας,
- b. εξέταση και έγκριση κάθε αιτήματος εξαίρεσης από τη σχετική εξαίρεση / παρέκκλιση της ταξινόμησης που της προωθείται από τις Επιχειρηματικές Μονάδες.

4.2 Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος ορίζεται ως ο ενδεχόμενος κίνδυνος αδυναμίας ενός πιστούχου της Τράπεζας ή θυγατρικής ή αντισυμβαλλομένου του Ομίλου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τους συμφωνηθέντες όρους και προϋποθέσεις.

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο σημαντικότερος κίνδυνος για τον Όμιλο και την Τράπεζα, ως εκ τούτου η αποτελεσματική παρακολούθηση και η συνεχής διαχείρισή του αποτελούν πρώτη προτεραιότητα για την ανώτερη Διοίκηση. Η συνεχής ανάπτυξη των υποδομών, των συστημάτων και μεθοδολογιών με στόχο την ποσοτικοποίηση και την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για την έγκαιρη και αποτελεσματική υποστήριξη της Διοίκησης και των επιχειρηματικών μονάδων στη λήψη αποφάσεων, τη διαμόρφωση πολιτικής και τη συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις. Η έκθεση του Ομίλου και της Τράπεζας στον πιστωτικό κίνδυνο απορρέει κυρίως από τις πιστοδοτήσεις της εταιρικής και λιανικής τραπεζικής, διάφορες επενδύσεις, εξωχρηματιστηριακές συναλλαγές, συναλλαγές σε παράγωγα, καθώς και από τον διακανονισμό συναλλαγών. Το ύψος του κινδύνου που συνδέεται με τα εν λόγω πιστωτικά ανοίγματα εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, μεταξύ αυτών οι γενικότερες οικονομικές συνθήκες, οι εξελίξεις στην αγορά, η οικονομική κατάσταση του πιστούχου, το ποσό, το είδος, η διάρκεια της έκθεσης, και η ύπαρξη εξασφαλίσεων και εγγυήσεων.

Η εφαρμογή της πιστωτικής πολιτικής που περιγράφει τις αρχές της διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου και της Τράπεζας, εξασφαλίζει την αποτελεσματική και ενιαία παρακολούθησή του. Η Διοίκηση εφαρμόζει μία ενιαία πολιτική και

πρακτική αναφορικά με τις διαδικασίες πιστωτικής αξιολόγησης, έγκρισης, ελέγχου και παρακολούθησης. Όλα τα πιστωτικά όρια αναθεωρούνται ή/και ανανεώνονται τουλάχιστον ετησίως και προσδιορίζονται οι αρμόδιες υπηρεσίες έγκρισης βάσει του μεγέθους και της κατηγορίας της συνολικής έκθεσης στον πιστωτικό κίνδυνο που αναλαμβάνει ο Όμιλος και η Τράπεζα για κάθε πιστούχο ή ομάδα συνδεδεμένων πιστούχων (αρχή του ενιαίου οφειλέτη).

Το τμήμα Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου υπάγεται στη Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου και η λειτουργία του αποσκοπεί στον εντοπισμό, την παρακολούθηση και τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου σύμφωνα με το Πλαίσιο Διάθεσης Ανάλυσης Κινδύνου όπως εγκρίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο σε συμμόρφωση με τις αντίστοιχες υποχρεώσεις έναντι των εποπτικών αρχών.

Η παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου πραγματοποιείται από το τμήμα Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου του Ομίλου και την ανεξάρτητη Μονάδα Risk Controlling της Τράπεζας. Η κύρια αρμοδιότητά τους είναι η αξιολόγηση και η διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου. Η Μονάδα Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου συγκροτείται από επικεφαλής οι οποίοι έχουν υπό την αρμοδιότητα τους και διαχειρίζονται συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια, καθώς επίσης και από εξειδικευμένα στελέχη τα οποία με την χρήση εργαλείων διαβάθμισης κινδύνων, αλλά και την παραγωγή αναφορών υποστηρίζουν τις δραστηριότητες της μονάδας.

Η Διοίκηση έχει καθιερώσει μία διαδικασία ελέγχου ποιότητας πιστοδοτήσεων με στόχο τον έγκαιρο εντοπισμό ενδεχόμενων μεταβολών της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων, καθώς επίσης και τακτικού ελέγχου των εξασφαλίσεων. Τα όρια των αντισυμβαλλομένων προσδιορίζονται μέσω ενός συστήματος διαβάθμισης του πιστωτικού κινδύνου, το οποίο αποδίδει σε κάθε αντισυμβαλλόμενο μία συγκεκριμένη διαβάθμιση κινδύνου (rating). Οι διαβαθμίσεις κινδύνου αναθεωρούνται τακτικά. Η διαδικασία ελέγχου ποιότητας των πιστοδοτήσεων δίνει τη δυνατότητα στη Διοίκηση να αξιολογεί την ενδεχόμενη ζημία που απορρέει από τους κινδύνους στους οποίους είναι εκτεθειμένη, και να λαμβάνει διορθωτικά μέτρα.

Ανάλυση Κινδύνου Συγκέντρωσης

Ο κίνδυνος συγκέντρωσης μπορεί να προκύψει από έλλειψη διασποράς των χαρτοφυλακίων, όπως είναι ο κίνδυνος συγκέντρωσης σε μεγάλους οφειλέτες, κλάδους της οικονομίας, γεωγραφικές περιοχές και είδη εξασφαλίσεων.

Η Διοίκηση παρακολουθεί τον κίνδυνο συγκέντρωσης σε τακτική βάση, μέσω ενός πλαισίου αναφορών για την σχετική ενημέρωση της ανώτερης Διοίκησης και των εποπτικών αρχών. Επιπλέον της παρακολούθησης των εποπτικών ορίων, η Τράπεζα έχει ορίσει εσωτερικά όρια βάσει του Πλαισίου Διάθεσης Ανάλυσης Κινδύνου, τα οποία αναθεωρούνται ετησίως.

Κίνδυνος Χώρας

Ο κίνδυνος χώρας αντανακλά τη ζημία που προκύπτει από την μακροοικονομική αστάθεια, κοινωνικά γεγονότα ή πολιτική αβεβαιότητα σε μία χώρα, συμπεριλαμβανομένων των κρατικοποιήσεων, της απαλλοτρίωσης και της αναδιάρθρωσης χρέους, που επηρεάζουν τα κέρδη ή/και το κεφάλαιο του ομίλου και της Τράπεζας. Ο κίνδυνος αυτός περιλαμβάνει τον κίνδυνο κράτους, τον κίνδυνο μεταβίβασης, και τον πολιτικό κίνδυνο.

Η Διοίκηση έχει ορίσει εσωτερικά όρια χώρας βάσει του Πλαισίου Διάθεσης Ανάλυσης Κινδύνου, τα οποία αναθεωρούνται ετησίως.

Πιστωτικός Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου

Ο πιστωτικός κίνδυνος αντισυμβαλλομένου (ΠΚΑ) ορίζεται ως ο κίνδυνος αθέτησης από πλευράς του αντισυμβαλλομένου σε μία συναλλαγή, πριν τον οριστικό διακανονισμό των ταμειακών ρών της συναλλαγής αυτής. Αφορά στα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, τις πράξεις επαναγοράς, τις πράξεις δανειοδότησης ή δανειοληψίας κινητών αξιών ή αγαθών, τις πράξεις μακράς περιόδου διακανονισμού και τις πράξεις δανεισμού σε λογαριασμό περιθωρίου ασφάλισης.

Για την αποτελεσματική διαχείριση του ΠΚΑ, η Διοίκηση διαθέτει διαδικασίες και κατευθυντήριες γραμμές για τον προσδιορισμό, την αναθεώρηση και την παρακολούθηση των πιστωτικών ορίων, καθώς και των ορίων συγκέντρωσης που τίθενται βάσει της διαβάθμισης του αντισυμβαλλομένου. Τα όρια τίθενται είτε σε ονομαστικά ποσά είτε σε μονάδες κινδύνου (πιστωτικό ισοδύναμο), αναλόγως της συναλλαγής, και αναθεωρούνται τουλάχιστον ετησίως. Η παρακολούθηση της χρήσης των πιστωτικών ορίων των αντισυμβαλλομένων γίνεται σε καθημερινή βάση.

Για την αποτελεσματική διαχείριση του ΠΚΑ, και αναφορικά με τις τεχνικές περιορισμού του πιστωτικού κινδύνου, η Διοίκηση έχει συνάψει συμβάσεις με τους αντισυμβαλλομένους της όπως ISDA Master Agreements, Global Master Repurchase Agreements (“GMRA”) και συμβάσεις κάλυψης πιστωτικού κινδύνου (Credit Support Annexes “CSA”), οι οποίες εμπεριέχουν όλους τους απαιτούμενους όρους για τον συμψηφισμό των απαιτήσεων και υποχρεώσεων που απορρέουν από συναλλαγές παραγώγων και την παροχή εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλομένων, οι οποίες εμπεριέχουν όλους τους απαιτούμενους όρους για τον συμψηφισμό των απαιτήσεων και υποχρεώσεων που απορρέουν από συναλλαγές παραγώγων και την παροχή εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλομένων. Επιπλέον, γίνεται συμψηφισμός πληρωμών προκειμένου να αμβλυνθεί ο κίνδυνος διακανονισμού, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζονται στα σχετικά συμβατικά κείμενα. Η Διοίκηση έχει θέσει όρια ημερήσιου διακανονισμού ανά αντισυμβαλλόμενο για την παρακολούθηση της έκθεσης στον κίνδυνο διακανονισμού.

Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Ο πιστωτικός κίνδυνος που απορρέει από τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα περιορίζεται κάθε φορά σε όσα έχουν θετική εύλογη αξία, όπως καταγράφονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης. Στην περίπτωση των πιστωτικών παραγώγων, ο Όμιλος και η Τράπεζα είναι επίσης εκτεθειμένοι ή προστατευμένοι από τον κίνδυνο αθέτησης του υποκείμενου νομικού προσώπου στο οποίο αφορά το παράγωγο. Ωστόσο, για την απεικόνιση των ενδεχόμενων ζημιών, ο Όμιλος και η Τράπεζα προβαίνουν σε προσαρμογές χρεωστικών και πιστωτικών αξιών βάσει χαρτοφυλακίου.

Όσον αφορά στα παράγωγα που διακανονίζονται σε ακαθάριστη βάση, ο Όμιλος και η Τράπεζα εκτίθενται επίσης στον κίνδυνο διακανονισμού, δηλαδή στον κίνδυνο που διατρέχει ο Όμιλος και η Τράπεζα να εκπληρώσουν την υποχρέωσή τους, αλλά ο αντισυμβαλλόμενος να αθετήσει τη δική του.

Ορισμός ανοιγμάτων απομειωμένης πιστωτικής αξίας

Στο 4^ο τρίμηνο του 2018, η Διοίκηση οριστικοποίησε τις απαιτούμενες αλλαγές προκειμένου να εφαρμοστεί ο ορισμός του “EBA NPE” στον υπολογισμό των συσσωρευμένων πιστωτικών ζημιών. Ο Όμιλος και η Τράπεζα εναρμόνισαν τον ορισμό του Σταδίου 3 για σκοπούς χρηματοοικονομικής πληροφόρησης με τον ορισμό μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (“NPE”) που χρησιμοποιείται για κανονιστικούς σκοπούς. Συνεπώς, σύμφωνα με την Πολιτική Προβλέψεων του Ομίλου και της Τράπεζας ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο θεωρείται ως απομειωμένο και ταξινομείται στο Στάδιο 3 όταν χαρακτηρίζεται ως μη εξυπηρετούμενο άνοιγμα (“NPE”)¹⁶.

¹⁶ (ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ (Ε.Ε.) –

Η τροποποίηση στον ορισμό της αθέτησης θεωρείται αλλαγή στις λογιστικές εκτιμήσεις και τέθηκε σε εφαρμογή την 31/12/2018.

Μοντέλα Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας (Πιθανότητα Αθέτησης – Probability of Default)

Η αξιόπιστη επιμέτρηση του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα της Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου και της Τράπεζας. Η συνεχής ανάπτυξη της υποδομής, των συστημάτων και μεθοδολογιών με στόχο την ποσοτικοποίηση και την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για την έγκαιρη και αποτελεσματική υποστήριξη της Διοίκησης και των επιχειρηματικών μονάδων στη λήψη αποφάσεων, τη διαμόρφωση πολιτικής και τη συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα διαθέτουν τα δικά τους μοντέλα εσωτερικής διαβάθμισης. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιούν ξεχωριστά μοντέλα, τα οποία για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο διαβαθμίζουν τους πελάτες. Τα μοντέλα ενσωματώνουν ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία και, επιπλέον των στοιχείων που αφορούν συγκεκριμένα στον πιστούχο, χρησιμοποιούν συμπληρωματική εξωτερική πληροφόρηση που ενδέχεται να επηρεάζει τη συμπεριφορά του πιστούχου. Όσον αφορά στο Χαρτοφυλάκιο Δανείων Ιδιωτών, η Τράπεζα χρησιμοποιεί Μοντέλα Αξιολόγησης (Scoring Models) τα οποία ενσωματώνουν στοιχεία δημογραφικά / συμπεριφορικά / στοιχεία αγοράς (Τειρεσίας). Οι εν λόγω πηγές πληροφόρησης χρησιμοποιούνται κατ' αρχήν για τον προσδιορισμό της πιθανότητας αθέτησης στο πλαίσιο της Βασιλείας III της Τράπεζας. Στη συνέχεια οι πιθανότητες αθέτησης υποχρέωσης προσαρμόζονται για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει του ΔΠΧΑ 9 ώστε να ενσωματώσουν τα μελλοντικά στοιχεία (forward-looking) καθώς και την ταξινόμηση των ανοιγμάτων σύμφωνα με τα Στάδια του ΔΠΧΑ 9. Η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται για κάθε οικονομικό σενάριο.

Α) Δανειακό Χαρτοφυλάκιο

Για την επιμέτρηση και παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου αναφορικά με το δανειακό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας, πραγματοποιούνται τα ακόλουθα σε επίπεδο αντισυμβαλλομένου:

- (6) Η πιστοληπτική ικανότητα καθώς και η πιθανότητα αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεων του πελάτη αξιολογούνται συστηματικά,
- (7) Η πιθανότητα ενδεχόμενης ανάκτησης από τον Όμιλο και την Τράπεζα, σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του πιστούχου, υπολογίζεται βάσει της υφιστάμενης εξασφάλισης, των εγγυήσεων που έχουν παρασχεθεί και της πιθανότητας επαναφοράς σε ενήμερη κατάσταση (curing).

Η Διοίκηση αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα των πιστούχων της, και εκτιμά την πιθανότητα αθέτησης των υποχρεώσεων τους εφαρμόζοντας μοντέλα αξιολόγησης ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και λαμβάνοντας υπόψη στοιχεία ιστορικά, τρέχοντα και μελλοντικού ορίζοντα.

Επιχειρηματική Πίστη

Οι πιστούχοι της Επιχειρηματικής Πίστης κατηγοριοποιούνται σε διαβαθμίσεις πιστοληπτικής ικανότητας (credit rating grades), οι οποίες αντιπροσωπεύουν διαφορετικούς βαθμούς πιστωτικού κινδύνου και συνδέονται με διαφορετικές πιθανότητες αθέτησης. Σε κάθε διαβάθμιση αντιστοιχεί και διαφορετική πολιτική συνεργασίας με τον εκάστοτε πελάτη.

Κάθε κατηγορία διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας προβλέπει συγκεκριμένες κατευθύνσεις σε σχέση με τις

επιχειρήσεις-πιστούχους, οι οποίες παρατίθενται στη σχετική ενότητα του Εγχειριδίου Πιστωτικής Πολιτικής και Πρακτικής. Η κλίμακα διαβάθμισης των επιχειρήσεων-πιστούχων αποτελείται από 19 βαθμίδες που αντιστοιχούν σε πιστούχους, οι οποίοι δεν έχουν παρουσιάσει αθέτηση υποχρέωσης. Ο πίνακας κατωτέρω παρουσιάζει την πολιτική της Τράπεζας ανά βαθμίδα πιστούχου:

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ		ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ Ή ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
1 - 6	Δεν ισχύει		
7-10	Ισχυρή	Ανάπτυξη συνεργασίας	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
11-12	Καλή	Ανάπτυξη συνεργασίας	
13-14	Ικανοποιητική	Προσεκτική ανάπτυξη της συνεργασίας με επαρκείς εξασφαλίσεις ή διατήρηση της συνεργασίας	
15-16	Αδύναμη	Προσεκτική ανάπτυξη της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις ή διατήρηση συνεργασίας με επαρκείς εξασφαλίσεις	
17-19	Κακή	Ενδεχόμενος χαρακτηρισμός / υποβάθμιση ή περιορισμός της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις ή διακοπή της συνεργασίας	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ο Όμιλος και η Τράπεζα χρησιμοποιούν διακριτά υποδείγματα ταξινόμησης ανάλογα με τον τύπο των εργασιών και το μέγεθος της επιχείρησης.

Ειδικότερα:

Κατηγορία Πιστοδότησης	Σύστημα Αξιολόγησης	Κλίμακα Αξιολόγησης
Επιχειρηματικός Δανεισμός	Χρήση του υποδείγματος RA για εταιρικούς πελάτες που τηρούν βιβλία Γ κατηγορίας και κύκλο εργασιών άνω των € 2,5 εκ.	19-βάθμια
	Χρήση του υποδείγματος RA για εταιρικούς πελάτες που τηρούν βιβλία Γ κατηγορίας και κύκλο εργασιών έως € 2,5 εκ.	19-βάθμια
	Υπόδειγμα Δανεισμού Μικρών Επιχειρήσεων (μικρές ή ατομικές επιχειρήσεις)	Βαθμός αξιολόγησης (Score)
	Υπόδειγμα Δανεισμού Αγροτικού Τομέα για αγροτικές επιχειρήσεις (μικρές επιχειρήσεις ή προσωπικές εταιρείες)	Βαθμός αξιολόγησης (Score)
Πιστοδοτήσεις Ειδικού Δανεισμού	Υπόδειγμα Χρηματοδότησης Έργων PD & Κατανομής	19-βάθμια / 4 κατηγοριών
	Υπόδειγμα Χρηματοδότησης για αγορά περιουσιακού στοιχείου (Ναυτιλία)	19-βάθμια / 4 κατηγοριών
	Εμπειρικό υπόδειγμα "Manual Rating"	19-βάθμια

Το εμπειρικό υπόδειγμα («Manual Rating») εφαρμόζεται σε πελάτες στους οποίους κανένα άλλο υπόδειγμα δεν δύναται να εφαρμοστεί. Πρόκειται για πελάτες χωρίς χρηματοοικονομικά στοιχεία (νεοϊδρυθείσες εταιρίες, οχήματα ειδικού σκοπού) ή χρηματιστηριακές και ασφαλιστικές εταιρείες.

Τα Υποδείγματα Εταιρικής Αξιολόγησης ενσωματώνουν τις ακόλουθες πληροφορίες για την ποσοτικοποίηση του κινδύνου του πελάτη:

- Ιστορικά οικονομικά στοιχεία που περιλαμβάνουν πραγματοποιηθέντα αποτελέσματα, δείκτες φερεγγυότητας, δείκτες ρευστότητας και άλλους σχετικούς δείκτες μέτρησης της χρηματοοικονομικής απόδοσης του πελάτη.
- Δημόσια διαθέσιμη πληροφόρηση για τον πελάτη από εξωτερικές πηγές, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών από οίκους αξιολόγησης (Credit Bureau).
- Οποιαδήποτε άλλα αντικειμενικά στοιχεία για την ποιότητα και τις ικανότητες της διοίκησης της εκάστοτε χρηματοδοτούμενης από την τράπεζα εταιρίας, που συνδέονται με την απόδοση της εταιρείας.

Η πολυπλοκότητα και η λεπτομέρεια των τεχνικών αξιολόγησης ποικίλλει βάσει του ανοίγματος του Ομίλου και της Τράπεζας, της πολυπλοκότητας και του μεγέθους του πελάτη. Ορισμένα από τα λιγότερο πολύπλοκα δάνεια μικρών επιχειρήσεων διαβαθμίζονται στα πλαίσια των μοντέλων αξιολόγησης λιανικής τραπεζικής της Τράπεζας και του Ομίλου.

Τα μοντέλα αυτά συνδυάζουν την χρηματοοικονομική και στατιστική ανάλυση με την εξειδικευμένη κρίση των αρμόδιων στελεχών. Οποτεδήποτε είναι εφικτό πραγματοποιείται συγκριτική αξιολόγηση των μοντέλων έναντι της πληροφόρησης από εξωτερικές πηγές.

Οι πιστούχοι αξιολογούνται κατά τον αρχικό προσδιορισμό του πιστωτικού ορίου τους, και στη συνέχεια η αξιολόγησή τους αναθεωρείται τουλάχιστον ετησίως. Οι αξιολογήσεις ενημερώνονται επίσης οποτεδήποτε υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία που μπορεί να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στο επίπεδο του πιστωτικού κινδύνου.

Ιδιωτική Πίστη

Αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο ιδιωτών, εφαρμόζονται διαφορετικά υποδείγματα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών, που καλύπτουν διαφορετικά στάδια του πιστωτικού κύκλου, ως εξής:

1. Υποδείγματα Αιτήσεων (Application Scorecards)

Τα υποδείγματα αιτήσεων έχουν βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία αιτήσεων και συμπεριφοράς και έχουν προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένα στους πελάτες του Ομίλου και της Τράπεζας και διαφοροποιούνται βάσει προϊόντος και βάσει σκοπού. Συνεπώς, υπάρχουν πέντε μοντέλα αιτήσεων βάσει προϊόντος, και τρία μοντέλα βάσει σκοπού στα ενυπόθηκα / στεγαστικά δάνεια.

2. Υποδείγματα Συμπεριφοράς (Behavioral Scorecards)

Τα υποδείγματα συμπεριφοράς έχουν βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία συμπεριφοράς των πελατών σε προϊόντα της Τράπεζας και έχουν προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένα στους πελάτες της Τράπεζας και διαφοροποιούνται βάσει προϊόντος και κατάστασης εξυπηρέτησης του δανείου (bucket and days past due). Έτσι, υπάρχουν δύο κατηγορίες μοντέλων, τα συμπεριφορικά υποδείγματα μικρής καθυστέρησης (early bucket behavior scores - bucket 0-2) και συμπεριφορικά υποδείγματα μεγάλης καθυστέρησης (late bucket behavior scores - bucket 3+). Συνολικά υπάρχουν 17 υποδείγματα συμπεριφοράς.

3. Εσωτερικά Υποδείγματα Αξιολόγησης Πληροφοριών (Internal Bureau Scorecards)

Υπάρχει επίσης ένα υπόδειγμα που αφορά στη συμπεριφορά των πελατών του Ομίλου και της Τράπεζας στην αγορά τη στιγμή της αίτησης. Έχει και αυτό βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία και έχει προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένο στους πελάτες του Ομίλου και της Τράπεζας και δεν διαφοροποιείται βάσει προϊόντος.

4. Συνολικά Υποδείγματα Αίτησης (Overall Application Scorecards)

Πρόκειται για υποδείγματα που συμμετέχουν στην εγκριτική διαδικασία και τα οποία στην ουσία αποτελούν συνδυασμό των τριών προαναφερθέντων υποδειγμάτων. Έτσι, όταν ένας πελάτης υποβάλλει μία αίτηση, αξιολογείται το δημογραφικό προφίλ του (application score), η συμπεριφορά του στα προϊόντα της Τράπεζας (behavior score), και η αξιολόγηση του Τειρεσίας. Πρόκειται για 5 υποδείγματα που διαφοροποιούνται βάσει κατηγορίας προϊόντος, έχουν προκύψει από στατιστική ανάλυση και έχουν βασιστεί σε ιστορικά στοιχεία αιτήσεων και συμπεριφοράς.

Τα ανωτέρω εσωτερικά υποδείγματα προσδιορίζουν τους βασικούς παράγοντες που χρησιμοποιούνται στα μοντέλα πιθανότητας αθέτησης της Τράπεζας τόσο για το χαρτοφυλάκιο ιδιωτών, όσο και για το χαρτοφυλάκιο της επιχειρηματικής τραπεζικής.

5. Αξιολόγηση Credit Bureau Μοντέλων (Scoring)

Επιπλέον, ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν χρησιμοποιήσει το υπόδειγμα αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας της Τειρεσίας ΑΕ, η οποία λαμβάνει υπόψη το σύνολο των ανοιγμάτων των δανειοληπτών στην ελληνική αγορά. Η χρήση του συγκεκριμένου υποδείγματος βελτίωσε την απόδοση των υφιστάμενων υποδειγμάτων.

Η πολιτική που λαμβάνεται υπόψη στη διαδικασία έγκρισης και προσδιορίζει τη διάθεση καθώς και τη δυνατότητα του αιτούντος να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις του βασίζεται επίσης σε μία σειρά πιστωτικών κριτηρίων (πέρα από τα προαναφερθέντα υποδείγματα πιστοληπτικής ικανότητας), όπως:

- ελάχιστο επίπεδο εισοδήματος,
- μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα (ΜΔΕ),
- πιστωτική ιστορία πελάτη,
- μέγιστο μη εξασφαλισμένο άνοιγμα,
- μέγιστο όριο ανά προϊόν,
- ανώτατα επίπεδα σχέσης δανείου προς αξία εξασφάλισης (ΔΔΑΕ) (για τα ενυπόθηκα δάνεια) σε συνδυασμό με τον σκοπό του δανείου.

Η Διοίκηση εξετάζει τακτικά και ελέγχει την προβλεπτική ικανότητα της αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας των μοντέλων (Επιχειρηματική & Ιδιωτική Πίστη), εξασφαλίζοντας έτσι τη δυνατότητα ορθής απεικόνισης του πιστωτικού κινδύνου και επιτρέποντας την έγκαιρη λήψη ενεργειών για την αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων.

Ποσοστό ανάκτησης με βάση τις υφιστάμενες εξασφαλίσεις και εγγυήσεις. Παράλληλα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων, η Διοίκηση κατά τον καθορισμό και την ανανέωση των πιστωτικών ορίων εκτιμά το ποσοστό ανάκτησης σε σχέση με το άνοιγμα σε περίπτωση που ο πιστούχος αθετήσει τις συμβατικές υποχρεώσεις του. Η εκτίμηση του ποσοστού ανάκτησης βασίζεται στο είδος της πιστοδότησης και στην ποιότητα τυχόν εξασφάλισης. Κατά

πάγια πρακτική, όσο χαμηλότερη είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση του πιστούχου, τόσο ισχυρότερες είναι οι απαιτούμενες εξασφαλίσεις ώστε το ποσοστό ανάκτησης να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερο σε περίπτωση που ο πιστούχος αθετήσει τις συμβατικές υποχρεώσεις του έναντι του Ομίλου και της Τράπεζας.

Άνοιγμα σε αθέτηση (Exposure At Default)

Το άνοιγμα σε αθέτηση (EAD) ισούται με το εντός Ισολογισμού άνοιγμα του λογαριασμού σε αθέτηση, κατά την ημερομηνία αθέτησης. Συνεπώς, είναι ίσο με το ποσό του εντός Ισολογισμού ανοίγματος του λογαριασμού κατά την ημερομηνία παρατήρησης και οποιοδήποτε επιπλέον ποσό αναληφθεί έως την ημερομηνία αθέτησης. Μία κοινώς χρησιμοποιούμενη μέθοδος μετατροπής είναι ο Συντελεστής Μετατροπής Πίστωσης (ΣΜΠ), ο οποίος ισούται με το κλάσμα του “Υπολοίπου σε αθέτηση” μείον του “Υπολοίπου κατά τον χρόνο παρατήρησης” προς το αναληφθέν ποσό κατά τον χρόνο παρατήρησης (Όριο κατά τον χρόνο παρατήρησης – Υπόλοιπο κατά τον χρόνο παρατήρησης).

Ζημία σε περίπτωση αθέτησης (Loss Given Default)

Η ζημία σε περίπτωση αθέτησης (loss given default - LGD) ορίζεται ως το ποσοστό της οικονομικής ζημίας κατά τη διάρκεια της περιόδου ανάκτησης προς το άνοιγμα κατά τον χρόνο αθέτησης. Ο υπολογισμός της ζημίας σε περίπτωση αθέτησης λαμβάνει υπόψη τις ταμειακές ροές καθώς επίσης και το σύνολο των εξόδων τα οποία και προεξοφλούνται με τη χρήση του Πραγματικού Επιτοκίου (Effective Interest Rate).

Για τον υπολογισμό της ζημίας σε περίπτωση αθέτησης, λαμβάνονται υπόψη οι πιθανές ανακτήσεις. Υπάρχουν διάφορα είδη “Ανάκτησης”:

- Ανακτήσεις μετρητών θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι ταμειακές ροές από τον πελάτη, από τον εγγυητή, από πιστωτικές διευκολύνσεις που επανήλθαν σε ενήμερη κατάσταση, από εξασφαλίσεις (αποδεκτές ασφάλειες/εγγυήσεις), από πώληση οφειλών.
- Ανακτήσεις εκτός μετρητών θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι κατασχέσεις.

Για τον πλήρη υπολογισμό της ζημίας σε περίπτωση αθέτησης χρησιμοποιούνται επιπλέον στοιχεία:

- Επαναφορά σε ενήμερη κατάσταση μέσω Τροποποίησης των όρων δανεισμού (Cure via Modification) Το επίπεδο επαναφοράς των λογαριασμών σε ενήμερη κατάσταση εφαρμόζοντας κάποια Τροποποίηση των όρων της σύμβασης.
- Ζημία σε περίπτωση μη επαναφοράς σε ενήμερη κατάσταση: Ζημία που προκύπτει από περιπτώσεις όπου ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν κατάφεραν να αποκαταστήσει την τακτική εξυπηρέτηση.
- Ζημία σε περίπτωση τροποποίησης: Ζημία που προέκυψε λόγω του είδους της τροποποίησης που προτάθηκε στον πελάτη.

Ποιότητα Δανειακού Χαρτοφυλακίου

Το Δανειακό Χαρτοφυλάκιο ανάλογα με την ποιότητα του τμηματοποιείται στις ακόλουθες κατηγορίες, τόσο για το χαρτοφυλάκιο ιδιωτικής όσο και για το χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικής πίστης:

- Ισχυρή
 - Ιδιωτική Πίστη: Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος Σταδίου 1 (Stage 1) που βρίσκονται σε 0 ημέρες καθυστέρησης
 - Επιχειρηματικά: Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος Σταδίου 1 (Stage 1) εκτός εμπορικών

ακινήτων με αξιολόγηση έως και 14

- Επιχειρηματικά: Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος Σταδίου 1 (Stage 1) εμπορικών ακινήτων με αξιολόγηση έως και 10

- Προτεινόμενη

- Ιδιωτική Πίστη: Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος Σταδίου 1 (Stage 1) που βρίσκονται σε 1-30 ημέρες καθυστέρησης
- Επιχειρηματικά: Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος Σταδίου 1 (Stage 1) εκτός εμπορικών ακινήτων με αξιολόγηση άνω του 14
- Επιχειρηματικά: Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος Σταδίου 1 (Stage 1) εμπορικών ακινήτων με αξιολόγηση άνω του 10

- Ειδικής Παρακολούθησης

- Ιδιωτική Πίστη: Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος Σταδίου 2 (Stage 2)
- Επιχειρηματικά: Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος Σταδίου 2 (Stage 2)

- Σε αθέτηση

- Ιδιωτική Πίστη: Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος Σταδίου 3 (Stage 3)
- Επιχειρηματικά: Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος Σταδίου 3 (Stage 3)

Τα μη διαβαθμισμένα επιχειρηματικά δάνεια που εντάσσονται στο Στάδιο 1 κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με το επίπεδο καθυστέρησής τους.

Η ανωτέρω κατηγοριοποίηση σχετίζεται άμεσα με το επίπεδο της πιθανότητας αθέτησης κάθε χαρτοφυλακίου (το επίπεδο της πιθανότητας αθέτησης ποικίλλει μεταξύ των κατηγοριών).

Σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου

Η αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου (significant increase in credit risk) είναι ουσιώδης για τον εντοπισμό του σημείου μετάβασης του υπολογισμού των προβλέψεων από την 12μηνη περίοδο στο σύνολο της διάρκειας ζωής του δανείου. Εάν, κατόπιν της αξιολόγησης αυτής, επέλθει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου, ο Όμιλος και η Τράπεζα αναγνωρίζουν ποσό πρόβλεψης ζημίας ίσο με το ποσό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του δεδομένου χρηματοοικονομικού μέσου.

Για τη διενέργεια της αξιολόγησης αυτής, ο Όμιλος και η Τράπεζα συγκρίνουν τον κίνδυνο αθέτησης στο χρηματοοικονομικό μέσο κατά την ημερομηνία αναφοράς, με τον αντίστοιχο κίνδυνο αθέτησης κατά την ημερομηνία αρχικής αναγνώρισης.

Στόχος του Ομίλου και της Τράπεζας είναι να εντοπιστεί η εν λόγω σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου προτού θεωρηθεί το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ως απομειωμένης πιστωτικής αξίας.

Η κατανομή μεταξύ σταδίων (Stages) βασίζεται στα κριτήρια που παρατίθενται κατωτέρω:

- Εάν, κατά την ημερομηνία αναφοράς, το δάνειο είναι σε κατάσταση μη εξυπηρετούμενου ανοίγματος, εντάσσεται στο "Στάδιο 3" (Stage 3) και υπολογίζονται οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής.

- Εάν έχει παρουσιαστεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου κατά την ημερομηνία αναφοράς έναντι του αντίστοιχου κινδύνου κατά την ημερομηνία αρχικής αναγνώρισης, το δάνειο ταξινομείται στο “Στάδιο 2” (Stage 2) και υπολογίζονται οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ’ όλη τη διάρκεια ζωής.
- Τα υπόλοιπα δάνεια ταξινομούνται στο “Στάδιο 1” (Stage 1) και οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές υπολογίζονται για 12 μήνες.

Τα κριτήρια βάσει των οποίων ο Όμιλος και η Τράπεζα αξιολογούν εάν συντρέχει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου ενός ανοίγματος παρατίθενται κατωτέρω.

Χαρτοφυλάκιο Επιχειρηματικών Δανείων και Δανείων Ιδιωτών

- Πρωτεύοντα κριτήρια
 - σημαντική αύξηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης (PD) ενός χρηματοοικονομικού μέσου κατά την ημερομηνία αναφοράς, σε σύγκριση με την ημερομηνία αρχικής αναγνώρισης, βάσει ορισμένων απόλυτων (3% - 6,5%) ή/και σχετικών (200%) ορίων
- Δευτερεύοντα κριτήρια
 - ύπαρξη ρύθμισης
 - συμπεριφορά δανείου (παρακολούθηση του μέγιστου σταδίου καθυστέρησης κατά το τελευταίο 12μηνο)
 - ύπαρξη γεγονότος αθέτησης υποχρέωσης βάσει του Ορισμού των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων που περιέχεται στις Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (EBA), κατά τους τελευταίους 12 μήνες.
- Τελικό Κριτήριο (Backstop)
 - καθυστέρηση 30 ημερών και άνω

Β) Χαρτοφυλάκιο Χρεογράφων και λοιπών βραχυπρόθεσμων χρηματοοικονομικών στοιχείων

Ο Όμιλος και η Τράπεζα αναγνωρίζουν προβλέψεις απομείωσης χρεωστικών τίτλων και άλλων χρηματοοικονομικών στοιχείων βραχυπρόθεσμης ληκτότητας, που αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων.

Το ύψος των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (ΑΠΖ) που αναγνωρίζονται ως προβλέψεις απομείωσης εξαρτάται από το μέγεθος της επιδείνωσης του πιστωτικού κινδύνου από την ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης. Η εκτίμηση της σημαντικής επιδείνωσης είναι καίριας σημασίας για τον καθορισμό του σημείου μετάβασης μεταξύ της απαίτησης για μέτρηση της ΑΠΖ 12 μηνών έναντι της μέτρησης ΑΠΖ που θα βασίζεται σε ολόκληρη τη ζωή του χρηματοοικονομικού στοιχείου. Η προσέγγιση της αναγνώρισης προβλέψεων απομείωσης στηρίζεται στην παρακάτω κατανομή σε Στάδια:

- Στάδιο 1: Περιέχει χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία δεν έχουν υποστεί σημαντική επιδείνωση της πιστωτικής ποιότητας από την ημερομηνία αρχικής αναγνώρισης ή είναι χαμηλού πιστωτικού κινδύνου κατά την ημερομηνία αναφοράς.

Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει την απλούστευση «χαμηλού πιστωτικού κινδύνου» σύμφωνα με την οποία εάν ένα χρηματοπιστωτικό στοιχείο έχει χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο, θεωρείται ότι δεν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου. Η Τράπεζα θεωρεί ότι όλα τα μέσα επενδυτικού βαθμού εμπεριέχουν χαμηλό κίνδυνο, ως εκ τούτου κατατάσσονται στο Στάδιο 1.

Στο στάδιο 1, γίνεται αναγνώριση ΑΠΖ δωδεκαμήνου. Για χρηματοοικονομικά στοιχεία με υπολειπόμενη διάρκεια ζωής μικρότερη των 12 μηνών, η ΑΠΖ υπολογίζεται για την υπολειπόμενη περίοδο μέχρι τη λήξη.

- Στάδιο 2: Περιέχει χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία έχουν υποστεί σημαντική αύξηση πιστωτικού κινδύνου από την ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης. Στο στάδιο 2, αναγνωρίζεται ΑΠΖ για όλη τη διάρκεια της ζωής του στοιχείου.
- Στάδιο 3: Περιέχει χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είναι σε καθεστώς αθέτησης (απομειωμένα). Στο στάδιο 3, αναγνωρίζεται ΑΠΖ για όλη τη διάρκεια της ζωής του στοιχείου.

Για την εκτίμηση της σημαντικής επιδείνωσης του πιστωτικού κινδύνου των στοιχείων μη-επενδυτικής διαβάθμισης και της κατανομής τους από το Στάδιο 1 στο Στάδιο 2 (και αντίστροφα), ο Όμιλος και η Τράπεζα βασίζονται στις ακόλουθες δύο ανεξάρτητες συνθήκες: α) υποβάθμιση (αναβάθμιση) της πιστοληπτικής αξιολόγησης από Εξωτερικούς Οργανισμούς Πιστοληπτικής Αξιολόγησης (ΕΟΠΑ) σε σχέση με την ημερομηνία κτήσης ή β) αύξηση (μείωση) δωδεκάμηνης πιθανότητας αθέτησης από την ημερομηνία κτήσης. Σε περίπτωση που δεν υφίσταται εξωτερική πιστοληπτική αξιολόγηση, η Τράπεζα χρησιμοποιεί την εσωτερική αξιολόγηση της πιστοληπτικής διαβάθμισης.

Παράλληλα, ο Όμιλος και η Τράπεζα παρακολουθούν την πορεία των πιστωτικών περιθωρίων στην αγορά ομολόγων. Οποιαδήποτε αύξηση των πιστωτικών περιθωρίων πάνω από ένα ενδεικτικό όριο από την ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης, ενεργοποιεί μια εσωτερική διαδικασία επανεξέτασης της κατανομής των εν λόγω στοιχείων σε στάδια, προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσο η παρατηρούμενη μεταβολή του πιστωτικού περιθωρίου αντανακλά κάποια μεταβολή του προσδοκώμενου πιστωτικού κινδύνου.

Ορισμός Αθέτησης

Ένας χρεωστικός τίτλος ή άλλο χρηματοοικονομικό στοιχείο βραχυπρόθεσμης ληκτότητας θεωρείται ότι βρίσκεται σε αθέτηση και συνεπώς κατατάσσεται στο Στάδιο 3, εφόσον υφίσταται πιστοληπτική διαβάθμιση από ΕΟΠΑ που αντιστοιχεί σε «Αθέτηση». Επιπλέον, σε περίπτωση που ο εκδότης ή ο αντισυμβαλλόμενος έχει άλλες υποχρεώσεις στην Τράπεζα σε καθεστώς αθέτησης, τότε σύμφωνα με την αρχή της 'επιμόλυνσης πιστούχου', το εν λόγω στοιχείο κατατάσσεται επίσης στο Στάδιο 3.

Εκτίμηση Αναμενόμενων Πιστωτικών Ζημιών

Ο Όμιλος και η Τράπεζα χρησιμοποιούν τις ακόλουθες βασικές παραμέτρους για τον υπολογισμό της Αναμενόμενης Πιστωτικής Ζημίας (ECL): Πιθανότητα Αθέτησης (PD), Ζημία σε περίπτωση Αθέτησης (LGD), επιτόκιο προεξόφλησης (EIR) και Άνοιγμα σε Αθέτηση (EAD).

- **Πιθανότητα Αθέτησης (PD):** Διαχωρίζεται στις ακόλουθες δυο κατηγορίες:
 - Πιθανότητα Αθέτησης 12 μηνών, η οποία αντιστοιχεί στην εκτιμώμενη πιθανότητα αθέτησης για τους επόμενους 12 μήνες και χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των ΑΠΖ των χρηματοοικονομικών στοιχείων του Σταδίου 1.
 - Πιθανότητα Αθέτησης πλήρους διάρκειας ζωής, η οποία αντιστοιχεί στην εκτιμώμενη πιθανότητα αθέτησης για την υπόλοιπη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού στοιχείου και χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των ΑΠΖ του Σταδίου 2. Για τα στοιχεία που είναι κατηγοριοποιημένα στο Στάδιο 3, η πιθανότητα αθέτησης ορίζεται στο 100%.
- **Ζημία σε περίπτωση Αθέτησης (LGD):** Ορίζεται ως το μέρος του συνολικού πιστωτικού ανοίγματος που η Τράπεζα εκτιμά ότι δεν θα μπορέσει να ανακτήσει σε περίπτωση αθέτησης. Η τιμή της εν λόγω παραμέτρου εξαρτάται από τον τύπο του εκδότη, την εξοφλητική προτεραιότητα και την παρουσία καλυμμάτων.
- **Επιτόκιο προεξόφλησης (EIR):** Η απόδοση μέχρι τη λήξη του χρηματοοικονομικού στοιχείου κατά το χρόνο κτήσης.

- **Άνοιγμα σε Αθέτηση (EAD):** Ορίζεται ως η συνολική ζημία που ενδέχεται να προκύψει από μια πιθανή αθέτηση του εκδότη του χρηματοπιστωτικού στοιχείου. Για τον υπολογισμό του ανοίγματος σε αθέτηση, η Τράπεζα ακολουθεί τη μέθοδο του μελλοντικού αναπόσβεστου κόστους. Το άνοιγμα σε αθέτηση υπολογίζεται λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι δεν θα ληφθεί το σύνολο των μελλοντικών ταμειακών ροών, αλλά θα ανακτηθεί ένα μέρος αυτών. Το άνοιγμα σε αθέτηση είναι το άθροισμα των προεξοφλημένων ταμειακών ροών κατά την ημερομηνία αναφοράς, χρησιμοποιώντας το επιτόκιο προεξόφλησης (EIR).

Ο Όμιλος και η Τράπεζα υπολογίζουν την ΑΠΖ ως την παρούσα αξία της διαφοράς μεταξύ των συμβατικών και των αναμενόμενων ταμειακών ροών, λαμβάνοντας υπόψη την πιθανότητα αθέτησης.

Τα λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των διατραπεζικών τοποθετήσεων, λογαριασμών ανταποκριτών (Nostro), Συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων και λοιπών απαιτήσεων από Τράπεζες, έχουν βραχυπρόθεσμη ληκτότητα, συνήθως λιγότερη του ενός έτους. Συνεπώς, η ΑΠΖ των επόμενων 12 μηνών και η ΑΠΖ της συνολικής διάρκειας μέχρι τη λήξη του στοιχείου είναι ταυτόσημες. Για το λόγο αυτό, η Τράπεζα έχει επιλέξει μια απλοποιημένη προσέγγιση για τον υπολογισμό ΑΠΖ των εν λόγω στοιχείων. Το άνοιγμα σε αθέτηση βασίζεται στο άνοιγμα κατά την ημερομηνία αναφοράς, λαμβάνοντας υπόψη τυχόν καλύμματα και ο υπολογισμός της ΑΠΖ απλοποιείται σε: **Άνοιγμα σε Αθέτηση * Πιθανότητα Αθέτησης * Ζημία σε περίπτωση Αθέτησης**.

Η αξιολόγηση της ύπαρξης σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών σε αποσβέσιμο κόστος καθώς και χρεωστικούς τίτλους πραγματοποιείται μέσω μίας αυτοματοποιημένης διαδικασίας. Κάθε άλλη αξιολόγηση σχετικά με την ύπαρξη σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, η οποία οδηγεί σε διαφορετική έκβαση από πλευράς κατανομής σε στάδια (Stages) όπως ορίζεται ανωτέρω, θα πρέπει να εγκρίνεται από την Επιτροπή Προβλέψεων σε κάθε ημερομηνία αναφοράς.

Τα κριτήρια της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, καθώς και τα αντίστοιχα όρια, αναθεωρούνται και ενημερώνονται τακτικά εφ' όσον χρειάζεται, σε εναρμόνιση με το πλαίσιο Σημαντικής Αύξησης του Πιστωτικού Κινδύνου της Τράπεζας.

Αποκτηθέντα ή δημιουργημένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία απομειωμένης πιστωτικής αξίας (POCI)

Τα αποκτηθέντα ή δημιουργημένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία απομειωμένης πιστωτικής αξίας (περιουσιακά στοιχεία POCI) είναι απομειωμένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία κατά την αρχική τους αναγνώριση. Σε αντίθεση με τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία απομειωμένης πιστωτικής αξίας, η αντίστοιχη αξιολόγηση για τα περιουσιακά στοιχεία POCI γίνεται κατά την αρχική αναγνώριση και όχι μεταγενέστερα.

Εάν ένα δάνειο χαρακτηριστεί ως POCI, κατά την αρχική αναγνώριση και μεταγενέστερα, υπολογίζονται οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του. Τα περιουσιακά στοιχεία POCI παραμένουν στην κατηγορία POCI καθ' όλη τη διάρκεια ζωής τους, και δεν αξιολογούνται για κατηγοριοποίηση σε στάδια (Stages) ή για μεταφορά από ένα στάδιο σε ένα άλλο.

Ανάλυση στοιχείων στο μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (ECL) σύμφωνα με πολλαπλά οικονομικά σενάρια

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις αξίες των βασικών οικονομικών μεταβλητών / παραδοχών μελλοντικού ορίζοντα που χρησιμοποιούνται σε κάθε ένα από τα οικονομικά σενάρια για τους υπολογισμούς των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Η μονάδα Οικονομικής και Επενδυτικής Στρατηγικής του Ομίλου και της Τράπεζας προβλέπει την πιθανότητα εξέλιξης μακροοικονομικών μεταβλητών που θα επηρεάσουν το ύψος της ζημιάς πιστωτικού κινδύνου κάτω από πολλαπλά οικονομικά σενάρια. Η Διοίκηση κατά τον υπολογισμό της αναμενόμενης ζημιάς πιστωτικού κινδύνου υπολογίζει τρία διαφορετικά σενάρια (Ευνοϊκό – Βασικό – Δυσμενές) κάθε ένα εκ των οποίων συσχετίζεται με διαφορετικές πιθανότητες αθέτησης (PD) και διαφορετικές ζημίες σε περίπτωση αθέτησης (LGD). Η στάθμιση κάθε σεναρίου είναι η ακόλουθη: Βασικό 60%, Ευνοϊκό 20%, Δυσμενές 20%. Επίσης, η εκτίμηση πολλαπλών οικονομικών σεναρίων συνυπολογίζει την πιθανότητα ανάκτησης των δανείων σε αθέτηση.

Όμιλος 31/12/2018	Σενάριο ECL Key drivers	
	Αποδοθείσες πιθανότητες %	Μέσος όρος 4 χρόνων %
Αύξησης ΑΕΠ		
Ευνοϊκό	20	4,4
Βασικό	60	2,4
Δυσμενές	20	0,0
Ποσοστά ανεργίας		
Ευνοϊκό	20	13,6
Βασικό	60	14,7
Δυσμενές	20	16,0
Δείκτης Τιμών (Κατοικιών)		
Ευνοϊκό	20	5,5
Βασικό	60	3,3
Δυσμενές	20	0,7
Δείκτης Τιμών (Εκτός κατοικιών)		
Ευνοϊκό	20	5,2
Βασικό	60	3,7
Δυσμενές	20	2,0

Ετήσιες προβλέψεις κύριων οικονομικών δεικτών που χρησιμοποιούνται στα μοντέλα ECL (Βασικό σενάριο)

Ο αναμενόμενος ρυθμός αύξησης του Πραγματικού ΑΕΠ κατά τα επόμενα έτη παραμένει ως επί το πλείστον αμετάβλητος, δεδομένου ότι το αναμενόμενο αποτέλεσμα για το 2018 είναι κοντά στην πρόβλεψη. Το Πραγματικό ΑΕΠ αναμένεται να συνεχίσει να αυξάνεται με ρυθμό άνω του 2,2% την επόμενη πενταετία, εξαρτώμενο έντονα από την σταθερότητα του οικονομικού περιβάλλοντος και την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων της οικονομικής πολιτικής. Αναφορικά με την αγορά εργασίας υπάρχει σταδιακή βελτίωση κατά τα τελευταία έτη, καθώς η απασχόληση ακολουθεί σταθερά την πορεία ανάπτυξης, με το ποσοστό ανεργίας να φθίνει συνεχώς. Αυτή η πτωτική πορεία αναμένεται να παραμείνει αμετάβλητη, συγκλίνοντας μετά το 2026 στην εκτίμηση σταθερής κατάστασης. Οι δείκτες τιμών κατοικιών και εμπορικών ακινήτων ακολουθούν ανοδική πορεία, καθώς τα πραγματικά δεδομένα για το 2018 δείχνουν ταχύτερη ανάκαμψη από την αναμενόμενη στην αγορά ακινήτων και καθώς ενισχύεται σταδιακά το διαθέσιμο εισόδημα.

Πολλαπλά οικονομικά σενάρια υπολογισμού αναμενόμενης ζημιάς πιστωτικού κινδύνου

Οι παρακάτω πίνακες απεικονίζουν την αναμενόμενη ζημιά πιστωτικού κινδύνου των δανείων και απαιτήσεων κατά πελάτων στο αποσβέσιμο κόστος, των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων, των ενέγγυων πιστώσεων και των αχρησιμοποίητων δεσμέυσεων. βασισμένη στο σταθμισμένο αποτέλεσμα διαφορετικών μακροοικονομικών σεναρίων, όπως περιγράφεται ανωτέρω. Για σκοπούς μέτρησης της ευαισθησίας, ένα εναλλακτικό σενάριο υπολογίστηκε με τις ακόλουθες σταθμίσεις: Βασικό 60%, Δυσμενές 40%.

Όμιλος	Συνεχιζόμενες Δραστηριότητες		
	Ανάλυση μοντέλου αναμενόμενης ζημιάς πιστωτικού κινδύνου		
	- Σωρευμένη απομείωση		
31/12/2018	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις	Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια
Αναμενόμενη ζημιά πιστωτικού κινδύνου - Σταθμισμένο αποτέλεσμα	13.333	119	12
Εναλλακτικό Σενάριο - Σταθμισμένο αποτέλεσμα	13.575	120	12

Όμιλος	Διακοπτόμενες Δραστηριότητες		
	Ανάλυση μοντέλου αναμενόμενης ζημιάς πιστωτικού κινδύνου		
	- Σωρευμένη απομείωση		
31/12/2018	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις	Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια
Αναμενόμενη ζημιά πιστωτικού κινδύνου - Σταθμισμένο αποτέλεσμα	63	0	1
Εναλλακτικό Σενάριο - Σταθμισμένο αποτέλεσμα	65	0	1

Τράπεζα	Ανάλυση μοντέλου αναμενόμενης ζημιάς πιστωτικού κινδύνου		
	- Σωρευμένη απομείωση		
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις	Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια
31/12/2018			
Αναμενόμενη ζημιά πιστωτικού κινδύνου - Σταθμισμένο αποτέλεσμα	12.785	120	12
Εναλλακτικό Σενάριο - Σταθμισμένο αποτέλεσμα	13.023	121	12

Ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν χρησιμοποιούν εσωτερικά μοντέλα για την εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης, της ζημιάς σε περίπτωση αθέτησης ή των κριτηρίων κατάταξης που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών των χρεογράφων και λοιπών βραχυπρόθεσμων χρηματοοικονομικών στοιχείων. Ως βασική μεθοδολογία για τον υπολογισμό της κατάταξης σε στάδια και των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, η Τράπεζα βασίζεται στις εκτιμήσεις εξωτερικών οργανισμών πιστοληπτικών αξιολογήσεων και σε δημοσιευμένες μελέτες εκτίμησης της πιθανότητας αθέτησης που βασίζονται στην πιστοληπτική διαβάθμιση των εν λόγω οργανισμών. Η προσέγγιση αυτή λαμβάνει υπόψη ένα ενιαίο "μέσο" σενάριο για την κατάσταση της οικονομίας, το οποίο αντιπροσωπεύει το μέσο όρο όλων των πιθανών αποτελεσμάτων κάτω από διαφορετικά σενάρια μακροοικονομικών συνθηκών.

Επίσης, ο Όμιλος και η Τράπεζα εφαρμόζουν μια απλοποιημένη μέθοδο για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς για τα χρηματοοικονομικά μέσα που ταξινομούνται στα Λοιπά Στοιχεία Ενεργητικού, με την εφαρμογή ενός μέσου

ποσοστού κάλυψης, ανάλογα με το στάδιο και το προϊόν/πελάτη. Τα ποσοστά κάλυψης, τα οποία αποστέλλονται από τη μονάδα Πιστωτικού Κινδύνου, βασίζονται στον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς για τα Δάνεια και τις Απαιτήσεις κατά Πελατών.

Κριτήρια αξιολόγησης της απομείωσης Δανείων και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος σε ατομική και συλλογική βάση

Αξιολόγηση σε ατομική βάση

Για την καλύτερη απεικόνιση του αναμενόμενου κινδύνου, ο Όμιλος και η Τράπεζα καταρτίζουν έναν κατάλογο με τους πιστούχους για τους οποίους θα γίνει αξιολόγηση σε ατομική βάση. Η αξιολόγηση σε ατομική βάση γίνεται για τα σημαντικά δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος, δηλαδή αυτά που πληρούν τα κατωτέρω κριτήρια σωρευτικά

- Αφορούν πιστούχους το συνολικό δανειακό άνοιγμα των οποίων στη λήξη της περιόδου που συνιστά την ημερομηνία αναφοράς υπερβαίνει το ποσό του 1 εκ. ευρώ ή του ισόποσου αυτού σε ξένο νόμισμα για την Τράπεζα. Για τις θυγατρικές εταιρείες έχουν θεσπιστεί χαμηλότερα όρια.
- Κατατάσσονται στο Στάδιο 3 (Stage 3)

Από την ανωτέρω περίμετρο, τα δάνεια που ανήκουν στην ίδια ομάδα δανείων που έχουν χορηγηθεί στον πιστόχο και έχουν υπόλοιπο κάτω των δέκα χιλιάδων Ευρώ (€ 10.000) κατά την ημερομηνία αναφοράς εξαιρούνται από την ατομική αξιολόγηση.

Περιγραφή του Υπολογισμού των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (ECL) (σε ατομική βάση)

Η αναμενόμενη πιστωτική ζημία ορίζεται ως η διαφορά ανάμεσα σε όλες τις συμβατικές ταμειακές ροές που είναι απαιτητές σύμφωνα με τη σύμβαση και όλες τις προσδοκώμενες ταμειακές ροές (ήτοι όλες οι ταμειακές υστερήσεις ταμειακών ροών), προεξοφλημένη με βάση το αρχικό πραγματικό επιτόκιο (ή το αρχικό πραγματικό επιτόκιο προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο όταν πρόκειται για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία απομειωμένης πιστωτικής αξίας που έχουν αποκτηθεί ή δημιουργηθεί). Οι ταμειακές ροές που λαμβάνονται υπόψη περιλαμβάνουν όλες τις συμβατικές ταμειακές ροές του δανείου, καθώς και ταμειακές ροές από την πώληση εξασφαλίσεων ή άλλων πιστωτικών ενισχύσεων.

Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, για τον υπολογισμό των αναμενόμενων ζημιών πρέπει να ληφθούν υπόψη σενάρια σταθμισμένα βάσει πιθανοτήτων που θα αφορούν την αναμενόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου. Ο υπολογισμός συνίσταται στην εκτίμηση ενός εύρους πιθανών εκβάσεων που περιλαμβάνει τον εντοπισμό ενδεχόμενων σεναρίων τα οποία προσδιορίζουν το ποσό και τον χρόνο των ταμειακών ροών για κάθε συγκεκριμένη έκβαση, και την εκτιμώμενη πιθανότητα της έκβασης αυτής.

Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει της ατομικής αξιολόγησης ορίζεται ως εξής:

$$ECL = \sum_i (IFRS \text{ Outstanding Balance} - \text{Present Value of the Recoverable Amount}) \cdot P_i$$

Όπου:

- Λογιστικό Υπόλοιπο βάσει ΔΠΧΑ: Το σχηματισμένο λογιστικό υπόλοιπο με βάση τα ΔΠΧΑ κατά την ημερομηνία αναφοράς και διενέργειας του ελέγχου ατομικής αξιολόγησης.
- Παρούσα Αξία του Ανακτήσιμου Ποσού: Ποσοτικοποίηση του ανακτήσιμου ποσού, βάσει της παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών προεξοφλημένων στην παρούσα αξία τους.

- P_i : ο συντελεστής στάθμισης πιθανοτήτων κάθε σεναρίου βάσει του οποίου υπολογίζεται το ποσό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Αξιολόγηση σε συλλογική βάση

Η αξιολόγηση σε συλλογική βάση εφαρμόζεται σε όλες τις υπόλοιπες χορηγήσεις, ήτοι σε όσες εντάσσονται στα Στάδια 1 και 2 (Stage 1 & Stage 2), καθώς και στις χορηγήσεις του Σταδίου 3 (Stage 3) που δεν υπόκεινται σε ατομική αξιολόγηση.

Περιγραφή του Υπολογισμού των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (ECL) (σε συλλογική βάση)

Για τον υπολογισμό του ποσού απομείωσης των δανείων που εκτιμάται σε συλλογική βάση, χρησιμοποιούνται, στατιστικές μέθοδοι βάσει παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου. Ο υπολογισμός των Αναμενόμενων Πιστωτικών Ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια ζωής, για όλα τα χαρτοφυλάκια, παρατίθεται κατωτέρω:

$$LECL = \sum_i \left(\sum_t PD_t^i \times LGD_t^i \times EAD_t \times DF_t \right) P_i$$

Όπου:

- Χρόνος ως τη Λήξη (T): Ο χρόνος που απομένει έως τη λήξη του δανείου.
- Πιθανότητα Αθέτησης (PD): Η παράμετρος αυτή εκφράζει την πιθανότητα αθέτησης ενός χρηματοοικονομικού μέσου. Τα δάνεια και οι απαιτήσεις που εντάσσονται στο Στάδιο 1 (Stage 1) υπολογίζονται με πιθανότητα αθέτησης 12 μηνών, ενώ αυτά που εντάσσονται στο Στάδιο 2 (Stage 2) υπολογίζονται βάσει της πιθανότητας αθέτησης καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της χορήγησης. Για το Στάδιο 3 (Stage 3), PD=1.
- Ζημία σε περίπτωση αθέτησης (LGD): Η παράμετρος αυτή ορίζει την "αναμενόμενη" πιστωτική ζημία που προκύπτει σε περίπτωση αθέτησης ενός χρηματοοικονομικού μέσου. Εκφράζεται ως ποσοστό του ανοίγματος το οποίο, εάν πολλαπλασιαστεί με το άνοιγμα του δανείου, δίνει το ποσό της ζημίας του Ομίλου και της Τράπεζας κατά τον χρόνο αθέτησης.
- Άνοιγμα κατά την αθέτηση (EAD): Η παράμετρος αυτή ορίζει την αξία του ανοίγματος σε περίπτωση αθέτησης ενός χρηματοοικονομικού μέσου. Το EAD βασίζεται στον ακόλουθο τύπο:

$$EAD_t = (On - Balance Sheet Exposure)_t + (Off - Balance Sheet Exposure)_t \cdot CCF_t$$

- Συντελεστής Μετατροπής Πίστωσης (CCF) είναι η παράμετρος που μετατρέπει στοιχεία εκτός ισολογισμού, όπως είναι τα μη χρησιμοποιηθέντα ανοίγματα, σε ισόποσα πιστωτικά ανοίγματα εντός ισολογισμού.
- Συντελεστής Προεξόφλησης κατά την χρονική στιγμή t (Df_t): Συντελεστές που χρησιμοποιούνται για την προεξόφληση μίας αναμενόμενης ζημίας σε παρούσα αξία κατά την ημερομηνία αναφοράς. (Επιτόκιο προεξόφλησης - EIR)
- Σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων αποτέλεσμα (P_i) = ο συντελεστής στάθμισης πιθανοτήτων κάθε σεναρίου βάσει του οποίου υπολογίζεται το ποσό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Ο Όμιλος και η Τράπεζα επιμετρούν την αναμενόμενη πιστωτική ζημία ενός χρηματοοικονομικού μέσου λαμβάνοντας υπόψη πολλαπλές ενδεχόμενες παραμέτρους. Στο πλαίσιο της συλλογικής αξιολόγησης, η Τράπεζα εφαρμόζει τρία εναλλακτικά σενάρια, των οποίων η επίδραση ενσωματώνεται στις παραμέτρους κινδύνου του μοντέλου αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Στη συνέχεια, οι σχετικοί συντελεστές στάθμισης πιθανοτήτων εφαρμόζονται στο ποσό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών που προέκυψε από κάθε σενάριο, με αποτέλεσμα να προκύπτει το σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων ποσό

αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

Η Μονάδα Στρατηγικής Οικονομικών & Επενδύσεων είναι αρμόδια για τον υπολογισμό των εναλλακτικών μακροοικονομικών σεναρίων (πρόγνωση μελλοντικών οικονομικών συνθηκών που επιβεβαιώνουν τον forward looking χαρακτήρα της διαδικασίας), συμπεριλαμβανομένων των προβλεπόμενων σχετικών μακροοικονομικών μεταβλητών και των αντίστοιχων συντελεστών στάθμισης πιθανοτήτων, που χρησιμοποιούνται στον υπολογισμό των απομειώσεων.

Υπολογισμός των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών για δάνεια και απαιτήσεις σε Εταιρικούς πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος.

Τα βασικά στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για δάνεια και απαιτήσεις σε Εταιρικούς πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος παρατίθενται κατωτέρω:

- **Συνεχιζόμενες λειτουργικές ταμειακές ροές:** Οι λειτουργικές ταμειακές ροές του υπόχρεου ή του εγγυητή, οι οποίες είναι συνεχιζόμενες και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αποπληρωμή της οφειλής.
- **Τρέχουσες εξασφαλίσεις και εγγυήσεις:** Εκτιμάται η τρέχουσα αξία των υφιστάμενων διακρατούμενων εξασφαλίσεων και εγγυήσεων του υπόχρεου, καθώς και η δυνατότητα ρευστοποίησής τους βάσει σεναρίου αναγκαστικής ρευστοποίησης ή σεναρίου εθελοντικής παράδοσης ακινήτου ή πώλησης.
- **Δεσμευτικές Συμφωνίες Αποπληρωμής ή Διακανονισμού:** Λαμβάνονται υπόψη τυχόν επιπρόσθετες συμφωνίες αναδιάρθρωσης ή διακανονισμού οφειλής μεταξύ του Ομίλου και της Τράπεζας και του πιστούχου.
- **Πρόσθετες Πληροφορίες που λαμβάνονται από τον Υπεύθυνο Διαχείρισης Σχέσης:** Λαμβάνεται υπόψη κάθε επιπλέον αξιόπιστη πληροφορία που έχει στη διάθεσή του ο Υπεύθυνος Διαχείρισης Σχέσης σχετικά με τη δυνατότητα του υπόχρεου να εξυπηρετήσει την οφειλή του προς τον Όμιλο και την Τράπεζα.
- **Προσωπικές Εγγυήσεις του υπόχρεου:** Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κυρίως εκείνες που υποδηλώνουν ανοίγματα σημαντικών πελατών, μπορεί να ληφθεί υπόψη η αξία των προσωπικών εγγυήσεων υπέρ του υπόχρεου. Η χρήση των εν λόγω προσωπικών εγγυήσεων στην διαδικασία λήψης των ατομικών προβλέψεων υπόκειται στην έγκριση της Επιτροπής Προβλέψεων.
- **Διαδικασία εξυγίανσης ή συνδιαλλαγής του Άρθρου 106 του Ν. 3588/2007:** Οποιαδήποτε έσοδα προσδοκούνται μέσω της διαδικασίας εξυγίανσης ή συνδιαλλαγής του Άρθρου 106.

Ο υπολογισμός των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών πραγματοποιείται σύμφωνα με τις εξής δύο προσεγγίσεις, οι οποίες ορίζονται στις ακόλουθες υπο-ενότητες: Οι προσεγγίσεις της λειτουργούσας επιχείρησης (Going concern) και θέσης σε εκκαθάριση (Gone Concern).

Η προσέγγιση της Λειτουργούσας Επιχείρησης (Going concern)

Σύμφωνα με το σενάριο της "λειτουργούσας επιχείρησης", οι λειτουργικές ταμειακές ροές του πιστούχου ή του εγγυητή είναι συνεχείς και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αποπληρωμή της χρηματοοικονομικής οφειλής προς όλους τους πιστωτές. Ο Όμιλος και η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη διάφορες προσεγγίσεις αναλόγως του συγκεκριμένου πιστούχου όταν εφαρμόζει την παραδοχή της λειτουργούσας επιχείρησης κατά τον προσδιορισμό των ταμειακών ροών που θα προκύψουν από τη λειτουργία του πιστούχου, καθώς και από τη ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων όπου συντρέχει τέτοια περίπτωση. Επιπλέον, η Διοίκηση λαμβάνει υπόψη τους ακόλουθους παράγοντες κατά την αξιολόγησή της:

- Τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές βάσει των πιο πρόσφατων οικονομικών στοιχείων του πιστούχου / εγγυητή.

- Στις περιπτώσεις αναδιάρθρωσης, τα σχέδια αναδιάρθρωσης και τις μεταβολές που προκύπτουν στη δομή της οικονομικής οντότητας
- Για τις σχετικές εκτιμήσεις λαμβάνονται υπόψη οι ενδεχόμενες επενδύσεις που είναι απαραίτητες για τη διατήρηση των μελλοντικών ταμειακών ροών (κεφαλαιουχικές δαπάνες)
- Όταν οι ταμειακές ροές βασίζονται στη ρευστοποίηση περιουσιακών στοιχείων του πιστούχου, ο Όμιλος και η Τράπεζα εκτιμούν την αναμενόμενη τιμή πώλησης προκειμένου να αποκτήσουν εικόνα των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών που θα προκύψουν από την πώληση των περιουσιακών στοιχείων, μείον του εκτιμώμενου κόστους που συνδέεται με τη ρευστοποίηση. Εξασφαλίσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο μέτρο που δεν επηρεάζονται οι λειτουργικές ταμειακές ροές. Επιπλέον, στις περιπτώσεις που ακολουθείται προσέγγιση σε "δύο βήματα" (ήτοι ανάλυση ανά περίοδο, ακολουθούμενη από εκτίμηση της τελικής αξίας), η προσέγγιση της "επιχείρησης σε εκκαθάριση" μπορεί επίσης να ληφθεί υπόψη για το δεύτερο βήμα και περιλαμβάνει τη ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων.

Βάσει των ανωτέρω πληροφοριών, το ποσό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημίας επιμετράται ως η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου και των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών προεξοφλημένων στο αρχικό πραγματικό επιτόκιο του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου.

Η προσέγγιση της Επιχείρησης σε Εκκαθάριση (Gone Concern)

Η Διοίκηση αποφασίζει την επιμέτρηση της απομείωσης βάσει της προσέγγισης της Επιχείρησης σε Εκκαθάριση, θεωρώντας ότι οι λειτουργικές ταμειακές ροές του πιστούχου παύουν και χρησιμοποιούνται οι εξασφαλίσεις, συμπεριλαμβανομένων τυχόν άλλων εισπράξεων που η Τράπεζα κρίνει ως ανακτήσιμες, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Οι μελλοντικές λειτουργικές ταμειακές ροές του πιστούχου εκτιμώνται ως χαμηλές ή αρνητικές, ή / και
- Το άνοιγμα εξασφαλίζεται σημαντικά, και το εν λόγω περιουσιακό στοιχείο είναι κεντρικής σημασίας για τη δημιουργία ταμειακών ροών, ή / και
- Συντρέχει πολύ υψηλός βαθμός αβεβαιότητας ως προς την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, ή / και
- Οι διαθέσιμες πληροφορίες είναι ανεπαρκείς για τη διενέργεια ανάλυσης βάσει λειτουργούσας επιχείρησης.

Τα έσοδα από την χρήση των εξασφαλίσεων αναπροσαρμόζονται ώστε να λαμβάνουν υπόψη τα έξοδα ρευστοποίησης καθώς και επιπρόσθετες μειώσεις της αξίας, όπου συντρέχει περίπτωση. Λαμβάνονται υπόψη οι εκτιμήσεις της αγοράς, οι προσδοκίες για τη στρατηγική ρευστοποίησης εξασφαλίσεων (συναινετικής έναντι μη συναινετικής - αναγκαστικής), και το υποκείμενο νομικό πλαίσιο προκειμένου να προσδιοριστεί επιπλέον μείωση της αξίας που μπορεί να χρειαστεί να εφαρμοστούν, καθώς και οι παραδοχές του χρόνου πώλησης.

Διαγραφές

Ο Όμιλος και η Τράπεζα προβαίνουν σε διαγραφές έναντι των αναμενόμενων ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο, είτε όταν εκτιμούν ότι αυτές είναι ανεπίδεκτες είσπραξης και αφού έχουν εξαντληθεί όλες οι προσπάθειες είσπραξής τους, είτε όταν αποτελούν τη βέλτιστη λύση έναντι εναλλακτικών τύπων ρύθμισης στα πλαίσια της διαχείρισης πιστούχου σε οικονομική δυσκολία, είτε όταν κρίνεται πιο πρόσφορη η συμβιβαστική εξόφληση των οφειλών. Οι διαγραφές απαιτήσεων εγκρίνονται από την Επιτροπή Διαγραφών της Τράπεζας και το Διοικητικό Συμβούλιο των θυγατρικών της ή από εξουσιοδοτημένα εγκριτικά κλιμάκια.

4.3 Διαχείριση πιστωτικού κινδύνου

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα υπόλοιπα προ προβλέψεων των πιστωτικών ανοιγμάτων του Ομίλου και της Τράπεζας για τα χρηματοοικονομικά μέσα στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων, καθώς επίσης και για τα πιστωτικά ανοίγματα εκτός ισολογισμού.

Όμιλος	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο		
31/12/2018			Συλλογική βάση	Ατομική βάση	Συλλογική βάση	Ατομική βάση	
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.120	0	0	-	0	-	1.120
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	19.221	5.894	7.766	11.683	5.934	2.593	53.091
Δάνεια Ιδιωτών	7.049	2.820	4.851	475	3.989	148	19.331
Στεγαστικά δάνεια	5.831	2.165	3.355	395	2.664	112	14.523
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια	817	510	1.241	78	1.184	35	3.865
Πιστωτικές κάρτες	400	145	255	1	142	1	943
Δάνεια προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα	12.172	3.074	2.915	11.208	1.945	2.445	33.760
Μεγάλες Επιχειρήσεις	6.489	1.210	80	4.211	95	690	12.776
ΜΜΕ	3.961	1.863	2.834	6.986	1.847	1.754	19.246
Δημόσιος Τομέας	1.722	1	1	11	3	0	1.738
Χρεωστικοί τίτλοι επιμετρημένοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (FVTOCI)	2.095	2	-	-	-	-	2.097
Χρεωστικοί τίτλοι επιμετρημένοι στο αποσβέσιμο κόστος	208	-	-	-	-	-	208
Συμφωνίες επαναπώλησης	103	-	-	-	-	-	103
Άλλα περιουσιακά στοιχεία - Χρηματοοικονομικά μέσα	730	18	208	186	-	-	1.142
Σύνολο πιστωτικών ανοιγμάτων εντός ισολογισμού	23.477	5.914	7.974	11.868	5.934	2.593	57.761
Συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης	2.388	75	325	-	-	-	2.788
Ενέγγυες Πιστώσεις	31	0	2	-	-	-	33
Μη ανακληθείσες αχρησιμοποίητες πιστωτικές δεσμεύσεις	391	63	5	0	10	-	469
Σύνολο πιστωτικών ανοιγμάτων εκτός ισολογισμού	2.810	138	332	0	10	0	3.290

Τράπεζα	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3		POCI		Σύνολο
31/12/2018			Συλλογική βάση	Ατομική βάση	Συλλογική βάση	Ατομική βάση	
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.130	-	-	-	-	-	1.130
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	20.448	6.070	7.453	11.053	5.879	2.438	53.342
Δάνεια Ιδιωτών	7.042	2.820	4.851	473	3.989	148	19.323
Στεγαστικά δάνεια	5.831	2.165	3.355	394	2.664	112	14.521
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λουπά δάνεια	811	510	1.241	78	1.184	35	3.859
Πιστωτικές κάρτες	400	145	255	1	142	1	942
Δάνεια προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα	13.407	3.250	2.603	10.580	1.889	2.290	34.019
Μεγάλες Επιχειρήσεις	8.022	1.758	36	4.080	95	672	14.663
ΜΜΕ	3.663	1.491	2.566	6.490	1.791	1.617	17.618
Δημόσιος Τομέας	1.722	1	0	10	3	0	1.737
Χρεωστικοί τίτλοι επιμετρημένοι στην εύλογη αξία μέσω λουπών συνολικών εσόδων (FVTOCI)	2.091	2	-	-	-	-	2.093
Χρεωστικοί τίτλοι επιμετρημένοι στο αποσβέσιμο κόστος	208	-	-	-	-	-	208
Συμφωνίες επαναπώλησης	103	-	-	-	-	-	103
Άλλα περιουσιακά στοιχεία - Χρηματοοικονομικά μέσα	832	3	184	133	-	-	1.153
Σύνολο πιστωτικών ανοιγμάτων εντός ισολογισμού	24.813	6.075	7.637	11.187	5.879	2.438	58.029
Συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης	2.612	75	325	-	-	-	3.012
Ενέγγυες Πιστώσεις	30	0	2	-	-	-	32
Μη ανακληθείσες αχρησιμοποίητες πιστωτικές δεσμεύσεις	434	63	5	-	10	-	513
Σύνολο πιστωτικών ανοιγμάτων εκτός ισολογισμού	3.076	138	332	0	10	0	3.556

4.3.1 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος

Τα επιμέρους κονδύλια των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος προ προβλέψεων για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, όπως αναφέρονται στη Σημείωση 25, έχουν επηρεαστεί από την αναπροσαρμογή σε εύλογη αξία, στο πλαίσιο της άσκησης επιμερισμού του κόστους των δραστηριοτήτων που αποκτήθηκαν κατά την περίοδο από το 2012 έως το 2015. Ειδικότερα, το υπόλοιπο των σχηματισμένων προβλέψεων για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών του Ομίλου και της Τράπεζας ύψους € 3,5 δις και € 3,4 δις αντίστοιχα στις 31/12/2018 της πρώην ΑΤΕbank, των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων Κυπριακών Τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank, Ελληνικής Τράπεζας), της Millennium Bank Α.Ε., της Γενικής Τράπεζας Α.Ε. και της Πανελλήνιας Τράπεζας Α.Ε., το οποίο κατά την ημερομηνία εξαγοράς τους από την Τράπεζα Πειραιώς ανέρχονταν για τον Όμιλο και την Τράπεζα σε € 8,1 δις και € 7,9 δις αντίστοιχα, έχει αυξήσει τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και τις προβλέψεις για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών αντίστοιχα στον παρακάτω πίνακα. Για σκοπούς παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7, η προαναφερόμενη προσαρμογή αποτελεί μέρος των προβλέψεων για απομειώσεις των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την επίδραση του Δ.Π.Χ.Α. 9 στην πρόβλεψη για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος την 1/1/2018.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του IFRS 9 η μικτή λογιστική αξία των δανείων και απαιτήσεων κατά πελάτων στο αποσβέσιμο κόστος μπορεί να μειωθεί απευθείας όταν δεν υφίσταται βέβαιη προσδοκία επανάκτησης του ανοίγματος στο σύνολο ή σε ένα μέρος αυτού. Για τον λόγο αυτό, ο Όμιλος και η Τράπεζα προχωρά σε λογιστικές διαγραφές στις ανωτέρω περιπτώσεις είτε στο σύνολο είτε μερικώς. Παρά αυτές τις λογιστικές διαγραφές τα συγκεκριμένα ανοίγματα συνεχίζουν να υπόκεινται σε μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης. Το ποσό δανείων και προκαταβολών σε πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος το οποίο διεγράφη κατά τη διάρκεια του 2018 ανήλθε σε € 2,1 δις.

	Όμιλος			Τράπεζα		
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών - Μεικτά	Πρόβλεψη για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών - Μεικτά	Πρόβλεψη για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών
Υπόλοιπο κλεισίματος 31/12/2017 βάσει του ΔΛΠ 39	60.260	(15.541)	44.720	59.706	(14.821)	44.885
Μεταφορά στα Δάνεια και χορηγήσεις σε πελάτες υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL)	(280)	162	(118)	(280)	162	(118)
Επίπτωση της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 (Σημείωση 54)	-	(1.724)	(1.724)	-	(1.656)	(1.656)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018 βάσει του ΔΠΧΑ 9 για Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	59.980	(17.102)	42.878	59.426	(16.315)	43.111

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος:

Όμιλος - 31/12/2018	Στάδιο 1 Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες (ECL) 12μήνου	Στάδιο 2 Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες (ECL) καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	Στάδιο 3 Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες απομειωμένης πιστωτικής αξίας καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	POCI Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες απομειωμένης πιστωτικής αξίας καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	Σύνολο
Στεγαστικά δάνεια					
Μεικτή λογιστική αξία	5.831	2.165	3.750	2.776	14.523
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(4)	(65)	(1.004)	(750)	(1.824)
Σύνολο Στεγαστικών Δανείων	5.827	2.100	2.746	2.026	12.699
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια					
Μεικτή λογιστική αξία	817	510	1.319	1.219	3.865
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(28)	(81)	(827)	(756)	(1.692)
Σύνολο Καταναλωτικών, Προσωπικών και Λοιπών δανείων	789	429	492	463	2.174
Πιστωτικές Κάρτες					
Μεικτή λογιστική αξία	400	145	256	142	943
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(2)	(6)	(205)	(121)	(333)
Σύνολο Πιστωτικών Καρτών	398	139	51	21	610
Δανεία Ιδιωτών					
Μεικτή λογιστική αξία	7.049	2.820	5.325	4.137	19.331
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(34)	(152)	(2.036)	(1.626)	(3.848)
Σύνολο Δανείων Ιδιωτών	7.014	2.669	3.289	2.511	15.482
Δάνεια προς Μεγάλες Επιχειρήσεις					
Μεικτή λογιστική αξία	6.489	1.210	4.292	786	12.776
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(84)	(85)	(2.204)	(421)	(2.794)
Σύνολο Δανείων προς Μεγάλες Επιχειρήσεις	6.405	1.125	2.088	364	9.982
Δάνεια προς Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις					
Μεικτή λογιστική αξία	3.961	1.863	9.820	3.601	19.246
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(36)	(130)	(4.500)	(2.021)	(6.687)
Σύνολο Δανείων προς Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	3.926	1.733	5.321	1.580	12.559
Δάνεια προς τον Δημόσιο Τομέα					
Μεικτή λογιστική αξία	1.722	1	11	3	1.738
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(1)	(0)	(4)	(0)	(4)
Σύνολο Δανείων προς τον Δημόσιο Τομέα	1.722	1	8	3	1.734
Δάνεια προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα					
Μεικτή λογιστική αξία	12.172	3.074	14.123	4.390	33.760
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(120)	(215)	(6.707)	(2.443)	(9.485)
Σύνολο Δανείων προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα	12.052	2.858	7.416	1.947	24.275
Δάνεια και απαιτήσεις σε πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος					
Μεικτή λογιστική αξία	19.221	5.894	19.448	8.527	53.090
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(154)	(367)	(8.743)	(4.069)	(13.333)
Σύνολο Δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	19.067	5.527	10.705	4.458	39.757

Όμιλος - 1/1/2018	Στάδιο 1 Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες (ECL) 12μήνου	Στάδιο 2 Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες (ECL) καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	Στάδιο 3 Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες απομειωμένης πιστωτικής αξίας καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	POCI Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες απομειωμένης πιστωτικής αξίας καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	Σύνολο
Στεγαστικά δάνεια					
Μεικτή λογιστική αξία	6.464	2.650	3.097	2.972	15.183
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(5)	(219)	(939)	(795)	(1.958)
Σύνολο Στεγαστικών Δανείων	6.458	2.431	2.158	2.177	13.225
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια					
Μεικτή λογιστική αξία	935	756	1.132	1.573	4.395
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(27)	(247)	(760)	(1.093)	(2.127)
Σύνολο Καταναλωτικών, Προσωπικών και Λοιπών δανείων	907	509	372	480	2.268
Πιστωτικές Κάρτες					
Μεικτή λογιστική αξία	476	99	311	201	1.087
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(3)	(9)	(262)	(175)	(449)
Σύνολο Πιστωτικών Καρτών	473	89	49	26	638
Δανεία Ιδιωτών					
Μεικτή λογιστική αξία	7.874	3.505	4.540	4.746	20.665
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(35)	(475)	(1.960)	(2.063)	(4.534)
Σύνολο Δανείων Ιδιωτών	7.839	3.029	2.580	2.683	16.131
Δάνεια προς Μεγάλες Επιχειρήσεις					
Μεικτή λογιστική αξία	6.518	1.367	5.929	1.479	15.293
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(69)	(74)	(3.258)	(732)	(4.133)
Σύνολο Δανείων προς Μεγάλες Επιχειρήσεις	6.449	1.293	2.671	747	11.160
Δάνεια προς Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις					
Μεικτή λογιστική αξία	4.665	2.048	11.024	4.520	22.256
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(53)	(240)	(5.567)	(2.575)	(8.434)
Σύνολο Δανείων προς Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	4.612	1.808	5.458	1.944	13.822
Δάνεια προς τον Δημόσιο Τομέα					
Μεικτή λογιστική αξία	1.690	2	36	39	1.767
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(1)	(0)	(0)	(0)	(1)
Σύνολο Δανείων προς τον Δημόσιο Τομέα	1.689	1	36	39	1.765
Δάνεια προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα					
Μεικτή λογιστική αξία	12.873	3.416	16.989	6.038	39.316
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(122)	(314)	(8.825)	(3.307)	(12.569)
Σύνολο Δανείων προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα	12.750	3.102	8.165	2.730	26.747
Δάνεια και απαιτήσεις σε πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος					
Μεικτή λογιστική αξία	20.747	6.921	21.529	10.784	59.981
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(157)	(790)	(10.785)	(5.370)	(17.102)
Σύνολο Δανείων και απαιτήσεων κατά πελάτων στο αποσβέσιμο κόστος	20.589	6.131	10.744	5.414	42.878

Τράπεζα - 31/12/2018	Στάδιο 1 Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες (ECL) 12μήνου	Στάδιο 2 Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες (ECL) καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	Στάδιο 3 Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες απομειωμένης πιστωτικής αξίας καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	POCI Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες απομειωμένης πιστωτικής αξίας καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	Σύνολο
Στεγαστικά δάνεια					
Μεικτή λογιστική αξία	5.831	2.165	3.749	2.776	14.521
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(4)	(65)	(1.003)	(750)	(1.823)
Σύνολο Στεγαστικών Δανείων	5.827	2.100	2.746	2.026	12.699
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια					
Μεικτή λογιστική αξία	811	510	1.319	1.219	3.859
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(28)	(81)	(827)	(756)	(1.691)
Σύνολο Καταναλωτικών, Προσωπικών και Λοιπών δανείων	783	429	492	463	2.167
Πιστωτικές Κάρτες					
Μεικτή λογιστική αξία	400	145	256	142	942
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(2)	(6)	(205)	(121)	(333)
Σύνολο Πιστωτικών Καρτών	398	139	51	21	609
Δανεία Ιδιωτών					
Μεικτή λογιστική αξία	7.042	2.820	5.324	4.137	19.323
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(34)	(152)	(2.035)	(1.626)	(3.847)
Σύνολο Δανείων Ιδιωτών	7.007	2.669	3.288	2.511	15.475
Δάνεια προς Μεγάλες Επιχειρήσεις					
Μεικτή λογιστική αξία	8.022	1.758	4.116	767	14.663
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(147)	(84)	(2.123)	(412)	(2.766)
Σύνολο Δανείων προς Μεγάλες Επιχειρήσεις	7.874	1.674	1.993	355	11.897
Δάνεια προς Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις					
Μεικτή λογιστική αξία	3.663	1.491	9.056	3.409	17.618
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(33)	(112)	(4.132)	(1.890)	(6.167)
Σύνολο Δανείων προς Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	3.630	1.379	4.924	1.519	11.451
Δάνεια προς τον Δημόσιο Τομέα					
Μεικτή λογιστική αξία	1.722	1	11	3	1.737
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(1)	(0)	(3)	(0)	(4)
Σύνολο Δανείων προς τον Δημόσιο Τομέα	1.722	1	7	3	1.733
Δάνεια προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα					
Μεικτή λογιστική αξία	13.407	3.250	13.183	4.179	34.019
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(181)	(196)	(6.259)	(2.302)	(8.938)
Σύνολο Δανείων προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα	13.226	3.054	6.924	1.878	25.082
Δάνεια και απαιτήσεις σε πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος					
Μεικτή λογιστική αξία	20.448	6.070	18.506	8.317	53.342
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(215)	(348)	(8.294)	(3.928)	(12.785)
Σύνολο Δανείων και απαιτήσεων κατά πελάτων στο αποσβέσιμο κόστος	20.233	5.723	10.213	4.389	40.557

Τράπεζα - 1/1/2018	Στάδιο 1 Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (ECL) 12μήνου	Στάδιο 2 Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (ECL) καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	Στάδιο 3 Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές απομειωμένης πιστωτικής αξίας καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	POCI Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές απομειωμένης πιστωτικής αξίας καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	Σύνολο
Στεγαστικά δάνεια					
Μεικτή λογιστική αξία	6.351	2.629	3.074	2.972	15.026
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(5)	(218)	(930)	(795)	(1.947)
Σύνολο Στεγαστικών Δανείων	6.346	2.411	2.144	2.177	13.078
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια					
Μεικτή λογιστική αξία	871	751	1.124	1.573	4.320
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(27)	(247)	(756)	(1.093)	(2.122)
Σύνολο Καταναλωτικών, Προσωπικών και Λοιπών δανείων	845	504	369	480	2.198
Πιστωτικές Κάρτες					
Μεικτή λογιστική αξία	468	98	310	201	1.078
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(2)	(9)	(261)	(175)	(448)
Σύνολο Πιστωτικών Καρτών	465	89	49	26	629
Δανεία Ιδιωτών					
Μεικτή λογιστική αξία	7.690	3.478	4.509	4.746	20.423
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(34)	(474)	(1.947)	(2.063)	(4.518)
Σύνολο Δανείων Ιδιωτών	7.656	3.005	2.562	2.683	15.905
Δάνεια προς Μεγάλες Επιχειρήσεις					
Μεικτή λογιστική αξία	7.769	1.966	5.718	1.461	16.913
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(73)	(70)	(3.137)	(715)	(3.995)
Σύνολο Δανείων προς Μεγάλες Επιχειρήσεις	7.696	1.896	2.581	746	12.918
Δάνεια προς Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις					
Μεικτή λογιστική αξία	4.181	1.670	10.174	4.301	20.326
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(40)	(216)	(5.113)	(2.432)	(7.801)
Σύνολο Δανείων προς Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	4.140	1.454	5.062	1.869	12.525
Δάνεια προς τον Δημόσιο Τομέα					
Μεικτή λογιστική αξία	1.688	2	35	39	1.764
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(1)	(0)	(0)	(0)	(1)
Σύνολο Δανείων προς τον Δημόσιο Τομέα	1.687	1	35	39	1.763
Δάνεια προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα					
Μεικτή λογιστική αξία	13.637	3.637	15.928	5.801	39.003
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(114)	(286)	(8.250)	(3.148)	(11.797)
Σύνολο Δανείων προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα	13.523	3.351	7.678	2.653	27.206
Δάνεια και απαιτήσεις σε πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος					
Μεικτή λογιστική αξία	21.327	7.116	20.437	10.547	59.427
Μείον: Πρόβλεψη για απομείωση	(148)	(760)	(10.197)	(5.211)	(16.315)
Σύνολο Δανείων και απαιτήσεων κατά πελάτων στο αποσβέσιμο κόστος	21.179	6.356	10.240	5.337	43.111

4.3.2 Πιστωτική ποιότητα ανά τομέα, κλάδο και κατηγορία περιουσιακού στοιχείου

Ο κατωτέρω πίνακας παρέχει την πιστωτική ποιότητα και την αξία των εξασφαλίσεων των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος του Ομίλου και της Τράπεζας την 31/12/2018.

31/12/2018	Όμιλος					Τράπεζα				
	Ισχυρή	Προτεινόμενη	Προσωρινή καθυστέρηση	Σε αθέτηση	Αξία εξασφάλισης	Ισχυρή	Προτεινόμενη	Προσωρινή καθυστέρηση	Σε αθέτηση	Αξία εξασφάλισης
Δάνεια Ιδιωτών	6.251	797	3.233	9.049	13.379	6.250	791	3.233	9.048	13.372
Στεγαστικά δάνεια	5.129	703	2.446	6.245	12.248	5.129	702	2.446	6.245	12.248
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια	728	89	642	2.406	1.111	728	83	642	2.406	1.105
Πιστωτικές Κάρτες	394	6	145	398	20	394	6	145	398	20
Επιχειρηματικά Δάνεια	7.669	2.781	3.434	18.138	14.891	7.408	4.276	3.466	17.131	13.379
Μεγάλες Επιχειρήσεις	4.651	1.837	1.287	5.000	5.002	4.623	3.398	1.835	4.806	4.647
MME	3.017	944	2.147	13.137	9.889	2.785	878	1.631	12.325	8.732
Δημόσιος Τομέας	102	1.621	4	12	1.624	102	1.621	4	11	1.623
Ελλάδα	102	1.621	4	12	1.624	102	1.621	4	11	1.623
Λοιπές χώρες	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σύνολο	14.022	5.199	6.671	27.199	29.894	13.760	6.688	6.703	26.190	28.374

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την ανάλυση ενηλικίωσης και την κατηγοριοποίηση ανά επίπεδο του δανειακού χαρτοφυλακίου προ προβλέψεων για τον Όμιλο και την Τράπεζα:

Όμιλος	Υπόλοιπα προ προβλέψεων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος												
31/12/2018	Χωρίς Καθυστερήσ η	1-30 ημέρες	31-90 ημέρες	91-180 ημέρες	181-365 ημέρες	365+ ημέρες	Καταγγελλμέ να	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Δάνεια Ιδιωτών	9.481	1.927	951	508	335	524	5.605	19.331	7.049	2.820	5.325	4.137	19.331
Στεγαστικά δάνεια	7.565	1.622	757	297	222	311	3.749	14.523	5.831	2.165	3.750	2.776	14.523
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια	1.390	290	186	205	75	213	1.506	3.865	817	510	1.319	1.219	3.865
Πιστωτικές Κάρτες	527	15	8	6	38	0	349	943	400	145	256	142	943
Επιχειρηματικά Δάνεια	16.581	3.440	1.536	763	498	1.007	8.197	32.022	10.450	3.073	14.112	4.387	32.022
Μεγάλες Επιχειρήσεις	8.548	1.646	602	333	149	319	1.180	12.776	6.489	1.210	4.292	786	12.776
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	8.032	1.794	935	430	350	688	7.016	19.246	3.961	1.863	9.820	3.601	19.246
Δημόσιος Τομέας	1.726	5	0	0	0	0	7	1.738	1.722	1	3	11	1.738
Ελλάδα	1.726	5	0	-	-	0	7	1.738	1.722	1	3	11	1.738
Λοιπές χώρες	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	0
Σύνολο	27.788	5.371	2.488	1.271	833	1.531	13.808	53.091	19.221	5.894	19.441	8.535	53.091
Αξία εξασφαλίσεων	16.797	3.160	1.666	701	467	832	6.270	29.894	11.877	4.183	9.544	4.291	29.894

Τράπεζα	Υπόλοιπα προ προβλέψεων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος												
31/12/2018	Χωρίς Καθυστέρηση	1-30 ημέρες	31-90 ημέρες	91-180 ημέρες	181-365 ημέρες	365+ ημέρες	Καταγγελλμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Δάνεια Ιδιωτών	9.475	1.926	951	508	335	524	5.603	19.323	7.042	2.820	5.324	4.137	19.323
Στεγαστικά δάνεια	7.565	1.621	757	297	222	311	3.748	14.521	5.831	2.165	3.749	2.776	14.521
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια	1.383	290	186	205	75	213	1.506	3.859	811	510	1.319	1.219	3.859
Πιστωτικές Κάρτες	526	15	8	6	38	0	349	942	400	145	256	142	942
Επιχειρηματικά Δάνεια	18.037	3.227	1.239	710	444	938	7.689	32.282	11.684	3.249	13.172	4.176	32.282
Μεγάλες Επιχειρήσεις	10.578	1.652	539	322	140	300	1.132	14.663	8.022	1.758	4.116	767	14.663
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	7.459	1.574	700	388	304	637	6.556	17.618	3.663	1.491	9.056	3.409	17.618
Δημόσιος Τομέας	1.726	5	0	0	0	0	6	1.737	1.722	1	11	3	1.737
Ελλάδα	1.726	5	0	-	-	0	6	1.737	1.722	1	11	3	1.737
Λοιπές χώρες	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	0
Σύνολο	29.237	5.158	2.191	1.218	779	1.461	13.298	53.342	20.448	6.070	18.506	8.317	53.342
Αξία εξασφαλίσεων	16.186	2.825	1.370	627	457	791	6.119	28.374	11.379	3.840	8.937	4.218	28.374

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την πιστωτική ποιότητα ανά τομέα, κλάδο και κατηγορία περιουσιακού στοιχείου:

Όμιλος 31/12/2018	Υπόλοιπα προ προβλέψεων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος						
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3		POCI		Σύνολο
			Συλλογική βάση	Ατομική βάση	Συλλογική βάση	Ατομική βάση	
Δάνεια Ιδιωτών	7.049	2.820	4.851	475	3.989	148	19.331
Δάνεια προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα	12.172	3.074	2.915	11.208	1.945	2.445	33.760
Χρηματοοικονομικά ιδρύματα	598	63	11	830	10	46	1.558
Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	1.825	415	456	2.201	306	385	5.587
Κατασκευές	515	295	348	1.675	191	378	3.403
Εταιρείες Ακινήτων	389	219	74	1.048	28	408	2.166
Χρηματοδότηση Έργων	1.048	24	2	144	10	9	1.237
Χονδρεμπόριο & λιανεμπόριο	1.547	411	943	1.670	653	373	5.597
Ναυτιλιακές Εταιρείες	799	312	0	661	1	5	1.778
Ακτοπλοϊκές Εταιρείες	30	36	0	34	-	-	100
Ξενοδοχεία	848	623	213	839	113	168	2.804
Γεωργία	273	61	131	207	65	35	773
Ενέργεια	1.120	102	8	58	4	-	1.293
Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα	290	99	106	670	67	70	1.301
Λοιποί κλάδοι	1.167	413	620	1.161	496	569	4.425
Δημόσιος Τομέας	1.722	1	1	11	3	0	1.738
Σύνολο	19.221	5.894	7.766	11.683	5.934	2.593	53.091

Όμιλος 31/12/2018	Προβλέψεις για απομειώσεις σε δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος						
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI		Σύνολο	
			Συλλογική βάση	Ατομική βάση	Συλλογική βάση	Ατομική βάση	
Δάνεια Ιδιωτών	34	152	1.811	225	1.539	88	3.848
Δάνεια προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα	120	215	1.324	5.383	977	1.466	9.485
Χρηματοοικονομικά ιδρύματα	12	5	5	568	5	31	626
Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	15	27	214	1.070	154	225	1.704
Κατασκευές	11	24	165	862	81	190	1.333
Εταιρείες Ακινήτων	6	19	13	460	11	237	746
Χρηματοδότηση Έργων	1	0	1	74	1	-	77
Χονδρεμπόριο & λιανεμπόριο	15	37	507	797	400	205	1.961
Ναυτιλιακές Εταιρείες	3	31	0	218	0	4	256
Coastline/ Ferries Companies	0	0	-	12	-	-	12
Ξενοδοχεία	6	12	35	226	17	41	337
Γεωργία	2	5	44	96	23	19	189
Ενέργεια	37	16	4	17	2	-	75
Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα	3	5	55	253	37	57	409
Λοιποί κλάδοι	10	35	279	727	248	457	1.756
Δημόσιος Τομέας	1	0	0	3	0	0	4
Σύνολο	154	367	3.135	5.608	2.516	1.553	13.333

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών του Ομίλου μετά από προβλέψεις.

Όμιλος 31/12/2018	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος						Σύνολο
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI			
				Συλλογική βάση	Ατομική βάση		
			Συλλογική βάση	Ατομική βάση	Συλλογική βάση	Ατομική βάση	
Δάνεια Ιδιωτών	7.014	2.669	3.040	249	2.451	61	15.482
Δάνεια προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα	12.052	2.858	1.591	5.825	968	979	24.275
Χρηματοοικονομικά ιδρύματα	586	58	6	262	5	15	932
Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	1.810	388	242	1.131	152	160	3.883
Κατασκευές	505	271	183	813	111	188	2.070
Εταιρείες Ακινήτων	384	200	61	588	17	171	1.421
Χρηματοδότηση Έργων	1.047	24	1	70	9	9	1.160
Χονδρεμπόριο & λιανεμπόριο	1.532	374	436	873	252	168	3.636
Ναυτιλιακές Εταιρείες	796	282	0	443	0	0	1.522
Ακτοπλοϊκές Εταιρείες	30	36	0	22	-	-	88
Ξενοδοχεία	842	611	178	613	96	127	2.467
Γεωργία	271	56	88	111	42	16	584
Ενέργεια	1.084	85	4	41	3	-	1.218
Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα	288	94	51	417	30	13	892
Λοιποί κλάδοι	1.157	378	341	433	248	111	2.669
Δημόσιος Τομέας	1.722	1	0	7	3	0	1.734
Σύνολο	19.067	5.527	4.631	6.074	3.419	1.040	39.757

Τράπεζα 31/12/2018	Υπόλοιπα προ προβλέψεων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος						Σύνολο
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3		POCI		
			Συλλογική βάση	Ατομική βάση	Συλλογική βάση	Ατομική βάση	
Δάνεια Ιδιωτών	7.042	2.820	4.851	473	3.989	148	19.323
Δάνεια προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα	13.407	3.250	2.603	10.580	1.889	2.290	34.019
Χρηματοοικονομικά ιδρύματα	2.019	488	11	830	10	46	3.403
Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	1.695	301	434	2.126	297	369	5.221
Κατασκευές	464	277	317	1.578	189	370	3.196
Εταιρείες Ακινήτων	589	188	36	925	28	348	2.114
Χρηματοδότηση Έργων	1.071	24	2	144	10	9	1.261
Χονδρεμπόριο & λιανεμπόριο	1.368	350	904	1.470	644	360	5.094
Ναυτιλιακές Εταιρείες	799	312	0	661	1	5	1.778
Ακτοπλοϊκές Εταιρείες	30	36	0	34	-	-	100
Ξενοδοχεία	810	521	127	774	103	148	2.484
Γεωργία	262	60	125	207	65	35	753
Ενέργεια	1.122	93	7	58	4	-	1.285
Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα	268	81	91	666	59	67	1.232
Λοιποί κλάδοι	1.189	519	546	1.098	477	532	4.361
Δημόσιος Τομέας	1.722	1	0	10	3	0	1.737
Σύνολο	20.448	6.070	7.453	11.053	5.879	2.438	53.342

Τράπεζα 31/12/2018	Προβλέψεις για απομειώσεις σε δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος						Σύνολο
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3		POCI		
			Συλλογική βάση	Ατομική βάση	Συλλογική βάση	Ατομική βάση	
Δάνεια Ιδιωτών	34	152	1.811	224	1.539	88	3.847
Δάνεια προς εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα	181	196	1.261	4.997	952	1.350	8.938
Χρηματοοικονομικά ιδρύματα	15	6	5	568	5	31	630
Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	14	25	205	1.013	150	209	1.616
Κατασκευές	10	24	158	805	80	184	1.261
Εταιρείες Ακινήτων	5	6	9	392	10	189	612
Χρηματοδότηση Έργων	1	0	1	74	1	-	77
Χονδρεμπόριο & λιανεμπόριο	14	33	499	660	394	195	1.794
Ναυτιλιακές Εταιρείες	3	31	0	218	0	4	256
Ακτοπλοϊκές Εταιρείες	0	0	-	12	-	-	12
Ξενοδοχεία	6	12	33	203	16	32	303
Γεωργία	2	5	43	96	23	19	188
Ενέργεια	37	16	4	16	2	-	74
Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα	2	5	48	250	30	54	389
Λοιποί κλάδοι	70	35	257	686	242	432	1.722
Δημόσιος Τομέας	1	0	0	3	0	0	4
Σύνολο	215	348	3.072	5.222	2.491	1.437	12.785

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών της Τράπεζας μετά από προβλέψεις.

Τράπεζα 31/12/2018	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος						Σύνολο
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3		POCI		
			Συλλογική βάση	Ατομική βάση	Συλλογική βάση	Ατομική βάση	
Δάνεια Ιδιωτών	7.007	2.669	3.040	249	2.451	61	15.475
Δάνεια προς Εταιρείες και τον Δημόσιο Τομέα	13.226	3.054	1.341	5.583	937	940	25.082
Χρηματοοικονομικά ιδρύματα	2.004	482	6	262	5	15	2.773
Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	1.681	276	229	1.113	147	159	3.605
Κατασκευές	454	253	160	773	110	186	1.935
Εταιρείες Ακινήτων	583	183	28	532	17	159	1.502
Χρηματοδότηση Έργων	1.070	24	1	70	9	9	1.183
Χονδρεμπόριο & λιανεμπόριο	1.353	317	405	809	250	165	3.300
Ναυτιλιακές Εταιρείες	796	282	0	443	0	0	1.522
Ακτοπλοϊκές Εταιρείες	30	36	0	22	-	-	88
Ξενοδοχεία	804	509	94	571	88	117	2.182
Γεωργία	260	55	82	111	42	16	566
Ενέργεια	1.086	77	4	41	3	-	1.210
Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα	266	76	43	416	28	13	843
Λοιποί κλάδοι	1.119	484	290	411	235	100	2.639
Δημόσιος Τομέας	1.722	1	0	7	3	0	1.733
Σύνολο	20.233	5.723	4.381	5.832	3.388	1.001	40.557

Στεγαστικά Δάνεια

Ο πίνακας κατωτέρω παραθέτει την πιστωτική ποιότητα και τη μέγιστη έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο βάσει του εσωτερικού συστήματος αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας και της ταξινόμησης σε στάδια στη λήξη της χρήσης για τον Όμιλο και την Τράπεζα, που αφορούν σε στεγαστικά δάνεια. Τα ποσά που παρατίθενται περιλαμβάνουν προβλέψεις απομειώσεων.

Όμιλος	Στεγαστικά Δάνεια - Εσωτερική διαβάθμιση				
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	5.129	-	-	-	5.129
Προτεινόμενη	703	-	-	-	703
Προσωρινή καθυστέρηση	-	2.165	-	280	2.446
Σε αθέτηση	-	-	3.750	2.496	6.245
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	5.831	2.165	3.750	2.776	14.523
Ισχυρή	3	-	-	-	3
Προτεινόμενη	1	-	-	-	1
Προσωρινή καθυστέρηση	-	65	-	9	75
Σε αθέτηση	-	-	1.004	740	1.744
Σύνολο Πρόβλεψης	4	65	1.004	750	1.824
Σύνολο Υπολοίπου	5.827	2.100	2.746	2.026	12.699
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	5.323	1.897	2.867	2.161	12.248

Τράπεζα	Στεγαστικά Δάνεια - Εσωτερική διαβάθμιση				
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	5.129	-	-	-	5.129
Προτεινόμενη	702	-	-	-	702
Προσωρινή καθυστέρηση	-	2.165	-	280	2.446
Σε αθέτηση	-	-	3.749	2.496	6.245
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	5.831	2.165	3.749	2.776	14.521
Ισχυρή	3	-	-	-	3
Προτεινόμενη	1	-	-	-	1
Προσωρινή καθυστέρηση	-	65	-	9	75
Σε αθέτηση	-	-	1.003	740	1.744
Σύνολο Πρόβλεψης	4	65	1.003	750	1.823
Σύνολο Υπολοίπου	5.827	2.100	2.746	2.026	12.699
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	5.323	1.897	2.867	2.161	12.248

Η ανάλυση της κίνησης υπολοίπων προ προβλέψεων και της αντίστοιχης κίνησης πρόβλεψης αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο στεγαστικών δανείων του Ομίλου είναι η ακόλουθη:

Όμιλος	Στεγαστικά δάνεια - Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	6.464	2.650	3.097	2.972	15.183
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(0)	0	(0)	-	(0)
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	6.464	2.650	3.097	2.972	15.183
Μεταφορά στις Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	(112)	(22)	(21)	-	(155)
Νέα περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	113	24	0	-	138
Λοιπά υπόλοιπα Μεικτής λογιστικής αξίας/Αποπληρωμές	(534)	(74)	150	(220)	(677)
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(0)	(1)	(1)
Αποαναγνωρισμένα περιουσιακά στοιχεία (εξαιρουμένων των διαγραφών)	(0)	-	(3)	(2)	(5)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(550)	550	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(112)	-	112	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	546	(546)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(732)	732	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	2	-	(2)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	295	(295)	-	0
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	1	7	79	72	159
Διαγραφές	(0)	(0)	(88)	(33)	(121)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(1)	(30)	(20)	(50)
Συναλλαγματικές αναπροσαρμογές	14	13	17	8	52
Την 31/12/2018	5.832	2.165	3.749	2.776	14.523

Όμιλος	Στεγαστικά δάνεια - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	6	64	951	730	1.751
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(1)	155	(12)	65	207
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	5	219	939	795	1.958
Μεταφορά στις Διακοπείσες Δραστηριότητες	(0)	(1)	(7)	-	(9)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(11)	11			0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(8)		8		0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	1	(1)			0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3		(98)	98		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2		12	(12)		0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	17	(79)	67	(14)	(9)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	1	29	21	50
Διαγραφή ζημιών απομείωσης	(0)	(0)	(88)	(33)	(121)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(1)	(30)	(20)	(50)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	1	6	2	9
Λοιπές κινήσεις	0	2	(6)	(1)	(5)
Την 31/12/2018	4	65	1.004	750	1.823

Η ανάλυση της κίνησης υπολοίπων προ προβλέψεων και της αντίστοιχης κίνησης πρόβλεψης αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο στεγαστικών δανείων της Τράπεζας είναι η ακόλουθη:

Τράπεζα	Στεγαστικά δάνεια - Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	6.351	2.629	3.074	2.972	15.026
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	0	0	(0)	-	0
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	6.351	2.629	3.074	2.972	15.026
Νέα περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	113	24	0	-	138
Λοιπά υπόλοιπα Μεικτής λογιστικής αξίας/ Αποπληρωμές	(534)	(74)	150	(220)	(677)
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(0)	(1)	(1)
Αποαναγνωρισμένα περιουσιακά στοιχεία (εξαιρουμένων των διαγραφών)	(0)	-	(3)	(2)	(5)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(550)	550	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(112)	-	112	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	546	(546)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(732)	732	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	2	-	(2)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	295	(295)	-	0
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	1	7	79	72	159
Διαγραφές	(0)	(0)	(86)	(33)	(120)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(1)	(30)	(20)	(50)
Συναλλαγματικές αναπροσαρμογές	14	13	17	8	52
Την 31/12/2018	5.832	2.165	3.748	2.776	14.521

Τράπεζα	Στεγαστικά δάνεια - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	6	64	943	730	1.742
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(1)	154	(13)	65	205
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	5	218	930	795	1.947
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(11)	11			0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(8)		8		0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	1	(1)			0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3		(97)	97		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	0		(0)		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2		12	(12)		0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	17	(79)	67	(14)	(9)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	1	29	21	50
Διαγραφή ζημιών απομείωσης από δάνεια και χορηγήσεις	(0)	(0)	(86)	(33)	(120)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(1)	(30)	(20)	(50)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	1	6	2	9
Λοιπές κινήσεις	0	2	(5)	(1)	(5)
Την 31/12/2018	4	65	1.003	750	1.823

Καταναλωτικά, Προσωπικά & Λοιπά Δάνεια

Ο πίνακας κατωτέρω παραθέτει την πιστωτική ποιότητα και τη μέγιστη έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο των καταναλωτικών, προσωπικών και λοιπών δανείων βάσει του εσωτερικού συστήματος αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας και της ταξινόμησης σε στάδια στη λήξη της χρήσης. Τα ποσά που παρατίθενται είναι προ προβλέψεων απομείωσης.

Όμιλος 31/12/2018	Καταναλωτικά, Προσωπικά & Λοιπά Δάνεια - Εσωτερική διαβάθμιση				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	728	-	-	-	728
Προτεινόμενη	89	-	-	-	89
Προσωρινή καθυστέρηση	-	510	-	132	642
Σε αθέτηση	-	-	1.319	1.087	2.406
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	817	510	1.319	1.219	3.865
Ισχυρή	26	-	-	-	26
Προτεινόμενη	3	-	-	-	3
Προσωρινή καθυστέρηση	-	81	-	37	118
Σε αθέτηση	-	-	827	718	1.546
Σύνολο Πρόβλεψης	28	81	827	756	1.692
Σύνολο Υπολοίπου	789	429	492	463	2.174
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	318	179	302	312	1.111

Τράπεζα	Καταναλωτικά, Προσωπικά & Λοιπά Δάνεια - Εσωτερική διαβάθμιση				
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	728	-	-	-	728
Προτεινόμενη	83	-	-	-	83
Προσωρινή καθυστέρηση	-	510	-	132	642
Σε αθέτηση	-	-	1.319	1.087	2.406
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	811	510	1.319	1.219	3.859
Ισχυρή	25	-	-	-	25
Προτεινόμενη	3	-	-	-	3
Προσωρινή καθυστέρηση	-	81	-	37	118
Σε αθέτηση	-	-	827	718	1.545
Σύνολο Πρόβλεψης	28	81	827	756	1.691
Σύνολο Υπολοίπου	783	429	492	463	2.167
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	312	179	302	312	1.105

Η ανάλυση της κίνησης υπολοίπων προ προβλέψεων και της αντίστοιχης κίνησης πρόβλεψης αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο Καταναλωτικών, Προσωπικών & Λοιπών Δάνειων του Ομίλου είναι η ακόλουθη:

Όμιλος	Καταναλωτικά, Προσωπικά & Λοιπά δάνεια - Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	935	756	1.132	1.573	4.395
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	0	0	0	-	0
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	935	756	1.132	1.573	4.395
Μεταφορά στις Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	(57)	(4)	(6)	-	(67)
Νέα περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	117	47	2	0	165
Λοιπά υπόλοιπα Μεικτής λογιστικής αξίας / Αποπληρωμές	(193)	(24)	118	(122)	(221)
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(71)	(220)	(291)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(75)	75	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(24)	-	24	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	114	(114)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(302)	302	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	1	-	(1)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	75	(75)	-	0
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	1	6	76	107	189
Διαγραφές	(0)	(2)	(111)	(55)	(169)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(1)	(71)	(63)	(136)
Την 31/12/2018	817	510	1.319	1.219	3.865

Όμιλος	Καταναλωτικά, Προσωπικά & Λοιπά δάνεια - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	28	164	655	931	1.778
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(1)	83	104	162	348
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	27	247	760	1.093	2.127
Μεταφορά στις Διακοπείσες Δραστηριότητες	(0)	(0)	(2)	-	(3)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(7)	7			0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(8)		8		0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	10	(10)			0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3		(199)	199		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	0		(0)		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2		13	(13)		0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	6	14	43	(82)	(20)
Ζημίες απομείωσης για νέα χρηματοοικονομικά στοιχεία δημιουργημένα ή αγορασμένα (κατάσταση αποτελεσμάτων)	1	1	0	0	2
Ανακτήσεις διαγραφέντων ποσών (κατάσταση αποτελεσμάτων)	-	-	(8)	-	(8)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	1	72	64	138
Διαγραφή ζημιών απομείωσης	(0)	(2)	(111)	(55)	(169)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(1)	(71)	(63)	(136)
Λοιπές κινήσεις	0	11	(50)	(201)	(239)
Την 31/12/2018	28	81	827	756	1.692

Η ανάλυση της κίνησης υπολοίπων προ προβλέψεων και της αντίστοιχης κίνησης πρόβλεψης αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο Καταναλωτικών, Προσωπικών & Λοιπών Δάνειων της Τράπεζας είναι η ακόλουθη:

Τράπεζα	Καταναλωτικά, Προσωπικά & Λοιπά δάνεια - Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	ΡΟCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	871	751	1.124	1.573	4.320
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	0	0	0	-	0
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	871	751	1.124	1.573	4.320
Νέα περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	117	47	2	0	165
Λοιπά υπόλοιπα Μεικτής λογιστικής αξίας / Αποπληρωμές	(193)	(24)	118	(122)	(221)
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(71)	(220)	(291)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(75)	75	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(24)	-	24	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	114	(114)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(302)	302	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	1	-	(1)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	75	(75)	-	0
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	1	6	76	107	189
Διαγραφές	(0)	(2)	(110)	(55)	(168)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(1)	(71)	(63)	(136)
Την 31/12/2018	811	510	1.319	1.219	3.859

Τράπεζα	Καταναλωτικά, Προσωπικά & Λοιπά δάνεια - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	27	164	652	931	1.774
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(1)	83	104	162	349
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	27	247	756	1.093	2.122
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(7)	7			0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(8)		8		0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	10	(10)			0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3		(195)	195		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2		14	(14)		0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	6	14	43	(82)	(20)
Ζημίες απομείωσης για νέα χρηματοοικονομικά στοιχεία δημιουργημένα ή αγορασμένα (κατάσταση αποτελεσμάτων)	1	1	0	0	2
Ανακτήσεις διαγραφέντων ποσών (κατάσταση αποτελεσμάτων)	-	-	(8)	-	(8)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	1	72	64	137
Διαγραφή ζημιών απομείωσης	(0)	(2)	(110)	(55)	(168)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(1)	(71)	(63)	(136)
Λουπές κινήσεις	0	6	(45)	(201)	(239)
Την 31/12/2018	28	81	827	756	1.691

Πιστωτικές Κάρτες

Ο πίνακας κατωτέρω παραθέτει την πιστωτική ποιότητα και τη μέγιστη έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο βάσει του εσωτερικού συστήματος αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας και της ταξινόμησης σε στάδια στη λήξη της χρήσης. Τα ποσά που παρατίθενται είναι προ προβλέψεων απομείωσης.

Όμιλος 31/12/2018	Πιστωτικές κάρτες - Εσωτερική διαβάθμιση				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	394	-	-	-	394
Προτεινόμενη	6	-	-	-	6
Προσωρινή καθυστέρηση	-	145	-	1	145
Σε αθέτηση	-	-	256	142	398
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	400	145	256	142	943
Ισχυρή	2	-	-	-	2
Προτεινόμενη	0	-	-	-	0
Προσωρινή καθυστέρηση	-	6	-	0	6
Σε αθέτηση	-	-	205	121	326
Σύνολο Πρόβλεψης	2	6	205	121	333
Σύνολο Υπολοίπου	398	139	51	21	610
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	0	0	13	7	20

Τράπεζα 31/12/2018	Πιστωτικές κάρτες - Εσωτερική διαβάθμιση				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	394	-	-	-	394
Προτεινόμενη	6	-	-	-	6
Προσωρινή καθυστέρηση	-	145	-	1	145
Σε αθέτηση	-	-	256	142	398
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	400	145	256	142	942
Ισχυρή	2	-	-	-	2
Προτεινόμενη	0	-	-	-	0
Προσωρινή καθυστέρηση	-	6	-	0	6
Σε αθέτηση	-	-	205	121	326
Σύνολο Πρόβλεψης	2	6	205	121	333
Σύνολο Υπολοίπου	398	139	51	21	609
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	0	0	13	7	20

Η ανάλυση της κίνησης υπολοίπων προ προβλέψεων και της αντίστοιχης κίνησης πρόβλεψης αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο Πιστωτικών Καρτών του Ομίλου είναι η ακόλουθη:

Όμιλος	Πιστωτικές Κάρτες - Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	476	99	311	201	1.087
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	-	-	0
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	476	99	311	201	1.087
Μεταφορά στις Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	(8)	(0)	(1)	-	(8)
Λοιπά υπόλοιπα Μεικτής λογιστικής αξίας / Αποπληρωμένες	(5)	(1)	(21)	(10)	(38)
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(39)	(45)	(84)
Αποαναγνωρισμένα περιουσιακά στοιχεία (εξαιρουμένων των διαγραφών)	-	-	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(81)	81	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(7)	-	7	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	24	(24)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(10)	10	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	0	-	(0)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	1	(1)	-	0
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	1	18	15	34
Διαγραφές	(0)	(0)	(12)	(8)	(20)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(0)	(18)	(10)	(28)
Την 31/12/2018	400	145	256	142	943

Όμιλος	Πιστωτικές Κάρτες - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	3	2	236	157	398
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(0)	7	25	19	51
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	3	9	262	175	449
Μεταφορά στις Διακοπείσες Δραστηριότητες	(0)	(0)	(1)	-	(1)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(2)	2			0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(3)		3		0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	0	(0)			0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3		(5)	5		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	0		(0)		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2		0	(0)		0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	5	(1)	(19)	(5)	(20)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	0	18	10	28
Διαγραφή ζημιών απομείωσης	(0)	(0)	(12)	(8)	(20)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(0)	(18)	(10)	(28)
Λοιπές κινήσεις	0	0	(35)	(41)	(76)
Την 31/12/2018	2	6	205	121	333

Η ανάλυση της κίνησης υπολοίπων προ προβλέψεων και της αντίστοιχης κίνησης πρόβλεψης αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο Πιστωτικών Καρτών της Τράπεζας είναι η ακόλουθη:

Τράπεζα	Πιστωτικές Κάρτες - Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	468	98	310	201	1.078
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	-	-	0
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	468	98	310	201	1.078
Λοιπά υπόλοιπα Μεικτής λογιστικής αξίας / Αποπληρωμές	(5)	(1)	(21)	(10)	(37)
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(39)	(45)	(84)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(81)	81	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(7)	-	7	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	24	(24)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(10)	10	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	0	-	(0)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	1	(1)	-	0
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	1	18	15	34
Διαγραφές	(0)	(0)	(12)	(8)	(20)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(0)	(18)	(10)	(28)
Την 31 Δεκεμβρίου 2018	400	145	256	142	943

Τράπεζα	Πιστωτικές Κάρτες - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	3	2	236	157	397
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(0)	7	26	19	51
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	2	9	261	175	448
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(2)	2			0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(3)		3		0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	0	(0)			0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3		(5)	5		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	0		(0)		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2		0	(0)		0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	5	(1)	(19)	(5)	(20)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	0	18	10	28
Διαγραφή ζημιών απομείωσης	(0)	(0)	(12)	(8)	(20)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(0)	(18)	(10)	(28)
Λοιπές κινήσεις	0	0	(35)	(41)	(76)
Την 31/12/2018	2	6	205	121	333

Μεγάλες Επιχειρήσεις

Ο πίνακας κατωτέρω παραθέτει την πιστωτική ποιότητα και τη μέγιστη έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο βάσει του εσωτερικού συστήματος αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας και της ταξινόμησης σε στάδια στη λήξη της χρήσης που αφορούν σε δάνεια σε μεγάλες επιχειρήσεις. Τα ποσά που παρατίθενται είναι προ προβλέψεων απομείωσης.

Όμιλος 31/12/2018	Μεγάλες Επιχειρήσεις - Εσωτερική διαβάθμιση				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	4.651	-	-	-	4.651
Προτεινόμενη	1.837	-	-	-	1.837
Προσωρινή καθυστέρηση	-	1.210	-	77	1.287
Σε αθέτηση	-	-	4.292	709	5.000
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	6.489	1.210	4.292	786	12.776
Ισχυρή	36	-	-	-	36
Προτεινόμενη	48	-	-	-	48
Προσωρινή καθυστέρηση	-	85	-	2	87
Σε αθέτηση	-	-	2.204	419	2.623
Σύνολο Πρόβλεψης	84	85	2.204	421	2.794
Σύνολο Υπολοίπου	6.405	1.125	2.088	364	9.982
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	2.337	810	1.539	316	5.002

Τράπεζα	Μεγάλες Επιχειρήσεις - Εσωτερική διαβάθμιση				
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	4.623	-	-	-	4.623
Προτεινόμενη	3.398	-	-	-	3.398
Προσωρινή καθυστέρηση	-	1.758	-	77	1.835
Σε αθέτηση	-	-	4.116	690	4.806
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	8.022	1.758	4.116	767	14.663
Ισχυρή	96	-	-	-	96
Προτεινόμενη	51	-	-	-	51
Προσωρινή καθυστέρηση	-	84	-	2	86
Σε αθέτηση	-	-	2.123	410	2.533
Σύνολο Πρόβλεψης	147	84	2.123	412	2.766
Σύνολο Υπολοίπου	7.874	1.674	1.993	355	11.897
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	2.107	808	1.425	307	4.647

Η ανάλυση της κίνησης υπολοίπων προ προβλέψεων και της αντίστοιχης κίνησης πρόβλεψης αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο Μεγάλων Επιχειρήσεων του Ομίλου είναι η ακόλουθη:

Όμιλος	Μεγάλες Επιχειρήσεις - Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	6.525	1.367	6.125	1.537	15.554
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(7)	-	(196)	(59)	(261)
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	6.518	1.367	5.929	1.479	15.293
Μεταφορά στις Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	(169)	(135)	(159)	-	(463)
Μεταφορά στα διακρατούμενα προς πώληση	-	(44)	(550)	(50)	(644)
Νέα περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	1.619	36	0	-	1.655
Λουπά υπόλοιπα Μεικτής λογιστικής αξίας / Αποπληρωμές	(1.575)	(79)	37	(367)	(1.984)
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(154)	(19)	(173)
Αποαναγνωρισμένα περιουσιακά στοιχεία (εξαιρουμένων των διαγραφών)	(82)	(1)	(7)	(1)	(91)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(400)	400	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(13)	-	13	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	547	(547)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(109)	109	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	-	-	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	313	(313)	-	0
Συμφωνία ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	-	-	(20)	(9)	(30)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	2	4	188	46	240
Διαγραφές	(0)	-	(726)	(271)	(997)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(2)	(137)	(33)	(171)
Συναλλαγματικές αναπροσαρμογές	42	7	81	11	141
Την 31/12/2018	6.489	1.210	4.292	786	12.776

Όμιλος	Μεγάλες Επιχειρήσεις - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	84	17	3.171	730	4.003
Αναταξινόμηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	(114)	(41)	(155)
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(15)	57	200	43	285
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	69	74	3.258	732	4.133
Μεταφορά στις Διακοπείσες Δραστηριότητες	(1)	(1)	(25)	-	(27)
Μεταφορά στα διακρατούμενα προς πώληση	-	(9)	(312)	(27)	(349)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(11)	11			0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(0)		0		0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	10	(10)			0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3		(10)	10		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	0		(0)		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2		38	(38)		0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	(2)	(21)	259	(19)	217
Ζημίες απομείωσης για νέα χρηματοοικονομικά στοιχεία δημιουργημένα ή αγορασμένα (κατάσταση αποτελεσμάτων)	18	6	-	-	24
Ανακτήσεις διαγραφέντων ποσών (κατάσταση αποτελεσμάτων)	-	-	(3)	-	(3)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	1	97	18	116
Διαγραφή ζημιών απομείωσης	-	-	(726)	(271)	(997)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(2)	(137)	(33)	(171)
Συμφωνία ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	-	-	(13)	(8)	(21)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	1	40	0	42
Λοιπές κινήσεις	(1)	8	(207)	30	(171)
Την 31/12/2018	84	85	2.204	421	2.794

Η ανάλυση της κίνησης υπολοίπων προ προβλέψεων και της αντίστοιχης κίνησης πρόβλεψης αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο Μεγάλων Επιχειρήσεων της Τράπεζας είναι η ακόλουθη:

Τράπεζα	Μεγάλες Επιχειρήσεις - Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	7.776	1.966	5.914	1.519	17.175
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(7)	-	(196)	(59)	(261)
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	7.769	1.966	5.718	1.461	16.913
Μεταφορά στα διακρατούμενα προς πώληση	-	(44)	(550)	(50)	(644)
Νέα περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	1.547	59	-	-	1.605
Λοιπά υπόλοιπα Μεικτής λογιστικής αξίας / Αποπληρωμές	(1.735)	(170)	38	(368)	(2.234)
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(153)	(19)	(172)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(757)	757	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(13)	-	13	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	1.107	(1.107)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(92)	92	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	60	-	(60)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	381	(381)	-	0
Συμφωνία ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	-	-	(20)	(9)	(30)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	2	4	188	46	240
Διαγραφές	(0)	-	(712)	(271)	(983)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(2)	(137)	(33)	(171)
Συναλλαγματικές αναπροσαρμογές	41	7	81	11	140
Την 31/12/2018	8.022	1.758	4.116	767	14.663

Τράπεζα	Μεγάλες Επιχειρήσεις - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	85	20	3.059	716	3.880
Αναταξινόμηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	(114)	(41)	(155)
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(12)	50	191	40	270
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	73	70	3.137	715	3.995
Μεταφορά στα διακρατούμενα προς πώληση	-	(9)	(312)	(27)	(349)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(11)	11			0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(0)		0		0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	5	(5)			0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3		(9)	9		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	0		(0)		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2		37	(37)		0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	1	(22)	260	(12)	226
Ζημίες απομείωσης για νέα χρηματοοικονομικά στοιχεία δημιουργημένα ή αγορασμένα (κατάσταση αποτελεσμάτων)	18	6	-	-	24
Ανακτήσεις διαγραφέντων ποσών (κατάσταση αποτελεσμάτων)	-	-	(3)	-	(3)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	1	97	18	116
Διαγραφή ζημιών απομείωσης	-	-	(712)	(271)	(983)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(2)	(137)	(33)	(171)
Συμφωνία ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	-	-	(13)	(8)	(21)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	1	40	0	42
Λοιπές κινήσεις	60	8	(207)	30	(110)
Την 31/12/2018	147	84	2.123	412	2.766

Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Ο πίνακας κατωτέρω παραθέτει την πιστωτική ποιότητα και τη μέγιστη έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο βάσει του εσωτερικού συστήματος αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας και της ταξινόμησης σε στάδια στη λήξη της χρήσης που αφορούν δάνεια σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Τα ποσά που παρατίθενται είναι προ προβλέψεων απομείωσης.

Όμιλος	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις - Εσωτερική διαβάθμιση				
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	3.017	-	-	-	3.017
Προτεινόμενη	944	-	-	-	944
Προσωρινή καθυστέρηση	-	1.863	143	141	2.147
Σε αθέτηση	-	-	9.677	3.460	13.137
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	3.961	1.863	9.820	3.601	19.246
Ισχυρή	20	-	-	-	20
Προτεινόμενη	16	-	-	-	16
Προσωρινή καθυστέρηση	-	130	56	12	199
Σε αθέτηση	-	-	4.443	2.010	6.453
Σύνολο Πρόβλεψης	36	130	4.500	2.021	6.687
Σύνολο Υπολοίπου	3.926	1.733	5.321	1.580	12.559
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	2.279	1.296	4.818	1.496	9.889

Τράπεζα	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις - Εσωτερική διαβάθμιση				
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	2.785	-	-	-	2.785
Προτεινόμενη	878	-	-	-	878
Προσωρινή καθυστέρηση	-	1.491	-	140	1.631
Σε αθέτηση	-	-	9.056	3.269	12.325
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	3.663	1.491	9.056	3.409	17.618
Ισχυρή	18	-	-	-	18
Προτεινόμενη	15	-	-	-	15
Προσωρινή καθυστέρηση	-	112	-	10	123
Σε αθέτηση	-	-	4.132	1.879	6.012
Σύνολο Πρόβλεψης	33	112	4.132	1.890	6.167
Σύνολο Υπολοίπου	3.630	1.379	4.924	1.519	11.451
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	2.018	956	4.327	1.432	8.732

Η ανάλυση της κίνησης υπολοίπων προ προβλέψεων και της αντίστοιχης κίνησης πρόβλεψης αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων του Ομίλου είναι η ακόλουθη:

Όμιλος	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις - Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	4.665	2.048	11.042	4.520	22.274
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	0	0	(18)	-	(18)
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	4.665	2.048	11.024	4.520	22.256
Μεταφορά στις Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	(159)	(15)	(104)	-	(278)
Μεταφορά στα διακρατούμενα προς πώληση	-	-	(1)	-	(1)
Νέα περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	1.171	130	61	(2)	1.360
Λουπά υπόλοιπα Μεικτής λογιστικής αξίας / Αποπληρωμές	(1.384)	(272)	163	(508)	(2.001)
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(752)	(431)	(1.183)
Αποαναγνωρισμένα περιουσιακά στοιχεία (εξαιρουμένων των διαγραφών)	(3)	(14)	(12)	(3)	(33)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(567)	567	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(192)	-	192	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	404	(404)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(509)	509	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	20	-	(20)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	319	(319)	-	0
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	4	17	451	241	713
Διαγραφές	(0)	(1)	(1.000)	(82)	(1.083)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(5)	(392)	(146)	(543)
Συναλλαγματικές αναπροσαρμογές	3	1	20	12	37
Την 31/12/2018	3.961	1.863	9.820	3.601	19.246

Όμιλος	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	53	117	5.132	2.273	7.575
Αναταξινόμηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	(7)	-	(7)
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(0)	123	442	302	867
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	53	240	5.567	2.575	8.434
Μεταφορά στις Διακοπείσες Δραστηριότητες	(1)	(0)	(44)	-	(45)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(16)	16			0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(29)		29		0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	6	(6)			0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3		(75)	75		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	1		(1)		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2		40	(40)		0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	35	(82)	517	(147)	323
Ζημίες απομείωσης για νέα χρηματοοικονομικά στοιχεία δημιουργημένα ή αγορασμένα (κατάσταση αποτελεσμάτων)	8	7	1	-	16
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	2	261	125	388
Διαγραφή ζημιών απομείωσης	(0)	(1)	(1.000)	(82)	(1.083)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(5)	(392)	(146)	(543)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	1	6	1	8
Λουπές κινήσεις	(21)	(8)	(479)	(305)	(813)
Την 31/12/2018	35	130	4.500	2.021	6.687

Η ανάλυση της κίνησης υπολοίπων προ προβλέψεων και της αντίστοιχης κίνησης πρόβλεψης αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων της Τράπεζας είναι η ακόλουθη:

Τράπεζα	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις - Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	ΡΟCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	4.181	1.670	10.192	4.301	20.344
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	0	0	(18)	-	(18)
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	4.181	1.670	10.174	4.301	20.326
Μεταφορά στα διακρατούμενα προς πώληση	-	-	(1)	-	(1)
Νέα περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	1.098	153	14	-	1.265
Λοιπά υπόλοιπα Μεικτής λογιστικής αξίας / Αποπληρωμές	(1.344)	(245)	114	(492)	(1.966)
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(751)	(431)	(1.182)
Αποαναγνωρισμένα περιουσιακά στοιχεία (εξαιρουμένων των διαγραφών)	-	-	(0)	(2)	(2)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(486)	486	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(179)	-	179	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	370	(370)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(434)	434	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	16	-	(16)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	219	(219)	-	0
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	4	17	450	241	713
Διαγραφές	(0)	(1)	(964)	(77)	(1.043)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(5)	(378)	(144)	(527)
Συναλλαγματικές αναπροσαρμογές	2	1	20	12	35
Την 31/12/2018	3.663	1.491	9.056	3.409	17.618

Τράπεζα	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	40	105	4.712	2.135	6.993
Αναταξινόμηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	(7)	-	(7)
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(0)	110	408	297	815
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	40	216	5.113	2.432	7.801
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(15)	15			0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(21)		21		0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	5	(5)			0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3		(70)	70		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	1		(1)		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2		14	(14)		0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	37	(54)	513	(142)	354
Ζημίες απομείωσης για νέα χρηματοοικονομικά στοιχεία δημιουργημένα ή αγορασμένα (κατάσταση αποτελεσμάτων)	8	7	1	-	16
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	2	255	125	382
Διαγραφή ζημιών απομείωσης	(0)	(1)	(964)	(77)	(1.043)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(5)	(378)	(144)	(527)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	1	6	1	8
Λοιπές κινήσεις	(22)	(8)	(489)	(305)	(825)
Την 31/12/2018	33	112	4.132	1.890	6.167

Δημόσιος Τομέας

Ο πίνακας κατωτέρω παραθέτει την πιστωτική ποιότητα και τη μέγιστη έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο βάσει του εσωτερικού συστήματος αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας και της ταξινόμησης σε στάδια στη λήξη της χρήσης που αφορούν δάνεια του Δημόσιου Τομέα. Τα ποσά που παρατίθενται είναι προ προβλέψεων απομείωσης.

Όμιλος & Τράπεζα 31/12/2018	Δημόσιος Τομέας - Εσωτερική διαβάθμιση				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	102	-	-	-	102
Προτεινόμενη	1.621	-	-	-	1.621
Προσωρινή καθυστέρηση	-	1	-	3	4
Σε αθέτηση	-	-	11	1	12
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	1.722	1	11	3	1.738
Ισχυρή	1	-	-	-	1
Προτεινόμενη	0	-	-	-	0
Προσωρινή καθυστέρηση	-	0	-	0	0
Σε αθέτηση	-	-	4	0	4
Σύνολο Πρόβλεψης	1	0	4	0	4
Σύνολο Υπολοίπου	1.722	1	8	3	1.734
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	1.619	1	4	0	1.624

Ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν έχουν χρηματοδοτήσει κανένα άνοιγμα στο Δημόσιο Τομέα εκτός Ελλάδος.

Η ανάλυση της κίνησης υπολοίπων προ προβλέψεων και της αντίστοιχης κίνησης πρόβλεψης αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο Δημόσιου Τομέα του Ομίλου είναι η ακόλουθη:

Όμιλος & Τράπεζα	Δημόσιος Τομέας - Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	1.690	2	36	39	1.767
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	-	-	0
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	1.690	2	36	39	1.767
Μεταφορά στις Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	(2)	-	-	-	(2)
Μεταφορά στα διακρατούμενα προς πώληση	-	-	-	-	0
Νέα περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	1.829	0	-	-	1.829
Λοιπά υπόλοιπα Μεικτής λογιστικής αξίας / Αποπληρωμές	(1.793)	(2)	(12)	(36)	(1.843)
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(13)	-	(13)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(1)	1	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(1)	-	1	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	1	(1)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	1	(1)	-	0
Την 31/12/2018	1.722	1	11	3	1.738

Όμιλος & Τράπεζα	Δημόσιος Τομέας - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	35	0	0	0	36
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(34)	0	(0)	0	(34)
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	1	0	0	0	1
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	0	(0)	8	(0)	8
Λοιπές κινήσεις	0	0	(6)	(0)	(5)
Την 31/12/2018	1	0	4	0	4

Η ακαθάριστη λογιστική αξία των δανείων και απαιτήσεων που παρουσιάζεται στο κονδύλι του Δημόσιου Τομέα € 1.738 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα, αφορά κυρίως το εποχικό δάνειο προς τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων ('ΟΠΕΚΕΠΕ') ποσού € 1.616 εκατ. (31/12/2017: 1.646 εκατ.), το οποίο αποπληρώθηκε μέσα στο Φεβρουάριο 2019.

4.3.3 Εξασφαλίσεις και άλλες πιστωτικές ενισχύσεις

Παράλληλα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων, ο Όμιλος και η Τράπεζα εκτιμούν το ποσοστό ανάκτησης έναντι των ανοιγμάτων, όταν τίθενται ή αναθεωρούνται όρια. Η εκτίμηση αυτή επηρεάζεται από το είδος της απαίτησης και την ύπαρξη σχετικών εξασφαλίσεων ή/και εγγυήσεων.

Σύμφωνα με τη συνήθη πρακτική, όταν η αξιολόγηση ενός πιστούχου είναι χαμηλή ζητούνται ακόμη πιο ισχυρές εξασφαλίσεις / εγγυήσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί ένα υψηλότερο ποσοστό ανάκτησης αντισταθμίζοντας έτσι την πιθανότητα αθέτησης του πιστούχου.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν ορίσει κατηγορίες αποδεκτών εξασφαλίσεων οι οποίες έχουν ενσωματωθεί και στην πιστωτική πολιτική. Ο Όμιλος και η Τράπεζα θεωρούν τις εξασφαλίσεις ως ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία τα οποία ενεχυριάζονται ως εξασφάλιση της έγκαιρης αποπληρωμής των απαιτήσεων της, μειωμένης όμως δυνατότητας ρευστοποίησης. Τα βασικά είδη αποδεκτής εξασφάλισης είναι τα ακόλουθα:

- Ενεχυριασμένες καταθέσεις και επιταγές,
- Υποθήκες ακινήτων,
- Υποθήκες πλοίων,
- Εγγυήσεις Ελληνικού Δημοσίου
- Τραπεζικές εγγυητικές επιστολές
- Εγγυήσεις από το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ)
- Ενεχυριασμένα χρηματοοικονομικά μέσα όπως μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων, μετοχές, ομόλογα, γραμμάτια και απαιτήσεις.

Οι εξασφαλίσεις που συνδέονται με μία πίστωση αξιολογούνται αρχικά στο πλαίσιο της διαδικασίας έγκρισης πιστώσεων, βάσει της τρέχουσας ή της εύλογης αξίας τους, και επαναξιολογούνται σε τακτά διαστήματα. Εξασφαλίσεις ή εγγυήσεις συνήθως δεν λαμβάνονται έναντι ανοιγμάτων προς χρηματοοικονομικά ιδρύματα.

Ο προσδιορισμός της εμπορικής αξίας ακινήτων, τα οποία μπορεί να εξασφαλίζουν οποιαδήποτε κατηγορία πιστοδότησης προς νομικά ή φυσικά πρόσωπα, πραγματοποιείται τόσο από εσωτερικούς όσο και από ανεξάρτητους εξωτερικούς πιστοποιημένους εκτιμητές.

Οι εκτιμήσεις διακρίνονται σε εκτιμήσεις από ανεξάρτητο εκτιμητή (Individual) για συγκεκριμένο ακίνητο με φυσική αυτοψία (on-site) ή χωρίς (desktop) και εκτιμήσεις με χρήση στατιστικών μεθόδων (Indexed (π.χ. Propindex, Δείκτες ΤτΕ κ.ά.) ή οποιασδήποτε άλλης αυτοματοποιημένης διαδικασίας.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα ακολουθούν τις γενικά αποδεκτές, κατά τα διεθνή εκτιμητικά πρότυπα, μεθοδολογίες εκτίμησης:

- α. Μέθοδος Αγοράς ή Συγκριτική Μέθοδος (Market Approach)
- β. Μέθοδος Εισοδήματος (Income Approach)
- γ. Μέθοδος Κόστους (Cost Approach)

Οι αρχικές εκτιμήσεις ενυπόθηκων ακινήτων πραγματοποιούνται πάντα με φυσική αυτοψία.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα επικαιροποιούν τις αξίες των ακινήτων (είτε μέσω ανεξάρτητων εκτιμητών, είτε με χρήση στατιστικών μεθόδων), που εξασφαλίζουν πιστοδοτήσεις (ανεξάρτητα αν είναι χαρακτηρισμένες ως PE / NPE) τουλάχιστον μία φορά ετησίως.

Επιπλέον, επανεκτιμήσεις ακινήτων πραγματοποιούνται από ανεξάρτητους εκτιμητές τη χρονική στιγμή κατά την οποία τα ανοίγματα που εξασφαλίζονται με τα ακίνητα χαρακτηρίζονται ως μη εξυπηρετούμενα (NPE) και τουλάχιστον μία φορά ετησίως (είτε από ανεξάρτητους εκτιμητές, είτε με χρήση στατιστικών μεθόδων), για όσο διάστημα διατηρούν αυτό το χαρακτηρισμό.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα παρακολουθούν συνεχώς τις συνθήκες της ελληνικής αγοράς ακινήτων, είτε εσωτερικά μέσω μακροοικονομικών εκθέσεων του Chief Economist του Ομίλου, είτε εξωτερικά μέσω εκθέσεων που παράγονται από την Πειραιώς Real Estate και άλλες διεθνούς κύρους εκτιμητικές εταιρείες. Οι μεταβολές των συνθηκών της αγοράς θεωρούνται σημαντικός παράγοντας που καθορίζει την αγοραία αξία ενός ακινήτου. Ασταθείς συνθήκες στην αγορά ακινήτων ενδέχεται να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη συχνότητα επανεκτίμησης.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα επίσης μπορούν να λαμβάνουν εγγυήσεις από μητρικές εταιρείες για δάνεια και απαιτήσεις προς τις θυγατρικές τους.

Όμιλος 31/12/2018	Εύλογη αξία εξασφαλίσεων και πιστωτικών ενισχύσεων διακρατούμενων βάσει του βασικού σεναρίου				
	Είδος εξασφάλισης ή πιστωτικής ενίσχυσης				
	Εξασφάλιση με ακίνητα	Χρηματοοικονομική εξασφάλιση	Λοιπές εξασφαλίσεις	Συνολική αξία εξασφαλίσεων	Ληφθείσες εγγυήσεις
Συμφωνίες επαναπώλησης	-	9	-	9	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	25.363	838	3.693	29.894	7.958
Στεγαστικά δάνεια	12.093	42	114	12.248	0
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια	976	50	85	1.111	0
Πιστωτικές κάρτες	19	0	0	20	-
Μεγάλες επιχειρήσεις	4.104	424	474	5.002	1.919
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	8.170	320	1.399	9.889	6.039
Δημόσιος Τομέας	1	2	1.621	1.624	0
Σύνολο χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων στο αποσβέσιμο κόστος	25.363	847	3.693	29.903	7.958
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	50	-	50	-
Σύνολο χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	0	50	0	50	0
Συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης	105	88	75	267	766
Ενέγγυες Πιστώσεις	0	1	0	1	4
Σύνολο	105	89	75	268	770

Τράπεζα 31/12/2018	Εύλογη αξία εξασφαλίσεων και πιστωτικών ενισχύσεων διακρατούμενων βάσει του βασικού σεναρίου				
	Είδος εξασφάλισης ή πιστωτικής ενίσχυσης				
	Εξασφάλιση με ακίνητα	Χρηματοοικονομική εξασφάλιση	Λοιπές εξασφαλίσεις	Συνολική αξία εξασφαλίσεων	Ληφθείσες εγγυήσεις
Συμφωνίες επαναπώλησης	-	9	-	9	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	24.489	831	3.054	28.374	7.995
Στεγαστικά δάνεια	12.092	42	114	12.248	-
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια	976	44	85	1.105	-
Πιστωτικές κάρτες	19	0	0	20	-
Μεγάλες επιχειρήσεις	3.954	425	267	4.647	1.958
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	7.447	318	967	8.732	6.037
Δημόσιος Τομέας	1	2	1.621	1.623	0
Σύνολο χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων στο αποσβεσιμό κόστος	24.489	840	3.054	28.383	7.995
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	50	-	50	-
Σύνολο χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	0	50	0	50	0
Συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης	105	96	72	273	764
Ενέγγυες Πιστώσεις	0	1	0	1	3
Σύνολο	105	97	72	274	767

Επιπλέον, η εύλογη αξία των εξασφαλίσεων που πωλήθηκαν ή επανεχυριάστηκαν ανήλθε σε € 419 εκατ. κατά την 31/12/2018 (€ 1.790 εκατ. την 31/12/2017). Ο Όμιλος και η Τράπεζα απέκτησαν τις εν λόγω εξασφαλίσεις από συμφωνίες επαναπώλησης ή συναλλαγές παραγώγων έχοντας υποχρέωση να τις επιστρέψουν στον εκχωρητή και υπό συνήθεις και καθιερωμένους όρους που ισχύουν για τυποποιημένες συναλλαγές δανεισμού τίτλων και για συναλλαγές παραγώγων.

Οι πίνακες κατωτέρω παρουσιάζουν μία ανάλυση της τρέχουσας εύλογης αξίας των διακρατούμενων εξασφαλίσεων και των πιστωτικών ενισχύσεων για τα δάνεια και τις απαιτήσεις στο αποσβέσιμο κόστος Σταδίου 3. Αναλόγως του επιπέδου της εξασφάλισης, ορισμένα δάνεια και απαιτήσεις στο αποσβέσιμο κόστος Σταδίου 3 μπορεί να μην έχουν μεμονωμένες αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες όταν η αναμενόμενη αξία της εξασφάλισης είναι μεγαλύτερη της εκτιμώμενης ζημίας σε περίπτωση αθέτησης, ακόμη και αν η μελλοντική αξία της εξασφάλισης έχει προβλεφθεί μέσω πολλαπλών οικονομικών σεναρίων.

Όμιλος 31/12/2018	Εύλογη αξία εξασφαλίσεων και πιστωτικών ενισχύσεων για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών Σταδίου 3 στο αποσβέσιμο κόστος διακρατούμενων βάσει του βασικού σεναρίου					
	Είδος εξασφάλισης ή πιστωτικής ενίσχυσης					
	Εξασφάλιση με ακίνητα	Χρηματοοικονομική εξασφάλιση	Λοιπές εξασφαλίσεις	Συνολική αξία εξασφαλίσεων	Ληφθείσες εγγυήσεις	Σχετική αναμενόμενη πιστωτική ζημία
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	8.735	120	688	9.544	4.386	6.612
Στεγαστικά δάνεια	2.851	3	14	2.867	0	1
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια	294	7	2	302	0	0
Πιστωτικές κάρτες	13	0	-	13	-	0
Μεγάλες επιχειρήσεις	1.441	31	67	1.539	926	2.183
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	4.136	80	602	4.818	3.460	4.424
Δημόσιος Τομέας	-	-	4	4	-	4
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	8.735	120	688	9.544	4.386	6.612
Συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης	22	2	10	33	192	105
Ενέγγυες Πιστώσεις	-	-	-	-	1	0
Σύνολο	22	2	10	33	193	105

Τράπεζα 31/12/2018	Εύλογη αξία εξασφαλίσεων και πιστωτικών ενισχύσεων για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών Σταδίου 3 στο αποσβέσιμο κόστος διακρατούμενων βάσει του βασικού σεναρίου					
	Είδος εξασφάλισης ή πιστωτικής ενίσχυσης					
	Εξασφάλιση με ακίνητα	Χρηματοοικονομική εξασφάλιση	Λοιπές εξασφαλίσεις	Συνολική αξία εξασφαλίσεων	Ληφθείσες εγγυήσεις	Σχετική αναμενόμενη πιστωτική ζημία
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	8.280	117	540	8.937	4.385	6.259
Στεγαστικά δάνεια	2.851	3	14	2.867	-	-
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια	294	7	2	302	-	-
Πιστωτικές κάρτες	13	0	-	13	-	-
Μεγάλες επιχειρήσεις	1.342	28	55	1.425	925	2.123
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	3.781	80	466	4.327	3.460	4.132
Δημόσιος Τομέας	-	-	4	4	-	3
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	8.280	117	540	8.937	4.385	6.259
Συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης	22	2	10	33	192	105
Ενέγγυες Πιστώσεις	-	-	-	-	1	0
Σύνολο	22	2	10	33	193	105

4.3.4 Δείκτες δανείου προς αξία εξασφάλισης στεγαστικών δανείων και δανείων για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το δείκτη δανείου προς την αξία εξασφάλισης (LTV), ο οποίος αντανακλά τη σχέση μεταξύ της μεικτής αξίας στεγαστικών και επιχειρηματικών δανείων με την εκτιμηθείσα εμπορική αξία των αντίστοιχων οικιστικών

και εμπορικών ακινήτων που διακρατούνται ως εξασφαλίσεις (στον υπολογισμό συμπεριλαμβάνονται επιπλέον αποδεκτές, σύμφωνα με την πολιτική της Τράπεζας, εξασφαλίσεις). Η ομαδοποίηση των οικιστικών και εμπορικών ακινήτων ανά εύρος LTV συνοψίζεται ως ακολούθως:

31/12/2018	Όμιλος		Τράπεζα	
	Στεγαστικά δάνεια (προ προβλέψεων)	Δάνεια για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση (προ προβλέψεων)	Στεγαστικά δάνεια (προ προβλέψεων)	Δάνεια για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση (προ προβλέψεων)
Μικρότερο από 50%	2.815	221	2.815	221
50%-70%	2.152	106	2.152	106
71%-80%	1.094	15	1.094	15
81%-90%	1.082	8	1.082	8
91%-100%	1.042	34	1.042	34
101%-120%	1.809	66	1.809	66
121%-150%	1.864	103	1.864	103
Μεγαλύτερο από 150%	2.664	384	2.664	384
Συνολική αξία Δ&Α	14.523	937	14.521	937
Σταθμισμένος Μέσος Όρος του Δείκτη	104,0%	158,8%	104,0%	158,8%

31/12/2017	Όμιλος		Τράπεζα	
	Στεγαστικά δάνεια (προ προβλέψεων)	Δάνεια για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση (προ προβλέψεων)	Στεγαστικά δάνεια (προ προβλέψεων)	Δάνεια για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση (προ προβλέψεων)
Μικρότερο από 50%	2.761	311	2.727	340
50%-70%	2.100	131	2.076	120
71%-80%	1.127	119	1.112	37
81%-90%	1.098	26	1.087	26
91%-100%	1.072	29	1.066	29
101%-120%	2.049	102	1.993	97
121%-150%	2.132	186	2.128	186
Μεγαλύτερο από 150%	2.846	914	2.836	928
Συνολική αξία Δ&Α	15.183	1.818	15.026	1.762
Σταθμισμένος Μέσος Όρος του Δείκτη	96%	176%	96%	181%

4.3.5 Ανάκτηση εξασφαλίσεων

Οι ανακτηθείσες εξασφαλίσεις, που παρουσιάζονται παρακάτω στη γραμμή “Ακίνητη Περιουσία” αφορούν σε ακίνητα, τα οποία περιλαμβάνονται στα κονδύλια της Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης, “Λοιπά στοιχεία ενεργητικού”, “Ενσώματα Πάγια Στοιχεία”, “Επενδύσεις σε ακίνητα” και “Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού”.

Όμιλος - 31/12/2018	Αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης ή μεταβολή στην εύλογη αξία	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Καθαρή Αξία Πώλησης	Κέρδος ή ζημία από την πώληση
Ακίνητη Περιουσία	1.470	217	(226)	(91)	1.244	58	2
- Αστικά Ακίνητα	346	52	(71)	(14)	275	38	3
- Εμπορικά ακίνητα	1.125	165	(155)	(77)	970	20	(1)
Λοιπές εξασφαλίσεις	15	2	(11)	(4)	4	1	0

Όμιλος - 31/12/2017	Αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης ή μεταβολή στην εύλογη αξία	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Καθαρή Αξία Πώλησης	Κέρδος ή ζημία από την πώληση
Ακίνητη Περιουσία	1.465	314	(242)	(59)	1.223	55	(4)
- Αστικά Ακίνητα	386	39	(84)	(21)	302	30	(2)
- Εμπορικά ακίνητα	1.079	275	(158)	(38)	921	26	(2)
Λοιπές εξασφαλίσεις	14	1	(9)	(0)	5	0	(0)

Τράπεζα - 31/12/2018	Αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης ή μεταβολή στην εύλογη αξία	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Καθαρή Αξία Πώλησης	Κέρδος ή ζημία από την πώληση
Ακίνητη Περιουσία	1.162	199	(142)	(34)	1.020	49	2
- Αστικά Ακίνητα	318	51	(60)	(15)	258	35	3
- Εμπορικά ακίνητα	844	148	(82)	(19)	762	14	(1)
Λοιπές εξασφαλίσεις	0	-	-	-	0	-	-

Τράπεζα - 31/12/2017	Αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης ή μεταβολή στην εύλογη αξία	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Καθαρή Αξία Πώλησης	Κέρδος ή ζημία από την πώληση
Ακίνητη Περιουσία	1.041	201	(143)	(53)	898	37	(3)
- Αστικά Ακίνητα	324	25	(68)	(20)	255	25	(2)
- Εμπορικά ακίνητα	717	175	(74)	(33)	643	13	(2)
Λοιπές εξασφαλίσεις	0	-	-	-	0	0	0

Ο Όμιλος και η Τράπεζα χορηγούν δάνεια με εξασφάλιση ακίνητα και σε περίπτωση μη εξυπηρέτησής τους προβαίνουν σε αποκτήσεις των σχετικών ακινήτων, όταν αυτό κρίνεται ως η βέλτιστη λύση, από τις αρμόδιες μονάδες της Τράπεζας και των θυγατρικών της, που έχουν εξουσιοδοτηθεί προς το σκοπό αυτό. Στο πλαίσιο αυτό, αξιολογούνται κάθε φορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε ακινήτου (όπως ενδεικτικά το είδος και η κατάσταση του ακινήτου, η τοποθεσία, οι δυνατές χρήσεις του κλπ) και το κόστος απόκτησής του σε σχέση με την αξία μεταγενέστερης πώλησής του ή με το όφελος ιδιοχρήσης.

Η ανωτέρω αξιολόγηση εντάσσεται στην στρατηγική του Ομίλου και της Τράπεζας, είναι σύμφωνη με την πολιτική - πλαίσιο για τα ιδιόκτητα ακίνητα και εναρμονίζεται με τους στόχους για τη κερδοφορία, τη ρευστότητα και τη κεφαλαιακή επάρκεια.

Ειδικά για την Τράπεζα, η ανάκτηση και η διαχείριση των ακινήτων από πλειστηριασμούς, γίνεται από τη Μονάδα Αξιοποίησης Ακινήτων (REO-Real Estate Owned) με βάση εγκεκριμένες εσωτερικές διαδικασίες. Από την ίδια Μονάδα επανεξετάζεται περιοδικά η βέλτιστη χρήση των αποκτηθέντων ακινήτων.

Για τα προς πώληση ακίνητα έχει θεσμοθετηθεί μία διαδικασία που περιλαμβάνει τη χρήση πολλών διαφορετικών καναλιών πώλησης. Οι σχετικές διαδικασίες επιβλέπονται από την εξειδικευμένη θυγατρική του Ομίλου, Piraeus Real Estate σε συνεργασία με τη Μονάδα Αξιοποίησης Ακινήτων της Τράπεζας, μέσα από το δίκτυο καταστημάτων της Τράπεζας, μεσιτικά γραφεία και άμεσες πωλήσεις ενώ διενεργούνται ηλεκτρονικοί πλειοδοτικοί διαγωνισμοί (www.properties4sale.gr) καθώς και δημόσιοι πλειοδοτικοί διαγωνισμοί μέσω του Τύπου. Επίσης σε πολλά ανακτημένα ακίνητα συμφωνούνται μισθώσεις όταν κρίνεται ότι το προσφερόμενο μίσθωμα είναι εύλογο και οι γενικότεροι όροι είναι προς το συμφέρον του Ομίλου και της Τράπεζας. Τις μισθώσεις αυτές τις παρακολουθεί το Τμήμα Εκμισθώσεων, που επιλαμβάνεται των συμβολαίων και είναι υπεύθυνο για την παρακολούθηση και την είσπραξη των μισθωμάτων. Επιπλέον, υπάρχουν ακίνητα τα οποία η Τράπεζα τα ιδιοχρησιμοποιεί στα πλαίσια των εργασιών της, ή μισθώνονται σε εταιρείες του Ομίλου. Τόσο την ιδιοχρήρηση όσο και τις μισθώσεις/υπομισθώσεις σε εταιρείες του Ομίλου παρακολουθεί το Τμήμα Στέγασης της ίδιας μονάδας. Τέλος, ειδικά ακίνητα που δύναται να αξιοποιηθούν με περαιτέρω επενδύσεις, εξετάζονται μεμονωμένα.

Τα ανωτέρω αποτελούν τη βασική πολιτική και το πλαίσιο διαδικασιών του Ομίλου και της Τράπεζας σε συνθήκες ομαλής λειτουργίας της αγοράς ακινήτων. Ωστόσο, εξετάζονται και εναλλακτικά σενάρια για μαζική εκποίηση των ακινήτων ή τη συνεισφορά τους σε διάφορα επενδυτικά σχήματα, σε συνεργασία με εξωτερικούς επενδυτικούς συμβούλους, σε μια προσπάθεια βελτιστοποίησης της απόδοσης του ενεργητικού του.

Επιπρόσθετα, το 2018 ο Όμιλος ανέκτησε μετοχικούς τίτλους αξίας € 38 εκατ. (2017: € 8 εκατ.) οι οποίοι ταξινομήθηκαν στα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού σε εύλογη αξία μέσω λοιπού συνολικού εισοδήματος.

4.4 Ρυθμίσεις

Συνοπτική παρουσίαση των τροποποιημένων και ρυθμισμένων δανείων

Η Διοίκηση εφαρμόζει τα “Εκτελεστικά Τεχνικά Πρότυπα” (“ITS”) της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (“ETA”) αναφορικά με τα ρυθμισμένα δάνεια.

Η εναρμόνιση της Πολιτικής Αναδιαρθρώσεων του Ομίλου και της Τράπεζας με τους σχετικούς ορισμούς της ETA και τις κατευθύνσεις της Τράπεζας της Ελλάδος ενισχύθηκε με τη δημιουργία νέων δομών και διαδικασιών, με την ανάπτυξη νέων συστημάτων πληροφορικής και την τροποποίηση των υφιστάμενων εφαρμογών, με στόχο την αποτελεσματική και αξιόπιστη διαχείριση των δανείων σε καθυστέρηση, πραγματοποιώντας βιώσιμες ρυθμίσεις και παρακολουθώντας την αποτελεσματικότητα διαφόρων ειδών ρυθμίσεων.

Τα ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις ορίζονται ως ανοίγματα που προκύπτουν από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών για τα οποία έχουν ληφθεί μέτρα ρύθμισης. Τα μέτρα αυτά θεωρούνται ως παραχώρηση του Ομίλου και της Τράπεζας προς τους πιστούχους οι οποίοι αντιμετωπίζουν ή πρόκειται να αντιμετωπίσουν οικονομική δυσχέρεια στην εκπλήρωση των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεών τους. Το καθεστώς της ρύθμισης μπορεί να περιλαμβάνει τροποποίηση των συμβατικών όρων και προϋποθέσεων ή/και αναχρηματοδότηση της οφειλής.

Τα μέτρα ρύθμισης δεν οδηγούν σε αποαναγνώριση παρά μόνο εάν η ρύθμιση αυτή μεταβάλει ουσιαστικά τους όρους της αρχικής σύμβασης.

Σύμφωνα με το εγχειρίδιο οδηγιών της ETA, προκειμένου ένα ρυθμισμένο δάνειο να αποχαρακτηριστεί από ρυθμισμένο, θα πρέπει να τηρούνται τα σχετικά κριτήρια του κανονισμού, συμπεριλαμβανομένης της ελάχιστης περιόδου παρακολούθησης (τουλάχιστον 2 έτη από την στιγμή του χαρακτηρισμού του ως εξυπηρετούμενου).

Ο Τομέας Αναδιρθώσεων & Διαχείρισης Προβληματικού Χαρτοφυλακίου ("RBU") του Ομίλου και της Τράπεζας διαχειρίζεται τα δάνεια σε καθυστέρηση, με στόχο την εφαρμογή της κατάλληλης βιώσιμης αναδιρθρωτικής λύσης για κάθε πιστούχο, διασφαλίζοντας δίκαιη μεταχείριση μεταξύ των πελατών και μεγιστοποιώντας την αξία για την Τράπεζα. Για τον σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται εξειδικευμένα εργαλεία όπως είναι τα δενδροδιαγράμματα ("δέντρα αποφάσεων"), πιλοτικές μετρήσεις και αξιολογήσεις αποτελεσμάτων σε επιλεγμένα δείγματα του χαρτοφυλακίου, ενώ εφαρμόζονται κατάλληλες διαδικασίες και είδη αναδιάρθρωσης αναλόγως του αριθμού των ημερών καθυστέρησης και του αναλαμβανόμενου κινδύνου.

Το Συμβούλιο Εποπτείας & Διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων το οποίο, μεταξύ άλλων, είναι αρμόδιο για την στρατηγική διαχείρισης των δανείων σε καθυστέρηση, συνεργάζεται με τη Διαχείριση Κινδύνων για την επίτευξη μίας κοινής συμφωνίας και την ανάπτυξη κατάλληλων μεθοδολογιών για την αξιολόγηση του κινδύνου του χαρτοφυλακίου της Μονάδας Αναδιάρθρωσης Επιχειρήσεων. Η Διαχείριση Κινδύνων παρακολουθεί τη διαδικασία ρύθμισης και αξιολογεί τους σχετικούς κινδύνους ανά χαρτοφυλάκιο και είδος ρύθμισης.

Στη Διεύθυνση Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου υπάρχουν ομάδες υπεύθυνες για την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του RBU εν όψει της εφαρμογής της στρατηγικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων της Τράπεζας.

Ο CRO ενημερώνεται σε τουλάχιστον μηνιαία βάση για την εξέλιξη των εργασιών του RBU, και έχει το δικαίωμα να εκφράζει την άποψή του στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου.

Ανάλυση ρυθμίσεων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος, με βάση την πιστωτική τους ποιότητα

31/12/2018	Όμιλος			Τράπεζα		
	Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	Ρυθμιζόμενα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	% Ρυθμιζόμενων Δανείων και Απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	Ρυθμιζόμενα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	% Ρυθμιζόμενων Δανείων και Απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος
Στάδιο 1	19.221	-	0,0%	20.448	-	0,0%
Στάδιο 2	5.894	2.893	49,1%	6.070	2.759	45,5%
Στάδιο 3	19.448	7.858	40,4%	18.506	7.443	40,2%
POCI	8.527	2.049	24,0%	8.317	2.054	24,7%
Συνολική μεικτή αξία	53.090	12.800	24,1%	53.342	12.256	23,0%
Πρόβλεψη Στάδιο 1	(154)	-	0,0%	(215)	-	0,0%
Πρόβλεψη Στάδιο 2	(367)	(188)	51,2%	(348)	(185)	53,1%
Πρόβλεψη Στάδιο 3	(8.743)	(2.443)	27,9%	(8.294)	(2.371)	28,6%
Πρόβλεψη POCI	(4.069)	(553)	13,6%	(3.928)	(524)	13,4%
Σύνολο πρόβλεψης	(13.333)	(3.185)	23,9%	(12.785)	(3.080)	24,1%
Στάδιο 1	19.067	-	0,0%	20.233	-	0,0%
Στάδιο 2	5.527	2.705	48,9%	5.723	2.575	45,0%
Στάδιο 3	10.705	5.415	50,6%	10.213	5.071	49,7%
POCI	4.458	1.495	33,5%	4.389	1.529	34,8%
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	39.757	9.615	24,2%	40.557	9.176	22,6%
Αξία εξασφάλισης	29.894	7.520	25,2%	28.374	7.090	25,0%

Όμιλος - 31/12/2017	Συνολικό Ποσό Δανείων και Απαιτήσεων κατά πελατών	Συνολικό Ποσό Ρυθμιζόμενων Δανείων και Απαιτήσεων κατά πελατών	% Ρυθμιζόμενων Δανείων και Απαιτήσεων κατά πελατών
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	27.836	5.292	19,0%
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	4.612	1.635	35,5%
Απομειωμένα	27.812	7.847	28,2%
Συνολική μεικτή αξία	60.260	14.775	24,5%
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(9.902)	(2.652)	26,8%
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(5.638)	(1.209)	21,4%
Σύνολο προβλέψεων απομείωσης	(15.541)	(3.861)	24,8%
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	44.720	10.914	24,4%
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	31.870	8.501	26,7%
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών μετά από ληφθείσες εξασφαλίσεις	12.850	2.413	18,8%

Τράπεζα - 31/12/2017	Συνολικό Ποσό Δανείων και Απαιτήσεων κατά πελατών	Συνολικό Ποσό Ρυθμισμένων Δανείων και Απαιτήσεων κατά πελατών	% Ρυθμισμένων Δανείων και Απαιτήσεων κατά πελατών
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	29.042	4.954	17,1%
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	3.914	1.397	35,7%
Απομειωμένα	26.750	7.578	28,3%
Συνολική μεικτή αξία	59.706	13.929	23,3%
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(9.226)	(2.554)	27,7%
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(5.595)	(1.199)	21,4%
Σύνολο προβλέψεων απομείωσης	(14.821)	(3.752)	25,3%
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	44.885	10.177	22,7%
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	29.552	8.305	28,1%
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών μετά από ληφθείσες εξασφαλίσεις	15.333	1.871	12,2%

Τα ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος ανά είδος μέτρου ρύθμισης

Ρυθμισμένα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος την	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Πρόγραμμα μειωμένων πληρωμών	1.520	1.911	1.441	1.855
Παροχή περιόδου χάριτος/ Χρεοστάσιο	528	531	528	531
Επέκταση διάρκειας δανείου	2.550	2.852	2.543	2.746
Κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	1.088	1.343	1.084	1.356
Συνδυασμός μέτρων ρύθμισης	3.691	4.130	3.341	3.556
Λοιπά	238	147	238	133
Συνολικό καθαρό ποσό	9.615	10.914	9.176	10.177

Συμφωνία ρυθμισμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος

Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζεται η συμφωνία ρυθμισμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος μετά από τις προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης βάσει ΔΛΠ 39 (καθαρή αξία)	10.914	11.589	10.177	10.736
Αναταξινόμηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(45)	-	(45)	-
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(429)	-	(426)	-
Υπόλοιπο έναρξης βάσει ΔΠΧΑ 9 (καθαρή αξία)	10.441	-	9.706	-
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων δραστηριοτήτων	(146)	(48)	-	-
Μέτρα ρύθμισης κατά τη διάρκεια της χρήσης	3.011	3.660	2.975	3.577
Αποπληρωμή δανείων και απαιτήσεων (μερική ή ολική)	(879)	(813)	(851)	(734)
Δάνεια και απαιτήσεις που εξήλθαν από το καθεστώς ρύθμισης εντός της χρήσης	(3.225)	(3.031)	(3.067)	(2.891)
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών/ Ζημία απομείωσης	334	(262)	348	(264)
- από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	334	(262)	-	-
- από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-	-	-
Συναλλαγματικές διαφορές και λουπές κινήσεις	80	(180)	64	(248)
Υπόλοιπο λήξης (καθαρή αξία)	9.615	10.914	9.176	10.177

Ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος ανά κατηγορία

	Όμιλος		Τράπεζα	
	Ρυθμισμένα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος την 31/12/2018	Ρυθμισμένα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών την 31/12/2017	Ρυθμισμένα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος την 31/12/2018	Ρυθμισμένα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών την 31/12/2017
Δάνεια ιδιωτών	4.350	4.651	4.350	4.638
Στεγαστικά	3.702	3.887	3.702	3.877
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λουπά	648	763	648	761
Πιστωτικές κάρτες	-	-	-	-
Επιχειρηματικά δάνεια	5.258	6.255	4.819	5.530
Μεγάλες Επιχειρήσεις	1.681	2.525	1.591	2.245
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	3.577	3.729	3.228	3.285
Δημόσιος Τομέας	7	9	7	9
Ελλάδα	7	9	7	9
Λουπές Χώρες	-	-	-	-
Συνολική καθαρή αξία	9.615	10.914	9.176	10.177

Ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ανά γεωγραφική περιοχή

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Ελλάδα	9.578	10.766	9.154	10.120
Λοιπή Ευρώπη	37	149	22	57
Συνολική καθαρή αξία	9.615	10.914	9.176	10.177

4.5 Ανταλλαγές χρέους με απόκτηση συμμετοχής

Σε ορισμένες περιπτώσεις συμφωνιών αναδιάρθρωσης χρεών, η Τράπεζα συμμετέχει σε συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με απόκτηση συμμετοχής σε μια προσπάθεια να καταστούν οι επιχειρήσεις βιώσιμες και να μπορούν να εξυπηρετηθούν οι υποχρεώσεις τους προς την Τράπεζα. Οι ανταλλαγές χρέους με απόκτηση συμμετοχής αναφέρονται σε συναλλαγές, στις οποίες ο δανειολήπτης και η Τράπεζα επαναδιαπραγματεύονται τους όρους του δανείου, με στόχο την πλήρη ή μερική μείωση του δανείου με την παράλληλη έκδοση συμμετοχικών τίτλων στην Τράπεζα. Οι εν λόγω συμφωνίες αναδιάρθρωσης χρεών οδηγούν στην απόκτηση ελέγχου ή ουσιώδους επιρροής ή μειοψηφικής συμμετοχής από την Τράπεζα επί του δανειολήπτη.

Παρατίθενται αναλυτικοί πίνακες με τις ανταλλαγές χρέους με μετοχές που έλαβαν χώρα το 2018 και το 2017:

2018				
A/A	Επωνυμία Εταιρείας	Αποκτηθέν ποσοστό	Ημερομηνία απόκτησης	Κόστος απόκτησης συμμετοχής
1	DANAOS CORPORATION	2,4%	10/8/2018	7
2	LION RENTAL S.A.	0,4%	20/12/2018	0

2017				
A/A	Επωνυμία Εταιρείας	Αποκτηθέν ποσοστό	Ημερομηνία απόκτησης	Κόστος απόκτησης συμμετοχής
1	ΑΡΕ Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	1,7%	31/10/2017	11
2	ΕΛΤΕΡ Α.Τ.Ε.	15,4%	13/11/2017	3

4.6 Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος ή μετρήσιμα εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων

Οι πίνακες κατωτέρω παραθέτουν την εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (FVTOCI) των χρεωστικών τίτλων του Ομίλου και της Τράπεζας, βάσει του συστήματος αξιολόγησης της Standard & Poor's και της ταξινόμησης σε στάδια (Stages) στη λήξη της χρήσης.

Όμιλος	Εξωτερική διαβάθμιση χρεωστικών τίτλων σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων				
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
BB- έως BB+	70	-	-	-	70
Λιγότερο από BB-	2.017	-	-	-	2.017
Μη διαβαθμισμένα	8	2	-	-	10
Σύνολο	2.095	2	0	0	2.097

Τράπεζα	Εξωτερική διαβάθμιση χρεωστικών τίτλων σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων				
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
BB- έως BB+	70	-	-	-	70
Λιγότερο από BB-	2.013	-	-	-	2.013
Μη διαβαθμισμένα	8	2	-	-	10
Σύνολο	2.091	2	0	0	2.093

Ο παρακάτω πίνακας παραθέτει την ανάλυση των χρεωστικών τίτλων σε αποσβέσιμο κόστος του Ομίλου και της Τράπεζας ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης, σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Standard & Poor's.

Όμιλος & Τράπεζα	Εξωτερική διαβάθμιση χρεωστικών τίτλων σε αποσβέσιμο κόστος					
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο ECL Allowance	Σύνολο
BBB- έως BBB+	203	-	-	-	203	203
BB- έως BB+	5	-	-	-	5	5
Σύνολο	208	0	0	0	208	208

4.7 Συγκέντρωση κινδύνου χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο

Γεωγραφικός τομέας

Στον παρακάτω πίνακα αναλύεται η λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που εκτίθενται στον πιστωτικό κίνδυνο. Η έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο βασίζεται στη χώρα εγκατάστασης του Ομίλου.

Όμιλος 31/12/2018	Ακαθάριστη λογιστική αξία										Γενικό Σύνολο
	Ελλάδα					Λοιπές χώρες					
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο	
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	972	0	0	-	972	148	-	-	-	148	1.120
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	103	-	-	-	103	-	-	-	-	0	103
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	19.046	5.756	18.345	8.527	51.674	175	138	1.103	-	1.416	53.091
Δάνεια ιδιωτών	7.036	2.736	5.251	4.137	19.160	13	84	74	-	171	19.331
Στεγαστικά δάνεια	5.829	2.133	3.736	2.776	14.474	2	32	14	-	49	14.523
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά	807	458	1.260	1.219	3.744	10	52	60	-	121	3.865
Πιστωτικές κάρτες	400	145	256	142	942	0	0	0	-	1	943
Δάνεια προς εταιρείες και τον δημόσιο τομέα	12.011	3.019	13.094	4.390	32.514	162	54	1.029	-	1.245	33.760
Μεγάλες Επιχειρήσεις	6.414	1.190	4.017	786	12.406	75	20	274	-	370	12.776
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	3.874	1.829	9.066	3.601	18.370	87	34	755	-	876	19.246
Δημόσιος Τομέας	1.722	1	11	3	1.738	-	-	-	-	0	1.738
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (FVOCI)	2.091	2	-	-	2.093	4	-	-	-	4	2.097
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	208	-	-	-	208	-	-	-	-	0	208
Άλλα περιουσιακά στοιχεία - Χρηματοοικονομικά μέσα	712	27	393	-	1.132	0	5	4	-	9	1.142
Σύνολο	23.133	5.784	18.738	8.527	56.183	327	143	1.107	0	1.578	57.761

Τράπεζα	Ακαθάριστη λογιστική αξία										
31/12/2018	Ελλάδα					Λοιπές χώρες					Γενικό Σύνολο
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο	
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.095	-	-	-	1.095	36	-	-	-	36	1.130
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	103	-	-	-	103	-	-	-	-	0	103
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	20.070	5.923	17.478	8.317	51.787	379	147	1.029	-	1.554	53.342
Δάνεια προς Ιδιώτες	7.030	2.736	5.251	4.137	19.154	12	84	73	-	168	19.323
Στεγαστικά δάνεια	5.829	2.133	3.736	2.776	14.474	2	32	13	-	48	14.521
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά	801	458	1.260	1.219	3.738	10	52	59	-	121	3.859
Πιστωτικές κάρτες	400	145	256	142	942	-	-	-	-	0	942
Δάνεια προς Εταιρείες και προς το Δημόσιο Τομέας	13.040	3.187	12.227	4.179	32.633	367	63	956	-	1.386	34.019
Μεγάλες Επιχειρήσεις	7.711	1.712	3.843	767	14.034	311	46	273	-	630	14.663
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	3.607	1.474	8.373	3.409	16.862	56	17	683	-	756	17.618
Δημόσιος Τομέας	1.722	1	11	3	1.737	-	-	-	-	0	1.737
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (FVOCI)	2.091	2	-	-	2.093	-	-	-	-	0	2.093
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	208	-	-	-	208	-	-	-	-	0	208
Άλλα περιουσιακά στοιχεία - Χρηματοοικονομικά μέσα	832	3	317	-	1.153	-	-	-	-	0	1.153
Σύνολο	24.399	5.928	17.795	8.317	56.439	414	147	1.029	0	1.590	58.029

Τομείς Δραστηριότητας

Στον παρακάτω πίνακα αναλύεται ανά κλάδο η λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων του Ομίλου που εκτίθενται στον πιστωτικό κίνδυνο. Η κατανομή έχει γίνει σύμφωνα με τον επιχειρηματικό κλάδο κάθε αντισυμβαλλομένου.

Όμιλος	Ακαθάριστη λογιστική αξία - Επιχειρηματικοί κλάδοι															
31/12/2018	Χρηματο-οικονομικά ιδρύματα	Βιομηχανία/Βιοτεχνία	Κατασκευές	Εταιρείες Ακινήτων	Χρηματο-δότηση Έργων	Χονδρεμπόριο & λιανεμπόριο	Δημόσιος Τομέας	Ναυτιλιακές Εταιρείες	Αερο-πλοϊκές Εταιρείες	Ξενοδοχεία	Γεωργία	Ενέργεια	Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα	Λοιποί κλάδοι	Ιδιώτες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.120	-	-	0	-	-	0	-	-	-	-	0	-	0	-	1.120
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	103	103
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	1.558	5.587	3.403	2.166	1.237	5.597	1.738	1.778	100	2.804	773	1.293	1.301	4.425	19.331	53.091
Δάνεια ιδιωτών	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19.331	19.331
Στεγαστικά δάνεια	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14.523	14.523
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.865	3.865
Πιστωτικές κάρτες	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	943	943
Δάνεια προς εταιρείες και τον δημόσιο τομέα	1.558	5.587	3.403	2.166	1.237	5.597	1.738	1.778	100	2.804	773	1.293	1.301	4.425	-	33.760
Μεγάλες Επιχειρήσεις	1.407	1.430	948	875	1.124	819	-	1.778	100	981	42	1.047	709	1.517	-	12.775
ΜΜΕ	151	4.158	2.455	1.291	114	4.778	-	-	-	1.823	732	245	592	2.907	-	19.247
Δημόσιος Τομέας	-	-	-	-	-	-	1.738	-	-	-	-	-	-	-	-	1.738
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (FVOCI)	66	-	-	-	-	5	2.002	-	-	-	-	-	-	24	-	2.097
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	-	-	-	-	-	-	208	-	-	-	-	-	-	-	-	208
Άλλα περιουσιακά στοιχεία - Χρηματοοικονομικά μέσα	55	47	12	6	-	22	346	1	-	0	0	4	0	496	152	1.142
Σύνολο	2.798	5.634	3.415	2.172	1.237	5.624	4.295	1.779	100	2.804	773	1.297	1.301	4.944	19.586	57.761
Στάδιο 1	1.837	1.829	516	390	1.048	1.559	4.264	799	30	848	273	1.125	290	1.399	7.259	23.467
Στάδιο 2	63	430	295	219	24	416	1	313	36	623	61	102	99	421	2.820	5.922
Στάδιο 3	843	2.685	2.035	1.128	146	2.623	26	661	35	1.052	338	66	776	2.060	5.370	19.844
ΡΟCΙ	55	690	569	436	19	1.025	3	5	-	281	101	4	136	1.064	4.137	8.527
Σύνολο	2.798	5.634	3.415	2.172	1.237	5.624	4.295	1.779	100	2.804	773	1.297	1.301	4.944	19.586	57.761

Η ακαθάριστη λογιστική αξία των δανείων και απαιτήσεων που παρουσιάζεται στο κονδύλι του Δημόσιου Τομέα € 1.738 εκατ. για τον Όμιλο, αφορά κυρίως το εποχικό δάνειο προς τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων ('ΟΠΕΚΕΠΕ') ποσού € 1.616 εκατ. (31/12/2017: 1.646 εκατ.), το οποίο αποπληρώθηκε μέσα στο Φεβρουάριο 2019.

Στον παρακάτω πίνακα αναλύεται ανά κλάδο η λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων της Τράπεζας που εκτίθενται στον πιστωτικό κίνδυνο. Η κατανομή έχει γίνει σύμφωνα με τον επιχειρηματικό κλάδο κάθε αντισυμβαλλομένου.

Τράπεζα	Ακαθάριστη λογιστική αξία - Επιχειρηματικοί Κλάδοι															
31/12/2018	Χρηματο- οικονομικά ιδρύματα	Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	Κατασκευές	Εταιρείες Ακινήτων	Χρηματο- δότηση Έργων	Χονδρε- μπόριο & Λιανεμπόριο	Δημόσιος Τομέας	Ναυτι- λιακές Εταιρείες	Ακτο- πλοϊκές Εταιρείες	Ξενοδοχεί- α	Γεωργία	Ενέργεια	Μεταφορές & Εφοδιαστικ ή Αλυσίδα	Λοιποί κλάδοι	Ιδιώτες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.130	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.130
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	103	103
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	3.403	5.221	3.196	2.114	1.261	5.094	1.737	1.778	100	2.484	753	1.285	1.232	4.361	19.323	53.342
Δάνεια ιδιωτών	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19.323	19.323
Στεγαστικά δάνεια	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14.521	14.521
Καταναλωτικά, Προσωπικά και Λοιπά δάνεια	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.859	3.859
Πιστωτικές κάρτες	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	942	942
Δάνεια προς εταιρείες και τον δημόσιο τομέα	3.403	5.221	3.196	2.114	1.261	5.094	1.737	1.778	100	2.484	753	1.285	1.232	4.361	-	34.019
Μεγάλες Επιχειρήσεις	3.252	1.287	909	1.119	1.147	664	-	1.778	100	881	38	1.068	709	1.713	-	14.663
ΜΜΕ	151	3.935	2.287	995	114	4.430	-	-	-	1.604	715	217	524	2.648	-	17.618
Δημόσιος Τομέας	-	-	-	-	-	-	1.737	-	-	-	-	-	-	-	-	1.737
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	62	-	-	-	-	5	2.002	-	-	-	-	-	-	24	-	2.093
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	-	-	-	-	-	-	208	-	-	-	-	-	-	-	-	208
Άλλα περιουσιακά στοιχεία - Χρηματοοικονομικά μέσα	60	1	-	8	-	-	326	1	-	-	-	1	-	643	115	1.153
Σύνολο	4.656	5.222	3.196	2.122	1.261	5.099	4.274	1.778	100	2.484	753	1.285	1.232	5.027	19.540	58.029
Στάδιο 1	3.269	1.695	464	589	1.071	1.373	4.244	799	30	810	262	1.123	268	1.564	7.252	24.813
Στάδιο 2	488	301	277	188	24	350	1	312	36	521	60	93	81	524	2.820	6.075
Στάδιο 3	843	2.561	1.896	969	146	2.373	25	661	35	901	332	65	757	1.930	5.331	18.824
ΡΟCΙ	55	666	560	376	19	1.004	3	5	-	252	100	4	126	1.010	4.137	8.317
Σύνολο	4.656	5.222	3.196	2.122	1.261	5.099	4.274	1.778	100	2.484	753	1.285	1.232	5.027	19.540	58.029

Το ποσό των δανείων και απαιτήσεων που παρουσιάζεται στο κονδύλι του Δημόσιου Τομέα, € 1.737 εκατ. για την Τράπεζα, αφορά κυρίως το εποχικό δάνειο προς τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων ('ΟΠΕΚΕΠΕ') ποσού € 1.616 εκατ. (31/12/2017: 1.646 εκατ.), το οποίο αποπληρώθηκε μέσα στο Φεβρουάριο 2019.

Στον παρακάτω πίνακα αναλύεται ανά κλάδο η ονομαστική αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων του Ομίλου και της Τράπεζας που εκτίθενται στον πιστωτικό κίνδυνο. Η κατανομή έχει γίνει σύμφωνα με τον επιχειρηματικό κλάδο κάθε αντισυμβαλλομένου.

Όμιλος	Ονομαστική Αξία Στοιχείων εκτός ισολογισμού - Επιχειρηματικοί κλάδοι															
31/12/2018	Χρηματοοικονομικά ιδρύματα	Βιομηχανία/Βιοτεχνία	Κατασκευές	Εταιρείες Ακινήτων	Χρηματοδότηση Έργων	Χονδρεμπόριο & λιανεμπόριο	Δημόσιος Τομέας	Ναυτιλιακές Εταιρείες	Ακτοπλοϊκές Εταιρείες	Ξενοδοχεία	Γεωργία	Ενέργεια	Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα	Λοιποί κλάδοι	Ιδιώτες	Σύνολο
Εγγυητικές επιστολές	1.087	284	821	23	-	184	-	-	-	56	6	94	52	181	-	2.788
Ενέγγυες Πιστώσεις	0	8	-	-	-	11	-	-	-	-	0	-	-	15	-	33
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	38	10	10	23	16	27	0	9	-	96	41	38	5	82	74	469
Υπόλοιπο την 31/12/2018	1.125	301	831	46	16	221	0	9	0	152	48	133	57	277	74	3.290
Στάδιο 1	1.123	254	552	35	16	199	0	9	-	127	31	130	55	221	59	2.810
Στάδιο 2	1	3	56	7	-	3	-	-	-	13	12	2	1	28	13	138
Στάδιο 3	2	44	223	4	-	19	-	-	-	12	2	1	1	23	1	332
POCI	-	0	-	-	-	0	-	-	-	0	2	0	0	6	1	10
Σύνολο	1.125	301	831	46	16	221	0	9	0	152	48	133	57	277	74	3.290

Τράπεζα	Ονομαστική Αξία Στοιχείων εκτός ισολογισμού - Επιχειρηματικοί κλάδοι															
	Χρηματοοικονομικά ιδρύματα	Βιομηχανία/Βιοτεχνία	Κατασκευές	Εταιρείες Ακινήτων	Χρηματοδότηση Έργων	Χονδρεμπόριο & λιανεμπόριο	Δημόσιος Τομέας	Ναυτιλιακές Εταιρείες	Ακτοπλοϊκές Εταιρείες	Ξενοδοχεία	Γεωργία	Ενέργεια	Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα	Λοιποί κλάδοι	Ιδιώτες	Σύνολο
Εγγυητικές επιστολές	1.224	284	821	106	-	180	-	-	-	56	6	94	52	189	-	3.012
Ενέγγυες Πιστώσεις	0	8	-	-	-	9	-	-	-	-	0	-	-	15	-	32
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	83	10	10	23	16	27	0	9	-	96	41	38	5	82	72	513
Υπόλοιπο την 31/12/2018	1.307	301	831	129	16	216	0	9	0	152	48	133	57	286	72	3.556
Στάδιο 1	1.305	254	552	118	16	193	0	9	-	127	31	130	55	229	57	3.076
Στάδιο 2	1	3	56	7	-	3	-	-	-	13	12	2	1	28	13	138
Στάδιο 3	2	44	223	4	-	19	-	-	-	12	2	1	1	23	1	332
POCI	-	0	-	-	-	0	-	-	-	0	2	0	0	6	1	10
Σύνολο	1.307	301	831	129	16	216	0	9	0	152	48	133	57	286	72	3.556

4.8 Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων για το έτος 2017

Παρακάτω παρουσιάζονται όλες οι απαραίτητες γνωστοποιήσεις που υποστηρίζουν τα συγκριτικά νούμερα για 31/12/2017 σύμφωνα με το IAS 39.

Η ακαθάριστη λογιστική αξία των δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων, των συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών, καθώς και των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους παρατίθενται παρακάτω:

31/12/2017	Όμιλος			Τράπεζα		
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος
Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	2.148	90	23	2.092	89	23
Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	-	-	-	-	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	-	-	-	-	-	0
Σύνολο	2.148	90	23	2.092	89	23

Ακολουθεί η ποιοτική διαβάθμιση των κονδυλίων "Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων" και "Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών" για την κατηγορία χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας:

Διαβαθμίσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Όμιλος	Τράπεζα
	31/12/2017	31/12/2017
Εξαιρετικής σταθερότητας	1.801	1.715
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	315	0
Ειδικής αναφοράς	32	376
Σύνολο	2.148	2.092

Διαβαθμίσεις συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών	Όμιλος	Τράπεζα
	31/12/2017	31/12/2017
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	90	89
Σύνολο	90	89

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται οι "Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος" προ και μετά προβλέψεων. Η πιστοληπτική διαβάθμιση των χρεωστικών τίτλων στο αποσβέσιμο κόστος βρίσκεται κατωτέρω στους «Χρεωστικούς τίτλους και άλλα αξιόγραφα»

	Όμιλος 31/12/2017	Τράπεζα 31/12/2017
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος- προ προβλέψεων	23	23
Μείον: Προβλέψεις για απομείωση αξίας από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	-	-
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	23	23

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις κατά πελατών συνοψίζονται ως εξής:

Όμιλος 31/12/2017	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία	Ατομική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Συλλογική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Σύνολο πρόβλεψης για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών
Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	27.836	-	(565)	(565)	27.270
Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	4.612	-	(179)	(179)	4.433
Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	27.812	(9.902)	(4.894)	(14.796)	13.016
Σύνολο	60.260	(9.902)	(5.638)	(15.541)	44.720

Τράπεζα 31/12/2017	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία	Ατομική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Συλλογική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Σύνολο πρόβλεψης για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών
Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	29.042	-	(563)	(563)	28.479
Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	3.914	-	(142)	(142)	3.771
Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	26.750	(9.226)	(4.890)	(14.116)	12.635
Σύνολο	59.706	(9.226)	(5.595)	(14.821)	44.885

Σημειώνεται ότι τα επιμέρους κονδύλια των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών προ προβλέψεων για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών έχουν επηρεαστεί από την αναπροσαρμογή σε εύλογη αξία, στο πλαίσιο της άσκησης επιμερισμού του κόστους των δραστηριοτήτων που αποκτήθηκαν κατά την περίοδο 2012 έως 2015. Ειδικότερα, το υπόλοιπο των σχηματισμένων προβλέψεων για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών του Ομίλου και της Τράπεζας ύψους € 5,8 δις και € 5,6 δις αντίστοιχα στις 31/12/2017 της πρώην ΑΤΕbank, των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων Κυπριακών

Τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank, Ελληνικής Τράπεζας), της Millennium Bank A.E., της Γενικής Τράπεζας Α.Ε. και της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε., το οποίο κατά την ημερομηνία εξαγοράς τους από την Τράπεζα Πειραιώς ανέρχονταν για τον Όμιλο και την Τράπεζα σε € 8,1 δις και € 7,9 δις αντίστοιχα, έχει αυξήσει τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και τις προβλέψεις για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών αντίστοιχα στον παραπάνω πίνακα. Για σκοπούς παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7 (Σημείωση 4), καθώς επίσης για σκοπούς παρουσίασης των Επιχειρηματικών Τομέων (Σημείωση 5) σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 8, η προαναφερόμενη προσαρμογή αποτελεί μέρος των προβλέψεων για απομειώσεις των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών.

Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών με βάση την ποιότητά τους (απομειωμένα ή μη – προβλέψεις απομείωσης - αξία εξασφαλίσεων)

Όμιλος	Μη απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών		Απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών		Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης			Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές στην εύλογη αξία		
31/12/2017										
Ιδιώτες	10.150	1.685	406	8.424	20.665	(267)	(3.660)	(3.927)	16.738	12.837
Στεγαστικά	8.119	1.354	281	5.429	15.183	(193)	(1.558)	(1.751)	13.432	11.650
Καταναλωτικά	1.477	310	124	2.483	4.394	(74)	(1.704)	(1.778)	2.616	1.187
Πιστωτικές κάρτες	554	21	0	511	1.087	(0)	(398)	(398)	689	0
Λοιπά	0	-	0	1	1	(0)	(0)	(1)	1	0
Επιχειρηματικά	15.927	2.925	15.343	3.634	37.828	(9.635)	(1.943)	(11.578)	26.251	17.375
Μεγάλες επιχειρήσεις	8.945	805	5.717	89	15.556	(3.796)	(209)	(4.005)	11.551	6.209
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	6.982	2.120	9.626	3.545	22.272	(5.839)	(1.734)	(7.573)	14.700	11.167
Δημόσιος τομέας	1.759	1	7	0	1.767	(0)	(35)	(36)	1.731	1.657
Ελλάδα	1.757	1	7	0	1.765	(0)	(35)	(36)	1.729	1.655
Άλλες χώρες	2	-	-	-	2	-	-	-	2	2
Σύνολο	27.836	4.612	15.755	12.057	60.260	(9.902)	(5.638)	(15.541)	44.720	31.870

Τράπεζα	Μη απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών		Απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών		Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών στην εύλογη αξία	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης			Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές στην εύλογη αξία		
31/12/2017										
Ιδιώτες	9.970	1.650	389	8.415	20.423	(258)	(3.654)	(3.912)	16.511	12.661
Στεγαστικά	8.008	1.326	269	5.423	15.026	(187)	(1.555)	(1.742)	13.284	11.503
Καταναλωτικά	1.415	304	120	2.481	4.319	(71)	(1.702)	(1.773)	2.546	1.158
Πιστωτικές κάρτες	547	20	-	511	1.078	-	(397)	(397)	681	-
Λοιπά	0	-	-	0	1	-	-	-	1	-
Επιχειρηματικά	17.315	2.263	14.307	3.633	37.519	(8.967)	(1.906)	(10.874)	26.645	15.236
Μεγάλες επιχειρήσεις	10.927	649	5.511	89	17.176	(3.673)	(208)	(3.881)	13.295	5.393
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	6.388	1.614	8.796	3.545	20.343	(5.294)	(1.698)	(6.993)	13.350	9.843
Δημόσιος τομέας	1.756	1	6	0	1.764	(0)	(35)	(35)	1.729	1.655
Σύνολο	29.042	3.914	14.702	12.048	59.706	(9.226)	(5.595)	(14.821)	44.885	29.552

Στα απομειωμένα δάνεια Ιδιωτικής πίστης ταξινομούνται δάνεια που πληρούν κατά κανόνα τον ορισμό του CRR Default (Capital Requirements Regulation, EU 575/2013), σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να συντρέχουν ένα ή και τα δύο ακόλουθα κριτήρια:

- Το άνοιγμα είναι σε καθυστέρηση πληρωμών άνω των 90 ημερών σε οποιαδήποτε ουσιώδη πιστωτική υποχρέωση έναντι της Τράπεζας ή των θυγατρικών της.
- Το άνοιγμα χαρακτηρίζεται σε κατάσταση πιθανής αδυναμίας πληρωμής (Unlikely To Pay - UTP) των υποχρεώσεων του προς τον Όμιλο ή την Τράπεζα.

Στα απομειωμένα δάνεια Επιχειρηματικής πίστης ταξινομούνται δάνεια που πληρούν κατά κανόνα τον ορισμό του CRR Default (Capital Requirements Regulation, EU 575/2013), σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να συντρέχουν ένα ή και τα δύο ακόλουθα κριτήρια:

- Ο πιστούχος είναι σε καθυστέρηση πληρωμών άνω των 90 ημερών.
- Το άνοιγμα ή ο πιστούχος χαρακτηρίζεται σε κατάσταση πιθανής αδυναμίας πληρωμής (Unlikely To Pay - UTP) των υποχρεώσεων του προς τον Όμιλο ή την Τράπεζα.

Εξαίρεση αποτελούν οι πιστοδοτήσεις οι οποίες έχουν εξεταστεί για λήψη πρόβλεψης σε εξατομικευμένη βάση και δεν χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένες (π.χ. λόγω υπερκάλυψης του δανείου από εξασφαλίσεις).

Από τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών (προ προβλέψεων), για τον Όμιλο και την Τράπεζα ποσό € 4.306 εκατ. ή ποσοστό 7,1% και € 4.597 εκατ ή 7,7% αντίστοιχα αφορά χορηγήσεις σταθερού επιτοκίου, ενώ ποσό € 55.954 εκατ. και € 55.110 εκατ αντίστοιχα αφορά χορηγήσεις κυμαινόμενου επιτοκίου.

Στην περίπτωση των στεγαστικών δανείων της Τράπεζας, η «αξία εξασφαλίσεων» αφορά κυρίως την εύλογη αξία ακινήτων, για τα οποία η Τράπεζα έχει στην κατοχή της την πρώτη (Α') προσημείωση ή υποθήκη. Όταν η αξία του εξασφαλιστικού ακινήτου ξεπερνά το υπόλοιπο του δανείου, το ποσό της περιορίζεται στο ύψος του δανείου.

Ποιοτική διαβάθμιση των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

31/12/2017	Όμιλος				Τράπεζα			
	Ικανοποιητικές Διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων	Ικανοποιητικές Διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
Ιδιώτες	10.150	0	10.150	7.267	9.970	0	9.970	7.137
Στεγαστικά	8.119	-	8.119	6.768	8.008	-	8.008	6.660
Καταναλωτικά	1.477	-	1.477	499	1.415	-	1.415	477
Πιστωτικές κάρτες	554	-	554	0	547	-	547	-
Λοιπά	0	-	0	-	0	-	0	-
Επιχειρηματικά	13.103	2.824	15.927	8.333	15.128	2.187	17.315	7.233
Μεγάλες επιχειρήσεις	7.312	1.633	8.945	4.070	9.722	1.205	10.927	3.497
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	5.791	1.191	6.982	4.264	5.406	982	6.388	3.737
Δημόσιος τομέας	1.759	0	1.759	1.657	1.756	0	1.756	1.655
Ελλάδα	1.756	0	1.757	1.655	1.756	0	1.756	1.655
Άλλες χώρες	2	-	2	2	-	-	-	-
Σύνολο	25.012	2.824	27.836	17.258	26.855	2.187	29.042	16.025

Ανάλυση ενηλικίωσης των καθυστερημένων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά κατηγορία δανείων

Όμιλος	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
31/12/2017	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
1-29 ημέρες	856	174	12	-	208	656	1	-	1.907
30-59 ημέρες	327	73	5	-	188	336	0	-	929
60-89 ημέρες	170	62	3	-	107	345	0	-	687
90-179 ημέρες	1	-	-	-	41	135	-	-	177
180-360 ημέρες	0	-	-	-	24	51	-	-	75
>360 ημέρες	1	-	-	-	76	173	0	-	249
Καταγγελμένα	-	-	-	-	163	425	0	-	587
Σύνολο	1.354	310	21	0	805	2.120	1	0	4.612
Αξία εξασφαλίσεων	1.082	120	0	-	486	1.618	0	-	3.306

Τράπεζα	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές χώρες	
31/12/2017									
1-29 ημέρες	837	170	12	-	147	444	1	-	1.611
30-59 ημέρες	323	72	5	-	141	217	0	-	759
60-89 ημέρες	166	61	3	-	63	269	-	-	563
90-179 ημέρες	-	-	-	-	41	125	-	-	166
180-360 ημέρες	-	-	-	-	24	38	-	-	62
>360 ημέρες	-	-	-	-	76	157	-	-	233
Καταγγελλμένα	-	-	-	-	157	363	-	-	520
Σύνολο	1.326	304	20	0	649	1.614	1	0	3.914
Αξία εξασφαλίσεων	1.055	116	-	-	331	1.153	-	-	2.654

Συμφωνία των απομειωμένων Δ&Α ανά κατηγορία δανείων

Όμιλος	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές χώρες	
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2017	5.804	2.906	645	2	6.692	14.501	12	-	30.563
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(16)	(25)	(1)	(0)	(28)	(181)	-	0	(251)
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	834	321	21	0	1.018	1.406	0	-	3.601
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(602)	(259)	(47)	(1)	(249)	(588)	(5)	-	(1.751)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(188)	(63)	(4)	(0)	(501)	(594)	(0)	-	(1.351)
Διαγραφές απομειωμένων Δ&Α	(68)	(271)	(102)	(0)	(989)	(1.069)	(0)	-	(2.499)
Αναξινομήσεις απομειωμένων δανείων	1	(1)	0	-	50	(50)	-	-	0
Αποαναγνωρίσεις απομειωμένων δανείων	-	(0)	-	-	(62)	(126)	-	-	(188)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(56)	(0)	(0)	0	(126)	(129)	-	0	(311)
Σύνολο απομειωμένων Δ&Α την 31/12/2017	5.710	2.607	511	1	5.805	13.171	7	0	27.812
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.675)	(1.571)	(393)	(1)	(3.821)	(7.336)	(0)	-	(14.796)
Υπόλοιπο απομειωμένων Δ&Α την 31/12/2017 (Καθαρή Αξία)	4.035	1.036	118	1	1.984	5.835	6	0	13.016

Τράπεζα	Ιδιώτες			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας		Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2017	5.757	2.872	643	1	6.359	13.435	10	0	29.077
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	831	320	20	0	960	1.299	0	-	3.430
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(600)	(259)	(47)	(1)	(182)	(412)	(4)	-	(1.505)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(180)	(62)	(4)	(0)	(451)	(534)	-	-	(1.232)
Διαγραφές απομειωμένων Δ&Α	(61)	(270)	(101)	-	(882)	(901)	(0)	-	(2.215)
Αναταξινομήσεις απομειωμένων δανείων	1	(1)	0	-	50	(50)	-	-	0
Αποαναγνωρίσεις απομειωμένων δανείων	-	-	-	-	(118)	(388)	-	-	(506)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(55)	(0)	-	-	(136)	(109)	-	-	(300)
Σύνολο απομειωμένων Δ&Α την 31/12/2017	5.691	2.601	511	0	5.600	12.341	6	0	26.750
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.667)	(1.567)	(392)	-	(3.698)	(6.791)	(0)	-	(14.116)
Υπόλοιπο απομειωμένων Δ&Α την 31/12/2017 (Καθαρή Αξία)	4.024	1.033	119	0	1.902	5.550	6	0	12.635

Ανάλυση ενηλικίωσης των απομειωμένων Δ&Α ανά κατηγορία δανείων

Όμιλος	Ιδιώτες			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας		Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
31/12/2017									
Χωρίς καθυστέρηση	623	158	0	-	834	1.386	0	-	3.002
1-29 ημέρες	204	41	0	0	172	170	-	-	588
30-59 ημέρες	99	23	0	-	81	138	-	-	342
60-89 ημέρες	72	23	0	-	70	139	-	-	305
90-179 ημέρες	175	29	2	-	148	314	-	-	666
180-360 ημέρες	119	26	15	0	6	87	-	-	254
>360 ημέρες	434	127	0	0	308	613	0	-	1.483
Καταγγελμένα	2.308	609	101	0	364	2.989	6	-	6.377
Καθαρή αξία απομειωμένων Δ&Α	4.035	1.036	119	1	1.984	5.835	6	0	13.016
Αξία εξασφαλίσεων	3.799	568	0	0	1.653	5.285	0	-	11.306

Τράπεζα	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο
31/12/2017	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
Χωρίς καθυστέρηση	623	158	0	-	822	1.333	0	-	2.937
1-29 ημέρες	204	41	0	-	150	161	-	-	556
30-59 ημέρες	99	23	0	-	81	93	-	-	296
60-89 ημέρες	72	23	0	-	70	124	-	-	290
90-179 ημέρες	175	28	2	-	145	303	-	-	653
180-360 ημέρες	119	26	15	-	3	79	-	-	242
>360 ημέρες	433	127	0	0	306	580	0	-	1.447
Καταγγελμένα	2.298	606	101	0	325	2.878	6	-	6.215
Καθαρή αξία απομειωμένων Δ&Α	4.024	1.033	119	0	1.902	5.550	6	0	12.635
Αξία εξασφαλίσεων	3.788	565	-	-	1.566	4.954	-	-	10.873

Η διαφορά μεταξύ καθαρής αξίας και εξασφαλίσεων σχετίζεται με την ανακτησιμότητα, που εκτιμάται βάσει των ιστορικών στοιχείων εισπραξιμότητας, για τα δάνεια που αξιολογούνται συλλογικά και των αναμενόμενων ταμειοροών για τα δάνεια που αξιολογούνται εξατομικευμένα.

Ανάλυση των ληφθεισών εξασφαλίσεων και εγγυήσεων

Όμιλος	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων
31/12/2017	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματ/κές εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Ιδιώτες	12.547	228	62	12.837	0
Επιχειρηματικά	14.220	1.066	2.089	17.375	9.762
Δημόσιος τομέας	1	4	1.653	1.657	0
Σύνολο	26.768	1.298	3.804	31.870	9.763

Τράπεζα	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων
31/12/2017	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματ/κές εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Ιδιώτες	12.383	217	61	12.661	-
Επιχειρηματικά	12.766	995	1.475	15.236	9.805
Δημόσιος τομέας	1	2	1.652	1.655	0
Σύνολο	25.150	1.214	3.188	29.552	9.805

Η αξία εγγυήσεων περιλαμβάνει κυρίως προσωπικές ή εταιρικές εγγυήσεις.

Μεταβολή της συσσωρευμένης πρόβλεψης απομείωσης ανά κατηγορία δανείων (συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών στην εύλογη αξία)

Όμιλος	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά / προσωπικά και λουπά δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	Ιδιώτες	Επιχειρηματικά Δάνεια	Δημόσιος τομέας	Σύνολο
Υπόλοιπο Έναρξης 1/1/2017	1.826	1.910	509	4.245	12.694	2	16.941
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(10)	(32)	(1)	(43)	(93)	-	(136)
Έξοδο χρήσης	93	243	(2)	334	1.645	34	2.013
Διαγραφές	(73)	(287)	(102)	(462)	(2.075)	(0)	(2.537)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	(0)	-	(0)	(185)	-	(185)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(72)	(59)	(6)	(136)	(246)	(0)	(383)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(14)	4	0	(10)	(162)	(0)	(172)
Υπόλοιπο 31/12/2017	1.751	1.778	398	3.927	11.578	36	15.541

Τράπεζα	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά / προσωπικά και λουπά δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Σύνολο
Υπόλοιπο Έναρξης 1/1/2017	1.802	1.871	507	4.179	11.889	1	16.069
Έξοδο χρήσης	92	242	(2)	332	1.612	35	1.979
Διαγραφές	(67)	(285)	(102)	(453)	(1.795)	(0)	(2.248)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	-	-	-	(406)	-	(406)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(72)	(59)	(6)	(136)	(241)	(0)	(378)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(14)	4	-	(10)	(185)	-	(195)
Υπόλοιπο 31/12/2017	1.742	1.774	397	3.913	10.873	35	14.822

Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, απομειωμένα δάνεια και προβλέψεις απομείωσης ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή

Όμιλος 31/12/2017	Ελλάδα			Λοιπή Ευρώπη		
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών - Απομειωμένα	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών - Απομειωμένα	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης
Ιδιώτες	20.274	8.687	(3.860)	391	143	(67)
Στεγαστικά	14.973	5.668	(1.733)	210	42	(18)
Καταναλωτικά	4.222	2.507	(1.730)	172	99	(47)
Πιστωτικές κάρτες	1.078	511	(397)	9	1	(1)
Λοιπά	1	1	(0)	0	0	(0)
Επιχειρηματικά	35.841	18.076	(11.039)	1.988	900	(539)
Γεωργία-Κτηνοτροφία	1.074	381	(190)	66	36	(9)
Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	6.213	3.164	(1.710)	273	127	(55)
Ενέργεια	1.094	42	(53)	35	16	(10)
Εμπορικές εταιρείες	5.899	3.410	(1.995)	389	153	(93)
Ναυτιλία	2.369	1.063	(675)	-	-	-
Ακτοπλοΐα	244	122	(51)	-	-	-
Κατασκευές	4.057	2.707	(1.627)	255	156	(81)
Μεταφορές και Εφοδιαστική						
Αλυσίδα (Logistics)	1.045	495	(356)	117	62	(42)
Τουρισμός	2.963	872	(441)	15	7	(3)
Χρηματοπιστωτικός Τομέας	2.255	1.232	(959)	75	47	(50)
Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης						
Ακινήτων	2.210	1.510	(898)	552	183	(104)
Χρηματοδότηση έργων	1.712	282	(251)	101	55	(46)
Λοιπές	4.705	2.795	(1.832)	109	58	(44)
Δημόσιος Τομέας (1)	1.765	7	(36)	2	0	(0)
Σύνολο	57.879	26.769	(14.935)	2.381	1.043	(606)

Σημείωση (1): Το ποσό των δανείων και απαιτήσεων που παρουσιάζεται στο κονδύλι του Δημόσιου Τομέα για τον Όμιλο ανέρχεται σε € 1.765 εκατ. στις 31/12/2017, αφορά κυρίως το εποχικό δάνειο προς τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (‘ΟΠΕΚΕΠΕ’) ποσού € 1.646 εκατ., το οποίο αποπληρώθηκε μέσα στο Φεβρουάριο 2018.

Τράπεζα	Ελλάδα			Λοιπή Ευρώπη		
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών - Απομειωμένα	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών - Απομειωμένα	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης
31/12/2017						
Ιδιώτες	20.267	8.686	(3.860)	156	117	(52)
Στεγαστικά	14.973	5.668	(1.733)	53	24	(9)
Καταναλωτικά	4.216	2.507	(1.730)	104	93	(43)
Πιστωτικές κάρτες	1.078	511	(397)	-	-	-
Λοιπά	1	0	-	-	-	-
Επιχειρηματικά	36.088	17.230	(10.441)	1.431	711	(433)
Γεωργία-Κτηνοτροφία	1.062	380	(189)	40	35	(8)
Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	5.853	3.042	(1.628)	103	89	(39)
Ενέργεια	1.067	42	(52)	5	4	(0)
Εμπορικές εταιρείες	5.359	3.187	(1.803)	162	122	(78)
Ναυτιλία	2.369	1.063	(675)	-	-	-
Ακτοπλοΐα	244	122	(51)	-	-	-
Κατασκευές	3.867	2.633	(1.569)	134	110	(57)
Μεταφορές και Εφοδιαστική Αλυσίδα (Logistics)	986	472	(336)	82	57	(38)
Τουρισμός	2.614	756	(395)	5	4	(2)
Χρηματοπιστωτικός Τομέας	3.948	1.232	(966)	231	45	(48)
Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	2.147	1.334	(786)	440	157	(91)
Χρηματοδότηση έργων	1.765	282	(251)	177	55	(46)
Λοιπές	4.805	2.684	(1.739)	50	34	(24)
Δημόσιος Τομέας (1)	1.764	6	(35)	0	0	0
Σύνολο	58.119	25.923	(14.336)	1.587	828	(485)

Σημείωση (1): Το ποσό των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών που παρουσιάζεται στο κονδύλι του Δημόσιου Τομέα για την Τράπεζα, το οποίο ανέρχεται σε € 1.765 εκατ. στις 31/12/2017, αφορά κυρίως το εποχικό δάνειο προς τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων ('ΟΠΕΚΕΠΕ') ποσού € 1.646 εκατ., το οποίο αποπληρώθηκε μέσα στο Φεβρουάριο 2018 .

Χρεωστικοί τίτλοι και άλλα αξιόγραφα

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει ανάλυση των ομολόγων και εντόκων γραμματίων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων και επενδυτικού χαρτοφυλακίου, καθώς και των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης κατά την 31/12/2017, σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Standard & Poor's ή τα ισοδύναμά τους:

Όμιλος	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια επενδυτικού χαρτοφυλακίου	Σύνολο
31/12/2017				
AAA	-	-	-	0
AA- έως AA+	1.465	-	-	1.465
BBB- έως BBB+	-	-	55	55
BB- έως BB+	3	-	3	6
Λιγότερο από BB-	8	-	1.841	1.849
Μη διαβαθμισμένα	-	23	4	27
Σύνολο	1.476	23	1.902	3.402

Τράπεζα	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια επενδυτικού χαρτοφυλακίου	Σύνολο
31/12/2017				
AAA	-	-	-	0
AA- έως AA+	1.465	-	-	1.465
BBB- έως BBB+	-	-	-	0
BB- έως BB+	3	-	3	6
Λιγότερο από BB-	8	-	1.717	1.725
Μη διαβαθμισμένα	-	23	4	27
Σύνολο	1.476	23	1.724	3.223

Συγκέντρωση κινδύνου χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο

Γεωγραφικοί τομείς

Ο παρακάτω πίνακας κατηγοριοποιεί σε γεωγραφικές περιοχές τις λογιστικές αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο. Η έκθεση πιστωτικού κινδύνου έχει βασιστεί στη χώρα εγκατάστασης των εταιρειών του Ομίλου.

Όμιλος - 31/12/2017	Ελλάδα	Υπόλοιπη Ευρώπη	Λοιπές Χώρες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.749	398	0	2.148
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	460	0	-	460
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	1.476	-	-	1.476
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	42.944	1.775	-	44.720
Δάνεια ιδιωτών	16.413	324	-	16.738
- Στεγαστικά	13.240	192	-	13.432
- Καταναλωτικά, προσωπικά και λοιπά δάνεια	2.493	124	-	2.617
- Πιστωτικές κάρτες	681	8	-	689
Δάνεια προς εταιρείες και τον δημόσιο τομέα	26.531	1.451	-	27.982
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23	-	-	23
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	1.746	178	-	1.924
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	89	1	-	90
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.101	36	0	2.137
Σύνολο	50.589	2.389	0	52.978

Τράπεζα - 31/12/2017	Ελλάδα	Υπόλοιπη Ευρώπη	Λοιπές Χώρες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	2.051	40	-	2.092
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	461	0	-	461
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	1.476	-	-	1.476
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	43.783	1.102	-	44.885
Δάνεια ιδιωτών	16.407	104	-	16.511
- Στεγαστικά	13.240	44	-	13.284
- Καταναλωτικά, προσωπικά και λοιπά δάνεια	2.486	60	-	2.547
- Πιστωτικές κάρτες	681	-	-	681
Δάνεια προς εταιρείες και τον δημόσιο τομέα	27.376	998	-	28.374
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23	-	-	23
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	1.746	-	-	1.746
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	89	-	-	89
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.332	7	-	2.338
Σύνολο	51.961	1.149	0	53.110

Τομείς δραστηριότητας

Ο παρακάτω πίνακας κατηγοριοποιεί σε τομείς δραστηριότητας την λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο. Η κατανομή πραγματοποιήθηκε βάσει του κλάδου δραστηριότητας των αντισυμβαλλομένων.

Όμιλος	Λογιστική αξία - Επιχειρηματικοί κλάδοι													
	Χρηματο- πιστωτικά ιδρύματα	Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	Οικοδομικές/ Κατασκευα- στικές	Επιχειρήσεις Εκμετάλ- ληυσης Ακινήτων	Project Finance	Εμπορικές εταιρείες	Δημόσιος τομέας	Ναυτιλία	Ξενοδοχεία	Γεωργία- Κτηνοτροφία	Ενέργεια, Μεταφορές & Logistics	Λοιποί τομείς	Ιδιώτες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	2.148	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.148
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	70	0	-	-	53	4	308	-	-	0	0	24	-	460
Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	3	-	-	-	-	-	1.473	-	-	-	-	-	-	1.476
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	1.321	4.720	2.605	1.760	1.516	4.199	1.731	1.888	2.534	941	1.830	2.938	16.738	44.720
- Ιδιώτες	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16.738	16.738
- Επιχειρήσεις και Δημόσιος τομέας ⁽¹⁾	1.321	4.720	2.605	1.760	1.516	4.199	1.731	1.888	2.534	941	1.830	2.938	-	27.982
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-	23
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	84	90
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	45	-	-	-	-	-	1.880	-	-	-	0	-	-	1.924
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	107	26	4	9	0	21	516	1	0	-	4	1.250	198	2.137
Κατά την 31/12/2017	3.699	4.746	2.609	1.768	1.569	4.225	5.908	1.889	2.534	941	1.834	4.235	17.020	52.978

Σημείωση (1): Το ποσό των δανείων και απαιτήσεων που παρουσιάζεται στο κονδύλι του Δημόσιου Τομέα για τον Όμιλο ανέρχεται σε € 1.731 εκατ. στις 31/12/2017, αφορά κυρίως το εποχικό δάνειο προς τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων ('ΟΠΕΚΕΠΕ') ποσού € 1.612 εκατ.

Ο παρακάτω πίνακας κατηγοριοποιεί σε τομείς δραστηριότητας την λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού της Τράπεζας με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο. Η κατανομή πραγματοποιήθηκε βάσει του κλάδου δραστηριότητας των αντισυμβαλλομένων.

Τράπεζα	Λογιστική αξία - Επιχειρηματικοί κλάδοι													
	Χρηματο- πιστωτικά ιδρύματα	Βιομηχανία /Βιοτεχνία	Οικοδομικές/ Κατασκευα- στικές	Επιχειρήσεις Εκμετάλ- λευσης Ακινήτων	Project Finance	Εμπορικές εταιρείες	Δημόσιος τομέας	Ναυτιλία	Ξενοδοχεία	Γεωργία- Κτηνοτροφ- ία	Ενέργεια, Μεταφορές & Logistics	Λοιποί τομείς	Ιδιώτες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	2.092	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.092
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	72	0	-	-	53	4	308	-	-	0	0	24	-	461
Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	3	-	-	-	-	-	1.473	-	-	-	-	-	-	1.476
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	3.165	4.290	2.375	1.710	1.645	3.640	1.729	1.888	2.223	904	1.714	3.092	16.511	44.885
- Ιδιώτες	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16.511	16.511
- Επιχειρήσεις και Δημόσιος τομέας ⁽¹⁾	3.165	4.290	2.375	1.710	1.645	3.640	1.729	1.888	2.223	904	1.714	3.092	-	28.374
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-	23
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	83	89
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	45	-	-	-	-	-	1.701	-	-	-	0	-	-	1.746
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	225	1	-	8	0	-	502	1	-	-	1	1.405	197	2.338
Κατά την 31/12/2017	5.606	4.291	2.375	1.718	1.698	3.644	5.713	1.888	2.223	904	1.714	4.545	16.791	53.110

Σημείωση (1): Το ποσό των δανείων και απαιτήσεων που παρουσιάζεται στο κονδύλι του Δημόσιου Τομέα για την Τράπεζα ανέρχεται σε € 1.729 εκατ. στις 31/12/2017, αφορά κυρίως το εποχικό δάνειο προς τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων ('ΟΠΕΚΕΠΕ') ποσού € 1.612 εκατ.

Ο παρακάτω πίνακας κατηγοριοποιεί την ονομαστική αξία των στοιχείων εκτός ισολογισμού του Ομίλου και της Τράπεζας με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο ανά επιχειρηματικό κλάδο. Η κατανομή πραγματοποιήθηκε βάσει του κλάδου δραστηριότητας των αντισυμβαλλομένων.

Όμιλος	Ονομαστική αξία Στοιχείων εκτός Ισολογισμού - Επιχειρηματικοί κλάδοι													
	Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	Βιομηχανία/Βιοτεχνία	Οικοδομικές/Κατασκευαστικές	Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	Project Finance	Εμπορικές εταιρείες	Δημόσιος τομέας	Ναυτιλία	Ξενοδοχεία	Γεωργία-Κτηνοτροφία	Ενέργεια, Μεταφορές & Logistics	Λοιποί τομείς	Ιδιώτες	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	752	378	988	25	60	201	2	-	57	9	128	171	0	2.770
Ενέγγυες Πιστώσεις	0	19	0	-	-	8	-	-	-	0	0	9	-	37
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	29	133	22	23	4	61	0	-	20	8	59	58	82	500
Κατά την 31/12/2017	780	530	1.011	48	65	270	2	0	77	17	187	238	82	3.307

Τράπεζα	Ονομαστική αξία Στοιχείων εκτός Ισολογισμού - Επιχειρηματικοί κλάδοι													
	Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	Βιομηχανία/Βιοτεχνία	Οικοδομικές/Κατασκευαστικές	Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	Project Finance	Εμπορικές εταιρείες	Δημόσιος τομέας	Ναυτιλία	Ξενοδοχεία	Γεωργία-Κτηνοτροφία	Ενέργεια, Μεταφορές & Logistics	Λοιποί τομείς	Ιδιώτες	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	866	375	984	107	61	182	2	-	57	8	125	173	-	2.939
Ενέγγυες Πιστώσεις	0	19	0	-	-	6	-	-	-	0	0	9	-	34
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	11	106	13	22	4	27	0	-	19	3	53	21	75	354
Κατά την 31/12/2017	877	500	998	129	65	214	2	0	75	12	178	203	75	3.328

4.9 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις», γνωστοποιείται η επίδραση ή η δυνητική επίδραση που έχουν συμφωνίες συμψηφισμού ή παρεμφερείς συμφωνίες χρηματοοικονομικών μέσων, στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας. Ειδικότερα, στις γνωστοποιήσεις περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- i. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και παθητικού, που συμψηφίζονται σύμφωνα με τα κριτήρια του ΔΛΠ 32 και το καθαρό ποσό που προκύπτει παρουσιάζεται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, όταν υπάρχει νόμιμο συμβατικό δικαίωμα συμψηφισμού και πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού αυτών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης.
- ii. Οι συναλλαγές που εμπίπτουν σε συμβάσεις International Swaps and Derivatives Association (“ISDA”) και παρεμφερείς κύριες συμβάσεις συμψηφισμού ανεξάρτητα εάν αυτές συμψηφίζονται ή όχι στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν έχουν συμψηφίσει κανένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού και παθητικού την 31/12/2018 και 31/12/2017, δεδομένου ότι τα κριτήρια συμψηφισμού που αναφέρονται στην πρώτη περίπτωση (i) δεν πληρούνται.

Οι πίνακες που ακολουθούν απεικονίζουν για τον Όμιλο και την Τράπεζα, τα ακαθάριστα ποσά των χρηματοοικονομικών μέσων που αναγνωρίστηκαν την 31/12/2018 και την 31/12/2017, καθώς επίσης και την καθαρή επίδραση που θα επέφερε στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης η πλήρης εξάσκηση των δικαιωμάτων συμψηφισμού («καθαρό ποσό») που απορρέουν από ISDA συμβάσεις και παρεμφερείς κύριες συμβάσεις συμψηφισμού. Συνεπώς, οι εν λόγω πίνακες περιλαμβάνουν κυρίως τα εξής χρηματοοικονομικά στοιχεία: α) Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (IRSs), διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (cross currency interest rate swaps), προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (fx forwards), συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps) και δικαιώματα προαίρεσης (options), για τα οποία υπάρχουν συμβάσεις ISDA και β) διατραπεζικά συμβάσεις επαναγοράς ομολόγων (repos) που καλύπτονται από Global Master Repurchase Agreement (GMRA).

Όμιλος	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης		
				Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
31/12/2018						
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	378	-	378	295	4	79
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων	128	-	128	25	-	103
Σύνολο	506	0	506	320	4	182

Όμιλος	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων παθητικού	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης		
				Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
31/12/2018						
Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	413	-	413	38	366	9
Συμφωνίες επαναγοράς τίτλων	2.050	-	2.050	2.048	1	1
Σύνολο	2.462	0	2.462	2.086	367	10

Όμιλος	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης		
				Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
31/12/2017						
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	460	-	460	17	7	436
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων	907	-	907	817	-	90
Σύνολο	1.367	0	1.367	834	7	526

Όμιλος	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων παθητικού	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης		
				Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
31/12/2017						
Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	402	-	402	30	367	5
Συμφωνίες επαναγοράς τίτλων	1.376	-	1.376	1.376	-	-
Σύνολο	1.778	0	1.778	1.406	367	5

Τράπεζα	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης		
				Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
31/12/2018						
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	380	-	380	295	4	82
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων	128	-	128	25	-	103
Σύνολο	508	0	508	320	4	184

Τράπεζα	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων παθητικού	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης		
				Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
31/12/2018						
Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	413	-	413	38	366	9
Συμφωνίες επαναγοράς τίτλων	2.219	-	2.219	2.217	1	1
Σύνολο	2.632	0	2.632	2.256	367	10

Τράπεζα	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης		
				Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
31/12/2017						
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	461	-	461	17	7	438
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων	906	-	906	817	-	89
Σύνολο	1.367	0	1.367	834	7	527

Τράπεζα	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων παθητικού	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης		
				Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
31/12/2017						
Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	404	-	404	30	367	7
Συμφωνίες επαναγοράς τίτλων	1.545	-	1.545	1.545	-	-
Σύνολο	1.949	0	1.949	1.575	367	7

4.10 Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς είναι ο υφιστάμενος ή ενδεχόμενος κίνδυνος ζημίας λόγω δυσμενών μεταβολών στις τιμές αγοράς και στα επιτόκια, στις τιμές μετοχών και των εμπορευμάτων, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, καθώς και στη μεταβλητότητα αυτών.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου έχει εγκρίνει ενιαία πολιτική διαχείρισης κινδύνου αγοράς, η οποία εφαρμόζεται στον Όμιλο και την Τράπεζα και περιγράφει τους βασικούς ορισμούς που αφορούν στη διαχείριση του κινδύνου αγοράς, καθορίζοντας τους ρόλους και τις ευθύνες των εμπλεκόμενων μονάδων και στελεχών. Ο Όμιλος και η Τράπεζα διατηρούν περιορισμένη συναλλακτική δραστηριότητα με στόχο τη βελτίωση της κερδοφορίας τους και των υπηρεσιών που παρέχουν στην πελατεία τους. Η δραστηριότητα αυτή συνεπάγεται την ανάληψη κινδύνου αγοράς, τον οποίο ο Όμιλος και η Τράπεζα επιδιώκουν να εντοπίζουν, να εκτιμούν, να παρακολουθούν και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά μέσα από ένα πλαίσιο αρχών, διαδικασιών επιμέτρησης και ορίων, το οποίο διέπει όλες του τις συναλλαγές. Οι σημαντικότερες κατηγορίες κινδύνου αγοράς για τον Όμιλο και την Τράπεζα είναι ο επιτοκιακός, ο μετοχικός και ο συναλλαγματικός κίνδυνος.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα εφαρμόζουν σύγχρονες και ευρέως αποδεκτές τεχνικές για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς. Συγκεκριμένα, υπολογίζονται δείκτες ευαισθησίας, όπως η μέτρηση PV100 (δυσμενής επίπτωση στην καθαρή τρέχουσα αξία όλων των στοιχείων ισολογισμού έναντι παράλληλης μετατόπισης των καμπυλών επιτοκίων όλων των νομισμάτων κατά 100 μονάδες βάσης), καθώς και η Αξία σε Κίνδυνο (Value-at-Risk), η οποία ενσωματώνει το σύνολο των παραγόντων κινδύνου.

Για κάθε δραστηριότητα που ενέχει κίνδυνο αγοράς, ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν θεσπίσει κατάλληλα όρια ανά είδος κινδύνου, τα οποία παρακολουθούνται σε συστηματική βάση. Η διαχείριση του κινδύνου αγοράς δεν περιορίζεται στις δραστηριότητες διαπραγμάτευσης του χαρτοφυλακίου συναλλαγών, αλλά καλύπτει το σύνολο των στοιχείων της Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Η επιμέτρηση της Αξίας σε Κίνδυνο είναι η εκτίμηση της μέγιστης δυνητικής ζημίας στην καθαρή τρέχουσα αξία ενός χαρτοφυλακίου, που μπορεί να συμβεί σε ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα και για ένα συγκεκριμένο επίπεδο εμπιστοσύνης (confidence level). Ο Όμιλος και η Τράπεζα εφαρμόζουν τις ακόλουθες τρεις μεθόδους για τον υπολογισμό του Value-at-Risk:

Μέθοδος Α: την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value-at-Risk, με χρονικό ορίζοντα μιας ημέρας και επίπεδο εμπιστοσύνης 99% με ιστορικές παρατηρήσεις δυο ετών και ίση στάθμιση μεταξύ των παρατηρήσεων,

Μέθοδος Β: την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value-at-Risk, με χρονικό ορίζοντα μιας ημέρας και επίπεδο εμπιστοσύνης 99% και με δεδομένα αγοράς στα οποία λαμβάνονται υπόψη με μεγαλύτερη βαρύτητα οι πρόσφατες παρατηρήσεις (μεταβλητότητες και συντελεστές συσχέτισης που υπολογίζονται με τη μεθοδολογία εκθετικής εξομάλυνσης, $\lambda=0.94$) και

Μέθοδος Γ: την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value-at-Risk με τη χρήση μεταβλητοτήτων και συντελεστών συσχέτισης που αφορούν σε περίοδο κρίσης (Stressed Value at Risk), ώστε να εκτιμάται η δυνητική επίπτωση στις τρέχουσες θέσεις.

Η μεθοδολογία Value-at-Risk δεν μπορεί να καλύψει την εκτίμηση οικονομικών απωλειών που μπορεί να προκύψουν από ακραίες συνθήκες αγοράς, και γι' αυτό το λόγο οι επιμετρήσεις συνοδεύονται από έναν αριθμό σεναρίων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης. Τα σενάρια αυτά βασίζονται στους κύριους παράγοντες κινδύνου που μπορεί να επηρεάσουν την αξία των στοιχείων του ισολογισμού.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα ελέγχουν την αξιοπιστία των εκτιμήσεων του Value-at-Risk, εφαρμόζοντας σχετικό πρόγραμμα ελέγχου εκ των υστέρων (back-testing program) στο χαρτοφυλάκιο των συναλλαγών τους, μέσω σύγκρισης της εκτίμησης της τιμής Value-at-Risk με την αντίστοιχη πραγματική μεταβολή της αξίας του χαρτοφυλακίου, λόγω μεταβολής στις τιμές της αγοράς σε καθημερινή βάση.

Η εκτιμηθείσα τιμή Value-at-Risk την 31/12/2018 ήταν € 1,5 εκατ. για το σύνολο του χαρτοφυλακίου συναλλαγών του Ομίλου και της Τράπεζας. Η εκτίμηση αυτή αναλύεται σε € 1,5 εκατ. τιμή Value-at-Risk για τον επιτοκιακό κίνδυνο και € 0,1 εκατ. για τον συναλλαγματικό κίνδυνο, μειωμένο κατά € 0,1 εκατ. εξαιτίας του βαθμού διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου συναλλαγών την 31/12/2018.

Η τιμή Value-at-Risk στις 29/12/2017 ήταν € 0,5 εκατ. για το σύνολο του χαρτοφυλακίου συναλλαγών του Ομίλου. Η εκτίμηση αυτή αναλύεται σε € 0,2 εκατ. τιμή Value-at-Risk για τον επιτοκιακό κίνδυνο και € 0,5 εκατ. για τον συναλλαγματικό κίνδυνο, μειωμένο κατά € 0,2 εκατ., λόγω του βαθμού διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου συναλλαγών την 31/12/2017.

Κατά τη διάρκεια του 2018 η τιμή Value-at-Risk του χαρτοφυλακίου συναλλαγών του Ομίλου αυξήθηκε λόγω της αύξησης της θέσης της Τράπεζας σε κυβερνητικά ομόλογα ευρωζώνης κατά € 121 εκατ.

Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τον υπολογισμό του Value-at-Risk. Η επιμέτρηση του Value-at-Risk στον ακόλουθο πίνακα υπολογίζεται με την Μέθοδο A, όπως περιγράφηκε ανωτέρω.

Όμιλος - Ποσά σε € εκατ.	Χαρτοφυλάκιο Συναλλαγών Ομίλου - Συνολικό VaR	VaR Επιτοκιακός Κίνδυνος	VaR Κίνδυνος Μετοχών	VaR Συναλλαγ- ματικός Κίνδυνος	VaR Κίνδυνος Εμπορευμάτων	Μείωση Λόγω Διαφοροποίησης Χαρτοφυλακίου
2018	1,5	1,5	0,0	0,1	0,0	-0,1
2017	0,5	0,2	0,0	0,5	0,0	-0,2

4.11 Κίνδυνος συναλλάγματος

Ο Όμιλος και η Τράπεζα εκτίθενται στις επιδράσεις της μεταβολής των ισοτιμιών των διαφόρων νομισμάτων που επηρεάζουν τη χρηματοοικονομική του θέση και τις ταμειακές του ροές. Η Διοίκηση θέτει όρια στην έκθεση του Ομίλου και της Τράπεζας στις μεταβολές του συναλλάγματος τα οποία παρακολουθούνται καθημερινά. Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τη συναλλαγματική έκθεση του Ομίλου και της Τράπεζας την 31/12/2018. Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται σε λογιστικές αξίες τα στοιχεία ενεργητικού και οι υποχρεώσεις του Ομίλου και της Τράπεζας ανά νόμισμα, ενώ περιλαμβάνονται και οι θέσεις σε παράγωγα οι οποίες μειώνουν σημαντικά τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο:

Όμιλος - Κατά την 31/12/2018	EUR	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά Νομίσματα	Σύνολο
Κίνδυνος συναλλάγματος στοιχείων ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	2.509	18	6	0	2	38	2.572
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	923	79	25	8	45	40	1.120
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	382	0	-	-	-	-	382
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	106	4	-	-	-	-	110
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	(955)	-	31	-	1.189	112	378
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	103	-	-	-	-	-	103
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος και που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	36.085	2.264	38	67	1.299	87	39.841
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	2.183	83	-	-	-	4	2.270
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	208	-	-	-	-	-	208
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.211	38	7	1	4	16	2.277
Στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	797	47	7	0	7	772	1.630
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	44.552	2.534	114	76	2.546	1.069	50.891
Κίνδυνος συναλλάγματος υποχρεώσεων							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	5.506	39	1	0	1	1	5.548
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	(3.083)	900	0	75	2.521	0	413
Υποχρεώσεις προς πελάτες	42.864	1.471	99	1	13	290	44.739
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	528	-	-	-	-	-	528
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	62	-	-	-	-	-	62
Λοιπές υποχρεώσεις	829	31	6	1	2	17	885
Υποχρεώσεις από διακοπτόμενες δραστηριότητες	665	101	10	0	1	880	1.656
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	47.370	2.542	115	77	2.538	1.188	53.831
Καθαρή χρηματοοικονομική θέση στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(2.818)	(9)	(1)	(0)	7	(119)	(2.940)
Καθαρή θέση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	564	900	(31)	75	1.332	135	2.975
Καθαρή θέση στοιχείων εκτός ισολογισμού	2.166	(896)	31	(75)	(1.344)	114	(4)
Συνολική συναλλαγματική θέση	(88)	(5)	(1)	(0)	(5)	130	31

Όμιλος - Κατά την 31/12/2017	EUR	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά Νομίσματα	Σύνολο
Κίνδυνος συναλλάγματος στοιχείων ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	1.201	21	6	0	3	218	1.449
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.998	56	24	6	40	25	2.148
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	438	-	22	-	-	0	460
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες	1.500	-	-	-	-	0	1.500
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	89	-	-	-	-	1	90
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	40.274	2.397	41	51	1.514	443	44.720
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23	-	-	-	-	-	23
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	2.036	41	-	-	-	127	2.204
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.112	8	2	0	2	14	2.137
Στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	912	22	2	0	128	778	1.841
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	50.582	2.543	96	58	1.687	1.606	56.572
Κίνδυνος συναλλάγματος υποχρεώσεων							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	11.341	70	0	0	0	24	11.435
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	(782)	539	0	92	365	189	402
Υποχρεώσεις προς πελάτες	40.008	1.454	104	1	14	1.134	42.715
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	435	-	-	-	-	-	435
Λοιπές υποχρεώσεις	942	2	0	0	0	15	960
Υποχρεώσεις από διακοπτόμενες δραστηριότητες	512	55	2	0	7	835	1.412
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	52.456	2.119	106	93	386	2.198	57.360
Καθαρή χρηματοοικονομική θέση στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(1.874)	424	(10)	(36)	1.301	(592)	(788)
Καθαρή θέση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(654)	539	(22)	92	365	410	730
Καθαρή θέση στοιχείων εκτός ισολογισμού	2.564	(949)	32	(57)	(1.702)	124	12
Συνολική συναλλαγματική θέση	36	13	(1)	(1)	(36)	(57)	(46)

Τράπεζα - Κατά την 31/12/2018	EUR	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά Νομίσματα	Σύνολο
Κίνδυνος συναλλάγματος στοιχείων ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	2.508	17	6	0	2	16	2.548
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	947	75	25	8	45	30	1.130
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	372	-	-	-	-	-	372
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	106	4	-	-	-	-	110
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	(953)	-	31	-	1.189	112	380
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	103	-	-	-	-	-	103
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος και που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	36.935	2.227	39	67	1.297	75	40.640
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	2.180	83	-	-	-	-	2.262
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	208	-	-	-	-	-	208
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.277	38	7	1	4	11	2.338
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	44.683	2.444	107	76	2.537	244	50.092
Κίνδυνος συναλλάγματος υποχρεώσεων							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	5.768	88	4	0	1	2	5.862
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	(3.083)	900	0	75	2.521	0	413
Υποχρεώσεις προς πελάτες	43.091	1.457	99	1	13	258	44.919
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	528	-	-	-	-	-	528
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	62	-	-	-	-	-	62
Λοιπές υποχρεώσεις	681	33	6	1	2	13	736
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	47.046	2.478	109	77	2.537	272	52.519
Καθαρή χρηματοοικονομική θέση στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(2.363)	(34)	(2)	(1)	0	(28)	(2.427)
Καθαρή θέση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	244	902	(30)	75	1.332	(62)	2.460
Καθαρή θέση στοιχείων εκτός ισολογισμού	2.159	(903)	31	(75)	(1.339)	112	(14)
Συνολική συναλλαγματική θέση	40	(34)	(0)	(1)	(7)	22	19

Τράπεζα - Κατά την 31/12/2017	EUR	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά Νομίσματα	Σύνολο
Κίνδυνος συναλλάγματος στοιχείων ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	1.121	16	5	0	2	11	1.154
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.964	36	18	6	39	29	2.092
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	439	-	22	-	-	-	461
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1.476	-	-	-	-	-	1.476
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	89	-	-	-	-	-	89
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	40.829	2.358	41	51	1.505	100	44.885
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23	-	-	-	-	-	23
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	1.981	38	-	-	-	-	2.019
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.326	7	2	0	2	1	2.338
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	50.249	2.455	88	57	1.548	141	54.538
Κίνδυνος συναλλάγματος υποχρεώσεων							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	11.651	114	4	0	0	3	11.772
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	(780)	539	0	92	365	189	404
Υποχρεώσεις προς πελάτες	39.598	1.329	96	1	13	263	41.301
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	435	-	-	-	-	-	435
Λοιπές υποχρεώσεις	854	4	0	-	0	2	860
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	51.758	1.986	99	93	378	457	54.771
Καθαρή χρηματοοικονομική θέση στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(1.509)	469	(12)	(36)	1.170	(316)	(233)
Καθαρή θέση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(1.330)	541	(21)	92	365	529	176
Καθαρή θέση στοιχείων εκτός ισολογισμού	2.771	(993)	32	(57)	(1.554)	(189)	10
Συνολική συναλλαγματική θέση	(68)	18	(1)	(1)	(20)	24	(47)

4.12 Κίνδυνος επιτοκίου

Ο Επιτοκιακός Κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος μίας αρνητικής επίπτωσης στη χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου και της Τράπεζας, εξαιτίας της έκθεσής τους σε μεταβολές στις αγορές επιτοκίων και μπορεί να αποτελέσει μία σημαντική πηγή κερδοφορίας και αύξησης της αξίας του Ομίλου και της Τράπεζας.

Αλλαγές στις τιμές των επιτοκίων επηρεάζουν την κερδοφορία του Ομίλου και της Τράπεζας, μεταβάλλοντας το Καθαρό Επιτοκιακό Αποτέλεσμα, καθώς και την αξία άλλων εσόδων ή εξόδων ευαίσθητων σε μεταβολές επιτοκίων.

Οι μεταβολές των επιτοκίων επηρεάζουν επίσης την αξία των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων, αφού η παρούσα αξία μελλοντικών χρηματοροών (και σε ορισμένες περιπτώσεις οι ίδιες οι χρηματοροές) μεταβάλλεται όταν τα επιτόκια επίσης αλλάζουν. Συνεπώς, μία αποτελεσματική διαδικασία διαχείρισης κινδύνων, η οποία εκτιμά, παρακολουθεί και συντελεί στη διατήρηση του επιτοκιακού κινδύνου μέσα σε αποδεκτά όρια (μέσω αποτελεσματικής αντιστάθμισης, όπου αυτή κρίνεται απαραίτητη), είναι επιτακτική για την ασφάλεια της χρηματοοικονομικής απόδοσης του Ομίλου και της Τράπεζας.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα εφαρμόζουν πολιτική διαχείρισης επιτοκιακού κινδύνου που υιοθετεί τεχνικές αποτιμήσεων που βασίζονται κυρίως στην Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος (Interest Rate Gap Analysis).

Σύμφωνα με αυτήν, τα στοιχεία απαιτήσεων και υποχρεώσεων κατανέμονται σε χρονικές περιόδους ανάλογα με την εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη τους (περίπτωση στοιχείων σταθερού επιτοκίου), ή σύμφωνα με την ημερομηνία του επόμενου επαναπροσδιορισμού του επιτοκίου τους (περίπτωση στοιχείων κυμαινόμενου επιτοκίου).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το βαθμό έκθεσης του Ομίλου και της Τράπεζας στον επιτοκιακό κίνδυνο, σύμφωνα με την Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος. Σε περιπτώσεις όπου για οποιεσδήποτε απαιτήσεις ή υποχρεώσεις δεν υπάρχει τακτή συμβατική ημερομηνία λήξης (π.χ. ανοιχτοί αλληλόχρεοι λογαριασμοί) ή ημερομηνία επαναπροσδιορισμού επιτοκίου (π.χ. καταθέσεις όψεως ή ταμειυτηρίου), τότε αυτές κατατάσσονται στην χρονική περίοδο μέχρι ένα μήνα.

Τα στοιχεία του ενεργητικού και οι υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται σε ευρώ χρησιμοποιώντας τις ισοτιμίες του κάθε νομίσματος της ημερομηνίας αναφοράς.

Όμιλος - 31/12/2018	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Άτοκα	Σύνολο
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	2.566	0	0	-	-	6	2.572
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	979	31	87	-	-	24	1.120
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	61	62	60	98	91	10	382
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	-	-	16	94	110
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	35	39	29	-	-	-	103
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος και που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	22.342	6.550	4.770	5.204	909	66	39.841
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	367	321	794	152	463	172	2.270
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	-	-	-	203	5	-	208
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	0	0	5	0	-	2.271	2.277
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	26.351	7.002	5.745	5.657	1.486	2.643	48.883
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	3.279	1.229	36	1.005	-	-	5.548
Υποχρεώσεις προς πελάτες	34.732	5.058	4.847	2	0	100	44.739
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	6	0	35	21	-	62
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	494	34	-	-	-	-	528
Λοιπές υποχρεώσεις	0	0	7	22	12	844	885
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	38.505	6.326	4.891	1.063	32	944	51.762
Καθαρή ονομαστική αξία παραγώγων	(12)	(26)	(3)	(19)	(15)		(76)
Συνολικό άνοιγμα επιτοκιακού κινδύνου	(12.166)	650	851	4.575	1.438	1.698	(2.954)

Όμιλος - 31/12/2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Άτοκα	Σύνολο
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	1.399	0	0	-	-	50	1.449
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	2.003	31	89	0	-	24	2.148
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	-	0	1.476	24	1.500
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	36	38	17	-	-	0	90
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	31.468	7.088	4.244	1.258	533	128	44.720
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	-	-	-	-	23	-	23
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	28	457	727	158	532	301	2.204
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	0	0	10	0	-	2.126	2.137
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	34.934	7.615	5.087	1.417	2.564	2.654	54.270
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	7.254	121	55	4.005	-	-	11.435
Υποχρεώσεις προς πελάτες	32.099	4.889	5.479	145	0	104	42.715
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	27	408	-	-	-	-	435
Λοιπές υποχρεώσεις	0	2	14	35	27	881	960
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	39.381	5.420	5.548	4.185	27	985	55.545
Καθαρή ονομαστική αξία παραγώγων	25	12	(0)	(6)	(1)		30
Συνολικό άνοιγμα επιτοκιακού κινδύνου	(4.422)	2.207	(461)	(2.774)	2.535	1.669	(1.245)

Τράπεζα - 31/12/2018	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Άτοκα	Σύνολο
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	2.548	-	-	-	-	-	2.548
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.010	121	-	-	-	-	1.130
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	61	62	60	98	91	-	372
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	-	-	16	94	110
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	35	39	29	-	-	-	103
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος και που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	22.204	7.379	4.936	5.206	916	-	40.640
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	364	321	792	152	463	170	2.262
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	-	-	-	203	5	-	208
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	-	-	-	-	2.338	2.338
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	26.221	7.922	5.816	5.659	1.493	2.601	49.712
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	3.598	1.229	35	1.000	-	-	5.862
Υποχρεώσεις προς πελάτες	34.915	5.059	4.843	2	-	100	44.919
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	6	0	35	21	-	62
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	494	34	-	-	-	-	528
Λοιπές υποχρεώσεις	-	-	-	-	-	736	736
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	39.007	6.328	4.878	1.037	21	836	52.106
Καθαρή ονομαστική αξία παραγώγων	(12)	(26)	(3)	(19)	(15)		(76)
Συνολικό άνοιγμα επιτοκιακού κινδύνου	(12.798)	1.568	935	4.603	1.456	1.766	(2.470)

Τράπεζα - 31/12/2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Άτοκα	Σύνολο
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	1.154	-	-	-	-	-	1.154
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.952	140	-	-	-	-	2.092
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	-	0	1.476	-	1.476
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	35	38	16	-	-	-	89
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	31.267	7.869	3.984	1.250	514	-	44.885
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	-	-	-	-	23	-	23
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	22	425	702	43	532	296	2.019
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	-	-	-	-	2.338	2.338
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	34.430	8.472	4.703	1.294	2.545	2.634	54.077
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	7.612	119	41	4.000	-	-	11.772
Υποχρεώσεις προς πελάτες	31.255	4.777	5.130	35	-	103	41.301
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	27	408	-	-	-	-	435
Λοιπές υποχρεώσεις	-	-	-	-	-	860	860
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	38.894	5.304	5.172	4.035	0	963	54.367
Καθαρή ονομαστική αξία παραγώγων	25	12	(0)	(6)	(1)		30
Συνολικό άνοιγμα επιτοκιακού κινδύνου	(4.440)	3.180	(469)	(2.747)	2.544	1.671	(260)

Στον Όμιλο και την Τράπεζα, ως μέγεθος εκτίμησης του επιτοκιακού κινδύνου, υπολογίζεται κάθε μεταβολή της καθαρής παρούσας αξίας των στοιχείων ενεργητικού – υποχρεώσεων, αναφορικά με μεταβολή των επιτοκίων κατά 100 μονάδες βάσης (PV100).

Η Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος επιτρέπει την εκτίμηση του επιτοκιακού κινδύνου μέσω του δείκτη “Επιτοκιακών Αποτελεσμάτων σε Κίνδυνο”, ο οποίος εκφράζει την αρνητική επίπτωση στο προβλεπόμενο ετήσιο επιτοκιακό αποτέλεσμα από μια παράλληλη σε όλες τις διάρκειες μεταβολή των επιτοκίων σε όλα τα νομίσματα.

Τόσο για το PV100, όσο και για τα “Επιτοκιακά Αποτελέσματα σε Κίνδυνο”, έχουν θεσπιστεί από τη Διοίκηση κατάλληλα όρια, τα οποία ελέγχονται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Επιπλέον, σε τακτά χρονικά διαστήματα υπολογίζεται από τη Διοίκηση η επίπτωση στην αξία του χαρτοφυλακίου ομολόγων, μιας μεταβολής στα πιστωτικά περιθώρια (credit spreads) τόσο για τους εκδότες κρατικών ομολόγων (government issuers), όσο και για τους εταιρικούς εκδότες (corporate issuers).

Η Διοίκηση αποτιμά πιθανές οικονομικές απώλειες αναφορικά με υποθετικά σενάρια κρίσης στις αγορές των επιτοκίων. Τα πιθανά σενάρια κρίσης περιλαμβάνουν έντονες μεταβολές στα επίπεδα των επιτοκίων, αλλαγές στην κλίση και το σχήμα των καμπυλών επιτοκίων, ή μεταβολές στη μεταβλητότητα των τιμών αγοράς.

4.13 Κίνδυνος ρευστότητας

Η Διοίκηση αναγνωρίζει ότι η αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας συμβάλλει ουσιαστικά στην ικανότητα εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, χωρίς τον κίνδυνο να προκύψουν σημαντικές οικονομικές απώλειες. Ο κίνδυνος ρευστότητας που διατρέχει ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι ο κίνδυνος αδυναμίας εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών του υποχρεώσεων, όταν αυτές γίνουν πληρωτέες.

Σε όλες τις μονάδες της Τράπεζας και των θυγατρικών του Ομίλου εφαρμόζεται ενιαία Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας. Η πολιτική αυτή είναι σύμφωνη με διεθνώς εφαρμοσμένες πρακτικές και εποπτικές διατάξεις και είναι προσαρμοσμένη στις επιμέρους δραστηριότητες και οργανωτικές δομές του Ομίλου και της Τράπεζας.

Η πολιτική αυτή περιγράφει τους βασικούς ορισμούς και μεθοδολογίες αποτίμησης του κινδύνου ρευστότητας, καθορίζει τους ρόλους και τις ευθύνες των εμπλεκόμενων μονάδων και στελεχών και περιγράφει οδηγίες για το χειρισμό καταστάσεων κρίσης ρευστότητας. Για την ορθή διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας η Διοίκηση παρακολουθεί και διαχειρίζεται, μεταξύ άλλων, το ύψος, την ποιότητα και τη διάρθρωση / διασπορά των στοιχείων ρευστών διαθεσίμων, την ανάλυση των ταμειακών χρηματοροών που προκύπτουν από τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού (εισροές, εκροές) σε χρονικές περιόδους, τη διάρθρωση / διασπορά και το κόστος των πηγών χρηματοδότησης, τη διάρθρωση / διασπορά και τη χρηματοδοτική ικανότητα των διαθεσίμων ενεχύρων και τις ανάγκες χρηματοδότησης σε τοπικά και ξένα νομίσματα.

Επιπλέον, η πολιτική ορίζει και ένα Σχέδιο Διαχείρισης Καταστάσεων Κρίσης Ρευστότητας, το οποίο τίθεται σε εφαρμογή σε περίπτωση κρίσης ρευστότητας. Μία τέτοια κρίση μπορεί να οφείλεται είτε σε συγκεκριμένο γεγονός που σχετίζεται με δραστηριότητες της Τράπεζας Πειραιώς, είτε στις γενικότερες συνθήκες των αγορών. Στο σχέδιο καταγράφονται συγκεκριμένες συνθήκες ενεργοποίησής του, καθώς και ενδείξεις αυξημένης ετοιμότητας.

Από το Νοέμβριο του 2014 ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς εποπτεύεται απευθείας από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό ("SSM") της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ("ΕΚΤ") σε συνεργασία με την Τράπεζα Ελλάδος και υποβάλλει σε τακτική και περιοδική βάση μεγάλο εύρος εποπτικών αναφορών.

Η Διοίκηση υπολογίζει τους δείκτες "Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio)" και "Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio)" σε μηνιαία και τριμηνιαία βάση αντίστοιχα, σε ατομική και ενοποιημένη βάση, όπως ορίζει ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 575/2013. Από την 1/1/2018 ισχύει σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία το όριο του δείκτη ρευστότητας Liquidity Coverage Ratio στα επίπεδα του 100%.

Επιπρόσθετα, τα πιστωτικά ιδρύματα βάσει της ευρωπαϊκής οδηγίας 2013/36 οφείλουν να διαθέτουν ολοκληρωμένες στρατηγικές, διαδικασίες, πολιτικές και συστήματα που διασφαλίζουν την επαρκή παρακολούθηση του κινδύνου ρευστότητας. Βάσει της Ευρωπαϊκής οδηγίας, η διεύθυνση διαχείρισης κινδύνων αγοράς και ρευστότητας υπέβαλε την ετήσια Έκθεση για τη Διαδικασία Εσωτερικής Επάρκειας Ρευστότητας ("ILAAP") μέσα στο έτος 2018, η οποία εμπεριέχει τις διαδικασίες που διέπουν τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας, καθώς και τα βασικά αποτελέσματα της αξιολόγησης της τρέχουσας και μελλοντικής θέσης ρευστότητας της Τράπεζας και του Ομίλου. Επιπλέον, στα πλαίσια των διαδικασιών ICCAP και ILAAP, εξετάστηκαν σενάρια προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (Stress Testing) και αξιολογήθηκε η επίπτωσή τους επί της θέσης και επί των υποχρεωτικών δεικτών ρευστότητας.

Ταμειακές ροές εκτός παραγώγων

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται, την 31/12/2018 και 31/12/2017 αντιστοίχως, οι πληρωτέες ταμειακές ροές από τον Όμιλο και την Τράπεζα από χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων με βάση τις εναπομένουσες συμβατικές ημερομηνίες λήξης. Τα ποσά που αναφέρονται είναι οι συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές. Ο Όμιλος και η Τράπεζα διαχειρίζονται τον κίνδυνο ρευστότητας βάσει των εκτιμώμενων μη προεξοφλημένων ταμειακών ροών. Υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα έχουν μετατραπεί σε ευρώ με βάση τις τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Όμιλος						
31/12/2018	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ρευστότητα υποχρεώσεων						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	3.225	1.168	15	1.081	70	5.558
Υποχρεώσεις προς πελάτες	35.048	4.991	4.915	75	0	45.029
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	6	0	35	21	62
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	3	0	9	507	57	576
Λοιπές υποχρεώσεις	621	48	92	132	13	906
Συνολικές υποχρεώσεις (συμβατικές ημερομηνίες λήξης)	38.897	6.213	5.031	1.829	161	52.131
Σύνολο ενεργητικού (αναμενόμενες ημερομηνίες λήξης)	8.441	1.756	5.468	17.109	25.225	57.998

Όμιλος						
31/12/2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ρευστότητα υποχρεώσεων						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	7.195	52	12	4.098	94	11.452
Υποχρεώσεις προς πελάτες	32.374	4.889	5.534	229	3	43.029
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	0	2	7	416	70	495
Λοιπές υποχρεώσεις	635	80	77	193	27	1.012
Συνολικές υποχρεώσεις (συμβατικές ημερομηνίες λήξης)	40.204	5.024	5.630	4.935	194	55.988
Σύνολο ενεργητικού (αναμενόμενες ημερομηνίες λήξης)	6.033	1.636	6.407	18.205	30.326	62.608

Τράπεζα						
31/12/2018	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ρευστότητα υποχρεώσεων						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	3.544	1.168	14	1.076	70	5.871
Υποχρεώσεις προς πελάτες	35.001	4.988	4.909	75	-	44.973
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	6	0	35	21	62
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	3	0	9	507	63	582
Λοιπές υποχρεώσεις	629	-	-	107	-	736
Συνολικές υποχρεώσεις (συμβατικές ημερομηνίες λήξης)	39.177	6.162	4.932	1.800	154	52.225
Σύνολο ενεργητικού (αναμενόμενες ημερομηνίες λήξης)	7.852	1.671	6.539	17.787	25.153	59.002

Τράπεζα						
31/12/2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ρευστότητα υποχρεώσεων						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	7.558	52	9	4.079	90	11.787
Υποχρεώσεις προς πελάτες	31.371	4.703	5.170	115	-	41.359
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	0	2	7	416	70	495
Λοιπές υποχρεώσεις	762	-	-	98	-	860
Συνολικές υποχρεώσεις (συμβατικές ημερομηνίες λήξης)	39.691	4.757	5.186	4.708	160	54.501
Σύνολο ενεργητικού (αναμενόμενες ημερομηνίες λήξης)	6.190	1.522	6.878	18.773	29.742	63.104

Στις "Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα" στην χρονική ζώνη "έως 1 μήνα" εμφανίζονται η χρηματοδότηση μέσω ΕΛΑ και η χρηματοδότηση από την ΕΚΤ τύπου Lombard & MRO, καθώς έχουν συμβατική λήξη εντός μιας εβδομάδας, ενώ η χρηματοδότηση από την ΕΚΤ τύπου LTRO και TLTRO εμφανίζονται στις χρονικές ζώνες "1 – 3 μήνες" και "1 – 5 έτη" αντίστοιχα.

Ταμειακές ροές παραγώγων

Παράγωγα που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό

Τα παράγωγα προϊόντα του Ομίλου και της Τράπεζας που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό περιλαμβάνουν: α) παράγωγα συναλλάγματος: εξω-χρηματιστηριακά δικαιώματα προαίρεσης σε συνάλλαγμα, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης συναλλάγματος, δικαιώματα προαίρεσης σε συνάλλαγμα διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά και β) παράγωγα επιτοκίου: συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων, προθεσμιακές συμφωνίες επιτοκίων, εξω-χρηματιστηριακά δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίου, λοιπά συμβόλαια επιτοκίων, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίων διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά και δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίου διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά.

Οι παρακάτω πίνακες αναλύουν, κατά την ημερομηνία αναφοράς, τις συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές των παραγώγων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του Ομίλου και της Τράπεζας που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό σύμφωνα με την εναπομένουσα χρονική περίοδο μέχρι τη λήξη τους βάσει του συμβολαίου.

Όμιλος - Κατά την 31/12/2018	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα συναλλάγματος	(0)	0	2	15	10	28
Σύνολο	(0)	0	2	15	10	28

Όμιλος - Κατά την 31/12/2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα επιτοκίου	(0)	(0)	1	8	3	11
Σύνολο	(0)	(0)	1	8	3	11

Τράπεζα - 31/12/2018	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα συναλλάγματος	(0)	0	2	15	10	28
Σύνολο	(0)	0	2	15	10	28

Τράπεζα - 31/12/2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα επιτοκίου	(0)	(0)	1	8	3	11
Σύνολο	(0)	(0)	1	8	3	11

Παράγωγα που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό

Τα παράγωγα προϊόντα του Ομίλου και της Τράπεζας που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό περιλαμβάνουν: α) παράγωγα συναλλάγματος: προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος, συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων, β) παράγωγα επιτοκίου: διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και γ) δικαιώματα προαίρεσης.

Οι παρακάτω πίνακες αναλύουν, κατά την ημερομηνία αναφοράς, τα παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Ομίλου (ενεργητικού και υποχρεώσεις) που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό σύμφωνα με την εναπομένουσα χρονική περίοδο μέχρι τη λήξη τους βάσει του συμβολαίου. Οι συνολικές εκροές και συνολικές εισροές για κάθε κατηγορία παραγώγου και ομάδας ληκτότητας γνωστοποιούνται ως μη προεξοφλημένες ροές βάσει συμβολαίου.

Όμιλος - 31/12/2018	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα επιτοκίου						
Εκροή	(1.149)	(851)	(1.321)	(265)	-	(3.585)
Εισροή	1.140	834	1.293	228	-	3.495

Όμιλος - 31/12/2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα συναλλάγματος						
Εκροή	(1.268)	(995)	(1.190)	(315)	-	(3.768)
Εισροή	1.274	1.014	1.220	277	-	3.786

Τράπεζα - 31/12/2018	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα επιτοκίου						
Εκροή	(1.157)	(851)	(1.321)	(265)	-	(3.594)
Εισροή	1.148	834	1.293	228	-	3.503

Τράπεζα - 31/12/2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα συναλλάγματος						
Εκροή	(1.383)	(1.204)	(1.249)	(315)	-	(4.150)
Εισροή	1.389	1.221	1.279	277	-	4.165

Στοιχεία εκτός Ισολογισμού

Όμιλος - 31/12/2018	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	51	138	412	2.183	5	2.788
Ενέγγυες Πιστώσεις	11	16	6	-	-	33
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	2	0	7	195	265	469

Όμιλος - 31/12/2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	139	83	503	2.041	5	2.770
Ενέγγυες Πιστώσεις	17	11	9	-	-	37
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	44	16	225	136	79	500

Τράπεζα - 31/12/2018	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	50	137	428	2.391	5	3.012
Ενέγγυες Πιστώσεις	11	16	4	-	-	32
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	0	0	7	240	265	513

Τράπεζα - 31/12/2017	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	136	86	482	2.230	4	2.939
Ενέγγυες Πιστώσεις	17	11	6	-	-	34
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	20	1	149	124	61	354

4.14 Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Ο Όμιλος και η Τράπεζα μεταβιβάζουν το σύνολο ή μέρος ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου εάν και μόνο εάν (α) μεταβιβάζουν τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή (β) διατηρούν τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, αλλά αναλαμβάνουν συμβατική υποχρέωση να καταβάλουν τις ταμειακές ροές σε έναν ή περισσότερους παραλήπτες σε μία συμφωνία.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα, στο πλαίσιο της συνήθους δραστηριότητάς τους, μεταβιβάζουν χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού σε τρίτους ή σε οχήματα ειδικού σκοπού, τα οποία όμως δεν αποαναγνωρίζονται από την ατομική και ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, καθώς ο Όμιλος και η Τράπεζα διατηρούν έκθεση στους κινδύνους και στα οφέλη που απορρέουν από τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία ενεργητικού. Ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν έχουν μεταβιβάσει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία να αποτυπώνονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης στο βαθμό της συνεχιζόμενης συμμετοχής τους.

Ακολουθούν πίνακες όπου παρουσιάζεται η λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που έχουν μεταβιβασθεί και συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στο σύνολό τους στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, καθώς και των υποχρεώσεων που σχετίζονται με τα εν λόγω στοιχεία:

Όμιλος	Μεταβιβασθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού			Σχετιζόμενες υποχρεώσεις		
	Λογιστική αξία	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ	Λογιστική αξία	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ
31/12/2018						
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	252	-	252	225	-	225
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	8.421	676	607	4.114	528	422
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	1.149	-	1.110	957	-	926
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	208	-	203	198	-	194
Σύνολο	10.031	676	2.172	5.493	528	1.766

Όμιλος	Μεταβιβασθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού			Σχετιζόμενες υποχρεώσεις		
	Λογιστική αξία	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ	Λογιστική αξία	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ
31/12/2017						
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1.473	-	-	1.344	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	30.212	67	2.452	8.395	64	1.317
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	1.503	-	68	975	-	57
Σύνολο	33.188	67	2.519	10.714	64	1.374

Τράπεζα	Μεταβιβασθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού			Σχετιζόμενες υποχρεώσεις		
	Λογιστική αξία	ΕΚ των οποίων: τιτλοποιήσεις	ΕΚ των οποίων: συμφωνίες επαναγοράς	Λογιστική αξία	ΕΚ των οποίων: τιτλοποιήσεις	ΕΚ των οποίων: συμφωνίες επαναγοράς
31/12/2018						
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	275	-	275	243	-	243
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	8.421	676	607	4.114	528	422
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	1.316	-	1.277	1.093	-	1.062
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	208	-	203	198	-	194
Σύνολο	10.220	676	2.361	5.648	528	1.920

Τράπεζα	Μεταβιβασθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού			Σχετιζόμενες υποχρεώσεις		
	Λογιστική αξία	ΕΚ των οποίων: τιτλοποιήσεις	ΕΚ των οποίων: συμφωνίες επαναγοράς	Λογιστική αξία	ΕΚ των οποίων: τιτλοποιήσεις	ΕΚ των οποίων: συμφωνίες επαναγοράς
31/12/2017						
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1.473	-	-	1.344	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	30.212	67	2.452	8.395	64	1.317
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	1.693	-	259	1.137	-	220
Σύνολο	33.378	67	2.711	10.876	64	1.537

Τιτλοποίηση απαιτήσεων

Ο Όμιλος και η Τράπεζα τιτλοποιούν στεγαστικά, καταναλωτικά, προσωπικά και λοιπά δάνεια, πιστωτικές κάρτες, επιχειρηματικά δάνεια και ανοικτούς αλληλόχρεους λογαριασμούς, μέσω εταιρειών ειδικού σκοπού ("SPV"). Τα "SPV's" είναι πλήρως ενοποιούμενα από την Τράπεζα, με σκοπό την άντληση ρευστότητας. Τα εν λόγω SPV's έχουν προβεί σε έκδοση τίτλων. Ο Όμιλος και η Τράπεζα διατηρούν ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη από τα εν λόγω χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και ως εκ τούτου δεν προβαίνουν στην αποαναγνώρισή τους από την Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας αντίστοιχα.

Άντληση ρευστότητας μέσω Ευρωσυστήματος και πράξεις repo

Ο Όμιλος και η Τράπεζα αντλούν ρευστότητα από το Ευρωσύστημα μέσω ενεχυρίασης τίτλων. Επίσης προβαίνει σε συμφωνίες επαναγοράς τίτλων. Οι εν λόγω τίτλοι δεν αποαναγνωρίζονται από την Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, καθώς ο Όμιλος και η Τράπεζα διατηρούν ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τις αποδόσεις των τίτλων.

4.15 Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν τηρούνται σε εύλογες αξίες

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τις λογιστικές και εύλογες αξίες για τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν αποτιμώνται σε εύλογες αξίες στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Όμιλος	Λογιστική Αξία		Εύλογη Αξία	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Στοιχεία Ενεργητικού				
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.120	2.148	1.120	2.148
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	103	90	103	90
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	39.757	44.720	39.495	43.860
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	208	23	213	23
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού - Χρηματοοικονομικά Μέσα	1.142	961	1.142	961

Όμιλος	Λογιστική Αξία		Εύλογη Αξία	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Υποχρεώσεις				
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	5.548	11.435	5.548	11.435
Υποχρεώσεις προς πελάτες	44.739	42.715	44.739	42.716
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	528	435	516	408
Υποχρεώσεις προς χρηματοδοτικές μισθώσεις	40	73	40	73

Τράπεζα	Λογιστική Αξία		Εύλογη Αξία	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Στοιχεία Ενεργητικού				
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.130	2.092	1.130	2.092
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	103	89	103	89
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	40.557	44.885	40.369	44.068
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	208	23	213	23
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού - Χρηματοοικονομικά Μέσα	1.153	1.133	1.153	1.133

Τράπεζα	Λογιστική Αξία		Εύλογη Αξία	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Υποχρεώσεις				
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	5.862	11.772	5.862	11.772
Υποχρεώσεις προς πελάτες	44.919	41.301	44.919	41.301
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	528	435	516	408

Η εύλογη αξία κατά την 31/12/2018 των δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων, των συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών, των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα, των υποχρεώσεων προς πελάτες και των υποχρεώσεων προς χρηματοδοτικές μισθώσεις που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος δεν διαφέρει ουσιωδώς από την αντίστοιχη λογιστική, καθώς πρόκειται κατά κανόνα για βραχυπρόθεσμες συναλλαγές που φέρουν επιτόκια αγοράς. Τα επιτόκια αναπροσαρμόζονται τακτικά και λόγω της μικρής διάρκειάς τους προεξοφλούνται με το χωρίς κίνδυνο επιτόκιο.

Η εύλογη αξία των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος έχει προσδιοριστεί με μοντέλο προεξόφλησης χρηματοροών (discounted cash flow model), στο οποίο χρησιμοποιούνται κατάλληλες καμπύλες επιτοκίων προεξόφλησης και λαμβάνονται υπόψη προσαρμογές για τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι εύλογες αξίες των χρεογράφων του επενδυτικού χαρτοφυλακίου και των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος βασίζονται σε τιμές που καθορίζονται από την αγορά. Όπου οι αγοραίες τιμές δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία έχει καθοριστεί με βάση τις τιμές άλλων χρεογράφων με παρόμοια χαρακτηριστικά ή με τη μέθοδο της προεξόφλησης χρηματοροών (discounted cash flow model).

Η εύλογη αξία των πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία βασίζεται σε τιμές αγοράς. Όπου αυτές δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία έχει καθοριστεί με βάση τις τιμές άλλων χρεογράφων με παρόμοια χαρακτηριστικά (λήξη, απόδοση) ή με τη μέθοδο της προεξόφλησης χρηματοροών.

Στους ακόλουθους πίνακες παρουσιάζεται η κατάταξη της εύλογης αξίας στα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που τηρούνται στο αποσβέσιμο κόστος με βάση τα επίπεδα ιεράρχησης του Δ.Π.Χ.Α 13 κατά την 31/12/2018 και 31/12/2017:

Όμιλος	Ανάλυση εύλογων αξιών σε επίπεδα κατά την 31/12/2018		
	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία Ενεργητικού			
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	0	39.495	39.495
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	213	-	213
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού - Χρηματοοικονομικά Μέσα		1.142	1.142
Υποχρεώσεις			
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	516	-	516

Όμιλος	Ανάλυση εύλογων αξιών σε επίπεδα την 31/12/2017		
	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού			
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	0	43.860	43.860
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	23	-	23
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού - Χρηματοοικονομικά Μέσα		961	961
Υποχρεώσεις			
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	408	-	408

Τράπεζα	Ανάλυση εύλογων αξιών σε επίπεδα κατά την 31/12/2018		
	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία Ενεργητικού			
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	0	40.369	40.369
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	213	-	213
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού - Χρηματοοικονομικά Μέσα		1.153	1.153
Υποχρεώσεις			
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	516	-	516

Τράπεζα	Ανάλυση εύλογων αξιών σε επίπεδα την 31/12/2017		
	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού			
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	-	44.068	44.068
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	23	-	23
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού - Χρηματοοικονομικά Μέσα		1.133	1.133
Υποχρεώσεις			
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	408	-	408

4.16 Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που τηρούνται σε εύλογες αξίες

Εύλογη αξία είναι η τιμή στην οποία θα πωληθεί ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή στην οποία θα μεταφερθεί μία υποχρέωση μεταξύ αντισυμβαλλομένων μερών υπό κανονικές συνθήκες της αγοράς, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης.

Το Δ.Π.Χ.Α. 13 ιεραρχεί τις μεθόδους αποτίμησης σε 3 επίπεδα. Ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη παρατηρήσιμα δεδομένα στις αποτιμήσεις του όποτε αυτό είναι εφικτό. Οι παρατηρήσιμες πληροφορίες αναφέρονται σε στοιχεία της αγοράς που προκύπτουν από ανεξάρτητες πηγές. Οι μη παρατηρήσιμες πληροφορίες αντανakλούν τις εκτιμήσεις του Ομίλου για την αγορά. Αυτές οι δύο διαφορετικές πηγές πληροφόρησης έχουν δημιουργήσει τα παρακάτω επίπεδα προσδιορισμού της εύλογης αξίας:

Στο **Επίπεδο 1** η αποτίμηση διενεργείται βάσει εισηγμένων χρηματιστηριακών τιμών (άνευ προσαρμογών) σε οργανωμένες αγορές για πανομοιότυπα στοιχεία ενεργητικού ή υποχρεώσεων. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει μετοχές και ομόλογα διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστήρια ή σε χρηματαγορές, καθώς και παράγωγα, όπως futures.

Στο **Επίπεδο 2** η αποτίμηση διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών εκτός των εισηγμένων χρηματιστηριακών τιμών που περιλαμβάνονται στο Επίπεδο 1, που θεωρούνται άμεσα ή έμμεσα παρατηρήσιμες. Το επίπεδο αυτό περιλαμβάνει εξωχρηματιστηριακά παράγωγα (OTC), ομόλογα και μετοχές, η αποτίμηση των οποίων βασίζεται σε καμπύλες επιτοκίων ή τιμές οι οποίες είναι παρατηρήσιμες και δεν ανήκουν στο Επίπεδο 1.

Στο **Επίπεδο 3** η αποτίμηση των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών που δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Το Επίπεδο 3 περιλαμβάνει μετοχές που επιμετρώνται στην εύλογη αξία, παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και επενδύσεις σε ακίνητα. Οι μετοχές και τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα του Επιπέδου 3 δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά ή δεν υπάρχουν άλλες παρατηρήσιμες τιμές για να προσδιοριστεί η εύλογη αξία τους. Ειδικότερα:

Μετοχές και άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης που επιμετρώνται στην εύλογη αξία

Η αποτίμηση διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών που δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των εν λόγω μετοχών χρησιμοποιούνται γενικώς παραδεκτά μοντέλα και τεχνικές αποτίμησης, κατά περίπτωση, όπως: μοντέλα προεξόφλησης ταμειακών ροών, υπολογισμού των δικαιωμάτων προαίρεσης, συγκρίσιμες συναλλαγές, εκτιμήσεις της εύλογης αξίας στοιχείων ενεργητικού (π.χ. παγίων στοιχείων), καθαρή θέση της εταιρείας, και καθαρή αξία του ενεργητικού και αξία μεριδίων. Ο Όμιλος και η Τράπεζα, με βάση την πρότερη εμπειρία τους, προσαρμόζουν περαιτέρω, όπου κριθεί απαραίτητο, τις σχετικές αξίες προκειμένου να απεικονίζονται οι τρέχουσες συνθήκες που επικρατούν.

Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που διακρατούνται από τον Όμιλο και την Τράπεζα, τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, ή δεν υπάρχουν παρατηρήσιμες τιμές για να προσδιοριστεί η εύλογη αξία τους, αποτιμώνται μέσω μοντέλων αποτίμησης που έχει αναπτύξει η Διοίκηση ενσωματώνοντας μεταβλητές που δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς, και περιλαμβάνονται στο Επίπεδο 3.

Κατά συνέπεια, η εύλογη αξία τους προσδιορίζεται βάσει τεχνικών αποτίμησης με βασικές παραμέτρους: α) την υποκείμενη μετοχή, β) τη διακύμανση της υποκείμενης μετοχής, γ) τα επιτόκια και δ) τα πιστωτικά περιθώρια.

Στο Επίπεδο 3 των χρηματοοικονομικών μέσων που αποτιμώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων περιλαμβάνονται δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών και ομολογιακά δάνεια, τα οποία δεν πληρούν τα κριτήρια ταξινόμησης στο αποσβεσμένο κόστος καθότι αποτυγχάνουν το SPPI test.

Η εύλογη αξία των μετατρέψιμων ομολογιακών δανείων, τα οποία κατηγοριοποιούνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών και περιλαμβάνονται στο Επίπεδο 3, προσδιορίζεται βάσει τεχνικών αποτίμησης με βασικές παραμέτρους: α) την υποκείμενη μετοχή, β) τη διακύμανση της υποκείμενης μετοχής, γ) τα επιτόκια και δ) τα πιστωτικά περιθώρια. Η εύλογη αξία των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών που αποτιμώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων έχει προσδιοριστεί με μοντέλο προεξόφλησης χρηματοροών (discounted cash flow model), στο οποίο χρησιμοποιούνται κατάλληλες καμπύλες επιτοκίων προεξόφλησης και λαμβάνονται υπόψη προσαρμογές για τον πιστωτικό κίνδυνο.

Στη συνέχεια παρατίθεται η ανάλυση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων που αποτιμώνται σε εύλογη αξία στα τρία προαναφερόμενα επίπεδα:

Όμιλος 31/12/2018	Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών			
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία Ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα- απαιτήσεις	-	372	6	378
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	382	0	0	382
- Ομόλογα	190	-	-	190
- Έντοκα γραμμάτια	182	-	-	182
- Μετοχές και άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	10	-	0	10
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	59	0	52	110
- Ομόλογα	-	-	16	16
- Μετοχές και άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	59	-	36	94
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	84	84
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται σε εύλογες αξίες μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	2.137	51	81	2.270
- Ομόλογα	2.097	-	-	2.097
- Μετοχές και άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	40	51	81	172
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα- απαιτήσεις	-	413	-	413
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	62	-	-	62

Όμιλος 31/12/2017	Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών			
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία Ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα- απαιτήσεις	-	446	14	460
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	35	1.465	0	1.500
- Ομόλογα	11	-	-	11
- Μετοχές και άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	24	-	-	24
- Λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	1.465	-	1.465
Αξιόγραφα Διαθέσιμα προς πώληση (AFS)	1.832	212	160	2.204
- Ομόλογα	584	136	-	720
- Έντοκα γραμμάτια	1.149	34	-	1.183
- Μετοχές και άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	100	42	160	302
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα- απαιτήσεις	-	377	25	402

Τράπεζα 31/12/2018	Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών			
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία Ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα- απαιτήσεις	-	372	8	380
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	372	0	0	372
- Ομόλογα	190	-	-	190
- Έντοκα γραμμάτια	182	-	-	182
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	59	0	52	110
- Ομόλογα	-	-	16	16
- Μετοχές και άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	59	-	36	94
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	84	84
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται σε εύλογες αξίες μέσω των λουτών συνολικών εσόδων	2.133	51	79	2.262
- Ομόλογα	2.093	-	-	2.093
- Μετοχές και άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	40	51	79	170
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα- απαιτήσεις	-	413	-	413
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	62	-	-	62

Τράπεζα 31/12/2017	Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών			
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία Ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα- απαιτήσεις	-	447	14	461
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	11	1.465	0	1.476
- Ομόλογα	11	-	-	11
- Λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	1.465	-	1.465
Αξιόγραφα Διαθέσιμα προς πώληση (AFS)	1.824	41	155	2.019
- Ομόλογα	575	-	-	575
- Έντοκα γραμμάτια	1.149	-	-	1.149
- Μετοχές και άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	100	41	155	296
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα- απαιτήσεις	-	379	25	404

Η Διοίκηση εξετάζει τη μεταφορά μεταξύ των επιπέδων ιεράρχησης της εύλογης αξίας στο τέλος της κάθε περιόδου αναφοράς.

Σημειώνεται ότι για τα κονδύλια ενεργητικού και υποχρεώσεων που αποτιμώνται σε εύλογη αξία την 31/12/2018 δεν υπήρχαν μεταφορές από το Επίπεδο 1 στο Επίπεδο 2 και αντίστροφα κατά τη διάρκεια του 2018. Οι ακόλουθοι πίνακες παρουσιάζουν την κίνηση των χρηματοοικονομικών μέσων ενεργητικού και παθητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία του επιπέδου 3 κατά την 31/12/2018 και 31/12/2017:

Όμιλος	Κίνηση στοιχείων επιπέδου 3 (για την περίοδο 1/1 - 31/12/2018)				
	Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις
Υπόλοιπο 31/12/2017	-	-	-	14	25
Αναταξινόμηση	72	123	116	(10)	-
Νέα επιμέτρηση λόγω 1ης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	(9)	(16)	-	-	-
Υπόλοιπο Έναρξης 1/1/2018	63	107	116	4	25
Κέρδος/ (ζημία) χρήσης	(5)	(14)	(0)	1	(25)
-Από αποτίμηση	(6)	(14)	-	1	(25)
-Από αποαναγνώριση	1	-	(0)	-	-
Λοιπά συνολικά έσοδα	-	-	24	-	-
Αγορές	-	-	32	-	-
Διαθέσεις/ Αποπληρωμές	(1)	(0)	(89)	-	-
Μεταφορά προς το Επίπεδο 3	0	-	-	-	-
Μεταφορά στα Λοιπά στοιχεία Ενεργητικού	(5)	-	-	-	-
Μεταφορά στις διακοπτόμενες εταιρείες	-	-	(1)	-	-
Μεταφορά από δάνεια στο αποσβέσιμο κόστος	-	0	-	-	-
Μεταφορά στα Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	-	(10)	-	-	-
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2018	52	84	81	6	(0)

Όμιλος	Κίνηση στοιχείων επιπέδου 3 (για την περίοδο 1/1 - 31/12/2017)		
	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	Διαθέσιμες προς πώληση Μετοχές & Άλλοι τίτλοι μεταβλ. Απόδοσης	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις
Υπόλοιπο 1/1/2017	6	184	-
Κέρδος/ (ζημία) χρήσης	8	0	25
-Από αποτίμηση	8	0	25
-Από αποαναγνώριση	-	-	-
Λοιπά συνολικά έσοδα	-	(19)	-
Αγορές	-	2	-
Μόνιμη απομείωση	-	(2)	-
Διαθέσεις/ Αποπληρωμές	-	(2)	-
Μεταφορά προς το Επίπεδο 3	-	3	-
Μεταφορά στα Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	-	(6)	-
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2017	14	160	25

Τράπεζα	Κίνηση στοιχείων Επιπέδου 3 (για την περίοδο 1/1 - 31/12/2018)				
	Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις
Υπόλοιπο 31/12/2017	-	-	-	14	25
Αναταξινόμηση	72	123	111	(10)	-
Νέα επιμέτρηση λόγω 1ης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	(9)	(16)	-	-	-
Υπόλοιπο Έναρξης 1/1/2018	63	107	111	4	25
Κέρδος/ (ζημία) χρήσης	(5)	(14)	-	3	(25)
-Από αποτίμηση	(6)	(14)	-	3	(25)
-Από αποαναγνώριση	1	-	-	-	-
Λοιπά συνολικά έσοδα	-	-	24	-	-
Αγορές	-	-	32	-	-
Διαθέσεις/ Αποπληρωμές	(1)	-	(89)	-	-
Μεταφορά προς το Επίπεδο 3	0	0	-	-	-
Μεταφορά στα Λοιπά στοιχεία Ενεργητικού	(5)	-	-	-	-
Μεταφορά από δάνεια στο αποσβέσιμο κόστος	-	0	-	-	-
Μεταφορά στα Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	-	(10)	-	-	-
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2018	52	84	79	8	(0)

Τράπεζα	Κίνηση στοιχείων Επιπέδου 3 (για την περίοδο 1/1 - 31/12/2017)		
	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	Διαθέσιμες προς πώληση Μετοχές & Άλλοι τίτλοι μεταβλ. Απόδοσης	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις
Υπόλοιπο 1/1/2017	6	183	-
Κέρδος/ (ζημία) χρήσης	8	-	25
-Από αποτίμηση	8	-	25
-Από αποαναγνώριση	-	-	-
Λοιπά συνολικά έσοδα	-	(20)	-
Αγορές	-	2	-
Μόνιμη απομείωση	-	(2)	-
Διαθέσεις/ Αποπληρωμές	-	(2)	-
Μεταφορά στα Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	-	(6)	-
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2017	14	155	25

Η ανάλυση ευαισθησίας του 3ου επιπέδου των χρηματοοικονομικών μέσων ενεργητικού και παθητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία, παρουσιάζεται στους κάτωθι πίνακες:

31/12/2018	Ανάλυση ευαισθησίας του 3ου Επιπέδου ιεράρχησης			
	Όμιλος		Τράπεζα	
	Ευνοϊκές αλλαγές	Μη ευνοϊκές αλλαγές	Ευνοϊκές αλλαγές	Μη ευνοϊκές αλλαγές
Κατάσταση Αποτελεσμάτων				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	1	(0)	1	0
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	19	2	19	2
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	0	0	0	0
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	-	-	-	-
Κατάσταση Ιδίων Κεφαλαίων				
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	25	(17)	25	(17)

31/12/2017	Ανάλυση ευαισθησίας του 3ου Επιπέδου ιεράρχησης			
	Όμιλος		Τράπεζα	
	Ευνοϊκές αλλαγές	Μη ευνοϊκές αλλαγές	Ευνοϊκές αλλαγές	Μη ευνοϊκές αλλαγές
Κατάσταση Αποτελεσμάτων				
Διαθέσιμες προς πώληση Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής Απόδοσης	-	(37)	-	(37)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	3	(3)	3	(3)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	2	(2)	2	(2)
Κατάσταση Ιδίων Κεφαλαίων				
Διαθέσιμες προς πώληση Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής Απόδοσης	17	1	17	1

Θεωρώντας μεταβολές της τιμής της υποκείμενης μετοχής κατά +/- 5%, των διακυμάνσεων της τιμής της υποκείμενης μετοχής κατά +/-10%, των επιτοκίων κατά +/- 10 μονάδων βάσης και των πιστωτικών περιθωρίων κατά +/- 100 μονάδων βάσης, η μεταβολή στην εύλογη αξία των παραγώγων σε σχέση με την εύλογη αξία τους την 31/12/2018, για τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις, θα κυμανθεί για τον Όμιλο μεταξύ +23% στα σενάρια των ευνοϊκών αλλαγών και +1% των μη ευνοϊκών αλλαγών και για την Τράπεζα μεταξύ +19% στα σενάρια των ευνοϊκών αλλαγών και -1% των μη ευνοϊκών αλλαγών, αντίστοιχα.

Η εκτίμηση της μεταβολής της αξίας των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου του επιπέδου 3 προσεγγίστηκε με διάφορες μεθόδους, όπως:

- την καθαρή αξία του ενεργητικού (NAV),
- την προεξόφληση των μελλοντικών μερισμάτων λαμβάνοντας υπόψη τις εκτιμήσεις του εκδότη και το σχετικό κόστος κεφαλαίου,
- τις τιμές κλεισίματος αντίστοιχων διαπραγματεύσιμων κατηγοριών μετοχών ή δεικτών ομοειδών εισηγμένων εταιρειών,
- την αναμορφωμένη καθαρή θέση λαμβάνοντας υπόψη τις εύλογες αξίες των στοιχείων του ενεργητικού (π.χ. παγίων στοιχείων) και των σχετικών παρατηρήσεων των ορκωτών ελεγκτών της εταιρείας.

Επίσης, έχουν ληφθεί υπόψη παράγοντες που ενδέχεται να αναπροσαρμόζουν τις αξίες αυτές, όπως ο κλάδος και το επιχειρηματικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται οι εταιρείες, οι τρέχουσες εξελίξεις αλλά και οι προοπτικές. Επιπρόσθετα, ο Όμιλος, βάσει της πρότερης εμπειρίας του, προσαρμόζει περαιτέρω, όπου αυτό κριθεί απαραίτητο, τις αξίες έτσι ώστε να εκτιμηθούν οι ενδεχόμενες μεταβολές.

Τα σενάρια ευνοϊκών και δυσμενών αλλαγών στα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων έλαβαν υπόψη αλλαγές στα επιτόκια με +/- 10 μονάδες βάσης.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την ανάλυση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων από διακοπτόμενες δραστηριότητες που αποτιμώνται σε εύλογη αξία την 31/12/2018 και 31/12/2017, αντίστοιχα:

Όμιλος	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων από διακοπτόμενες δραστηριότητες που αποτιμώνται σε εύλογη αξία			
31/12/2018	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	-	0	-	0
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	0	229	1	230
- Ομόλογα	-	227	-	227
- Μετοχές και άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	0	2	1	3
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα- απαιτήσεις	-	0	-	0

Όμιλος	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων από διακοπτόμενες δραστηριότητες που αποτιμώνται σε εύλογη αξία			
31/12/2017	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	-	1	-	1
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	25	52	0	77
- Ομόλογα	-	52	-	52
- Έντοκα γραμμάτια	25	-	-	25
Αξιόγραφα Διαθέσιμα προς πώληση (AFS)	15	238	0	253
- Ομόλογα	-	238	-	238
- Έντοκα γραμμάτια	15	-	-	15
- Μετοχές και άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	-	0	0	0
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα- απαιτήσεις	-	0	-	0

4.17 Υπηρεσίες θεματοφυλακής

Ο Όμιλος και η Τράπεζα παρέχουν υπηρεσίες θεματοφυλακής προς τρίτους για πλήθος χρηματοοικονομικών προϊόντων. Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν διαδικασίες όπως φύλαξη αξιών, εκκαθάριση χρηματιστηριακών συναλλαγών επί αξιών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, διενέργεια εταιρικών πράξεων, είσπραξη εισοδήματος κτλ, για λογαριασμό ιδιωτών, εταιρειών και θεσμικών επενδυτών. Τα εν λόγω χρηματοοικονομικά προϊόντα προς φύλαξη, καθώς και το έσοδο που προκύπτει από αυτά και εισπράττεται για λογαριασμό τρίτων, δεν περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, καθώς ο Όμιλος και η Τράπεζα λειτουργούν ως εντολοδόχοι. Ο Όμιλος και η Τράπεζα αναγνωρίζουν μόνο το έσοδο

προμηθειών που προκύπτει από τις εν λόγω υπηρεσίες θεματοφυλακής. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες ενέχουν μόνο λειτουργικούς κινδύνους, καθώς ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν παρέχουν καμία εγγύηση για τις συγκεκριμένες επενδύσεις και συνεπώς δεν εκτίθενται σε πιστωτικό κίνδυνο.

4.18 Κεφαλαιακή επάρκεια

Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν συμμορφωθεί από την 1/1/2014 με το ρυθμιστικό πλαίσιο "CRD IV" (εφαρμογή της Βασιλείας III από την Ε.Ε.), όπως αυτή αποτυπώθηκε στην οδηγία 2013/36/ΕΕ (CRD) και στον Κανονισμό 575/2013 (CRR). Η οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τον νόμο 4261/2014.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο απαιτεί από τα Πιστωτικά Ιδρύματα να διατηρούν σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου ένα ελάχιστο επίπεδο εποπτικών ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Οι ελάχιστοι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, βάσει του άρθρου 92 του CRR, διαμορφώνονται ως εξής:

	Όμιλος	Τράπεζα
Δείκτες Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1 ratio)	4,5%	4,5%
Δείκτες Κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 (Tier 1 ratio)	6,0%	6,0%
Συνολικός Δείκτης Κεφαλαίου (CAD ratio)	8,0%	8,0%

Από τις 4/11/2014, στο πλαίσιο λειτουργίας του SSM, ο Όμιλος και η Τράπεζα υπόκεινται στην άμεση εποπτεία της ΕΚΤ.

Βάσει της Διαδικασίας Εποπτικής Εξέτασης και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process, SREP), η ΕΚΤ γνωστοποίησε στον Όμιλο Πειραιώς τη συνολική κεφαλαιακή του απαίτηση, η οποία θα ισχύει από την 1/3/2019.

Σύμφωνα με τη σχετική απόφαση, η Τράπεζα Πειραιώς οφείλει να διατηρεί σε ατομική και ενοποιημένη βάση, Συνολικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (Overall Capital Requirements - OCR) ύψους 14,00% (2018: 13,625%), ο οποίος περιλαμβάνει:

- α) τις ελάχιστες συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις του Πυλώνα Ι της Βασιλείας σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 92(1) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 ύψους 8%,
- β) τις επιπρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις υπό τον Πυλώνα ΙΙ της Βασιλείας βάσει του άρθρου 16(2) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2013 ύψους 3,25% (έναντι 3,75% της προηγούμενης απόφασης),
- γ) το μεταβατικό απόθεμα ασφαλείας διατήρησης κεφαλαίου του Νόμου υπ' αριθ. 4261/2014, το οποίο βρίσκεται σε πλήρη ισχύ το 2019 και ανέρχεται σε 2,5% (1,875% το 2018) και
- δ) το μεταβατικό απόθεμα ασφαλείας O-SII (άλλων συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων) του Νόμου υπ' αριθ. 4261/2014 το οποίο για το 2019 ανέρχεται σε 0,25% (0% το 2018).

Οι βασικοί στόχοι της Διοίκησης σχετικά με τη διαχείριση της κεφαλαιακής επάρκειας είναι:

- η συμμόρφωση με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι αναλαμβανόμενων κινδύνων, σύμφωνα με το εποπτικό πλαίσιο
- η διαφύλαξη της δυνατότητας του Ομίλου και της Τράπεζας να συνεχίσουν απρόσκοπτα τις δραστηριότητές τους, έτσι ώστε να προσφέρουν αποδόσεις και οφέλη στους μετόχους και να διασφαλίζουν την εμπιστοσύνη των συναλλασσόμενων,
- η διατήρηση μίας ισχυρής και σταθερής κεφαλαιακής βάσης, η οποία να στηρίζει τα επιχειρηματικά σχέδια της Διοίκησης

του Ομίλου και,

- η διατήρηση και ενίσχυση των υφιστάμενων υποδομών, πολιτικών, διαδικασιών και μεθοδολογιών για την επαρκή κάλυψη των εποπτικών του αναγκών, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα κύρια μεγέθη της κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου και της Τράπεζας Πειραιώς για την 31/12/2017 και την 31/12/2018, όπως υπολογίστηκαν βάσει των κανόνων του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου και μετά την εφαρμογή των μεταβατικών διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 (CRR) και του Κανονισμού (ΕΕ) 2395/2017 που αφορά τον μετριασμό των επιπτώσεων από την εισαγωγή του ΔΠΧΑ 9 στα ίδια κεφάλαια.

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Μετοχικό κεφάλαιο	2.620	2.620	2.620	2.620
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	13.075	13.075	13.075	13.075
Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	2.040	2.040	2.040	2.040
Μείον: Ίδιες μετοχές	(0)	(0)	-	-
Αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	-	79	-	90
Τακτικό αποθεματικό και λοιπά αποθεματικά	155	(68)	163	69
Αποτελέσματα εις νέον	(10.499)	(8.327)	(10.343)	(8.468)
Δικαιώματα μειοψηφίας	116	126	-	-
Μείον: Άυλα πάγια στοιχεία	(292)	(310)	(252)	(256)
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων	(724)	(1.523)	(612)	(1.376)
Μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1 Capital)	6.489	7.711	6.689	7.794
Υβριδικά κεφάλαια	-	-	-	-
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των βασικών ιδίων κεφαλαίων	-	-	-	-
Μέσα κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (Tier 1 Capital) (A)	6.489	7.711	6.689	7.794
Υποχρεώσεις από μειωμένης εξασφάλισης δάνεια	-	-	-	-
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων	-	-	-	-
Σύνολο συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων (B)	0	0	0	0
Συνολικά Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια (A) + (B)	6.489	7.711	6.689	7.794
Σύνολο σταθμισμένου έναντι των κινδύνων ενεργητικού (εντός & εκτός ισολογισμού στοιχεία)	47.554	50.981	45.563	47.864
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1 Capital ratio)	13,65%	15,12%	14,68%	16,28%
Δείκτης κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (T1 Capital ratio)	13,65%	15,12%	14,68%	16,28%
Συνολικός δείκτης κεφαλαίου (Total Capital Ratio)	13,65%	15,12%	14,68%	16,28%

Ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας του Ομίλου και της Τράπεζας Πειραιώς διαμορφώθηκε στις 31/12/2018 σε 13,65% και 14,68% αντιστοίχως, επίπεδο που υπερβαίνει τις Συνολικές Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (OCR) ύψους 13,625% τις οποίες είχε ορίσει ο Ενιαίος Μηχανισμός Εποπτείας (SSM) μέσω της Διαδικασίας Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (SREP) και ίσχυαν με ημερομηνία αναφοράς 31/12/2018. Στην Ετήσια Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, παρατίθενται επιπλέον

πληροφορίες για τον pro forma Συνολικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας βάσει του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου CRD IV.

2018 EBA EU-Wide Stress Test

Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EBA), σε συνεργασία με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM), παρουσίασε στις 31/1/2018 την Πανευρωπαϊκή άσκηση προσομοίωσης (stress test) για το 2018 (2018 Άσκηση Προσομοίωσης), η οποία έχει σχεδιαστεί ώστε να παρέχει στους επόπτες, τις τράπεζες και τους λοιπούς εμπλεκόμενους φορείς της αγοράς ένα κοινό αναλυτικό πλαίσιο μέσω του οποίου θα μπορεί σε τακτή βάση να συγκρίνεται και να αξιολογείται η αντοχή των τραπεζών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους κλυδωνισμούς και τα σοκ που προέρχονται από το οικονομικό τους περιβάλλον. Είναι η πρώτη φορά που ενσωματώνονται στο τεστ όσα ορίζονται στο Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9 "Χρηματοοικονομικά μέσα" (Δ.Π.Χ.Α. 9). Δεν είχαν συμπεριληφθεί κατώτατα όρια αποδοχής ή απόρριψης κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς τα αποτελέσματα από την άσκηση είχαν σχεδιαστεί με σκοπό να εισαχθούν στη Διαδικασία Εποπτικής Εξέτασης & Αξιολόγησης (SREP).

Η 2018 Άσκηση Προσομοίωσης πραγματοποιήθηκε σε δείγμα τραπεζών που καλύπτουν σε γενικές γραμμές ένα ποσοστό της τάξης του 70% του τραπεζικού τομέα που δραστηριοποιείται στη ζώνη του Ευρώ, συμπεριλαμβανομένων των τεσσάρων συστημικών ελληνικών τραπεζών. Η 2018 Άσκηση Προσομοίωσης πραγματοποιήθηκε στο υψηλότερο επίπεδο ενοποίησης. Η 2018 Άσκηση Προσομοίωσης διενεργήθηκε στη βάση των πραγματικών μεγεθών όπως αυτά διαμορφώθηκαν στις 31/12/2017, με την παραδοχή ενός στατικού ισολογισμού ενώ τα διάφορα σενάρια θα εφαρμοστούν σε μία περίοδο 3 ετών από το 2018 ως το 2020.

Η 2018 Άσκηση Προσομοίωσης καλύπτει τις δραστηριότητες της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. σε ενοποιημένο επίπεδο, περιλαμβάνοντας όλες τις θυγατρικές και τα υποκαταστήματα, τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στην αλλοδαπή. Η 2018 Άσκηση Προσομοίωσης καλύπτει τους κινδύνους σε διάφορα επίπεδα, από χαρτοφυλάκια και οφειλέτες, μέχρι ανοίγματα και συναλλαγές. Όλες οι διαθέσιμες κατηγορίες κινδύνων βάσει της μεθοδολογίας του 2018 EBA Άσκηση Προσομοίωσης που ακολουθήθηκε καλύπτονται από τα αποτελέσματα του τεστ αντοχής της Τράπεζας, περιλαμβανομένων του καθαρού ενιαίου εσόδου, του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς, του κινδύνου συναλλασσόμενου και λοιπών λειτουργικών κινδύνων, καθώς και άλλους κεφαλαιακούς κινδύνους και κινδύνους που αφορούν τα αποτελέσματα.

Στις 5/5/2018, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα («ΕΚΤ») ανακοίνωσε τα αποτελέσματα της 2018 Άσκησης Προσομοίωσης, που διενήργησε η ΕΚΤ στις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι για την Τράπεζα Πειραιώς στις 31/12/2020, ο μεταβατικός Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1 ratio) διαμορφώνεται σε 14,5% υπό το «βασικό» σενάριο και σε 5,9% υπό το «δυσμενές» σενάριο.

Η Τράπεζα Πειραιώς υλοποιεί Σχέδιο Κεφαλαιακής Ενίσχυσης, προκειμένου να διασφαλίσει ότι συνεχίζει να υπερτερεί των κεφαλαιακών απαιτήσεων και με σκοπό να επιταχύνει τη διαδικασία μείωσης των κινδύνων του ισολογισμού και τη στρατηγική απομόχλευσης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων.

4.19 Κίνδυνος που σχετίζεται με την αναγνώριση του κυρίως τμήματος των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ως απαιτήσεις (Deferred Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου είτε ως εποπτικό κεφάλαιο είτε ως απαίτηση

Για τον υπολογισμό των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου και της Τράπεζας, λαμβάνονται υπόψη οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που έχουν αναγνωρισθεί με βάση τις οικείες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α. Κατά την 31/12/2018, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου και της Τράπεζας ανέρχονταν σε € 6.647 εκατ. και € 6.600

εκατ. αντίστοιχα (31/12/2017: € 6.543 εκατ. και € 6.484 εκατ. αντίστοιχα). Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, ο Όμιλος και η Τράπεζα προβαίνουν στην επανεκτίμηση της αξίας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, γεγονός που είναι πιθανό να οδηγήσει στη μεταβολή του υπολοίπου τους στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και κατά επέκταση να επηρεάσει τον υπολογισμό των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας. Με βάση την ισχύουσα οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις («CRD IV»), οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που αναγνωρίζονται με βάση τα Δ.Π.Χ.Α. και στηρίζονται στη μελλοντική κερδοφορία του Ομίλου, αφαιρούνται από το Δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 («CET1») εάν υπερβαίνουν συγκεκριμένα όρια.

Σύμφωνα όμως με τις διατάξεις του Ν 4172/2013, άρθρο 27Α, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα, μετά την ψήφιση και του Ν.4465/2017, περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων («ΑΦΑ»), επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις στα πιστωτικά ιδρύματα, στις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, από το 2017 και μετά, να μετατρέψουν τις ΑΦΑ, προερχόμενες από τις ζημιές του PSI και από συσσωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου οι οποίες έχουν λογισθεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, καθώς και από τις λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημιές λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, σε απαίτηση (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου. Βασική προϋπόθεση για τη μετατροπή είναι η ύπαρξη λογιστικής ζημίας βάσει Δ.Π.Χ.Α., ξεκινώντας από το φορολογικό έτος 2016 και μετά. Η απαίτηση συμψηφίζεται με τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος του νομικού προσώπου ή και εταιρειών του ιδίου εταιρικού ομίλου («συνδεδεμένων επιχειρήσεων») του φορολογικού έτους στο οποίο αφορούν οι εγκριθείσες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Το μη συμψηφιζόμενο μέρος αναγνωρίζεται άμεσα ως απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο. Στην περίπτωση αυτή, τα ανωτέρω νομικά πρόσωπα ή οι εταιρείες υποχρεούνται στην έκδοση παραστατικών τίτλων δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών (δικαιώματα μετατροπής) υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου που αντιστοιχούν σε κοινές μετοχές συνολικής αγοραίας αξίας ίσης με το 100% του ποσού της οριστικής και εκκαθαρισμένης φορολογικής απαίτησης και στο σχηματισμό ισόποσου ειδικού αποθεματικού προοριζόμενο αποκλειστικά για την αύξηση του μετοχικού του κεφαλαίου.

Οι κοινοί μέτοχοι θα έχουν δικαίωμα προτίμησης επί των ανωτέρω δικαιωμάτων. Το εν λόγω αποθεματικό θα κεφαλαιοποιηθεί και θα εκδοθούν κοινές μετοχές υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου. Εάν το δικαίωμα μετατροπής ασκηθεί από το Ελληνικό Δημόσιο, η κυριότητα των εν λόγω κοινών μετοχών ή συνεταιριστικών μερίδων περιέρχεται αυτοδικαίως και χωρίς αντάλλαγμα στο ΤΧΣ. Παράλληλα, προβλέπεται 20ετής απόσβεση των οριστικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, διατηρώντας το καθεστώς των ΑΦΑ καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, διαχωρίζοντας τις λογιστικές από τις οριστικές διαγραφές δανείων και πιστώσεων.

Κατά την 31/12/2018, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου και της Τράπεζας, που πληρούσαν τα κριτήρια των ανωτέρω νομοθετικών διατάξεων για μετατροπή, ανέρχονταν σε € 3.938 εκατ., εκ των οποίων ποσό € 1.271 εκατ. αφορούσε τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στο υπολειπόμενο αναπόσβεστο ποσό της χρεωστικής διαφοράς από τη συμμετοχή στο PSI και ποσό € 2.668 εκατ. αφορούσε τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στις προσωρινές διαφορές των κατά Δ.Π.Χ.Α. δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, συμπεριλαμβανομένων των συσσωρευμένων προβλέψεων για απομείωση από την αντίστοιχη φορολογική βάση.

Η αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων καθώς και η ενδεχόμενη μετατροπή τους σε απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (Tax Credits) μπορεί να επηρεαστούν αρνητικά από: α) τη μελλοντική μείωση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος, β) την δυσμενή αλλαγή των κανονισμών που διέπουν τον χειρισμό των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στα εποπτικά κεφάλαια και γ) την τυχόν δυσμενή αλλαγή στην ερμηνεία των προαναφερθέντων τροποποιήσεων της νομοθεσίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην περίπτωση όπου κάποιοι από τους ανωτέρω κινδύνους λάβει χώρα, αυτό πιθανόν θα έχει δυσμενή επίπτωση στην επάρκεια των εποπτικών κεφαλαίων του Ομίλου και της Τράπεζας.

5 Ανάλυση κατά τομέα

α) Επιχειρηματικοί Τομείς

Το 1^ο τρίμηνο του 2018 η Εκτελεστική Επιτροπή του Ομίλου, σε συνέπεια με το στρατηγικό σχέδιο “Agenda 2020”, άλλαξε την ανάλυση των επιχειρηματικών τομέων από την παραδοσιακή προϊόντική δομή που ίσχυε μέχρι την 31/12/2018 σε πελατοκεντρική προσέγγιση. Με βάση το Δ.Π.Χ.Α. 8 «Λειτουργικοί Τομείς», ο καθορισμός των επιχειρηματικών τομέων προκύπτει από τις εσωτερικές αναφορές που αποστέλλονται στην Εκτελεστική Επιτροπή, βάσει των οποίων παρακολουθείται και αξιολογείται η απόδοση του κάθε τομέα. Κρίσιμα στοιχεία αποτελούν η εξέλιξη των μεγεθών και των αποτελεσμάτων ανά τομέα.

Ως εκ τούτου προέκυψαν οι ακόλουθες προσαρμογές:

1. Οι πελάτες της Μονάδας Αναχρηματοδοτήσεων (RBU) μεταφέρθηκαν από τους τομείς Λιανικής Τραπεζικής και Μεγάλων Επιχειρήσεων στο νέο τομέα Piraeus Legacy Unit (PLU).
2. Οι πελάτες του τομέα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (Small Medium Enterprises – SME) μεταφέρθηκαν από τη Λιανική Τραπεζική και δημοσιεύονται πλέον μαζί με τις Μεγάλες Επιχειρήσεις.
3. Η Επενδυτική Τραπεζική συμπεριλαμβάνεται στον τομέα της Επιχειρηματικής Τραπεζικής (Corporate segment).
4. Υιοθετήθηκε μια νέα μεθοδολογία Εσωτερικής Τιμολόγησης Κεφαλαίων (Fund Transfer Pricing – FTP) μέσω της οποίας, μεταξύ άλλων αλλαγών, υπολογίζεται και εφαρμόζεται επιπλέον κόστος ρευστότητας στα στοιχεία ισολογισμού των τομέων.

Βάσει των ανωτέρω, οι νέοι επιχειρηματικοί τομείς διαμορφώνονται ως ακολούθως:

Τομείς “Core”

Λιανική Τραπεζική – Συμπεριλαμβάνονται πελάτες Mass, Affluent, Private banking, Μικρών Επιχειρήσεων, και Δημοσίου Τομέα καθώς και τα κανάλια διανομής.

Επιχειρηματική Τραπεζική – Περιλαμβάνει τις εργασίες και τα μεγέθη Μεγάλων Επιχειρήσεων, Ναυτιλίας, Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και του Αγροτικού τομέα.

Piraeus Financial Markets (PFM) – Περιλαμβάνει τις εργασίες που σχετίζονται με αγορές Ομολόγων, Συναλλάγματος Χρηματαγορών και λοιπές δραστηριότητες Διαχείρισης Διαθεσίμων μέρος των οποίων είναι και η διαχείριση του επιτοκιακού περιθωρίου των εργασιών της Τράπεζας. Συμπεριλαμβάνονται επίσης και οι μεγάλοι πελάτες – ιδρύματα (Institutional Clients’ Segment)

Λοιπά – Προσμετρώνται όλα τα μεγέθη και αποτελέσματα δραστηριοτήτων που σχετίζονται με διοικητικές αποφάσεις και πρακτικές, τα οποία δεν είναι εφικτό ή δεν πρέπει να κατανεμηθούν σε πελατειακούς τομείς. Συμπεριλαμβάνονται οι χρηματοδοτικές ενέργειες βάσει αποφάσεων της ALCO.

Τομέας “Piraeus Legacy Unit” - (PLU)

PLU – Ο τομέας αυτός κυρίως αναφέρεται στα μεγέθη και αποτελέσματα της Μονάδας Αναχρηματοδοτήσεων (Recovery Banking Unit – RBU) η οποία δεν θεωρείται κύρια (core) τραπεζική δραστηριότητα. Σε επίπεδο Ομίλου περιλαμβάνονται οι θυγατρικές εξωτερικού βάσει του πλάνου αναδιάρθρωσης Τράπεζας, στόχος του οποίου είναι η μείωση της έκθεσης στο εξωτερικό. Περιλαμβάνονται επίσης οι θυγατρικές Real Estate Owned (“REO”), non-core θυγατρικές εταιρείες Ελλάδος και διακοπτόμενες δραστηριότητες.

Παρατίθεται ανάλυση των αποτελεσμάτων και των λοιπών στοιχείων κατά επιχειρηματικό τομέα του Ομίλου:

Όμιλος 1/1 - 31/12/2018	Τομείς "Core"					PLU	Όμιλος
	Λιανική Τραπεζική	Επιχειρηματική Τραπεζική	Piraeus Financial Markets (PFM)	Λοιπά	Σύνολο		
Καθαρά έσοδα από τόκους	571	447	108	(12)	1.114	296	1.410
Καθαρά έσοδα προμηθειών	159	133	4	29	324	15	339
Λοιπά έσοδα	6	3	43	91	143	(10)	133
Σύνολο καθαρών εσόδων	736	583	155	108	1.581	301	1.882
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	(477)	(149)	(23)	(280)	(930)	(231)	(1.161)
Κέρδη/ (ζημίες) προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	259	434	131	(172)	651	70	721
Αναμενόμενες ζημίες απομείωσης αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	(37)	(76)	0	(5)	(118)	(414)	(532)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	(27)	(27)	(36)	(63)
Αναμενόμενες ζημίες απομειώσεων / αναστροφές χρηματοοικονομικών μέσων στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	-	-	6	-	6	-	6
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	-	-	-	(0)	(0)	(50)	(50)
Απομείωση αξίας ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	(23)	(23)	(7)	(30)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	-	0	0
Λοιπές απομειώσεις	-	-	0	(0)	0	(0)	0
Λοιπές προβλέψεις	-	-	-	17	17	(3)	14
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	-	-	-	32	32	(17)	15
Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	222	358	137	(179)	538	(458)	80
Φόρος εισοδήματος							93
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης από συνεχιζόμενες δραστηριότητες							173
Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-	-	-	-	(344)	(344)
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης							(170)
Λοιπά στοιχεία κατά την 31/12/2018							
Σύνολο ενεργητικού από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (εξαιρουμένων των διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού)	10.162	13.830	5.768	11.257	41.018	18.834	59.852
Σύνολο ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-	-	-	-	1.721	1.721
Σύνολο ενεργητικού από διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	-	33	-	-	33	274	307
Σύνολο ενεργητικού	10.162	13.862	5.768	11.257	41.050	20.829	61.880
Σύνολο υποχρεώσεων	33.044	7.643	9.023	1.951	51.662	2.712	54.374

Όμιλος	Τομείς "Core"					PLU	Όμιλος
	Λιανική Τραπεζική	Επιχειρηματική Τραπεζική	Piraeus Financial Markets (PFM)	Λοιπά	Σύνολο		
1/1 - 31/12/2017							
Καθαρά έσοδα από τόκους	595	514	153	(36)	1.226	413	1.639
Καθαρά έσοδα προμηθειών	149	128	3	43	323	7	331
Λοιπά έσοδα	6	3	104	43	156	21	177
Σύνολο καθαρών εσόδων	749	645	260	51	1.706	441	2.146
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	(516)	(194)	(28)	(104)	(842)	(264)	(1.106)
Κέρδη/ (ζημίες) προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	233	451	232	(53)	864	177	1.041
Απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(5)	(588)	(0)	(29)	(622)	(1.399)	(2.020)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	(37)	(37)	(49)	(86)
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	-	-	-	(49)	(49)	28	(20)
Απομείωση αξίας άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	(10)	(10)	(68)	(78)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	-	1	1
Λοιπές προβλέψεις	-	-	-	(25)	(25)	(0)	(25)
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	-	-	-	(39)	(39)	8	(31)
Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	229	(137)	232	(240)	83	(1.303)	(1.219)
Φόρος εισοδήματος							1.207
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης από συνεχιζόμενες δραστηριότητες							(13)
Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-	-	-	-	(192)	(192)
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης							(204)
Λοιπά στοιχεία κατά την 31/12/2017							
Σύνολο ενεργητικού από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (εξαιρουμένων των διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού)	11.232	15.510	6.058	9.708	42.508	22.607	65.115
Σύνολο ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-	-	-	-	2.284	2.284
Σύνολο ενεργητικού από διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	-	-	-	-	-	18	18
Σύνολο ενεργητικού	11.232	15.510	6.058	9.708	42.508	24.909	67.417
Σύνολο υποχρεώσεων	31.158	7.834	13.079	3.343	55.415	2.457	57.872

Στους ανωτέρω πίνακες, τα έντοκα έσοδα παρουσιάζονται μετά την αφαίρεση των εντόκων εξόδων, καθώς η Διοίκηση βασίζεται πρωτίστως στα καθαρά έντοκα έσοδα προκειμένου να αξιολογήσει την απόδοση του κάθε επιχειρηματικού τομέα.

Οι διεταιρικές συναλλαγές μεταξύ των επιχειρηματικών τομέων πραγματοποιούνται σε συνήθεις όρους συναλλαγών.

β) Γεωγραφικοί τομείς

Ο Όμιλος δραστηριοποιείται σε 3 κύριες γεωγραφικές περιοχές. Η Ελλάδα είναι η κύρια χώρα δραστηριοποίησης της Τράπεζας. Οι δραστηριότητες στην Ελλάδα περιλαμβάνουν όλους τους επιχειρηματικούς τομείς.

Στην υπόλοιπη Ευρώπη, οι χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται ο Όμιλος είναι η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Σερβία, η Ουκρανία, η Κύπρος, η Μεγάλη Βρετανία, το Λουξεμβούργο και η Γερμανία.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τη γεωγραφική κατανομή των καθαρών εσόδων και μη κυκλοφορούντων στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου όπως προβλέπεται από το Δ.Π.Χ.Α. 8. Ο επιμερισμός έχει βασιστεί στη χώρα εγκατάστασης των θυγατρικών.

Όμιλος - 1/1 - 31/12/2018	Καθαρά Έσοδα	Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού
Ελλάδα	1.833	2.199
Υπόλοιπη Ευρώπη	49	177
Λοιπές χώρες	(0)	5
Σύνολο συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων	1.882	2.380
Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	(29)	85

Όμιλος - 1/1 - 31/12/2017	Καθαρά Έσοδα	Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού
Ελλάδα	2.088	2.222
Υπόλοιπη Ευρώπη	67	236
Λοιπές χώρες	(9)	4
Σύνολο συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων	2.146	2.463
Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	204	407

Στις διακοπτόμενες δραστηριότητες της χρήσης 2018 περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα των εταιρειών Tirana Bank I.B.C. S.A., Piraeus Bank Bulgaria και A.D. ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., για την περίοδο 1/1 - 31/12/2018, Piraeus Bank Romania S.A. έως την ημερομηνία πώλησής της στις 29/6/2018, της Piraeus Bank Beograd A.D. έως την ημερομηνία πώλησής της στις 23/4/2018, της Piraeus Leasing Doo Beograd και της Sentinel Advisors S.A. (πρώην ATE Insurance Romania S.A.) για το 1^ο τρίμηνο του 2018 και της Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε. μέχρι τις 28/2/2018. Σχετική πληροφόρηση δίνεται στη Σημείωση 15.

Στις διακοπτόμενες δραστηριότητες την 31/12/2018 περιλαμβάνονται τα μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού της εταιρείας Tirana Bank I.B.C. S.A., Piraeus Bank Bulgaria A.D και ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε.

Στις διακοπτόμενες δραστηριότητες της χρήσης 2017 περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα των εταιρειών Sentinel Advisors S.A (πρώην ATE Insurance Romania S.A), Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D. και Piraeus Leasing Doo Beograd.

Στις διακοπτόμενες δραστηριότητες την 31/12/2017 περιλαμβάνονται τα μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού της εταιρείας Sentinel Advisors S.A (πρώην ATE Insurance Romania S.A), Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D. και Piraeus Leasing Doo Beograd.

6 Καθαρά έσοδα από τόκους

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα				
Τόκοι χρεογράφων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	47	-	46	-
Τόκοι χρεογράφων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	-	78	-	77
Τόκοι χρεωστικών τίτλων στο αποσβέσιμο κόστος	1	11	1	11
Τόκοι δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων	1.711	1.999	1.698	1.988
Τόκοι δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	4	4	6	13
Λοιποί τόκοι έσοδα	17	21	9	17
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εσόδων από χρηματοοικονομικά μέσα μη αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1.779	2.114	1.761	2.105
Τόκοι χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	12	10	12	10
Τόκοι έσοδα παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων	84	77	80	73
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εσόδων	1.874	2.200	1.852	2.188
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα				
Τόκοι καταθέσεων πελατών και συμφωνιών επαναγοράς τίτλων	(226)	(205)	(226)	(205)
Τόκοι πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία	(6)	(2)	(6)	(2)
Τόκοι υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα	(32)	(127)	(36)	(138)
Εισφορά Ν. 128/75	(81)	(130)	(81)	(130)
Λοιποί τόκοι έξοδα	(17)	(1)	(19)	(6)
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εξόδων από χρηματοοικονομικά μέσα μη αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	(362)	(465)	(368)	(482)
Τόκοι χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	(2)	(0)	(2)	(0)
Τόκοι έξοδα παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων	(101)	(96)	(97)	(92)
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εξόδων	(465)	(561)	(467)	(574)
Καθαρά έντοκα έσοδα	1.410	1.639	1.385	1.614

Τα καθαρά έσοδα από τόκους της χρήσης 2018 ανήλθαν για τον Όμιλο σε € 1.410 εκατ. και για την Τράπεζα σε € 1.385 εκατ. αντίστοιχα, (2017: Όμιλος: € 1.639 εκατ. και Τράπεζα: € 1.614 εκατ.). Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως:

- α) στη μείωση των τοκοφόρων υπολοίπων δανείων στο Στάδιο 3 λόγω των αυξημένων απομειώσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά το 4ο τρίμηνο του 2017, καθώς και της επίπτωσης από την 1η εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α 9 την 1/1/2018,
- β) στη μείωση της απόδοσης των δανείων
- γ) στη μείωση του χαρτοφυλακίου σταθερής απόδοσης και

δ) στην απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Η μείωση των εσόδων από τόκους αντισταθμίστηκε μερικώς από τη βελτίωση του κόστους χρηματοδότησης (κυρίως την αποπληρωμή του ELA).

Οι αναθεωρήσεις / αναταξινομήσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την διάρκεια της περιόδου 1/1 - 31/12/2017, για λόγους σύγκρισης, στην γραμμή «Καθαρά έσοδα από τόκους», παρουσιάζονται στη Σημείωση 51.

Ανάλυση εσόδων από τόκους, με βάση την ποιότητα και την κατηγορία δανείων

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα έντοκα έσοδα από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος και συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων ανά χαρτοφυλάκιο.

Όμιλος	31/12/2018			
	Στάδιο 1 & 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Δάνεια προς ιδιώτες	356	148	43	547
Δάνεια προς επιχειρήσεις	595	487	75	1.157
Δάνεια προς Δημόσιο Τομέα	6	1	0	7
Σύνολο	957	636	118	1.711

Τράπεζα	31/12/2018			
	Στάδιο 1 & 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Δάνεια προς ιδιώτες	355	148	43	547
Δάνεια προς επιχειρήσεις	602	470	73	1.145
Δάνεια προς Δημόσιο Τομέα	6	1	0	7
Σύνολο	963	619	116	1.698

Ο Όμιλος και η Τράπεζα υιοθέτησαν το προτεινόμενο λογιστικό χειρισμό («Approach A») από το Transition Resource Group for Impairment of Financial Instruments (“ITG”) αναφορικά με την επιμέτρηση του έντοκου εσόδου επί των απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος με σκοπό την πλήρη συμμόρφωση με το Δ.Π.Χ.Α. 9. Σύμφωνα με το ITG Approach A, τα υπόλοιπα των απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων σε πελάτες καθώς και οι αντίστοιχες προβλέψεις προσαυξάνονται με τους αναλογούντες δεδουλευμένους τόκους (“grossing up”). Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9, τα υπόλοιπα δανείων μπορούν να μειωθούν απευθείας όταν δεν αναμένεται η ανάκτηση της απαίτησης, στο σύνολό της ή εν μέρει. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος και η Τράπεζα προβαίνουν στη διαγραφή του ποσού της προσαύξησης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, όταν δεν θεωρείται ανακτήσιμο.

31/12/2017	Όμιλος			Τράπεζα		
	Έσοδα από μη απομειωμένα Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Έσοδα από απομειωμένα Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Σύνολο	Έσοδα από μη απομειωμένα Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Έσοδα από απομειωμένα Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Σύνολο
Δάνεια προς ιδιώτες	357	298	655	356	298	654
Δάνεια προς επιχειρήσεις	822	508	1.330	832	488	1.319
Δάνεια προς Δημόσιο Τομέα	14	0	14	14	0	14
Σύνολο εσόδων από τόκους	1.192	807	1.999	1.202	786	1.988

7 Καθαρά έσοδα προμηθειών

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Έσοδα προμηθειών				
Εμπορική τραπεζική	406	385	358	335
Επενδυτική τραπεζική	11	12	5	6
Διαχείριση κεφαλαίων	13	14	9	10
Σύνολο εσόδων προμηθειών	429	411	372	351
Έξοδα προμηθειών				
Εμπορική τραπεζική	(87)	(77)	(83)	(89)
Επενδυτική τραπεζική	(3)	(3)	(0)	-
Διαχείριση κεφαλαίων	(0)	(0)	(0)	(0)
Σύνολο εξόδων προμηθειών	(90)	(80)	(83)	(89)
Καθαρά έσοδα προμηθειών	339	331	289	262

Τα έσοδα προμηθειών από «Εμπορική τραπεζική» περιλαμβάνουν ποσό € 48,0 εκατ. ως έκτακτη προμήθεια λόγω προηγούμενων ποιοτικών επιδόσεων για τις γενικές ασφαλιστικές εργασίες, που απορρέουν από τη συνεργασία του Ομίλου με διεθνή εταίρο του, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις του Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδα από Συμβόλαια με Πελάτες».

Ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν έχουν προμήθειες από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λοιπών συνολικών εσόδων.

Για τις αναμορφώσεις/αναταξινομήσεις της χρήσης 2017, για σκοπούς συγκρισιμότητας των εσόδων από προμήθειες, γίνεται σχετική αναφορά στη Σημείωση 51.

Γνωστοποιήσεις πρώτης εφαρμογής Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδο από Συμβόλαια με Πελάτες» - Γνωστοποιήσεις Μετάβασης

Το Δ.Π.Χ.Α. 15 καθορίζει τον λογιστικό χειρισμό για όλα τα έσοδα που προκύπτουν από συμβόλαια με πελάτες. Ο Όμιλος και η Τράπεζα εφαρμόζουν το Δ.Π.Χ.Α. 15 από την 1/1/2018 και εφεξής κατά τη σύναψη συμβάσεων για την παροχή υπηρεσιών σε πελάτες, εκτός εάν οι συμβάσεις βρίσκονται στο πεδίο εφαρμογής άλλων Δ.Π.Χ.Α., όπως το Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα».

Φύση της αλλαγής στην λογιστική πολιτική

Στόχος του Δ.Π.Χ.Α. 15 είναι η θέσπιση των αρχών που θα εφαρμόζει μια οντότητα για την αναφορά χρήσιμων πληροφοριών στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σχετικά με τη φύση, το ποσό, το χρόνο και την αβεβαιότητα των εσόδων και των ροών που προκύπτουν από μια σύμβαση με πελάτη.

Το Δ.Π.Χ.Α. 15 περιγράφει τις αρχές που πρέπει να εφαρμόζει μια οντότητα για τη επιμέτρηση και την αναγνώριση των εσόδων και των σχετικών ταμειακών ροών. Η βασική αρχή είναι ότι μια οικονομική οντότητα θα αναγνωρίζει τα έσοδα όταν (ή καθώς) η οικονομική οντότητα εκπληρώνει μια υποχρέωση απόδοσης μεταφέροντας ένα υποσχόμενο αγαθό ή υπηρεσία σε έναν πελάτη με ένα ποσό το οποίο αντικατοπτρίζει το τίμημα το οποίο η οικονομική οντότητα αναμένει να δικαιούται για τη μεταφορά των αγαθών ή των υπηρεσιών στον πελάτη. Επομένως, τα έσοδα θα πρέπει είτε να αναγνωρίζονται σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή ή στην διάρκεια του χρόνου, ανάλογα με την χρονική διάρκεια που η υπηρεσία παρέχεται στον πελάτη. Ένα περιουσιακό στοιχείο μεταφέρεται όταν (ή καθώς) ο πελάτης αποκτά τον έλεγχο αυτού του περιουσιακού στοιχείου.

Η κύρια ροή εσόδων του Ομίλου και της Τράπεζας είναι τα «Έσοδα από τόκους» που δεν είναι στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 15. Ωστόσο, ο Όμιλος και η Τράπεζα εφάρμοσαν το Δ.Π.Χ.Α. 15 υιοθετώντας την προσέγγιση πέντε βημάτων στην αναγνώριση των εσόδων που προέρχονται από τραπεζικές και λοιπές υπηρεσίες, που είναι κυρίως οι ακόλουθες:

• Έσοδα προμηθειών από τραπεζικές υπηρεσίες που συνδέονται με πελάτες λιανικής και επιχειρήσεις

Τα έσοδα προμηθειών αναγνωρίζονται με την πάροδο του χρόνου όταν η υποχρέωση απόδοσης εκπληρώνεται. Έσοδα προμηθειών κατά την εκτέλεση συναλλαγών (δηλ. συναλλαγές ανταλλαγής συναλλάγματος, διαπραγμάτευση χρεογράφων πελατών κ.λπ.) αναγνωρίζονται σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή δηλ. κατά την ολοκλήρωση της συναλλαγής.

• Έσοδα προμηθειών από τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και διαθεσίμων

Το εισόδημα από αμοιβές για τις υπηρεσίες διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων και τις υπηρεσίες διαχείρισης ακινήτων αναγνωρίζεται με την πάροδο του χρόνου, καθώς η υπηρεσία παρέχεται στον πελάτη.

• Αμοιβές πρακτορείας (περιλαμβάνονται στα έσοδα προμηθειών)

Οι αμοιβές διαχείρισης κοινοπρακτικών δανείων και ομολόγων αναγνωρίζονται ως έσοδα προμηθειών όταν η υπηρεσία έχει ολοκληρωθεί και ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν διατηρούν κανένα μέρος των δανείων ή των ομολόγων. Τα έσοδα προμηθειών που προκύπτουν από τη διαπραγμάτευση ή τη συμμετοχή στη διαπραγμάτευση μιας συναλλαγής για τρίτο μέρος, όπως ο διακανονισμός της απόκτησης μετοχών ή άλλων τίτλων ή η αγορά ή πώληση μιας επιχείρησης, αναγνωρίζονται σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή δηλ. κατά την ολοκλήρωση της υποκείμενης συναλλαγής.

• Λοιπά έσοδα όπως τα κέρδη από την πώληση παγίων, κέρδη από την πώληση αποθεμάτων και αποζημιώσεις.

Πρώτη εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 15 την 1/1/2018

Ο Όμιλος και η Τράπεζα εφάρμοσαν το Δ.Π.Χ.Α. 15 αναδρομικά σύμφωνα με τις απαιτήσεις μετάβασης του προαναφερόμενου προτύπου. Η Διοίκηση πραγματοποίησε άσκηση για την εκτίμηση της επίπτωσης από την υιοθέτηση του Δ.Π.Χ.Α. 15 για τον Όμιλο και την Τράπεζα κατά την 1/1/2018. Σύμφωνα με την άσκηση αυτή, καμία επίπτωση δεν υπήρξε στις Οικονομικές Καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας. Ως αποτέλεσμα, παρόλο που οι ανωτέρω κατηγορίες εσόδων εμπίπτουν στο

πλαίσιο του Δ.Π.Χ.Α. 15, βάσει των αποτελεσμάτων της ανωτέρω αναφερόμενης άσκησης καμία αλλαγή δεν έγινε στον τρέχοντα λογιστικό χειρισμό.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα έσοδα προμηθειών από συμβάσεις με πελάτες για τον Όμιλο και την Τράπεζα για το έτος 2018 που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 15. Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν αναλύσει τα έσοδα προμηθειών που αναγνωρίζονται από συμβάσεις με πελάτες με βάση τον τύπο προϊόντος και τους επιχειρηματικούς τομείς του Δ.Π.Χ.Α. 8 σύμφωνα με τη Σημείωση 5, πριν από την αφαίρεση οποιωνδήποτε συναφών εξόδων:

α. Έσοδα προμηθειών

Ο Όμιλος διαχωρίζει τα έσοδα από τις συμβάσεις με τους πελάτες με βάση το είδος της παρεχόμενης υπηρεσίας καθώς η Διοίκηση της Τράπεζας πιστεύει ότι αυτό καταδεικνύει καλύτερα πως η φύση, η ποσότητα, ο χρόνος και η αβεβαιότητα των εσόδων και των ταμειακών ροών του Ομίλου επηρεάζονται από οικονομικούς παράγοντες.

Όμιλος						
Έσοδο Προμηθειών	Λιανική Τραπεζική	Επιχειρηματική Τραπεζική	Piraeus Financial Markets	Λοιπά	PLU	Σύνολο
Συναλλαγών/ενεργοποίησης POS	33	29	1	-	2	65
Αμοιβαίων κεφαλαίων/Μετοχών	18	1	4	1	-	24
Ασφαλιστικών Εργασιών	23	5	-	57	3	88
Καρτών	30	3	-	1	3	37
Καταθέσεων	6	1	-	-	1	8
Κίνησης Κεφαλαίων	36	12	-	-	3	51
Εγγυητικών Επιστολών	2	29	-	-	3	34
Δανείων και απαιτήσεων από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος	7	62	-	(31)	6	44
Λοιπές Προμήθειες	18	4	-	1	4	27
Πληρωμές Λογαριασμών	20	5	1	1	-	27
Συναλλάγματος	20	3	-	-	1	24
Σύνολο	213	154	6	30	26	429

Τράπεζα						
Έσοδο Προμηθειών	Λιανική Τραπεζική	Επιχειρηματική Τραπεζική	Piraeus Financial Markets	Λοιπά	PLU	Σύνολο
Συναλλαγών/ενεργοποίησης POS	33	29	1	-	2	65
Αμοιβαίων κεφαλαίων/Μετοχών	8	-	3	-	-	11
Ασφαλιστικών Εργασιών	-	-	-	50	-	50
Καρτών	30	3	-	1	3	37
Καταθέσεων	6	1	-	-	1	8
Κίνησης Κεφαλαίων	36	12	-	-	3	51
Εγγυητικών Επιστολών	2	29	-	-	3	34
Δανείων και απαιτήσεων από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος	7	57	-	(30)	6	40
Λοιπές Προμήθειες	18	5	-	1	-	24
Πληρωμές Λογαριασμών	20	5	1	1	-	27
Συναλλάγματος	20	3	-	-	1	24
Σύνολο	180	144	5	23	19	372

β. Λοιπά έσοδα

Οι κατωτέρω πίνακες παρουσιάζουν τα λοιπά έσοδα από συμβάσεις με πελάτες για τον Όμιλο και την Τράπεζα για το έτος 2018 που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 15. Λοιπά έσοδα από ενοίκια και αποτιμήσεις ακινήτων εξαιρέθηκαν από τους κατωτέρω πίνακες, καθώς δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 15.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν αναλύσει τα λοιπά έσοδα, όπως εμφανίζεται στη Σημείωση 12, που αναγνωρίστηκαν από συμβάσεις με πελάτες, με βάση τον τύπο προϊόντος και το Δ.Π.Χ.Α 8 σύμφωνα με τη Σημείωση 5.

Όμιλος				
Λοιπά έσοδα	Λιανική Τραπεζική	Λοιπά	PLU	Σύνολο
Λοιπά έσοδα εκμεταλλεύσεως	-	35	28	63
Κέρδη από πώληση επενδυτικών ακινήτων	-	-	-	0
Κέρδη από πώληση λοιπών στοιχείων ενεργητικού	-	-	5	5
Σύνολο	0	35	33	68

Τράπεζα				
Λοιπά έσοδα	Λιανική Τραπεζική	Λοιπά	PLU	Σύνολο
Λοιπά έσοδα εκμεταλλεύσεως	-	35	-	35
Κέρδη από πώληση επενδυτικών ακινήτων	-	-	-	0
Κέρδη από πώληση λοιπών στοιχείων ενεργητικού	-	-	5	5
Σύνολο	0	35	5	40

8 Έσοδα από μερίσματα

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Μερίσματα από θυγατρικές εταιρείες	-	-	24	70
Μερίσματα χρεογράφων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	-	8	-	8
Μερίσματα χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	0	0	-	-
Μερίσματα χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	7	-	7	-
Έσοδα από μερίσματα	7	8	31	78

9 Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Κέρδη / (ζημίες) πράξεων συναλλαγής συναλλάγματος & συναλλαγματικών διαφορών	19	4	16	8
Κέρδη / (ζημίες) μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	0	0	-	-
Κέρδη / (ζημίες) παραγώγων	5	38	5	37
Κέρδη / (ζημίες) ομολόγων και εντόκων γραμματίων	5	4	5	4
Σύνολο αποτελεσμάτων από χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου (Α)	29	46	26	49
Αποτελέσματα από λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Β)	25	(24)	25	(24)
Κέρδη / (ζημίες) μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	(12)	-	(12)	-
Κέρδη / (ζημίες) ομολόγων	(3)	-	(3)	-
Κέρδη / (ζημίες) από αποτίμηση δανείων και προκαταβολών σε πελάτες	(14)	-	(14)	-
Αποτελέσματα από λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα επιμετρούμενα υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Γ)	(29)	0	(29)	0
Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Α) + (Β) + (Γ)	24	22	22	25

10 Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου

	Όμιλος	Τράπεζα
	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2017
Κέρδη μείον ζημίες μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Σημείωση 45)	1	0
Κέρδη μείον ζημίες ομολόγων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Σημείωση 45)	30	30
Κέρδη μείον ζημίες από πώληση ομολόγων EFSF	21	21
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	52	51

Τα «Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου» για τον Όμιλο και την Τράπεζα για τη χρήση 2017, διαμορφώθηκαν κυρίως από: α) κέρδος € 28 εκατ. από την πώληση ομολόγων έκδοσης ελληνικού δημοσίου ονομαστικής αξίας € 626 εκατ. και β) κέρδος € 21 εκατ. από την πώληση EFSF ομολόγων ονομαστικής αξίας € 748 εκατ. στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (“QE program”) της ΕΚΤ.

11 Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων

	Όμιλος	Τράπεζα
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2018
Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	17	17

Κατά τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 9, τα διαθέσιμα προς πώληση χρεόγραφα έχουν αναταξινομηθεί στα χρεόγραφα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων και ως εκ τούτου δεν υπάρχουν συγκρίσιμα μεγέθη για το έτος 2018. Τα «Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων» για τον Όμιλο και την Τράπεζα για το έτος 2018, αφορά στην ανακύκληση των συσσωρευμένων κερδών από την πώληση ομολόγων.

Επιπλέον, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Π.Χ.Α. 9 και την Πολιτική Ταξινόμησης & Επιμέτρησης των Χρηματοοικονομικών Μέσων του Ομίλου και της Τράπεζας, ο Όμιλος και η Τράπεζα κατά τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 9 έχουν αμετάκλητα επιλέξει να ορίσουν ορισμένες επενδύσεις σε μετοχικά μέσα στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων. Τα συσσωρευμένα κέρδη / (ζημίες) μεταφέρονται κατά την πώληση από τη γραμμή «Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων», απευθείας στα «Αποτελέσματα εις νέον». Αναφορά γίνεται στη Σημείωση 45.

12 Καθαρά λοιπά έσοδα/ (έξοδα)

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Καθαρή ζημία από την αποτίμηση επενδυτικών ακινήτων (Σημείωση 32)	(31)	(228)	(8)	(11)
Αποτελέσματα από δραστηριότητες διαχείρισης ακινήτων & βιομηχανικών περιοχών	(2)	294	-	-
Αποτελέσματα από αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών μέσων στο αποσβέσιμο κόστος	42	-	0	-
Έσοδα ενοικίων από επενδυτικά ακίνητα	38	32	10	10
Λοιπά έσοδα τραπεζικών εργασιών	29	(10)	(2)	2
Λοιπά καθαρά έσοδα / (έξοδα)	12	7	27	(11)
Σύνολο Καθαρών Λοιπών Εσόδων/ (Εξόδων)	87	95	27	(11)

Κατά το 2017, με την υπ' αριθμ. 2376/16.5.2017 απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Αθηνών μειώθηκε το ετήσιο καταβαλλόμενο μίσθωμα προς το Μετοχικό Ταμείου Στρατού («Ταμείο») από την θυγατρική εταιρεία του Ομίλου Picas A.E. για το ακίνητο Citylink από την 1/1/2014 μέχρι την 31/12/2015 κατά ποσοστό 20% και κρίθηκε ότι λόγω της δικαστικής διάπλωσης της σχέσης παύει να ισχύει από την 13/12/2013, που επιδόθηκε στο Ταμείο η αγωγή της Picas, αλλά και για το μέλλον, η συμφωνία των μερών περί σταδιακής αναπροσαρμογής του μισθώματος. Περαιτέρω, απορρίφθηκε από τον Δικαστή του Αρείου Πάγου το αίτημα του Ταμείου περί χορήγησης προσωρινής διαταγής περί μη εκτέλεσης της ανωτέρω απόφασης, με την υπ' αριθμ. 123/2017 απόφαση του Αρείου Πάγου (Δ' Τμήμα). Επιπροσθέτως, απορρίφθηκε η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων του Ταμείου στον Άρειο Πάγο περί μη εκτέλεσης της ως άνω απόφασης. Τα διάδικα μέρη άσκησαν αιτήσεις αναίρεσης κατά της ως άνω απόφασης κατά κεφαλαίων της, με τα οποία απορρίφθηκαν τα αιτήματα των μερών.

Κατά τη διάρκεια του 2018, η αίτηση αναίρεσης και οι πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης του Ταμείου για την αναίρεση της ανωτέρω απόφασης απορρίφθηκαν, δυνάμει της υπ' αρ. 1465/2018 απόφασης του Αρείου Πάγου. Συνακόλουθα, η υπ' αρ. 2376/16.5.2017 απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Αθηνών κατέστη οριστική.

Η Διοίκηση, βασιζόμενη στην προαναφερθείσα Απόφαση του ανώτατου δικαστηρίου, επιμέτρησε εκ νέου το δικαίωμα χρήσης και την υποχρέωση που προέρχεται από τη σύμβαση μίσθωσης της θυγατρικής του Ομίλου Pícar S.A. με το Ταμείο για το Citylink.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα ακόλουθα:

Όμιλος	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Μείωση της εύλογης αξίας των επενδυτικών ακινήτων που λογίσθηκε στη γραμμή «Καθαρή ζημία από την αποτίμηση των επενδυτικών ακινήτων»	(4)	(183)
Κέρδος από τη μείωση της υποχρέωσης χρηματοδοτικής μίσθωσης που λογίσθηκε στη γραμμή «Αποτελέσματα από δραστηριότητες διαχείρισης ακινήτων & βιομηχανικών περιοχών»	29	296
Απομείωση ενσώματων παγίων στοιχείων που λογίσθηκε στη γραμμή «Απομείωση αξίας ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού» (Σημείωση 31 & Σημείωση 32)	(7)	(58)
Σύνολο Καθαρών Εσόδων	18	55

Τα μελλοντικά έσοδα του Ομίλου και της Τράπεζας από λειτουργικές μισθώσεις αναλύονται ως εξής:

Μελλοντικά έσοδα από λειτουργικές μισθώσεις	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Μέχρι 1 έτος	38	30	11	8
Από 1 έτος έως 5 έτη	152	129	60	51
Μετά από 5 έτη	93	100	18	26
Σύνολο	283	258	89	85

13 Αμοιβές και έξοδα προσωπικού

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Μισθοί και ημερομίσθια	(350)	(392)	(328)	(364)
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	(93)	(102)	(88)	(96)
Λοιπές δαπάνες προσωπικού	(26)	(24)	(25)	(24)
Δαπάνες προγράμματος αποχώρησης (Σημείωση 42)	(154)	(17)	(147)	(15)
Δαπάνες παροχών μετά τη συνταξιοδότηση (Σημείωση 42)	7	(11)	7	(10)
Σύνολο	(616)	(546)	(581)	(509)

Ο αριθμός προσωπικού των συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων την 31/12/2018 ήταν 12.616 και 11.794 για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα (31/12/2017: 15.546 και 12.913 αντίστοιχα).

Η αύξηση του κονδυλίου «Αμοιβές και έξοδα προσωπικού» από € 546 εκατ. σε € 616 εκατ. για τον Όμιλο και από 509 εκατ. σε € 581 εκατ. για την Τράπεζα στη χρήση 2018, οφείλεται στο πρόγραμμα αποχώρησης (εθελούσιας εξόδου), που πραγματοποιήθηκε από τη Διοίκηση τον Φεβρουάριο του 2018 και αντισταθμίζεται από την αντίστοιχη μείωση στις δαπάνες

προσωπικού για τους εργαζόμενους που έκαναν χρήση του προγράμματος. Το πρόγραμμα παρείχε κίνητρα στους εργαζομένους της Τράπεζας και των θυγατρικών της στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της υλοποίησης εκ μέρους της Διοίκησης, του στρατηγικού σχεδίου «Agenda 2020», μέσω μέτρων εξορθολογισμού κόστους. Το συνολικό κόστος του προγράμματος αποχώρησης ανήλθε σε € 154 εκατ. για τον Όμιλο και € 147 εκατ. για την Τράπεζα.

14 Έξοδα διοίκησης

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Ενοίκια	(31)	(34)	(36)	(43)
Φόροι - τέλη	(81)	(84)	(70)	(75)
Έξοδα προβολής και διαφήμισης	(21)	(29)	(20)	(28)
Εξυπηρέτηση - προώθηση τραπεζικών προϊόντων	(27)	(33)	(40)	(44)
Αμοιβές και δαπάνες τρίτων	(100)	(97)	(88)	(87)
Έξοδα φύλαξης και συντήρησης παγίων	(36)	(36)	(31)	(31)
Έξοδα τηλεπικοινωνιών και ηλεκτρικής ενέργειας	(20)	(22)	(18)	(19)
Εισφορές TEKE (Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων, Επενδύσεων & Σκέλος Εξυγίανσης)	(59)	(61)	(59)	(60)
Λοιπά διάφορα έξοδα	(66)	(66)	(58)	(61)
Σύνολο	(441)	(460)	(420)	(449)

Τα έξοδα διοίκησης της χρήσης 2018 για τον Όμιλο και την Τράπεζα ανέρχονται σε € 441 εκατ. και € 420 εκατ. αντίστοιχα (2017: € 460 εκατ. και € 449 εκατ. αντίστοιχα), μία μείωση κατά 4,3% και 6,5% συγκριτικά με τη χρήση 2017. Η μείωση είναι αποτέλεσμα κυρίως του περαιτέρω κλεισίματος καταστημάτων, της βελτίωσης των εργασιών ψηφιοποίησης, της συγκράτησης των δαπανών διαφήμισης και των ενεργειών της Τράπεζας για την συρρίκνωση των δαπανών σε όλους τους τομείς.

Τα διαθέσιμα του Σκέλους Εξυγίανσης («ΣΕ») του TEKE, ως Ταμείου Εξυγίανσης για τα πιστωτικά ιδρύματα, προέρχονται από τακτικές εκ των προτέρων εισφορές, έκτακτες εκ των υστέρων εισφορές και εναλλακτικά μέσα χρηματοδότησης σύμφωνα με τον Ν. 4370/2016. Τα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα κατά τον χρόνο χορήγησης των δανείων στο ΣΕ, καταβάλλουν εισφορές με τις οποίες το ΣΕ αποπληρώνει τις υποχρεώσεις του από δάνεια για σκοπούς εξυγίανσης.

Το συνολικό ποσό των εισφορών την 31/12/2018 ύψους € 59 εκατ. τόσο για τον Όμιλο όσο και για την Τράπεζα (2017: € 61 εκατ. και € 60 εκατ. αντίστοιχα) αφορούν α) στην ετήσια εισφορά για το ΣΕ που ανέρχεται σε ποσό € 33 εκατ. (2017: € 38 εκατ.), β) στην τακτική εκ των προτέρων εισφορά στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Εξυγίανσης για το έτος 2018 ύψους € 25 εκατ. (2017: € 22 εκατ.), γ) στο τέλος συμμετοχής για την κάλυψη των λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών του οργανισμού ύψους € 0,8 εκατ. (2017: € 0,3 εκατ.) και δ) ποσό € 0,2 εκατ. (2017: € 0,3 εκατ.) που αφορά τις εισφορές των θυγατρικών εταιρειών εξωτερικού για τον Όμιλο. Στο πλαίσιο των διατάξεων του Ν.4370/2016, για το ενεργητικό του TEKE που τίθεται προς εξυπηρέτηση του Σκέλους Κάλυψης Καταθέσεων, δεν προέκυψε εισφορά για το έτος 2018.

15 Διακοπτόμενες Δραστηριότητες

Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 5 «Μη Κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού Διακρατούμενα προς Πώληση και Διακοπτόμενες Δραστηριότητες» όπως ορίζεται στη Σημείωση 2.2.18, οι θυγατρικές που διακρατούνται προς πώληση παρουσιάζονται ως Διακοπτόμενες Δραστηριότητες σε επίπεδο Ομίλου όταν πληρούν τα κριτήρια του Δ.Π.Χ.Α 5 και αποτιμώνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ λογιστικής και εύλογης αξίας αφαιρουμένων των εξόδων για την πώλησή τους. Η αποτίμηση στην εύλογη αξία είναι μη επαναλαμβανόμενη και κατατάσσεται στο 3ο επίπεδο ιεράρχησης λόγω της σημαντικότητας των μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Η λογιστική αξία των θυγατρικών πριν την ένταξη τους στις διακοπτόμενες δραστηριότητες βασίστηκε στις διατάξεις του ΔΛΠ 36 «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων» και στις λογιστικές πολιτικές του Ομίλου και της Τράπεζας.

Από το 2ο τρίμηνο 2018, η θυγατρική εταιρεία του Ομίλου Piraeus Bank Bulgaria A.D. περιλαμβάνεται στις «Διακοπτόμενες Δραστηριότητες» και στα «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού» για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα. Στις 7/11/2018, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι κατέληξε σε συμφωνία με την Eurobank Ergasias A.E. ("Eurobank") για την πώληση της συμμετοχής της στο μετοχικό κεφάλαιο (99,98%) της Piraeus Bank Bulgaria AD, στη Eurobank Bulgaria AD. Η συναλλαγή αποτελεί το τελευταίο σημαντικό ορόσημο ως προς την υλοποίηση των δεσμεύσεων της Τράπεζας Πειραιώς στο πλαίσιο του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, όπως αυτό έχει συμφωνηθεί με τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η συναλλαγή υπόκειται σε συνήθεις όρους, συμπεριλαμβανομένων κανονιστικών εγκρίσεων από την Κεντρική Τράπεζα της Βουλγαρίας (δόθηκαν στις 28/3/2019) και το ΤΧΣ. Το τίμημα ανέρχεται σε € 75 εκατ. Η συναλλαγή εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί στο δεύτερο τρίμηνο του 2019. Η εύλογη αξία της εν λόγω διακοπτόμενης δραστηριότητας προσδιορίστηκε βάσει της βέλτιστης εκτίμησης του τελικού τιμήματος της συμφωνίας κατά την ημερομηνία της αναταξινόμησης και συνεπώς κατηγοριοποιήθηκε στο Επίπεδο 3 στην ιεράρχηση εύλογης αξίας.

Από το 2ο τρίμηνο 2018, η θυγατρική εταιρεία του Ομίλου στην Αλβανία, Tirana Bank I.B.C. S.A. περιλαμβάνεται στις «Διακοπτόμενες Δραστηριότητες» και στα «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού» για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα. Στις 7/8/2018, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι προχώρησε στη σύναψη συμφωνίας με τον όμιλο Balfin και την Komercijalna Banka, για την πώληση της θυγατρικής της στην Αλβανία, Tirana Bank. Η συναλλαγή υπόκειται στις συνήθεις διαδικασίες εγκρίσεων, συμπεριλαμβανομένων κανονιστικών και άλλων εγκρίσεων από τις αρμόδιες αρχές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ελλάδα και την Αλβανία καθώς και το ΤΧΣ. Το συνολικό τίμημα για το ποσοστό κατοχής της Tirana Bank από την Τράπεζα Πειραιώς (98,83%) ανέρχεται σε € 57 εκατ. Η συναλλαγή ολοκληρώθηκε στις 28/2/2019. Η εύλογη αξία της εν λόγω διακοπτόμενης δραστηριότητας προσδιορίστηκε βάσει της βέλτιστης εκτίμησης του τελικού τιμήματος της συμφωνίας κατά την ημερομηνία της αναταξινόμησης και συνεπώς κατηγοριοποιήθηκε στο Επίπεδο 3 στην ιεράρχηση εύλογης αξίας.

Στις 3/4/2018, η Τράπεζα Πειραιώς προχώρησε στην πώληση του συνόλου της συμμετοχής της στην κατά 99,54% θυγατρική της εταιρεία Sentinel Advisors S.A. (πρώην ATE Insurance Romania S.A.). Το τίμημα για τη συναλλαγή ανήλθε στο ποσό των € 3 εκατ.

Στις 21/11/2017, η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. ανακοίνωσε ότι κατέληξε σε συμφωνία με την J.C. Flowers & Co για την πώληση του συνόλου του μετοχικού κεφαλαίου στη θυγατρική της στη Ρουμανία, Piraeus Bank Romania S.A.. Στις 29 Ιουνίου 2018, η Τράπεζα ολοκλήρωσε την πώληση της Piraeus Bank Romania S.A. στην J.C. Flowers & Co, μετά από τη λήψη των απαραίτητων κανονιστικών εγκρίσεων από τη Ρουμανική Κεντρική Τράπεζα και τη Ρουμανική Επιτροπή Ανταγωνισμού καθώς και το ΤΧΣ. Το τίμημα για τη συναλλαγή ανήλθε στο ποσό των € 44 εκατ.

Στις 21/11/2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε σχετικά με την πώληση της θυγατρικής της «Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Ανώνυμη Εταιρεία» («Olympic») – η οποία κατέχει το master franchise της Avis Rent a Car, Budget

Rent a Car και Payless για την Ελλάδα – ότι η Avis Budget Group, μέσω της θυγατρικής της εταιρείας Zodiac Europe Limited, άσκησε δικαιώματα που κατείχε σύμφωνα με τους όρους των συμβάσεων franchise για τα σήματά της. Το τίμημα για τη συναλλαγή ανήλθε στο ποσό των € 81 εκατ. Η συναλλαγή ολοκληρώθηκε στις 15/3/2018.

Στις 17/10/2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι κατέληξε σε συμφωνία για την πώληση των τραπεζικών και leasing δραστηριοτήτων της στη Σερβία, στη Direktna Banka A.D., τραπεζικό όμιλο της Σερβίας, για συνολικό τίμημα σε μετρητά € 61 εκατ., με συνδυασμό πώλησης και ταυτόχρονης μείωσης κεφαλαίου στην Τράπεζα Πειραιώς AD Beograd. Στις 23 Απριλίου 2018, ολοκληρώθηκε η πώληση της Piraeus Bank Beograd A.D. στην Direktna Banka A.D. μετά από τη λήψη των απαραίτητων κανονιστικών εγκρίσεων από τη Σερβική Κεντρική Τράπεζα και τη Σερβική Επιτροπή Ανταγωνισμού καθώς και το ΤΧΣ.

Από το 1ο τρίμηνο 2017, η θυγατρική εταιρεία του Ομίλου Ημιθέα Α.Ε. η οποία κατέχει και λειτουργεί το Νοσοκομείο Ερρίκος Ντυνάν περιλαμβάνεται στις διακοπτόμενες δραστηριότητες. Στις αρχές Αυγούστου του 2018, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της α' φάσης για την πώληση του 100% των μετοχών της θυγατρικής της εταιρείας ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., κατόπιν σχετικής υποβολής μη δεσμευτικών προσφορών από επενδυτές. Η Τράπεζα αξιολόγησε τις υποβληθείσες μη δεσμευτικές προσφορές και προχώρησε στην επόμενη φάση της διαδικασίας. Η Τράπεζα ανακοίνωσε επίσημα μέσω Δελτίου Τύπου στις 15/10/2018, ότι το δεύτερο στάδιο της διαδικασίας (η υποβολή των δεσμευτικών προσφορών) ολοκληρώθηκε επίσημα. Η Τράπεζα ακολουθεί την διαδικασία αξιολόγησης των δεσμευτικών προσφορών που υποβλήθηκαν.

A) Κέρδη/(ζημιές) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες

	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	81	119
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	(11)	(21)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ	69	98
Έσοδα προμηθειών	29	37
Έξοδα προμηθειών	(5)	(8)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ	24	29
Έσοδα από μερίσματα	0	0
Καθαρά κέρδη/ (ζημιές) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	(5)	(0)
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	-	2
Αποτελέσματα από πώληση θυγατρικών και συγγενών εταιρειών	(156)	-
Καθαρά Κέρδη/ (ζημιές) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	0	-
Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	39	74
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	(29)	204
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	(65)	(91)
Έξοδα διοίκησης	(51)	(79)
Αποσβέσεις	(12)	(17)
Καθαρά Κέρδη/ (ζημιές) από πώληση ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ	(128)	(187)
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ, ΑΠΟΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ	(157)	17
Προβλέψεις και Απομειώσεις Αξίας	(192)	(200)
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	-	-
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	(349)	(183)
Φόρος εισοδήματος	5	(8)
Κέρδη/ (ζημιές) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(344)	(192)

Στα αποτελέσματα από διακοπτόμενες δραστηριότητες της περιόδου 1/1 - 31/12/2018, περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα των εταιρειών ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Tirana Bank I.B.C. S.A. και Piraeus Bank Bulgaria A.D. για την περίοδο 1/1 - 31/12/2018, Piraeus Bank Romania S.A. έως την ημερομηνία πώλησής της στις 29/6/2018, της Piraeus Bank Beograd A.D. έως την ημερομηνία πώλησής της στις 23/4/2018, της Piraeus Leasing Doo Beograd και της Sentinel Advisors S.A. (πρώην ATE Insurance Romania S.A.) για το 1ο τρίμηνο του 2018, και της Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε. μέχρι τις 28/2/2018. Σημειώνεται ότι δεν κατέστη εφικτό να ενσωματωθούν τα αποτελέσματα της Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε. για την περίοδο 1/1 - 15/3/2018 (έως την ημερομηνία πώλησής της στις 15/3/2018), της Piraeus Leasing Doo Beograd για την περίοδο 1/1 - 23/4/2018 (έως την ημερομηνία πώλησής της στις 23/4/2018) και της Sentinel Advisors S.A. (πρώην ATE Insurance Romania S.A.) για την περίοδο 1/1 - 3/4/2018 (έως την ημερομηνία πώλησής της στις 3/4/2018). Ωστόσο, η ανωτέρω ενσωμάτωση δεν θα είχε σημαντική επίπτωση στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Τράπεζας. Στην περίοδο 1/1 - 31/12/2017 περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα των εταιρειών ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., Piraeus Bank Romania S.A., Tirana Bank I.B.C. S.A., Piraeus Bank Bulgaria A.D., Sentinel

Advisors S.A. (πρώην ATE Insurance Romania S.A.), Piraeus Bank Beograd A.D. και Piraeus Leasing Doo Beograd.

Το κονδύλι «Αποτελέσματα από πώληση συμμετοχών σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες» περιλαμβάνει τη μεταφορά συναλλαγματικής ζημιάς ποσού € 139 εκατ. από τα «Λοιπά Αποθεματικά» (Σημείωση 45), στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, λόγω της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών Piraeus Bank Romania S.A, Piraeus Bank Beograd A.D και Sentinel Advisors S.A (πρώην ATE Insurance Romania S.A).

Η ζημιά που απορρέει από την επιμέτρηση των θυγατρικών εταιρειών, που παρουσιάζονται στις Διακοπτόμενες Δραστηριότητες στην εύλογη αξία μείον το κόστος της πώλησης τους σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Π.Χ.Α. 5 ανέρχεται σε € 181 εκατ. (2017: € 189 εκατ.). Η προαναφερθείσα ζημιά αναγνωρίστηκε στην εύλογη αξία μείον το κόστος της πώλησης τους και περιλαμβάνεται στο κονδύλι «Προβλέψεις και Απομειώσεις Αξίας» στον παραπάνω πίνακα.

B) Στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων

Τα ακόλουθα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων την 31/12/2018 αφορούν τις εταιρείες Tirana Bank I.B.C. S.A., Piraeus Bank Bulgaria A.D και ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε. Αντίστοιχα τα ακόλουθα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων την 31/12/2017 αφορούν τις εταιρείες Sentinel Advisors S.A. (πρώην ATE Insurance Romania S.A.), Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D. και Piraeus Leasing Doo Beograd.

	31/12/2018	31/12/2017
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	278	284
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	116	66
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	77
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	0	1
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	1	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	992	1.079
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	230	-
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	-	253
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	-	2
Επενδύσεις σε ακίνητα	1	7
Ενσώματα πάγια στοιχεία	84	391
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	0	9
Τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις	-	3
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	6	4
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	15	108
Σύνολο Ενεργητικού	1.721	2.284

	31/12/2018	31/12/2017
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
Υποχρεώσεις προς Πιστωτικά Ιδρύματα	33	154
Υποχρεώσεις προς πελάτες	1.601	1.175
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	0	0
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	-	2
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	-	6
Υποχρεώσεις για παροχές μετά την συνταξιοδότηση	6	6
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	142	214
Λοιπές υποχρεώσεις	22	83
Σύνολο Υποχρεώσεων	1.804	1.641

16 Φόρος εισοδήματος

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Τρέχων φόρος	(10)	(14)	(4)	-
Αναβαλλόμενος φόρος (Σημείωση 41)	103	1.219	112	1.206
Προβλέψεις για φορολογικές διαφορές	(0)	1	-	-
Σύνολο	93	1.207	107	1.206

Ο φόρος που αναλογεί στα αποτελέσματα προ φόρων του Ομίλου, διαφέρει από το ποσό που θα προέκυπτε, αν εφαρμόζονταν οι επιμέρους ισχύοντες φορολογικοί συντελεστές των εταιρειών του Ομίλου, ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	2018	2017	2018	2017
Αποτελέσματα προ φόρων	80	(1.219)	(57)	(1.203)
Φόρος που αναλογεί	(23)	354	16	349
Επίπτωση από εισόδημα μη υποκείμενο σε φόρο	36	71	17	91
Επίπτωση από επανεκτίμηση της φορολογικής βάσης και λουιές μόνιμες διαφορές στα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	148	814	148	814
Φόρος που αναλογεί στην απομείωση συμμετοχών προηγούμενων χρήσεων και λουιών προσωρινών διαφορών για τα οποία δεν είχε αναγνωριστεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	-	43	-	43
Μη φορολογικά εκπιπτόμενα έξοδα και λουιές μόνιμες διαφορές	(77)	(63)	(75)	(91)
Επίδραση εφαρμογής διαφορετικών φορολογικών συντελεστών μητρικής και θυγατρικών	5	1	-	-
Επίδραση αποτελεσμάτων από συμμετοχές σε συγγενείς	4	(14)	-	-
Προβλέψεις για φορολογικές διαφορές	(0)	1	-	-
Φόρος εισοδήματος	93	1.207	107	1.206
Πραγματικός φορολογικός συντελεστής χρήσης	-116,7%	99,0%	189,4%	100,2%

Σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν. 4172/2013), όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4579/2018 (ΦΕΚ Α'201/3.12.2018) και ισχύει σήμερα, ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος των ελληνικών νομικών προσώπων ανέρχεται σε 29% για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2018, ο οποίος μειώνεται σταδιακά σε α) 28% για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2019, β) 27% για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2020, γ) 26% για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2021 και δ) 25% για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2022 και επομένων. Ειδικά για τα πιστωτικά ιδρύματα ο φορολογικός συντελεστής παραμένει 29%. Το εισόδημα από μερίσματα που αποκτάται στα φορολογικά έτη 2017 και 2018 φορολογείται με συντελεστή 15%, ενώ από την 1/1/2019 και μετά ο συντελεστής μειώνεται σε 10% με την ψήφιση του Ν. 4603/2019.

Από 1/1/2017 και μετά, σε περίπτωση διανομής ή κεφαλαιοποίησης κερδών χρήσης ή διανομής κερδών παρελθουσών χρήσεων (αποθεματικών), για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων, το ποσό που διανέμεται ή κεφαλαιοποιείται φορολογείται ξεχωριστά (αυτοτελώς) κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 47 του Ν.4172/2013, όπως ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με την παρ. 2 του άρθρου 99 του Ν.4446/2016, ως κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από την ύπαρξη φορολογικών ζημιών.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν αναγνωρίσει κατά την 31/12/2018 αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις συνολικού ύψους € 6.647 εκατ. και € 6.600 εκατ., αντίστοιχα, (31/12/2017: € 6.543 εκατ. και € 6.484 εκατ. αντίστοιχα). Σχετική αναφορά γίνεται

στη Σημείωση 41.

Για τις θυγατρικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε άλλες χώρες, ο φόρος έχει υπολογιστεί με τους αντίστοιχους ισχύοντες ονομαστικούς φορολογικούς συντελεστές για τις χρήσεις 2018 και 2017 (Βουλγαρία: 10%, Ρουμανία: 16%, Αίγυπτος: 22,5%, Σερβία: 15%, Ουκρανία: 18%, Κύπρος: 12,5%, Αλβανία: 15% και Ηνωμένο Βασίλειο: 20% έως και 31/3/2017 και 19% από την 1/4/2017 και μετά).

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27Α του νέου ΚΦΕ (Ν. 4172/2013), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα, μετά την ψήφιση και του Ν. 4465/2017, περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων («ΑΦΑ»), επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις στα πιστωτικά ιδρύματα, στις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, από το 2017 και μετά, να μετατρέψουν τις ΑΦΑ, προερχόμενες από τις ζημίες του PSI και από συσσωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου οι οποίες έχουν λογισθεί έως τις 30/6/2015, καθώς και από τις λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημίες λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, σε απαίτηση (Tax Credit) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου. Βασική προϋπόθεση για τη μετατροπή είναι η ύπαρξη λογιστικής ζημίας βάσει Δ.Π.Χ.Α., ξεκινώντας από το φορολογικό έτος 2016 και μετά. Η απαίτηση συμψηφίζεται με τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος του νομικού προσώπου ή και εταιρειών του ιδίου εταιρικού ομίλου («συνδεδεμένων επιχειρήσεων») του φορολογικού έτους το οποίο αφορούν οι εγκριθείσες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Το μη συμψηφιζόμενο μέρος αναγνωρίζεται άμεσα ως απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο. Στην περίπτωση αυτή, τα ανωτέρω νομικά πρόσωπα ή εταιρείες υποχρεούνται στην έκδοση παραστατικών τίτλων δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών (δικαιώματα μετατροπής) υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου που αντιστοιχούν σε κοινές μετοχές συνολικής αγοραίας αξίας ίσης με το 100% του ποσού της οριστικής και εκκαθαρισμένης φορολογικής απαίτησης και στο σχηματισμό ισόποσου ειδικού αποθεματικού προοριζόμενο αποκλειστικά για την αύξηση του μετοχικού του κεφαλαίου. Οι κοινοί μέτοχοι θα έχουν δικαίωμα προτίμησης επί των ανωτέρω δικαιωμάτων. Το εν λόγω αποθεματικό θα κεφαλαιοποιηθεί και θα εκδοθούν κοινές μετοχές υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου. Εάν το δικαίωμα μετατροπής ασκηθεί από το Ελληνικό Δημόσιο, η κυριότητα των εν λόγω κοινών μετοχών ή συνεταιριστικών μερίδων περιέρχεται αυτοδικαίως και χωρίς αντάλλαγμα στο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Παράλληλα, προβλέπεται 20ετής απόσβεση των οριστικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, διατηρώντας το καθεστώς των ΑΦΑ καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, διαχωρίζοντας τις λογιστικές από τις οριστικές διαγραφές δανείων και πιστώσεων.

Η Έκτακτη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας της 19/12/2014 ενέκρινε την ένταξή της στο ειδικό καθεστώς του άρθρου 27Α του Ν. 4172/2013, σχετικά με την προαιρετική μετατροπή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων επί προσωρινών φορολογικών διαφορών σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου και παράλληλα εξουσιοδότησε το Διοικητικό της Συμβούλιο να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων.

Κατά την 31/12/2018, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου και της Τράπεζας, που πληρούσαν τα κριτήρια του ανωτέρω Νόμου ανέρχονταν σε € 3.938 εκατ. (31/12/2017: € 4.013 εκατ.), εκ των οποίων ποσό € 1.271 εκατ. (31/12/2017: € 1.326 εκατ.) αφορά τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στο υπολειπόμενο αναπόσβεστο ποσό της χρεωστικής διαφοράς από τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα PSI και ποσό € 2.668 εκατ. (31/12/2017: € 2.687 εκατ.) αφορά στις προσωρινές διαφορές μεταξύ των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Α. και του ποσού της φορολογικής βάσης, αντίστοιχα.

Με το άρθρο 82 του Ν. 4472/2017 προβλέπεται η υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων και λοιπών νομικών προσώπων που εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 27Α του Ν.4172/2013 να καταβάλλουν ετήσια προμήθεια 1,5% επί του υπερβάλλοντος ποσού της εγγυημένης από το Ελληνικό Δημόσιο αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, που προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του ισχύοντος φορολογικού συντελεστή που εφαρμόζεται βάσει του Ν. 4334/2015 (ΦΕΚ

Α'80/16.07.2015) αναδρομικά από 1/1/2015 (29%) και του φορολογικού συντελεστή που ίσχυε στις 30/6/2015 (26%). Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η συνολική προμήθεια στις 31 Δεκεμβρίου 2018 ανέρχεται σε € 7 εκατ. (2017: € 14 εκατ.), για τον Όμιλο και την Τράπεζα και περιλαμβάνεται στη γραμμή «Καθαρά λοιπά έσοδα/ (έξοδα)» της Κατάστασης Αποτελεσμάτων.

17 Τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις	275	272	270	270
Σωρευμένες απομειώσεις τρεχουσών φορολογικών απαιτήσεων	(54)	(53)	(52)	(53)
Καθαρή αξία τρεχουσών φορολογικών απαιτήσεων	221	219	218	217

Οι τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις με ημερομηνία 31/12/2018 για τον Όμιλο και την Τράπεζα ανέρχονται σε € 221 εκατ. και € 218 εκατ. αντίστοιχα. Το ποσό περιλαμβάνει κυρίως:

1. Απαιτήσεις από παρακρατούμενους φόρους της Τράπεζας ύψους € 129 εκατ., οι οποίοι αφορούν τα οικονομικά έτη 2009, 2011, 2012 και 2013 (φορολογικό έτος 2008, 2010, 2011 και 2012), τους οποίους η Τράπεζα διεκδικεί από το Ελληνικό Δημόσιο. Στις 29/3/2019, ψηφίστηκε τροπολογία, η οποία ρυθμίζει θέματα σχετικά με τις ανωτέρω απαιτήσεις από παρακρατούμενους φόρους. Ειδικότερα:

α) παρακρατούμενοι φόροι ύψους € 66 εκατ. οι οποίοι, παρακρατήθηκαν σύμφωνα με την παράγραφο 8 του άρθρου 12 του νόμου 2238/1994, συμψηφίζονται κατά προτεραιότητα όταν προκύψει φόρος εισοδήματος και κατά το μέρος που ο φόρος αυτός επαρκεί για το σκοπό του ως άνω συμψηφισμού,

β) παρακρατούμενοι φόροι ύψους € 14 εκατ. σύμφωνα με την παράγραφο 8 του άρθρου 12 του νόμου 2238/1994 για το οικονομικό έτος 2010 (φορολογικό έτος 2009), οι οποίοι διεκδικούνται από το Ελληνικό Δημόσιο,

γ) παρακρατούμενοι φόροι ύψους € 49 εκατ. οι οποίοι εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο της παραγράφου 6 του άρθρου 3 του νόμου 4046/2012 και δεν συμψηφίστηκαν εντός των πέντε (5) ετών, συμψηφίζονται σε ισόποσες δόσεις εντός δέκα (10) ετών με οποιοσδήποτε φύσεως φορολογικές υποχρεώσεις των τραπεζών, αρχής γενομένης από 1/1/2020.

2. Απαιτήσεις από παρακρατούμενους φόρους Εντόκων Γραμματίων Ελληνικού Δημοσίου ύψους € 59 εκατ., οι οποίοι παρακρατήθηκαν μετά την 1η Ιανουαρίου 2013 (φορολογικό έτος 2013) αλλά σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 9 του νόμου 4110/2013 (το οποίο τροποποίησε το άρθρο 99 του νόμου 2238/1994) φορολογούνται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις. Ως εκ τούτου, οι παρακρατούμενοι φόροι συμψηφίζονται με φόρο εισοδήματος εντός των επόμενων πέντε χρήσεων από την ημερομηνία της απαίτησης. Μετά το πέρας της πενταετίας το μη συμψηφισθέν ποσό επιστρέφεται από το Ελληνικό Δημόσιο.

3. Παρακρατούμενοι φόροι εταιρικών ομολόγων ύψους € 17 εκατ. που παρακρατήθηκαν εντός του 2018 και θα επιστραφούν από το Ελληνικό Δημόσιο

4. Λοιπές φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου και της Τράπεζας ύψους € 16 εκατ. και € 13 εκατ. αντίστοιχα.

18 Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή

Τα βασικά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή υπολογίζονται διαιρώντας τα κέρδη/(ζημίες) μετά φόρων που αναλογούν στους κοινούς μετόχους της μητρικής με το μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών, που βρισκόταν σε κυκλοφορία κατά τη διάρκεια της χρήσης, εξαιρώντας το μέσο αριθμό ιδίων μετοχών, που είχε στην κατοχή του ο Όμιλος.

Την 2/12/2015, στο πλαίσιο της κεφαλαιακής στήριξης, σύμφωνα με όσα προβλέπονται από το Νόμο 3864/2010 και την Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου Νο 36/2015, το Διοικητικό Συμβούλιο προέβη στην έκδοση ομολογιακού δανείου με υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες («CoCo's») συνολικού ποσού € 2.040 εκατ. Το ποσό αυτό καλύφθηκε αποκλειστικά από το ΤΧΣ με ομόλογα εκδόσεως ESM.

Η επίδραση των CoCo's επί των κερδών/(ζημιών) ανά μετοχή ήταν μειωτική και συνεπώς προσαρμόστηκε ο μέσος σταθμισμένος αριθμός μετοχών για τον υπολογισμό του προσαρμοσμένου δείκτη.

Βασικά κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούντα στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	185	(9)
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών	436.456.563	436.468.495
Βασικά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή (σε €) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	0,4230	(0,0198)

Προσαρμοσμένα κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούντα στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	185	(9)
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών	436.456.563	436.468.495
Δυνητικές μετοχές από τη μετατροπή των υπό-αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (CoCos)	394.400.000	394.400.000
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών για προσαρμοσμένα κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή	830.856.563	830.868.495
Προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή (σε €) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	0,2222	(0,0104)

Βασικά κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή από διακοπτόμενες δραστηριότητες	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούντα στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(343)	(192)
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών	436.456.563	436.468.495
Βασικά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή (σε €) από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(0,7859)	(0,4393)

Προσαρμοσμένα κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή από διακοπτόμενες δραστηριότητες	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούντα στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(343)	(192)
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών	436.456.563	436.468.495
Δυνητικές μετοχές από τη μετατροπή των υπό-αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (CoCos)	394.400.000	394.400.000
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών για προσαρμοσμένα κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή	830.856.563	830.868.495
Προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή (σε €) από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(0,4128)	(0,2308)

Τα κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή για τη συγκριτική χρήση έχουν αναμορφωθεί. Σχετική είναι η Σημείωση 51.

19 Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων

Τα λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους από συνεχιζόμενες και διακοπτόμενες δραστηριότητες για τη χρήση 2018 ανήλθαν σε € 127 εκατ. (1/1 - 31/12/2017: € 81 εκατ.)

Α. Συνεχιζόμενες δραστηριότητες – Όμιλος

1/1 - 31/12/2018	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού χρημ/κών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	(49)	11	(39)
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	2	-	2
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού χρημ/κών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	21	(5)	15
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	0	(0)	(0)
Λοιπά συνολικά έσοδα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(26)	5	(21)

1/1 - 31/12/2017	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθεσίμων προς πώληση χρεογράφων	122	(35)	87
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	(6)	-	(6)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(3)	1	(2)
Λοιπά συνολικά έσοδα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	113	(35)	79

Β. Διακοπτόμενες δραστηριότητες - Όμιλος

1/1 - 31/12/2018	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού χρημ/κών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	1	-	1
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	147	-	147
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού χρημ/κών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	0	-	0
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	0	(0)	0
Λοιπά συνολικά έσοδα από διακοπτόμενες δραστηριότητες	148	(0)	148

1/1 - 31/12/2017	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθεσίμων προς πώληση χρεογράφων	0	0	0
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	2	-	2
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(0)	0	(0)
Λοιπά συνολικά έσοδα από διακοπτόμενες δραστηριότητες	2	0	2

Το κονδύλι «Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών» του παραπάνω πίνακα με ημερομηνία 31/12/2018 περιλαμβάνει τη μεταφορά ζημίας ποσού € 139 εκατ. στα αποτελέσματα. Σχετική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 15.

Γ. Τράπεζα

Τα λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους για το έτος 2018 ανήλθαν σε ζημία ύψους € 23 εκατ. (2017: κέρδη € 85 εκατ.). Ο παρακάτω πίνακας απεικονίζει την ανάλυση αυτών των ποσών:

1/1 - 31/12/2018	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού χρημ/κών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	(49)	11	(39)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού χρημ/κών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	22	(6)	15
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	0	(0)	0
Λοιπά συνολικά έσοδα	(27)	4	(23)

1/1 - 31/12/2017	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	122	(35)	86
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(3)	1	(2)
Λοιπά συνολικά έσοδα	119	(35)	85

20 Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Ταμείο	629	719	626	672
Υπόλοιπα στις Κεντρικές Τράπεζες	1.850	186	1.831	79
Επιταγές εισπρακτέες - Γραφείο Συμψηφισμού Κεντρικών Τραπεζών	91	47	91	47
Συμπεριλαμβανόμενα στο Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 47)	2.570	952	2.548	798
Υποχρεωτικές καταθέσεις στις Κεντρικές Τράπεζες	3	497	-	357
Σύνολο Ταμείου και διαθεσίμων στις Κεντρικές Τράπεζες	2.572	1.449	2.548	1.154

Οι «Υποχρεωτικές καταθέσεις στις Κεντρικές Τράπεζες» σχετίζονται κυρίως με την υποχρέωση της Τράπεζας να διατηρεί τρεχούμενο λογαριασμό στην ΤτΕ, με σκοπό τη διευκόλυνση των ενδοτραπεζικών συναλλαγών με την Κεντρική Τράπεζα, τις τράπεζες μέλη της και τα άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μέσω του συστήματος TARGET (Trans-European Automated Real-Time Gross Settlement Express Transfer system).

Η ΤτΕ είναι ο κύριος ρυθμιστής των πιστωτικών ιδρυμάτων και απαιτεί από όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στην Ελλάδα να διατηρούν καταθέσεις στην ΤτΕ με μέσο υπόλοιπο που αντιστοιχεί στο 1,0% των συνολικών καταθέσεων των πελατών τους, όπως προβλέπεται και από την ΕΚΤ. Ανάλογες δεσμεύσεις υφίστανται και για τις θυγατρικές

τράπεζες του Ομίλου. Οι καταθέσεις της Τράπεζας στην ΤτΕ τοκίζονται με επιτόκιο αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ (0,0% την 31/12/2018), ενώ οι αντίστοιχες καταθέσεις κάποιων θυγατρικών είναι μη τοκοφόρες.

Κατά την ημερομηνία αναφοράς, η Τράπεζα διατήρησε μηδενικό υπόλοιπο υποχρεωτικών καταθέσεων στην Κεντρική Τράπεζα, καθώς το μέσο υπόλοιπο της περιόδου είχε υπερβεί την ελάχιστη οριζόμενη απαίτηση.

21 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Τοποθετήσεις σε Τράπεζες	12	89	0	85
Λογαριασμοί ανταποκριτών και όψεως σε τράπεζες	362	473	247	156
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	25	817	25	817
Συμπεριλαμβανόμενα στο Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 47)	399	1.378	273	1.057
Τοποθετήσεις σε Τράπεζες	75	35	212	303
Δεσμευμένες καταθέσεις	646	735	646	731
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων άνω των 90 ημερών	721	769	858	1.034
Μείον: Προβλέψεις	(0)	0	(0)	0
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.120	2.148	1.130	2.092

Τα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά Πιστωτικών Ιδρυμάτων στο σύνολό τους έχουν ταξινομηθεί, στο πλαίσιο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, σε Στάδιο 1. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες δωδεκαμήνου είναι μικρότερες του € 1 εκατ. τόσο για τον Όμιλο όσο και για την Τράπεζα.

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων μέχρι ενός έτους	1.069	1.697	965	1.449
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων πάνω από ένα έτος	51	450	166	642
	1.120	2.148	1.130	2.092

Οι πίνακες κατωτέρω παραθέτουν την ανάλυση των «Δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων» ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης, σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Standard & Poor's ή τα ισοδύναμά τους :

	Όμιλος	Τράπεζα
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 1
AAA	4	-
AA- έως AA+	85	85
A- έως A+	820	790
BBB- έως BBB+	93	15
BB- έως BB+	0	0
Λιγότερο από BB-	34	32
Μη διαβαθμισμένα	84	207
Υπόλοιπο προ προβλέψεων	1.120	1.130
AAA	-	-
AA- έως AA+	0	0
A- έως A+	0	0
BBB- έως BBB+	0	0
BB- έως BB+	0	0
Λιγότερο από BB-	0	0
Μη διαβαθμισμένα	0	0
Σύνολο Προβλέψεων	0	0
Υπόλοιπο μετά από προβλέψεις	1.120	1.130
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	0	0

Τα επιτόκια για το κονδύλι «Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων», συμπεριλαμβανομένων και των λογαριασμών ανταποκριτών και των λογαριασμών όψεως, είναι κυμαινόμενα για τον Όμιλο και για την Τράπεζα. Τα ποσά των δεσμευμένων καταθέσεων αποτελούν κυρίως παρασχεθείσες εγγυήσεις και περιθώρια ασφάλισης σε πιστωτικά ιδρύματα και συνεπώς υπάρχουν περιορισμοί στη χρήση τους από τον Όμιλο και την Τράπεζα.

22 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που κατέχουν ο Όμιλος και η Τράπεζα περιλαμβάνουν συμβόλαια συναλλάγματος, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίου, συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίου ή/και νομισμάτων, δικαιώματα προαίρεσης αγοράς/πώλησης επιτοκίου ή/και νομισμάτων ή/και μετοχών.

Οι ονομαστικές και οι εύλογες αξίες των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχονταν την 31/12/2018 και την 31/12/2017, παρουσιάζονται παρακάτω:

31/12/2018	Όμιλος			Τράπεζα		
	Ονομαστικές αξίες	Εύλογες Αξίες		Ονομαστικές αξίες	Εύλογες Αξίες	
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς		Ενεργητικού	Παθητικού		Ενεργητικού	Παθητικού
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps)	7.141	353	333	7.142	353	333
Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps)	1.663	3	13	1.670	3	13
Προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (FX forwards)	257	2	5	257	2	5
Δικαιώματα προαίρεσης (options) και λοιπά παράγωγα	4.554	13	0	4.554	13	0
Διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	1.513	0	61	1.513	0	61
		372	413		372	413
Ενσωματωμένα παράγωγα						
Καταθέσεις/ δάνεια πελατών συνδεδεμένα με δικαιώματα προαίρεσης	1	-	0	1	-	0
Λοιπά ενσωματωμένα παράγωγα επί μετοχών και μετοχικών δεικτών	472	6	-	474	8	-
Σύνολο αναγνωρισμένων παραγώγων στοιχείων ενεργητικού/ παθητικού		378	413		380	413

31/12/2018	Όμιλος		Τράπεζα	
	Εύλογες Αξίες		Εύλογες Αξίες	
	Ενεργητικού	Παθητικού	Ενεργητικού	Παθητικού
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα λήξης εντός του έτους	2	45	2	45
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα λήξης πάνω από ένα έτος	376	368	378	368
	378	413	380	413

31/12/2017	Όμιλος			Τράπεζα		
	Ονομαστικές αξίες	Εύλογες Αξίες		Ονομαστικές αξίες	Εύλογες Αξίες	
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς		Ενεργητικού	Παθητικού		Ενεργητικού	Παθητικού
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps)	3.080	349	343	3.080	349	343
Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps)	1.876	13	2	2.234	14	3
Προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (FX forwards)	98	2	1	90	2	1
Δικαιώματα προαίρεσης (options) και λοιπά παράγωγα	1.610	24	1	1.610	24	1
Διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	1.698	57	31	1.698	57	31
		446	377		447	379
Ενσωματωμένα παράγωγα						
Καταθέσεις/ δάνεια πελατών συνδεδεμένα με δικαιώματα προαίρεσης	12	-	0	12	-	0
Λοιπά ενσωματωμένα παράγωγα επί μετοχών και μετοχικών δεικτών	505	14	25	505	14	25
Σύνολο αναγνωρισμένων παραγώγων στοιχείων ενεργητικού/ παθητικού		460	402		461	404

31/12/2017	Όμιλος		Τράπεζα	
	Εύλογες Αξίες		Εύλογες Αξίες	
	Ενεργητικού	Παθητικού	Ενεργητικού	Παθητικού
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα λήξης εντός του έτους	72	5	73	7
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα λήξης πάνω από ένα έτος	388	397	388	397
	460	402	461	404

Στις συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων διακρατούμενες για εμπορικούς σκοπούς συμπεριλαμβάνονται κυρίως συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων με την πελατεία και οι αντίθετές τους, που συνάπτονται με άλλες τράπεζες για την κάλυψη της έκθεσης του Ομίλου και της Τράπεζας (back to back συμβάσεις).

Το μεγαλύτερο μέρος των συναλλαγών του Ομίλου και της Τράπεζας, που αφορά σε συμβάσεις συναλλάγματος και ανταλλαγής επιτοκίων, πραγματοποιούνται με λοιπούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς ως αντισυμβαλλόμενους. Ειδικά για τις συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων, από το σύνολο των ονομαστικών αξιών των συμβάσεων, ποσοστό 59,8% έχουν συναφθεί με αντισυμβαλλόμενο λοιπούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, ποσοστό 37,7% με τον ελληνικό δημόσιο τομέα και το υπόλοιπο 2,5% με λοιπούς αντισυμβαλλόμενους.

Η Διοίκηση υπολογίζει αναπροσαρμογές για τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου ("CVA") και για τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο ("DVA"), οι οποίες ενσωματώνονται στην αποτίμηση των παραγώγων. Το CVA και το DVA βασίζονται σε εκτιμήσεις της έκθεσης στον κίνδυνο αθέτησης υποχρεώσεων, στην πιθανότητα αθέτησης υποχρεώσεων ("PDs") και στα ποσοστά ανάκτησης, και υπολογίζονται χρησιμοποιώντας μοντέλα προσομοίωσης (Monte Carlo Simulation). Η Διοίκηση, κατά τον υπολογισμό των CVA και DVA, λαμβάνει υπόψη την ύπαρξη ή μη εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλομένων (συμφωνία CSA). Οι πιθανότητες αθέτησης υποχρεώσεων ("PDs"), στην πλειονότητα των περιπτώσεων, προέρχονται από τα Συμβόλαια Ανταλλαγής Πιστωτικής Αθέτησης ("CDSs") που παρατηρούνται στην αγορά, ενώ για τους αντισυμβαλλόμενους με μη παρατηρήσιμα περιθώρια Συμβολαίων Ανταλλαγής Πιστωτικής Αθέτησης, οι πιθανότητες αθέτησης υποχρεώσεων

προέρχονται από εσωτερικά μοντέλα. Η καθαρή αναπροσαρμογή για τον Όμιλο και την Τράπεζα κατά την 31/12/2018 και 31/12/2017 ανέρχεται σε € 7 εκατ. και € 6 εκατ. αντίστοιχα.

23 Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων

α) Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Ομόλογα Εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	1	-	1	-
Λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	-	1.465	-	1.465
Συμπεριλαμβανόμενα στο ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 47)	1	1.465	1	1.465
Ομόλογα Εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	241	8	241	8
Ομόλογα Εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	126	-	126	-
Ομόλογα εταιρειών	4	3	4	3
Σύνολο άνω των 90 ημερών	371	11	371	11
Μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών	10	24	-	-
Σύνολο	10	24	0	0
Σύνολο χρηματοοικονομικών μέσων ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	382	1.500	372	1.476

Τα χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων του Ομίλου και της Τράπεζας την 31/12/2018, περιλαμβάνουν χρεόγραφα σταθερού επιτοκίου ποσού € 190 εκατ. (31/12/2017: € 1.476 εκατ.) και ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου ποσού 182 εκατ. (31/12/2017: Μηδέν). Ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν κατέχουν χρεόγραφα κυμαινόμενου επιτοκίου.

Για τα χρεόγραφα σε ενέχυρο γίνεται αναφορά στη Σημείωση 43.

β) Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων

	Όμιλος	Τράπεζα
	31/12/2018	31/12/2018
Ομόλογα εταιρειών	16	16
Τραπεζικά ομόλογα	1	1
Σύνολο άνω των 90 ημερών	16	16
Μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών	6	6
Μετοχές εισηγμένες σε χρηματιστήρια εξωτερικού	0	0
Μη εισηγμένες μετοχές	19	19
Λουτοί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	69	69
Σύνολο	94	94
Σύνολο χρηματοοικονομικών μέσων ενεργητικού που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων	110	110

Από τα ανωτέρω χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσμάτων την 31/12/2018 για τον Όμιλο και την Τράπεζα, ποσό € 16 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου, ενώ δεν υπάρχουν χρεόγραφα μεταβλητού επιτοκίου καθώς και ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου.

24 Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών - Ιδιωτών	103	84	103	83
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών - Επιχειρήσεων	0	6	0	6
Σύνολο συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών	103	90	103	89

Όμιλος	Εσωτερική διαβάθμιση				
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	103	-	-	-	103
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	103	0	0	0	103
Σύνολο Πρόβλεψης	0	0	0	0	0
Υπόλοιπα	103	0	0	0	103
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	85	-	-	-	85

Τράπεζα 31/12/2018	Εσωτερική διαβάθμιση				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Ισχυρή	103	-	-	-	103
Σύνολο Μεικτού Υπολοίπου	103	0	0	0	103
Σε αθέτηση	-	-	-	-	0
Σύνολο Πρόβλεψης	0	0	0	0	0
Σύνολο Υπολοίπου	103	0	0	0	103
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	85	-	-	-	85

Οι συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών στο σύνολό τους έχουν ταξινομηθεί, στο πλαίσιο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, σε Στάδιο 1. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δωδεκαμήνου είναι μικρότερες του € 1 εκατ. τόσο για τον Όμιλο όσο και για την Τράπεζα.

25 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος

Όμιλος	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών - προ προβλέψεων	Προβλέψεις για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών
Υπόλοιπο την 31/12/2017 βάσει ΔΛΠ 39 (Σημείωση 54)	54.439	(9.719)	44.720
Μεταφορά σε Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Σημείωση 54, 26)	(280)	162	(118)
Επίπτωση μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9 (Σημείωση 54)	-	(1.724)	(1.724)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018 με Δ.Π.Χ.Α. 9	54.158	(11.281)	42.878

Τράπεζα	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών - προ προβλέψεων	Προβλέψεις για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών
Υπόλοιπο την 31/12/2017 βάσει ΔΛΠ 39 (Σημείωση 54)	54.031	(9.146)	44.885
Μεταφορά σε Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Σημειώσεις 54, 26)	(280)	162	(118)
Επίπτωση μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9 (Σημείωση 54)	-	(1.656)	(1.656)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018 με Δ.Π.Χ.Α. 9	53.751	(10.640)	43.111

Τα επιμέρους κονδύλια των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος προ προβλέψεων για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών έχουν επηρεαστεί από την αναπροσαρμογή σε εύλογη αξία, στο πλαίσιο της άσκησης επιμερισμού του κόστους των δραστηριοτήτων που αποκτήθηκαν την περίοδο 2012 έως 2015. Ειδικότερα, το υπόλοιπο των σχηματισμένων προβλέψεων για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος του Ομίλου και της Τράπεζας ύψους € 3,5 δις και € 3,4 δις αντίστοιχα στις 31/12/2018 της πρώην ΑΤΕbank, των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων Κυπριακών Τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank, Ελληνικής Τράπεζας), της Millennium Bank A.E., της Γενικής Τράπεζας A.E. και της Πανελληνίας Τράπεζας A.E., το οποίο κατά την ημερομηνία εξαγοράς τους από την Τράπεζα Πειραιώς ανέρχονταν για τον Όμιλο και την Τράπεζα σε € 8,1 δις και € 7,9 δις αντίστοιχα, έχει μειώσει τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος προ προβλέψεων και τις προβλέψεις για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών αντίστοιχα στους παραπάνω πίνακες, καθώς βάσει του Δ.Π.Χ.Α. 3 είχαν περιληφθεί στην προσαρμογή των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών σε εύλογη αξία κατά τη διαδικασία επιμερισμού κόστους. Ωστόσο, για σκοπούς παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7 (Σημείωση 4.3.1), η προαναφερόμενη προσαρμογή αποτελεί μέρος των προβλέψεων για απομειώσεις των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος και συνεπώς η μεικτή αξία και πρόβλεψη απομείωσης έχουν αυξηθεί ισόποσα.

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Στεγαστικά δάνεια	14.128	14.769	14.148	14.737
Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	3.134	3.563	3.151	3.443
Πιστωτικές κάρτες	825	830	830	798
Δάνεια ιδιωτών	18.087	19.162	18.129	18.978
Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	31.510	35.277	31.850	35.053
Σύνολο προ προβλέψεων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	49.597	54.439	49.979	54.031
Μείον: Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών	(9.840)	(9.719)	(9.422)	(9.146)
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	39.757	44.720	40.557	44.885

	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Μέχρι ενός έτους	7.347	7.634	8.499	8.507
Πάνω από ένα έτος	32.410	37.085	32.058	36.377
	39.757	44.720	40.557	44.885

Όμιλος	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	
			Απομειωμένης πιστωτικής αξίας	Απομειωμένης πιστωτικής αξίας	
31/12/2018	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	Σύνολο
Στεγαστικά δάνεια	5.797	2.135	3.690	2.505	14.128
Καταναλωτικά, προσωπικά και λοιπά δάνεια	800	479	1.232	622	3.134
Πιστωτικές κάρτες	399	145	253	29	825
Σύνολο Δανείων ιδιωτών	6.996	2.759	5.176	3.156	18.087
Μεγάλες Επιχειρήσεις	6.470	1.187	3.975	501	12.133
MME	3.908	1.839	9.517	2.379	17.642
Δημόσιος Τομέας	1.722	1	9	3	1.735
Δάνεια προς εταιρείες και τον δημόσιο τομέα	12.101	3.027	13.500	2.882	31.510
Σύνολο προ προβλέψεων δανείων και χορηγήσεων σε πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος	19.097	5.785	18.676	6.039	49.597
Μείον: Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών	(31)	(258)	(7.971)	(1.580)	(9.840)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	19.067	5.527	10.705	4.458	39.757

Όμιλος	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	
			Απομειωμένης πιστωτικής αξίας	Απομειωμένης πιστωτικής αξίας	
1/1/2018	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	Σύνολο
Στεγαστικά δάνεια	6.458	2.620	2.922	2.268	14.269
Καταναλωτικά, προσωπικά και λοιπά δάνεια	930	734	1.010	675	3.349
Πιστωτικές κάρτες	474	98	241	50	863
Σύνολο Δανείων ιδιωτών	7.863	3.452	4.172	2.994	18.481
Μεγάλες Επιχειρήσεις	6.512	1.362	5.624	756	14.253
MME	4.648	2.035	10.263	2.717	19.663
Δημόσιος Τομέας	1.690	2	35	36	1.762
Δάνεια προς εταιρείες και τον δημόσιο τομέα	12.849	3.398	15.921	3.509	35.678
Σύνολο προ προβλέψεων δανείων και χορηγήσεων σε πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος	20.712	6.850	20.094	6.503	54.159
Μείον: Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών	(123)	(719)	(9.349)	(1.090)	(11.281)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	20.589	6.131	10.744	5.414	42.878

Όμιλος	Εσωτερική διαβάθμιση						
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Μεικτό Υπόλοιπο	Σύνολο Πρόβλεψης	Υπόλοιπο
Ισχυρή	13.935	-	-	-	13.935	0	13.935
Προτεινόμενη	5.162	-	-	-	5.162	(31)	5.132
Προσωρινή καθυστέρηση	-	5.785	143	522	6.450	(263)	6.187
Σε αθέτηση	-	-	18.533	5.517	24.050	(9.547)	14.503
Σύνολο	19.097	5.785	18.676	6.039	49.597	(9.840)	39.757
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	11.877	4.183	9.544	4.291	29.894		

Όμιλος	Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων					
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο	
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	20.719	6.850	20.307	6.562	54.438	
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	(7)	0	(214)	(59)	(279)	
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	20.712	6.850	20.094	6.503	54.159	
Μεταφορά στις Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	(507)	(177)	(290)	-	(973)	
Μεταφορά στα διακρατούμενα προς πώληση	-	(44)	(551)	(23)	(618)	
Νέα περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	4.849	236	63	(2)	5.146	
Λοιπά υπόλοιπα μεικτής λογιστικής αξίας / Αποπληρωμές	(5.574)	(491)	(223)	(476)	(6.764)	
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(1.029)	(184)	(1.214)	
Αποαναγνωρισμένα περιουσιακά στοιχεία (εξαιρουμένων των διαγραφών)	(85)	(15)	(22)	(6)	(128)	
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(1.674)	1.674	-	-	0	
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(348)	-	348	-	0	
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	1.635	(1.635)	-	-	0	
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(1.663)	1.663	-	0	
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	23	-	(23)	-	0	
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	1.003	(1.003)	-	0	
Συμφωνία ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	-	-	(20)	(9)	(30)	
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	9	35	812	481	1.337	
Διαγραφές	(0)	(1)	(614)	(4)	(619)	
Διαγραφές τόκων λόγω του ITG Approach A	(0)	(9)	(647)	(273)	(929)	
Συναλλαγματικές αναπροσαρμογές	59	22	118	31	230	
Την 31/12/2018	19.098	5.785	18.675	6.039	49.597	

Όμιλος	Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	174	294	8.711	540	9.719
Αναταξινόμηση λόγω πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	(0)	-	(121)	(41)	(162)
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	(51)	425	759	591	1.724
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	123	719	9.349	1.090	11.281
Μεταφορά στις Διακοπείσες Δραστηριότητες	(2)	(3)	(79)	-	(84)
Μεταφορά στα διακρατούμενα προς πώληση	-	(9)	(313)	-	(322)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(47)	47			0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(49)		49		0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	27	(27)			0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3		(388)	388		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	2		(2)		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2		104	(104)		0
Ζημιές απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	61	(169)	875	(267)	500
Ζημιές απομείωσης για νέα χρηματοοικονομικά στοιχεία δημιουργημένα ή αγορασμένα (κατάσταση αποτελεσμάτων)	27	14	1	0	42
Ανακτήσεις διαγραφέντων ποσών (κατάσταση αποτελεσμάτων)	-	-	(10)	-	(10)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	5	478	238	721
Διαγραφή ζημιών απομείωσης από δάνεια και χορηγήσεις	(0)	(1)	(614)	(4)	(619)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(9)	(647)	(273)	(929)
Συμφωνία ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	-	-	(13)	(8)	(21)
Συναλλαγματικές διαφορές	1	2	53	4	60
Λουπές κινήσεις	(111)	(27)	(1.442)	801	(778)
Την 31/12/2018	31	258	7.971	1.580	9.840

Όμιλος	Κίνηση πρόβλεψης αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών					
	Στεγαστικά δάνεια	Καταναλωτικά/προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές κάρτες	Σύνολο Δανείων προς Ιδιώτες	Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	Σύνολο
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2017	1.392	904	239	2.534	7.342	9.877
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(10)	(32)	(1)	(43)	(93)	(136)
Έξοδο χρήσης	93	243	(2)	334	1.679	2.013
Διαγραφές δανείων	(52)	(113)	(89)	(254)	(1.040)	(1.294)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	(0)	-	(0)	(185)	(185)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(72)	(59)	(6)	(136)	(247)	(383)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(14)	4	0	(10)	(162)	(172)
Υπόλοιπο λήξης την 31/12/2017	1.337	946	141	2.424	7.295	9.719

Τράπεζα	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	
			Απομειωμένης πιστωτικής αξίας	Απομειωμένης πιστωτικής αξίας	
31/12/2018	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	Σύνολο
Στεγαστικά δάνεια	5.797	2.133	3.688	2.529	14.148
Καταναλωτικά, προσωπικά και λοιπά δάνεια	794	475	1.229	653	3.151
Πιστωτικές κάρτες	398	145	253	34	830
Σύνολο Δανείων προς ιδιώτες	6.989	2.753	5.171	3.216	18.129
Μεγάλες Επιχειρήσεις	8.003	1.735	3.820	507	14.066
MME	3.610	1.467	8.724	2.248	16.049
Δημόσιος Τομέας	1.722	0,96	8	3	1.735
Δάνεια προς εταιρείες και τον δημόσιο τομέα	13.336	3.203	12.553	2.758	31.850
Σύνολο προ προβλέψεων δανείων και χορηγήσεων σε πελάτες	20.325	5.956	17.724	5.974	49.979
Μείον: Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών	(92)	(233)	(7.511)	(1.586)	(9.422)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	20.233	5.723	10.213	4.389	40.557

Τράπεζα	Stage 1	Stage 2	Stage 3	POCI	
			Απομειωμένης πιστωτικής αξίας	Απομειωμένης πιστωτικής αξίας	
1/1/2018	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια ζωής	Σύνολο
Στεγαστικά δάνεια	6.346	2.598	2.899	2.292	14.135
Καταναλωτικά, προσωπικά και λοιπά δάνεια	867	729	1.002	706	3.305
Πιστωτικές κάρτες	466	98	240	56	860
Σύνολο Δανείων προς ιδιώτες	7.679	3.426	4.141	3.054	18.300
Μεγάλες Επιχειρήσεις	7.762	1.960	5.434	763	15.919
MME	4.164	1.657	9.392	2.561	17.773
Δημόσιος Τομέας	1.688	2	34	36	1.759
Δάνεια προς εταιρείες και τον δημόσιο τομέα	13.613	3.619	14.860	3.359	35.452
Σύνολο προ προβλέψεων δανείων και χορηγήσεων σε πελάτες	21.293	7.045	19.001	6.413	53.752
Μείον: Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών	(114)	(689)	(8.761)	(1.077)	(10.640)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	21.179	6.356	10.240	5.337	43.111

Τράπεζα	Εσωτερική διαβάθμιση						
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Μεικτό Υπόλοιπο	Σύνολο Πρόβλεψης	Υπόλοιπο
Ισχυρή	13.674	-	-	-	13.674	(59)	13.615
Προτεινόμενη	6.651	-	-	-	6.651	(33)	6.616
Προσωρινή καθυστέρηση	-	5.956	-	520	6.476	(180)	6.298
Σε αθέτηση	-	-	17.724	5.454	23.177	(9.150)	14.028
Σύνολο	20.325	5.956	17.724	5.974	49.979	(9.422)	40.557
Διακρατούμενες εξασφαλίσεις	11.379	3.840	8.937	4.218	28.374		

Τράπεζα	Κίνηση υπολοίπων προ προβλέψεων				
	Stage 1	Stage 2	Stage 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	21.300	7.045	19.215	6.472	54.031
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	(7)	0	(214)	(59)	(279)
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	21.293	7.045	19.001	6.413	53.752
Μεταφορά στα διακρατούμενα προς πώληση	-	(44)	(551)	(23)	(618)
Νέα περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	4.704	282	16	0	5.002
Λοιπά υπόλοιπα μεικτής λογιστικής αξίας / Αποπληρωμές	(5.693)	(561)	(259)	(460)	(6.973)
Πωληθέντα περιουσιακά στοιχεία	-	-	(1.028)	(184)	(1.212)
Αποαναγνωρισμένα περιουσιακά στοιχεία (εξαιρουμένων των διαγραφών)	(0)	(0)	(3)	(4)	(7)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(1.950)	1.950	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(334)	-	334	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	2.162	(2.162)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(1.565)	1.565	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	80	-	(80)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	972	(972)	-	0
Συμφωνία ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	-	-	(20)	(9)	(30)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	9	35	812	481	1.336
Διαγραφές	(0)	(1)	(562)	0	(563)
Διαγραφές τόκων λόγω του ITG Approach A	(0)	(9)	(633)	(271)	(913)
Συναλλαγματικές αναπροσαρμογές	56	15	102	31	205
Την 31/12/2018	20.326	5.956	17.723	5.974	49.979

Τράπεζα	Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	161	284	8.166	535	9.146
Αναταξινόμηση λόγω πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	-	-	(121)	(41)	(162)
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	(48)	405	716	583	1.656
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	114	689	8.761	1.077	10.640
Μεταφορά στα διακρατούμενα προς πώληση	-	(9)	(313)	-	(322)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(46)	46			0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(41)		41		0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	21	(21)			0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3		(377)	377		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	1		(1)		0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2		77	(77)		0
Ζημιές απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	66	(143)	872	(255)	541
Ζημιές απομείωσης για νέα χρηματοοικονομικά στοιχεία δημιουργημένα ή αγορασμένα (κατάσταση αποτελεσμάτων)	27	14	1	0	42
Ανακτήσεις διαγραφέντων ποσών (κατάσταση αποτελεσμάτων)	-	-	(10)	-	(10)
Τόκος βάσει της προσέγγισης ITG	0	5	471	238	714
Διαγραφή ζημιών απομείωσης από δάνεια και χορηγήσεις	(0)	(1)	(562)	0	(563)
Διαγραφές τόκων λόγω της προσέγγισης ITG	(0)	(9)	(633)	(271)	(913)
Συμφωνία ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	-	-	(13)	(8)	(21)
Συναλλαγματικές διαφορές	1	2	53	4	60
Λοιπές κινήσεις	(51)	(39)	(1.457)	801	(745)
Την 31/12/2018	92	233	7.511	1.586	9.422

Τράπεζα	Κίνηση πρόβλεψης αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών					Σύνολο
	Στεγαστικά δάνεια	Καταναλωτικά/προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές κάρτες	Σύνολο Δανείων προς Ιδιώτες	Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2017	1.494	823	213	2.530	6.494	9.024
Έξοδο χρήσης	92	242	(2)	332	1.647	1.979
Διαγραφές δανείων	(46)	(111)	(88)	(245)	(761)	(1.006)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	-	-	0	(309)	(309)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(72)	(59)	(6)	(136)	(241)	(378)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(15)	1	-	(14)	(151)	(166)
Υπόλοιπο λήξης την 31/12/2017	1.453	896	117	2.467	6.679	9.146

Τα δάνεια σε πελάτες περιλαμβάνουν και απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Ακαθάριστες επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις	31/12/2018	31/12/2017
Μέχρι ένα έτος	650	336
Από 1 έτος έως 5 έτη	289	264
Περισσότερο από 5 έτη	942	1.428
	1.881	2.027
Μη δεδουλευμένα χρηματοοικονομικά έσοδα	(217)	(242)
Καθαρές επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις	1.664	1.785

Η πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών των δανείων και απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις για τον Όμιλο ανέρχεται σε € 527 εκατ. (2017: € 541 εκατ.). Η Τράπεζα δεν εμφανίζει σημαντικές επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις.

Οι καθαρές επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύονται ως εξής:

Καθαρές επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις	31/12/2018	31/12/2017
Μέχρι ένα έτος	632	315
Από 1 έτος έως 5 έτη	237	210
Περισσότερο από 5 έτη	796	1.260
	1.664	1.785

Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών διακρατούμενα προς πώληση

Εντός του 2ου τριμήνου 2018, η Τράπεζα κατέληξε σε συμφωνία για την πώληση μη εξυπηρετούμενων και καταγγελλόμενων επιχειρηματικών πιστωτικών ανοιγμάτων («NPE»), με εμπράγματα εξασφαλίσεις σε ακίνητα, συνολικού ύψους πιστωτικών απαιτήσεων περίπου € 1.952 εκατ. Η συναλλαγή ολοκληρώθηκε και το χαρτοφυλάκιο μεταβιβάστηκε στον αγοραστή στο τέλος Οκτωβρίου 2018. Ο επιχειρηματικός τομέας ο οποίος διαχειριζόταν το σχετικό χαρτοφυλάκιο δανείων ήταν κυρίως ο PLU.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα κατέληξε σε συμφωνία για την πώληση και μεταβίβαση μη εξυπηρετούμενου χαρτοφυλακίου καταγγελλόμενων μη εξασφαλισμένων καταναλωτικών δανείων και οφειλών πιστωτικών καρτών συνολικής πιστωτικής απαίτησης περίπου € 2.218 εκατ. Η συναλλαγή ολοκληρώθηκε και το χαρτοφυλάκιο μεταβιβάστηκε στον αγοραστή στο τέλος Οκτωβρίου 2018. Ο επιχειρηματικός τομέας ο οποίος διαχειριζόταν το σχετικό χαρτοφυλάκιο δανείων ήταν κυρίως ο PLU.

Επιπλέον, εντός του 3ου τριμήνου 2018, η Τράπεζα κατέληξε σε συμφωνία για την πώληση μη εξυπηρετούμενων και καταγγελλόμενων επιχειρηματικών πιστωτικών ανοιγμάτων, με εμπράγματα εξασφαλίσεις σε ακίνητα, συνολικού ύψους πιστωτικών απαιτήσεων € 101 εκατ. Ο επιχειρηματικός τομέας ο οποίος διαχειρίζεται το σχετικό χαρτοφυλάκιο δανείων κατά την 31/12/2018 είναι ο PLU. Η Τράπεζα στις 30/9/2018 μετέφερε τη συγκεκριμένη περίμετρο δανείων στο Διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο με δεδομένο ότι πληρούνται όλες οι απαραίτητες προϋποθέσεις. Η λογιστική αξία μετά από προβλέψεις των δανείων που μεταφέρθηκαν στο Διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο την 31/12/2018, τα οποία επιμετρούνται στο αποσβέσιμο κόστος, ανέρχεται σε € 39 εκατ.

Επιπλέον, εντός του 2ου εξαμήνου 2018, η Τράπεζα εκκίνησε τη διαδικασία για την πώληση μη εξυπηρετούμενων και καταγγελλόμενων επιχειρηματικών και ναυτιλιακών πιστωτικών ανοιγμάτων, με εμπράγματα εξασφαλίσεις πλοία και ακίνητα, συνολικού ύψους πιστωτικών απαιτήσεων € 562 εκατ. Ο επιχειρηματικός τομέας ο οποίος διαχειρίζεται το σχετικό χαρτοφυλάκιο δανείων κατά την 31/12/2018 είναι ο PLU και η Εταιρική και Επενδυτική Τραπεζική. Η Τράπεζα στις 31/12/2018 μετέφερε τη συγκεκριμένη περίμετρο δανείων στο Διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο με δεδομένο ότι πληρούνται όλες οι απαραίτητες προϋποθέσεις. Η λογιστική αξία μετά από προβλέψεις των δανείων που μεταφέρθηκαν στο Διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο την 31/12/2018, τα οποία επιμετρούνται στο αποσβέσιμο κόστος, ανέρχεται σε € 232 εκατ. Η συναλλαγή υπόκειται στην έγκριση του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ).

Επιπλέον, εντός του 4ου τριμήνου 2018, η Τράπεζα κατέληξε σε συμφωνία για την πώληση μη εξυπηρετούμενων και καταγγελλόμενων επιχειρηματικών πιστωτικών ανοιγμάτων, με εμπράγματα εξασφαλίσεις ακίνητα και μετοχές μη εισηγμένων εταιρειών, συνολικού ύψους πιστωτικών απαιτήσεων € 58 εκατ. Ο επιχειρηματικός τομέας ο οποίος διαχειρίζεται το σχετικό χαρτοφυλάκιο δανείων κατά την 31/12/2018 είναι ο PLU. Η Τράπεζα στις 31/12/2018 μετέφερε τη συγκεκριμένη περίμετρο δανείων στο Διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο με δεδομένο ότι πληρούνται όλες οι απαραίτητες προϋποθέσεις. Η λογιστική αξία μετά από προβλέψεις των δανείων που μεταφέρθηκαν στο Διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο την 31/12/2018, τα οποία επιμετρούνται στο αποσβέσιμο κόστος, ανέρχεται σε € 12 εκατ.

26 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

Το κονδύλι «Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών» ανέρχονται σε € 84 εκατ. την 31/12/2018 για τον Όμιλο και για την Τράπεζα και περιλαμβάνουν δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που δεν πληρούν τα κριτήρια για κατηγοριοποίηση είτε στο αποσβέσιμο κόστος είτε σε εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων. Το αντίστοιχο ποσό κατά την μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018 ήταν € 107 εκατ. για τον Όμιλο και για την Τράπεζα (Σημείωση 54).

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	1/1/2018	31/12/2018	1/1/2018
Δάνεια προς Εταιρείες και τον Δημόσιο τομέα	84	107	84	107
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	84	107	84	107

27 Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου

27.1 Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων

	Όμιλος	Τράπεζα
	31/12/2018	31/12/2018
Ομόλογα εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	4	-
Ομόλογα εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	527	527
Ομόλογα εταιρειών	29	29
Ομόλογα τραπεζών	62	62
Έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου	1.475	1.475
Χρεωστικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	2.097	2.093
Μετοχές & Άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	172	170
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	2.270	2.262

Από τα ανωτέρω ομόλογα και έντοκα γραμμάτια των χρεωστικών τίτλων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων στις 31/12/2018, ποσό € 132 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα περιλαμβάνεται στο ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 47).

Σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο Δ.Π.Χ.Π. 9 και στην Πολιτική Ταξινόμησης και Επιμέτρησης των Χρηματοοικονομικών Μέσων της Τράπεζας και του Ομίλου, η Τράπεζα και ο Όμιλος έχουν επιλέξει την αμετάκλητη ταξινόμηση και επιμέτρηση συγκεκριμένων επενδύσεων σε συμμετοχικούς τίτλους στην εύλογη αξία μέσω λοιπού συνολικού εισοδήματος («FVTOCI»).

Οι συγκεκριμένοι συμμετοχικοί τίτλοι που ταξινομούνται και επιμετρούνται αμετάκλητα στην εύλογη αξία μέσω λοιπού συνολικού εισοδήματος, αποτελούν επενδύσεις τις οποίες η Τράπεζα και ο Όμιλος έχουν επιλέξει να μην εμπορευτούν αλλά να διακρατήσουν με μακροχρόνια προοπτική εξυπηρετώντας στρατηγικές επιλογές καθώς και επενδύσεις οι οποίες έχουν αποκτηθεί μέσω επανακτήσεων και στις οποίες η Τράπεζα και ο Όμιλος δεν ασκεί ενεργή διαχείριση.

Οι Μετοχές & Άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων αναλύονται ως εξής:

Τράπεζα	31/12/2018
	Εύλογη Αξία
VIVARTIA ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ Α.Ε.	32
ΑΤΤΙΚΑ Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	31
VISA INC (SERIES C CONVERTIBLE PARTICIPATING PREFERRED STOCK)	28
MASTERCARD INCORPORATED	26
VISA INC. (CLASS C SERIES I)	25
FOURLIS Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	6
ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ "ΔΙΑΣ" Α.Ε.	5
ΒΑΡΝΙΚΟΣ Α.Ε.	5
ΠΑΡΚΟ ΥΓΕΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.	4
ΠΕΝΤΕΛΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	4
DANAOS CORPORATION	3
ΛΟΙΠΑ	1
Σύνολο	170

Εντός της χρήσης που έληξε την 31/12/2018, ο Όμιλος και η Τράπεζα προχώρησαν σε εκποίηση των επενδύσεων που κατείχαν στις εταιρείες «Αττική Οδός Α.Ε.» και «Αττικά Διόδια Α.Ε.», οι οποίες είχαν ταξινομηθεί και επιμετρούνταν στην εύλογη αξία μέσω λοιπού συνολικού εισοδήματος για τους λόγους που έχουν αναφερθεί. Το έσοδο από μερίσματα που εισπράχθηκε από αυτές τις συμμετοχές, ανήλθε στο ποσό των € 6 εκατ. για την Τράπεζα και τον Όμιλο. Η εύλογη αξία των συμμετοχών «Αττική Οδός Α.Ε.» και «Αττικά Διόδια Α.Ε.», τη στιγμή της αποαναγνώρισής τους (29/11/2018), ανήλθε στο ποσό των € 56 εκατ. και 1 εκατ. αντίστοιχα για την Τράπεζα και τον Όμιλο. Η σωρευτική ζημία από την πώληση των συμμετοχών «Αττική Οδός Α.Ε.» και «Αττικά Διόδια Α.Ε.» ανήλθε στο ποσό των € 29 εκατ. και € 3 εκατ. αντίστοιχα για την Τράπεζα και τον Όμιλο, και ακολούθως μεταφέρθηκε από τη γραμμή «Αποθεματικό χρηματοοικονομικών μέσων ενεργητικού που επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων» στη γραμμή «Αποτελέσματα Εις Νέον». Οι εν λόγω επενδύσεις εκποιήθηκαν σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί από την Τράπεζα, βάσει του σχεδίου αναδιάρθρωσής της.

Το μέρισμα που εισπράχθηκε από τους συμμετοχικούς τίτλους που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων, οι οποίοι κατέχονταν στις 31/12/2018, ανήλθε στο ποσό του € 1 εκατ.

Όμιλος	Κίνηση υπολοίπων χρεωστικών τίτλων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Υπόλοιπο την 31/12/2017	-	-	-	-	0
Αναταξινόμηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	1.902	-	-	-	1.902
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018	1.902	-	-	-	1.902
Μεταφορά στις Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	(170)	-	-	-	(170)
Προσθήκες	2.189	2	-	-	2.192
Εισπράξεις κουπονιών	(7)	(0)	-	-	(7)
Διαθέσεις/ λήξεις	(1.840)	(1)	-	-	(1.841)
Έσοδα από τόκους	46	0	-	-	47
Συναλλαγματικές αναπροσαρμογές	1	-	-	-	1
Μεταβολές στην εύλογη αξία	(26)	(0)	-	-	(26)
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2018	2.095	2	0	0	2.097

Όμιλος	Κίνηση της πρόβλεψης απομείωσης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	-	-	-	-	0
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	27	-	-	-	27
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	27	-	-	-	27
Μεταφορά στις Διακοπείσες Δραστηριότητες	(0)	-	-	-	(0)
Κόστος απομείωσης για το έτος (κατάσταση αποτελεσμάτων)	(6)	1	-	-	(6)
Πωλήσεις	(6)	-	-	-	(6)
Την 31/12/2018	14	1	0	0	15

Τράπεζα	Κίνηση υπολοίπων χρεωστικών τίτλων προ προβλέψεων				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Υπόλοιπο την 31/12/2017	-	-	-	-	0
Αναταξινόμηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	1.724	-	-	-	1.724
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018	1.724	-	-	-	1.724
Προσθήκες	2.189	2	-	-	2.191
Εισπράξεις κουπονιών	(6)	(0)	-	-	(6)
Διαθέσεις/ λήξεις	(1.836)	(1)	-	-	(1.837)
Έσοδα από τόκους	46	0	-	-	46
Μεταβολές στην εύλογη αξία	(26)	(0)	-	-	(26)
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2018	2.091	2	0	0	2.092

Τράπεζα	Κίνηση της πρόβλεψης απομείωσης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	-	-	-	-	0
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	27	-	-	-	27
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	27	-	-	-	27
Κόστος απομείωσης για το έτος (κατάσταση αποτελεσμάτων)	(6)	1	-	-	(5)
Πωλήσεις	(6)	-	-	-	(6)
Την 31/12/2018	15	1	0	0	16

	Όμιλος	Τράπεζα
	31/12/2018	31/12/2018
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων έως ένα έτος	1.481	1.477
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων πάνω από ένα έτος	616	616
Σύνολο χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	2.097	2.093

Ο παρακάτω πίνακας απεικονίζει τα καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων.

	Όμιλος	Τράπεζα
	31/12/2018	31/12/2018
Χρεωστικοί τίτλοι (ποσά στην κατάσταση συνολικών εσόδων)	(39)	(39)
Χρεωστικοί τίτλοι (ποσά στην κατάσταση αποτελεσμάτων)	17	17
Επενδύσεις σε μετοχικούς τίτλους (ποσά στην κατάσταση συνολικών εσόδων)	15	15

27.2 Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου

	Όμιλος 31/12/2017	Τράπεζα 31/12/2017
Ομόλογα εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	531	531
Ομόλογα εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	144	-
Ομόλογα εταιρειών	7	7
Ομόλογα τραπεζών	37	37
Έντοκα γραμμάτια εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	1.149	1.149
Έντοκα γραμμάτια εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	34	-
Σύνολο ομολογιών και άλλων τίτλων σταθερής απόδοσης (Α)	1.902	1.724
Μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών	24	24
Μετοχές εισηγμένες σε χρηματιστήρια εξωτερικού	0	0
Μη εισηγμένες μετοχές	175	169
Αμοιβαία Κεφάλαια	81	81
Λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	22	22
Σύνολο μετοχών και άλλων τίτλων μεταβλητής απόδοσης (Β)	302	296
Σύνολο διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Α) + (Β)	2.204	2.019

Για τον Όμιλο, από τα ανωτέρω ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του επενδυτικού χαρτοφυλακίου της 31/12/2017, ποσό € 754 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου, ποσό € 1.149 εκατ. αφορά σε ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου, ενώ δεν υπάρχουν ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου. Επιπρόσθετα, από τα ανωτέρω ομόλογα και έντοκα γραμμάτια της 31/12/2017 ποσό € 159 εκατ. περιλαμβάνεται στο ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 47).

Για την Τράπεζα, από τα ανωτέρω ομόλογα και έντοκα γραμμάτια της 31/12/2017 ποσό € 575 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου, ποσό € 1.149 εκατ. αφορά σε ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου, ενώ δεν υπάρχουν ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου. Επιπρόσθετα, ποσό € 159 εκατ. περιλαμβάνεται στο ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κάτω των 90 ημερών (Σημείωση 47).

Το Ελληνικό Δημόσιο την 15/11/2017 προέβη σε προαιρετική πρόταση ανταλλαγής των 20 ομολόγων («Προσδιορισμένοι Τίτλοι») που είχαν εκδοθεί στα πλαίσια αναδιάρθρωσης του Ελληνικού χρέους με την συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (PSI) με ημερομηνία έκδοσης την 24/2/2012 έναντι 5 νέων ομολόγων αναφοράς. Η ανταλλαγή αποσκοπούσε στην προσαρμογή του Ελληνικού Χρέους με τα πρότυπα της αγοράς προκειμένου να αμβλυνθεί η καμπύλη αποδόσεων, καθώς και να βελτιωθεί η ρευστότητα των ομολόγων στη δευτερογενή αγορά.

Η ανταλλαγή διενεργήθηκε με καθορισμένη σχέση με τα νέα ομόλογα να φέρουν 5ετή, 10ετή, 15ετή, 17ετή και 25ετή διάρκεια, ενώ η μέση διάρκειά τους παραμένει αμετάβλητη έναντι των παλαιών τίτλων. Τα νέα ομόλογα διαθέτουν σταθερό τοκομερίδιο που κυμαίνεται από 3,5% έως 4,2%. Στην ανταλλαγή της 5/12/2017 η Τράπεζα Πειραιώς συμμετείχε με τίτλους ονομαστικής αξίας € 531 εκατ. λαμβάνοντας νέους τίτλους ονομαστικής αξίας 537 εκατ. Η συναλλαγή λογιστικά αντιμετωπίστηκε ως τροποποίηση των συμβατικών όρων των προσδιορισμένων τίτλων.

Η κίνηση του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου έχει ως εξής:

	Όμιλος	Τράπεζα
	31/12/2017	31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης χρήσης	2.740	2.368
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(154)	-
Προσθήκες	6.068	5.996
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	6.068	-
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/ υπό το άρτιο	60	60
Διαθέσεις/ λήξεις	(6.665)	(6.555)
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(6.665)	-
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-
Μεταβολές στην εύλογη αξία	153	150
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	153	-
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-
Συναλλαγματικές διαφορές	1	-
- Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1	-
- Από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	-
Υπόλοιπο λήξης χρήσης	2.204	2.019

	Όμιλος	Τράπεζα
	31/12/2017	31/12/2017
Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μέχρι ενός έτους	1.211	1.149
Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου άνω του ενός έτους	691	575
Σύνολο χρεογράφων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	1.902	1.724

27.3 Χρεόγραφα διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου

Όμιλος	31/12/2017
Ομόλογα εταιρειών	-
Εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	-
Σύνολο διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου	0

Όμιλος: Κίνηση του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου	31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης χρήσης	7
Προσθήκες	(0)
Λήξη χρεογράφων	(7)
Εισπράξεις κουπονιών	-
Υπόλοιπο λήξης χρήσης	(0)

Στη χρήση 2017, το κονδύλι «Λήξη χρεογράφων» οφείλεται κυρίως σε λήξεις ομολόγων θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου.

28 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους εταιρειών	0	18	0	18
Εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών (εκτός Ελληνικού Δημοσίου)	208	-	208	-
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους Τραπεζών	-	5	-	5
Σύνολο απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους προ προβλέψεων στο αποσβέσιμο κόστος	208	23	208	23
Μείον: ECL Προβλέψεις απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	0	-	0	-
Σύνολο απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	208	23	208	23

	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους μέχρι ενός έτους	-	-	-	-
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους πάνω από ένα έτος	208	23	208	23
	208	23	208	23

Οι απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους για τον Όμιλο και την Τράπεζα την 31/12/2017 αναταξινομήθηκαν στο χαρτοφυλάκιο χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων στο πλαίσιο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α 9 την 1/1/2018.

Η αύξηση στις απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος για τον Όμιλο και την Τράπεζα το 2018 προέρχεται κυρίως από την απόκτηση ευρωπαϊκών κρατικών ομολόγων με επιχειρηματικό σκοπό την διακράτηση τους για την είσπραξη έντοκου εσόδου και κεφαλαίου.

Οι «Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους που αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος» ταξινομούνται, στο πλαίσιο επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, ως Στάδιο 1. Σχετική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 4.6 αναφορικά με τον εξωτερικό βαθμό αξιολόγησης τους. Η Διοίκηση έχει εκτιμήσει πως οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές στοιχείων Σταδίου 1, με βάση την αναμενόμενη ζημιά δώδεκα μηνών, ανέρχονται σε λιγότερο από € 1 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα.

	Όμιλος	Τράπεζα
	Στάδιο 1	Στάδιο 1
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	23	23
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	(23)	(23)
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	-	-
Νέα περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	209	209
Αποπληρωμένα περιουσιακά στοιχεία	(1)	(1)
Την 31/12/2018	208	208

29 Επενδύσεις σε ενοποιούμενες εταιρείες

Οι επενδύσεις του Ομίλου και της Τράπεζας σε ενοποιούμενες εταιρείες από συνεχιζόμενες και διακοπτόμενες δραστηριότητες είναι οι εξής:

Α) θυγατρικές εταιρείες (μέθοδος ολικής ενσωμάτωσης) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις (1)	Όμιλος	Τράπεζα
					% συμμετοχής	% συμμετοχής
1.	Πειραιώς Leasing Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
2.	Πειραιώς Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
3.	Γενική Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών & Συμβούλων Α.Ε.	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	Ελλάδα	2012-2018	100,00%	100,00%
4.	Πειραιώς Α.Ε.Π.Ε.Υ.	Χρηματιστηριακές εργασίες	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
5.	Πειραιώς Factoring Α.Ε.	Πρακτόρευση απαιτήσεων	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
6.	Piraeus Capital Management Α.Ε.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
7.	Piraeus Jeremie Technology Catalyst Management Α.Ε.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	-
8.	Ελληνικό Ταμείο Βιώσιμης Ανάπτυξης	Αμοιβαίο Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών κλειστού τύπου	Ελλάδα	-	65,00%	-
9.	ΕΤΒΑ Διαχείρισης Α.Κ.Ε.Σ. Α.Ε.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών	Ελλάδα	2014-2018	65,00%	-
10.	Πειραιώς Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
11.	Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε.	Πρακτόρευση ασφαλειών	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
12.	Γενική Ενημέρωσης και Ρύθμισης Α.Ε.	Αξιολόγηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
13.	ΔΙ.ΒΙ.ΠΑ.ΚΑ. Α.Ε.	Φορέας διοίκησης και διαχείρισης βιομηχανικού πάρκου Καστοριάς	Ελλάδα	2013-2018	57,53%	-
14.	ΕΤΒΑ Αναπτυξιακή Α.Ε.	Πραγματοποίηση επενδύσεων και ανάπτυξη δράσεων, σύμφωνα με τις αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης	Ελλάδα	2014-2018	65,00%	-
15.	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.	Ανάπτυξη/ διαχείριση βιομηχανικών περιοχών	Ελλάδα	2013-2018	65,00%	65,00%
16.	Πειραιώς Green Investments Α.Ε.	Εταιρεία συμμετοχών	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
17.	Abies Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ελλάδα	2013-2018	61,65%	40,14%
18.	ΑΧΑΪΑ Clauss Estate Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ελλάδα	2013-2018	75,37%	75,37%
19.	Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ελλάδα	2013-2018	62,90%	42,51%

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις (1)	Όμιλος	Τράπεζα
					% συμμετοχής	% συμμετοχής
20.	Kosmopolis A' A.E. Εκμ/σης εμπ. κέντρων - παροχής υπηρεσιών	Διαχείριση εμπορικού κέντρου	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
21.	Linklife Food & Entertainment Hall A.E.	Εκμετάλλευση χώρων εστίασης	Ελλάδα	2014-2018	100,00%	-
22.	ND Αναπτυξιακή A.E.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
23.	New Up Dating Development Κτημ., Τουρ. & Αναπτ. A.E.	Κτηματική, τουριστική & αναπτυξιακή εταιρεία	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
24.	Picar A.E.	Διαχείριση χώρων City Link	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
25.	Property Horizon A.E.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
26.	Rebikat Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ελλάδα	2013-2018	61,92%	40,31%
27.	Γενική Εταιρεία Κατασκευών και Αναπτύξεων A.E.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας & συμμετοχών	Ελλάδα	2013-2018	66,66%	66,66%
28.	Εντροπία Κτηματική A.E.	Εταιρεία εκμετάλλευσης ακινήτων	Ελλάδα	2013-2018	66,70%	-
29.	EYPQAK A.E. Ακινήτων	Συμμετοχές Real Estate	Ελλάδα	2013-2018	53,60%	53,60%
30.	Οικιστική Ανάπτυξη Κομοτηνής A.E.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
31.	Πειραιώς Buildings A.E.	Ανάπτυξη ακινήτου	Ελλάδα	2010-2018	100,00%	-
32.	Πειραιώς Development A.E.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
33.	Πειραιώς Real Estate A.E.	Τεχνική και κατασκευαστική εταιρεία	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
34.	Πλειάδες Estate A.E.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
35.	A.C.T. B.A.S. A.E.	Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών επί μισθοδοτικών και εργατικών θεμάτων	Ελλάδα	2011-2018	100,00%	100,00%
36.	KPM Energy Εταιρεία Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας A.E.	Παραγωγή και εκμετάλλευση ηλεκτρικής ενέργειας μέσω ΑΠΕ	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	-
37.	Mille Fin A.E.	Εμπορία Οχημάτων	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
38.	Multicollection A.E.	Αξιολόγηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων	Ελλάδα	2009-2018	51,00%	51,00%
39.	Πειραιώς Direct Solutions A.E.	Εταιρεία παροχής χρηματοοικονομικών – τηλεπικοινωνιακών & μηχανογραφικών υπηρεσιών	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
40.	Zibeno I Energy S.A.	Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας μέσω ΑΠΕ και Συμβατικών Πηγών Ενέργειας	Ελλάδα	2015-2018	83,00%	-
41.	Κέντρο Βιώσιμης Επιχειρηματικότητας Εξέλιξη A.E.	Συμβουλευτικές Υπηρεσίες - Ξενοδοχεία - Επαγγελματική Κατάρτιση & Εκπαίδευση	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
42.	ΠΡΟΣΠΕΚΤ Ν.Ε.Π.Α.	Διαχείριση σκαφών αναψυχής	Ελλάδα	-	100,00%	-

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις (1)	Όμιλος	Τράπεζα
					% συμμετοχής	% συμμετοχής
43.	Άνεμος Ηπείρου Ανώνυμη Ενεργειακή Εταιρεία	Εκμετάλλευση αιολικού πάρκου στην Ελλάδα	Ελλάδα	2011-2018	100,00%	-
44.	Αιολική Μπελεχέρι ΑΕ	Παραγωγή, μεταφορά, διανομή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στην ελληνική επικράτεια	Ελλάδα	2011-2018	100,00%	-
45.	Αιολικό Πάρκο Άρτας Αετοί Ε.Ε.	Παραγωγή και διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας από αιολικά πάρκα	Ελλάδα	2011-2018	100,00%	-
46.	Αιολικό Πάρκο Ευρυτανίας 2 - Μορφοράχη Ε.Ε.	Παραγωγή και διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας από αιολικά πάρκα	Ελλάδα	2011-2018	100,00%	-
47.	Αιολικό Πάρκο Ευρυτανίας 4 - Ουρανός Ε.Ε.	Παραγωγή και διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας από αιολικά πάρκα	Ελλάδα	2011-2018	100,00%	-
48.	DMX Αιολική Μαρμαρίου -Αγκάθι Μ.Ε.Π.Ε.	Η μελέτη, κατασκευή και λειτουργία εγκαταστάσεων σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Ελλάδα	2011-2018	100,00%	-
49.	DMX Αιολική Μαρμαρίου -Ρίγανη Μ.Ε.Π.Ε.	Η μελέτη, κατασκευή και λειτουργία εγκαταστάσεων σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Ελλάδα	2011-2018	100,00%	-
50.	Αιολικό Πάρκο Josharton - Ροδόπη 2 Ε.Ε.	Η παραγωγή και διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας από αιολικά πάρκα	Ελλάδα	2011-2018	100,00%	-
51.	Θριάσιο Εμπορευματικό Κέντρο Α.Ε.	Εμπορευματικό Κέντρο	Ελλάδα	-	52,00%	-
52.	Tirana Leasing Sh.A.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	Αλβανία	2016-2018	100,00%	100,00%
53.	Cielo Consultancy Sh.P.K.	Εταιρεία συμμετοχών και επενδύσεων	Αλβανία	2014-2018	99,09%	-
54.	Piraeus Insurance Brokerage EOOD	Μεσιτεία ασφαλειών	Βουλγαρία	2007-2018	99,98%	-
55.	Beta Asset Management EOOD	Ενοικίαση και διαχείριση ακινήτων	Βουλγαρία	2013-2018	99,98%	-
56.	Bulfina E.A.D.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Βουλγαρία	2008-2018	100,00%	100,00%
57.	Bulfinace E.A.D.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Βουλγαρία	2008-2018	100,00%	-
58.	Delta Asset Management EOOD	Εταιρεία Διαχείρισης Ακινήτων	Βουλγαρία	2015-2018	99,98%	-
59.	Gama Asset Management EOOD	Εταιρεία Διαχείρισης Ακινήτων	Βουλγαρία	2015-2018	99,98%	-
60.	Piraeus Real Estate Bulgaria EOOD	Τεχνική & κατασκευαστική εταιρεία	Βουλγαρία	2007-2018	100,00%	-
61.	Varna Asset Management EOOD	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	Βουλγαρία	2014-2018	99,98%	-
62.	Asset Management Bulgaria EOOD	Ταξιδιωτικές υπηρεσίες, ενοικιάσεις και διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Βουλγαρία	2012-2018	99,98%	-

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις (1)	Όμιλος % συμμετοχής	Τράπεζα % συμμετοχής
63.	Besticar Bulgaria EOOD	Διαχείριση απαιτήσεων	Βουλγαρία	2012-2018	99,98%	-
64.	Besticar EOOD	Διαχείριση προβληματικών απαιτήσεων	Βουλγαρία	2012-2018	99,98%	-
65.	Emerald Investments EOOD	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Βουλγαρία	2018	99,98%	-
66.	Piraeus Equity Investment Management Ltd	Διαχείριση κεφαλαίων	Κύπρος	2012-2018	100,00%	-
67.	Arigeo Energy Holdings Ltd	Εταιρεία συμμετοχών σε ΑΠΕ	Κύπρος	2012-2018	100,00%	-
68.	Euroinvestment & Finance Public Ltd	Χρηματοεπενδυτικές, κτηματικές εργασίες	Κύπρος	2008-2018	90,85%	90,85%
69.	Piraeus Clean Energy Holdings Ltd	Εταιρεία Συμμετοχών	Κύπρος	2012-2018	100,00%	-
70.	Piraeus Equity Partners Ltd	Εταιρεία Συμμετοχών	Κύπρος	2012-2018	100,00%	100,00%
71.	Piraeus Renewable Investments Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	Κύπρος	2016-2018	100,00%	-
72.	PRI WIND I Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	Κύπρος	2016-2018	100,00%	-
73.	PRI WIND II Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	Κύπρος	2016-2018	100,00%	-
74.	PRI WIND III Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	Κύπρος	2016-2018	100,00%	-
75.	R.E. Anodus Two Ltd	Εταιρεία συμμετοχών και επενδύσεων	Κύπρος	2013-2018	99,09%	99,09%
76.	Tellurion Ltd	Εταιρεία Συμμετοχών	Κύπρος	2013-2018	100,00%	100,00%
77.	Tellurion Two Ltd	Εταιρεία Συμμετοχών	Κύπρος	2013-2018	99,09%	-
78.	Trieris Two Real Estate Ltd	Εταιρεία συμμετοχών, επενδύσεων και διαχείρισης χαρτοφυλακίου ακινήτων	Κύπρος	2011-2018	100,00%	100,00%
79.	Zibeno Investments Ltd	Εταιρεία συμμετοχών	Κύπρος	2012-2018	83,00%	-
80.	O.F. Investments Ltd	Εταιρεία επενδύσεων	Κύπρος	2012-2018	100,00%	-
81.	R.E. Anodus Ltd	Εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών για real estate και συμμετοχών	Κύπρος	2009-2018	100,00%	100,00%
82.	Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	Εταιρεία εκμετάλλευσης ακινήτων	Κύπρος	2009-2018	50,66%	40,00%
83.	Φιλοκτηματική Δημόσια Ltd	Ανάπτυξη γης και κτηματικής περιουσίας	Κύπρος	2015-2018	53,29%	6,39%
84.	Piraeus Clean Energy GP Ltd	Γενικός εταίρος της Piraeus Clean Energy LP	Κύπρος	2012-2018	100,00%	-
85.	Piraeus Equity Advisors Ltd	Συμβουλευτική εταιρεία επενδύσεων	Κύπρος	2012-2018	100,00%	-
86.	Sunholdings Properties Company Ltd	Ανάπτυξη γης και κτηματικής περιουσίας	Κύπρος	2008-2018	26,65%	-

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις (1)	Όμιλος	Τράπεζα
					% συμμετοχής	% συμμετοχής
87.	Φιλοκτηματική Εργοληπτική Ltd	Τεχνική & κατασκευαστική εταιρεία Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής, μεταφοράς, διανομής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας	Κύπρος	2015-2018	53,29%	-
88.	WH South Wind Hellas Ltd	Κατοχή άδειας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αιολικού πάρκου	Κύπρος	2016-2018	100,00%	-
89.	Emadiero Solar Energy & Investments Ltd	Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής, μεταφοράς, διανομής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας	Κύπρος	2016-2018	100,00%	-
90.	Josharton Ltd	Τραπεζικές υπηρεσίες	Κύπρος	2016-2018	100,00%	-
91.	JSC Piraeus Bank ICB	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	Ουκρανία	2015-2018	99,99%	99,99%
92.	Akinita Ukraine LLC	Αγοραπωλησίες ακινήτων	Ουκρανία	2014-2018	100,00%	-
93.	Sinitem LLC	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ουκρανία	2013-2018	99,94%	-
94.	Solum Enterprise LLC	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ουκρανία	2012-2018	99,94%	-
95.	Solum Limited Liability Company	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ουκρανία	2018	99,94%	-
96.	Piraeus Leasing Romania S.A.	Παροχή ελεγκτικών και εισπρακτικών υπηρεσιών για δάνεια της εταιρείας	Ρουμανία	2003-2018	100,00%	100,00%
97.	Daphne Real Estate Consultancy SRL	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	Ρουμανία	2014-2018	99,09%	-
98.	Priam Business Consultancy SRL	Ανάπτυξη real estate	Ρουμανία	2014-2018	99,18%	-
99.	Proiect Season Residence SRL	Ανάπτυξη ακίνητης περιουσίας	Ρουμανία	2012-2018	100,00%	-
100.	R.E. Anodus SRL	Ανάπτυξη real estate	Ρουμανία	2013-2018	99,09%	-
101.	Rhesus Development Projects SRL	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	Ρουμανία	2014-2018	99,09%	-
102.	Piraeus Real Estate Consultants SRL	Τεχνική & κατασκευαστική εταιρεία	Ρουμανία	2015-2018	100,00%	-
103.	Piraeus Rent Doo Beograd	Λειτουργικές μισθώσεις	Σερβία	2007-2018	100,00%	100,00%
104.	Piraeus Real Estate Egypt LLC	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Αίγυπτος	2011-2018	100,00%	99,90%
105.	Trieris Real Estate Management Ltd	Διαχείριση της Trieris Real Estate Ltd	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	-	100,00%	100,00%
106.	Marathon 1 Greenvale Rd LLC	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	Η.Π.Α.	2012-2018	99,95%	99,95%

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις (1)	Όμιλος % συμμετοχής	Τράπεζα % συμμετοχής
107.	Piraeus Group Capital Ltd	Έκδοση πιστωτικών τίτλων	Ηνωμένο Βασίλειο	-	100,00%	100,00%
108.	Piraeus Group Finance PLC	Έκδοση πιστωτικών τίτλων	Ηνωμένο Βασίλειο	-	100,00%	100,00%
109.	Axia Finance III PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	Ηνωμένο Βασίλειο	-	-	-
110.	Axia Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	Ηνωμένο Βασίλειο	-	-	-
111.	Axia III APC LIMITED	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	Ηνωμένο Βασίλειο	-	-	-
112.	Estia Mortgage Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	Ηνωμένο Βασίλειο	-	-	-
113.	Estia Mortgage Finance II PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	Ηνωμένο Βασίλειο	-	-	-
114.	Kion Mortgage Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	Ηνωμένο Βασίλειο	-	-	-
115.	Praxis I Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	Ηνωμένο Βασίλειο	-	-	-
116.	Praxis II APC LIMITED	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	Ηνωμένο Βασίλειο	-	-	-
117.	Praxis II Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	Ηνωμένο Βασίλειο	-	-	-
118.	Piraeus Asset Management Europe S.A.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων	Λουξεμβούργο	-	100,00%	99,94%

Σημείωση (1): Μετά την κοινοποίηση της εγκυκλίου ΠΟΛ.1034/2016 και την κατάργηση της 18μηνης προθεσμίας προκειμένου να καταστούν οι χρήσεις 2011, 2012 & 2013 οριστικά ελεγμένες φορολογικά, ενδέχεται να προκύψει φορολογικός έλεγχος για τις ανωτέρω εταιρείες με έδρα την Ελλάδα, εάν εμπίπτουν στα κριτήρια επιλογής ελέγχου της Φορολογικής Διοίκησης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 80 του Ν. 3842/2010.

Οι εταιρείες με αρίθμηση 109 έως 117 αποτελούν οχήματα ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και έκδοση πιστωτικών τίτλων. Η εταιρεία με αρίθμηση 86, η οποία στον παραπάνω πίνακα εμφανίζεται με ποσοστό μικρότερο του 50,00%, αποτελεί θυγατρική του Ομίλου λόγω πλειοψηφίας στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας.

Επίσης, κατά την 31/12/2018 σε καθεστώς εκκαθάρισης ήταν οι εταιρείες με αρίθμηση 16, 31, 37-38, 52 και 66.

Οι θυγατρικές εταιρείες, οι οποίες δεν συμπεριλαμβάνονται στην ενοποίηση είναι οι ακόλουθες: α) «ΕΛΣΥΠ Α.Ε.», β) «Το Μουσείο Ε.Π.Ε.», γ) «Procas Holding Ltd», δ) «Torborg Maritime Inc.», ε) «Isham Marine Corp.», στ) «Axia III Holdings Ltd.», ζ) «Praxis II Holdings Ltd.» και η) «Kion Holdings Ltd.». Η ενοποίηση όλων των ανωτέρω εταιρειών δεν θα είχε σημαντική επίπτωση στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Η κίνηση των επενδύσεων της Τράπεζας σε θυγατρικές εταιρείες αναλύεται ως εξής:

	Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης	811	1.051
Προσθήκες	1	4
Συμμετοχή σε αυξήσεις/μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιριών	1	0
Διαθέσεις	(2)	-
Απομείωση αξίας	(60)	(94)
Μεταφορά στο διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο	(148)	(101)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	(0)
Μεταφορά σε συγγενείς	-	(49)
Υπόλοιπο λήξης	602	811

Η «μεταφορά στο διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο» αφορά τις εταιρείες Tirana Bank I.B.C. S.A. και Piraeus Bank Bulgaria A.D. Σχετική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 33.

Εντός της χρήσης 2018, η Τράπεζα αναγνώρισε ζημία ύψους € 49 εκατ. στο κονδύλι «Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών» στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, ως αποτέλεσμα απομείωσης της αξίας θυγατρικών της εταιρειών, οι οποίες περιλαμβάνονται στα «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού» (σχετική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 33). Σχετική πληροφόρηση όσον αφορά τις απομειώσεις που διενήργησε ο Όμιλος παρέχονται στη Σημείωση 15.

Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις Θυγατρικών Εταιρειών

Οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, για τη χρήση 2018 που είχαν οριστικοποιηθεί πριν την ημερομηνία έκδοσης της Ετήσιας Χρηματοοικονομικής Έκθεσης της χρήσης 2018, έχουν αναρτηθεί στο διαδίκτυο στη διεύθυνση www.piraeusbankgroup.com στην ενότητα Ενημέρωση Επενδυτών στην υποενότητα Οικονομικά Στοιχεία – Οικονομικές Καταστάσεις – Ενοποιούμενες θυγατρικές εταιρείες. Οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις των υπολοίπων θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα της Τράπεζας Πειραιώς κατά την οριστικοποίησή τους.

Μεταβολές ποσοστού συμμετοχής σε θυγατρικές εταιρείες που δεν οδήγησαν σε απώλεια ελέγχου

Η αλλαγή του ποσοστού συμμετοχής σε θυγατρικές εταιρείες, που δεν οδήγησαν σε απώλεια ελέγχου, δεν επηρεάζει σημαντικά τα ποσά που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας κατά τη διάρκεια της χρήσης 2018. Η αντίστοιχη επίδραση κατά τη διάρκεια της χρήσης 2017 παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα:

31/12/2017	Μεταβολή ποσοστού	Λογιστική αξία δικαιωμάτων τρίτων που αποκτήθηκαν	Τίμημα που καταβλήθηκε	Ποσό που αναλογεί στους μετόχους της Τράπεζας
Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε.	6,00%	6	(15)	(9)
AXAIA Clauss Estate Α.Ε.	0,11%	(0)	(0)	(0)
Akinita Ukraine LLC	0,91%	(0)	(0)	(0)
Σύνολο		6	(15)	(9)

Στη γραμμή «Πωλήσεις και μεταβολές ποσοστών» της Ενοποιημένης Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων περιλαμβάνονται τα ποσά που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας και που αναφέρονται ανωτέρω.

Επίδραση απώλειας ελέγχου θυγατρικών εταιρειών

Οι σημαντικότερες περιπτώσεις απώλειας ελέγχου θυγατρικών κατά τις χρήσεις 2018 και 2017, έχουν ως εξής:

1/1 - 31/12/2018	Τίμημα	Κέρδος/ζημία Ομίλου από πώληση
Piraeus Bank Romania S.A.	44	(100)
Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλ. & Αντασφαλ. Εργασιών Α.Ε.	27	18
Πειραιώς Direct Services Α.Ε.	1	1
Πειραιώς ACT Services Α.Ε.	1	1
Piraeus Bank Beograd A.D.	61	(53)
Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε.	81	(5)
Piraeus Leasing Doo Beograd	-	1
ATE Insurance Romania S.A.	3	0
Special Financial Solutions Α.Ε.Δ.Α.Δ.Π.	0	(0)
Piraeus Real Estate Tirana Sh.P.K.	0	(0)
Alecsandri Estates SRL	55	(3)
Yota Assets Ltd	3	0

Τα αποτελέσματα από την απώλεια ελέγχου για τις εταιρείες Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλ. & Αντασφαλ. Εργασιών Α.Ε., Πειραιώς Direct Services Α.Ε., Πειραιώς ACT Services Α.Ε., Special Financial Solutions Α.Ε.Δ.Α.Δ.Π., Piraeus Real Estate Tirana Sh.P.K., Alecsandri Estates SRL και Yota Assets Ltd παρουσιάζονται στη γραμμή «Αποτελέσματα από πώληση θυγατρικών και συγγενών εταιρειών» στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Τα αποτελέσματα από την απώλεια ελέγχου για τις εταιρείες Piraeus Bank Romania S.A., Piraeus Bank Beograd A.D., Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., Piraeus Leasing Doo Beograd και ATE Insurance Romania S.A. παρουσιάζονται στη γραμμή «Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες».

1/1 - 31/12/2017	Τίμημα	Κέρδος/ζημία Ομίλου από πώληση
Trastor A.E.E.A.Π	-	(3)

Σημαντικοί περιορισμοί θυγατρικών εταιρειών

Αναφορικά με τις θυγατρικές εταιρείες εσωτερικού του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, πέραν των εν ισχύ συνηθισμένων περιορισμών που επιβάλλονται στο πλαίσιο της λειτουργίας τους και της ισχύουσας νομοθεσίας, δεν υφίστανται για τον Όμιλο άλλοι σημαντικοί περιορισμοί, σχετικά με τη δυνατότητα μεταφοράς χρημάτων με τη μορφή μερισμάτων, επιστροφής κεφαλαίων κτλ., καθώς και αποπληρωμής δανείων που έχουν συναφθεί εντός του Ομίλου.

Όσον αφορά στις θυγατρικές τράπεζες εξωτερικού υπάρχουν περιορισμοί, οι οποίοι έχουν χαλαρώσει σημαντικά το τελευταίο διάστημα, από τις τοπικές Κεντρικές Τράπεζες στις τοποθετήσεις τους προς τον Όμιλο λόγω της κατάστασης της ελληνικής οικονομίας. Επιπροσθέτως, η πρόωρη αποπληρωμή δανείων μειωμένης εξασφάλισης απαιτεί την πρότερη έγκριση της κάθε Τοπικής Κεντρικής Τράπεζας. Τα προς ενοποίηση σύνολα ενεργητικού και υποχρεώσεων των θυγατρικών τραπεζών εξωτερικού (περιλαμβανομένων των Tirana Bank I.B.C. και Piraeus Bank Bulgaria A.D., οι οποίες κατηγοριοποιήθηκαν ως διακρατούμενες προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης 2018) την 31/12/2018 είναι € 1.837 εκατ. (31/12/2017: € 3.625 εκατ.) και € 1.708 εκατ. (31/12/2017: € 3.089 εκατ.) αντίστοιχα.

Γενικά, υπάρχουν περιορισμοί όσον αφορά στη διανομή μερισμάτων από τις θυγατρικές τράπεζες του εξωτερικού, ενώ δεν υπάρχουν περιορισμοί στην αποπληρωμή των δανείων τους, που έχουν χορηγηθεί από άλλη εταιρεία του Ομίλου, ακόμη και πριν τη λήξη τους. Εξαιρέση για τις Θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου στην Ουκρανία (πλην τραπεζών), αποτελεί η εν ισχύ απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας της Ουκρανίας για περιορισμούς στην πρόωρη αποπληρωμή των δανειακών υποχρεώσεων των Νομικών Προσώπων Κατοίκων της χώρας σε μη-Κατοίκους ή στη μεταφορά κεφαλαίων από τα Νομικά Πρόσωπα Κατοίκων της χώρας σε μη-Κατοίκους. Η προαναφερόμενη απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας της Ουκρανίας δεν ορίζει περίοδο ισχύος των σχετικών περιορισμών.

Σημαντικά δικαιώματα μειοψηφίας

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς κρίνει ότι σημαντικά δικαιώματα μειοψηφίας υπάρχουν στις θυγατρικές εταιρείες ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε., Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd και Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων. Το ποσοστό συμμετοχής των μετόχων μειοψηφίας στις ανωτέρω θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου είναι ίδιο με το αντίστοιχο ποσοστό δικαιωμάτων ψήφου. Το ποσοστό δικαιωμάτων μειοψηφίας και η αντίστοιχη λογιστική αξία την 31/12/2018, καθώς και τα αποτελέσματα που αναλογούν στη μειοψηφία για το έτος 2018 συγκριτικά με το έτος 2017 για τις ως άνω θυγατρικές εταιρείες, έχουν ως εξής:

Επωνυμία εταιρείας	% δικαιωμάτων μειοψηφίας		Υπόλοιπο δικαιωμάτων μειοψηφίας		Κέρδη/ (ζημίες) που αναλογούν στη μειοψηφία	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017	2018	2017
ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.	35,00%	35,00%	71	76	(5)	(0)
Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη LTD	49,34%	49,34%	30	30	(0)	1
Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	37,10%	37,10%	17	20	(3)	(1)

Ακολουθεί πίνακας που παρουσιάζει τα συνοπτικά προς ενοποίηση οικονομικά στοιχεία (πριν την απαλοιφή των ενδοεταιρικών συναλλαγών) των παραπάνω θυγατρικών:

Συνοπτικά Στοιχεία Συγκεντρωτικού Συνολικού Εισοδήματος	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.		Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	
	2018	2017	2018	2017
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης	(15)	(0)	(1)	1
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	(0)	-	-	-
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	(15)	(0)	(1)	1

Συνοπτικά Στοιχεία Συγκεντρωτικού Συνολικού Εισοδήματος	Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	
	2018	2017
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης	(8)	(2)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	-	-
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	(8)	(2)

Συνοπτικά στοιχεία Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.		Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Στοιχεία ενεργητικού μέχρι 1 έτος	63	63	5	6
Στοιχεία ενεργητικού άνω του 1 έτους	162	174	69	69
Σύνολο Ενεργητικού	226	237	74	75
Υποχρεώσεις μέχρι 1 έτος	7	3	3	3
Υποχρεώσεις άνω του 1 έτους	16	16	6	6
Σύνολο Υποχρεώσεων	23	19	10	9

Συνοπτικά στοιχεία Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης	Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	
	31/12/2018	31/12/2017
Στοιχεία ενεργητικού μέχρι 1 έτος	0	0
Στοιχεία ενεργητικού άνω του 1 έτους	97	108
Σύνολο Ενεργητικού	98	108
Υποχρεώσεις μέχρι 1 έτος	8	7
Υποχρεώσεις άνω του 1 έτους	25	28
Σύνολο Υποχρεώσεων	33	36

Συνοπτική Κατάσταση Ταμειακών Ροών	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.		Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	
	2018	2017	2018	2017
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από λειτουργικές δραστηριότητες	(4)	2	-	(0)
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από επενδυτικές δραστηριότητες	(1)	(1)	-	-
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	-	-	-	-
Καθαρή ταμειακή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων	(5)	2	0	(0)
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης	59	57	-	0
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα λήξης χρήσης	54	59	0	0

Συνοπτική Κατάσταση Ταμειακών Ροών	Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	
	2018	2017
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από λειτουργικές δραστηριότητες	(0)	(0)
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από επενδυτικές δραστηριότητες	-	-
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	-	-
Καθαρή ταμειακή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων	(0)	(0)
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης	0	1
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα λήξης χρήσης	0	1

Η θυγατρική εταιρεία Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη LTD εντός της χρήσης 2018 δεν διένειμε μέρισμα στους μετόχους μειοψηφίας.

Ενοποιούμενες εταιρείες ειδικής δομής

Ο Όμιλος ασκεί έλεγχο σε, και ως εκ τούτου ενοποιεί, επτά εταιρείες ειδικού σκοπού, που συστάθηκαν για να εξυπηρετήσουν συναλλαγές τιτλοποίησης στεγαστικών, επιχειρηματικών και καταναλωτικών δανείων.

Οι ανωτέρω εταιρείες ειδικού σκοπού δημιουργήθηκαν προκειμένου να εξυπηρετήσουν την άντληση ρευστότητας του Ομίλου. Ο Όμιλος έχει στην ιδιοκατοχή του τις τιτλοποιήσεις των Axia I, Axia III, Praxis I και Praxis II, ενώ οι τιτλοποιήσεις Estia I, Estia II και Kion έχουν διατεθεί σε επενδυτές, έχοντας όμως και ο Όμιλος ένα μέρος αυτών στην κατοχή του.

Η τιτλοποίηση Kion αποκτήθηκε στο πλαίσιο της εξαγοράς της Millennium Bank και ο Όμιλος συνεχίζει την εξυπηρέτησή της.

Ανάλογα με τα κριτήρια που πρέπει να ικανοποιεί το κάθε τιτλοποιημένο χαρτοφυλάκιο δανείων, ο Όμιλος προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες, που προκύπτουν από τις συμβατικές υποχρεώσεις. Τέτοιες ενέργειες είναι η αντικατάσταση δανείων ή ακόμη και η προσθήκη νέων δανείων, όπου αυτό προβλέπεται από τους όρους της τιτλοποίησης και είναι εφικτό.

Πρόθεση του Ομίλου είναι να συνεχίσει την ανωτέρω πρακτική, προκειμένου οι τιτλοποιήσεις του να συνεχίσουν να αποτελούν εργαλεία άντλησης ρευστότητας.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η λογιστική αξία των κατεχόμενων από τον Όμιλο ομολογιών εκδόσεως εταιρειών τιτλοποιήσεων:

Επωνυμία εταιρείας	Λογιστική αξία κατεχόμενων ομολογιών	
	31/12/2018	31/12/2017
Axia Finance PLC	250	250
Axia Finance III PLC	235	235
Praxis I Finance PLC	217	250
Praxis II Finance PLC	370	370
Estia Mortgage Finance PLC	81	92
Estia Mortgage Finance II PLC	529	568
Kion Mortgage Finance PLC	26	29
Σύνολο	1.708	1.794

Έκθεση σε μη ενοποιούμενα σχήματα ειδικής δομής

Ο Όμιλος την 31/12/2018 έχει επενδύσει σε αμοιβαία κεφάλαια ανοικτού τύπου των κατά 100% θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου, «Πειραιώς Asset Management ΑΕΔΑΚ» και «Piraeus Asset Management Europe SA», και των οποίων η διαχείριση πραγματοποιείται από την «Πειραιώς Asset Management ΑΕΔΑΚ».

Η διαχείριση των αμοιβαίων κεφαλαίων διενεργείται στο πλαίσιο του επενδυτικού σκοπού που αναφέρεται στον κανονισμό του κάθε αμοιβαίου κεφαλαίου και πραγματοποιείται προς το συμφέρον των μεριδιούχων. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος λειτουργεί ως εκπρόσωπος (agent) των μεριδιούχων και δεν ασκεί έλεγχο βάσει των διατάξεων του Δ.Π.Χ.Α. 10. Κατά συνέπεια τα υπό διαχείριση αμοιβαία κεφάλαια στα οποία συμμετέχει ο Όμιλος έχουν αναγνωριστεί στο χαρτοφυλάκιο που αποτιμάται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Τα αμοιβαία κεφάλαια πληρούν τον ορισμό των σχημάτων ειδικής δομής.

Ο Όμιλος δεν εγγυάται τις αποδόσεις των εν λόγω αμοιβαίων κεφαλαίων και δεν έχει υποχρέωση χρηματοδότησής τους και ως εκ τούτου η μέγιστη έκθεση του Ομίλου σε κίνδυνο περιορίζεται στη λογιστική αξία των αμοιβαίων κεφαλαίων την 31/12/2018 ποσού περίπου € 52 εκατ. (31/12/2017: € 54 εκατ.).

Ο Όμιλος συμμετέχει και σε άλλα επενδυτικά σχήματα (funds), τα οποία δεν διαχειρίζεται. Η λογιστική αξία των εν λόγω επενδυτικών σχημάτων ανέρχονταν κατά την 31/12/2018 σε περίπου € 27 εκατ. (31/12/2017: € 27 εκατ.). Επιπλέον, στο πλαίσιο των συμβατικών υποχρεώσεων για τη συμμετοχή στα προαναφερθέντα επενδυτικά σχήματα, ο Όμιλος έχει την υποχρέωση, εφόσον του ζητηθεί, να καταβάλει υπολειπόμενο συνολικό ποσό περίπου € 3 εκατ. (31/12/2017: € 1 εκατ.).

Πέραν της προαναφερθείσας δέσμευσης, δεν υφίστανται άλλες σημαντικές υποχρεώσεις. Σε κάθε ημερομηνία σύνταξης οικονομικών καταστάσεων, αξιολογείται εάν ασκείται έλεγχος σε κάποιο αμοιβαίο κεφάλαιο ή επενδυτικό σχήμα (fund), βάσει των διατάξεων του Δ.Π.Χ.Α. 10.

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα υπό διαχείριση αμοιβαία κεφάλαια στα οποία συμμετέχει ο Όμιλος, καθώς και το ενεργητικό τους κατά την 31/12/2018 και 31/12/2017, αντίστοιχα:

Αμοιβαία κεφάλαια	Σύνολο Ενεργητικού	
	31/12/2018	31/12/2017
Πειραιώς Α/Κ Ασφαλιστικών Φορέων Μικτό Εσωτερικού	1	1
Πειραιώς Α/Κ Θεσμικών Επενδυτών Μετοχικό Εσωτερικού	0	1
Πειραιώς Α/Κ Fund of Funds Μετοχικό	14	17
Πειραιώς Α/Κ Fund of Funds Ομολογιακό	19	29
Πειραιώς Α/Κ Μετοχικό Εσωτερικού	44	54
Πειραιώς Α/Κ Μετοχικό Εξωτερικού	6	6
Πειραιώς Α/Κ Διεθνές Fund of Funds Μικτό	27	33
Πειραιώς Α/Κ Διαχείρισης Βραχυπρόθεσμων Διαθεσίμων σε ευρώ	22	27
PiraeusInvest Enhanced Liquidity USD Fund Retail	15	20
PiraeusInvest Enhanced Liquidity EUR Fund Retail	70	92
PiraeusInvest Global Balanced FoF Retail	13	16
PiraeusInvest Global Aggressive Balanced Fund of Funds Retail	9	10
PiraeusInvest Global Conservative Balanced Fund of Funds Retail	11	13
Πειραιώς Fund of Funds Μικτό Αμυντικής Στρατηγικής (I)	0	-
Πειραιώς Fund of Funds Αναδυόμενων Αγορών Μετοχικό (I)	0	-
Σύνολο	251	319

Τα έσοδα του Ομίλου τα οποία προέρχονται από προμήθειες εξαγοράς, διάθεσης και διαχείρισης των αμοιβαίων κεφαλαίων που διαχειρίζεται, έχουν αναγνωρισθεί στα αποτελέσματα και ανήλθαν στα € 3 εκατ. τόσο στη χρήση 2018 όσο και στη χρήση του 2017.

Β) Διακρατούμενες προς πώληση θυγατρικές εταιρείες που περιλαμβάνονται στις διακοπτόμενες δραστηριότητες

Παρατίθενται στοιχεία για τις διακρατούμενες προς πώληση θυγατρικές εταιρείες ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε, Tirana Bank S.A. και Piraeus Bank Bulgaria A.D. που περιλαμβάνονται στις διακοπτόμενες δραστηριότητες. Σχετική αναφορά για τη διαδικασία πώλησης, που βρίσκεται σε εξέλιξη, των παραπάνω εταιρειών γίνεται στη Σημείωση 15.

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις (1)	Όμιλος	Τράπεζα
					% συμμετοχής	% συμμετοχής
1	ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε.	Οργάνωση, εκμετάλλευση και διοίκηση νοσηλευτικών μονάδων	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%
2	Tirana Bank S.A.	Τραπεζικές υπηρεσίες	Αλβανία	2014-2018	98,83%	98,83%
3	Piraeus Bank Bulgaria A.D.	Τραπεζικές υπηρεσίες	Βουλγαρία	2010-2018	99,98%	99,98%

Σημείωση (1): Μετά την κοινοποίηση της εγκυκλίου ΠΟΛ.1034/2016 και την κατάργηση της 18μηνιας προθεσμίας προκειμένου να καταστούν οι χρήσεις 2011,

2012 και 2013 οριστικά ελεγμένες φορολογικά, ενδέχεται να προκύψει φορολογικός έλεγχος για τις ανωτέρω εταιρείες με έδρα την Ελλάδα, εάν εμπίπτουν στα κριτήρια επιλογής ελέγχου της Φορολογικής Διοίκησης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 80 του Ν. 3842/2010.

Εκτός από τις θυγατρικές εταιρείες που παρουσιάζονται στον παραπάνω πίνακα, δεν υπάρχουν άλλες εταιρείες που πληρούν τις προϋποθέσεις παρουσίασης ως διακοπτόμενες δραστηριότητες με βάση το Δ.Π.Χ.Α. 5.

Γ) Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες (μέθοδος ενσωμάτωσης καθαρής θέσης) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες

Συγγενείς εταιρείες

Αναφορικά με το κονδύλι «Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες» της Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης ακολουθούν οι συγγενείς εταιρείες που ενοποιούνται στον Όμιλο με τη μέθοδο ενσωμάτωσης καθαρής θέσης:

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις (1)	Όμιλος	Τράπεζα
					% συμμετοχής	% συμμετοχής
1	Piraeus - TANEΟ Capital Fund A.K.E.Σ.	Αμοιβαίο Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών κλειστού τύπου	Ελλάδα	-	50,01%	50,01%
2	PJ Tech Catalyst Fund	Αμοιβαίο Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών κλειστού τύπου	Ελλάδα	-	30,00%	-
3	APE Commercial Property Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Εταιρεία συμμετοχών	Ελλάδα	2013-2018	27,80%	27,80%
4	Marfin Investment Group Α.Ε. Συμμετοχών	Εταιρεία συμμετοχών	Ελλάδα	2013-2018	31,57%	31,19%
5	Όμικρον Κύκλος Ένα Συμμετοχική Α.Ε. (πρώην Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών)	Εταιρεία συμμετοχών	Ελλάδα	2013-2018	28,10%	28,10%
6	APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική και αναπτυξιακή εταιρεία	Ελλάδα	2013-2018	27,80%	27,80%
7	APE Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική και αναπτυξιακή εταιρεία	Ελλάδα	2013-2018	28,92%	28,92%
8	Όλγανος Α.Ε.	Διαχείριση και Εκμ/ση Ακινήτων/ Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Υδροηλεκτρικούς Σταθμούς	Ελλάδα	2014-2018	32,27%	32,27%
9	Πύρριχος Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ελλάδα	2013-2018	50,77%	50,77%
10	Exodus Α.Ε.	Εφαρμογές πληροφορικής	Ελλάδα	2013-2018	49,90%	49,90%
11	Αναπτυξιακή Εταιρεία Έβρου Α.Ε.	Διαχείριση κοινοτικών προγραμμάτων	Ελλάδα	2010-2018	30,00%	30,00%
12	Γαία Επιχειρείν Α.Ε.	Υπηρεσίες Λογισμικού	Ελλάδα	2015-2018	26,00%	-
13	Εταιρεία Διαχείρισης & Ανάπτυξης ΕΤΕΠ Κρήτης Α.Ε.	Διαχείριση τεχνολογικού πάρκου	Ελλάδα	2013-2018	30,45%	30,45%
14	Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ	Εμπορία και εκμετάλλευση ιχθύων - εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων	Ελλάδα	2012-2018	32,92%	32,92%
15	Νηρέυς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε.	Εμπορία και εκμετάλλευση ιχθύων - εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων	Ελλάδα	2013-2018	32,23%	24,55%
16	Τειρεσίας Α.Ε.	Διατραπεζική εταιρεία ανάπτυξης, λειτουργίας και διαχείρισης πληροφοριακών συστημάτων	Ελλάδα	2013-2018	23,53%	23,53%
17	Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π.	Εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας	Ελλάδα	2013-2018	39,39%	39,39%
18	Unisoft Α.Ε.	Σχεδίαση, κατασκευή και πώληση προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών	Ελλάδα	2013-2018	23,07%	23,07%
19	Πειραιώς Direct Services Α.Ε.	Εταιρεία παροχής υπηρεσιών υποστήριξης & ηλεκτρονικού εμπορίου, πώληση καρτών χρόνου ομιλίας	Ελλάδα	2013-2018	49,90%	49,90%
20	Trieris Real Estate Ltd	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	-	32,37%	32,37%
21	Exus Software Ltd	Εταιρεία Εμπορίας Προϊόντων Πληροφορικής	Ηνωμένο Βασίλειο	2018	49,90%	49,90%

Σημείωση (1): Μετά την κοινοποίηση της εγκυκλίου ΠΟΛ.1034/2016 και την κατάργηση της 18μηνης προθεσμίας προκειμένου να καταστούν οι χρήσεις 2011, 2012 και 2013 οριστικά ελεγμένες φορολογικά, ενδέχεται να προκύψει φορολογικός έλεγχος για τις ανωτέρω εταιρείες με έδρα την Ελλάδα, εάν εμπίπτουν στα κριτήρια επιλογής ελέγχου της Φορολογικής Διοίκησης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 80 του Ν. 3842/2010.

Οι ανωτέρω εταιρείες αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο του Δ.Π.Χ.Α. 10 από τον Όμιλο. Από την αξιολόγηση δεν προέκυψε δυνατότητα άσκησης ελέγχου στις εν λόγω εταιρείες από τον Όμιλο και ως εκ τούτου δεν αποτελούν θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου. Βάσει των διατάξεων του Δ.Λ.Π. 28, πληρούνται τα κριτήρια κατηγοριοποίησης των εν λόγω εταιρειών στο χαρτοφυλάκιο συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών.

Με βάση τις διατάξεις του Δ.Π.Χ.Α. 12, για τις εταιρείες όπου ο Όμιλος κατέχει το 50% και άνω των δικαιωμάτων ψήφου εταιρειών αλλά δεν ασκεί έλεγχο, σημειώνονται τα ακόλουθα:

- Η εταιρεία με αρίθμηση 1 συμπεριλαμβάνεται στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών εταιρειών, διότι ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή αλλά όχι έλεγχο στην επενδυτική επιτροπή του Α.Κ.Ε.Σ, η οποία λαμβάνει τις επενδυτικές αποφάσεις.
- Η εταιρεία με αρίθμηση 9 συμπεριλαμβάνεται στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών εταιρειών καθότι ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή και όχι έλεγχο.

Εξαιρέθηκε από την ενοποίηση με τη μέθοδο της καθαρής θέσης η συγγενής εταιρεία «Ευρυτανία Α.Ε. Εταιρεία Αγροτικής Ανάπτυξης», η οποία βρίσκεται σε καθεστώς αδράνειας. Η ενοποίηση της εταιρείας αυτής δεν θα είχε σημαντική επίπτωση στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης και στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, βάσει της τελευταίας διαθέσιμης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Η συγγενής εταιρεία NGP Plastic Α.Ε.Β.Ε. εξαιρέθηκε από την ενοποίηση, καθώς δεν έχει διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία.

Οι μεταβολές στο χαρτοφυλάκιο των ενοποιούμενων εταιρειών αναφέρονται στη Σημείωση 49.

Κοινοπραξίες

Αναφορικά με το κονδύλι “Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες” της Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης ακολουθούν οι κοινοπραξίες που ενοποιούνται στον Όμιλο:

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις (1)	Όμιλος	Τράπεζα
					% συμμετοχής	% συμμετοχής
1	Α.Ε.Π. ΕΛΑΙΩΝΑ Α.Ε.	Εκμετάλλευση ακινήτων	Ελλάδα	2012-2018	50,00%	-

Σημείωση (1): Μετά την κοινοποίηση της εγκυκλίου ΠΟΛ.1034/2016 και την κατάργηση της 18μηνης προθεσμίας προκειμένου να καταστούν οι χρήσεις 2011, 2012 και 2013 οριστικά ελεγμένες φορολογικά, ενδέχεται να προκύψει φορολογικός έλεγχος στην παραπάνω εταιρεία, εάν εμπίπτει στα κριτήρια επιλογής ελέγχου της Φορολογικής Διοίκησης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 80 του Ν. 3842/2010.

Συμμετοχές σε σημαντικές συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Ο Όμιλος δε συμμετέχει σε συγγενή εταιρεία και κοινοπραξία, η οποία να κρίνεται ως σημαντική, είτε λόγω των οικονομικών μεγεθών της είτε λόγω ενδεχόμενης στρατηγικής σημασίας.

Συμμετοχές σε μη σημαντικές συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Η συνολική λογιστική αξία των συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες για τη χρήση 2018 ανέρχεται σε € 162 εκατ. (2017: € 251 εκατ.).

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται σε σύνολο η αναλογία στα μετά φόρων αποτελέσματα και στα συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα των συγγενών εταιρειών του Ομίλου την 31/12/2018 και την 31/12/2017. Τα εν λόγω στοιχεία είναι τα προς ενοποίηση οικονομικά στοιχεία των συγγενών εταιρειών με βάση τα Δ.Π.Χ.Α και μετά από τυχόν αναπροσαρμογές που απαιτούνται για την εναρμόνιση των προς ενοποίηση στοιχείων τους με τις λογιστικές αρχές του Ομίλου.

Συνοπτικά οικονομικά στοιχεία	2018	2017
Κέρδη/ (ζημίες) μετά φόρων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	15	(31)
Λοιπά συνολικά έσοδα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1	(5)
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων	1	(4)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων	(1)	(0)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα	15	(36)

Λοιπές πληροφορίες για συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Ο Όμιλος σταματάει να αναγνωρίζει την αναλογία του στις ζημιές συγγενών εταιρειών μετά την πλήρη απομείωση της αξίας της συμμετοχής. Το σωρευτικό ποσό των μη αναγνωρισθέντων ζημιών από τις συγγενείς εταιρείες κατά την 31/12/2018 ανήλθε σε ποσό € 38 εκατ. (31/12/2017: € 26 εκατ.). Στην περίπτωση όπου η συγγενής εταιρεία στη συνέχεια επιτυγχάνει κέρδη, ο Όμιλος θα ξεκινήσει να αναγνωρίζει την αναλογία του στα κέρδη της εταιρείας μόνο μετά από την εξίσωση των αναλογούντων αυτών κερδών με τις μη αναγνωρισθείσες ζημιές.

Δεν υπάρχουν σημαντικές ενδεχόμενες υποχρεώσεις του Ομίλου, που να συνδέονται με τη συμμετοχή του σε συγγενείς εταιρείες ή κοινοπραξίες.

Δεν υπάρχουν μη αναγνωρισθείσες δεσμεύσεις του Ομίλου που να σχετίζονται με τη συμμετοχή του σε κοινοπραξίες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μελλοντική εκροή μετρητών ή άλλων πόρων.

Δεν υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί στη δυνατότητα συγγενών ή κοινοπραξιών να μεταφέρουν κεφάλαια στην εταιρία με μορφή μερισμάτων ή να αποπληρώσουν δάνεια που τους έχουν χορηγηθεί από τον Όμιλο, πέραν των εν ισχύ συνηθισμένων περιορισμών που επιβάλλονται στο πλαίσιο της λειτουργίας τους και της ισχύουσας νομοθεσίας.

Κίνηση επενδύσεων σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης	251	233	246	202
Προσθήκες και συμμετοχή σε αυξήσεις/ μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου	29	42	25	41
Διαθέσεις	(61)	-	(61)	-
Μερίδιο στα κέρδη/ (ζημιές) μετά φόρων	15	(31)	-	-
Μεταφορά από θυγατρικές εταιρείες	0	31	-	49
Απομείωση	(50)	(18)	(32)	(46)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές προσαρμογές	(21)	(5)	-	-
Υπόλοιπο λήξης	162	251	179	246

Οι διαθέσεις εντός του 2018 αφορούν κυρίως την πώληση του συνόλου των μετοχών της συγγενούς εταιρείας Hellenic Seaways A.N.E.

Βασικά χρηματοοικονομικά στοιχεία των συγγενών εταιρειών και των κοινοπραξιών

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Χώρα	31/12/2018				
			% συμμετοχής	Κέρδη/ (ζημιές) προ φόρων	Σύνολο εσόδων	Σύνολο Ενεργητικού	Σύνολο Υποχρεώσεων
1	Εταιρεία Διαχείρισης & Ανάπτυξης ΕΤΕΠ Κρήτης Α.Ε.	Ελλάδα	30,45%	0	0	0	0
2	Αναπτυξιακή Εταιρεία Έβρου Α.Ε.	Ελλάδα	30,00%	(0)	0	1	1
3	APE Commercial Property Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Ελλάδα	27,80%	(0)	0	6	0
4	APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Ελλάδα	27,80%	1	0	49	5
5	Trieris Real Estate Ltd	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	32,37%	1	1	22	5
6	APE Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	Ελλάδα	28,92%	(2)	-	171	8
7	Όμιλον Κύκλος Ένα Συμμετοχική Α.Ε. (πρώην Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών)	Ελλάδα	28,10%	(4)	0	115	140
8	Exodus Α.Ε.	Ελλάδα	49,90%	(1)	6	12	10
9	Piraeus - TANEQ Capital Fund Α.Κ.Ε.Σ.	Ελλάδα	50,01%	1	-	6	0
10	Τειρεσίας Α.Ε.	Ελλάδα	23,53%	0	15	9	8
11	PJ Tech Catalyst Fund	Ελλάδα	30,00%	2	-	13	1
12	Πύρριχος Α.Ε.	Ελλάδα	50,77%	(1)	0	5	18
13	Πειραιώς Direct Services Α.Ε.	Ελλάδα	49,90%	1	16	5	3
14	Γαία Επιχειρείν Α.Ε.	Ελλάδα	26,00%	1	26	9	5
15	Όλγανος Α.Ε.	Ελλάδα	32,27%	(2)	0	9	10
16	Exus Software Ltd	Ηνωμένο Βασίλειο	49,90%	(0)	4	1	1
17	Marfin Investment Group Α.Ε. Συμμετοχών	Ελλάδα	31,57%	*	*	*	*
18	Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ	Ελλάδα	32,92%	*	*	*	*
19	Νηρέυς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε.	Ελλάδα	32,23%	*	*	*	*
20	Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π.	Ελλάδα	39,39%	4	9	118	35
21	Unisoft Α.Ε.	Ελλάδα	23,07%	(5)	7	7	36
22	Α.Ε.Π. ΕΛΛΙΩΝ Α.Ε.	Ελλάδα	50,00%	(2)	-	107	106

(*) Κατά την έγκριση της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης, οι εισηγμένες συγγενείς εταιρείες Marfin Investment Group Α.Ε, Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ και Νηρέυς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε δεν είχαν ανακοινώσει τα ετήσια οικονομικά τους στοιχεία για το 2018. Με βάση τις χρηματιστηριακές τιμές της 31/12/2018, η εύλογη αξία της συμμετοχής του Ομίλου σε εισηγμένες συγγενείς εταιρείες είναι η εξής: Marfin Investment Group Συμμετοχών Α.Ε € 21 εκατ., Ιχθυοτροφεία

Σελόντα ΑΕΓΕ € 3 εκατ. και Νηρέυς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε. € 16 εκατ.

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Χώρα	31/12/2017				
			% συμμετοχής	Κέρδη/ (ζημιές) προ φόρων	Σύνολο εσόδων	Σύνολο Ενεργητικού	Σύνολο Υποχρεώσεων
1	Εταιρεία Διαχείρισης & Ανάπτυξης ΕΤΕΠ Κρήτης Α.Ε.	Ελλάδα	30,45%	(0)	0	0	0
2	Αναπτυξιακή Εταιρεία Έβρου Α.Ε.	Ελλάδα	30,00%	(0)	-	1	1
3	APE Commercial Property Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Ελλάδα	27,80%	(17)	-	22	0
4	APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Ελλάδα	27,80%	0	-	48	4
5	Trieris Real Estate Ltd	Βρετανικές Παρθένες Νήσους	32,37%	(5)	2	20	3
6	APE Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	Ελλάδα	28,92%	(64)	-	170	106
7	Όμιλον Κύκλος Ένα Συμμετοχική Α.Ε. (πρώην Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών)	Ελλάδα	28,10%	(65)	(56)	112	137
8	Exodus Α.Ε.	Ελλάδα	49,90%	0	7	12	10
9	Piraeus - TANEO Capital Fund Α.Κ.Ε.Σ.	Ελλάδα	50,01%	(0)	-	4	0
10	Τειρεσίας Α.Ε.	Ελλάδα	23,53%	(0)	13	7	7
11	PJ Tech Catalyst Fund	Ελλάδα	30,00%	(0)	0	11	1
12	Πύρριχος Α.Ε.	Ελλάδα	50,77%	(0)	0	9	18
13	Hellenic Seaways Α.Ν.Ε.	Ελλάδα	43,48%	10	131	262	173
14	Γαία Επιχειρείν Α.Ε.	Ελλάδα	26,00%	0	27	7	3
15	Όλγανος Α.Ε.	Ελλάδα	32,27%	(1)	-	11	10
16	Exus Software Ltd	Ηνωμένο Βασίλειο	49,90%	(0)	5	6	5
17	Marfin Investment Group Α.Ε. Συμμετοχών	Ελλάδα	31,67%	(62)	1.118	2.600	2.250
18	Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ	Ελλάδα	32,92%	(9)	177	274	271
19	Νηρέυς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε.	Ελλάδα	32,23%	23	208	403	246
20	Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π.	Ελλάδα	39,39%	1	5	86	6
21	Unisoft Α.Ε.	Ελλάδα	23,07%	(1)	-	6	34
22	Α.Ε.Π. ΕΛΑΙΩΝΑ Α.Ε.	Ελλάδα	50,00%	(2)	0	105	104

30 Άυλα στοιχεία ενεργητικού

Όμιλος - 31/12/2018	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Αξία κτήσης				
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2018	41	561	77	679
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	-	(5)	(27)	(32)
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	-	(0)	-	(0)
Προσθήκες	-	31	0	31
Μεταφορές	-	27	(0)	27
Διαθέσεις	(0)	(0)	(0)	(0)
Διαγραφές	-	(14)	(0)	(14)
Απομείωση	-	(10)	-	(10)
Πωληθείσες εταιρείες	-	(1)	-	(1)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	1	0	(1)	(0)
Αξία κτήσης την 31/12/2018	42	590	49	681
Συσσωρευμένες αποσβέσεις				
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2018	0	(318)	(60)	(379)
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	-	3	24	27
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	-	0	-	0
Έξοδο αποσβέσεων χρήσης	-	(48)	(2)	(50)
Μεταφορές	-	(0)	0	0
Διαθέσεις	-	0	0	0
Διαγραφές	-	12	-	12
Συσσωρευμένες αποσβέσεις από πωληθείσες εταιρείες	-	1	-	1
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	-	(0)	0	0
Συσσωρευμένες αποσβέσεις την 31/12/2018	0	(351)	(38)	(389)
Αναπόσβεστη αξία την 31/12/2018	42	239	11	292

Η υπεραξία των € 42 εκατ. αφορά κυρίως θυγατρικές εταιρείες για τις οποίες δεν έχει προκύψει ένδειξη απομείωσης.

Όμιλος - 31/12/2017	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Αξία κτήσης				
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2017	15	546	90	650
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	-	(27)	(16)	(43)
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	-	-	2	2
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	-	(0)	-	(0)
Προσθήκες	26	33	2	61
- Από συνεχιζόμενες	26	33	0	59
- Από διακοπτόμενες	-	0	2	2
Μεταφορές	-	14	-	14
Διαθέσεις	-	(1)	(0)	(1)
Διαγραφές	-	(3)	-	(3)
Απομείωση	(0)	-	-	(0)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	(0)	0	(0)
Αξία κτήσης την 31/12/2017	41	561	77	679
Συσσωρευμένες αποσβέσεις				
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2017	-	(297)	(71)	(368)
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	-	23	15	37
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	-	-	(0)	(0)
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	-	-	(0)	(0)
Έξοδο αποσβέσεων χρήσης	-	(48)	(4)	(52)
- Από συνεχιζόμενες	-	(47)	(3)	(50)
- Από διακοπτόμενες	-	(1)	(1)	(2)
Μεταφορές	-	0	-	0
Διαθέσεις	-	1	0	1
Διαγραφές	-	3	-	3
Συναλλαγματικές διαφορές	-	0	(0)	0
Συσσωρευμένες αποσβέσεις την 31/12/2017	0	(318)	(60)	(379)
Αναπόσβεστη αξία την 31/12/2017	41	243	17	301

Τράπεζα - 31/12/2018	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Αξία κτήσης				
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2018	5	544	36	585
Προσθήκες	-	31	-	31
Μεταφορές	-	27	-	27
Διαθέσεις	-	(0)	-	(0)
Διαγραφές	-	(14)	-	(14)
Απομείωση	-	(10)	-	(10)
Αξία κτήσης την 31/12/2018	5	579	36	620
Συσσωρευμένες αποσβέσεις				
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2018	-	(305)	(24)	(329)
Έξοδο αποσβέσεων χρήσης	-	(48)	(2)	(50)
Μεταφορές	-	0	-	0
Διαθέσεις	-	0	-	0
Διαγραφές	-	12	-	12
Συσσωρευμένες αποσβέσεις την 31/12/2018	0	(341)	(26)	(367)
Αναπόσβεστη αξία την 31/12/2018	5	237	10	252

Τράπεζα - 31/12/2017	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Αξία κτήσης				
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2017	5	500	36	541
Προσθήκες	-	32	-	32
Μεταφορές	-	14	-	14
Διαθέσεις	-	(1)	-	(1)
Διαγραφές	-	(0)	-	(0)
Απομείωση	-	-	-	0
Αξία κτήσης την 31/12/2017	5	544	36	585
Συσσωρευμένες αποσβέσεις				
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2017	-	(260)	(21)	(281)
Έξοδο αποσβέσεων χρήσης	-	(47)	(3)	(49)
Μεταφορές	-	0	-	0
Διαθέσεις	-	1	-	1
Διαγραφές	-	-	-	0
Συσσωρευμένες αποσβέσεις την 31/12/2017	0	(305)	(24)	(329)
Αναπόσβεστη αξία την 31/12/2017	5	239	12	256

31 Ενσώματα πάγια στοιχεία

Όμιλος - 31/12/2018	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2018	782	326	64	71	228	1.472
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	(5)	(28)	-	(3)	(22)	(58)
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	13	-	-	0	-	13
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	-	(0)	-	-	(0)	(0)
Προσθήκες	35	17	32	0	12	97
Μεταφορές	(22)	0	(27)	0	(0)	(50)
Διαθέσεις	(13)	(5)	-	(0)	(0)	(18)
Διαγραφές	(2)	(1)	(0)	(0)	(9)	(13)
Απομείωση	(8)	(0)	-	-	(12)	(21)
Πωληθείσες εταιρείες	-	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	0	0	0	0	0	1
Αξία κτήσης την 31/12/2018	779	309	69	69	197	1.423
Συσσωρευμένες αποσβέσεις						
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2018	(111)	(200)	0	(15)	(105)	(431)
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	3	25	-	3	20	51
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	-	-	-	(0)	-	(0)
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	-	0	-	-	0	0
Έξοδο αποσβέσεων χρήσης	(12)	(30)	-	(4)	(7)	(52)
Μεταφορές	3	0	-	(0)	0	3
Διαθέσεις	0	4	-	0	0	4
Διαγραφές	0	1	-	0	9	10
Συσσωρευμένες αποσβέσεις από πωληθείσες εταιρείες	-	0	-	0	0	0
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(0)	(0)	-	0	(0)	0
Συσσωρευμένες αποσβέσεις την 31/12/2018	(116)	(200)	0	(15)	(82)	(413)
Αναπόσβεστη αξία την 31/12/2018	663	109	69	54	115	1.010

Όμιλος - 31/12/2017	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2017	961	364	119	400	253	2.096
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	(92)	(49)	(3)	(387)	(28)	(560)
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	0	0	-	58	-	58
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	(30)	-	(0)	(0)	-	(30)
Προσθήκες	34	44	27	2	15	122
- Από συνεχιζόμενες	34	43	27	2	14	119
- Από διακοπτόμενες	0	2	-	0	1	2
Μεταφορές	(14)	0	(73)	(0)	(3)	(88)
Διαθέσεις	(3)	(14)	-	(1)	(0)	(19)
Διαγραφές	(0)	(17)	(5)	(0)	(5)	(28)
Απομείωση	(74)	(1)	-	(0)	(3)	(78)
- Από συνεχιζόμενες	(74)	(1)	-	(0)	(3)	(78)
- Από διακοπτόμενες	-	(0)	-	-	-	(0)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(1)	(0)	0	(0)	(0)	(1)
Αξία κτήσης την 31/12/2017	782	326	64	71	228	1.472
Συσσωρευμένες αποσβέσεις						
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2017	(106)	(237)	-	(131)	(124)	(598)
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	4	37	-	124	22	186
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	-	(0)	-	(8)	-	(8)
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	2	-	-	0	-	2
Εξοδο αποσβέσεων χρήσης	(13)	(30)	-	(1)	(8)	(51)
- Από συνεχιζόμενες	(12)	(28)	-	(1)	(7)	(48)
- Από διακοπτόμενες	(0)	(1)	-	(0)	(1)	(2)
Μεταφορές	1	(0)	-	(0)	0	2
Διαθέσεις	0	12	-	0	0	12
Διαγραφές	0	17	-	0	5	23
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	0	0	-	0	0	0
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31/12/2017	(111)	(200)	0	(15)	(105)	(431)
Αναπόσβεστη αξία την 31/12/2017	671	126	64	57	123	1.041

Τράπεζα - 31/12/2018	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2018	637	281	59	6	204	1.187
Προσθήκες	34	17	27	0	12	90
Μεταφορές	(12)	(0)	(27)	0	(0)	(39)
Διαθέσεις	(13)	(4)	-	(0)	-	(17)
Διαγραφές	(2)	(1)	-	(0)	(9)	(13)
Απομείωση	(1)	(0)	-	-	(12)	(14)
Αξία κτήσης την 31/12/2018	643	292	59	6	194	1.195
Συσσωρευμένες αποσβέσεις						
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018	(41)	(160)	-	(4)	(84)	(289)
Εξοδο αποσβέσεων χρήσης	(7)	(29)	-	(0)	(6)	(43)
Μεταφορές	(0)	0	-	(0)	0	0
Διαθέσεις	0	4	-	0	-	4
Διαγραφές	0	1	-	0	9	10
Συσσωρευμένες αποσβέσεις την 31/12/2018	(48)	(185)	0	(4)	(81)	(318)
Αναπόσβεστη αξία την 31/12/2018	595	107	59	2	113	877

Τράπεζα - 31/12/2017	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2017	609	265	50	6	201	1.131
Προσθήκες	32	41	30	2	14	119
Μεταφορές	4	1	(16)	-	(3)	(13)
Διαθέσεις	(3)	(10)	-	(1)	-	(14)
Διαγραφές	(0)	(16)	(5)	(0)	(5)	(26)
Απομείωση	(6)	(1)	-	(0)	(3)	(10)
Αξία κτήσης την 31/12/2017	637	281	59	6	204	1.187
Συσσωρευμένες αποσβέσεις						
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2017	(35)	(158)	-	(4)	(83)	(279)
Έξοδο αποσβέσεων χρήσης	(6)	(27)	-	(0)	(7)	(41)
Μεταφορές	(0)	(0)	-	-	0	0
Διαθέσεις	0	9	-	0	-	10
Διαγραφές	0	16	-	0	5	21
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31/12/2017	(41)	(160)	0	(4)	(84)	(289)
Αναπόσβεστη αξία την 31/12/2017	596	121	59	3	120	898

Η γραμμή «Μεταφορές» περιλαμβάνει τα ακόλουθα: α) μεταφορές από «Ενσώματα πάγια στοιχεία» προς τις «Επενδύσεις σε ακίνητα» ύψους € 22 εκατ. και € 16 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα, β) μεταφορές από «Ενσώματα πάγια στοιχεία» προς τα «Άυλα στοιχεία ενεργητικού» ύψους € 27 εκατ. για Όμιλο και Τράπεζα, λόγω ένταξής τους στην παραγωγική διαδικασία, γ) μεταφορές προς «Ενσώματα πάγια στοιχεία» από τις «Επενδύσεις σε ακίνητα» ύψους € 2 εκατ. για Όμιλο και Τράπεζα και δ) μεταφορές προς «Ενσώματα πάγια στοιχεία» από «Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος

ενεργητικού» ύψους € 1 εκατ. για Όμιλο και Τράπεζα. Επιπρόσθετα σημειώνεται ότι εντός του 2018, το έξοδο της απομείωσης αξίας των ενσωμάτων παγίων στοιχείων περιλαμβάνει ποσό ύψους € 12 εκατ. από διακοπή εργασιών καταστημάτων της Τράπεζας.

32 Επενδύσεις σε ακίνητα

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης	1.121	1.209	400	363
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(1)	(7)	-	-
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν σε άλλο χαρτοφυλάκιο	-	(26)	-	-
Κέρδη / (ζημίες) από επιμέτρηση σε Εύλογες Αξίες (Σημείωση 12)	(31)	(228)	(8)	(11)
- Από συνεχιζόμενες	(31)	(228)	-	-
- Από διακοπτόμενες	-	0	-	-
Προσθήκες	52	94	19	31
Μεταφορές	15	95	24	23
Διαθέσεις	(20)	(7)	(17)	(6)
Διαγραφές	(1)	(0)	(0)	(0)
Επενδύσεις σε ακίνητα από πωληθείσες εταιρείες	(56)	(5)	-	-
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές προσαρμογές	1	(5)	-	-
Υπόλοιπο λήξης	1.079	1.121	418	400
Έσοδα από μισθώματα επενδύσεων σε ακίνητα	37	29	10	9
Άμεσες λειτουργικές δαπάνες μισθωμένων επενδυτικών ακινήτων	4	4	3	3
Άμεσες λειτουργικές δαπάνες μη μισθωμένων επενδυτικών ακινήτων	2	3	2	2

Η γραμμή «Μεταφορές» περιλαμβάνει τα ακόλουθα: α) μεταφορές από «Επενδυτικά ακίνητα» ύψους € 32 εκατ. και € 13 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα, καθώς δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει το ΔΛΠ 40, β) μεταφορές από «Επενδυτικά ακίνητα» ύψους € 2 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα προς «Ιδιοχρησιμοποιούμενα Γήπεδα και Κτίρια», γ) μεταφορές προς «Επενδυτικά ακίνητα» ύψους € 27 εκατ. και € 23 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα από τα «Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού» λόγω μίσθωσης των ακινήτων και δ) μεταφορές προς «Επενδυτικά ακίνητα» ύψους € 22 εκατ. και € 16 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα από «Ιδιοχρησιμοποιούμενα Γήπεδα και Κτίρια, λόγω μεταβολής της πρόθεσης σε ό,τι αφορά τη χρήση των ακινήτων από τον Όμιλο και την Τράπεζα.

Η εύλογη αξία των επενδύσεων σε ακίνητα ποσού € 1.079 εκατ. για τον Όμιλο και ποσού € 418 εκατ. για την Τράπεζα έχει κατηγοριοποιηθεί στο 3^ο επίπεδο ιεράρχησης εύλογης αξίας. Σχετικές με τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των ακινήτων είναι η Σημείωση 2.2.17 και η Σημείωση 3.7.

33 Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης	18	2	183	73
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	(2)	-	-
Προσθήκες	0	2	-	15
Μεταφορές	742	16	891	101
Διαθέσεις	(454)	-	(622)	-
Απομειώσεις αξίας	0	1	(23)	(5)
- Από συνεχιζόμενες	0	1	-	-
- Από διακοπτόμενες	-	-	-	-
Συναλλαγματικές διαφορές και λουπές κινήσεις	0	-	(1)	-
Υπόλοιπο λήξης	307	18	428	183

Το ανωτέρω αναφερόμενο ποσό των € 307 εκατ. για τον Όμιλο, περιλαμβάνει κυρίως δάνεια λογιστικής αξίας € 304 εκατ. που μεταφέρθηκαν από τα Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών από την Τράπεζα. Περισσότερες πληροφορίες παρέχονται στη Σημείωση 25.

Εκτός από τα ανωτέρω, στο ποσό της Τράπεζας ύψους € 428 εκατ. περιλαμβάνονται οι θυγατρικές εταιρείες Tirana Bank I.B.C. S.A. και Piraeus Bank Bulgaria A.D. που μεταφέρθηκαν κατά τη διάρκεια του 2018 στα διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού. Για τις εν λόγω θυγατρικές εταιρείες υπάρχει διαδικασία πώλησης σε εξέλιξη, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός ενός έτους. Σχετική πληροφόρηση παρέχεται στη Σημείωση 15.

Κατά την κατάταξή τους ως «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού» διενεργήθηκε επιμέτρηση της αξίας τους, στη χαμηλότερη μεταξύ της λογιστικής αξίας και της εύλογης αξίας μειωμένης κατά τα έξοδα πώλησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Π.Χ.Α. 5 και προέκυψε ζημία απομείωσης ποσού € 49 εκατ. που συμπεριλαμβάνεται στο κονδύλι «Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών» συνολικού ύψους € 92 εκατ.

34 Λοιπά στοιχεία ενεργητικού

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού (Μείον) Συσσωρευμένες απομειώσεις ακινήτων ως στοιχείων κυκλοφορούντος ενεργητικού	1.588	1.340	1.071	794
	(217)	(217)	(126)	(120)
Καθαρή αξία ακινήτων ως στοιχείων κυκλοφορούντος ενεργητικού (Α)	1.371	1.123	945	674
Αποθέματα αυτοκινήτων	1	0	-	-
Λοιπά αποθέματα	41	15	27	-
Αποθέματα αυτοκινήτων και λοιπά αποθέματα (Μείον) Συσσωρευμένες απομειώσεις αποθεμάτων αυτοκινήτων και λοιπών αποθεμάτων	42	15	27	-
	(11)	(11)	-	-
Καθαρή αξία αποθεμάτων αυτοκινήτων και λοιπών αποθεμάτων (Β)	31	5	27	0
Συνολική Καθαρή αξία Αποθεμάτων (Α) + (Β)	1.402	1.128	972	674
Προπληρωμένα εξόδα	48	81	48	68
Έσοδα εισπρακτέα	24	32	21	31
Απαιτήσεις από φορολογικές αρχές και το Ελληνικό Κράτος	3	12	0	7
Απαιτήσεις από συναλλαγές πιστωτικών καρτών	150	57	150	57
Απαιτήσεις από Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων	818	811	818	811
Απαιτήσεις κατά τρίτων/ εισπρακτέα μερίσματα	24	-	1	1
Λοιπά στοιχεία	146	257	144	221
Μη χρηματοοικονομικές λοιπές απαιτήσεις (Μείον) Συσσωρευμένες απομειώσεις λοιπών απαιτήσεων	1.214	1.249	1.182	1.197
	(57)	(69)	(51)	(59)
Καθαρή αξία μη χρηματοοικονομικών λοιπών απαιτήσεων (Γ)	1.157	1.180	1.130	1.138
Απαιτήσεις από το Ελληνικό Δημόσιο	317	284	315	282
Απαιτήσεις από συναλλαγές πιστωτικών καρτών	98	146	98	146
Έσοδα εισπρακτέα	110	72	92	72
Απαιτήσεις από θυγατρικές	-	-	187	343
Απαιτήσεις κατά τρίτων/ εισπρακτέα μερίσματα	116	-	0	-
Λοιπά στοιχεία	501	458	460	289
Χρηματοοικονομικά μέσα (Μείον) Συσσωρευμένες απομειώσεις χρηματοοικονομικών μέσων	1.142	961	1.153	1.133
	(243)	(223)	(164)	(150)
Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών μέσων (Δ)	899	738	989	983
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού (Α) + (Β) + (Γ) + (Δ)	3.458	3.045	3.092	2.795

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την ανάλυση του κονδυλίου “Λοιπά Στοιχεία Ενεργητικού” εξαιρουμένων των αποθεμάτων:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού μέχρι ενός έτους	948	729	905	831
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού πάνω από ένα έτος	1.108	1.189	1.215	1.290
	2.056	1.918	2.120	2.121

Το κονδύλι «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού» για τη συγκριτική χρήση 2017 έχει αναμορφωθεί. Σχετική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 51.

Λοιπά Μη – χρηματοοικονομικά μέσα

Η καθαρή αξία των ακινήτων ως στοιχείων κυκλοφορούντος ενεργητικού την 31/12/2018 για τον Όμιλο και την Τράπεζα ποσού σε € 1.371 εκατ. και € 945 εκατ. αντίστοιχα (31/12/2017: € 1.123 εκατ. και € 674 εκατ. αντίστοιχα) περιλαμβάνει κυρίως ακίνητα που αποκτήθηκαν από τον Όμιλο και την Τράπεζα μέσω πλειστηριασμών.

Οι συσσωρευμένες απομειώσεις ακινήτων ως στοιχείων κυκλοφορούντος ενεργητικού ποσού € 217 εκατ. και € 126 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα (31/12/2017: € 217 εκατ. και € 120 εκατ. αντίστοιχα) αφορούν στη διαφορά μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας τους.

Οι «Απαιτήσεις από Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων» ποσού € 818 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα (31/12/2017: € 811 εκατ.) αφορά στα ακόλουθα:

- Με το άρθρο 9 του Ν. 4370/2016, το ανώτατο όριο κάλυψης του συνόλου των καταθέσεων κάθε καταθέτη σε πιστωτικό ίδρυμα, που καλύπτεται από το σύστημα εγγυήσεως καταθέσεων του Ταμείου Εγγυήσεως Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ), είναι € 100 χιλ. Αντίστοιχα, αυξήθηκαν τα ποσοστά υπολογισμού της εισφοράς που καταβάλλουν τα πιστωτικά ιδρύματα στο ΤΕΚΕ από το έτος 2008 και μετά.
- Στο άρθρο 25 παρ. 8, 9, 10 του Ν. 4370/2016 προβλέπεται ότι το Πρόσθετο Κεφάλαιο Κάλυψης Καταθέσεων (ΠΚΚΚ), αποτελεί ειδική ομάδα περιουσίας, η οποία προέκυψε από τις εισφορές των πιστωτικών ιδρυμάτων κατ' εφαρμογή της παρ.2 του άρθρου 6 του Ν. 3714/2008 (Α' 231). Το ενεργητικό του ΠΚΚΚ θεωρείται ότι αποτελεί ενεργητικό των συμμετεχόντων σε αυτό πιστωτικών ιδρυμάτων, κατά το λόγο συμμετοχής τους σε αυτό και αποτελεί μέρος των διαθεσίμων και αντικείμενο διαχείρισης από το ΤΕΚΕ προς επίτευξη των σκοπών του.
- Με το άρθρο 13 του Ν.4370/2016, το ΤΕΚΕ εγγυάται ποσό επενδύσεων έως € 30 χιλ. ανά επενδυτή. Η καταβολή της πρώτης εισφοράς από τα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα πραγματοποιήθηκε εντός του 2010. Οι εν λόγω εισφορές των πιστωτικών ιδρυμάτων για την εγγύηση των επενδύσεων περιέρχονται σε ειδική ομάδα περιουσίας, της οποίας τα επιμέρους στοιχεία ανήκουν εξ αδιαιρέτου, κατά το ποσοστό συμμετοχής εκάστου, στα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα που συμμετέχει στο Σκέλος Κάλυψης Επενδύσεων (ΣΚΕ) έχει μία ατομική μερίδα σε αυτό. Οι ατομικές μερίδες αντιστοιχούν στο ποσοστό συμμετοχής του κάθε συμμετέχοντος στο Ενεργητικό του ΣΚΕ πιστωτικού ιδρύματος, άρθρο 30 του Ν. 4370/2016.
- Με το άρθρο 36 του Ν.4370/2016 ορίζεται ότι τα διαθέσιμα του Σχεδίου Εξυγίανσης («ΣΕ»), ως Ταμείου Εξυγίανσης για τα πιστωτικά ιδρύματα, προέρχονται από τακτικές εκ των προτέρων εισφορές, έκτακτες εκ των υστέρων εισφορές και

εναλλακτικά μέσα χρηματοδότησης κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στα εσωτερικά άρθρα 98, 99 και 100 αντίστοιχα του άρθρου 2 του Ν. 4335/2015. Οι εισφορές καθορίζονται κατ' εφαρμογή των ισχυουσών διατάξεων.

- Επίσης σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 806/2014, η Τράπεζα συμμετέχει στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund), μέσω προκαθορισμένων τακτικών ετήσιων εισφορών καθορισμένων από το SRB (Single Resolution Board).

Τα «Λοιπά στοιχεία» ποσού € 146 εκατ. και € 144 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα (31/12/2017: € 257 εκατ. και € 221 εκατ. αντίστοιχα) περιλαμβάνει κυρίως τα υπόλοιπα προσωρινών και μεταβατικών λογαριασμών λόγω διαφορών χρονισμού.

Λοιπά Χρηματοοικονομικά Μέσα

Οι «Απαιτήσεις από το Ελληνικό Δημόσιο» ποσού € 317 εκατ. και € 315 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα (31/12/2017: € 284 εκατ. και € 282 εκατ. αντίστοιχα) περιλαμβάνουν κυρίως ποσά στεγαστικών δανείων με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, που ζητούνται ή είναι επιλέξιμα να ζητηθούν από το Ελληνικό Δημόσιο.

Τα «Λοιπά στοιχεία» ποσού € 501 εκατ. και € 460 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα (31/12/2017: € 458 εκατ. και € 289 εκατ. αντίστοιχα), αφορούν κυρίως σε εμπορικές απαιτήσεις και σε λοιπά στοιχεία ενεργητικού.

Για την επιμέτρηση των συσσωρευμένων προβλέψεων αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για τα «Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού» του Ομίλου και της Τράπεζας, η Διοίκηση εφάρμοσε την απλουστευμένη μέθοδο, όπως επιτρέπεται από τις προβλέψεις του ΔΠΧΑ 9.

Όμιλος	Κίνηση πρόβλεψης			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	-	-	223	223
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	31	1	2	34
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	31	1	225	257
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών από αποαναγνωρισθείσες εταιρείες	(0)	-	(1)	(1)
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	(7)	0	9	2
Διαγραφή ζημιών απομείωσης από δάνεια και χορηγήσεις	(0)	-	(18)	(18)
Λοιπές κινήσεις	0	-	3	3
Την 31/12/2018	24	1	218	243

Τράπεζα	Κίνηση πρόβλεψης			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	-	-	150	150
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	31	-	2	33
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	31	-	153	184
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	(7)	0	2	(5)
Διαγραφή ζημιών απομείωσης από δάνεια και χορηγήσεις	(0)	-	(15)	(15)
Την 31/12/2018	24	0	140	164

Ανάλυση ενηλικίωσης των χρηματοοικονομικών μέσων των λοιπών στοιχείων ενεργητικού ανά γραμμή προϊόντος

Όμιλος	Λοιπά στοιχεία ενεργητικού - Χρηματοοικονομικά μέσα Μέρες καθυστέρησης - προ προβλέψεων							
	Χωρίς καθυστέρηση	365+ ημέρες	Καταγγελμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο
31/12/2018								
Απαιτήσεις από το Ελληνικό Κράτος	321	14	-	335	321	-	14	335
Απαιτήσεις από συναλλαγές πιστωτικών καρτών	98	5	-	103	98	5	-	103
Απαιτήσεις από θυγατρικές	-	-	-	0	-	-	-	0
Απαιτήσεις κατά τρίτων	312	392	-	704	294	27	383	704
Σύνολο	730	411	0	1.142	713	32	397	1.142

Τράπεζα	Λοιπά στοιχεία ενεργητικού - Χρηματοοικονομικά μέσα Μέρες καθυστέρησης - προ προβλέψεων							
	Χωρίς καθυστέρηση	365+ ημέρες	Καταγγελμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο
31/12/2018								
Απαιτήσεις από το Ελληνικό Κράτος	301	14	-	315	301	-	14	315
Απαιτήσεις από συναλλαγές πιστωτικών καρτών	98	-	-	98	98	-	-	98
Απαιτήσεις από θυγατρικές	179	8	-	187	179	-	8	187
Απαιτήσεις κατά τρίτων	261	292	-	553	255	3	295	553
Σύνολο	838	315	-	1.153	832	3	317	1.153

35 Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Ποσά οφειλόμενα σε Κεντρικές Τράπεζες	3.200	9.739	3.200	9.731
Καταθέσεις από τράπεζες	142	131	292	334
Υποχρεώσεις προς Π.Ι. - Repor	2.050	1.376	2.219	1.545
Λοιπές υποχρεώσεις σε τράπεζες	157	190	150	162
	5.548	11.435	5.862	11.772

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα μέχρι ενός έτους	4.406	7.254	4.724	7.615
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα πάνω από ένα έτος	1.142	4.182	1.138	4.156
	5.548	11.435	5.862	11.772

Το σύνολο των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα είναι κυμαινόμενου επιτοκίου.

Τα ποσά οφειλόμενα σε κεντρικές τράπεζες περιλαμβάνουν πράξεις αναχρηματοδότησης έναντι ενεχύρων από το ευρωσύστημα ύψους € 3.200 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα (31/12/2017: € 9.739 και € 9.731 εκατ. αντίστοιχα). Η μείωση της αντλούμενης ρευστότητας από το ευρωσύστημα οφείλεται κυρίως: α) στην μείωση του δανεισμού μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης ("TLTRO"), β) στην εξάλειψη του δανεισμού από τον μηχανισμό παροχής έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα ("ELA"), γ) στην αύξηση των καταθέσεων, δ) στην περαιτέρω απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου και ε) στην αύξηση των συναλλαγών repos.

36 Υποχρεώσεις προς πελάτες

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Επιχειρήσεις				
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και καταθέσεις όψεως	8.019	8.044	8.130	7.845
Καταθέσεις προθεσμίας	3.665	2.065	3.761	2.066
Δεσμευμένες καταθέσεις, καταθέσεις για εγγύηση και λουπές καταθέσεις	245	270	245	242
Σύνολο (Α)	11.928	10.379	12.136	10.153
Ιδιώτες				
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και καταθέσεις όψεως	3.618	3.221	3.604	3.071
Ταμειυτήριο	15.323	15.134	15.320	14.838
Καταθέσεις προθεσμίας	13.737	13.835	13.727	13.108
Δεσμευμένες καταθέσεις, καταθέσεις για εγγύηση και λουπές καταθέσεις	32	44	32	28
Σύνολο (Β)	32.711	32.233	32.683	31.045
Επιταγές και εμβάσματα (Γ)	100	103	100	103
Σύνολο Υποχρεώσεων προς πελάτες (Α)+(Β)+(Γ)	44.739	42.715	44.919	41.301

Από το σύνολο των υποχρεώσεων προς πελάτες την 31/12/2017 (εξαιρουμένων των επιταγών και των εμβασμάτων), ποσό € 27.140 εκατ. και € 27.271 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα (31/12/2017: € 26.052 εκατ. και € 25.956 εκατ. αντίστοιχα) αφορά καταθέσεις κυμαινόμενου επιτοκίου, ενώ ποσό € 17.499 εκατ. και € 17.548 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα (31/12/2017: € 16.560 εκατ. και € 15.243 εκατ. αντίστοιχα) αφορά καταθέσεις σταθερού επιτοκίου.

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Υποχρεώσεις προς πελάτες μέχρι ενός έτους	44.666	42.492	44.846	41.188
Υποχρεώσεις προς πελάτες πάνω από ένα έτος	73	223	73	113
	44.739	42.715	44.919	41.301

37 Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

Οι υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων του Ομίλου και της Τράπεζας ανήλθαν σε € 62 εκατ. (31/12/2017: Μηδέν) περιλαμβάνοντας θέσεις από βραχυπρόθεσμες αγοραπωλησίες τίτλων μέσα στο πλαίσιο της δραστηριότητας του Ομίλου και της Τράπεζας ως Βασικού Διαπραγματευτή των Ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου. Συνολικά οι θέσεις του Ομίλου και της Τράπεζας ανά τίτλο και εκδότη είναι θετικές. Οι προαναφερόμενες θέσεις αναμένονται να αυξομειώνονται ανάλογα με τις συνθήκες της αγοράς

38 Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία

Α) Υποχρέωση από τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων

	Μέσο επιτόκιο (%)	Όμιλος		Τράπεζα	
		31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Έκδοση € 750 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2040	3M Euribor+0,68%	10	11	10	11
Έκδοση € 1.250 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2054	3M Euribor+0,77%	34	37	34	37
Έκδοση € 600 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2051	3M Euribor+0,56%	13	16	13	16
Σύνολο πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία		58	64	58	64

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία μέχρι ενός έτους	2	3	2	3
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία πάνω από ένα έτος	55	61	55	61
	58	64	58	64

Από τις παραπάνω εκδόσεις τιτλοποιήσεων στεγαστικών δανείων, ο Όμιλος και η Τράπεζα την 31/12/2018 ιδιοκατέχουν τίτλους ονομαστικής αξίας α) € 81 εκατ. (31/12/2017: € 92 εκατ.) από την έκδοση των € 750 εκατ., β) € 529 εκατ. (31/12/2017: € 568 εκατ.) από την έκδοση των € 1.250 εκατ. και γ) € 26 εκατ. (31/12/2017: 29 εκατ.) από την έκδοση των € 600 εκατ.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα εντός της χρήσης 2018, προέβησαν σε επαναγορά ομολόγων από τιτλοποιήσεις δανείων συνολικού ποσού, μετά αποσβέσεων, € 3 εκατ.

Β) Καλυμμένες Ομολογίες

	Ονομαστικό επιτόκιο (%)	Όμιλος		Τράπεζα	
		31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Έκδοση € 500 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2022	3M Euribor+2,50%	471	371	471	371
Σύνολο καλυμμένων ομολογιών		471	371	471	371

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Καλυμμένες ομολογίες μέχρι ενός έτους	-	8	-	8
Καλυμμένες ομολογίες πάνω από ένα έτος	471	363	471	363
	471	371	471	371

Από την παραπάνω έκδοση Καλυμμένων Ομολογιών, συνολικής έκδοσης € 500 εκατ., λήξης Οκτωβρίου 2022, που εκδόθηκε τον Οκτώβριο του 2017 και διατέθηκε σε διεθνείς επενδυτές μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης, ο Όμιλος και η Τράπεζα την

31/12/2018 ιδιοκατέχουν τίτλους ονομαστικής αξίας € 30 εκατ. (31/12/2017: € 130 εκατ.)

Γ) Ιδιοκατεχόμενες εκδόσεις

Εκτός από τους πιστωτικούς τίτλους που αναφέρονται στους παραπάνω πίνακες, σημειώνεται ότι κατά την 31/12/2018, υφίστανται υποχρεώσεις από τιτλοποιήσεις δανείων, οι οποίες όμως διακρατούνται από τον Όμιλο και την Τράπεζα. Οι εκδόσεις αυτές είναι η πρώτη και τρίτη έκδοση ομολόγων από τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων ύψους € 1.750 εκατ. και € 2.352 εκατ. αντίστοιχα, καθώς και η πρώτη και δεύτερη έκδοση ομολόγων από τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων ύψους € 725 εκατ. και € 558 εκατ. αντίστοιχα.

Στις 20/7/2017, η Τράπεζα προέβη στην μερική ακύρωση της τιτλοποίησης επιχειρηματικών δανείων ύψους € 1.750 εκατ., διαμορφώνοντας το τρέχον υπόλοιπό της στα € 250 εκατ. και στις 27/11/2017, προχώρησε στην μερική ακύρωση της τιτλοποίησης επιχειρηματικών δανείων ύψους € 2.352 εκατ., διαμορφώνοντας το τρέχον υπόλοιπο της σε € 235 εκατ.

Με ημερομηνία 31/12/2018 καλυμμένες ομολογίες συνολικής έκδοσης € 4.030 εκατ. για την Τράπεζα και τον Όμιλο (31/12/2017: € 2.130 εκατ.) έκδοσης Τράπεζας Πειραιώς, διακρατούνται στο σύνολό τους από τον Όμιλο και την Τράπεζα. Πρόκειται για την Σειρά Καλυμμένων Ομολογιών ονομαστικής αξίας € 1.000 εκατ., λήξης Νοεμβρίου 2019 (Σειρά 3, αρχικής λήξης Φεβρουαρίου 2018), την Σειρά Καλυμμένων Ομολογιών ονομαστικής αξίας € 1.000 εκατ., λήξης Μαΐου 2019 (Σειρά 5), την Σειρά Καλυμμένων Ομολογιών ονομαστικής αξίας € 1.000 εκατ., λήξης Ιουλίου 2019 (Σειρά 6) και την Σειρά Καλυμμένων Ομολογιών ονομαστικής αξίας € 1.000 εκατ., λήξης Φεβρουαρίου 2020 (Σειρά 7), που είναι πλήρως ιδιοκατεχόμενες. Επιπλέον, ο Όμιλος και η Τράπεζα ιδιοκατέχουν τίτλους ονομαστικής αξίας € 30 εκατ. από την Σειρά Καλυμμένων Ομολογιών ονομαστικής αξίας € 500 εκατ., λήξης Οκτωβρίου 2022 (Σειρά 4).

Δ) EMTN Μεσομακροπρόθεσμοι τίτλοι

Οι τίτλοι του προγράμματος EMTN εκδίδονται είτε απευθείας από την Τράπεζα είτε μέσω της θυγατρικής Piraeus Group Finance PLC και φέρουν την εγγύηση της Τράπεζας.

Η Τράπεζα δεν προέβη σε καμία έκδοση ομολόγου μέσω του προγράμματος EMTN εντός της χρήσης 2018.

39 Λοιπές υποχρεώσεις

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Προεισπραγμένα έσοδα	35	56	32	31
Έξοδα πληρωτέα	104	95	98	88
Υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις	40	73	1	1
Υποχρεώσεις από συναλλαγές μέσω ΔΙΑΣ	326	307	325	307
Παρακρατηθέντες φόροι και εισφορές	56	68	49	59
Προμηθευτές	97	111	89	94
Υποχρεώσεις από εισπράξεις για λογαριασμό Δημοσίου και τρίτων	81	75	81	211
Λοιπά στοιχεία υποχρεώσεων	146	175	62	70
	885	960	736	860

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Λοιπές υποχρεώσεις μέχρι ενός έτους	739	766	629	762
Λοιπές υποχρεώσεις πάνω από ένα έτος	146	194	107	98
	885	960	736	860

Η υποχρέωση χρηματοδοτικής μίσθωσης αναλύεται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Ακαθάριστες υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις				
Μέχρι ένα έτος	8	12	1	1
Από 1 έτος έως 5 έτη	31	49	-	-
Περισσότερο από 5 έτη	24	62	-	-
	63	122	1	1
Χρηματοοικονομικά έξοδα	(22)	(50)	-	-
Καθαρές υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις	40	73	1	1

Οι καθαρές υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύονται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Καθαρές υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις				
Μέχρι ένα έτος	8	11	1	1
Από 1 έτος έως 5 έτη	21	35	-	-
Περισσότερο από 5 έτη	12	26	-	-
	40	73	1	1

40 Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη

Ο Όμιλος και η Τράπεζα σχηματίζουν προβλέψεις για όλες τις πιθανές μελλοντικές ζημιές που θα προκύψουν και που εύλογα μπορούν να εκτιμηθούν. Οι προβλέψεις αυτές μπορούν να μεταβληθούν σε περίπτωση λήψης πρόσθετων πληροφοριών. Η Διοίκηση, λαμβάνοντας υπόψη της την άποψη της Νομικής Υπηρεσίας, εκτιμά ότι το ύψος των σχηματισμένων προβλέψεων για επίδικες υποθέσεις και λοιπές προβλέψεις είναι επαρκές. Οι λοιπές προβλέψεις περιλαμβάνουν προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις, λοιπές προβλέψεις καθώς και προβλέψεις επί πιστωτικών δεσμεύσεων σε εκτός ισολογισμού στοιχεία.

Οι προβλέψεις επί πιστωτικών δεσμεύσεων σε εκτός ισολογισμού στοιχεία εκτιμώνται βασιζόμενες στην ίδια μεθοδολογία που εφαρμόζεται για τα «Δάνεια και προκαταβολές σε πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος». Σχετική αναφορά γίνεται στην Σημείωση 4.3.1.

Λοιπές προβλέψεις	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Προβλέψεις για Επίδικες Υποθέσεις	35	32	28	26
Λοιπές Προβλέψεις	2	21	-	80
Προβλέψεις στοιχείων εκτός ισολογισμού (Σημείωση 43.3)	131	-	132	-
	168	53	160	105

Ακολουθεί η κίνηση των προβλέψεων για επίδικες υποθέσεις για τον Όμιλο και την Τράπεζα :

Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης 1/1	32	27	26	17
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών διακοπτόμενων δραστηριοτήτων	(2)	(6)	-	-
Έξοδο χρήσης	5	12	3	10
- Από συνεχιζόμενες	5	12	-	-
Μεταφορά σε απομειώσεις λοιπών στοιχείων ενεργητικού	-	(1)	-	(1)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(0)	(0)	(1)	-
Υπόλοιπο λήξης 31/12	35	32	28	26

Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Μέχρι ενός έτους	30	27	28	25
Πάνω από ένα έτος	5	5	0	0
	35	32	28	26

Ακολουθεί η κίνηση των λοιπών προβλέψεων για τον Όμιλο και την Τράπεζα:

Λοιπές προβλέψεις	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης 1/1	21	40	80	147
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών διακοπτόμενων δραστηριοτήτων	(1)	(13)	-	-
Έξοδο χρήσης	16	13	16	(39)
- Από συνεχιζόμενες	16	13	-	-
- Από διακοπτόμενες	-	0	-	-
Χρήση προβλέψεων προγράμματος αποχώρησης	-	(11)	-	(9)
Προβλέψεις που χρησιμοποιήθηκαν στη χρήση	(14)	(1)	(16)	(1)
Μη χρησιμοποιηθείσα πρόβλεψη	(13)	(0)	(13)	(1)
Μεταφορά σε απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(6)	(7)	(67)	(16)
Υπόλοιπο λήξης 31/12	2	21	0	80

Λοιπές προβλέψεις	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Μέχρι ενός έτους	0	12	-	-
Πάνω από ένα έτος	2	8	0	80
	2	21	0	80

41 Αναβαλλόμενοι Φόροι

Οι αναβαλλόμενοι φόροι υπολογίζονται για τον Όμιλο και την Τράπεζα με βάση τη μέθοδο της πλήρους υποχρέωσης (liability method) για όλες τις προσωρινές διαφορές. Οι ονομαστικοί φορολογικοί συντελεστές των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου διαφοροποιούνται από τον ονομαστικό φορολογικό συντελεστή της Τράπεζας (Σημείωση 16).

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αναλύονται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις				
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	(0)	(0)	-	-
Δάνεια & Απαιτήσεις κατά πελατών	-	-	-	-
Λοιπές προβλέψεις	(0)	-	-	-
Προσαρμογές Αποτίμησης χρεογράφων	-	-	-	-
Προσαρμογές Αποτίμησης επενδύσεων σε ακίνητα	30	34	-	-
Αποσβέσεις ενσώματων παγίων	2	1	-	-
Αποσβέσεις Άυλων στοιχείων ενεργητικού	(0)	(0)	-	-
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	(0)	(0)	-	-
Συμμετοχές	-	-	-	-
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	1	0	-	-
Σύνολο	32	34	0	0

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις				
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	54	54	53	53
Δάνεια & Απαιτήσεις κατά πελατών	4.771	4.351	4.748	4.324
Λοιπές προβλέψεις	4	9	-	-
Προσαρμογές Αποτίμησης χρεογράφων	(33)	(38)	(32)	(37)
Προσαρμογές Αποτίμησης παραγώγων	12	(17)	12	(17)
Προσαρμογές Αποτίμησης επενδύσεων σε ακίνητα	(4)	(5)	(6)	(6)
Αποσβέσεις ενσώματων παγίων	1	(3)	(11)	(16)
Αποσβέσεις Άυλων στοιχείων ενεργητικού	(5)	20	(5)	20
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	446	571	444	569
Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου	1.271	1.326	1.271	1.326
Συμμετοχές	120	261	119	260
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	11	14	9	7
Σύνολο	6.647	6.543	6.600	6.484
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	6.615	6.508	6.600	6.484

Η Διοίκηση θεωρεί ότι η ανακτησιμότητα των απαιτήσεων από αναβαλλόμενους φόρους κατά την 31/12/2018 για τον Όμιλο και την Τράπεζα, ποσού € 6.647 εκατ. και € 6.600 εκατ. αντίστοιχα (31/12/2017: € 6.543 εκατ. και € 6.484 εκατ. αντίστοιχα), είναι πιθανή με βάση τις εκτιμήσεις για το φορολογικό σχεδιασμό του Ομίλου και τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη της Τράπεζας (Σημείωση 3.5).

Την 31/12/2018, οι συσσωρευμένες φορολογικές ζημιές του Ομίλου και της Τράπεζας ανέρχονταν σε € 1.688 εκατ. και € 1.533 εκατ. αντίστοιχα (31/12/2017: € 2.141 εκατ. και € 1.963 εκατ. αντίστοιχα) και δημιουργήθηκαν τα έτη 2009 έως 2018 για τον Όμιλο και 2014 έως 2015 για την Τράπεζα αντίστοιχα. Οι Διοικήσεις της Τράπεζας και των θυγατρικών εταιριών εκτιμούν ότι το σύνολο των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών του Ομίλου, που ανέρχεται σε € 1.558 εκατ. και της Τράπεζας σε € 1.533 εκατ. (31/12/2017: € 1.985 εκατ. και € 1.963 εκατ. αντίστοιχα) μπορούν να συμψηφισθούν με φορολογικά κέρδη με βάση το φορολογικό σχεδιασμό και για το λόγο αυτό αναγνωρίστηκε για τον Όμιλο και την Τράπεζα αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση € 446 εκατ. και € 444 εκατ. αντίστοιχα (31/12/2017: € 571 εκατ. και € 569 εκατ. αντίστοιχα).

Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν συμψηφίσει τις απαιτήσεις και υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους ανά εταιρεία ξεχωριστά, υπό την προϋπόθεση ότι οι τοπικές φορολογικές αρχές της κάθε χώρας παρέχουν το δικαίωμα συμψηφισμού των αναγνωριζόμενων ποσών π.χ. το δικαίωμα συμψηφισμού των απαιτήσεων και υποχρεώσεων από τον κύριο φόρο εισοδήματος αλλά και από τον αναβαλλόμενο φόρο εφόσον αυτοί οι φόροι αφορούν στην ίδια φορολογική αρχή.

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση την 1/1	6.508	5.271	6.484	5.265
Υπόλοιπο έναρξης καθαρής αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(0)	5	-	-
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση/(υποχρέωση) λόγω της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018	1	-	-	-
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση/(υποχρέωση) λόγω μεταβολής στο χαρτοφυλάκιο εταιρειών	(0)	-	-	-
Επίδραση αναβαλλόμενου φόρου στα αποτελέσματα χρήσης	103	1.219	112	1.206
- Από συνεχιζόμενες	103	1.219	-	-
- Από διακοπτόμενες	-	(1)	-	-
Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο (Σημείωση 19)	-	(35)	-	(35)
- Από συνεχιζόμενες	-	(35)	-	-
- Από διακοπτόμενες	-	0	-	-
Αποτίμηση χρηματοοικονομικών μέσων στην Εύλογη Αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Σημείωση 19)	5	-	4	-
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση από αναλογιστικά κέρδη/(ζημίες) (Σημείωση 19)	(0)	1	(0)	1
- Από συνεχιζόμενες	(0)	1	-	-
- Από διακοπτόμενες	-	0	-	-
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών	-	48	-	48
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση εξαιτίας αλλαγών στις πωληθείσες θυγατρικές	(0)	-	-	-
Επίδραση συναλλαγματικών διαφορών και λοιπές κινήσεις	(1)	(0)	-	-
- Από συνεχιζόμενες	(1)	(0)	-	-
- Από διακοπτόμενες	-	0	-	-
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση την 31/12	6.615	6.508	6.600	6.484

Τα ποσά του αναβαλλόμενου φόρου που επηρέασαν απευθείας την καθαρή θέση του Ομίλου και της Τράπεζας κατά τη χρήση 2018, έχουν ως εξής: ποσό αναβαλλόμενου φόρου-έσοδο € 5 εκατ. για τον Όμιλο και ποσό € 4 εκατ. για την Τράπεζα αντίστοιχα, αφορά αποτίμηση του χαρτοφυλακίου στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων και καταχωρήθηκε στο αποθεματικό των χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Σημείωση 19). Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που προκύπτουν από μελλοντικές φορολογικές ζημίες αναγνωρίζονται μόνο όταν είναι πιθανό να προκύψουν φορολογητέα κέρδη, εν αντιθέσει με την χρήση μελλοντικών φορολογικών ζημιών.

Η ανάλυση της χρέωσης του αναβαλλόμενου φόρου στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων είναι η ακόλουθη :

Αναβαλλόμενος φόρος (Κατάσταση Αποτελεσμάτων)	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	0	0	(0)	0
Δάνεια & Απαιτήσεις κατά πελατών	420	1.374	424	1.368
Λοιπές προβλέψεις	(5)	4	-	-
Προσαρμογές της αποτίμησης χρεογράφων	1	(0)	-	-
Προσαρμογές της αποτίμησης παραγώγων	28	(21)	28	(21)
Προσαρμογές αποτίμησης επενδύσεων σε ακίνητα	5	4	-	-
Αποσβέσεις παγίων	4	21	5	21
Αποσβέσεις άλλων στοιχείων ενεργητικού	(26)	(18)	(26)	(18)
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	(125)	(74)	(125)	(73)
Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου	(55)	(55)	(55)	(55)
Συμμετοχές	(141)	39	(142)	40
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	(3)	(54)	1	(55)
Σύνολο	103	1.219	111	1.206

Ανάλυση αναβαλλόμενης απαίτησης	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Μέχρι ενός έτους	109	387	100	377
Πάνω από ένα έτος	6.537	6.156	6.500	6.107
Σύνολο	6.647	6.543	6.600	6.484

Ανάλυση αναβαλλόμενης υποχρέωσης	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Μέχρι ενός έτους	0	0	-	-
Πάνω από ένα έτος	32	34	-	-
Σύνολο	32	34	0	0

Αναβαλλόμενοι φόροι - πρόσθετες πληροφορίες	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Εκπιπτέες προσωρινές διαφορές για τις οποίες δεν έχει αναγνωριστεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης	-	-	-	-
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές για τις οποίες δεν έχει αναγνωριστεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης	131	156	-	-

Στον ακόλουθο πίνακα απεικονίζονται οι μετατεθειμένες μελλοντικά φορολογικές ζημιές και το έτος παραγραφής τους:

Φορολογικό έτος	Όμιλος	Τράπεζα
	31/12/2018	31/12/2018
2019	1.015	975
2020	591	557
2021	26	-
2022	8	-
2023	2	-
Χωρίς Χρονικό Περιορισμό	46	-
Σύνολο Φορολογικών Ζημιών	1.688	1.533

42 Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση

Ισχύοντα Προγράμματα Παροχών

Συνταξιοδοτικές Αποζημιώσεις

Η πλειονότητα των εταιρειών του Ομίλου οφείλουν από την νομοθεσία να προσφέρουν συνταξιοδοτικές αποζημιώσεις στους υπαλλήλους που αποχωρούν από την εργασία λόγω συνταξιοδότησης. Οι αποζημιώσεις πραγματοποιούνται κυρίως με πληρωμή εφάπαξ ποσού το οποίο κατά κύριο λόγο υπολογίζεται με βάση τον τελευταίο μισθό και τα έτη προϋπηρεσίας και εξαρτώνται από την ισχύουσα δικαιοδοσία στην οποία υπάγεται η εκάστοτε εταιρεία και από την ειδικότητα του εργαζομένου (πχ. Το Ελληνικό Δίκαιο προβλέπει διαφορετική αποζημίωση για μισθωτούς, και δικηγόρους). Σε κάποιες περιπτώσεις, οι κανονισμοί του Ομίλου προβλέπουν επιπλέον παροχές για εργαζομένους, υψηλότερες των νόμιμων ελάχιστων.

Ακολουθεί σύνοψη των καθορισμένων προγραμμάτων παροχών του Ομίλου:

1. Εφάπαξ συνταξιοδοτική αποζημίωση σύμφωνα με τους ελληνικούς νόμους Ν. 2112/1920 και Ν. 4093/2012

Η εφάπαξ συνταξιοδοτική αποζημίωση παρέχεται στην πλειονότητα των εργαζομένων στην Τράπεζα και στις θυγατρικές Εσωτερικού σύμφωνα με τους κάτωθι όρους:

Σε συμμόρφωση με τον Ν. 4046/2012 του Ελληνικού Δικαίου και την Απόφαση της Βουλής των Ελλήνων (6/28/2/2012), από τις 14 /2/2012, τα συμβόλαια των εργαζομένων που παύουν πριν την συμπλήρωση της συνταξιοδότησης ή καλύπτονται από ιδιαίτερες συνθήκες συνταξιοδότησης, θεωρούνται ως συμβόλαια αορίστου χρόνου και ως εκ τούτου ισχύουν οι προβλέψεις του Ν. 2112/1920, για συνταξιοδοτικές αποζημιώσεις.

Στις 12/11/2012, ο Ν. 4093/2012 (Ε.Κ Α'222) μείωσε την νόμιμη αποζημίωση που είχε οριστεί από τον Ν. 2112/1920 σε περίπτωση αποπομπής εργαζομένου ή συνταξιοδότησης. Οι εργαζόμενοι οι οποίοι στις 12/11/2012 έχουν 16 συνεχή έτη προϋπηρεσίας στον ίδιο εργοδότη, δικαιούνται την νόμιμη αποζημίωση για όλα τα έτη εργασίας έως την ημερομηνία αυτή. Για τους εργαζόμενους οι οποίοι στις 12/11/2012 έχουν προϋπηρεσία λιγότερη των 17 ετών στον ίδιο εργοδότη, η ανώτατη νόμιμη αποζημίωση είναι 12 πραγματικοί μισθοί. Και στις δύο προαναφερθείσες περιπτώσεις και σε περίπτωση κανονικής συνταξιοδότησης, οι εργαζόμενοι αν είναι επικουρικά ασφαλισμένοι, λαμβάνουν το 40% της νόμιμης αποζημίωσης όπως ορίζεται από τον Ν. 2112/1920 και το Ν. 4093/2012. Σε περίπτωση ανικανότητας – αναπηρίας πριν την ηλικία συνταξιοδότησης ή σε περίπτωση πρόωρης συνταξιοδότησης, δεν παρέχεται αποζημίωση.

Για τους δικηγόρους, σύμφωνα με τον Ν. 4194/2013, σε περίπτωση κανονικής συνταξιοδότησης λαμβάνουν το 40% της νόμιμης αποζημίωσης. Σε περίπτωση οικειοθελούς αποχώρησης από την υπηρεσία για οποιοδήποτε λόγο η παροχή που δίνεται είναι: σε περίπτωση αποχώρησης έπειτα από 28 έτη εργασίας 100%, σε περίπτωση αποχώρησης έπειτα από 20 έτη εργασίας 66,67% και σε περίπτωση αποχώρησης έπειτα από 15 έτη εργασίας 50%.

2. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με την Συλλογική Σύμβαση της Τράπεζας Πειραιώς

Η εφάπαξ αποζημίωση παρέχεται σε ορισμένους εργαζομένους της Τράπεζας Πειραιώς. Το ποσό της αποζημίωσης είναι πληρωτέο στον εργαζόμενο όταν πληρούν τις προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη από το Ταμείο Κοινωνικής Ασφάλισης. Το ποσό της αποζημίωσης βασίζεται σε προκαθορισμένο αριθμό μισθών, για το 100% του μικτού μηνιαίου μισθού που ίσχυε τους 3 τελευταίους μήνες πριν την συνταξιοδότηση. Η εφάπαξ αποζημίωση δεν ισχύει στις περιπτώσεις θανάτου, ανικανότητας – αναπηρίας ή λήξης της συνεργασίας πριν την ηλικία συνταξιοδότησης.

3. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με σύμφωνα με Ατομικές Συμβάσεις των εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Nat West

Οι εργαζόμενοι από τη πρ. Nat West που προσλήφθηκαν πριν την 31/12/1991, με βάση τις ατομικές τους συμβάσεις, σε περίπτωση συνταξιοδότησης ή θανάτου, λαμβάνουν 100% της νόμιμης αποζημίωσης του Ν. 2112/1920 και Ν. 4093/2012 του Ελληνικού Δικαίου.

4. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με την Σύμβαση των Εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Μακεδονίας Θράκης

Η εφάπαξ αποζημίωση παρέχεται σε εργαζομένους της πρ. Μακεδονίας –Θράκης σύμφωνα με Συλλογική Σύμβαση. Η εφάπαξ αποζημίωση είναι πληρωτέα στον εργαζόμενο όταν πληροί τις προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη από το Ταμείο Κοινωνικής Ασφάλισης. Η εφάπαξ αποζημίωση ισούται με το 100% της συνταξιοδοτικής παροχής σύμφωνα με τους Ν. 2112/1920 και Ν. 4093/2012 του Ελληνικού Δικαίου.

5. Εφάπαξ Αποζημίωση για τα τέκνα πρ. Τράπεζας Μακεδονίας- Θράκης

Η εφάπαξ αποζημίωση παρέχεται στα τέκνα των εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Μακεδονίας –Θράκης, βασιζόμενη με προκαθορισμένο τρόπο υπολογισμού, όταν το τέκνο γίνει 25 ετών ή και νωρίτερα βάσει ορισμένων συνθηκών. Σε περίπτωση θανάτου του τέκνου, το ποσό παρέχεται στον γονιό. Σε περίπτωση αποχώρησης του εργαζομένου από την Τράπεζα αποζημιώνεται η συνεισφορά του εργαζομένου, όχι της Τράπεζας, χωρίς τόκους. Εάν η αποχώρηση οφείλεται σε συνταξιοδότηση, το πρόγραμμα μπορεί να συνεχιστεί και να χρηματοδοτηθεί από το ποσό της σύνταξης του πρ. εργαζομένου. Σε αυτή την περίπτωση η Τράπεζα συνεχίζει την συνεισφορά της.

6. Εφάπαξ αποζημίωση της Τράπεζας Πειραιώς Βουλγαρίας (Piraeus Bank Bulgaria A.D.)

Η θυγατρική Τράπεζα Πειραιώς Βουλγαρίας (Piraeus Bank Bulgaria A.D.) με βάση το Βουλγαρικό Εργατικό Δίκαιο, είναι υποχρεωμένη να παρέχει εφάπαξ αποζημίωση στους εργαζομένους σε περίπτωση συνταξιοδότησης ή ανικανότητας. Το ποσό της αποζημίωσης βασίζεται στον μιστό μηνιαίο μισθό και συντελεστή που εξαρτάται από τα χρόνια υπηρεσίας στην Τράπεζα.

7. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο των εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Χίου, της Τράπεζας Chase Manhattan και των Εργαζομένων της Τράπεζας Πειραιώς

Η Τράπεζα Πειραιώς προσχώρησε σε Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο για τους πρώην εργαζομένους της Τράπεζας Χίου και της

Τράπεζας Chase Manhattan, καθώς και της Τράπεζας Πειραιώς οι οποίοι εντάχθηκαν στο πρόγραμμα πριν τον Αύγουστο του 2012. Η παροχή παρέχεται κατόπιν συνταξιοδότησης, θανάτου ή αναπηρίας. Η εφάπαξ αποζημίωση βασιζόταν σε προκαθορισμένο τρόπο υπολογισμού. Οι εργαζόμενοι συνεισφέρουν με 1,11% του μισθού τους *12 μήνες/έτος. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα διακόπηκε από την Τράπεζα την 31/12/2018 και οι ασφαλισμένοι εργαζόμενοι στο εν λόγω πρόγραμμα θα υπαχθούν σε ένα νέο πλάνο συνταξιοδότησης, το οποίο είναι σε διαδικασία εξέλιξης από την Τράπεζα και θα υλοποιηθεί την 1/1/2019.

8. Συνταξιοδοτική Παροχή σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο των εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Nat West

Η Τράπεζα Πειραιώς προσχώρησε σε Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο για τους πρώην εργαζομένους της Nat West. Η παροχή παρεχόταν ως συνταξιοδοτική παροχή, με μόνη προϋπόθεση ότι ο εργαζόμενος δικαιούνταν σύνταξη από το Εθνικό Ταμείο Ασφάλισης, στην ηλικία των 65 ετών για τους άνδρες, των 60 ετών για τις γυναίκες ή σε νεότερη ηλικία εάν πληρούσαν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης. Σε περίπτωση θανάτου προ συνταξιοδότησης, η παροχή μεταβιβαζόταν κατά 60% στον/ην σύζυγο και κατά 20% στα τέκνα εξαιρουμένου κάθε αναλογιστικού κέρδους. Η παροχή παρεχόταν στους διευθυντές και στους εργαζομένους με βάσει προκαθορισμένους υπολογισμούς ανά βαθμίδα.

Σε περίπτωση ανικανότητας, ο εργαζόμενος δικαιούνταν σύνταξη, η οποία υπολογίζεται βάσει του συντάξιμου μισθού την χρονική στιγμή της ανικανότητας και του υπολειπόμενου χρόνου έως την πλήρη συνταξιοδότηση.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα διακόπηκε από την Τράπεζα την 31/12/2018 και οι ασφαλισμένοι εργαζόμενοι στο εν λόγω πρόγραμμα θα υπαχθούν σε ένα νέο πλάνο συνταξιοδότησης, το οποίο είναι σε διαδικασία εξέλιξης από την Τράπεζα και θα υλοποιηθεί την 1/1/2019.

9. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο ορισμένων Μελών της Διοίκησης

Η Τράπεζα Πειραιώς προσχώρησε σε Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο για παροχή εφάπαξ αποζημίωσης στην λήξη της εργασιακής σχέσης, ορισμένων Μελών της Διοίκησης, βασισμένη σε προκαθορισμένο τρόπο υπολογισμού, σε όλες τις περιπτώσεις με την εξαίρεση της απάτης.

10. Εφάπαξ Αποζημίωση και Μετά-Συνταξιοδοτική Παροχή σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο των Εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Κύπρου, προ της 31/12/2000

Η πρώην Τράπεζα Κύπρου συμμετείχε σε ασφαλιστήριο συμβόλαιο για εφάπαξ αποζημίωση και μετά-συνταξιοδοτική παροχή για τους εργαζομένους της πρ. Τράπεζας Κύπρου οι οποίοι διατηρούσαν σύμβαση αορίστου χρόνου πριν την 31/12/2000. Η Τράπεζα Πειραιώς, ως διάδοχος, διατήρησε το εν λόγω πρόγραμμα.

- Το ποσό της εφάπαξ Αποζημίωσης βασιζόταν σε προκαθορισμένους υπολογισμούς και παρεχόταν στη συνταξιοδότηση σύμφωνα με το Εθνικό Ασφαλιστικό Φορέα. Σε περίπτωση πρόωρης συνταξιοδότησης, το ποσό μειωνόταν κατά 5% ανά έτος για τα έτη που απομένουν έως την συμπλήρωση των 60ετών και κατά 6% έως την συμπλήρωση των 55 ετών. Η εφάπαξ αποζημίωση δεν μπορούσε να υπερβαίνει ένα προκαθορισμένο αριθμό μηνιαίων μισθών.
- Η συνταξιοδοτική παροχή βασιζόταν σε προκαθορισμένο τύπο υπολογισμού, που δεν μπορούσε να υπερβεί:
 - α) τη διαφορά μεταξύ του 100% του μέσου μισθού και του συνόλου της σύνταξης (κύρια και επικουρική) που θα χορηγεί ο Εθνικός Ασφαλιστικός Φορέας, και
 - β) τη διαφορά μεταξύ του 100% του πλαφόν του Εθνικού Ασφαλιστικού Φορέα και του συνόλου της κύριας και επικουρικής σύνταξης, στην περίπτωση που το πλαφόν του ΕΑΦ είναι μεγαλύτερο από το μέσο μισθό του μέλους.

Το ανωτέρω ασφαλιστικό σχήμα ίσχυε και για τους εργαζομένους της π. Κύπρου Leasing οι οποίοι επί της παρούσης απασχολούνται στην Πειραιώς Leasing.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα διακόπηκε από την Τράπεζα την 31/12/2018 και οι ασφαλισμένοι εργαζόμενοι στο εν λόγω πρόγραμμα θα υπαχθούν σε ένα νέο πλάνο συνταξιοδότησης, το οποίο είναι σε διαδικασία εξέλιξης από την Τράπεζα και θα υλοποιηθεί την 1/1/2019.

11. Εφάπαξ Αποζημίωση σύμφωνα με το Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο των Εργαζομένων της πρ. Τράπεζας Κύπρου, προ της 31/12/2002

Η πρώην Τράπεζα Κύπρου συμμετείχε σε ασφαλιστήριο συμβόλαιο για εφάπαξ αποζημίωση για τους εργαζομένους της π. Τράπεζας Κύπρου οι οποίοι διατηρούσαν σύμβαση αορίστου χρόνου από την 1/1/2001 έως και την 31/12/2002. Η Τράπεζα Πειραιώς, ως διάδοχος, διατήρησε το εν λόγω πρόγραμμα. Το ποσό της εφάπαξ Αποζημίωσης βασιζόταν σε προκαθορισμένους υπολογισμούς και παρεχόταν στην συνταξιοδότηση σύμφωνα με τον Εθνικό Ασφαλιστικό Φορέα. Σε περίπτωση πρόωρης συνταξιοδότησης, το ποσό μειωνόταν κατά 5% ανά έτος για τα έτη που απομένουν έως την συμπλήρωση των 60 ετών και κατά 6% έως την συμπλήρωση των 55 ετών. Η εφάπαξ αποζημίωση δεν μπορούσε να υπερβαίνει ένα προκαθορισμένο αριθμό μηνιαίων μισθών. Ο εργαζόμενος, σε περίπτωση παραίτησης, λάμβανε βεβαίωση που ανέφερε το ποσό το οποίο θα λάβει κατά την συνταξιοδότηση ή πριν την συνταξιοδότηση, στην ηλικία των 60 ετών.

Το ανωτέρω ασφαλιστικό σχήμα ίσχυε και για τους εργαζομένους της πρ. Κύπρου Leasing, οι οποίοι επί της παρούσης απασχολούνται στην Πειραιώς Leasing.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα διακόπηκε από την Τράπεζα την 31/12/2018 και οι ασφαλισμένοι εργαζόμενοι στο εν λόγω πρόγραμμα θα υπαχθούν σε ένα νέο πλάνο συνταξιοδότησης, το οποίο είναι σε διαδικασία εξέλιξης από την Τράπεζα και θα υλοποιηθεί την 01/01/2019.

Τράπεζα Πειραιώς και Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς

Η πρόβλεψη η οποία πραγματοποιείται, βασίζεται σε αναλογιστική μελέτη από ανεξάρτητο αναλογιστή με βάση τη μέθοδο της «προβλεπόμενης πιστωτικής μονάδας υποχρέωσης», σύμφωνα με την οποία το κόστος για αποζημιώσεις λόγω συνταξιοδότησης προσωπικού επιβαρύνει την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, με σκοπό να επιμεριστεί και να αναγνωριστεί το αναλογούν κόστος, στην περίοδο που οι εργαζόμενοι παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Η αντίστοιχη υποχρέωση που εμφανίζεται στον Ισολογισμό υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των ταμειακών ρών με βάση το επιτόκιο των εταιρικών ομολόγων υψηλής πιστοληπτικής διαβάθμισης, που έχουν ληκτότητα ανάλογη με αυτή της υποχρέωσης.

Οι εργαζόμενοι της Τράπεζας δικαιούνται αποζημίωση λόγω εξόδου από την υπηρεσία, με βάση το χρόνο υπηρεσίας, τις αποδοχές και την κατάταξή τους. Η Τράπεζα υποστηρίζει επιπλέον προγράμματα, που παρέχουν εφάπαξ καθορισμένη παροχή με βάση το χρόνο υπηρεσίας, τις αποδοχές και την κατάταξη σε διάφορες ομάδες εργαζομένων.

Οι παροχές των προγραμμάτων εθελούσιας εξόδου που καταβλήθηκαν στις χρήσεις 2018 και 2017 περιλαμβάνονται στις απεικονίσεις για τα μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα.

Υποχρεώσεις Ισολογισμού	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - χρηματοδοτούμενες	64	93	64	92
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - μη χρηματοδοτούμενες	129	102	124	95
Σύνολο	192	194	187	188

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων για την Τράπεζα και για τον Όμιλο ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - χρηματοδοτούμενες	(14)	(1)	(13)	(1)
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - μη χρηματοδοτούμενες	161	39	153	37
Σύνολο	147	38	140	36

Α) Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - Χρηματοδοτούμενες

Τα ποσά που αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης αναλύονται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Παρούσα αξία υποχρεώσεων	80	116	80	116
Εύλογη αξία περιουσιακών στοιχείων	(16)	(24)	(16)	(24)
Υποχρέωση στον Ισολογισμό	64	93	64	92

Στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα η Τράπεζα ακολουθεί τις προτάσεις της ασφαλιστικής εταιρίας σε σχέση με το ύψος των εισφορών. Οι αναμενόμενες εισφορές της Τράπεζας προς τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών στο προσωπικό ανέρχονται σε € 2 εκατ. για το 2019. Σημειώνεται επίσης, ότι δεν υπάρχουν δεσμεύσεις από το νόμο σχετικά με το επίπεδο χρηματοδότησης των καθορισμένων παροχών στο προσωπικό λόγω εξόδου, από την υπηρεσία που παρέχει η Τράπεζα.

Η κίνηση στην αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών αναλύεται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης	116	123	116	123
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	6	6	6	6
Δαπάνη τόκου	2	2	2	2
Εισφορές εργαζομένων	1	1	1	1
Παροχές που καταβλήθηκαν από τα περιουσιακά στοιχεία	(23)	(9)	(23)	(9)
Ζημία / (κέρδος) περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	(18)	(5)	(18)	(5)
Κόστος προϋπηρεσίας κατά τη χρήση	(3)	(4)	(3)	(4)
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημίες	(0)	2	(0)	2
Υπόλοιπο λήξης	80	116	80	116

Η κίνηση στην εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων για τον Όμιλο και την Τράπεζα αναλύεται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης	24	28	24	28
Αναμενόμενη απόδοση των περιουσιακών στοιχείων	0	0	0	0
Εισφορές εργοδότη	15	1	15	1
Εισφορές εργαζομένων	1	1	1	1
Παροχές που καταβλήθηκαν από τα περιουσιακά στοιχεία	(23)	(9)	(23)	(9)
Έξοδα	(0)	(0)	(0)	(0)
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημίες)	0	2	0	2
Υπόλοιπο λήξης	16	24	16	24
Απόδοση περιουσιακών στοιχείων	0	2	0	2

Τα περιουσιακά στοιχεία για τον Όμιλο και για την Τράπεζα είναι επενδυμένα ως ακολούθως:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Διαχείριση Διαθεσίμων	23,4%	24,8%	23,4%	24,8%
Ομόλογα	60,3%	53,6%	60,3%	53,6%
Καταθέσεις	16,1%	3,9%	16,1%	3,9%
Μετοχές	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Αμοιβαία κεφάλαια	0,1%	17,7%	0,1%	17,7%

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων για τον Όμιλο και την Τράπεζα ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	6	6	6	6
Καθαρή δαπάνη τόκου	1	1	1	1
Έξοδα	0	0	0	0
Αναγνώριση κόστους προϋπηρεσίας	(3)	(4)	(3)	(4)
Κόστος περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	(18)	(5)	(18)	(5)
Σύνολο	(14)	(1)	(13)	(1)

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Καθαρή Θέση για τον Όμιλο και την Τράπεζα αναλύονται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Προσαρμογές στις υποχρεώσεις από αλλαγή των υποθέσεων	0	(1)	0	(1)
Εμπειρικές προσαρμογές στις υποχρεώσεις	0	(1)	0	(1)
Εμπειρικές προσαρμογές στα περιουσιακά στοιχεία	0	2	0	2
Συνολικό ποσό που αναγνωρίζεται στην Καθαρή Θέση	0	0	0	0

Βάσει των παραπάνω, οι μεταβολές στην καθαρή υποχρέωση η οποία είναι αναγνωρισμένη στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης για τον Όμιλο και την Τράπεζα αναλύονται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης	93	95	92	95
Σύνολο δαπάνης που αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	(14)	(1)	(13)	(1)
Εισφορές εργοδότη	(15)	(1)	(15)	(1)
Ποσό που αναγνωρίστηκε στην καθαρή θέση	(0)	(0)	(0)	(0)
Υπόλοιπο λήξης	64	93	64	92

Β) Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση – Μη χρηματοδοτούμενες

Τα ποσά που αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης αναλύονται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Παρούσα αξία υποχρεώσεων	129	102	124	95
Υποχρέωση στον Ισολογισμό	129	102	124	95

Η κίνηση στην παρούσα αξία της υποχρέωσης για τον Όμιλο και την Τράπεζα αναλύεται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης	102	101	95	89
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	7	5	4	5
Δαπάνη τόκου	2	2	2	2
Παροχές που καταβλήθηκαν από τον εργοδότη	(129)	(36)	(125)	(34)
Ζημία/(κέρδος) περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	152	32	147	30
Κόστος προϋπηρεσίας κατά τη χρήση	0	0	0	0
Αναλογιστικά (κέρδη)/ ζημίες	0	3	0	3
Μεταφορά θυγατρικών στις διακοπτομένες δραστηριότητες	(1)	(6)	-	-
Αποαναγνώριση θυγατρικών εταιρειών	(3)	(0)	-	-
Υπόλοιπο λήξης	129	102	124	95

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων για τον Όμιλο και την Τράπεζα ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	7	5	4	5
Δαπάνη τόκου	2	2	2	2
Αναγνώριση κόστους προϋπηρεσίας	0	0	0	0
Κόστος περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	152	32	147	30
Σύνολο	161	39	153	37

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Καθαρή Θέση για τον Όμιλο και την Τράπεζα απευθείας αναλύονται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Προσαρμογές στις υποχρεώσεις από αλλαγή των υποθέσεων	2	(1)	2	(1)
Εμπειρικές προσαρμογές στις υποχρεώσεις	(2)	(2)	(2)	(2)
Συνολικό ποσό που αναγνωρίζεται στην Καθαρή Θέση	(0)	(3)	(0)	(3)

Βάσει των παραπάνω, οι μεταβολές στην καθαρή υποχρέωση η οποία είναι αναγνωρισμένη στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης για τον Όμιλο και την Τράπεζα αναλύονται ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης	102	101	95	89
Σύνολο δαπάνης που αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	161	39	153	37
Παροχές που καταβλήθηκαν από τον εργοδότη	(129)	(36)	(125)	(34)
Ποσό που αναγνωρίστηκε στην καθαρή θέση	0	3	0	3
Μεταφορά θυγατρικών στις διακοπτόμενες δραστηριότητες και αποαναγνώριση θυγατρικών εταιρειών	(4)	(6)	-	-
Υπόλοιπο λήξης	129	102	124	95

Η αναμενόμενη σταθμισμένη μέση διάρκεια των υποχρεώσεων των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών είναι 12,3 έτη και 11,9 έτη για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα.

Οι κύριες αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν από τον Όμιλο και την Τράπεζα έχουν ως εξής:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Προεξοφλητικό Επιτόκιο	1,8%	1,6%	1,8%	1,6%
Ρυθμός πληθωρισμού	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%
Αναμενόμενη Απόδοση Περιουσιακών Στοιχείων	1,8%	1,6%	1,8%	1,6%
Μελλοντικές Αυξήσεις Μισθών	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%

Σύμφωνα με το αναθεωρημένο Δ.Λ.Π. 19, το επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό της αναμενόμενης απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων, είναι το προεξοφλητικό επιτόκιο βάσει του οποίου υπολογίζεται η υποχρέωση για παροχές μετά την απασχόληση.

Ανάλυση ευαισθησίας στις υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών

Η ανάλυση ευαισθησίας της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών στο προσωπικό λόγω εξόδου από την υπηρεσία είναι η ακόλουθη:

Κύριες υποθέσεις	Επίδραση στη δεδουλευμένη υποχρέωση καθορισμένων παροχών (Όμιλος)			Επίδραση στη δεδουλευμένη υποχρέωση καθορισμένων παροχών (Τράπεζα)		
	Αλλαγή στην υπόθεση	Αύξηση	Μείωση	Αλλαγή στην υπόθεση	Αύξηση	Μείωση
Επιτόκιο προεξόφλησης	+/-0,50%	-3,8%	4,2%	+/-0,50%	-3,7%	4,1%
Αύξηση αποδοχών	+/-0,50%	3,9%	-3,6%	+/-0,50%	3,9%	-3,5%
Ρυθμός οικειοθελών αποχωρήσεων	αύξηση/μείωση κατά 50%	-2,7%	2,3%	αύξηση/μείωση κατά 50%	-2,8%	2,3%

Η ανωτέρω ανάλυση ευαισθησίας βασίζεται στη μεταβολή κάθε παραδοχής διατηρώντας όλες τις άλλες παραδοχές σταθερές. Σε ένα οικονομικό περιβάλλον όμως οι παραδοχές δεν είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους και συνήθως επηρεάζονται συνολικά. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση της ευαισθησίας είναι η ίδια με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται κατά τον

υπολογισμό της υποχρέωσης που αναγνωρίζεται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης. Το τελικό κόστος των καθορισμένων παροχών εξαρτάται από την πραγματική μελλοντική εμπειρία σχετικά με τις πραγματικές αυξήσεις μισθών και από άλλους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν το κόστος, όπως η κινητικότητα των εργαζομένων και οι νέες προσλήψεις.

Ισχύοντα Προγράμματα Εισφορών

Η συνολική εισφορά στα κρατικά ασφαλιστικά ταμεία, στα τρέχοντα κρατικά προγράμματα παροχών και στα ισχύοντα προγράμματα εισφορών για τον Όμιλο και την Τράπεζα για το 2018, ανήλθαν στα € 97 εκατ. και € 93 εκατ. αντίστοιχα (2017: € 107 εκατ. για τον Όμιλο και € 101 εκατ. για την Τράπεζα).

Παρατίθεται σύνοψη των προγραμμάτων εισφορών του Ομίλου:

1. Εθνικό Συνταξιοδοτικό Πρόγραμμα Τράπεζας Πειραιώς και Θυγατρικών Εσωτερικού

Το κύριο μετά-συνταξιοδοτικό πλάνο της Τράπεζας ορίζεται από συγκεκριμένες εισφορές που ορίζονται από το κρατικό ασφαλιστικό ταμείο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Η συνεισφορά του εργοδότη και των εργαζομένων στο μετα-συνταξιοδοτικό πρόγραμμα ορίζονται από τον νόμο και ισούνται σήμερα με 20,51% των μισθών των εργαζομένων για τον εργοδότη και 13,45% για τους μισθούς των εργαζομένων με το αντίστοιχο πλαφόν.

2. Εθνικό Πρόγραμμα Υγείας Τράπεζας Πειραιώς

Η προκαθορισμένη συνεισφορά στο Εθνικό Σύστημα Υγείας ανέρχεται στο 6% του μισθού του εργαζομένου. Η συνεισφορά του εργαζομένου ανέρχεται στο 3% του μισθού του. Ανάλογες εισφορές πληρώνονται για τα ασφαλισμένα μέλη των οικογενειών των ασφαλισμένων (όπως ο/η σύζυγος που δεν εργάζεται και τα τέκνα) και αυξάνονται στην περίπτωση που ο/η σύζυγος εργάζεται ή στην περίπτωση που μέλη της οικογένειας είναι επίσης ασφαλισμένα. Η συνεισφορά των συνταξιοδοτημένων εργαζομένων αντιστοιχεί σε ποσοστό της σύνταξής τους, ενώ επιπλέον εισφορές υφίστανται για επιπλέον ασφαλισμένα μέλη της οικογένειας. Το Εθνικό Πρόγραμμα Υγείας προσφέρει οφέλη στους εργαζομένους πριν και έπειτα της συνταξιοδότησής τους καθώς και στα ασφαλισμένα μέλη της οικογένειάς τους.

3. Ιδιωτικό Συνταξιοδοτικό Πρόγραμμα Τράπεζας Πειραιώς

Επιπλέον, η Τράπεζα Πειραιώς παρείχε στους εργαζομένους της πέντε ιδιωτικά συνταξιοδοτικά προγράμματα καθορισμένων εισφορών σε συνεργασία με τρεις ασφαλιστικές εταιρείες. Σύμφωνα με τους όρους των προγραμμάτων, ο εργαζόμενος κατά την παραίτησή του λάμβανε ποσό είτε ίσο είτε προκαθορισμένο ποσοστό του ποσού που συγκεντρώθηκε κατά τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα, εξαρτώμενο από τα έτη συμμετοχής σε αυτό, με εξαίρεση ενός προγράμματος όπου ο εργαζόμενος λάμβανε πιστοποίηση του ποσού που θα ληφθεί αφού συνταξιοδοτηθεί. Τα δύο προγράμματα είχαν καθορισμένες εισφορές τόσο από την Τράπεζα όσο και από τον Εργαζόμενο, τα υπόλοιπα δύο προγράμματα έχουν εισφορές από την Τράπεζα και στο πέμπτο οι εισφορές δίνονταν μόνο από τον εργαζόμενο. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα διακόπηκε από την Τράπεζα την 31/12/2018 και οι ασφαλισμένοι εργαζόμενοι στο εν λόγω πρόγραμμα θα υπαχθούν σε ένα νέο πλάνο συνταξιοδότησης, το οποίο είναι σε διαδικασία εξέλιξης από την Τράπεζα και θα υλοποιηθεί την 1/1/2019.

4. Ιδιωτικά Ασφαλιστικά Προγράμματα Εισφορών για τέκνα εργαζομένων Ομίλου

Η Τράπεζα προσφέρει τρία προγράμματα ορισμένων εισφορών στα τέκνα των εργαζομένων, αναλόγως της Τράπεζας από την οποία προέρχονται. Τα τρία προγράμματα έχουν τους ίδιους όρους και τα ίδια προαπαιτούμενα.

Το συνολικό ποσό που συγκεντρώθηκε κατά την διάρκεια της ασφάλισης του εργαζομένου (εισφορές τράπεζας, εργαζομένου και τόκοι) παρέχεται ως εφάπαξ ποσό είτε στο ίδιο το τέκνο (αν πληρούνται κάποιοι όροι όπως γάμος, εργασία, 25ο έτος και θάνατος του εργαζομένου γονέα, κλπ.) είτε στον εργαζόμενο γονέα στις περιπτώσεις της αποχώρησης από την τράπεζα λόγω συνταξιοδότησης, της συμμετοχής σε πρόγραμμα εθελουσίας, είτε στην περίπτωση μερικής-ολικής ανικανότητας και θανάτου του ασφαλιζομένου τέκνου. Στην περίπτωση παραίτησης του εργαζομένου, λαμβάνει το ποσό των εισφορών του και τους τόκους.

5. Ιδιωτικά Προγράμματα Υγείας Τράπεζας Πειραιώς

Επιπλέον, η Τράπεζα προσφέρει στους εργαζομένους και στις οικογένειές τους (σύζυγος και τέκνα με όρια ηλικίας) Ασφαλιστικό Πρόγραμμα Υγείας & Ζωής. Περιλαμβάνει ασφάλεια ζωής του εργαζομένου, αποζημίωση σε περίπτωση μερικής ή ολικής ανικανότητας του εργαζομένου λόγω ατυχήματος ή σοβαρής ασθένειας, νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη για τον εργαζόμενο και τους ασφαλισμένους της οικογένειάς του, επίδομα επέμβασης/ παραμονής στο νοσοκομείο, επίδομα τοκετού και check up. Η τράπεζα πληρώνει συγκεκριμένα μηνιαία ασφάλιστρα στην ασφαλιστική εταιρεία για τα θέματα υγείας του εργαζομένου και των ασφαλισμένων μελών και ποσοστό του μισθού για τις παροχές ζωής και την ασφάλεια ανικανότητας – αναπηρίας. Σε περίπτωση συμμετοχής στο Πρόγραμμα συζύγου ή τέκνου που δεν είναι ασφαλισμένοι σε Κρατικό φορέα ως προστατευόμενα μέλη του εργαζομένου, τότε η ιδιωτική ασφάλεια καλύπτει την νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη και ο εργαζόμενος πληρώνει ένα ορισμένο ποσό μηνιαίως το οποίο αφαιρείται από τη μισθοδοσία του αντίστοιχα.

6. Συνταξιοδοτικά Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών για τις θυγατρικές Εσωτερικού

Οι εταιρείες Πειραιώς Leasing Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε., ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε. και Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε. προσφέρουν στους εργαζομένους συνταξιοδοτικά προγράμματα. Σύμφωνα με τις πρόνοιες των συμβολαίων, ο εργαζόμενος λαμβάνει ποσό ίσο με το συνολικό ποσό που συγκεντρώθηκε κατά την συμμετοχή του/της στο πρόγραμμα, εξαρτώμενο από τα έτη της συμμετοχής σε αυτό. Καταβάλλονται επίσης μηνιαίες εισφορές από τον εργαζόμενο και τον εργοδότη ως ποσοστό του μικτού μηνιαίου μισθού.

7. Συνταξιοδοτικά Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών για τα καταστήματα και τις θυγατρικές Εξωτερικού

Για το κατάστημα του Λονδίνου της Τράπεζας Πειραιώς κάθε εργαζόμενος υπογράφει ένα ατομικό συμβόλαιο σύμφωνα με το οποίο ο εργοδότης συνεισφέρει ποσοστό του μισθού στο ατομικό συνταξιοδοτικό πρόγραμμα του κάθε εργαζομένου. Το ποσοστό συμμετοχής διαφέρει σε κάθε συμβόλαιο και οι εισφορές αυτές γίνονται σε μηνιαία βάση. Ο εργαζόμενος έχει την δυνατότητα να λάβει το σωρευμένο ποσό είτε σε μορφή εφάπαξ είτε κατά ένα τμήμα σαν ετήσια παροχή και το υπολειπόμενο ποσό με τη μορφή εφάπαξ. Σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου, ο εργαζόμενος πρέπει να είναι στην ηλικία συνταξιοδότησης προκειμένου να λάβει το ποσό που δικαιούται.

Για τις θυγατρικές του Ομίλου Φιλοκτηματική Δημόσια Ltd. και Φιλοκτηματική Εργοληπτική Ltd. που εδρεύουν στην Κύπρο, ο εργοδότης και οι υπάλληλοι συνεισφέρουν στο Κυβερνητικό Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων με βάση τους μισθούς των υπαλλήλων. Επιπρόσθετα, οι θυγατρικές αυτές υπόκεινται σε σχέδιο καθορισμένων συνεισφορών, ενώ τα περιουσιακά στοιχεία τους τηρούνται σε ξεχωριστό ταμείο υπό τη διαχείριση επιτροπής. Το εν λόγω σχήμα χρηματοδοτείται με πληρωμές από τις θυγατρικές του Ομίλου και τους υπαλλήλους.

8. Αποταμιευτικά Ιδιωτικά Προγράμματα Τέκνων Ελληνικών Θυγατρικών

Οι εταιρείες Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών προσφέρει προγράμματα καθορισμένων εισφορών στα τέκνα

των εργαζομένων που έχουν τους ίδιους όρους και τις ίδιες προϋποθέσεις. Το συνολικό ποσό που συγκεντρώνεται την περίοδο της ασφάλισης (εισφορές υπαλλήλου και Τράπεζας επιπλέον τόκων) παρέχεται σε μορφή εφάπαξ ποσού είτε στο ίδιο το τέκνο, αν πληρούνται κάποιες προδιαγραφές όπως γάμος του τέκνου, εργασία, 25ο έτος ηλικίας και θάνατος του γονέα-εργαζομένου είτε στον γονέα-εργαζόμενο σε περιπτώσεις όπως η αποχώρηση από την Τράπεζα λόγω συνταξιοδότησης, παραίτησης, συμμετοχής σε πρόγραμμα εθελουσίας εξόδου, μερική ή ολική ανικανότητα και θάνατος του ασφαλιζομένου τέκνου.

9. Ιδιωτικά Προγράμματα Υγείας Θυγατρικών Εσωτερικού

Οι εταιρείες Πειραιώς Leasing Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε., Πειραιώς Χρηματοδοτικές Μισθώσεις (πρώην Κύπρου), ETBA ΒΙ.ΠΕ Α.Ε., Πειραιώς Real Estate Α.Ε., Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε., Πειραιώς Direct Solutions Α.Ε., Πειραιώς Factoring Α.Ε., Πειραιώς Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, Πειραιώς Asset Management ΑΕΔΑΚ, Πειραιώς Capital Management Α.Ε., Piraeus Jeremie Tech Catalyst Management Α.Ε. και Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, προσφέρουν στους εργαζομένους ομαδικά προγράμματα υγείας τα οποία περιλαμβάνουν ασφάλεια ζωής, αποζημίωση σε περίπτωση μόνιμης και ολικής ανικανότητας λόγω ατυχήματος ή σοβαρής ασθένειας, νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη για τον εργαζόμενο και τα εξαρτώμενα μέλη, επίδομα για χειρουργικές επεμβάσεις και επίδομα τοκετού. Οι θυγατρικές πληρώνουν μηνιαία ασφάλιστρα στις ασφαλιστικές εταιρείες. Για την κάλυψη της νοσοκομειακής και εξωνοσοκομειακής περίθαλψης των προστατευόμενων μελών (σύζυγος, τέκνα), στις εταιρείες Πειραιώς Leasing Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε., Πειραιώς Χρηματοδοτικές Μισθώσεις (πρώην Κύπρου), Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε., Πειραιώς Factoring Α.Ε., Πειραιώς Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, Πειραιώς Asset Management ΑΕΔΑΚ και Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, τα ασφάλιστρα επίσης πληρώνονται από τις θυγατρικές.

Στις περιπτώσεις των ETBA ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε. και Πειραιώς Real Estate Α.Ε. ο εργαζόμενος πληρώνει μηνιαία ασφάλιστρα ανά ασφαλιζόμενο μέλος, ποσό το οποίο κρατείται από τον μηνιαίο μισθό.

Για τις εταιρείες Πειραιώς Direct Solutions Α.Ε., Πειραιώς Capital Management Α.Ε. και Piraeus Jeremie Tech Catalyst Management Α.Ε., σε περίπτωση που ο/η ασφαλιζόμενος σύζυγος και τέκνα δεν είναι προστατευόμενα μέλη στην κρατική ασφάλεια υγείας, τότε ο εργαζόμενος πληρώνει μηνιαία ένα ορισμένο ποσό ανά ασφαλισμένο άτομο το οποίο αφαιρείται από τον μισθό του.

10. Ιδιωτικά Προγράμματα Υγείας για Καταστήματα και Θυγατρικές Εξωτερικού

Το υποκατάστημα Λονδίνου της Τράπεζας Πειραιώς προσφέρει στους εργαζομένους ομαδικό πρόγραμμα υγείας το οποίο περιλαμβάνει ασφάλεια ζωής, αποζημίωση σε περίπτωση μόνιμης και ολικής ανικανότητας λόγω ατυχήματος ή σοβαρής ασθένειας, νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη για τον εργαζόμενο και τα εξαρτώμενα μέλη. Τα ασφάλιστρα πληρώνονται από την Τράπεζα σε ετήσια βάση. Οι εργαζόμενοι έχουν την δυνατότητα να ασφαλίσουν τους συγγενείς τους κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις στο πρόγραμμα με τις ίδιες παροχές για νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη, για τους οποίους τα ασφάλιστρα πληρώνονται από την Τράπεζα.

Η Tirana Bank I.B.C. προσφέρει στους εργαζομένους ομαδικό πρόγραμμα υγείας το οποίο περιλαμβάνει ασφάλεια ζωής, αποζημίωση σε περίπτωση μόνιμης και ολικής ανικανότητας λόγω ατυχήματος ή σοβαρής ασθένειας, νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη για τον εργαζόμενο και τα εξαρτώμενα μέλη. Τα ασφάλιστρα πληρώνονται από την Τράπεζα σε ετήσια βάση με μηνιαίο διακανονισμό. Οι εργαζόμενοι έχουν την δυνατότητα να ασφαλίσουν, για νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη, συγγενείς (τέκνα ή συζύγους) που πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, πληρώνοντας το ανάλογο ασφάλιστρο.

Η Piraeus Bank Bulgaria A.D., Piraeus Insurance Brokerage Eood και η Varna Asset Management Eood προσφέρουν ομαδικό πρόγραμμα υγείας για νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη. Τα ασφάλιστρα πληρώνονται σε μηνιαία βάση. Ο εργαζόμενος πληρώνει το ασφάλιστρο για τα μέλη της οικογένειάς του που επιθυμεί να ασφαλίσει. (τέκνα, σύζυγοι και γονείς).

Οι JSC Piraeus Bank ICB, Solum Enterprise LLC και Akinita Ukraine LLC στην Ουκρανία προσφέρουν στους εργαζομένους ομαδικά ασφαλιστήρια υγείας για νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη. Τα ασφάλιστρα πληρώνονται ανά τρίμηνο.

Οι Piraeus Real Estate Consultants SRL και Pireaus Leasing Romania S.A. στην Ρουμανία προσφέρουν ένα Checkup (σε ετήσια βάση ή και πιο συχνά κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες πχ. Μακρόχρονη άδεια εργαζομένου λόγω ασθενείας) μόνο στους εργαζομένους, χωρίς να υφίσταται σύμβαση με ασφαλιστική.

Οι Φιλοκτηματική Δημόσια Ltd και η Philoktimatiki Ergoliptiki Ltd στην Κύπρο προσφέρουν ομαδικό πρόγραμμα υγείας στους εργαζομένους το οποίο περιλαμβάνει ασφάλεια ζωής, αποζημίωση σε περίπτωση μόνιμης και ολικής ανικανότητας λόγω ατυχήματος ή σοβαρής ασθένειας, νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη για τον εργαζόμενο και τα εξαρτώμενα μέλη. Τα ασφάλιστρα πληρώνονται σε μηνιαία βάση από τους εργαζομένους και τις θυγατρικές.

43 Ενδεχόμενες υποχρεώσεις, εξασφαλίσεις, μεταφορές χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και δεσμεύσεις

43.1 Νομικά θέματα

Υπάρχουν ορισμένες εκκρεμείς απαιτήσεις και δικαστικές αγωγές κατά του Ομίλου και της Τράπεζας στα πλαίσια της συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας. Για τις περιπτώσεις για τις οποίες δεν έχει αναγνωριστεί πρόβλεψη, η Διοίκηση επί του παρόντος δεν είναι σε θέση να εκτιμήσει την πιθανή ζημία καθώς:

α) οι αγωγές είτε βρίσκονται σε αρχικό στάδιο είτε μπορεί να διαρκέσουν αρκετά χρόνια χωρίς κάποια βεβαιότητα σχετικά με την πιθανότητα της τελικής έκβασης, ή

β) υπάρχουν σημαντικά νομικά ζητήματα σε εκκρεμότητα που πρέπει να επιλυθούν τα οποία θα επέφεραν σημαντική μεταβολή στην αξιολόγηση.

Ωστόσο, με βάση την κρίση της Διοίκησης και τη γνωμοδότηση των Νομικών Υπηρεσιών του Ομίλου και της Τράπεζας, η οριστική διευθέτηση των εν λόγω υποθέσεων δεν αναμένεται να έχει σημαντική επίπτωση στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων και στην Κατάσταση Ταμειακών Ροών Του Ομίλου και της Τράπεζας. Το ποσό των προβλέψεων που έχει υπολογίσει η Διοίκηση κατά την 31/12/2018 για επίδικες απαιτήσεις για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα ανέρχεται σε € 35 εκατ. και € 28 εκατ. (31/12/2017: € 32 εκατ. και € 26 εκατ. αντίστοιχα).

43.2 Εκκρεμείς φορολογικοί έλεγχοι

Η Τράπεζα έχει ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές μέχρι και τη χρήση του 2010.

Για τις χρήσεις 2011 - 2016, απαιτήθηκαν φορολογικοί έλεγχοι για την Τράπεζα, και όλες τις Ελληνικές Ανώνυμες Εταιρείες. Οι εν λόγω φορολογικοί έλεγχοι διενεργήθηκαν από τους ορκωτούς ελεγκτές κατά το Ν.2190/1920 σύμφωνα με το άρθρο

82 του Ν.2238/1994 και το άρθρο 65Α του Ν.4174/2013, όπως ίσχυαν.

Από τη χρήση 2016 και μετά η έκδοση του Φορολογικού Πιστοποιητικού Ελέγχου έγινε προαιρετική, ωστόσο, η Διοίκηση επέλεξε για την Τράπεζα και τις ελληνικές θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου να συνεχίσουν τη λήψη του Φορολογικού Πιστοποιητικού από τους σχετικούς ορκωτούς ελεγκτές. Η φορολογική αρχή διατηρεί το δικαίωμα να προχωρήσει σε φορολογικό έλεγχο εντός του θεσπισθέντος πλαισίου, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 36 του Ν.4174/2013.

Για τις χρήσεις 2011 και 2012, σύμφωνα με το άρθρο 82 παρ. 5 του Ν.2238/1994, έχει ολοκληρωθεί ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας και έχει εκδοθεί το Φορολογικό Πιστοποιητικό Ελέγχου από την εταιρεία PricewaterhouseCoopers A.E. χωρίς επιφύλαξη και ευρήματα.

Ο φορολογικός έλεγχος για την χρήση 2013 έχει ολοκληρωθεί από την PricewaterhouseCoopers A.E. και το σχετικό Φορολογικό Πιστοποιητικό Ελέγχου, έχει εκδοθεί και υποβληθεί στο Υπουργείο Οικονομικών, διατυπώνεται δε, θέμα έμφασης, αναφορικά με τις διατάξεις που εφαρμόστηκαν για την φορολογική αντιμετώπιση των αποκτηθέντων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού ελληνικών υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση τις οποίες στοιχειοθετείται η απαλλαγή από φορολογικές επιβαρύνσεις.

Για τις χρήσεις 2014, 2015 και 2016, έχει ολοκληρωθεί ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας από την PricewaterhouseCoopers A.E. και έχει εκδοθεί το Φορολογικό Πιστοποιητικό Ελέγχου χωρίς να διατυπώνεται επιφύλαξη και ευρήματα. Για τη χρήση 2017 ο φορολογικός έλεγχος έχει ολοκληρωθεί από την Deloitte A.E. και έχει εκδοθεί το Φορολογικό Πιστοποιητικό Ελέγχου χωρίς να διατυπώνεται επιφύλαξη και ευρήματα. Για την χρήση 2018 ο φορολογικός έλεγχος βρίσκεται σε εξέλιξη και διενεργείται από τον τακτικό ελεγκτή της Τράπεζας Deloitte A.E.

Όσον αφορά στις ημεδαπές θυγατρικές του Ομίλου που υποχρεούνται σε έλεγχο από ορκωτό ελεγκτή και για τις οποίες η διοίκηση έχει επιλέξει προαιρετικά να αποκτήσει τα πιστοποιητικά ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 65Α του Ν.4174/2013, οι φορολογικοί έλεγχοι των εταιρειών αυτών για τη χρήση 2017 έχουν ολοκληρωθεί και έχουν εκδοθεί τα σχετικά Φορολογικά Πιστοποιητικά Ελέγχου, ενώ για την χρήση 2018 διενεργείται ήδη από τους νόμιμους ελεγκτές των εταιρειών φορολογικός έλεγχος, χωρίς να έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Οι ανέλεγκτες χρήσεις των θυγατρικών, συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών του Ομίλου παρατίθενται στη Σημείωση 29 των ετήσιων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων και ως εκ τούτου, οι φορολογικές τους υποχρεώσεις για τις χρήσεις αυτές δεν έχουν καταστεί οριστικές.

Οι Φορολογικές Αρχές δεν έχουν ελέγξει όλες τις χρήσεις των θυγατρικών εταιρειών και συνεπώς οι φορολογικές τους υποχρεώσεις για τις χρήσεις αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν οριστικές.

Πρόσθετοι φόροι και προσαυξήσεις μπορούν να επιβληθούν ως αποτέλεσμα των εν λόγω φορολογικών ελέγχων που διενεργούνται από τις Φορολογικές Αρχές αν και δεν αναμένεται να έχει ουσιώδη επίπτωση στις Οικονομικές Καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας.

43.3 Πιστωτικές δεσμεύσεις

Ο Όμιλος και η Τράπεζα, στο πλαίσιο των συνήθων χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων του, συνάπτει συμβατικές πιστωτικές δεσμεύσεις με τους πελάτες του προκειμένου να εξυπηρετήσει τις χρηματοδοτικές τους ανάγκες ή υποχρεώσεις. Οι συμβατικές δεσμεύσεις, λόγω της φύσης τους, αντιμετωπίζονται ως στοιχεία εκτός ισολογισμού. Οι Πιστωτικές δεσμεύσεις αφορούν Εγγυητικές επιστολές, Ενέγγυες πιστώσεις και Εγκεκριμένες αλλά μη εκταμειωθείσες πιστωτικές διευκολύνσεις.

Γενικά οι Εγγυητικές επιστολές και Ενέγγυες πιστώσεις διασφαλίζουν την πληρωμή σε τρίτο μέρος για εμπορικές συναλλαγές ενός πελάτη ή εγγυώνται την καλή εκτέλεση μιας συμφωνίας ενός πελάτη σε τρίτο εμπλεκόμενο. Οι μη ανακληθείσες αξιοποιημένες πιστωτικές δεσμεύσεις είναι συμφωνίες χορηγήσεων που προϋποθέτουν τη μη αθέτηση των αναγραφόμενων όρων της συμφωνίας από τον πελάτη. Ο Όμιλος και η Τράπεζα αναγνωρίζοντας τον εγγενή πιστωτικό κίνδυνο αυτών των Πιστωτικών δεσμεύσεων, εφαρμόζει την ίδια Πιστοδοτική Πολιτική, τις ίδιες εγκριτικές διαδικασίες και ελέγχους όπως αυτά εφαρμόζονται στα Δάνεια και τις απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος που αναγράφονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

Κατά την 31/12/2018 ο Όμιλος και η Τράπεζα έχει αναλάβει τις ακόλουθες κεφαλαιακές δεσμεύσεις:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Εγγυητικές επιστολές	2.788	2.770	3.012	2.939
Ενέγγυες Πιστώσεις	33	37	32	34
Μη ανακλητά αξιοποιημένα πιστωτικά όρια	469	500	513	354
Συνολικές δεσμεύσεις	3.290	3.307	3.556	3.328

Τα μη ανακλητά αξιοποιημένα πιστωτικά όρια της 31/12/2018 προσμετρώνται στον υπολογισμό του Σταθμισμένου Ενεργητικού (RWA) για σκοπούς κεφαλαιακής επάρκειας υπό τους εν ισχύ κεφαλαιακούς κανόνες. Σημειώνεται ότι υπολογίζεται αναμενόμενη Πιστωτική Ζημιά (ECL allowance) για τα μη ανακλητά αξιοποιημένα πιστωτικά όρια καθώς και για τις ενέγγυες πιστώσεις και εγγυητικές επιστολές.

Όμιλος	Εγγυητικές επιστολές - Εσωτερική διαβάθμιση						
	31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	ΡΟCΙ	Σύνολο	Προβλέψεις
Ισχυρή		2.115	-	-	-	2.115	5
Προτεινόμενη		274	0	-	-	274	6
Προσωρινή καθυστέρηση		-	75	-	-	75	3
Σε αθέτηση		-	-	325	-	325	105
Σύνολο		2.388	75	325	0	2.788	119

Όμιλος	Εγγυητικές επιστολές - Κίνηση ονομαστικής αξίας				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	2.262	186	321	-	2.770
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	-	-	0
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	2.262	186	321	-	2.770
Νέα στοιχεία εκτός ισολογισμού δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	1.270	6	66	-	1.342
Αποπληρωμένα στοιχεία εκτός ισολογισμού/λήξης	(1.100)	(107)	(86)	-	(1.293)
Μεταφορά στις Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	(28)	(3)	(1)	-	(32)
Αποαναγνωρισμένα στοιχεία εκτός ισολογισμού(εξααιρουμένων των διαγραφών)	-	(0)	-	-	(0)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(32)	32	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(16)	-	16	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	25	(25)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(15)	15	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	6	-	(6)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	2	(2)	-	0
Συναλλαγματικές αναπροσαρμογές	0	0	-	-	0
Λοιπά	0	(1)	1	-	(0)
Την 31/12/2018	2.388	75	325	0	2.788

Όμιλος	Εγγυητικές επιστολές - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	-	-	-	-	0
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	14	8	114	-	136
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	14	8	114	-	136
Μεταφορά στις Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	(0)	(0)	-	-	(0)
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(1)	1	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(5)	-	5	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	0	(0)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(3)	3	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	0	-	(0)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	0	(0)	-	0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	3	(3)	(18)	-	(18)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	0	1	-	1
Λοιπές κινήσεις	0	0	(0)	-	0
Την 31/12/2018	12	3	105	0	119

Τράπεζα	Εγγυητικές επιστολές - Εσωτερική διαβάθμιση						
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο	Προβλέψεις	Υπόλοιπο
Ισχυρή	2.248	-	-	-	2.248	5	2.243
Προτεινόμενη	364	-	-	-	364	7	357
Προσωρινή καθυστέρηση	-	75	-	-	75	3	72
Σε αθέτηση	-	-	325	-	325	105	220
Σύνολο	2.612	75	325	0	3.012	120	2.892

Τράπεζα	Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις - Κίνηση ονομαστικής αξίας					
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο	
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	2.435	183	322	-	2.939	
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	-	-	0	
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	2.435	183	322	-	2.939	
Νέα στοιχεία εκτός ισολογισμού δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	1.295	6	66	-	1.367	
Αποπληρωμένα στοιχεία εκτός ισολογισμού/λήξης	(1.101)	(107)	(86)	-	(1.294)	
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(31)	31	-	-	0	
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(16)	-	16	-	0	
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	25	(25)	-	-	0	
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(15)	15	-	0	
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	7	-	(7)	-	0	
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	2	(2)	-	0	
Την 31/12/2018	2.612	75	325	0	3.012	

Τράπεζα	Εγγυητικές επιστολές- Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	-	-	-	-	0
Αναταξινόμηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	-	-	0
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	14	8	114	-	136
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	14	8	114	-	136
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(1)	1	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	(5)	-	5	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	0	(0)	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 3	-	(3)	3	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 1	0	-	(0)	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 3 σε Στάδιο 2	-	0	(0)	-	0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	3	(3)	(18)	-	(17)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	0	1	-	1
Την 31/12/2018	13	3	105	0	120

Όμιλος 31/12/2018	Ενέγγυες πιστώσεις- Εσωτερική διαβάθμιση						
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο	Προβλέψεις	Υπόλοιπο
Ισχυρή	29	-	-	-	29	0	28
Προτεινόμενη	3	-	-	-	3	0	3
Προσωρινή καθυστέρηση	-	0	-	-	0	0	0
Σε αθέτηση	-	-	2	-	2	0	2
Σύνολο	31	0	2	0	33	0	33

Όμιλος	Ενέγγυες πιστώσεις - Κίνηση ονομαστικής αξίας				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	26	1	10	-	37
Επανεπιμέτρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	-	-	0
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	26	1	10	-	37
Νέα στοιχεία εκτός ισολογισμού δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	13	0	2	-	15
Μεταφορά στις Διακοπτόμενες Δραστηριότητες	(3)	-	-	-	(3)
Αποπληρωμένα στοιχεία εκτός ισολογισμού/λήξης	(5)	(1)	(10)	-	(16)
Συναλλαγματικές αναπροσαρμογές	0	-	-	-	0
Λοιπά	(0)	-	-	-	(0)
Την 31/12/2018	31	0	2	0	33

Όμιλος	Ενέγγυες πιστώσεις - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	-	-	-	-	0
Αναταξινόμηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	-	-	0
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	0	0	1	-	2
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	0	0	1	-	2
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(0)	-	-	-	(0)
Αντιστροφή των προβλέψεων απομείωσης που δεν απαιτούνται πλέον (κατάσταση αποτελεσμάτων)	0	-	-	-	0
Ανακτήσεις διαγραφέντων ποσών (κατάσταση αποτελεσμάτων)	0	(0)	(1)	-	(1)
Διαγραφή ζημιών απομείωσης	-	-	-	-	0
Την 31/12/2018	0	0	0	0	0

Τράπεζα	Ενέγγυες πιστώσεις - Εσωτερική διαβάθμιση						
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο	Προβλέψεις	Υπόλοιπο
Ισχυρή	27	-	-	-	27	0	27
Προτεινόμενη	3	-	-	-	3	0	3
Προσωρινή καθυστέρηση	-	0	-	-	0	0	0
Σε αθέτηση	-	-	2	-	2	0	2
Σύνολο	30	0	2	0	32	0	32

Τράπεζα	Ενέγγυες πιστώσεις - Κίνηση ονομαστικής αξίας				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Μεικτή λογιστική αξία στις 31/12/2017	23	1	10	-	34
Επανεπίμετρηση της επίπτωσης της πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	-	-	0
Μεικτή λογιστική αξία την 1/1/2018	23	1	10	-	34
Νέα στοιχεία εκτός ισολογισμού δημιουργημένα ή αποκτηθέντα	11	0	2	-	13
Αποπληρωμένα στοιχεία εκτός ισολογισμού/λήξης	(5)	(1)	(10)	-	(16)
Την 31/12/2018	30	0	2	0	32

Τράπεζα	Ενέγγυες πιστώσεις - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	-	-	-	-	0
Αναταξινόμηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	-	-	0
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	0	0	1	-	2
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	0	0	1	-	2
Αντιστροφή των προβλέψεων απομείωσης που δεν απαιτούνται πλέον (κατάσταση αποτελεσμάτων)	-	-	-	-	0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	0	(0)	(1)	-	(1)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	0	0	-	0
Την 31/12/2018	0	0	0	0	0

Όμιλος	Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια - Εσωτερική διαβάθμιση						
31/12/2018	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο	Προβλέψεις	Υπόλοιπο
Ισχυρή	327	-	-	-	327	5	322
Προτεινόμενη	64	-	-	-	64	2	62
Προσωρινή καθυστέρηση	0	63	-	7	69	5	65
Σε αθέτηση	0	-	5	3	9	0	9
Σύνολο	391	63	5	10	469	12	457

Όμιλος	Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	-	-	-	-	0
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	5	10	0	1	16
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	5	10	0	1	16
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(1)	1	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	-	-	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	0	(0)	-	-	0
Χρέωση για νέα στοιχεία εκτός ισολογισμού δημιουργημένα ή αγορασμένα (κατάσταση αποτελεσμάτων)	0	0	0	-	0
Αντιστροφή των προβλέψεων απομείωσης που δεν απαιτούνται πλέον (κατάσταση αποτελεσμάτων)	(0)	(0)	(0)	-	(0)
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	3	(5)	-	(1)	(3)
Συναλλαγματικές διαφορές	(1)	(1)	0	(0)	(2)
Την 31/12/2018	7	4	0	0	12

Τράπεζα	Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια - Εσωτερική διαβάθμιση						
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο	Προβλέψεις	Υπόλοιπο
31/12/2018							
Ισχυρή	370	-	-	-	370	5	365
Προτεινόμενη	64	-	-	-	64	2	62
Προσωρινή καθυστέρηση	-	63	-	7	69	5	65
Σε αθέτηση	-	-	5	3	9	-	9
Σύνολο	434	63	5	10	513	12	501

Τράπεζα	Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια - Κίνηση πρόβλεψης				
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	POCI	Σύνολο
Συσσωρευμένες προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 31/12/2017	-	-	-	-	0
Αναταξινόμηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	-	-	-	-	0
Νέα επιμέτρηση λόγω πρώτης εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	5	10	-	1	16
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών την 1/1/2018	5	10	-	1	16
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 2	(1)	1	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 1 σε Στάδιο 3	-	-	-	-	0
Μεταφορά από Στάδιο 2 σε Στάδιο 1	0	(0)	-	-	0
Ζημίες απομείωσης για την περίοδο (κατάσταση αποτελεσμάτων)	3	(5)	-	(1)	(3)
Συναλλαγματικές διαφορές	(1)	(1)	-	(0)	(2)
Την 31/12/2018	7	4	0	0	12

43.4 Στοιχεία ενεργητικού σε ενέχυρο

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	-	1	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	646	735	646	731
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	1.473	-	1.473
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	1.841	27.220	1.841	27.220
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	-	1.465	-	1.463
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	39	-	39	-
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	5	-	5	-
Λοιπά στοιχεία Ενεργητικού	29	22	29	22
	2.560	30.916	2.560	30.909

Τα ανωτέρω στοιχεία σε ενέχυρο χρησιμοποιούνται για άντληση ρευστότητας από το Ευρωσύστημα σύμφωνα με τους γενικούς όρους που ισχύουν για τέτοιου είδους συμφωνίες, για συναλλαγές παραγώγων για τις οποίες υπάρχουν συμβάσεις ISDA (International Swaps and Derivatives Association) και συμβάσεις κάλυψης πιστωτικού κινδύνου CSA (Credit Support Annex), και διατραπεζικές συμφωνίες επαναγοράς τίτλων όπου χρησιμοποιούνται συμβάσεις GMRA (Global Master Repurchase Agreements).

Στο πλαίσιο διατραπεζικών συναλλαγών επαναγοράς χρεογράφων (repo) χρησιμοποιούνται για άντληση ρευστότητας τίτλοι συνολικής ονομαστικής αξίας € 2.178 εκατ. για τον Όμιλο και € 2.368 εκατ. για την Τράπεζα (31/12/2017: € 2.139 εκατ. και € 2.339 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα), εκ των οποίων ονομαστική αξία € 1.204 εκατ. για τον Όμιλο και € 1.394 εκατ. για την Τράπεζα (31/12/2017: € 68 εκατ. και € 268 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα) αφορά τίτλους εκδοθέντες από το Ελληνικό Δημόσιο και ονομαστική αξία € 622 για τον Όμιλο και την Τράπεζα (31/12/2017: € 2.071 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα) αφορά διακρατούμενους πιστωτικούς τίτλους.

Επιπλέον των ανωτέρω στοιχείων σε ενέχυρο, κατά την 31/12/2018 ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν δεσμεύσει περιουσιακά στοιχεία ποσού € 168 εκατ. που περιλαμβάνονται στις «Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων», στα πλαίσια εγγύησης έναντι κινδύνου αθέτησης πληρωμής από το Ελληνικό Δημόσιο.

Σημειώνεται επίσης ότι τα «Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών», που εμφανίζονται στον παραπάνω πίνακα, αφορούν δάνεια τα οποία έχουν ενεχυριαστεί στο πλαίσιο χρηματοδότησης από την Ε.Κ.Τ.

Τα υπόλοιπα του 2017 έχουν αναμορφωθεί για σκοπούς συγκρισιμότητας με το 2018.

43.5 Υποχρεώσεις λειτουργικών μισθώσεων

Οι υποχρεώσεις του Ομίλου από μελλοντικές ελάχιστες καταβολές μισθωμάτων βάσει μη ακυρώσιμων λειτουργικών μισθώσεων αναλύονται ως εξής.

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Έως 1 έτος	26	33	31	35
Από 1 έως 5 έτη	65	92	89	114
Άνω των 5 ετών	41	58	68	92
	132	183	188	240

Τα υπόλοιπα του 2017 έχουν αναμορφωθεί για σκοπούς συγκρισιμότητας με το 2018.

44 Μετοχικό κεφάλαιο και υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες

	Τράπεζα				Όμιλος	
	Μετοχικό Κεφάλαιο	Υπέρ το Άρτιο	Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	Σύνολο	Ίδιες μετοχές	Σύνολο
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2017	2.620	13.075	2.040	17.735	(1)	17.734
Αγορές / πωλήσεις ιδίων μετοχών	-	-	-	0	0	0
Υπόλοιπο 31/12/2017	2.620	13.075	2.040	17.735	(1)	17.734
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018	2.620	13.075	2.040	17.735	(1)	17.734
Αγορές / πωλήσεις ιδίων μετοχών	-	-	-	0	0	0
Υπόλοιπο 31/12/2018	2.620	13.075	2.040	17.735	(1)	17.734

	Αριθμός μετοχών		
	Τράπεζα	Ίδιες Μετοχές	Όμιλος
	Εκδοθείσες μετοχές		Καθαρός αριθμός μετοχών
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2017	8.733.183.280	(4.084.853)	8.729.098.427
Προσαρμογή (μείωση) αριθμού κοινών μετοχών λόγω reverse split (αναλογία 20 προς 1)	(8.296.524.116)	3.880.610	(8.292.643.506)
Προσαρμοσμένο υπόλοιπο έναρξης 1/1/2017	436.659.164	(204.243)	436.454.921
Αγορές ιδίων μετοχών	-	(4.376.552)	(4.376.552)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	4.389.126	4.389.126
Υπόλοιπο 31/12/2017	436.659.164	(191.669)	436.467.495
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018	436.659.164	(191.669)	436.467.495
Αγορές ιδίων μετοχών	-	(4.707.405)	(4.707.405)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	4.530.947	4.530.947
Υπόλοιπο 31/12/2018	436.659.164	(368.127)	436.291.037

Το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας κατά την 31/12/2018 και την 31/12/2017, ανέρχεται σε € 2.619.954.984 διαιρούμενο σε 436.659.164 κοινές ονομαστικές μετοχές ονομαστικής αξίας € 6,00 η κάθε μία.

Επιπρόσθετα, οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες της Τράπεζας, που εκδόθηκαν στο πλαίσιο της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου που ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 2015, και καλύφθηκαν αποκλειστικά από το ΤΧΣ με ομόλογα εκδόσεως ESM, κατά την 31/12/2018 και την 31/12/2017, αντιστοιχούν στο ποσό των € 2.040 εκατ.

Οι βασικότεροι όροι των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών συνοψίζονται ως ακολούθως:

- Σε περίπτωση που ο δείκτης CET 1 της Τράπεζας υπολογισμένος σε ατομική ή ενοποιημένη βάση είναι κατώτερος από 7,%, οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες θα μετατρέπονται υποχρεωτικά σε κοινές μετοχές, ο δε αριθμός των κοινών μετοχών που εκδίδονται ανά κάτοχο θα καθορίζεται διαιρώντας το 116,% της ονομαστικής αξίας των ανεξόφλητων υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών που έχει στην κατοχή του δια την τιμή μετατροπής.
- Οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες αποφέρουν τόκο, καταβλητέο ετησίως δεδουλευμένο με ετήσιο επιτόκιο 8%. Οι καταβολές τόκου (είτε συνολικά είτε εν μέρει) εναπόκεινται αποκλειστικά στη διακριτική ευχέρεια του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας. Τυχόν ακυρωθέντες τόκοι δεν συσσωρεύονται ούτε είναι πληρωτέοι και απαιτητοί στο μέλλον. Σύμφωνα με τους όρους του Προγράμματος, η μη καταβολή τόκου δε συνιστά γεγονός αθέτησης υποχρέωσης. Στην περίπτωση όπου η Τράπεζα δεν καταβάλλει εξ' ολοκλήρου οποιοδήποτε καταβλητέο τόκο στη σχετική ημερομηνία καταβολής, τότε δεν καταβάλλονται μερίσματα επί των κοινών μετοχών έως την επόμενη πληρωμή τόκου από την Τράπεζα κατά την οικεία ημερομηνία καταβολής.
- Οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες μετατρέπονται υποχρεωτικά σε κοινές μετοχές, εάν δεν καταβληθούν από την Τράπεζα συνολικά ή μερικά οι καταβλητέοι τόκοι σε δύο ημερομηνίες καταβολής τόκου (όχι απαραίτητα συνεχόμενες), εξαιρουμένου προς το σκοπό αυτό κάθε τόκου που καταβάλλεται με την έκδοση κοινών μετοχών αντί καταβολής σε μετρητά.
- Οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες δεν έχουν ορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής.

Την 31/12/2018, οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες συνιστούν μέρος των Ιδίων Κεφαλαίων της Τράπεζας καθώς πληρούνται όλα τα κριτήρια των σχετικών διατάξεων του Δ.Λ.Π. 32 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Παρουσίαση».

Η 2/1/2018, ήταν η τελευταία ημέρα για την άσκηση των Παραστατικών Τίτλων Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών (Warrants) της Τράπεζας Πειραιώς. Μετά το διακανονισμό των εντολών άσκησης Warrants, περιλαμβανομένων των κλασματικών μετοχών, ασκήθηκαν 7.136 Warrants επί μετοχών έκδοσης της Τράπεζας και κατοχής του ΤΧΣ, από την οποία προέκυψαν 15 κοινές μετοχές, που αντιστοιχούν στο 0,0000034% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, και ανάλογη αύξηση των εν κυκλοφορία μετοχών (free float). Τα Warrants που δεν ασκήθηκαν μέχρι την ημερομηνία αυτή, τα οποία ανέρχονταν σε 843.629.886 έληξαν αυτοδικαίως και ακυρώθηκαν από το ΤΧΣ μετά την ημερομηνία εκκαθάρισης των εντολών άσκησης στις 5/1/2018.

Τέλος, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16Γ του Ν. 3864/2010, κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς έγκριση του ΤΧΣ. Οι αγορές και οι πωλήσεις ιδίων μετοχών εντός της χρήσης 2017 και της χρήσης 2018, καθώς και οι κατεχόμενες ίδιες μετοχές κατά την 31/12/2018 και την 31/12/2017 σχετίζονται με συναλλαγές οι οποίες διενεργούνται από τη θυγατρική εταιρία Πειραιώς Α.Ε.Π.Ε.Υ. στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της, που απορρέουν από την ιδιότητά της ως ειδικού διαπραγματευτή.

45 Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Τακτικό αποθεματικό	108	112	69	69
Έκτακτο αποθεματικό	0	14	-	-
Αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	-	79	-	90
Αποθεματικό χρημ/κών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	97	-	93	-
Αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών	(59)	(208)	-	-
Λοιπά αποθεματικά	36	42	27	27
Αποθεματικό από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(27)	(27)	(27)	(27)
Λοιπά αποθεματικά	155	11	163	160
Αποτελέσματα εις νέον	(10.499)	(8.327)	(10.343)	(8.468)

Τακτικό αποθεματικό: Σύμφωνα με το άρθρο 24 του καταστατικού της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., όπως ισχύει, ποσοστό 5% τουλάχιστον αφαιρείται από τα καθαρά κέρδη της περιόδου, το οποίο κρατείται για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η αφαίρεση για το σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού παύει να είναι υποχρεωτική όταν αυτό φθάσει σε ποσοστό ίσο τουλάχιστον με το ένα δεύτερο (1/2) του καταβληθέντος εταιρικού κεφαλαίου.

Το τακτικό αποθεματικό, σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κ.Ν.2190/1920, όπως ισχύει, χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την κάλυψη του τυχόν χρεωστικού υπολοίπου του λογαριασμού «Αποτελέσματα εις νέον».

Έκτακτο αποθεματικό: Τα έκτακτα αποθεματικά σχηματίζονται με βάση διάταξη του καταστατικού ή με απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων και μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την εταιρεία για οποιοδήποτε σκοπό.

Λοιπά αποθεματικά: Στην κατηγορία των λοιπών αποθεματικών περιλαμβάνονται αποθεματικά διαφόρων προελεύσεων και ειδικών διατάξεων του νόμου και έχουν συγκεκριμένο σκοπό και προορισμό.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση της κατηγορίας «Λοιπά αποθεματικά».

Κίνηση λοιπών αποθεματικών	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης	11	(66)	160	75
Επίπτωση του ΔΠΧΑ 9 στα αποθεματικά	40	-	26	-
Αναπροσαρμοσμένο υπόλοιπο έναρξης	51	(66)	186	75
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	-	87	-	86
Μεταβολή αποθεματικού χρημ/κών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	(22)	-	(23)	-
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	(15)	(4)	-	-
Πωλήσεις	(8)	-	-	-
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/(ζημίες)	0	(2)	0	(2)
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	149	(4)	-	-
Υπόλοιπο λήξης	155	11	163	160

Η μεταβολή του αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών περιλαμβάνει τη μεταφορά ζημίας ποσού € 139 εκατ. στην «Κατάσταση Αποτελεσμάτων» για το 2018. Σχετική αναφορά γίνεται στη Σημείωση 15.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση του αποθεματικού των διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων για το έτος 2017.

Κίνηση αποθεματικού διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	Όμιλος	Τράπεζα
	31/12/2017	31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης	(8)	4
Κέρδη/(ζημίες) από την αποτίμηση ομολόγων και ΕΓΕΔ	157	156
Κέρδη/(ζημίες) από την αποτίμηση μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	(4)	(6)
Ανακύκλωση στα αποτελέσματα από απομείωση μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	2	2
Ανακύκλωση της αποτίμησης των πωληθέντων χρεογράφων	(33)	(30)
Αναβαλλόμενοι φόροι	(35)	(35)
Διαφορές από συναλλαγματικές μετατροπές και λοιπές προσαρμογές	0	-
Υπόλοιπο λήξης	79	90

Κατά τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α 9, το αποθεματικό από χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση αναταξινομήθηκε στο αποθεματικό χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων και στα αποτελέσματα εις νέο. Συνεπώς, δεν υπάρχουν συγκριτικά στοιχεία για το έτος 2018.

Ο πίνακας παρουσιάζει την κίνηση του αποθεματικού χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων για το έτος 2018.

Κίνηση αποθεματικού χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	Όμιλος	Τράπεζα
	31/12/2018	31/12/2018
Υπόλοιπο έναρξης	-	-
Αναταξινόμηση/ Νέα επιμέτρηση λόγω μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 9	92	90
Αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9	27	27
Αναπροσαρμοσμένο υπόλοιπο έναρξης	119	116
Κέρδη/(ζημίες) από την αποτίμηση ομολόγων	(26)	(26)
Κέρδη/(ζημίες) από την αποτίμηση μετοχών	(10)	(10)
Απομειώσεις / αναστροφές απομειώσεων ομολόγων	(5)	(6)
Ανακύκλωση της αποτίμησης των πωληθέντων χρεογράφων	15	15
Αναβαλλόμενοι φόροι	5	4
Διαφορές από συναλλαγματικές μετατροπές και λοιπές προσαρμογές	0	-
Υπόλοιπο λήξης	97	93

Κίνηση αποτελεσμάτων εις νέον	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Υπόλοιπο έναρξης	(8.327)	(8.004)	(8.468)	(8.353)
Επίπτωση του ΔΠΧΑ 9 στα αποτελέσματα εις νέον	(1.981)	-	(1.894)	-
Αναπροσαρμοσμένο υπόλοιπο έναρξης	(10.308)	(8.004)	(10.362)	(8.353)
Κέρδη/(ζημίες) μετά φόρων για το έτος αναλογούντα στους μετόχους της Τράπεζας	(158)	(200)	51	3
Κέρδη/(ζημίες) από πωλήσεις ιδίων μετοχών	(1)	(0)	-	-
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά φόρων)	-	(117)	-	(117)
Ανακύκλωση στα αποτελέσματα του σωρευμένου αποθεματικού χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	(32)	-	(32)	-
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	11	4	-	-
Πωλήσεις και μεταβολές ποσοστών	(11)	(9)	-	-
Υπόλοιπο λήξης	(10.499)	(8.327)	(10.343)	(8.468)

46 Μέρισμα ανά μετοχή

Σύμφωνα με το άρθρο 10, παρ. 3 του Ν. 3864/2010 «Περί ιδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», όπως ισχύει (το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 3723/2008) οι Τράπεζες, δεν επιτρέπεται να προβαίνουν σε διανομή μερισμάτων στους μετόχους, το ύψος των οποίων να υπερβαίνει το ελάχιστο ποσοστό, που προβλέπεται από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 3 του Α.Ν.148/1967, όπως ισχύει. για όσο διάστημα συμμετέχουν στα προγράμματα κεφαλαιακής ενίσχυσης του νόμου αυτού.

Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι οι εκπρόσωποι του ΤΧΣ στα Διοικητικά Συμβούλια των Τραπεζών, έχουν το δικαίωμα της αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης σχετικής με τη διανομή μερισμάτων.

Περαιτέρω περιορισμοί στη διανομή μερισμάτων όμως θεσπίστηκαν και από την, κατ' εξουσιοδότηση του Νόμου 3864/2010, όπως ισχύει, εκδοθείσα υπ' αρ. 36/2015 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου, βάσει της οποίας δεν επιτρέπεται διανομή

μερισμάτων στην περίπτωση που η Τράπεζα δεν καταβάλλει εξ' ολοκλήρου στη σχετική ημερομηνία καταβολής τόκου, οποιαδήποτε προγραμματισμένη πληρωμή τόκων των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών, οι οποίες εκδόθηκαν στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης της Τράπεζας.

Στις 28/11/2018, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς, λαμβάνοντας υπόψη τη στρατηγική της Τράπεζας για διαφύλαξη των εποπτικών κεφαλαίων και για δημιουργία εφεδρικών αποθεμάτων έναντι των κεφαλαιακών απαιτήσεων, όπως αποτυπώνεται στην Σημείωση 4.15 στις Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της 31/12/2017, σε ενάσκηση διακριτικής του ευχέρειας ρητά προβλεπόμενης από τους όρους του Προγράμματος των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών της Τράπεζας (CoCos), αποφάσισε να ακυρώσει την προσεχή καταβολή τόκου επί των CoCos. Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τους όρους του Προγράμματος, η ως άνω μη καταβολή συνεπάγεται την ακύρωση του οικείου ποσού τόκου, το οποίο δε θα είναι εφεξής πληρωτέο και απαιτητό.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (Single Supervisory Mechanism - SSM) και σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, τα πιστωτικά ιδρύματα υπάγονται στις διατάξεις της Σύστασης της ΕΚΤ (ΕΚΤ/2017/44) σχετικά με τις πολιτικές διανομής μερισμάτων το 2018 για την οικονομική χρήση 2017, καθώς και στις αντίστοιχες διατάξεις της υπ' αριθμ.132/6.2.2018 Πράξης της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος, αναφορικά με την καταβολή μερισμάτων κατά το έτος 2018 για την οικονομική χρήση του έτους 2017, στο πλαίσιο του στόχου για την ενίσχυση της ασφάλειας και της ευρωστίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος, καθώς και στις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, που ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το Ν.4261/2014.

Επιπλέον, σύμφωνα με τη σχετική απόφαση της ΕΚΤ (ECB / SSM SREP) για τη θέσπιση απαιτήσεων προληπτικής εποπτείας της 8/2/2019, η Τράπεζα απαιτείται να λάβει προηγουμένως την έγκριση της ΕΚΤ πριν προβεί σε οποιαδήποτε διανομή στους μετόχους της και οποιαδήποτε διανομή στους κατόχους των πρόσθετων μέσων της Κατηγορίας Tier 1, όπου η μη πληρωμή δεν συνιστά περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης.

Η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. υποχρεούται να λάβει την έγκριση της ΕΚΤ προτού προβεί σε οποιαδήποτε επιστροφή των ενδεχόμενων μετατρέψιμων τίτλων που αποκτήθηκαν βάσει του Ν. 3864/2010 και πριν προβεί σε οποιαδήποτε πληρωμή στους κατόχους αυτών, σε μετρητά ή με έκδοση κοινών μετοχών, η πληρωμή δεν συνιστά περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης.

Με βάση τα ανωτέρω, η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων που πραγματοποιήθηκε την 29/6/2018, αποφάσισε τη μη διανομή μερισμάτων για τη χρήση του 2017, παρότι για τη χρήση του 2017 υφίστανται κέρδη.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους και παρότι για τη χρήση του 2018 υφίστανται κέρδη, το Δ.Σ. της Τράπεζας θα εισηγηθεί στην Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων του 2019 τη μη διανομή μερισμάτων για τη χρήση του 2018.

47 Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα

Για σκοπούς σύνταξης της Κατάστασης Ταμειακών Ροών, ως ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα νοούνται τα ακόλουθα υπόλοιπα την 31/12/2018 και 31/12/2017, τα οποία έχουν λήξη μικρότερη των 90 ημερών από την ημερομηνία έναρξής τους.

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες (Σημείωση 20)	2.570	952	2.548	798
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων (Σημείωση 21)	399	1.378	273	1.057
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Σημείωση 23)	1	1.465	1	1.465
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Σημείωση 27)	132	-	132	-
Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Σημείωση 27)	-	159	-	159
	3.102	3.954	2.954	3.479

Το ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα των διακοπτόμενων δραστηριοτήτων την 31/12/2018 ανέρχεται σε € 249 εκατ (31/12/2017: € 233 εκατ.).

48 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Ως συνδεδεμένα μέρη νοούνται:

- τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και της Εκτελεστικής Επιτροπής του Ομίλου, ο Επικεφαλής του Εσωτερικού Ελέγχου του Ομίλου, η Επικεφαλής της Κανονιστικής Συμμόρφωσης του Ομίλου, καθώς και οι Διευθύνοντες Σύμβουλοι των σημαντικών θυγατρικών του Ομίλου, συλλογικά οι κατέχοντες Καίριες Διοικητικές Θέσεις,
- τα οικογενειακά μέλη των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης (μέχρι Α' βαθμού συγγένειας),
- οι εταιρείες οι οποίες συναλλάσσονται με την Τράπεζα Πειραιώς, εφόσον η συνολική συμμετοχή σε αυτές (μελών Δ.Σ. και Διοίκησης καθώς και των οικογενειακών μελών τους) υπερβαίνει αθροιστικά το 20%,
- οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας,
- οι συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας,
- οι κοινοπραξίες της Τράπεζας και
- το ΤΧΣ, που οι κοινές μετοχές που κατέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Οι συναλλαγές με τα προαναφερόμενα συνδεδεμένα μέρη διέπονται από τους συνήθεις όρους και συνθήκες αγοράς. Τα δάνεια και οι απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος και οι εγγυητικές επιστολές προς συνδεδεμένα μέρη συνιστούν ελάχιστο ποσοστό επί του συνόλου των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος και εγγυητικών επιστολών, του Ομίλου και της Τράπεζας αντίστοιχα και έχουν δοθεί μέσα στο πλαίσιο των εγκεκριμένων

χρηματοδοτικών πολιτικών και διαδικασιών του Ομίλου, με επαρκείς εξασφαλίσεις και καλύμματα, και ο κίνδυνος αποπληρωμής τους κυμαίνεται στο σύνηθες πλαίσιο των συνθηκών της αγοράς.

Οι συναλλαγές με τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης, καθώς και με τα λοιπά συνδεδεμένα μέρη, τα οποία περιλαμβάνουν τα συνδεδεμένα μέρη που αναφέρονται στα ως άνω σημεία (β) και (γ), αναλύονται στον κάτωθι πίνακα. Σημειώνεται ότι πέραν της καταβολής των τόκων των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 166 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα το Δεκέμβριο του 2017, δεν υπήρχαν σημαντικές συναλλαγές με το ΤΧΣ κατά τις χρήσεις 2018 και 2017. Σχετική πληροφόρηση αναφορικά με την ακύρωση καταβολής του τόκου της χρήσης 2018, δίνεται στη Σημείωση 46.

Όμιλος	31/12/2018		31/12/2017	
	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη
Υπόλοιπο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	5	0	9	2
Υπόλοιπο καταθέσεων	1	0	1	1
Εγγυητικές επιστολές και ενέγγυες πιστώσεις	-	-	-	-

Όμιλος	1/1 - 31/12/2018		1/1 - 31/12/2017	
	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη
Έσοδα	0	0	0	0
Έξοδα	0	0	0	0

Τράπεζα	31/12/2018		31/12/2017	
	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη
Υπόλοιπο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	5	0	9	2
Υπόλοιπο καταθέσεων	1	0	1	1
Εγγυητικές επιστολές και ενέγγυες πιστώσεις	-	-	-	-

Τράπεζα	1/1 - 31/12/2018		1/1 - 31/12/2017	
	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη
Έσοδα	0	0	0	0
Έξοδα	0	0	0	0

Παροχές μελών Δ.Σ. και Διοίκησης	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Βραχυπρόθεσμες παροχές	5	7	4	7
Παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία	0	(2)	0	(2)

Οι βραχυπρόθεσμες παροχές των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης περιλαμβάνουν τους μισθούς, τις αμοιβές, τις εργοδοτικές εισφορές και τις λοιπές επιβαρύνσεις. Το κονδύλι “Παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία” περιλαμβάνει το κόστος προγραμμάτων για παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία.

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων για προγράμματα παροχών σε μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και της Διοίκησης διαμορφώθηκε σε € 2 εκατ. την 31/12/2018, από € 5 εκατ. την 31/12/2017 για τον Όμιλο και την Τράπεζα. Το σύνολο των εν λόγω προβλέψεων συμπεριλαμβάνεται στις υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση.

48.1 Θυγατρικές εταιρείες

Τα υπόλοιπα των συναλλαγών της Τράπεζας με θυγατρικές της εταιρείες και τα σχετικά με τις συναλλαγές αυτές αποτελέσματα έχουν ως εξής:

	Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017
Ενεργητικό		
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	142	344
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	2.433	2.672
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	2	1
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	187	343
Σύνολο	2.765	3.361
Υποχρεώσεις		
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	320	373
Υποχρεώσεις προς πελάτες	236	253
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία στο αποσβέσιμο κόστος	58	64
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	-	2
Λοιπές υποχρεώσεις	15	155
Σύνολο	629	847

	Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Έσοδα		
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	59	68
Έσοδα προμηθειών	11	10
Λοιπά έσοδα	2	1
Σύνολο	71	80
Έξοδα		
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	(9)	(19)
Έξοδα προμηθειών	(6)	(19)
Λειτουργικά έξοδα	(27)	(37)
Σύνολο	(42)	(76)

Οι εγγυητικές επιστολές προς τις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου κατά την 31/12/2018 ανέρχονται σε € 228 εκατ. (31/12/2017: € 202 εκατ.). Οι υποχρεώσεις της Τράπεζας από λειτουργικές μισθώσεις θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου ανέρχονται κατά την 31/12/2018 σε € 60 εκατ. (31/12/2017: € 67 εκατ.).

48.2 Συγγενείς εταιρείες

Οι συναλλαγές και τα αποτελέσματα της Τράπεζας με τις συγγενείς εταιρείες, παρουσιάζονται παρακάτω:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	1.062	1.261	1.058	1.253
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	1	5	1	5
Λοιπά	4	2	0	0
Καταθέσεις	84	62	69	60
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	-	25	-	25
Λοιπές υποχρεώσεις	4	1	2	1

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Συνολικά έξοδα και κεφαλαιουχικές δαπάνες	(22)	(14)	(21)	(12)
Συνολικά έσοδα	51	73	48	67

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων για απομείωση επί δανείων σε συγγενείς εταιρείες για τον Όμιλο και την Τράπεζα διαμορφώθηκε στις 31/12/2018 σε € 87 εκατ., από € 93 εκατ. την 31/12/2017.

Οι εγγυητικές επιστολές προς τις συγγενείς εταιρείες του Ομίλου και της Τράπεζας κατά την 31/12/2018 ανέρχονται σε € 7 εκατ. (31/12/2017: € 8 εκατ.). Οι υποχρεώσεις από λειτουργικές μισθώσεις ακινήτων συγγενών εταιρειών του Ομίλου και της Τράπεζας κατά την 31/12/2018 ανέρχονται σε € 8 εκατ. (€ 31/12/2017: 10 εκατ.).

48.3 Κοινοπραξίες

Οι συναλλαγές και τα αποτελέσματα με τις κοινοπραξίες παρουσιάζονται παρακάτω:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος και λοιπές απαιτήσεις	53	52	53	52

	Όμιλος		Τράπεζα	
	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Συνολικά έσοδα	1	1	1	1

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων για απομείωση επί δανείων σε κοινοπραξίες για τον Όμιλο και την Τράπεζα διαμορφώθηκε την 31/12/2018 σε € 42 εκατ. από € 8 εκατ. την 31/12/2017.

49 Μεταβολές στο χαρτοφυλάκιο των ενοποιούμενων εταιρειών

Ακολουθεί η ανάλυση των μεταβολών στο χαρτοφυλάκιο ενοποιούμενων εταιρειών κατά την περίοδο 1/1 - 31/12/2018:

α) Απόκτηση ελέγχου ή ουσιώδους επιρροής:

Την 8/6/2018, η κατά 99,98% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Piraeus Bank Bulgaria A.D., απέκτησε το 100,00% της εταιρείας Emerald Investments EOOD, έναντι ποσού € 8 εκατ. Κατόπιν τούτου, η εταιρεία έχει καταστεί θυγατρική εταιρεία του Ομίλου.

β) Ιδρύσεις Εταιρειών:

Την 8/8/2018, η κατά 99,98% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Piraeus Bank Bulgaria A.D., ίδρυσε την κατά 100,00% θυγατρική της εταιρεία, Yota Asset Ltd, καταβάλλοντας το ποσό των € 3 εκατ. Κατόπιν τούτου, η εταιρεία έχει καταστεί θυγατρική εταιρεία του Ομίλου.

Την 31/8/2018, η κατά 65,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, ETBA ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε., ίδρυσε την κατά 80,00% θυγατρική της εταιρεία, Θριάσιο Εμπορευματικό Κέντρο Α.Ε., καταβάλλοντας το ποσό των € 800 χιλ. Κατόπιν τούτου, η εταιρεία έχει καταστεί θυγατρική εταιρεία του Ομίλου.

γ) Συμμετοχή σε αυξήσεις/ μειώσεις μετοχικού κεφαλαίου - Μεταβολές ποσοστών συμμετοχής:

Κατά τη διάρκεια του 1ου τριμήνου 2018, η κατά 30,00% συγγενής συμμετοχή του Ομίλου, PJ Tech Catalyst Fund, αύξησε το ενεργητικό της κατά € 203 χιλ. Κατόπιν τούτου, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Piraeus Equity Partners LTD, κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 61 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της.

Την 3/4/2018, η Τράπεζα Πειραιώς πώλησε το 50,10% του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 100,00% θυγατρικής της εταιρείας, Πειραιώς Direct Services Α.Ε., έναντι τιμήματος € 866 χιλ. Κατόπιν τούτου, η εταιρεία μεταφέρθηκε στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών εταιρειών.

Την 25/4/2018, η κατά 30,00% συγγενής συμμετοχή του Ομίλου, PJ Tech Catalyst Fund, αύξησε το ενεργητικό της κατά €68 χιλ. Κατόπιν τούτου, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Piraeus Equity Partners LTD, κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 21 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της.

Την 4/5/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, WH South Wind Hellas Ltd, απέκτησε το 0,20% των κατά 99,80% θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου, Αιολικό Πάρκο Άρτας Ε.Ε, Αιολικό Πάρκο Ευρυτανίας 2 - Μορφοράχη Ε.Ε., Αιολικό Πάρκο Ευρυτανίας 4 – Ουρανός Ε.Ε., Αιολικό Πάρκο Josharton – Ροδόπη 2 Ε.Ε., έναντι ποσών € 20, € 20, € 20 και € 170 αντιστοίχως. Κατόπιν των παραπάνω, ο Όμιλος κατέχει πλέον το 100,00% των προαναφερόμενων εταιρειών.

Την 31/5/2018, η κατά 28,92% συγγενής εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, ΑΡΕ Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε., προχώρησε σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 101 εκατ. με την έκδοση προνομιούχων μετοχών. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κάλυψε την αναλογία της, καταβάλλοντας συνολικά € 29 εκατ. διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 29/6/2018, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε επιπλέον το 0,15% του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 99,85% θυγατρικής

εταιρείας του Ομίλου, Piraeus Leasing Romania S.A. έναντι τιμήματος € 12 χιλ. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει το 100,00% της εταιρείας.

Την 20/7/2018, η κατά 27,80% συγγενής εταιρεία της Τράπεζας, APE Commercial Property Κτημ. Τουρ & Αναπτ. Α.Ε., προχώρησε σε σύμπτυξη αριθμού μετοχών (reverse split) με αύξηση της ονομαστικής αξίας εκάστης μετοχής σε € 2,5 από € 0,5. Επιπλέον, η εταιρεία την ίδια ημέρα ολοκλήρωσε την αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση αποθεματικού συνολικού ποσού € 39 εκατ. και τη μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου με το ποσό των € 33 εκατ. Το ποσοστό της Τράπεζας Πειραιώς στην εταιρεία παρέμεινε αμετάβλητο.

Την 25/7/2018, η κατά 27,80% συγγενής εταιρεία της Τράπεζας, APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε., προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 300 χιλ. Η Τράπεζα Πειραιώς κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας € 83 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 31/7/2018, η κατά 50,77% συγγενής εταιρεία της Τράπεζας, Πύρριχος Α.Ε., προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 410 χιλ. Η Τράπεζα Πειραιώς κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας € 208 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 21/9/2018, η Τράπεζα Πειραιώς κατέβαλε στη συγγενή της συμμετοχή, Piraeus – TANEO Capital Fund Α.Κ.Ε.Σ., το ποσό των € 140 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της σε 50,01%.

Κατά τη διάρκεια του 3ου τριμήνου 2018, η κατά 30,00% συγγενής συμμετοχή του Ομίλου, PJ Tech Catalyst Fund, αύξησε το ενεργητικό της κατά € 230 χιλ. Κατόπιν τούτου, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Piraeus Equity Partners LTD, κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 69 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της.

Την 29/10/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Tirana Leasing Sh.A. προέβη σε μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 2 εκ. Από την ως άνω μείωση, το ποσοστό της Τράπεζας Πειραιώς στην εταιρεία δεν μεταβλήθηκε.

Την 29/10/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Trieris Two Real Estate Ltd, προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 1 εκατ., η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την Τράπεζα Πειραιώς, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 30/11/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Property Horizon Α.Ε., προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 90 χιλ. η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την Τράπεζα Πειραιώς, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 11/12/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Οικιστική Ανάπτυξη Κομοτηνής Α.Ε., προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 148 χιλ., η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την Τράπεζα Πειραιώς, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 11/12/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Πειραιώς Development Α.Ε., προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 120 χιλ., η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την Τράπεζα Πειραιώς, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 11/12/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, ND Αναπτυξιακή Α.Ε., προχώρησε στην αύξηση

του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 130 χιλ., η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την Τράπεζα Πειραιώς, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 14/12/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Arigeo Energy Holdings Ltd, απέκτησε επιπλέον 10,00% της θυγατρικής εταιρείας του Ομίλου, KPM Energy Εταιρεία Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε. έναντι ποσού €300 χιλ. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στην εταιρεία αυξήθηκε σε 100,00% συμπεριλαμβανομένου του ποσοστού των ιδίων μετοχών που κατέχει η εταιρεία.

Την 21/12/2018, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε από την Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλιστικών & Αντασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε. το εναπομείναν 5,00% των μετοχών της Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε., θυγατρικής εταιρείας του Ομίλου, έναντι ποσού € 1 εκατ. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει το 100,00% της εταιρείας. Επιπλέον διατηρήθηκε αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου.

Την 21/12/2018, η κατά 30,00% συγγενής συμμετοχή του Ομίλου, PJ Tech Catalyst Fund, αύξησε το ενεργητικό της κατά € 68 χιλ. Κατόπιν τούτου, η κατά 100,00% θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., Piraeus Equity Partners Ltd, κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 21 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της.

Η καθαρή εκροή από αυξήσεις ποσοστών σε θυγατρικές και εξαγορές θυγατρικών ανέρχεται σε € 9 εκατ. και αναλύεται ως εξής :

Εξαγορές θυγατρικών εταιρειών, εξαιρουμένων των ταμειακών διαθεσίμων που αποκτήθηκαν	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Εξαγορά θυγατρικών εταιρειών	9	2
Μείον: Ταμείο και ταμειακά διαθέσιμα που εξαγοράστηκαν	-	(0)
	9	2

δ) Εκκαθαρίσεις – Πωλήσεις εταιρειών:

Την 10/1/2018, οι κατά 99,09% θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου Edificio Enterprise Sh.P.K και Tierra Projects Sh.P.K., ετέθησαν σε καθεστώς εκκαθάρισης.

Την 12/2/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Piraeus Equity Investment Management Ltd, ετέθη σε καθεστώς εκκαθάρισης.

Την 27/2/2018, οι κατά 100,00% θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου, Piraeus Master GP Holding Ltd και Piraeus FI Holding Ltd, ετέθησαν με απόφαση των Διοικητικών τους Συμβουλίων σε καθεστώς εκκαθάρισης.

Την 15/3/2018, η Τράπεζα Πειραιώς πώλησε το σύνολο της συμμετοχής της στην κατά 100,00% θυγατρική της εταιρεία, Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., έναντι τιμήματος € 81 εκατ.

Την 26/3/2018, η Τράπεζα Πειραιώς πώλησε το σύνολο της συμμετοχής της στην κατά 100,00% θυγατρική της εταιρεία, Πειραιώς ACT Services Α.Ε., έναντι τιμήματος € 1 εκατ.

Την 30/3/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς Green Investments Α.Ε., ετέθη σε καθεστώς εκκαθάρισης.

Την 3/4/2018, η Τράπεζα Πειραιώς ολοκλήρωσε την μεταβίβαση της κατά 99,54% θυγατρικής της εταιρείας, Sentinel Advisors

S.A. (πρώην ATE Insurance Romania S.A.), έναντι τιμήματος € 3 εκατ.

Την 23/4/2018, η Τράπεζα Πειραιώς πώλησε το σύνολο της συμμετοχής της στην κατά 100,00% θυγατρική της εταιρεία, Piraeus Bank Beograd A.D., για συνολικό τίμημα σε μετρητά € 61 εκατ., με συνδυασμό πώλησης και ταυτόχρονης μείωσης κεφαλαίου στην Piraeus Bank Beograd AD. Ταυτόχρονα, ολοκληρώθηκε η μεταβίβαση του 51,00% της κατά 100,00% θυγατρικής εταιρείας του Ομίλου, Piraeus Leasing Doo Beograd, στην Piraeus Bank Beograd A.D., έναντι τιμήματος € 1, με αποτέλεσμα η τελευταία να κατέχει το 100,00% της εταιρείας. Κατόπιν των ανωτέρω, η Piraeus Leasing Doo Beograd, δεν ανήκει στον Όμιλο.

Την 27/4/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Mille Fin A.E., ετέθη σε καθεστώς εκκαθάρισης.

Την 23/5/2018, η κατά 99,10 % θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Rhesus Development Projects SRL, έχει τεθεί σε καθεστώς εκκαθάρισης.

Την 24/5/2018, η Τράπεζα Πειραιώς προέβη σε αποεπένδυση της συγγενούς εταιρείας, Hellenic Seaways A.N.E., μεταβιβάζοντας το σύνολο της συμμετοχής της (43,48%) έναντι τιμήματος € 42 εκατ.

Την 29/6/2018, η Τράπεζα Πειραιώς πώλησε την κατά 100,00% θυγατρική της εταιρεία, Piraeus Bank Romania S.A., έναντι τιμήματος € 44 εκατ.

Την 10/9/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, General Business Management Investitii SRL, διεγράφη από το οικείο μητρώο εταιρειών.

Την 20/9/2018, η κατά 99,98% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Besticar Limited, διεγράφη από το οικείο μητρώο εταιρειών.

Την 18/10/2018, οι κατά 100,00 % θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου, Piraeus FI Holding Ltd και Piraeus Master GP Holding Ltd , διαγράφηκαν από το οικείο μητρώο εταιρειών.

Την 19/10/2018, η Τράπεζα Πειραιώς πώλησε το σύνολο της συμμετοχής (100,00%) στην θυγατρική της εταιρεία, Special Financial Solutions A.E.Δ.Α.Δ.Π, έναντι τιμήματος € 247 χιλ.

Την 22/10/2018, ο Όμιλος πώλησε το σύνολο της συμμετοχής του (74,32%) στην θυγατρική του, Alecsandri Estates SRL, έναντι τιμήματος € 55 εκατ.

Την 26/10/2018, η κατά 99,09 % θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Edificio Enterprise Sh. P.K., διεγράφη από το οικείο μητρώο εταιρειών.

Την 9/11/2018, ο Όμιλος πώλησε το σύνολο της συμμετοχής του στην κατά 99,98 % θυγατρική του, Yota Assets Ltd, έναντι τιμήματος € 3 εκ.

Την 19/12/2018, η κατά 99,09 % θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Tierra Projects Sh.P.K., διεγράφη από το οικείο μητρώο εταιρειών.

Την 31/12/2018, ο Όμιλος πώλησε το σύνολο της συμμετοχής του στην κατά 100,00 % θυγατρική του εταιρεία, Piraeus Real Estate Tirana Sh.P.K., έναντι τιμήματος € 810.

Την 31/12/2018, η Τράπεζα Πειραιώς πώλησε το σύνολο της συμμετοχής στην κατά 100,00% θυγατρική της εταιρεία,

Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλιστικών και Αντασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε. , έναντι τιμήματος € 27 εκ.

Την 31/12/2018, οι κατά 100,00% θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας Πειραιώς, Capital Investments & Finance S.A και Vitria Investments S.A., έχουν διαγραφεί από το οικείο μητρώο εταιρειών.

Η καθαρή εκροή από πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών ανέρχεται σε € 19 εκατ. και αναλύεται ως εξής:

Πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών, εξαιρουμένων των ταμειακών διαθεσίμων που πωλήθηκαν	1/1 - 31/12/2018	1/1 - 31/12/2017
Πώληση (ολική/μερική)	414	3
Κέρδος/(Ζημία) από πώληση	(139)	(3)
Μείον: Ταμείο και ταμειακά διαθέσιμα που πωλήθηκαν	(294)	(2)
	(19)	(2)

ε) Λοιπές αλλαγές – Μετασχηματισμοί

Την 22/2/2018, η κατά 100,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. μετονομάστηκε σε Πειραιώς Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.

Την 23/3/2018, η κατά 99,54% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, ATE Insurance Romania S.A., μετονομάστηκε σε Sentinel Advisors S.A., η οποία στη συνέχεια πουλήθηκε την 3/4/2018.

Την 21/9/2018, η κατά 28,10% συγγενής εταιρεία της Τράπεζας, με την επωνυμία Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών, μετονομάστηκε σε Όμικρον Κύκλος Ένα Συμμετοχική Α.Ε.

50 Αμοιβές Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

Στις 29/6/2018, η Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων εξέλεξε την ανεξάρτητη εταιρεία ορκωτών ελεγκτών λογιστών την εταιρεία «Deloitte Ανώνυμη Εταιρία Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών» για τη χρήση που έληξε στις 31/12/2018. Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τις συνολικές αμοιβές για τον τακτικό - υποχρεωτικό έλεγχο, το φορολογικό έλεγχο, άλλες υπηρεσίες ελεγκτικής φύσης και λοιπές μη ελεγκτικές επαγγελματικές υπηρεσίες για τις χρήσεις 2018 και 2017 που παρασχέθηκαν από την ελεγκτική εταιρεία του Ομίλου την Deloitte, η οποία είναι μέλος του δικτύου Deloitte, τις άλλες ελεγκτικές εταιρείες - μέλη του Δικτύου και άλλες συγγενείς - μέλη (συλλογικά "Deloitte").

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017
Αμοιβές τακτικού - υποχρεωτικού ελέγχου	3	4	2	2
Αμοιβές άλλων υπηρεσιών ελεγκτικής φύσης (συμπεριλαμβανομένου αμοιβών φορολογικού ελέγχου)	1	1	0	0
Λοιπές αμοιβές μη ελεγκτικών επαγγελματικών υπηρεσιών	1	2	1	2
Σύνολο	5	6	3	4

51 Αναμορφώσεις/ αναταξινομήσεις χρηματοοικονομικών πληροφοριών συγκριτικής χρήσης

Παρατίθενται οι αναμορφώσεις/ αναταξινομήσεις που πραγματοποιήθηκαν στην Οικονομική Κατάσταση Αποτελεσμάτων, στην Οικονομική Κατάσταση Συγκεντρωτικού Εισοδήματος και στην Οικονομική Κατάσταση Ταμειακών Ροών της χρήσης 2017. Οι αναμορφώσεις πραγματοποιήθηκαν κυρίως λόγω της κατηγοριοποίησης των εταιρειών Tirana Bank I.B.C. S.A. και Piraeus Bank Bulgaria A.D. στις διακοπτόμενες δραστηριότητες.

Κατά την τρέχουσα περίοδο ο Όμιλος και η Τράπεζα τροποποίησε την παρουσίαση των εξόδων επιβράβευσης πελατείας από τους τόκους και τα διοικητικά έξοδα στις προμήθειες για σκοπούς ορθότερης παρουσίασης. Επιπρόσθετα, δαπάνες που συνδέονται άρρηκτα με τις πιστωτικές κάρτες αναταξινομήθηκαν από τα διοικητικά έξοδα στις προμήθειες.

Όμιλος	1/1 - 31/12/2017		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	2.247	(47)	2.200
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	(577)	16	(561)
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.670	(31)	1.639
Έσοδα προμηθειών	431	(21)	411
Έξοδα προμηθειών	(62)	(18)	(80)
Καθαρά έσοδα προμηθειών	369	(39)	331
Έσοδα από μερίσματα	8	(0)	8
Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	20	2	22
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	53	(1)	52
Αποτελέσματα από πώληση θυγατρικών και συγγενών εταιρειών	(0)	-	(0)
Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	96	(0)	95
Σύνολο καθαρών εσόδων	2.216	(70)	2.146
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	(563)	17	(546)
Έξοδα διοίκησης	(500)	40	(460)
Αποσβέσεις	(103)	4	(98)
Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από πώληση ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	(1)	(0)	(1)
Σύνολο λειτουργικών εξόδων προ προβλέψεων	(1.166)	61	(1.106)
Κέρδη προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	1.050	(9)	1.041
Ζημίες απομείωσης αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	(2.013)	(8)	(2.020)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(92)	6	(86)
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	(20)	-	(20)
Απομείωση αξίας ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	(78)	0	(78)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	1	-	1
Αναστροφές / (έξοδα) λοιπών προβλέψεων	(25)	(0)	(25)
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	(31)	-	(31)
Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	(1.208)	(11)	(1.219)
Φόρος εισοδήματος	1.206	1	1.207
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(3)	(10)	(13)
Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(202)	10	(192)
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης	(204)	0	(204)
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους μετόχους της Τράπεζας	2	(10)	(9)
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας	(4)	(0)	(4)
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες			
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους μετόχους της Τράπεζας	(202)	10	(192)
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας	0	0	0
Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή αναλογούντα στους μετόχους της Τράπεζας (σε €):			
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
- Βασικά	0,0035	(0,0233)	(0,0198)
- Προσαρμοσμένα	0,0018	(0,0122)	(0,0104)
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες			
- Βασικά	(0,4626)	0,0233	(0,4393)
- Προσαρμοσμένα	(0,2430)	0,0122	(0,2308)

Τράπεζα	1/1 - 31/12/2017		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	2.188	-	2.188
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	(581)	8	(574)
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.606	8	1.614
Έσοδα προμηθειών	351	-	351
Έξοδα προμηθειών	(69)	(21)	(89)
Καθαρά έσοδα προμηθειών	282	(21)	262
Έσοδα από μερίσματα	78	-	78
Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	25	-	25
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	51	-	51
Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	(11)	-	(11)
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	2.032	(13)	2.019
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	(509)	-	(509)
Έξοδα διοίκησης	(462)	13	(449)
Αποσβέσεις	(90)	-	(90)
Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από πώληση ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	(1)	-	(1)
Σύνολο λειτουργικών εξόδων προ προβλέψεων	(1.063)	13	(1.050)
Κέρδη προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	969	0	969
Ζημίες απομείωσης αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	(1.979)	-	(1.979)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(64)	-	(64)
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	(142)	-	(142)
Απομείωση αξίας ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	(10)	-	(10)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	(5)	-	(5)
Αναστροφές / (έξοδα) λοιπών προβλέψεων	29	-	29
Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	(1.203)	0	(1.203)
Φόρος εισοδήματος	1.206	-	1.206
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης	3	0	3

Όμιλος	1/1 - 31/12/2017		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Κατάσταση Συνολικού Εισοδήματος			
ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης (Α)	(3)	(10)	(13)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	88	(1)	87
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	(4)	(2)	(6)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ ζημίες	(2)	0	(2)
Λοιπά συνολικά έσοδα/ (έξοδα) μετά από φόρους (Β)	81	(3)	79
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα/ (έξοδα) μετά από φόρους (Α)+(Β)	79	(13)	66
- Αναλογούνται στους ιδιοκτήτες μητρικής	83	(13)	70
- Αναλογούνται στα δικαιώματα μειοψηφίας	(4)	(0)	(4)
ΔΙΑΚΟΠΤΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης (Γ)	(202)	10	(192)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	(0)	1	0
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	0	2	2
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(0)	(0)	(0)
Λοιπά συνολικά έσοδα/ (έξοδα) μετά από φόρους (Δ)	(0)	3	2
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα/ (έξοδα) μετά από φόρους (Γ)+(Δ)	(202)	13	(189)
- Αναλογούνται στους ιδιοκτήτες μητρικής	(202)	13	(189)
- Αναλογούνται στα δικαιώματα μειοψηφίας	0	0	0

Όμιλος	1/1 - 31/12/2017		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Κατάσταση Ταμειακών Ροών			
Σύνολο εισροών/ (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες	2.069	(73)	1.996
Σύνολο εισροών/ (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες	(265)	(34)	(299)
Σύνολο εισροών/ (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	183	-	183
Σύνολο εισροών/ (εκροών) χρήσης	1.987	(107)	1.880
Επίδραση συναλλαγματικών διαφορών στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	0	0	0
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (Α)	1.987	(107)	1.880
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων από διακοπτόμενες δραστηριότητες (Β)	(37)	107	70
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης (Γ)	2.238	0	2.238
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα στο τέλος της χρήσης (Α)+(Β)+(Γ)	4.188	(0)	4.188

52 Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 81 και 82 του Νόμου 4261/2014

Σύμφωνα με το άρθρο 81 του Νόμου 4261/2014, το οποίο ενσωμάτωσε το άρθρο 89 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ στην ελληνική νομοθεσία, ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς («Όμιλος») γνωστοποιεί πληροφόρηση για κάθε χώρα στην οποία δραστηριοποιείται.

Η γνωστοποιούμενη πληροφόρηση περιλαμβάνει: την επωνυμία της θυγατρικής εταιρείας, τη φύση δραστηριοτήτων, τη γεωγραφική θέση, τον κύκλο εργασιών, τον αριθμό των εργαζομένων σε ισοδύναμο καθεστώ πλήρους απασχόλησης, τα αποτελέσματα προ φόρων, τους φόρους επί των αποτελεσμάτων, καθώς και τις εισπραττόμενες δημόσιες επιδοτήσεις. Ο κύκλος εργασιών, τα αποτελέσματα προ φόρων και οι φόροι επί των αποτελεσμάτων είναι με βάση τις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις των χρήσεων που έληξαν την 31/12/2018 και την 31/12/2017 αντίστοιχα, οι οποίες συντάσσονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) όπως εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και υιοθετήθηκαν από την Ε.Ε.

Τόσο η Τράπεζα όσο και οι θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου δεν έχουν εισπράξει δημόσιες επιδοτήσεις. Οι υπόλοιπες πληροφορίες παρατίθενται στους ακόλουθους πίνακες:

Α) Πληροφόρηση ανά χώρα

Χώρα	31/12/2018			
	Σύνολο καθαρών εσόδων ⁽³⁾	Αποτελέσματα προ φόρων	Φόρος εισοδήματος	Αριθμός εργαζομένων
Ελλάδα ⁽¹⁾	1.900	62	99	13.198
Ρουμανία	(70)	(98)	0	10
Βουλγαρία	49	(126)	0	958
Αίγυπτος	(0)	(0)	(0)	1
Κύπρος	0	1	(1)	5
Σερβία	(44)	(45)	0	5
Αλβανία	7	(61)	0	430
Ουκρανία	10	(2)	(0)	394
Λουπές χώρες ⁽²⁾	1	0	-	-
Όμιλος⁽⁴⁾	1.853	(269)	98	15.000

Σημειώσεις:

- Τα ποσά που αναφέρονται περιλαμβάνουν τις δραστηριότητες των υποκαταστημάτων της Τράπεζας Πειραιώς που λειτουργούν σε χώρες της αλλοδαπής καθώς και τα οχήματα ειδικού σκοπού με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο.
- Οι λουπές χώρες περιλαμβάνουν το Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο, τις Βρετανικές Παρθένες Νήσους και τις Η.Π.Α.
- Το σύνολο καθαρών εσόδων περιλαμβάνει τα καθαρά έσοδα από τόκους, τα καθαρά έσοδα προμηθειών, τα έσοδα από μερίσματα, τα καθαρά κέρδη/(ζημιές) από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών, τα αποτελέσματα από πώληση θυγατρικών και συγγενών εταιρειών, τα καθαρά κέρδη/(ζημιές) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων καθώς και τα λοιπά έσοδα/ (έξοδα).
- Τα ποσά που αναφέρονται περιλαμβάνουν συνεχιζόμενες και διακοπτόμενες δραστηριότητες.

Χώρα	31/12/2017			
	Σύνολο καθαρών εσόδων ⁽³⁾	Αποτελέσματα προ φόρων	Φόρος εισοδήματος	Αριθμός εργαζομένων
Ελλάδα ⁽¹⁾	2.217	(1.232)	1.198	15.058
Ρουμανία	50	(122)	(0)	1.276
Βουλγαρία	44	6	(1)	976
Αίγυπτος	(9)	(9)	2	1
Κύπρος	4	4	(0)	7
Σερβία	19	(46)	(0)	435
Αλβανία	13	(1)	(0)	445
Ουκρανία	10	(1)	(0)	384
Λουπές χώρες ⁽²⁾	1	(1)	-	-
Όμιλος⁽⁴⁾	2.350	(1.402)	1.198	18.581

Σημειώσεις:

- (1) Τα ποσά που αναφέρονται περιλαμβάνουν τις δραστηριότητες των υποκαταστημάτων της Τράπεζας Πειραιώς που λειτουργούν σε χώρες της αλλοδαπής καθώς και τα οχήματα ειδικού σκοπού με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο.
- (2) Οι λοιπές χώρες περιλαμβάνουν το Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο, τον Παναμά, τη Λιβερία, τις Βρετανικές Παρθένες Νήσους και τις Η.Π.Α .
- (3) Το σύνολο καθαρών εσόδων περιλαμβάνει τα καθαρά έσοδα από τόκους, τα καθαρά έσοδα προμηθειών, τα αποτελέσματα από χρεόγραφα του επενδυτικού και εμπορικού χαρτοφυλακίου, τα έσοδα από μερίσματα καθώς και τα λοιπά έσοδα/ (έξοδα).
- (4) Τα ποσά που αναφέρονται περιλαμβάνουν συνεχιζόμενες και διακοπτόμενες δραστηριότητες.

Β. Θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου με βάση τη φύση των δραστηριοτήτων τους καθώς και την γεωγραφική τους θέση παρουσιάζονται:

Οι θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου με βάση τη φύση των δραστηριοτήτων τους καθώς και την γεωγραφική τους θέση παρουσιάζονται στη Σημείωση 29.

Με τον νόμο 4261/2014, άρθρο 82, ενσωματώνεται στην Ελληνική νομοθεσία το άρθρο 90 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26/6/2013, σύμφωνα με το οποίο θεσπίζεται η υποχρέωση δημοσιοποίησης της συνολικής απόδοσης των στοιχείων του ενεργητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η συνολική απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού για την Τράπεζα και τον Όμιλο για την χρήση που έληξε την 31/12/2018 ήταν 0,08% και 0,29% αντίστοιχα (31/12/2017: 0,004% και -0,004% αντίστοιχα).

53 Γνωστοποιήσεις του Νόμου 4151/2013

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4151/2013, κάθε πιστωτικό ίδρυμα, που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα, οφείλει αμέσως μετά την παρέλευση του χρονικού ορίου της εικοσαετίας να αποδίδει στο Ελληνικό Δημόσιο συγκεντρωτικά, μέχρι το τέλος Απριλίου κάθε έτους τα υπόλοιπα των αδρανών καταθέσεων, πλέον αναλογούντων τόκων. Η Τράπεζα για το 2018 δεν απέδωσε κεφάλαια και τόκους καταθέσεων που παραγράφηκαν υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου καθώς με την παρ. 6 του άρθρου πρώτου της ΠΝΠ/18.7.2015 (ΦΕΚ Α' 84/18.7.2015) είχε ανασταλεί η διαδικασία απόδοσης των αδρανών λογαριασμών στο Δημόσιο μέχρι 14/11/2017. Τα ποσά που παραγράφηκαν μέχρι 31/12/2018 θα αποδοθούν στο Δημόσιο μέχρι τον Απρίλιο του 2019.

54 Γνωστοποιήσεις Πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 – Γνωστοποιήσεις μετάβασης

Την 1/1/2018, ο Όμιλος και η Τράπεζα εφάρμοσαν τις απαιτήσεις του Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» («Δ.Π.Χ.Α. 9»). Το Δ.Π.Χ.Α. 9 πραγματεύεται τις λογιστικές απαιτήσεις για την κατάταξη και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών μέσων, τη λογιστική απομείωσης και τη λογιστική αντιστάθμισης. Αντικαθιστά το Δ.Λ.Π. 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση» («Δ.Λ.Π. 39») και ισχύει για χρήσεις με ημερομηνία έναρξης την 1/1/2018 ή μεταγενέστερα.

Οι μεταβατικές αυτές γνωστοποιήσεις της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 παρέχουν:

- Πληροφορίες προκειμένου να κατανοηθεί η επίπτωση της εφαρμογής του νέου λογιστικού προτύπου στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας την 1/1/2018.

- Μία γέφυρα μεταξύ των αποτελεσμάτων που παρήχθησαν βάσει του Δ.Λ.Π. 39, του Δ.Λ.Π. 37 «Προβλέψεις, ενδεχόμενες υποχρεώσεις και ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία» και του Δ.Π.Χ.Α. 9.
- Το πλαίσιο των αλλαγών αναφορικά με την αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, με τις μεταβολές στην ταξινόμηση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών μέσων στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας και με τη συνεπαγόμενη επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια.

54.1 Επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9

Η επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018 ανήλθε για τον Όμιλο και την Τράπεζα σε € 1.969 εκατ. και για σε € 1.895 εκατ. αντίστοιχα, η οποία προκύπτει από:

Επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 στα ίδια Κεφάλαια	1/1/2018	
	Όμιλος	Τράπεζα
Μείωση από πρόσθετες προβλέψεις απομείωσης – συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1.912	1.843
Μείωση από πρόσθετες προβλέψεις απομείωσης – διακοπτόμενες δραστηριότητες	5	-
Μείωση από τη νέα επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων ως αποτέλεσμα αλλαγών στη κατηγοριοποίηση	25	25
Αναβαλλόμενη Φορολογική Απαίτηση	(1)	-
Καθαρή επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 στα ίδια Κεφάλαια	1.942	1.868
Επίπτωση στα ίδια Κεφάλαια του διαθεσίμου προς πώληση χαρτοφυλακίου ομολόγων που θα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	27	27
Συνολική Επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9	1.969	1.895

Ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν αναγνώρισαν αναβαλλόμενο φόρο ενεργητικού επί της καθαρής επίπτωσης της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018, με την εξαίρεση ενός μη ουσιώδους ποσού € 1 εκατ. προερχόμενο από θυγατρικές εσωτερικού, με βάση την αξιολόγηση της Διοίκησης της Τράπεζας όπου η ανακτησιμότητα πρόσθετου αναβαλλόμενου φόρου, προερχόμενου από την επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9, δεν κρίνεται εφικτή επί του παρόντος. Ο μη αναγνωρισθείς αναβαλλόμενος φόρος ενεργητικού θα ανερχόταν σε € 563 εκατ. και € 542 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα.

Η Διοίκηση της Τράπεζας ολοκλήρωσε την αξιολόγηση της επίπτωσης της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 τον Ιούνιο του 2018. Σύμφωνα με αυτήν, η αρχική εκτιμώμενη επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018 ανερχόμενη σε € 1.621 εκατ. και € 1.546 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα αυξήθηκε σε € 1.969 εκατ. και € 1.895 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα ως αποτέλεσμα των παρακάτω στοιχείων:

α) Ολοκλήρωση της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών από τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α 9 των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος για τον Όμιλο και την Τράπεζα, ως αποτέλεσμα της οριστικοποίησης παραμέτρων κινδύνου που χρησιμοποιούνται σε εσωτερικά μοντέλα πιστωτικού κινδύνου, οι οποίες ανήλθαν σε € 315 εκατ.

β) Επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α 9 για τα χρηματοοικονομικά μέσα που περιλαμβάνονται στα Λοιπά Στοιχεία Ενεργητικού, τα οποία δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική εκτιμώμενη επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9, και ανέρχονται σε € 34 εκατ. για τον Όμιλο και € 33 εκατ. για την Τράπεζα αντίστοιχα.

Επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α 9	1/1/2018	
	Όμιλος	Τράπεζα
Αρχική εκτιμώμενη επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α 9 όπως δημοσιεύθηκε την 31/12/2017	1.621	1.546
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση και λοιπές προσαρμογές που ενσωματώθηκαν κατά το 1ο τρίμηνο του 2018	(1)	-
Τροποποιημένη επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α 9 όπως δημοσιεύθηκε την 31/3/2018	1.620	1.546
Ολοκλήρωση της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών από τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α 9 των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών για τον Όμιλο και την Τράπεζα, ως αποτέλεσμα της οριστικοποίησης παραμέτρων κινδύνου που χρησιμοποιούνται σε εσωτερικά μοντέλα πιστωτικού κινδύνου	315	315
Αύξηση λόγω της επίπτωσης της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α 9 για τα χρηματοοικονομικά μέσα που περιλαμβάνονται στα Λοιπά Στοιχεία Ενεργητικού	34	33
Τροποποιημένη επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α 9 την 31/12/2018	1.969	1.895

Η Διοίκηση συνεχίζει να εξετάζει και να βελτιώνει τις νέες λογιστικές διαδικασίες, τους εσωτερικούς ελέγχους και το πλαίσιο διακυβέρνησης που απαιτείται από την υιοθέτηση του Δ.Π.Χ.Α. 9.

54.2 Επίπτωση στα Εποπτικά Κεφάλαια

Όμιλος	Την		
	31/12/2017	1/1/2018	1/1/2018
Κύριοι κεφαλαιακοί δείκτες	Δ.Λ.Π. 39	Δ.Π.Χ.Α. 9 βάσει μεταβατικών ρυθμίσεων	Δ.Π.Χ.Α. 9 βάσει πλήρους εφαρμογής
Μέσα Κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (CET1)	7.711	7.325	5.151
Κεφάλαιο της κατηγορίας 1	7.711	7.325	5.151
Συνολικό κεφάλαιο	7.711	7.325	5.151
Σύνολο σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού (εντός & εκτός ισολογισμού στοιχεία)	50.981	50.149	48.589
Δείκτες κεφαλαίου (%) ¹			
Δείκτης Κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1)	15,1%	14,6%	10,6%
Δείκτης κεφαλαίου της κατηγορίας 1	15,1%	14,6%	10,6%
Δείκτης συνολικού κεφαλαίου	15,1%	14,6%	10,6%
Δείκτης μόχλευσης	11,7%	10,9%	8,1%

¹ Οι δείκτες κεφαλαίου παρουσιάζονται για λόγους συνέπειας σε μεταβατική βάση την 31/12/2017 δυνάμει της οδηγίας CRD IV.

Τράπεζα	Την		
	31/12/2017	1/1/2018	1/1/2018
Κύριοι κεφαλαιακοί δείκτες	Δ.Λ.Π. 39	Δ.Π.Χ.Α. 9 βάσει μεταβατικών ρυθμίσεων	Δ.Π.Χ.Α. 9 βάσει πλήρους εφαρμογής
Μέσα Κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (CET1)	7.794	7.412	5.359
Κεφάλαιο της κατηγορίας 1	7.794	7.412	5.359
Συνολικό κεφάλαιο	7.794	7.412	5.359
Σύνολο σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού (εντός & εκτός ισολογισμού στοιχεία)	47.864	46.894	45.410
Δείκτες κεφαλαίου (%) ²			
Δείκτης Κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1)	16,3%	15,8%	11,8%
Δείκτης κεφαλαίου της κατηγορίας 1	16,3%	15,8%	11,8%
Δείκτης συνολικού κεφαλαίου	16,3%	15,8%	11,8%
Δείκτης μόχλευσης	12,3%	11,5%	8,8%

² Οι δείκτες κεφαλαίου παρουσιάζονται για λόγους συνέπειας σε μεταβατική βάση την 31/12/2017 δυνάμει της οδηγίας CRD IV.

Η επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9, είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του δείκτη Common Equity Tier 1 κατά 52 μ.β., για τον Όμιλο και κατά 48 μ.β. για την Τράπεζα, εφαρμόζοντας τις κανονιστικές μεταβατικές ρυθμίσεις της Ε.Ε., και μείωση 452 μ.β. για τον Όμιλο και 448 μ.β. για την Τράπεζα μετά την πλήρη εφαρμογή την 1/1/2018.

54.3 Κανονιστικές μεταβατικές ρυθμίσεις Δ.Π.Χ.Α. 9

Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν υιοθετήσει τις κανονιστικές μεταβατικές ρυθμίσεις που δημοσιεύθηκαν από την Ε.Ε. (αριθ. 2017/2395) το Δεκέμβριο του 2017 τροποποιώντας το Κανονισμό (ΕΕ) 575/2013 με την προσθήκη του άρθρου 473α. Αυτές οι κανονιστικές μεταβατικές ρυθμίσεις επιτρέπουν στις τράπεζες να συμπεριλάβουν στην κεφαλαιακή βάση τους ένα ποσοστό της επίπτωσης της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 λόγω της πρόβλεψης για τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές κατά τα πρώτα πέντε έτη εφαρμογής. Το ποσοστό που δύνανται να συμπεριλάβουν οι τράπεζες ξεκινά από 95% το 2018, και μειώνεται σταδιακά στο 25% έως το 2022 και κατόπιν στο 0% έως το 2023.

Η επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 στην πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών αναφορικά με τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος ορίζεται ως:

- η αύξηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών κατά την ημερομηνία υιοθέτησης του Δ.Π.Χ.Α. 9, συν
- κάθε μεταγενέστερη αύξηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών στο μη απομειωμένο χαρτοφυλάκιο.

54.4 Επίπτωση στη διακυβέρνηση και τους εσωτερικούς ελέγχους

Ο Όμιλος και η Τράπεζα ξεκίνησαν το πρόγραμμα υλοποίησης του Δ.Π.Χ.Α. 9 («Πρόγραμμα Δ.Π.Χ.Α. 9») το πρώτο τρίμηνο του 2016. Στο πλαίσιο υλοποίησης αυτού του προγράμματος, δημιουργήθηκαν οι κατάλληλες δομές Διακυβέρνησης και συστάθηκαν Οργανωτικές Επιτροπές, Γραφείο Διαχείρισης Έργου και διάφορες ομάδες έργου με συμμετέχοντες από διάφορες διευθύνσεις και θυγατρικές της Τράπεζας. Η Οργανωτική Επιτροπή του Ομίλου και της Τράπεζας για το Δ.Π.Χ.Α. 9, συμμετείχε ενεργά στη διαδικασία, διασφαλίζοντας την αποδοτική, αποτελεσματική, ορθή και έγκαιρη υλοποίηση του έργου για το Δ.Π.Χ.Α. 9. Δεδομένης της περιπλοκότητας και του μεγέθους του έργου για το Δ.Π.Χ.Α. 9, η Τράπεζα σύναψε συμβόλαιο συνεργασίας με «ειδικούς συμβούλους έργου» σε πολύ αρχικό στάδιο του έργου του Δ.Π.Χ.Α. 9 και προέβη σε σημαντικές επενδύσεις σε νέα πληροφοριακά συστήματα και διαδικασίες.

Με βάση το υφιστάμενο πλαίσιο διακυβέρνησης, η Διοίκηση διασφάλισε την ύπαρξη κατάλληλων εσωτερικών δομών ελέγχου και επαληθεύσεων ως προς τις κύριες διαδικασίες και κρίσεις για τον προσδιορισμό των προβλέψεων απομείωσης. Στο πλαίσιο της υλοποίησης, η Διοίκηση βελτίωσε τους υφιστάμενους εσωτερικούς ελέγχους και εφάρμοσε όπου χρειαζόταν νέους εσωτερικούς ελέγχους και διαδικασίες σε τομείς που επηρεάζονται από το Δ.Π.Χ.Α. 9. Η Διοίκηση καθιέρωσε επίσης διαδικασίες επαληθεύσεων και ελέγχους για την αξιολόγηση της ορθότητας της επιμέτρησης των προβλέψεων απομείωσης. Ορισμένοι από τους κύριους τομείς διακυβέρνησης και εσωτερικών ελέγχων είναι εκείνοι που αφορούν ελέγχους για την ανάπτυξη των μακροοικονομικών σεναρίων και τη στάθμισή τους βάσει κατάλληλης πιθανότητας αθέτησης απαιτήσεων, συστήματα και δεδομένα επιμέτρησης πιστωτικού κινδύνου, τον καθορισμό κριτηρίων για την αξιολόγηση σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου και τα κριτήρια για την κατάταξη των δανείων και των χρεωστικών τίτλων.

Επιπροσθέτως, πέραν του υφιστάμενου πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, δημιουργήθηκε ένα στιβαρό και ισχυρό πλαίσιο διακυβέρνησης για την αξιολόγηση και έγκριση της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Από αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή Απομειώσεων εξετάζει και εγκρίνει το ενοποιημένο κόστος απομείωσης σε τριμηνιαία βάση, μαζί με τις υποκείμενες κύριες συνιστώσες και τις αντίστοιχες κύριες παραδοχές.

Το Διοικητικό Συμβούλιο με την υποστήριξη της Επιτροπής Ελέγχου και της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, καθώς και της Εκτελεστικής Επιτροπής Ομίλου και της Τράπεζας, παρακολουθούσε πολύ στενά την υλοποίηση του έργου για το Δ.Π.Χ.Α. 9 και συμμετείχε ενεργά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και της έγκρισης των λογιστικών πολιτικών του Δ.Π.Χ.Α. 9.

54.5 Αναδρομικές τροποποιήσεις στην παρουσίαση της Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας την 31/12/2017

Οι παρακάτω πίνακες απεικονίζουν τη νέα παρουσίαση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής θέσης κατά την 31/12/2017 σε σχέση με την παρουσίαση στην Ετήσια Χρηματοοικονομική Έκθεση του 2017. Οι πίνακες δεν αντικατοπτρίζουν καμία από τις συνέπειες της υιοθέτησης των απαιτήσεων επιμέτρησης του ΔΠΧΑ 9, οι οποίες παρουσιάζονται στη Σημείωση 54.6 στην ενότητα Αναταξινόμηση και επιμέτρηση των λογιστικών αξιών και αναγνώριση της ECL κατά την υιοθέτηση του Δ.Π.Χ.Α. 9.

ΟΜΙΛΟΣ	31/12/2017		
	Επεξηγηματικές υποσημειώσεις	Προηγούμενη παρουσίαση	Αναπροσαρμοσμένη παρουσίαση
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες		1.449	1.449
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων		2.148	2.148
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1	1.500	1.504
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	2,3	-	134
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	1,4,6	460	472
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών		90	90
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	5	44.720	44.602
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	5,6	-	123
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	7,8	-	2.071
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	3,4,7,8	2.204	-
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	2	23	-
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού		18	18
Επενδύσεις σε ακίνητα		1.121	1.121
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες		251	251
Ενσώματα πάγια στοιχεία		1.041	1.041
Άυλα στοιχεία ενεργητικού		301	301
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις		6.543	6.543
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού		3.264	3.264
Στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες		2.284	2.284
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		67.417	67.417
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα		11.435	11.435
Υποχρεώσεις προς πελάτες		42.715	42.715
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις		402	402
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία		435	435
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις		2	2
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις		34	34
Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση		194	194
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη		53	53
Λοιπές υποχρεώσεις		960	960
Υποχρεώσεις από διακοπτόμενες δραστηριότητες		1.641	1.641
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		57.872	57.872
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο (κοινές μετοχές)		2.620	2.620
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο		13.075	13.075
Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες		2.040	2.040
Μείον: Ίδιες μετοχές		(0)	(0)
Λοιπά αποθεματικά	9	11	24
Αποτελέσματα εις νέον	9	(8.327)	(8.339)
Ίδια Κεφάλαια αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		9.418	9.418
Δικαιώματα μειοψηφίας		126	126
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		9.544	9.544
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		67.417	67.417

ΤΡΑΠΕΖΑ	31/12/2017		
	Επεξηγηματικές υποσημειώσεις	Προηγούμενη παρουσίαση	Αναπροσαρμοσμένη παρουσίαση
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες		1.154	1.154
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων		2.092	2.092
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	1	1.476	1.481
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	2,3	-	134
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	1,4,6	461	473
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών		89	89
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	5	44.885	44.767
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	5,6	-	123
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	7,8	-	1.887
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	3,4,7,8	2.019	-
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	2	23	-
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού		183	183
Επενδύσεις σε ακίνητα		400	400
Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρίες		811	811
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρίες και κοινοπραξίες		246	246
Ενσώματα πάγια στοιχεία		898	898
Άυλα στοιχεία ενεργητικού		256	256
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις		6.484	6.484
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού		3.013	3.013
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		64.491	64.491
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα		11.772	11.772
Υποχρεώσεις προς πελάτες		41.301	41.301
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις		404	404
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία		435	435
Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση		188	188
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη		105	105
Λοιπές υποχρεώσεις		860	860
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		55.065	55.065
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο (κοινές μετοχές)		2.620	2.620
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο		13.075	13.075
Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες		2.040	2.040
Λοιπά αποθεματικά	9	160	159
Αποτελέσματα εις νέον	9	(8.468)	(8.467)
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		9.427	9.427
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		64.491	64.491

Επεξηγηματικές υποσημειώσεις στον πίνακα "Αναδρομικές τροποποιήσεις στην παρουσίαση της Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας Πειραιώς".

No	Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης
1	Αναταξινόμηση από Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα – απαιτήσεις ποσού € 5 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα σε Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών.
2	Αναταξινόμηση από χρεωστικούς τίτλους σε αποσβέσιμο κόστος ποσού € 23 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών.
3	Αναταξινόμηση από Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση (συμμετοχικοί τίτλοι) ποσού € 111 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών.
4	Αναταξινόμηση από Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση ποσού € 22 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα σε Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις.
5	Αναταξινόμηση από Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος ποσού € 118 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα σε Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών.
6	Αναταξινόμηση από Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα – απαιτήσεις ποσού € 5 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών.
7	Μεταφορά από Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση (χρεωστικοί τίτλοι) ποσού € 1.902 εκατ. και € 1.724 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων.
8	Αναταξινόμηση από Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση (συμμετοχικοί τίτλοι) ποσού € 169 εκατ. και € 163 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων.
9	Αναταξινόμηση από Αποθεματικό Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου € 13 εκατ. ζημιά και € 1 εκατ. κέρδος για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα σε Αποτελέσματα εις νέον.

54.6 Ταξινόμηση των Χρηματοοικονομικών στοιχείων Ενεργητικού κατά την ημερομηνία εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9

Οι παρακάτω πίνακες γνωστοποιούν τις μεταβολές στις λογιστικές αξίες και τις ταξινομήσεις των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού κατά την ημερομηνία εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9:

Όμιλος	Επιμέτρηση Δ.Λ.Π 39	Δ.Λ.Π. 39 λογιστική αξία 31/12/2017	Αναταξινόμηση	Νέα επιμέτρηση	Δ.Π.Χ.Α. 9 λογιστική αξία 1/1/2018
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στο αποσβέσιμο κόστος βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9					
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	Αποσβέσιμο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		1.449	-	-	1.449
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές)		-	-	(0)	(0)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					1.449
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Αποσβέσιμο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		2.148	-	-	2.148
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές)		-	-	(0)	(0)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					2.148
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Αποσβέσιμο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		44.720	-	-	44.720
Αναταξινόμηση σε Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		-	(118)	-	(118)
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές)		-	-	(1.724)	(1.724)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					42.878
Χρεωστικοί τίτλοι σε αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		23	-	-	23
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		-	(23)	-	(23)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					0
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Αποσβέσιμο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		90	-	-	90
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές)		-	-	(0)	(0)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					90
Λοιπά Χρηματοοικονομικά Μέσα εντός των Λοιπών στοιχείων ενεργητικού	Αποσβέσιμο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		737	-	-	737
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές)		-	-	(34)	(34)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					704
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού επιμετρούμενων στο αποσβέσιμο κόστος βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9		49.168	(141)	(1.758)	47.268

Τράπεζα	Επιμέτρηση Δ.Λ.Π 39	Δ.Λ.Π. 39 λογιστική αξία 31/12/2017	Αναταξινόμηση	Νέα επιμέτρηση	Δ.Π.Χ.Α. 9 λογιστική αξία 1/1/2018
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στο αποσβέσιμο κόστος βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9					
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	Αποσβέσιμο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		1.154	-	-	1.154
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές)		-	-	(0)	(0)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					1.154
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Αποσβέσιμο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		2.092	-	-	2.092
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές)		-	-	(0)	(0)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					2.092
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Αποσβέσιμο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		44.885	-	-	44.885
Αναταξινόμηση σε Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		-	(118)	-	(118)
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές)		-	-	(1.656)	(1.656)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					43.111
Χρεωστικοί τίτλοι σε αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		23	-	-	23
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		-	(23)	-	(23)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					0
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Αποσβέσιμο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		89	-	-	89
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές)		-	-	(0)	(0)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					89
Λοιπά Χρηματοοικονομικά Μέσα εντός των Λοιπών στοιχείων ενεργητικού	Αποσβέσιμο κόστος				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		983	-	-	983
Νέα επιμέτρηση (Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές)		-	-	(33)	(33)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					950
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού επιμετρούμενων στο αποσβέσιμο κόστος βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9		49.226	(141)	(1.689)	47.395

Όμιλος	Επιμέτρηση Δ.Λ.Π 39	Δ.Λ.Π. 39 λογιστική αξία 31/12/2017	Αναταξινόμηση	Νέα επιμέτρηση	Δ.Π.Χ.Α. 9 λογιστική αξία 1/1/2018
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9					
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (χρεωστικοί τίτλοι)	Εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		1.476	-	-	1.476
Αναταξινόμηση σε Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις		-	(0)	-	(0)
Αναταξινόμηση από Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις		-	5	-	5
Αναταξινόμηση από Χρεωστικούς τίτλους σε αποσβέσιμο κόστος		-	23	-	23
Νέα επιμέτρηση λόγω αναταξινόμησης		-	-	(9)	(9)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					1.495
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (μετοχές)	Εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		24	-	-	24
Αναταξινόμηση από Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου (Μετοχές διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου)		-	111	-	111
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					134
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	Εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		460	-	-	460
Αναταξινόμηση από Χρεωστικούς τίτλους στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (Εμπορικό χαρτοφυλάκιο)		-	0	-	0
Αναταξινόμηση από Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση		-	22	-	22
Αναταξινόμηση σε Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		-	(5)	-	(5)
Αναταξινόμηση σε χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		-	(5)	-	(5)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					472
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών					
Υπόλοιπο την 31/12/2017		-	-	-	-
Αναταξινόμηση από Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος		-	118	-	118
Αναταξινόμηση από Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις		-	5	-	5
Νέα επιμέτρηση στην εύλογη αξία		-	-	(16)	(16)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					107
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού επιμετρούμενων στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9		1.960	274	(25)	2.208

Τράπεζα	Επιμέτρηση Δ.Λ.Π 39	Δ.Λ.Π. 39 λογιστική αξία 31/12/2017	Αναταξινόμηση	Νέα επιμέτρηση	Δ.Π.Χ.Α. 9 λογιστική αξία 1/1/2018
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών					
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (χρεωστικοί τίτλοι)	Εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		1.476	-	-	1.476
Αναταξινόμηση σε Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις		-	(0)	-	(0)
Αναταξινόμηση από Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις		-	5	-	5
Αναταξινόμηση από Χρεωστικούς τίτλους σε αποσβέσιμο κόστος		-	23	-	23
Νέα επιμέτρηση λόγω αναταξινομήσεων		-	-	(9)	(9)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					1.495
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (μετοχές)					
Υπόλοιπο την 31/12/2017	Εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	-	-	-	-
Αναταξινόμηση από Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου (Μετοχές διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου)		-	111	-	111
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					111
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις					
Υπόλοιπο την 31/12/2017	Εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	461	-	-	461
Αναταξινόμηση από Χρεωστικούς τίτλους στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (Εμπορικό χαρτοφυλάκιο)		-	0	-	0
Αναταξινόμηση από Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση		-	22	-	22
Αναταξινόμηση σε Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		-	(5)	-	(5)
Αναταξινόμηση σε χρηματοοικονομικά μέσα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (Χρεωστικοί τίτλοι)		-	(5)	-	(5)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					473
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών					
Υπόλοιπο την 31/12/2017		-	-	-	-
Αναταξινόμηση από Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος		-	118	-	118
Αναταξινόμηση από Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις		-	5	-	5
Νέα επιμέτρηση στην εύλογη αξία		-	-	(16)	(16)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					107
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού επιμετρούμενων στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9		1.938	274	(25)	2.186

Όμιλος	Επιμέτρηση Δ.Λ.Π 39	Δ.Λ.Π. 39 λογιστική αξία 31/12/2017	Αναταξινόμηση	Νέα επιμέτρηση	Δ.Π.Χ.Α. 9 λογιστική αξία 1/1/2018
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9					
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	Εύλογη αξία μέσω του αποθεματικού Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		2.204	-	-	2.204
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)		-	(1.902)	-	(1.902)
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)		-	(169)	-	(169)
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		-	(111)	-	(111)
Αναταξινόμηση σε Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις		-	(22)	-	(22)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					(0)
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)					
Υπόλοιπο την 31/12/2017		-	-	-	-
Αναταξινόμηση από Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο		-	1.902	-	1.902
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					1.902
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)					
Υπόλοιπο την 31/12/2017		-	-	-	-
Αναταξινόμηση από Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο		-	169	-	169
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					169
Σύνολο χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9		2.204	(133)	0	2.071

Τράπεζα	Επιμέτρηση Δ.Λ.Π 39	Δ.Λ.Π. 39 λογιστική αξία 31/12/2017	Αναταξινόμηση	Νέα επιμέτρηση	Δ.Π.Χ.Α. 9 λογιστική αξία 1/1/2018
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9					
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	Εύλογη αξία μέσω του αποθεματικού Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου				
Υπόλοιπο την 31/12/2017		2.019	-	-	2.019
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)		-	(1.724)	-	(1.724)
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)		-	(163)	-	(163)
Αναταξινόμηση σε Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		-	(111)	-	(111)
Αναταξινόμηση σε Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις		-	(22)	-	(22)
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					(0)
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)					
Υπόλοιπο την 31/12/2017		-	-	-	-
Αναταξινόμηση από Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο		-	1.724	-	1.724
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					1.724
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)					
Υπόλοιπο την 31/12/2017		-	-	-	-
Αναταξινόμηση από Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο		-	163	-	163
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2018					163
Σύνολο χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9		2.019	(133)	0	1.886

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσα λοιπών συνολικών εσόδων (χρεωστικοί τίτλοι) αντιστοιχούν στο στάδιο 1 και η επίπτωση από την αναμενόμενη πιστωτική ζημία ανήλθε σε € 27 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα την 1/1/2018.

54.7 Συμφωνία πρόβλεψης απομείωσης

Ο παρακάτω πίνακας συμφωνεί την πρόβλεψη για απομειώσεις αξίας επιμετρημένη σύμφωνα με το μοντέλο πραγματοποιηθεισών ζημιών του Δ.Λ.Π. 39 και τις προβλέψεις για δανειακές δεσμεύσεις και συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 37 την 31/12/2017 με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές σύμφωνα με το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018:

Όμιλος	Επιμέτρηση σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 39 / Δ.Λ.Π. 37	Επιμέτρηση σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9	Πρόβλεψη για απομείωση βάσει Δ.Λ.Π. 39 και Προβλέψεις βάσει του Δ.Λ.Π. 37 (31/12/2017)	Νέα επιμέτρηση	Πρόβλεψη για απομειώσεις βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	Αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	-	(0)	(0)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	-	(0)	(0)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	(15.378)	(1.724)	(17.102)
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	-	-	-
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	-	(0)	(0)
Λοιπά Χρηματοοικονομικά Μέσα εντός των Λοιπών στοιχείων ενεργητικού	Αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	(223)	(34)	(257)
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου (Χρεωστικοί τίτλοι)	Εύλογη αξία μέσω του αποθεματικού Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	Εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	-	(27)	(27)
Σύνολο			(15.601)	(1.785)	(17.386)
Δανειακές δεσμεύσεις	Εκτός ισολογισμού	Εκτός ισολογισμού	-	(17)	(17)
Συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης	Εκτός ισολογισμού	Εκτός ισολογισμού	-	(137)	(137)
Σύνολο			0	(154)	(154)

Τράπεζα	Επιμέτρηση σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 39 / Δ.Λ.Π. 37	Επιμέτρηση σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9	Πρόβλεψη για απομείωση βάσει Δ.Λ.Π. 39 και Προβλέψεις βάσει του Δ.Λ.Π. 37 (31/12/2017)	Νέα επιμέτρηση	Πρόβλεψη για απομειώσεις βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	Αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	-	(0)	(0)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	-	(0)	(0)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	(14.659)	(1.656)	(16.315)
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	-	-	-
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	-	(0)	(0)
Λοιπά Χρηματοοικονομικά Μέσα εντός των Λοιπών στοιχείων ενεργητικού	Αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος	(150)	(33)	(184)
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου (Χρεωστικοί τίτλοι)	Εύλογη αξία μέσω του αποθεματικού Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	Εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	-	(27)	(27)
Σύνολο			(14.810)	(1.716)	(16.526)
Δανειακές δεσμεύσεις	Εκτός ισολογισμού	Εκτός ισολογισμού	-	(16)	(16)
Συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης	Εκτός ισολογισμού	Εκτός ισολογισμού	-	(137)	(137)
Σύνολο			0	(154)	(154)

54.8 Επίπτωση της Πρώτης Εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 στα Ίδια Κεφάλαια

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τη συνολική επίπτωση, καθώς και τις αναταξινομήσεις εντός της καθαρής θέσης, την 1/1/2018:

	Όμιλος	Τράπεζα
	Επίπτωση πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018	
Αποθεματικό Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου		
Υπόλοιπο βάσει Δ.Λ.Π. 39 (31/12/2017)	79	90
Αναταξινόμηση σε Αποθεματικό εύλογης αξίας μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)	(85)	(82)
Αναταξινόμηση σε Αποθεματικό εύλογης αξίας μέσω λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)	(7)	(8)
Μεταφορά σε Αποτελέσματα εις νέον	13	(1)
Υπόλοιπο έναρξης βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9 (1/1/2018)	0	0
Αποθεματικό από Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Χρεωστικοί τίτλοι)		
Αναταξινόμηση από Αποθεματικό Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	85	82
Αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9	27	27
Υπόλοιπο έναρξης βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9 (1/1/2018)	112	108
Αποθεματικό από Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Συμμετοχικοί Τίτλοι)		
Αναταξινομήσεις από Αποθεματικό Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	7	8
Υπόλοιπο έναρξης βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9 (1/1/2018)	7	8
Αποτελέσματα εις νέον		
Υπόλοιπο βάσει Δ.Λ.Π. 39 (31/12/2017)	(8.327)	(8.468)
Μεταφορά από Αποθεματικό Διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	(13)	1
Νέα επιμέτρηση λόγω αναταξινομήσεων	(25)	(25)
Αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9	(1.944)	(1.870)
Αναβαλλόμενος φόρος	1	-
Υπόλοιπο έναρξης βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9 (1/1/2018)	(10.308)	(10.362)

Στην κίνηση των Αποτελεσμάτων εις νέον, στην Αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9 έχει συμπεριληφθεί στα υπόλοιπα του Ομίλου η επίπτωση της πρώτης εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α.9 από διακοπτόμενες δραστηριότητες ποσού € 5 εκατ.

54.9 Νέα επιμέτρηση της πρόβλεψης αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών σε αποσβέσιμο κόστος ανά χαρτοφυλάκιο και στάδιο

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τη νέα επιμέτρηση της πρόβλεψης αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ανά χαρτοφυλάκιο και στάδιο την 1/1/2018:

Όμιλος	Υπόλοιπο δανείων την 31/12/2017 - Δ.Λ.Π. 39 & 1/1/2018 - Δ.Π.Χ.Α. 9				Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών βάσει Δ.Λ.Π. 39 την 31/12/2017				Νέα επιμέτρηση της πρόβλεψης αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών σε αποσβέσιμο κόστος βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018				Διαφορά μεταξύ Δ.Λ.Π. 39 και Δ.Π.Χ.Α. 9 ως προς την πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο
Ιδιώτες	7.874	4.008	8.782	20.665	(37)	(266)	(3.625)	(3.927)	(35)	(562)	(3.937)	(4.534)	2	(296)	(312)	(606)
Στεγαστικά	6.464	3.013	5.706	15.183	(6)	(72)	(1.673)	(1.751)	(5)	(257)	(1.696)	(1.958)	0	(185)	(22)	(207)
Καταναλωτικά, προσωπικά και άλλα	935	896	2.564	4.395	(28)	(192)	(1.558)	(1.778)	(27)	(296)	(1.804)	(2.126)	1	(104)	(245)	(348)
Πιστωτικές κάρτες	476	99	511	1.087	(3)	(2)	(393)	(398)	(3)	(9)	(437)	(449)	0	(7)	(44)	(51)
Απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις (ιδιώτες)	0	-	0	0	(0)	-	(0)	(0)	(0)	-	(0)	(0)	(0)	-	(0)	(0)
Επιχειρηματικά	11.183	3.710	22.656	37.549	(129)	(141)	(11.145)	(11.416)	(122)	(341)	(12.105)	(12.567)	8	(200)	(959)	(1.152)
Δημόσιος τομέας	1.690	5	72	1.767	(35)	(0)	(0)	(36)	(1)	(1)	(0)	(1)	34	(0)	0	34
Σύνολο	20.747	7.724	31.510	59.981	(201)	(407)	(14.771)	(15.378)	(157)	(903)	(16.042)	(17.102)	44	(497)	(1.271)	(1.724)

Τράπεζα	Υπόλοιπο δανείων την 31/12/2017 - Δ.Λ.Π. 39 & 1/1/2018 - Δ.Π.Χ.Α. 9				Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών βάσει Δ.Λ.Π. 39 την 31/12/2017				Νέα επιμέτρηση της πρόβλεψης αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών σε απόσβεσιμο κόστος βάσει Δ.Π.Χ.Α. 9 την 1/1/2018				Διαφορά μεταξύ Δ.Λ.Π. 39 και Δ.Π.Χ.Α. 9 ως προς την πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3	Σύνολο
Ιδιώτες	7.690	3.982	8.751	20.423	(36)	(265)	(3.612)	(3.912)	(34)	(560)	(3.923)	(4.518)	1	(296)	(311)	(606)
Στεγαστικά	6.351	2.991	5.683	15.026	(5)	(72)	(1.665)	(1.742)	(5)	(256)	(1.686)	(1.947)	0	(184)	(21)	(205)
Καταναλωτικά, προσωπικά και άλλα	871	891	2.557	4.320	(28)	(191)	(1.555)	(1.773)	(27)	(295)	(1.800)	(2.122)	1	(104)	(245)	(349)
Πιστωτικές κάρτες	468	99	511	1.078	(3)	(2)	(392)	(397)	(2)	(9)	(437)	(448)	0	(7)	(44)	(51)
Επιχειρηματικά	11.949	3.931	21.359	37.239	(118)	(132)	(10.462)	(10.712)	(113)	(312)	(11.371)	(11.796)	5	(180)	(909)	(1.084)
Δημόσιος τομέας	1.688	5	71	1.764	(35)	(0)	(0)	(35)	(1)	(1)	(0)	(1)	34	(0)	0	34
Σύνολο	21.327	7.919	30.180	59.427	(188)	(397)	(14.074)	(14.659)	(148)	(873)	(15.294)	(16.315)	40	(476)	(1.220)	(1.656)

55 Γνωστοποιήσεις για τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 16 «Μισθώσεις»

Την 1/1/2019, ο Όμιλος και η Τράπεζα εφάρμοσαν τις απαιτήσεις του Δ.Π.Χ.Α. 16 «Μισθώσεις» (Δ.Π.Χ.Α. 16). Οι κάτωθι γνωστοποιήσεις που αφορούν στη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 16 παρέχουν σχετική πληροφόρηση, προκειμένου να γίνει κατανοητή η επίπτωση της εφαρμογής του νέου λογιστικού προτύπου χρηματοοικονομικής αναφοράς στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας την 1/1/2019.

Η Διοίκηση ξεκίνησε το πρόγραμμα υλοποίησης του Δ.Π.Χ.Α. 16 κατά το 2ο τρίμηνο του 2018. Στο πλαίσιο υλοποίησης αυτού του προγράμματος, εφαρμόστηκαν οι απαραίτητες αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης και συστάθηκαν μία Οργανωτική Επιτροπή, ένα Γραφείο Διαχείρισης Έργου και διάφορες ομάδες έργου με συμμετέχοντες από διάφορες Μονάδες και θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας. Η Οργανωτική Επιτροπή για τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 16 συμμετείχε ενεργά στην όλη διαδικασία, διασφαλίζοντας την αποδοτική, αποτελεσματική, ορθή και έγκαιρη υλοποίηση του προγράμματος για το Δ.Π.Χ.Α. 16.

Στο πλαίσιο υλοποίησης του προγράμματος για το Δ.Π.Χ.Α. 16, η Διοίκηση ανέπτυξε επαρκή λειτουργικότητα στην υφιστάμενη υποδομή πληροφοριακών συστημάτων της και στις διαδικασίες. Επιπλέον, η Διοίκηση βελτίωσε το υφιστάμενο σύστημα εσωτερικών δικλίδων ασφαλείας, ενώ σχεδίασε και εφάρμοσε νέες εσωτερικές δικλίδες ασφαλείας και διαδικασίες σε τομείς που κρίθηκε αναγκαίο της μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 16. Ορισμένοι από τους κύριους τομείς διακυβέρνησης και εσωτερικών ελέγχων είναι αυτοί που σχετίζονται με:

- α) Την επιλογή, μεταξύ των τριών εναλλακτικών μεθόδων μετάβασης που προβλέπονται στο πρότυπο, για την πρώτη εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 16.
- β) Την αξιολόγηση συμβάσεων μίσθωσης αναφορικά με το εάν συνιστούν μίσθωση σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Δ.Π.Χ.Α. 16.
- γ) Τον προσδιορισμό του διαφορικού επιτοκίου δανεισμού που θα εφαρμοστεί κατά τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 16 (Incremental Borrowing Rate - IBR).

Η Εκτελεστική Επιτροπή του Ομίλου παρακολούθησε την υλοποίηση του Προγράμματος για το Δ.Π.Χ.Α. 16 και συμμετείχε στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η Εκτελεστική Επιτροπή του Ομίλου ενέκρινε το έγγραφο του Δ.Π.Χ.Α. 16 – Λογιστική Πολιτική, "Αναγνώριση και επιμέτρηση μισθώσεων σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 16", καθώς και τις παρούσες γνωστοποιήσεις για τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 16.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα ως μισθωτές αξιολόγησαν την εκτιμώμενη χρηματοοικονομική επίπτωση που θα έχει η αρχική εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 16 κατά την 1/1/2019 στον Όμιλο και την Τράπεζα, όπως περιγράφεται παρακάτω. Η Διοίκηση συνεχίζει να ελέγχει και να βελτιώνει τις νέες λογιστικές διαδικασίες, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου και το πλαίσιο διακυβέρνησης που καθίστανται αναγκαία από την υιοθέτηση του Δ.Π.Χ.Α. 16. Συνεπώς, η εκτίμηση της αναμενόμενης χρηματοοικονομικής επίπτωσης από την αρχική εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 16 ενδέχεται να διαφοροποιηθεί έως την οριστικοποίηση των Ενοποιημένων και Ατομικών Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων για τη χρήση που θα λήξει στις 31/12/2019.

Φύση της αλλαγής της λογιστικής πολιτικής

Το Δ.Π.Χ.Α. 16 εισάγει για τους μισθωτές ένα ενιαίο μοντέλο λογιστικής απεικόνισης των μισθώσεων εντός Ισολογισμού και καταργεί τη διάκριση μεταξύ λειτουργικής και χρηματοδοτικής μίσθωσης. Ο μισθωτής αναγνωρίζει ένα περιουσιακό στοιχείο δικαιώματος χρήσης που αντιπροσωπεύει το δικαίωμά του να χρησιμοποιεί το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο, καθώς και

μια υποχρέωση από τη μίσθωση που αντιπροσωπεύει την υποχρέωσή του να καταβάλλει τις πληρωμές που απορρέουν από τη σύμβαση μίσθωσης. Εξαιρέσεις από τον κανόνα αναγνώρισης αποτελούν οι βραχυπρόθεσμες μισθώσεις και οι μισθώσεις περιουσιακών στοιχείων χαμηλής αξίας. Η λογιστική απεικόνιση από την πλευρά του εκμισθωτή παραμένει παρόμοια με αυτήν που οριζόταν στο απερχόμενο Δ.Λ.Π. 17 "Μισθώσεις", ήτοι οι εκμισθωτές συνεχίζουν να κατηγοριοποιούν τις μισθώσεις ως χρηματοδοτικές ή λειτουργικές μισθώσεις στις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις.

Το Δ.Π.Χ.Α. 16 αντικαθιστά τα όσα ορίζονται από το Δ.Λ.Π. 17, από τις διερμηνείες Ε.Δ.Δ.Π.Χ.Π. 4 "Προσδιορισμός των συμφωνιών που περιέχουν μίσθωση", Μ.Ε.Δ. 15 "Λειτουργικές Μισθώσεις – Κίνητρα" και Μ.Ε.Δ. 27 "Εκτίμηση της ουσίας των συναλλαγών που συνεπάγονται τον νομικό τύπο της μίσθωσης" και ορίζει τις αρχές αναγνώρισης, επιμέτρησης, παρουσίασης και γνωστοποίησης των μισθώσεων.

Η αλλαγή του ορισμού της μίσθωσης σχετίζεται κυρίως με την έννοια του ελέγχου. Το Δ.Π.Χ.Α. 16 καθορίζει εάν μια σύμβαση περιέχει μίσθωση με βάση το εάν ο μισθωτής έχει το δικαίωμα να ελέγχει τη χρήση ενός προσδιορισμένου περιουσιακού στοιχείου για ένα χρονικό διάστημα, έναντι αντίστοιχου τιμήματος.

Η Διοίκηση εφαρμόζει τον ορισμό της μίσθωσης και τη σχετική καθοδήγηση όπως ορίζεται στο Δ.Π.Χ.Α. 16 σε όλες τις συμβάσεις μίσθωσης που συνάπτονται ή τροποποιούνται μετά την 1η Ιανουαρίου 2019. Ο νέος ορισμός του Δ.Π.Χ.Α. 16 δε μεταβάλλει σημαντικά για τον Όμιλο και την Τράπεζα το αντικείμενο των συμβάσεων που πληρούν τον ορισμό της μίσθωσης.

Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 16, ο Όμιλος και η Τράπεζα αναγνωρίζουν νέα περιουσιακά στοιχεία (Δικαίωμα Χρήσης – Right of Use) και υποχρεώσεις από μισθώσεις για όλα τα συμβόλαια μίσθωσης που πληρούν τον ορισμό της μίσθωσης. Οι υποχρεώσεις αυτές αρχικά επιμετρώνται στην παρούσα αξία των μελλοντικών μισθωμάτων προεξοφλημένα με το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού του μισθωτή. Μεταγενέστερα, η υποχρέωση από τη μίσθωση προσαρμόζεται, μεταξύ άλλων, με τους τόκους και τις καταβολές μισθωμάτων, καθώς και με την επίπτωση από τυχόν τροποποιήσεις της σύμβασης μίσθωσης.

Το κόστος του δικαιώματος χρήσης περιλαμβάνει τα εξής:

- α) το ποσό της αρχικής επιμέτρησης της υποχρέωσης από τη μίσθωση, όπως περιγράφεται παραπάνω,
- β) τυχόν καταβληθέντα μισθώματα, αφαιρουμένων οποιονδήποτε κινήτρων στα συμβόλαια μίσθωσης που ελήφθησαν,
- γ) τυχόν αρχικές άμεσες δαπάνες του μισθωτή, και
- δ) την εκτίμηση του κόστους με το οποίο θα επιβαρυνθεί ο μισθωτής προκειμένου να αποσυναρμολογήσει και να απομακρύνει το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο, να αποκαταστήσει τον χώρο όπου έχει αρχικά τοποθετηθεί ή να επαναφέρει το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο στην κατάσταση στην οποία προβλέπεται από τους όρους και τις προϋποθέσεις της μίσθωσης.

Περαιτέρω, η φύση των εξόδων που σχετίζονται με τις μισθώσεις αυτές πλέον αλλάζει, διότι ο Όμιλος και η Τράπεζα αναγνωρίζουν κόστος απόσβεσης για τα περιουσιακά στοιχεία δικαιώματος χρήσης καθώς και τόκους και εξομοιούμενα έξοδα επί της υποχρέωσης από τη μίσθωση.

Για τις βραχυπρόθεσμες μισθώσεις (διάρκειας 12 μηνών ή μικρότερης) και μισθώσεις περιουσιακών στοιχείων χαμηλής αξίας (κάτω των € 5 χιλ.), ο Όμιλος και η Τράπεζα αναγνωρίζουν ένα έξοδο μίσθωσης με την ευθεία μέθοδο, όπως επιτρέπεται από το Δ.Π.Χ.Α. 16, εφαρμόζοντας τον αντίστοιχο πρακτικό κανόνα που προβλέπει το πρότυπο κατά τη μετάβαση. Το έξοδο αυτό παρουσιάζεται στο λογαριασμό "Λοιπά έξοδα" της Κατάστασης Αποτελεσμάτων.

Η Διοίκηση υιοθέτησε επίσης τον αντίστοιχο πρακτικό κανόνα και σε περιπτώσεις συμβάσεων μίσθωσης που περιλαμβάνουν στοιχεία που δεν πληρούν τον ορισμό της μίσθωσης, ήτοι η Διοίκηση επέλεξε, ανά κατηγορία υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου, να μη διαχωρίσει τα στοιχεία που πληρούν τον ορισμό της μίσθωσης από αυτά που δεν τον πληρούν και, αντί αυτού, να αντιμετωπίσει λογιστικά όλα τα στοιχεία αυτά ως στοιχεία ενιαίας μίσθωσης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο εν λόγω πρακτικός κανόνας δεν εφαρμόστηκε για μισθώσεις που εκτιμήθηκαν κατά τη μεταβατική περίοδο.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 16, η Διοίκηση θα εξετάζει τα περιουσιακά στοιχεία με δικαίωμα χρήσης για ενδεχόμενη απομείωση αξίας σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 36 "Απομείωση αξίας περιουσιακών στοιχείων".

Οι λογιστικές πολιτικές που σχετίζονται με:

- α) τις χρηματοδοτικές μισθώσεις στις οποίες ο Όμιλος και η Τράπεζα είναι μισθωτές, και
- β) τις μισθώσεις στις οποίες ο Όμιλος και η Τράπεζα είναι εκμισθωτές, παραμένουν κατά κανόνα αμετάβλητες.

Παραδοχές της Διοίκησης για την Πρώτη Εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 16 και την αναμενόμενη χρηματοοικονομική επίπτωση.

Η Διοίκηση αξιοποιώντας τον πρακτικό κανόνα που προβλέπεται κατά τη μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 16, δεν επανεκτίμησε τις υφιστάμενες συμβάσεις αναφορικά με το να αυτές είναι ή περιέχουν συμβάσεις μίσθωσης. Αντίστοιχα, ο ορισμός της μίσθωσης σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 17 και τη διερμηνεία Ε.Δ.Δ.Π.Χ.Π. 4 θα συνεχίσει να εφαρμόζεται στις μισθώσεις που συνήφθησαν ή τροποποιήθηκαν πριν τη 1/1/2019.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα εφάρμοσαν το Δ.Π.Χ.Α. 16 για πρώτη φορά την 1/1/2019, χρησιμοποιώντας την τροποποιημένη αναδρομική προσέγγιση (Modified Retrospective Approach). Για την εφαρμογή της τροποποιημένης αναδρομικής προσέγγισης, η Διοίκηση επέλεξε:

- να επιμετρήσει την παρούσα αξία του υπολοίπου της υποχρέωσης από μίσθωση χρησιμοποιώντας το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού της Τράπεζας που ίσχυε κατά την ημερομηνία της μετάβασης και να ορίσει την αξία των περιουσιακών στοιχείων με δικαίωμα χρήσης σε ποσό ίσο με το ποσό της υποχρέωσης από τη μίσθωση.
- να εφαρμόσει τον πρακτικό κανόνα για να εξαιρέσει τις αρχικές άμεσες δαπάνες από την αξία του περιουσιακού στοιχείου με δικαίωμα χρήσης.

Το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού που χρησιμοποιήθηκε την 1/1/2019 βασίστηκε πάνω στην καμπύλη μηδενικού επιτοκίου του Ελληνικού Δημοσίου προσαρμοζόμενο χαμηλότερα σύμφωνα με την αναμενόμενη προσαρμογή του πιστωτικού περιθωρίου για τα καλυμμένα ομόλογα. Ως αντιπροσωπευτικός δείκτης μηδενικού ρίσκου για την Ελλάδα θεωρήθηκε η καμπύλη απόδοσης του ομολόγου μηδενικού κουπονιού του Ελληνικού Δημοσίου όπως αυτή εξήχθη από το Bloomberg. Η προσαρμογή του πιστωτικού περιθωρίου υπολογίστηκε βάση του περιθωρίου με το οποίο διαπραγματεύονται τα καλυμμένα ομόλογα των Ελληνικών Συστημικών Τραπεζών, σε αντυπαραβολή με την καμπύλη των ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου μηδενικού κουπονιού. Η ίδια διαδικασία υπολογισμού θα εφαρμόζεται σε κάθε περίοδο αναθεώρησης της αρχικής καμπύλης του διαφορικού επιτοκίου η οποία θα λαμβάνει χώρα σε τριμηνιαία βάση.

Αναφορικά με την ημερομηνία έναρξης μίσθωσης για τις συμβάσεις μίσθωσης που προέρχονται από τις εξαγορασθείσες τράπεζες, η Διοίκηση επέλεξε να χρησιμοποιήσει τις αντίστοιχες ημερομηνίες εξαγοράς ως ημερομηνίες έναρξης για τις προαναφερθείσες συμβάσεις.

Επιπλέον, τα παρακάτω έχουν εξαιρεθεί από το πλαίσιο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 16 για τους παρακάτω λόγους:

- Συμβάσεις μίσθωσης αορίστου, καθώς η Διοίκηση έκρινε ότι για τις συμβάσεις αυτές δεν υφίστανται εκτελεστά δικαιώματα και υποχρεώσεις κατά την έννοια του προτύπου και, κατά συνέπεια, δεν πληρούν τον ορισμό της σύμβασης μίσθωσης όπως αυτός ορίζεται στο Δ.Π.Χ.Α. 16,
- Συμβάσεις μίσθωσης που αφορούν διακοπείσες δραστηριότητες,
- Άυλα περιουσιακά στοιχεία, όπως ορίζονται από το Δ.Λ.Π. 38 "Άυλα περιουσιακά στοιχεία" και
- Έξοδα ασφαλειών, ΦΠΑ και έξοδα χαρτοσήμου.

Το χαρτοφυλάκιο μισθώσεων του Ομίλου και της Τράπεζας

Μισθώσεις στις οποίες ο Όμιλος και η Τράπεζα είναι μισθωτές

Οι μισθώσεις ακινήτων του Ομίλου και της Τράπεζας περιλαμβάνουν κυρίως μισθώσεις κτηρίων που στεγάζουν γραφεία, καταστήματα, διαμερίσματα και οχήματα. Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν χαρακτηρίσει τις μισθώσεις αυτές ως λειτουργικές μισθώσεις σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο Δ.Λ.Π. 17.

Μισθώσεις κτηρίων που στεγάζουν γραφεία: Ο Όμιλος και η Τράπεζα μισθώνουν κτήρια που στεγάζουν γραφεία για τη λειτουργία Διοικητικών Υπηρεσιών. Οι βασικοί όροι των νέων μισθώσεων (διάρκεια κ.λπ.) είναι παρόμοιοι για όλους τους μισθωτές. Σύμφωνα με την τρέχουσα πρακτική, η Τράπεζα επιδιώκει να υπογράψει συμβάσεις μακροχρόνιας μίσθωσης (κατά κανόνα, διάρκειας τουλάχιστον 12 ετών). Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία που ρυθμίζει τις συμβάσεις μίσθωσης, η ελάχιστη δεσμευτική διάρκεια και για τα δύο μέρη της νέας σύμβασης είναι έως 3 έτη. Ανάλογα με τους συμφωνηθέντες όρους, το μίσθωμα αναπροσαρμόζεται ετησίως με βάση τον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, όπως υπολογίζεται και ανακοινώνεται μηνιαίως από την Ελληνική Στατιστική Αρχή, πλέον μιας πιθανής συμφωνηθείσας προσαύξησης (π.χ. +1%, +2% κ.λπ.). Στο βαθμό κατά τον οποίο οι μισθώσεις συνάπτονται σύμφωνα με τον νέο νόμο περί επαγγελματικών μισθώσεων που ισχύει από το 2014, δεν υφίσταται δικαίωμα παράτασης (εκτός εάν αυτή συμφωνηθεί ρητά).

Οι συμβάσεις διάρκειας αορίστου χρόνου δεν εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 16, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Συνεπεία του παραπάνω είναι ότι ο Όμιλος και η Τράπεζα έχει 389 συμβόλαια διάρκειας αορίστου χρόνου επί συνόλου 1.373 συμβολαίων, τα οποία συνδέονται με ετήσιο έξοδο μισθώματος αξίας € 6 εκατ., τα οποία έχουν εξαιρεθεί από το πεδίο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 16, καθώς τα εν λόγω συμβόλαια δεν πληρούν τον ορισμό του συμβολαίου μίσθωσης όπως αυτό ορίζεται στο Δ.Π.Χ.Α. 16.

Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, η Διοίκηση αξιολογεί εάν θα ασκήσει τυχόν δικαιώματα προαίρεσης για ανανέωση των συμβάσεων μίσθωσης, λαμβάνοντας υπόψη την τοποθεσία των κτηρίων, τη διαθεσιμότητα κατάλληλων εναλλακτικών επιλογών, το ύψος των μισθωμάτων κ.λπ.

Μισθώσεις Καταστημάτων: Ο Όμιλος και η Τράπεζα μισθώνουν ακίνητα για τη λειτουργία του δικτύου καταστημάτων. Οι βασικοί όροι των νέων μισθώσεων (διάρκεια κ.λπ.), καθώς και οι πρακτικές που εφαρμόζονται σε αυτές τις περιπτώσεις είναι γενικά οι ίδιοι οι οποίοι εφαρμόζονται και στις μισθώσεις κτιρίων που στεγάζουν γραφεία.

Μισθώσεις Διαμερισμάτων: Με σχετική έγκριση της Διεύθυνσης Ανθρώπινου Δυναμικού του Ομίλου, ο Όμιλος και η Τράπεζα μισθώνουν διαμερίσματα που χρησιμοποιούνται για τη στέγαση στελεχών της Τράπεζας και του Ομίλου τα οποία εργάζονται μακριά από την περιφέρεια στην οποία βρίσκεται η έδρα τους. Οι όροι μίσθωσης και οι υπολειπόμενες διάρκειες μίσθωσης την ημερομηνία της αρχικής εφαρμογής ποικίλλουν ανάλογα με τις λειτουργικές ανάγκες της Τράπεζας. Σε ορισμένες

περιπτώσεις, η υπολειπόμενη διάρκεια μίσθωσης την ημερομηνία της αρχικής εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 16 είναι μικρότερη των 12 μηνών (λόγω συγκεκριμένων αναγκών της Τράπεζας). Οι μισθώσεις αυτές δεν περιλαμβάνουν δικαιώματα προαίρεσης για την ανανέωσή τους, ενώ προβλέπουν σταθερά μισθώματα.

Μισθώσεις οχημάτων: Ο Όμιλος και η Τράπεζα μισθώνουν οχήματα που προσφέρονται ως παροχή σε στελέχη τους ή για τον σκοπό της διατήρησης ενός στόλου οχημάτων που εξυπηρετούν τις λειτουργικές τους ανάγκες. Η μέση διάρκεια μίσθωσης είναι τα πέντε έτη. Είναι δυνατή η συμβατική επέκταση της μίσθωσης μετά τη λήξη της για 12 ή 24 μήνες, υπό τους ίδιους όρους.

Τυχόν μεταβολές των μισθωμάτων οφείλονται στην αύξηση των ετήσιων ασφαλίσεων από τη συνεργαζόμενη ασφαλιστική εταιρεία, καθώς και των ετήσιων τελών κυκλοφορίας των οχημάτων.

Μισθώσεις στις οποίες η Τράπεζα και ο Όμιλος είναι εκμισθωτές

Επενδυτικά ακίνητα

Ο Όμιλος και η Τράπεζα κατέχουν διάφορα κτήρια τα οποία δε χρησιμοποιούνται πλέον για τις δραστηριότητές τους ή αποκτώνται από πλειστηριασμούς και χρησιμοποιούνται για την απόκτηση εισοδήματος από ενοίκια. Τα κτήρια που εκμισθώνονται σε τρίτα μέρη χαρακτηρίζονται λειτουργικές μισθώσεις με σταθερά ή κυμαινόμενα μισθώματα. Επιπροσθέτως, ο Όμιλος υπεκμισθώνει επενδυτικά ακίνητα σε τρίτα μέρη.

Πώληση και επαναμίσθωση

Οι συμβάσεις που αφορούν τα ακίνητα του Ομίλου υπό καθεστώς πώλησης και επαναμίσθωσης συντάχθηκαν στο πλαίσιο της επιχειρησιακής λειτουργίας που διέπει τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης του Ομίλου. Η Τράπεζα δεν διαθέτει ακίνητα υπό καθεστώς πώλησης και επαναμίσθωσης.

Χρηματοοικονομική επίπτωση από την αρχική εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 16 την 1/1/2019 στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας

Λόγω της μετάβασης στο Δ.Π.Χ.Α. 16 από την 1/1/2019, ο Όμιλος και η Τράπεζα θα αναγνωρίσουν πρόσθετες υποχρεώσεις από μισθώσεις ύψους € 117 εκατ. και € 166 εκατ. αντίστοιχα για τις συμβάσεις μίσθωσης που εμπίπτουν στο πλαίσιο του Δ.Π.Χ.Α. 16. Το περιουσιακό στοιχείο με δικαίωμα χρήσης ορίστηκε ίσο με το ποσό της υποχρέωσης από τη μίσθωση και, συνεπώς, δεν υπήρξε επίπτωση στο Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων κατά την ημερομηνία μετάβασης.

Κατά την επιμέτρηση των υποχρεώσεων από μισθώσεις, η Διοίκηση προεξόφλησε μισθώματα χρησιμοποιώντας το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού της 1/1/2019 όπως αναλύθηκε παραπάνω. Η καμπύλη διαφορικού επιτοκίου επιλέχθηκε με βάση τη διάρκεια εκάστης σύμβασης μίσθωσης.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η συμφωνία των δεσμεύσεων για λειτουργικές μισθώσεις, όπως γνωστοποιούνται στις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της 31/12/2018 σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 17, με τις υποχρεώσεις από μισθώσεις που αναγνωρίστηκαν την 1/1/2019 σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Δ.Π.Χ.Α. 16:

	Όμιλος	Τράπεζα
Δεσμεύσεις λειτουργικών μισθώσεων την 31/12/2018, όπως γνωστοποιήθηκαν για τον Όμιλο και την Τράπεζα σύμφωνα με το ΔΛΠ 17	132	188
Σύνολο υποχρεώσεων λειτουργικών μισθώσεων την 31/12/2018 σύμφωνα με το ΔΛΠ 17	132	188
Μείον: Εξαίρεση βραχυχρόνιων μισθώσεων	2	3
Προσαρμοσμένο σύνολο υποχρεώσεων λειτουργικών μισθώσεων την 31/12/2018 σύμφωνα με το ΔΛΠ 17	129	185
Μείον: Επίδραση προεξόφλησης υποχρεώσεων λειτουργικών μισθώσεων χρησιμοποιώντας το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού (IBR) την 1/1/2019	13	19
Σύνολο υποχρεώσεων λειτουργικών μισθώσεων που αναγνωρίστηκαν την 1/1/2019 σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16	117	166
Υποχρέωση από χρηματοδοτικές μισθώσεις που αναγνωρίστηκαν την 31/12/2018	40	1
Σύνολο υποχρεώσεων από μισθώσεις που αναγνωρίστηκαν την 1/1/2019 σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16	157	167

Ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν έχουν αναμορφώσει τα συγκριτικά οικονομικά μεγέθη, καθώς ακολούθησαν την τροποποιημένη αναδρομική εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 16.

Η Διοίκηση προχώρησε σε εκτίμηση του μέσου κόστους αποκατάστασης που αφορά τα ακίνητα που μισθώνει η Τράπεζα. Βάση της εκτίμησης αυτής, αυξήθηκαν τα «Περιουσιακά Στοιχεία» (ROU assets) κατά € 6 εκατ. με μια ισόποση αύξηση της «Υποχρέωσης Αποκατάστασης», χωρίς συνακόλουθη επίπτωση στα Ίδια Κεφάλαια.

56 Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

- Στις 28/2/2019 η Τράπεζα Πειραιώς ολοκλήρωσε την πώληση της συμμετοχής της (98.8%) στη θυγατρική της στην Αλβανία, Tirana Bank Sh.a., στην Balfin Sh.p.k. και στην Komercijalna Banka AD, μετά από τη λήψη των απαραίτητων εγκρίσεων από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές στην Αλβανία, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας της Αλβανίας, καθώς και του ΤΧΣ. Το συνολικό τίμημα ανήλθε σε € 57 εκατ. ενώ η συναλλαγή ενίσχυσε τα εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου Πειραιώς.
- Η Τράπεζα Πειραιώς κατέληξε σε συμφωνία με την Eurobank Ergasias A.E. στις 7/11/2018 για την πώληση της συμμετοχής της στο μετοχικό κεφάλαιο (99,98%) της θυγατρικής της στη Βουλγαρία Piraeus Bank Bulgaria, στη Eurobank Bulgaria AD. Το τίμημα για το μετοχικό κεφάλαιο ανήλθε σε € 75 εκατ. Η συναλλαγή υπόκειται σε συνθήκες όρους,

συμπεριλαμβανομένων κανονιστικών εγκρίσεων από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος Απριλίου 2019.

- Το ύψος του χαρτοφυλακίου δανείων του καταστήματος της Τράπεζας Πειραιώς στο Λονδίνο μειώθηκε περαιτέρω κατά τη διάρκεια του 2019, με την πώληση δανείου ύψους € 33 εκατ. στις 15/3/2019 σε συνδυασμό με επιπρόσθετες ενέργειες διαχείρισης δανείων, μειώνοντας το εναπομείναν υπόλοιπο σε € 377 εκατ. στις 28/2/2019, από τα οποία, € 293 εκατ. βρίσκονται υπό καθεστώς run-off και για τα υπόλοιπα € 84 εκατ. είναι σε εξέλιξη ενέργειες απομόχλευσής τους.
- Οι διατάξεις του Ν. 3869/2010 σχετικά με την προστασία της πρώτης κατοικίας, όπως αυτές τροποποιήθηκαν από το άρθρο 14 του Ν. 4346/2015 έπαψαν να είναι σε ισχύ την 28/2/2019, όπως ορίστηκε με το Ν. 4592/2019. Την 29.3.2019 ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή τροπολογία, με την οποία ορίζεται το νέο πλαίσιο και οι κανόνες που θα ισχύσουν εφεξής. Οι τροποποιήσεις εισάγουν ένα σύστημα για τη μείωση της επιλέξιμης περιμέτρου και την επιδότηση της αποπληρωμής των στεγαστικών και επιχειρηματικών δανείων με υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης σε κύρια κατοικία φυσικών προσώπων. Το πρόγραμμα αυτό επιδιώκει τους ακόλουθους δύο σκοπούς: α) να αποτελέσει ένα νέο πλαίσιο για την προστασία της κύριας κατοικίας οικονομικά αδύναμων φυσικών προσώπων και β) να εισαγάγει ένα μηχανισμό ρύθμισης μη εξυπηρετούμενων στεγαστικών και επιχειρηματικών δανείων, τα οποία εξασφαλίζονται με υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης σε κύρια κατοικία. Οι αιτήσεις θα πραγματοποιούνται μέχρι 31/12/2019 μέσω μιας ψηφιακής πλατφόρμας, η οποία θα ελέγχει αυτόματα την επιλεξιμότητα.
- Στις 29/3/2019, ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή και ενσωματώθηκε στη νομοθεσία περί Φορολογίας Νομικών Προσώπων τροπολογία που αποσαφηνίζει τον τρόπο είσπραξης από το Ελληνικό Δημόσιο των απαιτήσεων των ελληνικών τραπεζών από παρακρατούμενους φόρους, όπως αναλύεται στη Σημείωση 17.

Αθήνα, 29^η Μαρτίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο CHIEF
FINANCIAL OFFICER

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΧΑΝΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ
Α.Δ.Τ. Χ 501829

ΧΡΗΣΤΟΣ Ι. ΜΕΓΑΛΟΥ
Α.Δ.Τ. ΑΕ 011012

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΠΑΣΧΑΛΗΣ
Α.Δ.Τ. ΑΖ 630875
Αρ. αδείας Α΄ Τάξης 29358

Ι. Πληρωμές σε ενοποιημένη βάση για τη χρήση 2018 λόγω διαφήμισης, προβολής ή προώθησης σε επιχειρήσεις Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 6 του Ν.4374/2016)

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
1984 PRODUCTIONS A.E.	22,00
24 MEDIA Μ.Ε.Π.Ε.	152,35
2K PROJECT Ε.Π.Ε.	0,60
A.S.A.P ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ	7,41
ABP ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΙΚΕ	8,00
ADVANCE IT SQUARE ΜΟΝ Ε.Π.Ε.	5,00
ADWEB LTD ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	28,51
AGRO BROKERS LTD	7,40
ΑΚΤΗ ΜΙΑΟΥΛΗ PUBLICATIONS ΙΚΕ	10,20
ALPHA ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	342,70
ALPHA ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ Α.Ε.	89,57
ALPHA ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε.	1,64
ATHLETIC PRODUCTIONS ΙΚΕ	0,80
AUTOFOCUS - ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	1,60
BANKINGNEWS Α.Ε.	77,00
BAV MEDIA - ΧΡΗΣΤΟΣ ΝΙΚ. ΜΠΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ	9,20
BOULEVARD FREE PRESS ΙΚΕ	8,37
C.S. SPORT MEDIA ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	6,00
CODEX ΥΠΗΡ. ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΠΟΛΙΤΗ - ΣΙΑΦΑΚΑ ΜΑΡΙΕΛΙΖΕ	3,00
COMMUNICATION LAB ΜΟΝ/ΠΗ Ε.Π.Ε.	0,70
CRETALIVE Ε.Π.Ε. ΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΥΛΕΣ	11,89
CRETAPOST.GR	7,20
CRISIS MONITOR ΒΟΥΛΓΑΡΙΔΟΥ ΧΡΥΣΟΥΛΑ	6,40
D. A. ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΥΜ/ΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	70,00
DIMERA ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	121,10
DITONE LIMITED Ε.Ε.	14,00
DOCUMENTO MEDIA	115,05
DOUSIS COM Ε.Ε. - ΔΟΥΣΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	34,40
DPG DIGITAL MEDIA Α.Ε.	188,64
EUROMEDIA ACTION Α.Ε.	41,20
FAN & COMMUNICATION Α.Ε.	18,00
FAST RIVER	19,50
FINANCIAL MARKETS VOICE	14,05
FORTHNET MEDIA Α.Ε.	78,66
FREE SUNDAY ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	44,05
FREED Α.Ε.	16,75
FREENET Α.Ε.	4,00
GREEN AGENDA ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	9,60

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
GREEN BOX ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	63,83
HAPPY PUBLICATIONS - ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΟΥΝΑΛΗΣ ΜΙΚΕ	5,33
HELLASPRODUCTS Ε.Π.Ε.	13,00
HIGH BOOKS ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2,00
HQ MEDIA Ι.Κ.Ε.	4,82
HT PRESS ONLINE ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	12,50
HTTPOOL HELLAS Μ. ΙΚΕ	15,75
IDENTITY Α.Ε.	1,20
INFOMARKET ΙΚΕ	42,00
INTELLIGENT MEDIA Ε.Π.Ε.	16,80
INTERBUS Α.Ε.	612,92
INTRACORD Ε.Π.Ε.	1,20
I-TECH ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ	1,00
J.O. INFOCENT ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	6,75
KONTRA ΙΚΕ	80,00
KOOL WORKS Α.Ε.	2,94
LEFT MEDIA ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ - ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	30,00
LERANTO - R.TV	15,41
LIQUID MEDIA ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΜΕ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	101,30
LOCAL NEWS ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΤΟΛΗΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	10,78
MARATHON PRESS ΙΚΕ	8,50
MARKETING AND MEDIA SERVICES ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ	3,00
MASTER MINDS PRIVATE COMPANY	4,50
MCVICTOR & HAMILTON Α.Ε.	2,00
MEDIA - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Α.Ε./ΕΚΔΟΤΙΚΗ - ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	0,80
MEDIA & ART - ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	6,50
MEDIA LINE ΙΚΕ	2,60
MEDIA2DAY ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	167,02
MEDIAVIEW ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ - ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΤΑΣΙΝΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	0,91
MEDIHOLD ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	9,00
METRON ARISTON	24,00
MINDTHEGAP MEDIA COMMUNICATIONS ΜΟΝ ΙΚΕ	4,00
MONOCLE MEDIA LAB - MONONEWS ΜΙΚΕ	54,30
MYSTUDENTPASS.GR	0,50
N.S.P. RADIO ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ Α.Ε. ΕΚΜΕΤΑΛΛ. ΡΑΔΙΟΦ. ΣΤΑΘΜΟΣ	3,68
NAG S.A. - Π. ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ - Α. ΜΠΟΥΣΤΡΑΣ Α.Ε. ΥΠΗΡ. MEDIA & ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	5,00
NEW COMMUNICATION	13,00
NEW MEDIA NETWORK SYNAPSIS S.A.	101,50
NEW POST PRIVATE COMPANY - ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	54,50
NEW TIMES PUBLISHING Ι.Κ.Ε.	3,10
NEWSIT Ε.Π.Ε.	95,60
NEWSMEDIA ΙΚΕ	0,50

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
NK MEDIA GROUP Ε.Π.Ε.	57,00
ODEON CINEMAS Α.Ε.	41,67
OLIVE MEDIA Α.Ε.	19,00
PARALOT & MEDIA MARKETING LTD	1,00
PERFECT MEDIA ADVERTISING MIKE	14,00
PMS ΙΚΕ	2,70
PREMIUM Α.Ε. ΕΠΙΚΟΙΝ. ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠ. & ΕΡΕΥΝΩΝ	76,50
PRESS ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ Ι.Κ.Ε.	1,00
PRIME APPLICATIONS Α.Ε.	124,64
QUIZDOM ΕΛΛΑΔΑ GREEK BRANCH	2,00
RADIO PLAN BEE	3,00
REAL MEDIA ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε.	138,53
REPORT PRIVATE COMPANY	6,50
SABD ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	127,24
SARONIC GLAM Ι.Κ.Ε.	2,02
SARONIC PRESS ΛΑΟΥΣΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	2,00
SATKO MEDIA TV Δ. ΤΡΑΜΠΑΣ	20,50
SBC SINGLE MEMBER PRIVATE COMPANY	1,57
SBC TV ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	3,14
SBD ΙΚΕ	7,00
SETTINI MEDIA ΙΚΕ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΝΤΥΠΩΝ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ	0,80
SOLAR MEDIA Α.Ε.	2,44
SPORT NEW MEDIA ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	1,00
SPORT TV - ΡΑΔ/ΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ Α.Ε.	5,38
SPORTDOG ΙΚΕ	0,75
SPORTNEWS ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ Α.Ε.	8,50
STAR Α.Ε. ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝ. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	1,30
STARTCOM Ε.Π.Ε.	0,40
SYSTEM MEDIA ART Α.Ε.	3,30
TEDXATHENS EVENT COMPANY	25,00
TELIA COMMUNICATION Α.Ε.	18,00
THE ATHENS PAPER ΙΚΕ	2,00
THE TOC DIGITAL MEDIA ΥΠΗΡ. ΕΝΗΜ. Α.Ε.	36,00
THINKDIGITAL INTERNET & ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ Α.Ε.	29,31
TNC GROUP ΙΚΕ	2,00
TODAY'S WORLD PUBLICATION ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ. Α.Ε.	7,20
TOURISM TODAY Μ.Ε.Π.Ε.	2,40
TRIBUNE Ι.Κ.Ε.	1,00
UP ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	4,03
VAGMA MEDIA DEVELOPMENT	0,80
VICTORY Μ.Ε.Π.Ε.	0,62
VOTE POSITIVE CRITERION ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ Ε.Π.Ε.	2,00

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
WAVE MEDIA OPERATIONS Ε.Π.Ε.	7,78
ΥΡΣΙΛΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	1,20
ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ MEDIA Ι.Κ.Ε.	1,50
ΖΟΥΓΛΑ G.R. Α.Ε.	120,00
Α. ΜΥΚΟΝΙΑΤΗΣ Α.Ε.	14,40
Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,50
ΑΓΡΟΤΥΠΟΣ Α.Ε.	10,62
ΑΔΕΣΜΕΥΤΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ Ι.Κ.Ε.	11,00
ΑΘ. ΤΑΤΣΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,00
ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ Ε. ΧΡΗΣΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ	1,50
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛ. ΑΡΑΜΠΑΤΖΗΣ ΠΑΝΕΡΡΑΪΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔ. ΕΦΗΜ.	7,00
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΑΜΙΑΝΟΣ	0,80
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	3,03
ΑΘΕΝΣ ΒΟΙΣ ΑΝ. ΕΚΔ. & ΔΙΑΦΗΜ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ	56,00
ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΠΡΑΚΤ. ΕΙΔΗΣ. - ΜΑΚΕΔΟΝ. ΠΡΑΚΤ. ΕΙΔΗΣ. Α.Ε.	72,00
ΑΪΣΟΟΥ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ INTERNET Ε.Π.Ε.	1,25
ΑΚΟΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	0,56
ΑΛ ΤΣΑΝΤΙΡΙ.GR	1,62
ΑΛΗΘΙΝΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ Α.Ε. - ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	205,41
ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ ΜΜΕ Α.Ε.	704,63
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε.	147,30
ΑΝΘΟΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤ.	4,05
ΑΝΝΑ ΚΑΛΑΪΤΖΗ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	1,53
ΑΝΝΑ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	11,00
ΑΝΤΑΡΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	1,50
ΑΝΤΕΝΝΑ TV Α.Ε.	1.026,24
ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΠΟΛΥΞΕΝΗ	1,00
ΑΡΕΤΗ - ΑΝΝΑ Ε. ΤΖΑΛΛΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	4,30
ΑΤΜΑΤΖΙΔΗΣ ΠΑΝ. ΧΡΗΣΤΟΣ	1,00
ΑΤΤΙΚΑ ΠΟΛΥΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ Α.Ε.	7,50
ΑΤΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	2,00
ΑΦΟΙ ΘΕΟΔ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΙ Ο.Ε.	16,37
ΑΧΑΪΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	11,52
Β. ΜΟΡΦΙΑΔΗΣ Κ ΣΙΑ Ε.Ε.	33,00
Β. ΣΚΟΥΤΑΡΑΣ Α.Ε.	34,00
ΒΑΡΒΑΡΑ Ε. ΓΚΙΓΚΙΛΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	0,12
ΒΑΣ. Η. ΚΑΡΥΔΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε. - ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ	1,00
ΒΑΣΙΛΑΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ	40,50
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΑΜΠΟΥΝΗΣ	7,50
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΝΤΟΥΦΕΞΗ - ΤΗΛ/ΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	0,20
ΒΕΡΓΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΝ. Ι.Κ.Ε.	2,00
ΒΕΡΓΙΝΑ Α.Ε.	4,64

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
ΒΟΡΕΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ Α.Ε.	18,10
Γ. ΝΤΟΥΠΗΣ & Γ. ΠΑΡΗΓΟΡΑΚΗΣ Ο.Ε.	16,45
ΓΕΝΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	4,30
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΚΑΡΑΪΒΑΖ	1,00
ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ Κ. ΜΙΚΕΣ	4,20
ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΜΑΡΙΑ - Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΦΩΚΙΔΑΣ	1,20
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΝΟΥΣΗΣ	1,20
ΓΝΩΜΗ ΑΡΤΑΣ Μ. ΙΚΕ	1,00
ΓΡΑΦΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.Ε.	8,40
Δ. ΜΠΟΥΡΑΣ Κ ΣΙΑ Ε.Ε.	40,29
ΔΑΝΕΤ Ε.Π.Ε.	3,50
ΔΑΦΝΗ ΚΟΝΤΑΡΙΝΗ - MEDIA GROUP	1,00
ΔΑΦΝΟΠΟΤΑΜΟΣ ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	14,00
ΔΕΛΤΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	9,76
ΔΕΣΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	31,20
ΔΗΜ. ΟΡΓΑΝ. Ο ΧΡΟΝΟΣ ΜΟΝΟΠΡ. Ι.Κ.Ε.	13,50
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΛΕΞ. ΚΟΛΟΒΟΣ	10,90
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΖΟΥΓΡΗΣ	4,00
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.	188,01
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡ. ΟΡΓΑΝ. ΚΟΝΔΥΛΗ Α.Ε.	4,00
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧ/ΣΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	3,70
ΔΙΟΓΕΝΗΣ Μ.Κ.Ο	5,05
ΔΙΣΤΡΑΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Γ. ΣΠΥΡΟΥ Ε.Π.Ε.	1,50
ΔΙΦΩΝΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ Α.Ε.	3,00
ΔΥΟ ΔΕΚΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	52,50
ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ ΕΛΛΑΣ Ε.Π.Ε.	5,30
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΥ	11,50
ΕΙΚΟΣΙ ΕΝΑ ΜΙΝΤΙΑ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	1,50
ΕΙΡΗΝΗ Ε. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ	9,60
ΕΚΔ. ΛΟΓΟΤΥΠΟΣ Α.Ε.	8,10
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗ Α.Ε.	0,15
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΑ Α.Ε.	38,62
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΟ ΧΡΗΜΑ Α.Ε.	104,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	705,87
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΕΥΜΑΤΑ Α.Ε.	37,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ Α.Ε.	7,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΑΡΦΙ Α.Ε.	3,00
ΕΛΕΝΗ Ι. ΔΙΑΦΩΝΙΔΟΥ	0,80
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Α.Ε.	30,20
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Α.Ε.	1,00
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΟΪΜΟΙΡΗ - ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	2,00
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	119,05

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Κ. ΒΑΡΟΥΞΗΣ & ΥΙΟΙ Ο.Ε.	9,00
ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΕΛΕΣΗ	1,50
ΕΝΙΚΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	57,85
ΕΝΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.Β.Ε.Τ.	35,00
ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΣΤΡΑΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΝΑΥΤΙΚΟΥ	9,60
ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗΣ - ΕΞΠΛΟΡΕΡ Α.Ε.	37,10
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Α.Ε.	4,44
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ Α.Ε.	10,42
ΕΡΙΝΥΑ ΕΙΔΗΣΕΙΣ Μ. ΙΚΕ	18,25
ΕΡΜΗΣ Α.Ε. ΡΑΔΙΟΤΗΛ/ΚΗ - ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	10,06
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΣΤΙΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	65,00
ΕΨΙΛΟΝ ΠΕΝΣΙΛΤΗΜ ΚΟΜΜΙΟΥΝΙΚΕΪΤΟΡΣ Α.Ε.	9,18
ΖΟΥΓΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ ΣΙΑ Ε.Ε.	2,50
ΖΩΗ Γ. ΛΕΥΚΟΦΡΥΔΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.	5,90
Η ΑΥΓΗ Α.Ε. ΕΚΔ. & ΔΗΜΟΣ ΟΡΓ.	42,50
Η ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΗ - ΑΛΕΞ. Σ. ΘΕΜΕΛΗΣ	3,50
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Α.Ε.	4,00
Η ΚΕΡΚΥΡΑ ΣΗΜΕΡΑ ΧΟΝΔΡΟΓΙΑΝΝΗ ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ	0,80
Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ	0,56
ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΟΣ Α.Ε.	80,17
ΘΑΡΡΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Ε.Π.Ε.	0,80
ΘΕΜΑ ΡΑΔΙΟ Α.Ε.	20,64
ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΜΙΧΑΛΑΤΟΣ	0,20
ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΣΠΥΡ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ	2,50
ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	11,48
ΘΗΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Ε.Π.Ε. (Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ)	2,50
ΘΡΑΚΗ ΝΕΤ	7,61
ΘΡΑΚΙΚΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	0,60
ΘΡΑΞ ΚΟΙΝ. Σ. ΕΠ.	0,14
Ι. & Ε. ΚΟΥΤΣΟΛΙΟΝΤΟΥ Ο.Ε.	10,10
Ι. ΔΙΟΝΑΤΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	16,65
Ι. ΚΟΡΟΜΗΛΗΣ Α.Ε.	0,75
Ι.Ν. ΛΕΟΥΣΗΣ	1,50
ΙΚΑΡΟΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ Α.Ε.	62,14
ΙΚΟΝΤΑΚΤ Ε.Π.Ε.	2,50
ΙΝΑΣΟ - ΠΑΣΕΓΕΣ	0,70
ΙΝΤΕΡΝΑΣΙΟΝΑΛ ΧΕΡΑΛΝΤ ΤΡΙΜΠΙΟΥΝ - ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΕΕ	0,22
ΙΟΝΙΑΝ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	21,02
ΙΩΑΝΝΑ ΚΩΝ. ΓΙΑΝΝΙΩΤΗ	3,00
ΙΩΑΝΝΙΝΑ TV Α.Ε.	7,56
Κ. ΤΣΙΓΚΑ	13,50
Κ. ΤΣΙΓΚΑ & ΣΙΑ Ε.Ε. ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	4,50

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	734,30
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	36,80
ΚΑΛΑΪΤΖΑΚΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	4,80
ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ ΜΟΝ. ΙΚΕ	10,00
ΚΑΝΤΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΩ ΜΟΝ/ΠΗ ΙΚΕ	8,00
ΚΑΠΙΤΑΛ. GR Α.Ε.	170,20
ΚΑΡΤΑ Α.Ε.	4,00
ΚΑΣΜΙΡΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	1,00
ΚΑΤΣΑΤΟΥ ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	24,00
ΚΑΨΑΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	7,50
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ (ΔΕ)ΚΑΤΩΝ	2,25
ΚΟΤΡΩΤΣΟΣ ΠΑΥΛ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ	11,00
ΚΟΥΤΣΗΣ Ι. ΔΗΜΗΤΡΗΣ	0,80
ΚΥΚΛΟΣ Α.Ε.	92,60
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ	2,30
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΑΚΗΣ	6,00
ΛΑΜΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.	0,80
ΛΕΤΣΑΚΟΣ - ΜΠΟΥΣΜΠΟΥΡΕΛΗΣ Ο.Ε.	6,00
Μ. ΧΑΛΚΟΥ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΗΦΙΑΚΑ Μ.Μ.Ε.	18,00
ΜΑΚΑΣ Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	0,20
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ Α.Ε.	5,00
ΜΑΛΑΠΕΤΣΑΣ Ι. ΚΩΣΤΑΣ	7,20
ΜΑΝΕΣΙΩΤΗΣ ΝΙΚ. ΨΩΜΙΑΔΗΣ ΚΩΝ. Ο.Ε.	21,00
ΜΑΡΑΓΚΕΛΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	2,00
ΜΑΡΙΑ ΒΑΣΙΛΑΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	28,50
ΜΑΡΙΝΑ Γ. ΤΟΥΛΑ & ΣΙΑ Ο.Ε.	4,80
ΜΑΧΗΤΗΣ ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ ΤΣΑΚΝΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	1,00
ΜΕΛΩΔΙΑ Α.Ε.	3,00
ΜΕΜΜΟΥ Κ. & ΣΙΑ Ο.Ε.	12,40
ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	1,09
ΜΕΤΡΟΝΤΗΛ ΜΟΝ ΙΚΕ	32,44
ΜΠΑΛΗ ΒΑΣ. ΣΟΦΙΑ	13,50
ΜΠΑΡΚΑ - ΠΑΡΑΣΧΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	4,50
ΜΠΕΣΚΟΣ Σ. ΚΑΡΑΠΑΠΑΣ Κ. Ο.Ε.	3,00
ΜΠΕΧΛΙΒΑΝΟΣ Ι. ΧΡΗΣΤΟΣ	12,40
ΜΠΟΝΙΟΣ Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	2,00
ΜΠΟΥΘΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ - ΗΜΕΡΗΣΙΑ	1,20
ΜΠΟΥΣΙΑΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ Ε.Π.Ε.	4,66
ΜΥΡΤΩ ΑΡΙΣΤ. ΚΑΖΗ	0,60
Ν. ΚΑΤΣΑΡΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,11
ΝΑΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	2,00
ΝΕΑ ΠΑΣΕΓΕΣ - ΣΩΜΑΤΕΙΟ	2,80

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
ΝΕΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	311,52
ΝΕΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ Ε.Π.Ε.	59,00
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡ. ΖΑΡΜΠΑΛΑΣ	1,25
ΝΤΟΚΟΥ ΚΩΝ. ΓΕΩΡΓΙΑ/ΕΦΗΜΕΡ. ΕΠΑΘΛΟ	5,50
ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ Α.Ε.	8,98
ΟΠΙΝΙΟΝ ΠΟΣΤ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	3,00
ΟΡΤΙΜΑ '92 Ε.Π.Ε.	2,40
ΟΡΓΑΝ. ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚ/ΝΙΑΣ Α.Ε.	2,97
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠ/ΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	57,99
Π. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.	96,34
Π. Δ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Π.Ε. - DEAL NEWS	94,00
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	24,40
ΠΑΛΟ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ Ε.Π.Ε.	10,90
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	8,50
ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ TV Α.Ε.	8,20
ΠΑΝΜΑΡ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	1,20
ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Γ. ΜΙΧΑΛΗΣ	5,00
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Θ. ΕΥΔΟΚΙΑ MARKETALL.EU	1,40
ΠΑΠΑΛΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ ΣΙΑ Ε.Ε.	20,00
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΦΡΟΣΩ	6,60
ΠΑΡΑ ΕΝΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ Ε.Π.Ε.	90,08
ΠΑΡΑΠΟΛΙΤΙΚΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	122,70
ΠΑΤΣΙΚΑΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ Ε.Ε.	1,20
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	16,50
ΠΝΕΥΜΑ Α.Ε.	2,00
ΠΟΛΙΤΗΣ Ο.Ε.	1,31
ΠΟΥΓΑΡΙΔΗΣ Κ. ΑΝΤΩΝΗΣ	1,20
ΠΡΙΣΜΑΝΕΤ Α.Ε.	8,40
ΠΡΟΤΑΓΚΟΝ Α.Ε. Π. ΥΠΗΡ. ΔΙΑΔΙΚΤ. & ΕΝΤΥΠΩΝ	40,70
ΡΑΔΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Α.Ε.	18,34
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΚΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	52,00
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ EASY FM Α.Ε.	101,31
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ - ASTRA Α.Ε.	2,22
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.	18,30
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ & ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε.	3,86
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	17,88
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗΣ Α.Ε./HIGH TV	2,23
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ & ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.Ε.	1,66
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ RADIO NORTH 98FM Ε.Π.Ε.	1,19
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ Α.Ε./OASIS 88 FM	37,75
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Α.Ε.	30,96
ΡΕΑ ΓΥΝΑΙΚ. - ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ - Α.Ε.	3,65

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
Σ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	4,83
Σ. ΒΑΓΟΥΡΔΗΣ Α.Β.Ε.Ε.	0,80
ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	0,20
ΣΑΡΙΣΑ Ε.Π.Ε. ΕΚΔΟΣΕΙΣ	30,75
ΣΑΧΛΗ Γ. ΜΑΡΙΑ	1,00
ΣΕΡΡΑΪΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Π.Ε.	1,20
ΣΙΜΙΤΣΗ ΘΕΟΔΩΡΑ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	3,00
ΣΙΜΟΥΣΙ Ε.Ε.	18,00
ΣΚΑΪ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ	445,10
ΣΠΑΝΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΙΚΕ - ZOOMNEWS	17,00
ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΜΠΙΩΤΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	6,00
ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	1,20
ΣΤΙΓΜΑ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ Α.Ε.	14,04
ΣΤΟΪΚΟΣ ΣΤ. & ΣΙΑ Ο.Ε.	0,18
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.Β.Ε.	15,00
ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ Α.Ε.	7,20
ΣΥΡΓΚΑΝΗ ΛΑΜ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	9,00
ΣΧΗΜΑ ΚΟΙΝ. Σ. ΕΠ.	4,25
ΣΩΤΗΡΙΟΣ Π. ΠΟΛΥΖΟΣ	6,90
ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ Ι.Κ.Ε.	18,00
ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ Μ. Ε.Π.Ε.	2,00
ΤΕΡΖΕΝΙΔΗΣ ΑΛ. ΚΩΝ/ΝΟΣ	1,00
ΤΖΕΚΑ - ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ	8,10
ΤΖΕΚΑΣ Π. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	8,10
ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΡΕΘΥΜΝΟΥ Α.Ε.	16,35
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ Α.Ε.	1,27
ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ MEDIA Ε.Ε.	29,50
ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ Ι.Κ.Ε.	0,81
ΤΡΑΙΝΟΣΕ Α.Ε.	1,00
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΒΗΜΑ	2,00
ΤΣΙΤΑΣ Χ. ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	5,50
ΥΙΟΙ Σ. ΤΣΟΠΑΝΑΚΗ - Η. ΚΩΤΙΑΔΗΣ Ο.Ε.	0,80
ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΧΩΡΑ Α.Ε.	63,38
ΦΕΛΝΙΚΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Μ.Ε.Π.Ε.	37,50
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	120,00
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.	9,00
ΦΙΛΟΔΑΣΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΠΛΑΤΑΝΟΥ	1,20
Χ. ΣΕΛΙΜΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	53,00
Χ. ΣΕΛΙΜΑ Ο.Ε.	13,50
ΧΙΩΤΗ Α. ΧΡΙΣΤΙΝΑ - ΑΝΝΑ "ΛΑΚΩΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ"	1,00
ΧΟΥΤΖΟΥΜΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	1,20
ΧΡΥΣΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ Α.Ε.	20,00
ΣΥΝΟΛΟ	12.322,41

II. Πληρωμές σε ενοποιημένη βάση για τη χρήση 2018 λόγω δωρεών, χορηγιών ή άλλων χαριστικών αιτιών (σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 6 του Ν.4374/2016)

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
3SIXTY.COM Ε.Π.Ε.	1,00
ALBANIAN RED CROSS - INTERNATIONAL DAY AGAINST HUNGER	2,38
ALBANIAN RED CROSS, INTERNATIONAL CHILDREN'S DAY FESTIVITY	2,00
ARCHDIOCESE THYATEIRA GR BRITAIN	0,22
AS COM DEM ELENA IZVOARELE	1,00
ASOCIATIA PENTRU INTERVENTIE PRECOCE IN AUTISM (A.I.P.A.)	2,58
ASOCIATIA ROMANA DE STUDII ECONOMICE	0,80
ASSOCIATION "OFFICER CLUB - BURGAS"	0,38
ASSOCIATION YOUTH NORTHWEST	0,26
BLSEA & MED CARGO FLOW OUTLOOK (SPONSORSHIP OF INTERNATIONAL TRADING AND SHIPPING CONFERENCE AZOV)	2,10
BULGARIAN ARMWRESTLING FEDERATION	7,67
BULGARIAN BRIDGE FEDERATION	5,11
BULGARIAN VOLLEYBALL FEDERATION	9,68
CAMERA DE COMERT SI INDUSTRIE ELENO - ROMANA	2,50
CAPITAL LINK FORUM INC	35,24
CHARITY FOUNDATION OF INTERNATIONAL WOMEN'S CLUB SOFIA	0,51
CHARITY FUND "BLAGOMAY"	0,16
CHARITY FUND "DREAM TO LIVE"	0,25
CHARITY FUND "SAINT LUKA"	1,87
CHARITY FUND CHESTNUT RUN KIEV UKRAINE	0,18
CHARITY ORGANIZATION "GREEK CULTURE CENTRE ZORBAS"	0,37
DEPARTMENT OF PRIMARY SERVICE (DSHP) ELBASAN - PURCHASE OF 10 COMPUTERS	2,24
ECONOMIC FORUM - PLOVDIV	12,00
EQUIPPING NEW FURNITURE POGRADEDEC EDUCATIONAL DIRECTORATE	3,76
ETHOS MEDIA	5,00
EXCESS ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	0,30
EYP ALBANIA, 2ND SCHOOL FORUM PROJECT	0,80
FUNDATIA CHARTA	1,99
GJIROKASTER - PLANTING TREES	0,08
GLOBAL MONEY WEEK - ALB. ASSOCIATION OF BANKS	0,50
GOCE DELCHEV MUNICIPALITY	0,51
GREEK EMBASSY CELEBRATION NATIONAL DAY OF GREECE	1,00
HELLENIC BUSINESS ASSOCIATION OF ALBANIA - PURCHASE OF OFFICE EQUIPMENT/COMPUTERS	0,64
INTERLEGALS LLC	2,00
ISHPM ELBASAN PURCHASE OF ONE COMPUTER AND PRINTER	0,40
KOZLODUY MUNICIPALITY	1,02
KPMG ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ Α.Ε.	5,00
KURBINI MUNICIPALITY - PLANTING DECORATIVE TREES	2,26

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
OUR PREMATURED CHILDREN FOUNDATION	0,26
PAVARESIA HIGH SCHOOL, VLORE PAINTING OF THE PERIMETER FENCE	0,24
PERMETI PUBLIC HOSPITAL - HOSPITAL BUILDING, TERRACE REPAIR WORKS	1,20
POGRADEK MUNICIPALITY, EQUIPPING THE CITY WITH RECYCLE BINS	2,40
PROF. DR. MINKO RUSENOV FOUNDATION	19,94
PUBLIC HEALTH CARE DIRECTORY, PERMET	1,50
PUBLIC HEALTH MEDICAL CENTER - SHIAK	0,15
QENDRA TAEKWONDO SPORTS ASSOCIATION - 4TH TIRANA TROPHY 2018 INTERNATIONAL CHAMPIONSHIP	1,00
REGIONAL DIRECTORATE OF TRANSPORTS, SHKODER (RDTSH) - PURCHASE OF OFFICE EQUIPMENT	0,67
REGIONAL DIRECTORY OF TAX OFFICE FIER	2,43
RULETE RUSE ABC NEWS	3,00
SETAPPS - ΠΟΛΥΜΑΤΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	0,06
SHEFQET SULEJMANI SCHOOL SARANDA, ORGANISATION GURRA FEST	0,16
SHKODRA MUNICIPALITY - "NDERMENDJE" CONCERT	4,00
SOFIA MUNICIPALITY	0,51
SOS VILLAGES - "ADOPTION" OF THREE KIDS FROM TIRANA BANK	3,40
SVYATOSHYN CHILDREN ORPHANAGE	2,18
THE HELLENIC INITIATIVE	2,84
UKRAINIAN PUBLIC ORGANIZATION "BAR ASSOCIATION"	0,14
UNICEF	16,59
UNION OF BULGARIAN ARTISTS	6,47
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΣ ΦΑΡΟΣ	2,00
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	20,97
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	10,02
ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ	1,87
ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	2,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	6,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΤΤΙΚΟΝ	6,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	0,50
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ ΘΩΡΑΚΟΣ ΑΘΗΝΩΝ	3,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ ΤΖΑΝΕΙΟ	3,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΧΑΝΙΩΝ Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	5,00
ΓΕΝΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	2,00
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΑΛΤΙΑΣ	1,00
ΔΗΜΟΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	1,00
ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ - ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	5,00
ΔΗΜΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	1,00
ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΟΥ	1,00
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	50,00
ΔΗΜΟΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ - ΑΙΔΗΨΟΥ	1,00
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	5,00
ΔΗΜΟΣ ΛΑΓΚΑΔΑ	5,00

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
ΔΗΜΟΣ ΝΑΞΟΥ & ΜΙΚΡΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	5,00
ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	5,00
ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΟΥ	6,45
ΔΗΜΟΣ ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ - ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	5,00
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	5,00
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ - ΧΟΡΤΙΑΤΗ	3,00
ΔΗΜΟΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ	1,00
ΔΗΜΟΣ ΤΥΡΝΑΒΟΥ	0,50
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΛΑΓΚΑΔΑ	3,00
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΒΡΕΦΟΚΟΜΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Ο ΑΓΙΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ	0,30
ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2,82
ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ	0,81
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΘΗΝΩΝ	150,00
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	50,00
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ	3,00
ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ	30,00
ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	47,26
ΕΙΔ. ΛΟΓ. ΚΟΝΔΥΛ. ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	2,02
ΕΙΔ. ΛΟΓ/ΜΟΣ ΚΟΝΔ. ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΟΥ ΕΘ. ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΥ	0,81
ΕΙΔ. ΛΟΓΑΡ. ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1,00
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓ/ΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	2,42
ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ ΒΡΟΥΚΙΑ ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	4,20
ΕΛΛ. ΕΤ. ΠΡΟΣΤ. & ΑΠΟΚΑΤ. ΑΝΑΠ. ΠΑΙΔΩΝ ΕΛΕΠΑΠ	172,00
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ Α.Ε. - ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	34,03
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	0,30
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ	3,00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΧΩΡΙΟ ΦΙΛΥΡΟ	0,15
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	12,00
ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	5,50
ΕΝΙΑΙΑ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	0,80
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ	1,00
ΕΝΩΣΗ ΟΙΝΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΤΟΥ ΑΜΠ	7,00
ΕΝΩΣΗ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	1,50
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ - 6ο ΠΕΡΙΦ. ΤΜ. ΗΠΕΙΡΟΥ - ΕΔΡΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ	2,50
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	6,00
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΚΙΛΚΙΣ, ΕΛΛ. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣ Ν.Π.Δ.Δ.	1,00
ΕΡΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΕΑ	4,03
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΕΠΙΧ. (ΕΑΣΕ)	6,00
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠ. & ΔΙΑΧ. ΠΕΡΙΟΥΣ. ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	4,61
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠ. & ΔΙΑΧ/ΣΕΩΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ Α.Π.Θ. Α.Ε.	20,97
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΔΙΑΧ. ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	0,81
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	50,00

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
ΖΑΝΝΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	0,30
ΘΡΙΑΣΙΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ	5,00
ΙΔΡΥΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ & ΣΠΑΡΤΗΣ	3,00
ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ	0,47
ΙΔΡΥΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ	0,81
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΥΘΗΡΩΝ & ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ	10,00
ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	1,30
ΚΟΙΝ. ΔΗΜ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ - ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	4,00
ΛΥΚΕΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ	0,44
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	8,06
ΜΕΡΙΜΝΑ ΑΝΑΠΗΡΩΝ Η ΓΑΛΗΝΗ	0,40
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ	52,35
Ο.Τ.Α. ΑΜΦΙΠΟΛΗΣ	2,00
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΔΕΛΦΩΝ	40,00
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΚΩΝ/ΠΟΛΗΣ	1.110,00
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΡΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1,61
ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ΘΗΛΕΩΝ Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ	0,30
Π.Α.Ε. ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΣ Γ.Φ.Σ.	2,00
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΗ (WWF) - ΕΛΛΑΣ	2,25
ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ SOS ΕΛΛΑΔΟΣ	10,15
ΠΑΛΟΥΚΟΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ, ΔΩΡΕΑ ΕΛΑΣΤΙΚΩΝ ΣΕ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΠΕ ΠΑΤΡΩΝ	0,26
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	10,00
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓ/ΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ (Ε.Λ.Κ.Ε.)	0,90
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ - ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓ/ΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ	5,65
ΠΑΠΑΛΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ ΣΙΑ Ε.Ε.	12,10
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	7,00
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Δ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	0,70
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΛΑΣΤΗΣ	2,00
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΟΜΙΛΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (Π.Ι.Ο.Π)	3.688,67
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΡΩΜΥΛΙΑ	0,50
ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ	0,50
Σ.Ε.Β. ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	14,68
ΣΥΛ. ΓΟΝΙΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΝΕΟΠΛΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΦΛΟΓΑ	1,30
ΣΥΛ. ΔΙΟΙΚ. ΥΠΑΛΛ. ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠ. ΘΡΑΚΗΣ ΒΙΖΥΗΝΟ	1,00
ΣΥΛΛ. ΦΙΛΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΚΑΡΚΙΝΟ Η ΕΛΠΙΔΑ	2,10
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	0,20
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ	0,30
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	4,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΕΛΑΤΕΙΑΣ	0,30
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ	5,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΡΑΜΑ ΕΛΠΙΔΑ	1,15
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΝΤΙΩΝ ΔΙΑΒΑΤΩΝ "ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"	5,00

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσό σε χιλιάδες €
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΠΕΡΙΣΤΙΑΝΩΝ	7,00
ΣΥΜΕΩΝ ΤΣΟΜΩΚΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ Α.Ε.	8,06
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ (Σ.Β.Β.Ε.)	18,95
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΟΙΝΟΥ	2,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΕΣΙΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	1,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΒΙΟΜ/ΝΙΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ & ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	4,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ & ΕΜΠΟΡΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ	1,00
ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ Α.Ε.	1,61
ΣΧΟΛ. ΕΠ. ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ	5,00
ΣΧΟΛ. ΕΠΙΤΡ. ΜΟΝ. ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΔΗΜ. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	0,30
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ	0,50
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ Γ.Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	2,00
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΓΝΑ "Γ. ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ"	3,00
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ Ν.Ι.Μ.Τ.Σ	2,50
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ Π.Γ.Ν. ΑΤΤΙΚΟΥ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ	2,00
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ Ψ.Ν.Θ.	4,00
ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	3,05
ΥΠΕ ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗΣ ΓΕΝ. ΝΟΣ. ΘΕΣ/ΚΗΣ ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ	5,00
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ (ΥΠΕΘΑ)	50,30
ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	5,00
ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	2,00
ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	5,00
ΣΥΝΟΛΟ	6.130,06
Σύνολο πληρωμών σε φυσικά πρόσωπα (183 δικαιούχοι)	26,38